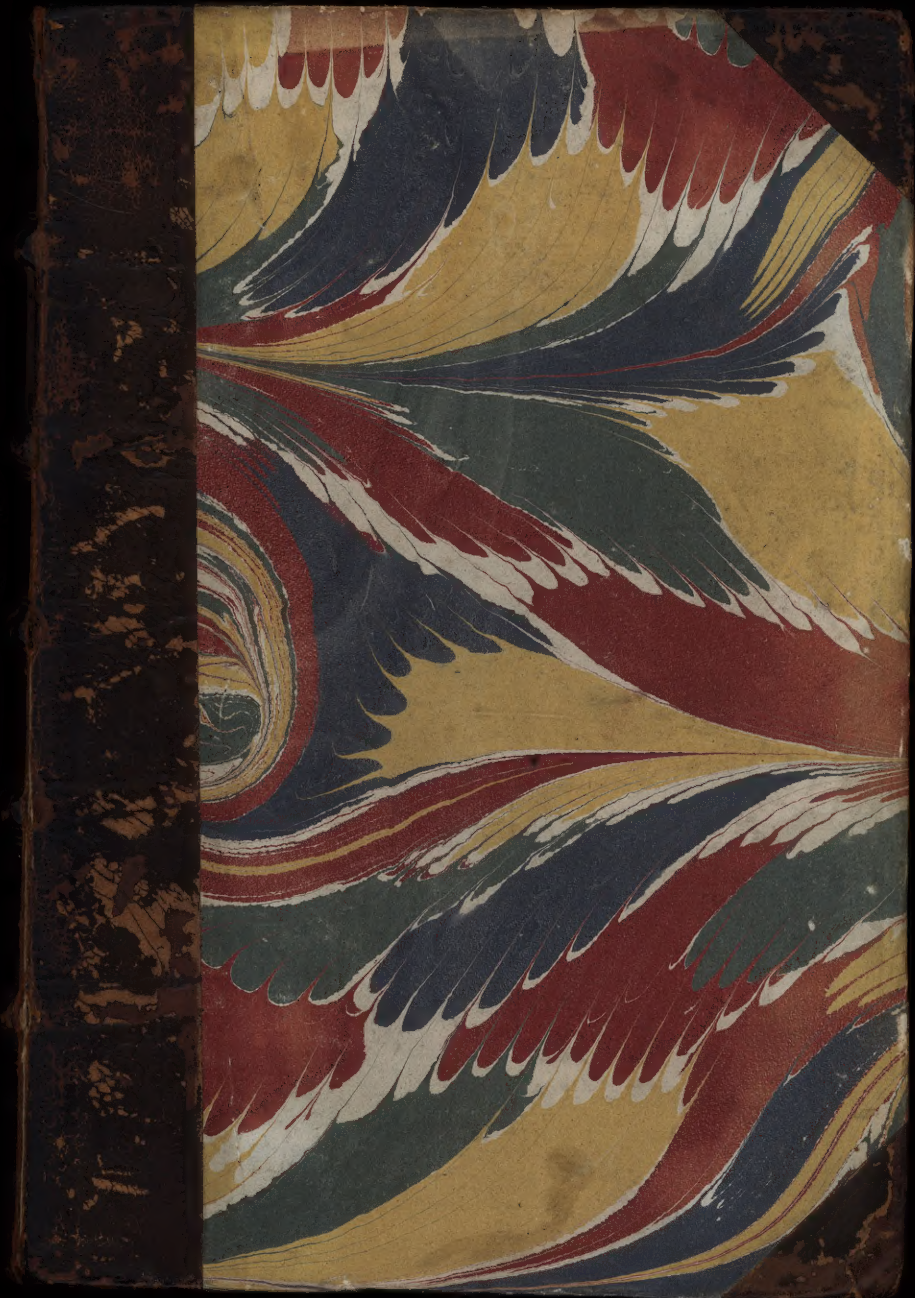

Theodore Besterman

P. S.

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM

CENTVRIA PRIMA MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄc. v.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

AD PRÆTOREM, CONSVLES, ET SENATVM REIP. VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegi ſub vnum huius Centuriæ velut ſignum, viſum mihi in lucem dare: idque ſub tutelâ nominis veſtri. Cauſſam habui duplicem. Prior eſt, quia lucem aliquam tenui huic, & per ſe obſcuræ ſcriptioni, conciliare conatus ſum à luce veſtrâ: quorum antiqua, potens, & amœna vrbs ſplendet inter Belgicæ primas: vóſque in eâ, per prudentiam & virtutem. Cauſſa altera. quòd beniuolentia veſtra huc me impellit & comitas, quâ publicè ac priuatim inſigni ſemper in me fateor eſſe vſos. Omitto amicitias, quæ mihi cum pleriſque veſtrorum ciuium artæ: ſed pedem numquam in vrbem veſtram poſui, quin clara mihi ſigna ſemper exhibueritis eximij cu-

iuſdam adfectus & cultus. Cum honore & amore venientem excepiſtis, hærentem habuiſtis, abeuntem dimiſiſtis. Quo meo merito? nullo, fateor: ſed ſolo impulſu beneficæ & humanæ naturæ. quæ velut fato aut Genio, inter adſitas omnes gentes, propriè eſt veſtra. Quod eò maius beneficium interpretor; quia tam munes fuiſtis, in re & verbis hactenus immunem. Id autem ne vltrà ſim, verborum ecce ſaltem & ſcripti munus hoc capite: Epiſtolas inquam meas, nouum & veterem ingenij partum. nouum diſpoſitu, compoſitu veterem. ſed partum profectò infirmum aut informem: & quem, per diuturni hoc morbi tędium, nec fingere nec polire mihi mens, quémque abieciſſe veriùs videor, quàm peperiſſe. Vos ei tutores, imò patres aduoco: tangite, tollite expoſitam hanc prolem: & inprimis auctoritatis veſtræ ſcuto defendite, contra maligni liuoris dentem. Ita deus vos & veſtram vrbem ciuilium hac bellorum flammâ aliquando eripiat, quâ vndique nunc eſtis cincti. Lugd.Bat.Id.Nouemb.

LECTO-

LECTOREM MEVM SALVERE IVBEO.

N tibi Epiſtolas noſtras, mi Lector, ſed in parte: & eam ipſam partem, nō mentior, trepidè emiſi, & quodammodo volens nolens. Volentem me ſanè volentia tua facit. cuius fauoris aura ſuauiter adhuc mihi ſpirat: nolentem, ipſum argumentū. Primùm, quia id tenue: nec famæ ab eo magna ſpes aut ſeges. Epiſtolas enim meras damus: id eſt, diales noſtras nugas, iocos, luſus, & cū amicis garritus. Quid ſerium hîc magno opere, aut cultum? quin epiſtolę eſſe deſinunt, ſi nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiâ, curam aut limam in ſtilo, quiſpiam exſpectat? à me fruſtrà: quia in blandiente illâ hęreſi ſum, vt epiſtolas ſub manu naſci debere cenſeam, & ſub acumine ipſo ſtili. Atque adeò (dicam verè) bis non ſcribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex liquido quodam canali pectoris: & vt animus aut corpus meū eſt cùm ſcribo, ita illæ. Victor meus ſolitus dicere, indices ei ſemper valetudinis noſtræ meas litteras, etiam cùm indices non eſſent. Benè. languent enim illæ, excitantur, dolent, gaudent; calent, frigent mecum. Vt verbo dicam, affectus animi corporiſque mei in hâc tabellâ. Quòd ſi quędā in his ſerię, tamen paucę: & præponderat, vereor, leuiorum multitudo. Nam nullas eſſe, falsò dixerim. quia interdum intercurrunt totæ, & ex profeſſo tales, philologæ aut philoſophæ, & ſalubriū aut docentium præceptorum. Conſulimus, monemus, cauemus, apud iuuentutem præſertim: quam cura mihi ſemper ad vtilia, non ſolùm ad amœna ducere, & animo ac robore ponere ſupra vulgum. Quas ipſas ſi paullò diligentiùs ſcripſi, & velut percolui digniòri quadam ſermonis veſte: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque ſine curâ meâ magnâ, ſine ambitu. cuius manus facilè mentem ſequitur: & cùm impleuit eam materies grandior, chartam mihi vltrò verba. Famam igitur ſiue laudem ſperē hîc haud magnam. atque adeò infamiam quî nō timeam, cùm oculos ſiue ad æuum hoc flexi, ſiue ad rem ipſam? illud quidem, pronum ingerere calumnias vtraque manu; hanc, natā accipere toto ſinu.

Detegimur enim in epistolis, & subijcimur oculis pęnè nudi. Nosse me, aut alium vis? epistolas lege, quæ depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò & vitæ, non vana imago istîc. Alibi fucus & simulatio habitat: hîc candor, hîc veritas, & non nisi natiuus ille color. Quî simulet in subitâ illâ, & sæpè calidâ, scriptione animus? non potest. quî apud amicum, & se alterum? non vult, non debet. Reuera enim deprehenditur aut emicat, priusquam se componat: nec velum ei ducere succurrit, quo tam citò, & apud tales, se tegat. Protrahit igitur hominem maximè hæc scriptio: & ideò iudicijs calumnijsque exponit. De te tuisq; memoras? quod carpant reperient, vt vanum, aut iactabundum. De alijs? hîc quoque, quod carpant. Illi in laudes nimis pronus videbere, alij in reprehensiones: huic ad superbiam vergere, alteri in adulationem proclinare. Denique in publicâ & ciuili re, sub cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi rem alibi tange: apud hanc aut illam partem peristi. Reges aut status: cadauer es & funus. Atqui hęc in epistolas sæpè intercurrant necesse est, aut illæ ne currant. In quibus omnibus etsi nos (quantum prudentia quidem mea tulit) temperauimus: tamen vereor vt temperet sibi à me quoque intemperies quorumdam. Voces iam audio, & præuideo. quid ad me? ego à verâ culpâ tantum abesse me scio, quantum carptores illos à verâ laude. Improuidè fortasse alibi aliquid dictum emissitij illi oculi reperiãt: at nihil impiè aut malignè. Hoc testor, hoc profiteor. mali iuris, mali moris ille, quisquis aliam mentem mihi affinget ex suâ mente. Nec hoc te lædat, quòd vnum aut alterum alibi læsi: apertè, fateor, nec tamen nominatim. Se ille quicumque est priùs prodat & accuset necessum est, quàm me. Cur autem non liceat? Pestes & vitia hæc hominum detegi, ex vsu hominũ est: etsi non apertè ipsos. Peti se illi sentiant, alij suspicentur. In hoc tamen quoque, sicut in ceteris, siquid peccatũ: pòst emendabitur. quia nunc vnicum hunc librum, velut in gustum, damus, & periculi faciendi caussâ. Emitto, inquam, hanc Centuriam, aut præmitto veriùs, ex Epistolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda: & si nulli aut pauci hostes; fidenter omnes copias producam in hunc Famæ campum. sin laquei & insidiæ; quiescam, & tenebo me iure in fidis silentij castris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

INDEX

INDEX

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIÆ I.

MISCELLANEÆ.

Jano

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA PRIMA MISCELLANEA.

EPISTOLA I. *Louanium.*

CORNELIO VALERIO S.D.

ITAE genus, quod à reditu elegeram & indicaui præsens tibi mi Valeri, & probaui: quietum istud, modestum, latens, remotum ab ambitu & à curis. Et iam ingressus seriò eram: cùm (ecce subitam vim fati) vereor vt subitò id mutem. Nam tempora quæ impendeant, vides; & quæ tela improuisò exorsa ciuilium bellorum. quæ si pertexitur, & nisi stamen eius ac subtemen pax aliqua abrumpat, stare mihi diutiùs non licitum in hoc loco. Quomodo enim? exposito cottidie non rapinis solùm militum, sed iniuriis: quorum quàm libera licentia sit, nosti. Heu vitæ legem! cui annexum, angi & dolere in omni sorte. Itaque agellos istos mente iam desero, & specto Grudios vestros. non planè inuitus, fateor, cùm te cogito & Canterum nostrum: quem tamen audio & doleo in lento esse morbo. Quid autem tabes ea est & marcor? an quis alius languor? De illâ, visus mihi dicere medicus Gemma. quod Musę tamen prohibeant, & diurnare paullò magis in terris velint Parnassium hunc alumnum. Sed caussa morbi quæ? studia, an curæ?

*Τίκτουσι γάρ τοι καὶ νόσους δυσθυμίαι:

ait Tragicus. De studiis tamen magis credo: quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Numquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis, aut ferens. Semper ille in libris, chartis, noctu, diu; assiduus, accubuus:

Morbos enim producere & curæ solent.

nec dies solùm omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horę. quas singulas ad clepsydram diuidere, & attribuere ille solitus huic lectioni, aut huic scriptioni. De Plinio suo scribit & iactat alter * Plinius? atqui torpor ille hominis & desidia mera, si cum hac assiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remissiores: & si per hanc viam mors, sum immortalis. Vis scire, quàm ignauiter cessem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecêre, vt vel manum admouerem Commentario Cornelia-no. ita subiit me ignauiæ huius dulcedo: &, quod ille ipse Cornelius ait; *inuisam primò desidiam, cœpi amare.* Mutabo fortasse, cum loco. Tuus certè non sermo solùm excitabit me, sed vultus. quem iure vereor & veneror, ductorem doctoremque meum in meliore hoc animi cultu. Vale. In Iscano meo. a. d. XII. Kal. Decemb. ∞. IƆ. LXXV.

* Epist. v. lib. III.

EPISTOLA II. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

RARAS à te litteras, mi Victor, accipio: sed certè caras, stillantes mero melle & amore. Vellem vtrumque. vt & diligentiam tuam amare possem, & adfectum. At principium tuum vanum, de abitu meo Coloniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo, an à famâ? non enim à me certè, aut meis litteris: nec vnquam mihi fuit in mentem. Apage illud scelus (ita loquor) vt pedem hac prouinciâ efferam, non visis vobis. Et sanè paullùm modò hic morbus perseuerasset, veniebam ad te non solùm corporis, sed animi medicum mei. Nunc, cum deo fauente, reualui: & gallum debeo Æsculapio tuo. O diecula illa, quam vnà mecum exoptas, quando exoriere? quando te & Lernutium, in Iscano isto, complectar & fruar? quando in pergulâ illâ ad Lunæ lumen garriemus, viuemus, imò & bibemus? DI amicitiæ præsides, repræsentate mihi hoc votum. Festino enim. quia vt cogi nubes has video, breui dabunt tempestatem. Circa nos militares globi: qui vereor non vt interpellent, sed pellant. O locum hunc beatum, absque metu isto sit! A Samboco herè ad me litteræ, sanequàm amicæ. Humanissimum virum coràm repperi, non pro opinione meâ (tecum hoc sit) litteratum. Ita in his quoque rebus, ludit & illudit illud siue Fatum publicū siue For-

Fortuna: & quidam merentur famam, quidam habent. Inter illos, in eâdem Germaniâ Andream Ellingerum noui, deus bone, virum magnum & penitùs doctum! at ille pænè ignotus latebat & fallebat inter suos. Ita fatua sæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et nos quid speremus, aut laboremus? dormiamus potiùs, aut cucurbitas pingamus. quorum alterum ego quidē iam facio. Scripsi enim hæc ipsa ad lychnum, labente manu, premente somno. In Iscano meo. III. Non. Octob. ∞. IↃ. LXXVI.

EPISTOLA III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSAE *amicissimam salutem mitto.*

ECQVID tinniunt tibi aures, mi Dousa? ita multus non in sermonibus meis solùm es, sed in litteris ad amicos. Vel nunc cum Rogersio nostro, quàm multa, quàm suauis, de te fabulatio! Adest enim mihi, ne nescias, hoc ipso tempore, & quidem in mensâ. Ita dico, in mensâ & in eâ mihi hæc scripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè sine meâ manu: pænè scripseram animo, quē ille, à me exsulem, auferet ad te secū. Non sum ex iis qui *Composita dicta pectore euoluunt suo;*
Quæ cùm componas, dicta factis discrepant:
vt ait Attius. audi, Dousa, veram vocem: mens omnis & adfectus apud te est, ex quo legi suauissimos & felicissimi Genij tuos versus. O te magnum, & mei stomachi vatem! Non Musæ ipsæ Lipsium magis ament, quàm ille te. Itaque non vltrò fero desiderium. &, nisi res nostræ turbidè porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & vsurpabo istis oculis, quem nunc animo, auribus, linguâ. De Giselino nostro & Lernutio, omnia recta. nisi hoc tamen, quòd vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere. si vir es, veni, & Iunones nostras vide. Salue mellitissime. Louanij, Nonis Aprilibus ∞. IↃ. LXXVII.

EPISTOLA IV. *Vbios.*

GERARTO FALKENBVRGIO S. D.

MVNVS vestrum accepi egregium, mi Falkenburgi, imò regium. Et cur non vestrum? ego scio Redigerum caput

huic dono fuiſſe, te pedem: nec tam beniuolo conciliatori minus debere me, quàm datori. Animus enim eſt, quem in his talibus ſpecto: nec pretium iis vmquam à ſe facio, ſed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipſum, quid niſi ſplendens quædam terra, & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis noſtris mihi gratum: ſed vtinam iudicium! ſiue tamen amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vmquam tam rectam certamque mentem cogeret in errorem. De lapſu memoriæ quod ſubmones, verum eſt: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmannum litteris iteras & pungis de ſeruitute: audi quęſo liberè & diffuſiùs paullò meum ſenſum. Ego qui ſtatus patriæ huius ſit, nec ignoro mi Falkenburgi, nec nego: (aſpera in eo multa, intenta, rigida, præter mores, aut præter leges:) ſed hoc quoque ſcio, qui meus. Apud me ecce, & in ruſculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vim aliis inferunt? nondum mihi. opes delibant aut diripiunt? pereunt eædem abſenti. ad impium aliquid adigũt? numquam. Mentem enim iſtam liberam quis tyrannus mihi attat? internam ſententiam quis cogit? cultum metumque diuinum è pectore iſto quis eripit? Et ſi velint: ecce ſacram ancoram,

* Τίς ἐστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν?

* *Quis ſeruus eſt, perire modò qui non timet?*

Hoc enim firmum aduerſus externa omnia telum, non timere propter quod timentur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deſeruit, inſeſſas non vno, ſed triginta tyrannis: ſic Seneca, qui ſub Nerone, imò cum Nerone vixit: ſic Heluidius, ſic Thraſeas, & magna illa ſapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Ego enim mi Falkenburgi in iuuenili hoc pectore ſic ſum adfectus, vt deum, virtutem, & me conſtanter colam: non aduler imperantibus, ſed nec irrîtem: & cum Corneliano illo * lepido, *inter abruptam contumaciam & deforme obſequium, pergam iter ambitione ac periculis vacuum.* Periculis inquam, quorum non ego (homini quantum licet) occaſio ſim aut cauſſa. Quod ſi aliunde & ab externâ vi ingruant, quomodo aut vbi excludam? Non Vbij veſtri ab iis me liberẽt, non liberę omnes Imperij vrbes. Sed reuerâ (dicendum eſt) peccamus multi in hanc partem. prouocamus pericula, & laceſſimus ſępe imperantes, vanâ quadam ſpecie aut ſuperbæ libertatis, aut incautæ pietatis.

* De cuius cautâ prudẽtiâ apud Tacitum, Annal. IV.

tatis. Modestia autem est quæ Deo placita, & his qui dij in terris. Reges vt fulmina esse didici: dura frangere, mollibus plerumque illæsis. Itaque hæc tempora, vt nimbum, habeo: donec desæuierint, latito & me tego. Nec nimium tamen de sæuitiâ illorum queror: quia scio exoriri posse deteriora. Rusticulus ille mihi in mente. qui de Antigono rege viuo questus, cùm obiisset successore peiore: terram laboriosè inuertens, & votorũ iam pœnitens, *Antigonum*, inquit, *refodio*. Faxit & ille deus, vt hîc turbæ nostræ stent, neu breui procellę ingruant sæuiores. Sed hæc magis seria fortasse, quàm pro epistolâ. occasio tamen iis ex iteratâ tuâ accusatiunculâ: & gaudebo, si consilij mei ratio proba iam apud te probũ. Talem enim non minùs repperi, quàm amicum mihi: qui vt esse perseueres, rogo. Ad Redigerum ipsum scripsi seorsum. In Iscano meo, Kal. Sextilibus. Anno ∞. IↃ.LXXV.

EPISTOLA V. *Viennam.*

STEPHANO PIGHIO.

FIDEM meam culpas? audi. Prandium mihi hodie apud heroëm nostrum (nõ enim virum dixerim) Busbequium. post prandium longiusculæ etiam fabulæ: sed dę litteris, vt apud illum solet. Hæc res diem mihi abstulit, & me tibi. Ignosce, & iam etiam cognosce. Nam de Prætorum lictoribus, liticulæ nescio quid adfero ad te nostrum Prætorem. Vulgus & auctoritas veterum sex eos facit. loca & testes tibi noti. At duos fuisse tantùm, lex vetus mihi ingerit, apud Censorinum ista. *Prætor vrbanus qui nunc est, quique posthac fuerit, duos lictores apud se habeto. vsque supremam ius inter ciues dicito.* Cauillari poteram & effugere, tamquam minimum duos lictores lex esse vellet; de pluribus non vetaret. sed ligauit iterùm meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac re iocus,

At enim vnum à Præturâ tuâ Epidice abest. EP. *quidnam?* TH *scies. Lictores duo, duo viminei fasces virgarum.*

Inter ornamenta ecce Prætoria disertim duos lictores numerat, duosq; fasces. Hac reprehensione, huc ibam: vt censerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos sanè fuisse, at numerum posteà auxisse, splendoris maioris caussâ. Sed hoc quoque diuerticulum

interclusit mihi importunè tuus Valerius: in quo lib. I. cap. I. lego de Furio Bibaculo: *Prætor sex lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronicę referunt in annum vrbis DXVI: id est, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vrbano & peregrino si fortè bini tantùm: aliis extra vrbem, & ad auctoritatem apud subditos, plures? Iuua, iuua: angor ego & resisto. Præmium tibi operę, cænula cras apud me in diuersorio noto. sed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad siluulam nostram Querquetulanam. Salue à tuo Lipsio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis. ∞. IↃ. LXXII.

EPISTOLA VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F.
S. *& amorem nuntio:*

QVI verè erga te magnus. Nam iam anteà, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te paternæ & tuę virtutis caussâ: nunc magis, cùm te quoque video conspirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit: & amicas valdè, & honestas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo: in iudicio, triumpho. quia (verè, & ex animo) si quisquam est proborum cui probare me meaque velim: is tu es, inter probissimos primus. Nam hunc vulgum, morus ego si morer. Epistolicas his diebus emisi: rude opus, nec istarum aurium. Vide tamen: & agnosce nos in litteris multa velle, te posse. De Plauto quod item ad Plantinum: apage. egóne ante te? Iamdiu librauì hoc onus, cui impar ista ceruix. Tu hic vnus Hercules siue Atlas nobis, & fulcire debes comicum istud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus. veróne & seriò? item de Manilio. sed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen: quia hæc omnia per iocum & ludum te posse scimus, in quîs alij sudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es: vides, imò peruides omnia; & quidquid venaris, capis. Sed desino huiusmodi sermonum: quia reuerà

*Κοῦφα δόσις ἀνδρὶ σοφῷ
Ἀντὶ μόχθων παντοδαπῶν ἔπος εἰπεῖν ἀγαθόν.

Tu salue, & me ama, qui te æternùm. Louanij, a. d. VI. Kalendarum Decembrium, CIↃ. IↃ. LXXVI.

*Leue donum, sapiēti pro multis laboribus dicere laudes.

EPI-

EPISTOLA VII. *Lutetiam.*

PETRO PYTHOEO IC. S. D.

PLANTINO noſtro elapſo ex Troiano caſu, id eſt incendio ſuæ vrbis, & ad vos abeunte: iure mihi amplectenda occaſio fuit, mi Pythœe, compellandi tui. quem iamdiu (verè tibi, & in os dicam) inter paucos Gallos amo & admiror. Ignotum, fateor: ſed à vultu, non ab animo. quem politiſſimum exoſculatus ſum ſæpe in tuis ſcriptis. Nec blanditiæ apud te ſunt. teſtabuntur id publicè Epiſtolicæ meæ, per hunc tumultum auſæ adſpicere lucem: in quibus, ſi erit tanti, reperies cum beniuolentiâ memoriam tui. Te pariter quæſo, vti hunc eumdem adfectum erga me aut ſumas, aut retineas: &, vt planè pleneque me bees, mutuis eum litteris foueas atque alas. Litteris, non rerum grauium, aut de arcanis regum (quid ad me iſta?) ſed quæ aluci-nentur liberè & vagè per ſtudia noſtra: quid tu, quid Scaliger, quid alij veſtri Galli meditentur, eiuſdem nobiſcum Muſæ. Vale, & me ama. quod valdè facturum te ſcio, ſi ſcias quàm valdè ego te. Fratri tuo Franciſco, lectiſſimi ingenij iuueni, à me ſalutem dicito. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. IↃ. LXXVII.

EPISTOLA VIII. *Bruxellam.*

GVILIELMO BREVGELIO REGIO CONSILIARIO *cognato meo* S. D.

MAGNVM, ſed amicum mihi diſſidium tecum eſt, de agro deque vrbe. Tu iſtam præfers, ego illum: & rationes mihi, niſi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter differendum leuiter libauimus, víſne hac epiſtolâ (otium enim & libentia mihi) promam accuratiùs & diducam tibi per partes? Scio velle. aurium tantùm, vt ſic dicam, vacuas ædes mihi aperi: & admitte, ſodes, peregrinantē veritatem. Agrum & in eo cultum, meliorem Vrbe eſſe aio, ad Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: addo & Fructum. De Sapientiâ: non negabis, quin illîc aptior ad eam animus, vbi is liberior & magis ſui iuris. talis autem in agris eſt. Opida viſe & adi: non effugies, quin vnà tumultus,

multus, procellas, turbas. Circumſtrepent enim te ſubitò res homineſque: & negotium tibi non ſolùm tua negotia facient, ſed aliena. Vt difficile eſt in conuiuio lauto & opiparo ſolum eſſe ſiccum & ſobrium: ſic vacuum, inter tot occupatos. Ille ad ſponſionem te trahet, & ad forum: ad nuptias alius, & ad templum. In ipsâ viâ, clamores alibi & lites: pugna nonnullibi & arma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum ipſam tuam cùm veneris: ne in ſecretum veniſſe te cenſe, aut penetrale. Irrumpent ecce ſalutatores, inuiſores, & nomine amicorum quidam fabulas, imò epulas, captantes. Hos nullum limen ſubmouet, nullum velum: & per omnes rimas inuolant importunæ illę muſcæ. Inter iſta & inter iſtos, quis libris liber locus? quis cogitationibus? ſine quibus an vlla legitima ad Sapientiam exercitio aut via ſit, haud equidem cerno. Et tamen fac te felicem, aut fortem: otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ ſuâ includi cæleſtis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generoſas feras cauea domat & frangit: ſic altas mentes vrbicus ille carcer. Equum ad curſum apertus & liber circus prouocat: animum ad ſtudia, vagans vacanſque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet, aut hymnum deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis ſuis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut ſub eam, pictum illud patenſque cælum eum capiet: & inter tot ſtellas errantes, aut inerrantes, à curis terriſque erro, mente ſcandet ſuper illas. Adde quòd hîc altum ſecurumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amiciſſima ſemper ſtudiis, ſolitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante vrbem habeat: nec vanè à Columellâ ſcriptum, *Vitam ruſticam proximam & quaſi conſanguineam ſapientiæ eſſe.* Quòd ſi nunc ad Vitã me vocas & ad Mores: bonâ fide, vtrubi, te quoque iudice, illa innocentior, & hi puriores? veritas tibi exprimet quòd in agris. Oculos paulliſper coniice in magna illa & commerciis crebra opida: mentior, niſi ambigas cœtus illîc hominum, an confluges vitiorum. Adfert enim ſeorſum quiſque ſuas culpas: quas mixti vulgant, & velut contage, tradunt inuicem capiuntque morbos animorum. Quin vt flumina per ſe dulcia, cùm in mare venerint, ſaleſcunt: ſic homines

mines haud mali, ex agris in vrbem redacti, tactu inquinantur & mixtione. Illîc enim ambitio, auaritia, libido propriè habitant: & fons omnium vitiorum, depudere. cui origo, non negabis, ex crebro illo inter se adspectu occursuque. Itaque prudentes olim legislatores & qui semina iecêre boni status, ciues suos plurimùm ab vrbe & conuentibus abductos, habere voluerunt in agris: quos ad probitatem, modestiam, robur, gymnasium censuêre & palæstram. Romulus ille æterni auctor imperij, in duas classes cùm ciuem diuisisset, Seruos ac Liberos: istis duo tantùm studia Militiæ & Agri dedit; illis artes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lucrum. Ita enim est. mercatura & quidquid artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec animum solùm emollit & effæminat (verè Sallustio dictum) sed corpus. Quis vires & viros vmquam in opidis quæsiuit, aut inuênit? adeò vetus illud verum in omni gente & æuo est, *Optimum militem legi ex agris.* Parthi olim belli potentes: sed sparsi in agris. Scythæ: sed in tuguriis oberrantes. Germani: sed priusquam vrbes coluissent. Turcæ hodie: sed minimùm dediti in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipsum Genitserorum agmen, iure terror orbis, non ex agris solùm, sed pænè dicam haris collectum, & mapalibus pastorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios nosti serentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites solùm ab agris, sed duces. De Moribus ergo vides. qui si vsquam etiam hodie prisci integrique quærendi sint, vestigia reperies in agris. vbi apud se quisque: & ideò pudor, innocentia, simplicitas manet, & vita malarum fraudium artiumque expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecam? quem, quæso te, audi.

Non alia magis est libera & vitio carens
Ritúsque meliùs vita quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.
Non illum auaræ mentis inflammat furor,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens inuidia, non fragilis fauor,
Non ille regno seruit, aut regno imminet,
Spei metusque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quæ omitto. Ad Voluptatem enim transeo: quæ tamen hîc tam obuia, vt indigner super ea moueri mihi litem. Elementa omnia intueor? vim suam vsumque palàm & toto, vt ita loquar, sinu in hoc rure nostro effundunt: obscurè & parciter in tuâ vrbe. Solem vide: meliùs hîc nitet. Aërem: lætiùs latiusque diffunditur & ridet. Aquas: puriùs bibuntur. Terram: hîc tantùm cernitur in vero suo vultu. Alibi in planitiem effusè porrigitur: alibi in collem placidè adsurgit, aut magis rigidè in montem. Illîc herbis & sponte natis arbustis vestitur: hîc, fruge fructibusque, & feliciore ligno. Quem non delectet tam varius adspectus & cultus magnæ matris? cuius apud vos vna facies ædibus pressæ aut pauimẽtis. Iam domum si venisti, hîc prorsus gaudiorum & amœnitatis vera sedes. Manè surrexisti? ad musicam quidem & circumsonant te ac velut salutant chori illi alitum, suauiter fritillantium, trutillantium, minurientium. ad quos non æquiparent se tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cãtus. In hortum prospexisti? oculorum aciem tibi præstringet illa ipsâ nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quadam & canâ niue persperfæ: eędemque sub Autumnum, aliâ pomorum purpurâ siue cerâ distinctæ. Propiùs easdem adspice. insitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & suppositos fætus, insciâ matre nec inuitâ. Quam lasciuam cõprehensionem fæcunditatemque quisquis in ligno non miratur; ipse profectò lignum. Iam ad agros diuertisti & tua rura? illîc boues lentè pascuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè lasciuiunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi cristata cohors cucurrit & scalpit. Segetes illîc tuas vides, & siliginis, farris, hordei vberes fasces: siluam istîc, & ad hiemem lignorum strues. Vitem denique alibi florentem aut maturescentem: & spe iam præbibis sacrum illum alibilemque liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe sit? quin ne imago quidem satis certa & expressa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leui linearum ductu, animalia in eo & facies sibi fingunt: sic vos harum rerum futiles quasdam vmbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exsules: nec bona aut dona eius plenè vmquam nostis. Postremùm Fructus mihi superest. de quo quid ambigimus? cùm non solùm

cultus

cultus & ornatus plerusque vitæ ab agris sit, sed vita ipsa. Agricultio enim moriatur: & vnà humanum genus. Adde illa commoda. agnum aut hœdum à stabulo, pullum è corte, porcũ ab harâ, & tot dapes inemptas: quas vos ægrè & carè præstinatis à foro aut macello. Quòd si opes omnino quæris & aurum: rideo ego & sperno. & tamen siquis hæc quoque ambiat, non alibi parandorum vberior materia & seges. Non palatia, non fora, non fœnora plures ad opes euexêre: quàm beati isti agri. & addo rei caput, quòd tutò euexêre: quòd citò, quòd innocenter. Thales ille olim anno vno diuitias amplas corrogare potuit, emptu prospero omnium oliuarum: & viro prouido sapientique non hodie idem fas, in segete, pecude, siluâ? Sed de his quia non libenter, nec ampliter quidem dissero: & mitto te, si voles, ad veteres rei rusticę scriptores, à quibus disciplinam eam petas. Nam ego fastidio. sicut & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi obiicis de dignitate. Dignitatem ea mansio non habet, inquis: imò nec pietatem, quia patriam is desertum. Dignitatem? me iudice, amplam: qui Reges & Principes fuisse scio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal siue aulam lambere, fastum in æquales, adulationem in superiores exercere: quàm Sapientiæ sacrum colere, Naturę opes lustrare & promere, denique placidè viuere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confusione rerum ad clauum ego sedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiam irrisurus rectè gubernantem sit? Sæculum hoc paullisper vide. quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides est: & aude suadere vt iis præsim, quibus, hoc ipsum (pænè dicã) ægrè mihi est, quòd intersim. Concludens voueo, vt procul ab vndoso illo vrbium mari, in hoc trãquillo & rurestri portu quiescam & consenescam: vbi Deum inprimis piè pureque venerer, deinde Sapientiæ studia & Musarum tractem, & quidquid propriè ad vsum aut cultum animorum. Vbi classica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: sed modestè tranquilleque mihi & mecum victitem, expers ambitionis & pallentium curarum. Cumque vltimus ille & decretorius dies venerit, spiritum hunc, sine metu, sine motu, emittam: & apud notos ignotosque memoriam mei relinquam bonam potiùs, quàm magnam. Habes quæ pro agro, in agro scripsi. quę

 si appro-

ſi approbas, tandem etiam hoc inſtitutum meum: neu vltrà commouendum me cenſe ex beatâ iſtâ ſede. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberiſque: quos ſaluto. In Iſcano meo III. Kal. Octob. ∞. IↃ. LXXV.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore iſto effudi.

LAVS ET VOTVM VITAE BEATAE.

ILLE eſt par ſuperis deis,
Et mortalibus altior,
Qui fati ambiguum diem,
Non optat leuis, aut timet.
Quem non ambitio impotens,
Non ſpes ſollicitat lucri:
Quem non concutiunt metu
Regum præcipites minæ,
Non telum implacidi Iouis.
Vno ſed ſtabilis loco,
Vulgi ridet inania:
Securoque oritur dies,
Securo cadit & dies.
Vitam ſi liceat mihi
Formare arbitriis meis:
Non faſces cupiam aut opes,
Non clarus niueis equis
Captiua agmina traxerim:
In ſolis habitem locis,
Hortos poßideam atque agros,
Illic ad ſtrepitus aquæ
Muſarum ſtudiis fruar.
Sic cùm fata mihi vltima
Pernêrit Lacheſis mea;
Non vlli grauis aut malus,
Qualis Langius hic meus,
Tranquillus moriar ſenex.

EPI-

EPISTOLA IX.

VICTORI GISELINO.

LEGI tuas, ad os appressi & ad pectus. O quæ penna tibi me sistat! Ego ille constans deiicior vnâ cogitationis hac plagâ. Scripta mea desideras & nugas: ego te, te. Sed quî agis? vt ex nuncio intelligo, perbellè. Gaudeo. nam timebam, ob substractum tibicinem Moufflinum celeri casu. Nos fluctuamus, vt qui maximè. sunt qui ad arma inclinant, sunt qui ad Irenen. Aiunt & apud vos puncta esse pro istâ. Quidquid est aut erit, ego te non amo sed pereo. De scriptis, scripsi ad Ocellum nostrum. non inuidebit. Proprid. Kal. Septemb.

EPISTOLA X.

IANO LERNVTIO S. D.

HAFTIVS apud nos est, ille cuius tu sororem. Eum rogaui de te multa, & rettulit omnia quæ vellem, excepto silentio: quod caussam habeat necesse est vel ab obliuione nostri, vel quod malo, ab inertiâ tuâ. Et quis insolitus hic torpor? Tu ille qui lacessere me soles, taces ad meas binas? *Omnia mutantur*, ait ille: non enim addam vel ominis causâ, mutari amores. melius de te sentio. & tamen si amorem non deseris, non etiam debebas officia amoris. An etiam nunc te angit nupera mea fuga? Peccas: & emenda hanc culpam, vt in amicitiâ sis sine mendâ. Amicum nostrum audio adscitũ in aulam, & in medicum Ducis. Gratulor: & magis, siquid is titulus ad Plautinam aulam. Nam si nomen tantùm, & nihil ab eo vncti: sperno. Nos hîc in alto otio (Nemesis non audiat:) & te istuc inuitare audemus vel habitandi causâ. Multi certè vestrates oculos flectunt ad hunc portum. Plantinus ædes hîc habet, Typographiam instituit. Quid multa? viuimus & vigemus. Tu vicissim, quid valeas, quid facias, cum Victore, cum vxore, cum amicis, nisi significas: scito seriò me. sed deleo. nec cadat in amorem nostrum vmquam hoc verbum. Vale, Lugduni Batauor. Pridie Idus Sept. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XI.

IANO GVLIELMIO LVBECENSI S. D.

ADFIRMO tibi Iane Gulielmi: pauca munera iamdiu gratiora mihi fuisse, & animo tuo, & versibus, quorũ vtrumque tam benignè offers. Ille enim amoris plenissimus, isti elegantiæ: & cogor (nisi ab ingenio meo abeam) valde redamare illum, istos æstimare. Hoc magis, quòd vltrò prouocas, quòd ignotum, quòd immerentem. Nam quòd beneficia quædam mea in publicum profers & prætexis: desine. hoc ipso video quàm me ames, qui non admodum laudanda laudes, & per adfectum recedis à certissimâ iudicij tui normâ. Itaque hoc ex fide tibi respondeo. vicissim amari te à me, vero honestoque adfectu: quem dies ipsa augebit & accendet. ea est eritque tua virtus. Lugduni Batau. III. Eidus Sextil. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XII. *Gandam.*

ALEXANDRO RATLONI S. D.

RARÒ scribis. sed nescio an ideò litteræ tuæ desiderio ipso cariores. His quidem postremis fateor me non voluptate solùm perfusum, sed gaudio: si verbo eo vti nobis fas in tristitiâ hac rerum. Nam de Antuerpiâ, quæ monstra audimus? Deus bone, huccine tandem erupisse tot mensium consilia malè sana, malè cocta! O factum à regio iuuene minimè regium! Etsi nobis adhuc tenebræ, nec de re totâ satis certis nec de caussâ. Eiúsne fraus siue error? an vulgi consternatio & furor? Quiduis enim potiùs, quàm vt perfidiæ noua hæc macula inuratur laudatíssimæ olim optimæque genti. Sed hæc publica videbit publicus ille Rector. Tu in re tuâ quid? etiámne fluctuas? sic appâret. atqui statuendum semel aliquid est, cui firmiter inhærescas. Mutatio quidem hæc crebra, & desultorium, vt sic dicam, genus vitæ, non ex vsu tuo, non ex famâ. Pessimæ, & Græcorum quoque prouerbio damnatæ sunt, nutantes & * δίχωλαι illæ γνῶμαι. Litteraria hæc vita & otiosa tranquillitas, quid non habet commodi? Non externa illa fortasse. sed nec terra quæ aurum aut argentum gignit, res alias producit: nec animus, qui se colit, & virtu-

** Vtraque claudicantes sententia.*

virtutem. Cetera, ille ferè ſterilis. Quid tamen præferas huic vni? cui honos, cui ſalus comes, cui externa & interna quies. Militiam guſtaſti: & vides quàm non ea ſuauis. Itaque, mi Ratlo, huc redi: &, ſi me audis, in Muſęo hoc portu nauim tuam defige & liga ſemel ſacro morſu. Ad circumfuſa illa & vana bona ſi abis, quis finis? iactabere, & natabis ſemper inter cupidinum nouos fluctus. Non enim ratio, ſed opinio tibi illas ingeret: cui inſitū, variare & pænitere. Vt chamæleon, quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo veſcitur, hianti ſemper eſt ore: ſic illi cupidine, quos ventus inflauit vulgarium opinionum. Hoc volunt, hoc nolunt: hoc hodie ſpernunt, cras appetunt. &, vt reſculæ, quę fluminibus innatant, temerè impinguntur in hanc illámve partem. Hinc perpes illud tædium in nobis, & velut nauſea omnium rerum. damnamus parentum & noſtra vota; & tam cupidè quæſita quædam deſerimus, quàm antè quærebamus.

Certa amittimus, incerta appetimus; atque hoc euenit
In labore atque in dolore vt mors obrepat interim.

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad aulam adſpirat, & intrauit? rurſum faſtidit, & beatos cenſet qui latent. Alius priuatim victitat? ægreſcit, & inuidet purpuratis. paríque leuitate togati ad ſagum properant, & hi rurſum ad togam. Et quis non de Lacheſi ſuâ quæritur? reges ipſi de ſuo regno. At tu inter eos eſto, quos Ratio, quos Sapientia firmauit: nec circumagere mihi vulgarium iudiciorum omni vento. Vt Vlyſſes ille donec Leucothea velum ei ſuppoſuit, natat nigrum pōtum: ſic tu hoc vitę ſalum, donec pectus tibi præcinxerit candida illa diua. Conſtantiam dico. quam, audi, admitte, ſerua.

*Ἡ δὲ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

Vale. Lugduni Batauor. x. Kal. Octob. ∞. Iↄ. LXXXIII.

* *Hoc mihi ex animo viſum optimum conſilium.*

EPISTOLA XIII. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *meo ſalutem mitto.*

QVAM recepi iam ipſe. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti, quia à moleſtiſſimo morbo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci deſtitutus mihi hos menſes fuiſſe videor: ita me oppreſſiunculæ & obſtructiunculæ illæ internę peſ-

ſimis

ſimis adfecerant modis. Et audéſne credere? non leue momentum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & carmen: illæ amiciſſimę, hoc ſcitiſſimum. nec fuerit vmquam vt tam pias, tam diſertas preces non audiuerit illa Dea, cuius ſedem aptè in Fortunatis inſulis ponis. Quę autem illa tam auida Parca, quæ vincla inter nos abrumpere non parcat ſanctiſſimi amoris? Quin audi me, & ſecurus animi es:

Dî me tuentur, dis pietas mea
Curæ eſt:

& porrò, vt ſpero, erit. Turbæ apud nos ingraueſcunt, abiectâ ſpe pacis. quę vereor, vereor autem? imò ſpero, vti breui eiiciant me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc belli nimbo: qui imminet prorſum capitibus noſtris. Sed quid ais? Douſáne nuper apud vos? nec ad me? ô factum ab amico non amicũ! Quod dixerit, ſubita res fuit, neceſſarius reditus: nihil audio. nuncia illi à me ſodes, ſexcentis verſibus non luet hanc culpam. In Statium aliquid meditari te ſuadet mihi noſter Modius. vix perſuadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad ſublimem illum & celſum poëtam (ita cenſęo & appello, non herclè tumidum) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innue, mittam. Epiſtolicæ noſtræ nondum emiſſæ. ſed vix eas teneo: ita ituriunt. De quibus quid iudicaturi ſitis, timeo. Alia enim quædã à prioribus meis hæc ſcriptio. cui nitor ille abeſt, & luxuria, & Tulliani cincinni: preſſa vbique, nec ſcio an quæſita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus ſemper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in meâ ſcriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos * Triumuiros vidi, legi, probaui. In Propertio tamen traiectiones illas verſuum crebras, mirari malim quàm imitari. Tu quoque non ita ſentis? ſcio. ſed quis Polydamas auſit illum Hectorem? qui dîs hominibuſq; fauentibus tenet profectò, & tenebit hoc regnum. Itali eum quî deiiciant? ſilent. nec iam à multo tempore quidquam ab eâ gente litteratum. excipio Quæſita Aldi per epiſtolam, & Fuluij de Nummis. Muretus noſter Orationes pangit & edit, & dat ſe in floridum illũ eloquentiæ campum. ad famam conſultè, imò & ad quietem. Nam Criticæ iſtæ tricę quàm non latè

**Notas eius ad Catullum, Tibullũ, Propertium.*

latè se spargunt! quàm laboriosè colliguntur, & scribuntur! In quibus nos tamen etiam, nescio quo fato an morbo, insanimus. Pergebam in hoc garritu. sed alius mihi in auribus garritus, nuncij ad excubias trahentis. Arma capio, pono stilum. Quid ais? satin' tuti Belgæ, hoc milite? Ite, dormite in vtramque aurem. Louanij Idibus Iuniis. ∞. IↃ. LXXVII.

EPISTOLA XIV. *Louanium.*

MARTINO ANTONIO DELRIO *Consiliario Regio* S. D.

MIRA tua fides in me, mira pietas. amoris enim certè verbum leue est, in re quam rari pro fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meaque absentis defendisti: & obiecisti te non molestiis solùm sed periculis, in hac flammâ rerum. Venisti vltrò ad meos, erexisti, securos esse iussisti: hoc tantùm questus, quòd non indicassent. Itaque quòd res opesq; meæ saluæ, quòd scripta & libelli (id est, vita ipsa:) beneficium est vnius tuum. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecisti me in summo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingeniosè ille ad Cæsarem) vt viuendum & moriendũ mihi sit ingrato. Gaudere me tantùm nuncio; meâ caussâ, tuâ, sęculi. Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exẽplum. Mea salus salue. Antuerpię a. d. IV. Non. Mart. CIↃ. IↃ. LXXVIII.

EPISTOLA XV. *Vltraiectum.*

IANO DOVSAE *meo* S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Dousa, molestum: absentia multo magis. Vbi autem fides? intra dies octo exspectari volebas te: menses ecce labuntur. Statueras hoc iam anteà? an quid interuenit? an placent tibi nouitij isti & fallaces mores? An potiùs vxoris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita audio) decumam iam prolem. Macte hac fortitudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè opus. nec minùs hîc, quàm in agricultu, Labori & Euentui litandũ. Sed tibi quidem propitius vterque deus: & gloria Masanissæ te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum assiduus nimis in illis vallibus, desertũ eas nostros montes. Suspicor: & iure.

Vt quid enim procaces illæ anteà Musæ tuæ tam diu silent? cur tribus his mensibus gutta nulla nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda: & hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui addicti Plantino, vbi sunt? Solue sodes, aut Prætorem exspecta & suspensum capiti tuo libellum. Non enim differo, non protollo. Indicem Francoforto en habes. sed sterilem bonarum rerũ: & nihil nundinæ istæ ad Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, acutissimi ingenij iuuenis: vtinam rectissimi, verè addam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque eæ coniecturę? quàm non callidę solùm, sed calidæ? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, siue perdendis potiùs libris litterisque sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij specie blanditur hic calor. Iam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquies. Scio. sed quò tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hîc capere me puto & sapere, sæpe quæro aut non video eius mentem. Quæso mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem, & Apellæas, vt sic dicam lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere, (aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nimis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nimis attenuas? tenebræ & squallor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistolâ. quam finio, & te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ, a. d. III. Nonarum Aprilium. ∞. IↃ. LXXX.

EPISTOLA XVI. *Vltraiectum.*

EVERHARDO POLLIONI *meo* S. D.

A MEA enim velut manu es, à domo, & à disciplinâ. Vt statuarium opus suum delectat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bonis. Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solùm præcepta quę crebrò dedimus, sed obaudies: eaque admissa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem ante omnia te hortamur: cui litteras istas seruire volumus, magnum vel in parandâ eâ adiumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim solùm pulchrior comptiorque per doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, sed sanguinem & robur.

robur. Egregiè noſter Seneca: *Etſi magis refert noſtrâ fortiores fieri, quàm doctiores: tamen alterum ſine altero non fit. Non enim aliundè animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.* Quod ita verum ſcito, ſi doctrinam non hanc mollem & amœnam ſolùm intelliges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus: ſed virilem illam magis & robuſtam, quæ in naturâ aut animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim ſola, tantum abeſt vt tutum ſecurumque te præſtet inter hos vitę fluctus: vt moueat ſæpe excitetque in ambitioſo animo cupidinum nouas tempeſtates. Itaque vt nautis ſolitarium Helenæ ſidus non placet: non item mihi iſta. Gemini illi ſunt, qui cùm apparuêre, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, ſi iunges. Quod voueo ex animo: & in firmâ hac ſpe ſaluere te iubeo carum mihi caput. Lugduni Batauor. III. Nonas Octobr. ∞. IↃ.LXXXII.

EPISTOLA XVII. *Delfos.*

IANO GROTIO.

At tu quaſi ad Collegium etiam ſcribis: cui vitam fuiſſe te neſcis, & obiiſſe illud te abeunte. Certè à nuptialibus tuis facibus, funereæ accenſę ſunt Muſis & quidquid hîc fuit Muſicorum. Rem dico. ſolutus dudum ille cœtus: non tamen etiam vinculum amoris, quo inter nos ligati. Tu mihi ſæpè in mente, raro in oculis: nec lepôrem & virtutem tuam deleuerit ex animo meo vlla dies. non magis quàm tuo litterarum ſtudia exciderint, etſi callidè id præ te fers, & negas agnoſcere te Deas, idque carmine, quod agnoſcant ipſę Deæ. Abi Socratice noſter εἴρων, & apud tam fidum age ex fide. Tu Muſas, te illę amarunt, amant, amabunt: & cum illis ego. Carmen totum approbum: nec Critica illi à me nota. Rem ipſam & argumentum vt meliùs nôrim curabo: & legam quę ſcripſit Belgicus hic Euclides. Nos Pindaricus ἀλέκτωρ ille νόσων reſpicere cœpit in parte. vtinam diffuſiore paullò vultu, vt ſanitas apud me ſit lęta, plena, firma. Quam tibi, vxori, liberis (nónne rectè ita loquor?) opto. Lugduni Batauor. poſtrid. Kal. Sextil.

EPISTOLA XVIII. *Lutetiam.*

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO, *Cæsareo Legato* S. D.

NOMEN ipſum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudiciū talis viri meritò magnum apud me eſt: & hęc tam prolixa beniuolentia, quam ſolo animo meruiſſe me ſcio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltrò obliger, & nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorſus ſoluam, ne exſpecta. non eſt iſtarum virium; non item animi. qui magis magiſque illigari tibi cupit, & numquam dependere, vt pendeat à te ſemper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas ſubmittis, gratæ mihi: etiam vtiles ſpero, poſt perfectum cōmentarium Cornelianum, in quo vnus nunc ſum. Abſoluto enim eo opere, libens ſanè manum & limam adiecerim vberrimo hiſtoricorum. Permittit iam valetudo: quę non paullò melior, poſt iter Antuerpienſe & hauſtum aurę ſiccioris. Nam marina iſta & paluſtris, neſcio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem? Itaque ferimus, & hîc hæremus: donec Deo viſum pacem huic Belgio reddere, & nobis veterem ſedem. Quod, vt res ſunt, vouemus potiùs quàm ſperamus. Ampliſſime & Nobiliſſime Vir ſalue. & inter cultores virtutis nominiſque tui Lipſium non falsò cenſe. Lugduni Batau. Non. Mart. ∞.IↃ. LXXX.

EPISTOLA XIX. *Hagam.*

THEOD. LEEWIO *Conſiliario* S. D.

IN ſilentio tuo, mi Leewi, mirabar, & (hanc enim libertatem amicitia mihi dat) indignabar. Sed indignatione tibi non ingratâ, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi ferre videbar, quia priuabas me hoc alloquio: quod etiam in negotiis occupationibuſque meis vſurpo cum libentiâ & voluptate. Veluti hoc ipſo tempore, quo Plantinus cum genere apud me eſt: & eripit mihi non inuito optimam diei partem. Ego tamen ſcribo. de re priuatâ, valere me non optimè, vt hoc anni labentis tempus fluxionibus

nibus meis ferè est infestum. De repub. nec multa nec bona. Hostis Ninouiam obsidere dicitur,& imminere meæ Bruxellæ. certè copias colligit circum illam. Galli lentè & frigidè agunt; nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhaustæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem si ratio non adfectus subegit, ille est eritq; in firmâ arce, quam nulli insultus, nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione si examinas, leuia sunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parentibus, ita à nutrice, ita à publicâ vulgi voce. Sed imponunt. Cur enim bellum malum? nempe quia vastitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipsa mala non sunt, nisi malis. Quot viri boni beatique paupertatem appetiere vltrò? Litteræ ipsæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectā ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potiùs: quia finis huius miseræ, & principium melioris vitæ. At enim hæc Philosophorum sunt, inquies, dictu pulchra, re & vsu asperrima. Imò, mi Leewi, communis hęc vox totius generis humani: quotiens abstersâ adfectuum illâ nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, sic ego loquemur inuiti, si rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipso corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. spernet diuitias, spernet opes: sanitatem dumtaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet seriò cogitare iam de se cœpit admotus ad extrema: & inanium obliuiscitur, cùm periclitatur de salute. Exsulant adfectus, cùm ratio rediit: & erigit attollitque se animus, corpore iacente. Tamen sani redimus ad eadem omnia: quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium: nec proposito aliquantisper boni, sed metu sumus. Quare maneamus in hâc viâ, quam instituimus, segregandi nos à vulgo: nec id sermone tantùm, & velut in pompam fiat, sed reipsâ, & quod dicitur, Bonâ fide. Vacillamus, imò cadimus interdū? Surgamus, & citâ celeritate corrigamus, quod temporis ereptum lapsu. Viden' vt miles quoque, si cécidit, surgat alacrior, & animos irasque sumat à casu? Idem nobis sit, & constanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum, qui verè efficit beatos. Vale. Lugduni Batauor. III. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XX.

IANO LERNVTIO *meo* S. D.

DIMISI nuper à me Oudermannum veſtrum ſine litteris, valdè pręter meum votum. Sed mihi crede, ita diſtinebar, vt eius rei facultas mihi nulla. Nec nũc magna: (Plantinus enim apud me cum amicis eſt, quibus dies dandi pæne toti:) tamen erigit & conari me iubet epiſtola tua, ſiqua alia, plena ſuauitatum. Vel illud de SVAVIIS tuis quàm mihi ſpirat! crede, quòd omnes Arabum diuitiæ, imò quòd illeipſe halitus à ſuauiorum deâ. Tu tantùm perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutaſti? Mihi ſimplicius ſuauiusque inſcribi SVAVIA videbantur, quàm funereâ & atrâ voce SECVNDI MANES. An frontes ſeueras metuis, & conſultum tibi is modeſtiâ inſcriptionis? Fruſtrà. quatenus ego guſtum ſumpſi, pura illa baſia tua : quæ & Catones capere poſſint, & dare ipſæ Veſtales. Denique quouſque ſcribimus iſtis? paucis nobis potiùs. & da quod in ſinu tenêre Scaligeri poſſint & Turnebi. De Plantino, verum eſt. ædes hîc conduxit ſanè amplas, & partẽ vacantem Typographię transferet iſtuc. Aliquid ea res fortaſſe me excitabit ad lucubrandum : cùm intereſſe editioni libellorum noſtrorum licebit, imò præeſſe. Nam aliâs, & valetudo ſæpè illud igneum, quod in nobis, retundit : & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut maleſana. De Germaniâ quidem audiſtin'? Proſcribere miſellam Satyram noſtram nuper voluêre, & eiicere edicto extra imperij fines. O piſces, piſces! non hæc aqua, in quâ vos natetis : & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam ſumpſeram, & eram in ſecundo libro : reieci, & iterùm daturus me videor in torporem. Catarrhi mei id faciunt, ſtati mihi ſub hoc tempus & ſollennes. A Scaligero nuper litteræ. edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici veſtro cœtu. Lugduni Batauor. III. Id. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPI-

EPISTOLA XXI. *Antuerpiam.*

Hieron. Berchemio Ic.

NIMIVM vrges, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus ſermonibus, nunc epiſtolis hoc agis. Quid cenſes? aliquos theſauros mihi eſſe doctrinę reconditę? erras. ſiquid in hoc genere poſſe tibi videmur, magis à caſu ſiue naturâ eſt, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud eſt quod ſequor, quod teneo; non vltrà celabitur. & proximâ epiſtolâ præcepta aperiam, ad quę ſtilũ meum fingo & conformo. Tu Minerual, ſis, para doctori nouo. Scaligeri ad Auſonium en tibi. O virum, ô filiũ à patre magno magnum! ——— *meritò cui doctior orbis*

Submiſſis defert faſcibus imperium.

Enimuerò ille vnus eſt, quem miramur, quem æmulamur, imò ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc ſole! cuius claritas non ad eos ſolùm qui nunc ſunt, ſed ad poſteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep. quid ſcribam? manus mihi labat, & ingemiſco. Carcer ille nouus tot Lentulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama. alij emiſſos dicere, alij artiùs teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc ſemper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid cenſes de vrbe, cui inſitum & fatale, turbare? Vt fiſtulæ diu interclusæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: ſic iſti actiones, aliquamdiu preſſi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatium: qui, vt cum Pindaro dicam, * οὐ δίκας τεῖχος ὕψιον, ἀλλὰ σκολιαῖς ἀναβαίνουσι ἀπάταις. Plebs iſta mollicula. quid augurer? hoſtis tantùm adueniat: ego tibi ſpondeo, non fore hîc Numantiam aut Saguntum. Cometam & nos per hos dies vidimus: immanem, dirum, & facie haud ſæpè viſitatâ. Quid portendat, quæris? Chaldæus non ſum, nec cæli ſigna cognoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅςις οὐ κακὸν φέρει.

cui verſui magis quàm Ariſtoteli credo, qui hæc talia ad cauſſas fortuitas refert & infernas. Quid tamen aut quibus minetur, diſtinctè

*Non iuſtitia rectũ murum, ſed obliqua fraudis ſcandunt.

distinctè nouit ille *Prudens futuri temporis arbiter*: ego communiter, non referre eum aureum sæculum. Vale. & illustri Comiti tuo à me salutem. Louanij III. Id. Octob. ∞. IↃ. LXXVI.

EPISTOLA XXII. *Duacum.*

PHILIPPO LANOYO, *Nobilissimo iuueni* S. D.

IN Italiam cogitare te audio, nobilissime iuuenum: & audio volens. Placet ea mens, quam agnatam scio non nisi optimæ cuique menti. Humiles istæ & plebeiæ animæ, domi resident & adfixæ sunt suæ terræ: illa diuinior est, quæ cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque siue prisco siue nostro æuo, peregrinati ferè sunt viri magni. Sed ista hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate solùm, sed cum fructu. Vagari, lustrare, discurrere quiuis potest: pauci indagare, discere; id est, verè peregrinari. Vt tu id possis, finem verũ fructumq; ante omnia mihi propone, quem is petitum. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, sed scopum prępeculantur ad quem collineent: sic tu pręfini, quid peregrinatione istac quæras. Duo, nisi fallor: vtilitatem, & voluptatem. Non enim hâc solùm. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresque struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ: ita hîc tu. Quin contrà potiùs, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut adspectũ. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum sit: cùm ea sponte obuia: nec quisquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbium, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vllâ ratione. At in vtilitate laborandum est. quam nec secuti omnes; nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingero, & triplici hoc limite designo, Prudentię, Scientiæ, Morum. Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet; si consilio, si ritè instituta. Ac Prudẽtiam ab eâ peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarũ solùm eximius, sed, me iudice, sapientum. qui cautæ illi Vlyssæę prudentiæ quam aliam caussam vbique tribuit, quàm quòd πολύτροπος: quodque, vt ipse ait,

* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.

* *Multorũ mores hominum & simul oppida vidit.*

Et verè. Instituta enim illa varia gentium, ritus moresque hominum, formæ ciuitatium, incredibile est ad iudicium & prudentiam

tiam quàm potenter poſſint. ſi tamen non viſa aut libata ea leuiter; ſed admiſſa, retenta, & collata inter ſe examinis quadam lance. Quod ante omnia tibi cenſeo faciundum. Vide inquam, audi, iudica: nec conquire ſolùm hæc talia, ſed in ea inquire. Et inquiſitio quidem à te & tuâ mente erit: conquiſitio ab hominibus eſſe debebit, aut à libris. Nam & libri ferè ſiue hiſtoriæ peculiares ſuis quibuſque locis & linguis ſunt quas indagabis: & homines æuo & vſu prouecti non deerunt à quibus percontando diſcas. Etſi enim modeſtiam & ſilentium iure tibi ſuadeam: tamẽ nihil abnuo quin per iter fræna ſępè laxes effræni illi membro. Ius tibi ſermonis non in viâ ſolùm (ſiqui eiuſmodi comites) ſed in hoſpitio ſit: nec ante menſam modò, ſed in eâ, & poſt eam. Sed ſermonis ius intra hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiuſque vrbis. addo & de Principibus, bellis, caſibus, aut ſiquid euentuum magis inſigne. Hæc notabis, hæc ſepones. certus ex iis ciuilem illam prudentiam inſeri, tacitâ quadam vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores, creſcere non cernimus, ſed creuiſſe: ſic factam hanc prudentiam potiùs, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio illi, ab his inquiſitorij, vt ſic dicam, humoris guttis: quas altè perbibit melior animus, & paullatim madeſcit ſapientis iudicij ſucco. Atque hęc de Prudentiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, ſi rebus experiris. Ad Scientiam te nunc eâdem manu duco. Quam mirêre fortaſſe, quòd peregrè quæram. cùm domi illi ſedes potiùs, & hæc litterarum ſtudia quiete ſecretoque magis gaudeant, quàm motu aut diſcurſu. Sed deſines huius admirationis, ſi animum flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis eſt: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo it negatum quin domi habeantur, tractenturque meliùs: in doctoribus, aliter eſſe ratio ſuadet mecum. Quæ enim illa, obſecro, tam felix regio, quæ feliciſſima omnia ingenia includat? Quin ſparſa illa: &, deo diſpenſante, ſua cuique terræ velut gemmula quæ illuſtret. Hanc adi, hanc audi: & è ſacris illis pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? diſertior à Mureto? quorum ego non auditum ſolùm magno emerim, ſed viſum. Quòd ſi notitia etiam aliqua tibi cum

iis accedet (& id pronum apud tam humanos:) deus bone, quæ occasio hîc tibi discendi & ditescendi! quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentium litterarum! Mecum vides. tu arripe tantùm: & me auctore, in vsum eiusmodi virorum omni arte irrepe, vi irrumpe. Nusquam meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum sapientium mens fuit: qui relictâ penu artium Græcia, non ad cultos solùm, sed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine discendi. Iam & alia ab Oculis vtilitas: qui hîc tibi soli & nudi ad Scientiam sæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, opidis cultam, illam famâ inclutam scriptisque. In eâ non vestigium vsquam pones, non oculum flectes; quin monumentum aliquod premas, aut memoriam vsurpes, ritus siue historiæ priscæ. Illîc Thrasymenum miserantibus oculis subiicies, aut ęternum imperij vulnus Cannas: hîc magis lætis, Albanum, aut Tybur, aut nobiles Baias. Plinij alibi mansio, & Virgilij aut Propertij patria tibi ostendetur; alibi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ. Quanti & quàm arcani gaudij ista visio? cùm non animo solùm, sed pænè oculis sese inferunt manes illi magni, & sola premimus pressa toties ipsis. Iam coloniæ illæ veteres, iam templa, theatra, arcus, sepulchra, lapides, quem non & doceant mirificè & delectent? Doceant dico. quia reuerà notata aut exscripta hæc talia, mirum quantâ luce mentem perfundant, trepidantem per veterum scripta. idque experti dicimus ipsi. Vt omittam etiam illud commodum, quòd nescio quomodo attollatur & grandior sese fiat animus, adspectu tot sublimiũ & grandium rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ ingenerat, visa toties aliena gloria & virtus. Ad Mores iā venio, qui postremus mihi locus; tibi, siquid sapis ô adolescens, primus. Ab hoc enim scopo si aberrasti, aberrasti ab aliis: & inutilis, imò noxia, scientia omnis prudentiaq; est, secreta à probitate morum. Cetera speciosa puta, hanc necessariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad salutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: & vt bonos rectosque vbique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortasse peregrè copia est. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domiciliũ Virtus habet, non in vultu aut fronte. atque inde

vt

vt extrahatur, vſu opus & notitiâ quadam propiore: ad quam peregrinantibus rarò acceſſus. Tamen elegantia quædam morum & comitas, & externa quædam, vt ſic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quæratur, non negabis. Quid in cultu, veſtitu, actionibus deceat; quæ Veneres & lepôres in ſermone aut geſtu; docere te ritè politiores illæ gentes poſſint, Itali, Hiſpani, Galli. atque ita rus illud noſtrum aptè ſæpè diluas quæſitâ iſtâ vrbanitate & peregrinâ. Sed quæſitâ, non adfectatâ; vſurpatâ modicè, non oſtentatâ: alioqui nihil comptu eo incomptius, elegantiâ ineptius. Riſimus non ſemel eiuſmodi hiſtriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui, geſtus neſcio quos mimicos moleſtè vſurpabant, & delicias parùm non dicam ciuiles, ſed viriles. Tu hæc fuge. & inprimis vera & interna animorum vitia, quorum vbique larga & obuia ſeges. è quâ ne quas ſpicas improuidè colligas, magna mihi pro te cura, imò metus. Admittimus enim neſcio quomodo & combibimus facilè peregrinas illas culpas; ſiue quia nouitate aliquâ blandiuntur, ſiue quia ſpecie virtutũ. Atque vt venena vinis admixta, medicorum ſcito, perniciter & perniciosè penetrant: ſic peccata hæc adſita virtuti. Ferè enim ita fit: vt in quâ gente vitia certa increbuêre, mores iam vocentur, nec in veniam modò veniant, ſed laudem. Adde, quòd naturâ ipsâ proniores nos ad mala imitanda. Vt pictor, leui manu, & volante penicillo, rugas, verrucas, næuos in facie exprimit, haud tam facilè ipſam: ſic probitatem laboriosè imitamur, nullo negotio maculas illas animorum. Aduigila hîc igitur: & iam-antè ſeriò prouide, quæ vitia cognata vel amica cuique genti. Quis enim neget? vt hominibus ſingulis, ſic populis ſuæ laudes, ſuæ labes. Galliam ecce cogitas? leuitatem & vanitatem etiam, quæ in plerâque eâ (omni, falsò dicam) gente. Italiã? proteruiam in eâ & libidinem. Hiſpanias? typhum quemdam & Africanum faſtum. Germaniam? comeſſationes & ebrietatem. Quæ velant illi, ſcio; & comitatem, fiduciam, grauitatem, hilaritatem interpretantur falsò. at tu vitabis, nec in venas rapies peruerſi iudicij aurâ blandientem peſtem. De moribus tantum eſt. & pertexui hanc telam: niſi quòd leue parergum illi addam de Italiâ ipsâ. Laxat enim neſcio quomodo vela huic ſtilo, prouehitque longiùs amor & cura tui. In terram is igitur terrâ iſtâ

meliorem, fateor: gentem gente nobiliorem: haud ſcio an probam magis, an fidam. Ingenium, & ſubtilitas, & magni erectique animi in illis locis habitant: non ſemper puri, ſimplices, & ad Gallicã iſtam niuem. Ideoque incautis & apertis nobis nonnullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter viros multi tecti, callidi, periti ſimulare: & inter fæminas, formæ conſpicuæ, ſed laſciuæ & procaces. Hìc Scylla, ibi Charybdis: & duo hæc diſcrimina vt enauiges, opus non prudentiâ quadam ſolùm, ſed dicam fortunâ. Prius tamen illud me angit minùs. quod amoliri magnam partem poſſe videor cauentibus quibuſdam præceptis. Nam contra inſidiantes illos aut ſimulantes, quídni firmum ſcutum à ſimulatione item aliquâ ſit? Cres mihi eſto inter Cretas. Nec viam tibi tamen ad fraudes præeo. abſit. ſed vt medici, venena quædam venenis pello, in ſalutem tuã non in noxam. Ad minutas & innocentes quaſdam ſimulatiunculas te voco: nec ad alienas inſidias, ſed ad animi tui opportuna tegumenta. In Italiâ totâ tria hæc mihi ſerua. Frons tibi aperta, lingua parca, mens clauſa. Comis & communis vultus aduerſus omnes ſit, animus externo nulli pateat: & velut in thecâ clauſum eum habeas, dum redeas ad notos animos & verè amicos. Epicharmææ ſapientiæ ille neruus hìc valeat, nulli fidere. Niſi facis: non vnus Vlyſſes Aiacem te circumueniet; & dolorem nobis debes, illis riſum. Atque hæc tamen cautio mea propriè in vulgus Italorum dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear? reuerà optimates illi plerumque optimi: celſi, alti, ſinceri; virtutis, gloriæ, litterarum amantes. In vulgo aliter eſſe obſeruauimus, qui fex & limus, & verè vulgus. Itaque in illis; vetus Italicus aut Romanus ſanguis ferè apparet: in iſtis, peream, niſi claræ reliquiæ (fidenter dicam) Gothorum, Vandalorum. Iam contra telum alterum quî muniam te, aut moneam? Ita ſim ſaluus, vt opto potiùs quàm ſpero te hîc planè ſaluum. Tantùm mihi metus & ætas tua facit, quæ in ipſo æſtu: & illæ non dicam fæminæ, ſed Veneres, Venetæ aut Romanæ. In naturâ tantùm tuâ ſpes omnis præſidij hîc, & voluntate. Quarum ſi alterutra ad calidas & callidas iſtas Solis filias inclinat: quis hominum te ſeruet? certè rues: nec vllo præceptorum ſufflamine te ſiſtam. Tamen ne nihil dicam aut addam: ecce armaturam à me dupli-
cem,

cem, Oculis, Auribusque. Oculos inquam, primùm mihi claude, & auerte longè ab illecebroso hoc aspectu. Aditus enim mali morbi hinc est: nec amor aut cupido facilè irruperit, nisi per geminas has fenestras. Sed & aures etiam muni, contra omnes non Venereos solùm, sed paullò magis venustos sermones. Ij sunt enim qui titillant, qui excitant: & vt cupere ab aspectu est, sic velle ab auditu. Igitur vt athletis olim, munimenta quædam aurium adponi mos (ἀμφωτίδας vocabant) ad vitandos ictus: sic tu hoc firmum contra amatoria vulnera habe velamentum, Amatorium nil audire. De hominibus dixi (quæso ne cum inuidiâ cuiusquam aut irâ: quia liberè aliquid protulerim fortasse, nihil acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri: vt non iniuriâ deliberes, quem præferas ad videndum, siue habitandum. Et meo quidem sensu (vidimus enim plerosq; omnes, & triuimus) prima tibi vel antiquitatis caussâ, adeunda Roma est: adeunda tamen, non habitanda. Confusio enim ibi & σύγχυσις, aëris & morum haud pura puritas: & quod verissimè à Varrone dictum, turba turbulenta. Loca igitur illa prisca & vetera, monumenta ac rudera,

—— & campos vbi Troia fuit,

cùm lustratus satis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, & paullisper inside illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Per quam viam deliciæ locorum multæ, quas omitto. sed si inhabitanda diutiùs Italia est, in Thuscos mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, morum caussâ. Omnia hæc ibi pura. Quod si de opido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis istæ. At iam in ambitu & reuersione, Bononiam amicam studiis libens videbis, & eâdem laude insigne Patauium. quibus cùm dies aliquot dederis, non pigebit in vrbe maris domina (Venetias dico) lustrandâ ponere septimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs! minùs tamen ad nostrum Genium, quia Mercurio amicior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffusum Mediolanum te capiet. in quâ fine Italię finis mihi epistolæ. Deum supplex precabor, vt te seruet, & tu ista. Vale nobilissime iuuenis, vale, vale. nec Deus mihi * auguria perficiat, quę in tristi mente. Antuerpię III. Nonas Aprileis, ∞. IↃ. LXXVIII.

**Certè vera. obiit enim ea ipsâ peregrinatione, princeps nostræ iuuentutis.*

EPISTOLA XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSAE S. D.

HEVS tu, ſacrifica. Lipſius etiam viuit. Diſcrimen igitur tibi? inquies. Grande, capitale, mi Douſa: & quidem ſine crimine diſcrimen, à ſcriptis iterùm meis, non à factis. Satyram ego nuper ſcripſi, & illa me pænè proſcripſit. Iocari me putas? verò, feriò, à grauibus, imò à grandibus viris res agitata: à proceribus imperij: tamquam in læſo aut turbato publico ſtatu. Suſpendo adhuc te: rem habe. In iocis illis Menippææ noſtræ, aliquid eſt de lauru poëtarum, quam largitur Cæſar: & ab eâ iſte ignis. Aiunt, ignominiâ à me affici vniuerſum id genus: aiunt, Cæſarem ipſum aſpergi iniuriâ, quaſi non id ei ius per me aut poteſtas. Itaque à Legatis ipſis Cæſaris litteræ ſubitò Francofurtum, quæ grauiter me accuſarent, minarentur: & Satyram ipſam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? non ego ipſe: niſi litteras eas vidiſſem his oculis, tenuiſſem hac manu. O ſæculum, ô viri! Ite vos docti, vigilate, ſcribite: & pro famâ, ſubite hanc flamam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax æuum: quis materiam iis cenſuiſſet in re tam leui? Niſi ſi hoc proprium mihi fatum, vt ex candore iſtarum niuium oriatur ſemper aliquis ignis. In Epiſtolicis meis nónne ſimile? Benè certè ſperare de iudiciis poſterorum debeo: cui tam iniqui ſunt viui. Tu vide, ride, & ſi vir es, pro Satyrâ noſtrâ Satyram in ſaturos illos ſcribe. Nónne enim noſtrâ? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculiſſime. Lugduni Batauor. III. Kalend. Iulias. ∞. IϽ. LXXXI.

EPISTOLA XXIV. *Londinium.*

GVLIELMO CAMBDENO.

MVNVS à te accepi, Vir ornatiſſime, per mihi gratum, Britanniam tuam: quam illuſtraſti ingenij & induſtriæ clarâ face. Multum patria tibi debet: multum exteri nos. qui per te pulcherrimam inſulam videmus, etiam cùm non videmus. Perge in hoc & ſimili ſtudiorum genere, quod abeſſe non poteſt quin tibi famam, poſteris æternum ferat fructum. Lugduni Batauorum. IV. Kal. Sextil.

EPI-

EPISTOLA XXV. *Vltraiectum.*

GEORGIO RATALLERO *Præsidi ibidem Consilij Regij* S. D.

VALDE alienus à gratiis omnibus sit, Vir Amplissime; cui non & litteræ tuæ gratæ, & hæc ad amicitiam inuitatio, tam amica, tam honesta. Quam quòd prior, quòd vltrò suscipis: iure magni facio, qui scio quàm tu sis magnus. Et amaui quidem te, imò colui iam pridem, tacito quodam sensu: qui diu inclusus, libens nunc se promit & exspirat, ad hanc suauem beniuolentiæ tuæ auram. Cui tamen non dicam paria, sed maiora facio: quo plures mihi ad amorem & æstimium tui caussæ. Doctrina, dignitas, virtus, & ante omnia hæc humanitas: quâ trahis & nectis me tibi, adamantino quodam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus, laxabit aut soluet; donec

Lumine adempto animam moribundo corpore fundam.

Idque tibi non per epistolam scriptũ, sed velut per syngrapham volo sponsum. Tu mihi quæso responde: & hunc, vt sic dicam, amoris noui fruticem, quem tam amanter eduxisti, euocasti, alere & fouere perge beniuolẽtię tuę radiis, ô Belgij & meus splendide sol. Lugduni Bat. postrid. Kal. August. ∞. Iↄ. LXXX.

EPISTOLA XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

MAGNVM illud Antuerpiense facinus, magnum: dicerem & malum, si de caussâ mihi liquidò constaret, aut fine. Sed tamen hoc ipso malum, quòd malum imò exitium patriæ trahet secum. Heu, quæ videmus! quæ audimus! quàm inopinata! quàm obliqua! quàm non pro veteri fide & more regum! Nec tamen, mi Leewi, deiicere. erige te potiùs: &, vt palma, attollat se animus contra nouum hoc pondus. Inspice ludibria rerum humanarum, & aleam ambiguæ Fortunæ: quæ gaudet iactum aliquem ex occulto iacere. nec exspectandum. Hinc ille vulgi stupor & querela, Quis putasset? quæ non cadit in mediocriter sapientem: qui iam antè ita meditatus, vt sciat hæc & deteriora posse euenire. Vt in bello, etiamsi hostis absit,

abſit, ſemper excubiæ: ita vigilat ille contra improuiſum omnem ictum. Quis fuit ille dies, cùm hîc & alibi inſulæ totæ aquis abſorptæ, aut vrbes terrę motu? Quis eorum, qui tam magnâ ruinâ perierunt, id putaſſet? Nec exempla nobis deſunt iſtarum, quas patimur, cladium: ſed ipſi nobis. qui, inſito à naturâ vitio, proni ſemper ad ſpes meliores. Quas coërcere tamen potiùs ſit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit conſilium aut ſolatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano ſopho laudatur is verſus,

Cuiuis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Quem velim impreſſum tuæ menti, vnà cum amore mei. Vale. Lugduni, Prid. Kal. Febr. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XXVII. *Brugas.*

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE meæ animæ. ita enim meritò vos appellem, quia quamdiu iſtîc fui, vixiſſe videor: nunc vitâ frui quaſi per vmbram. Circumagunt me hæ turbæ in Numidæ morem: & adhuc diſcurri ſine lare, ſine certis ſedibus. quas tamen poſiturus in Batauis videor, Ordinum vocatu, & ſtipendio ſanequàm honeſto. Sed temporaneas, non perpetuas: ſaltem,

Dum hæ conſileſcunt turbę, atque iræ leniunt.

Aliter videtur quibuſdam è meis, qui in mutatione hac rerum ad dignitates & ſplendores vocant. videatur: mihi ſtat vetus illud decretum meum, reipub. tam confuſæ non miſceri. Orpheus ille veſter Lugduni eſt, & (inuideo vobis hunc riſum) partes has ſimulat, & ambit profeſſionem. Exambiétne? non, ſi Batauos noui: in quibus certè pluſculum, quàm pro veteri verbo, auris eſt & cordis. Eurydice etiam eius hîc: & illa profeſſionem. O Douſa, viuis & Satyram non ſcribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Winterus veſter, adoleſcens adprobus & perhumanus. Facite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus ego cum Douſâ tam arctè, tam auidè, vos amplectemur, quàm Amymonem ſuam illeipſe Neptunus. Sed hoſpitium quidem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare ſcilicet & ſobrium, nec propter vos maiorem fumum

vicinia

vicinia videbit. Properate tantùm, quod vt magis faciatis, nuncio accepisse me nunc nuper Lutetiâ à Pythœo Trochaïcum vetus, cui titulus Peruigilium Veneris, elegans & scitum carmen, & dignissimum illâ ipsâ deâ. Plura non addo. venite, videte, valete. Lugduni Batauorum, Kalendis Veneris ∞. IↃ. LXXIX.

Sed heus tu, Lernuti! est quod à te seriò petant mei horti. non magnum aliquid, sed illud idem quod hortus tuæ, Seminari. Itaque siquid seminij tibi superest, non illius Plautini (apage nuptiales nunc nugas) sed istius hortensis: quæso, hoc nuntio mitte. Habeo enim & colo hîc in ipsâ vrbe hortum, amœnum potiùs quàm grandem, cõcessu nostri Hauteni. Pro eo, ad Venerem natum mihi herè hoc Carmen. quídni enim friuola mea mittam, vt eliciam gemmulas tuas? Ita callidè captator sum: nec nego.

AD STELLAM VENEREM PRO HORTO.

Alma Venus, quæ cælorum colis ardua templa,
Quæ maria ac terras vitali semine comples:
Quâ sine nec flores hortos, nec gramina campos
Vestierint, neque frugiferas animalia terras,
Quæ've solum pedibus sulcant, quæ've aëra pennis:
Tu dea, tu fautrix hortorum in cultibus esto,
Adspiresque meo numen genitale labori.
Nam sine te nil Flora potest, nil flaua Segestis,
Nodutisque, herbæ pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus, imbricitorque
Ne noceat Aquilo, neu grando, neu robigo,
Effice. diua potes. Solis Lunæque potestas
Te superà: sed consensu tua tertia regna.
Nec tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors:
Ipse tuo fasces submittit Iupiter igni.
Intereà, dum nos fera mœnera militiai
Exercent, lituique vocant ad ciuica bella:
(Patria da veniam) Hauteni securus in hortis
Ipse habitem, fallatque meos cultura dolores.
Non ego Bellonæ sim victima, non ego Marti
Miles: nascentique alius mihi risit Apollo.

Sat patriæ Belgisque datum, si fama Camœnæ
Nostræ erit, atque aliquis venienti Lipsius æuo.

EPISTOLA XXVIII. *Herbipolim.*

FRANCISCO MODIO S. D.

ERGÓNE viuis Modi, & nos amas? De vtroque enim ambiguos reddebant & locorum interualla in quibus agis, & silentium quo tamdiu non iustè vsus. At nunc emendasti, & longâ epistolâ cessationis culpam eluisti in parte. nam totam tum demum, si perseuerabis. Et quamquam remotum te doleo seiunctumque à nobis: tamen quòd in ijs locis, & apud eum virum es, lenit desiderium, & gaudio pænè mutat. Amo enim, amo, Germaniæ illum tractũ, in quo beatè viximus olim ipsi: & gratulor de hospite, qui, vt scribis, tam benignus est in meliores Musas. Sæpè apud notos prædicaui, sed parùm credulos, Homines etiam illa tellus alit ingenio doctrinaque pares nobis, fide & virtute meliores. Experiris ipse: & magis experieris cottidie, si omissâ inanium specie, de re iudicabis ex re ipsâ. Intereà vides portum aliquem & receptum in his studijs esse, per res adflictas: nec vanum illum quicumque scripsit,

* Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

** Artẽ minutã terra quæuis educat.*

Ego quidem auctor tibi sim nõ commouendi ex ijs locis, donec Belgio huic fiducia status melioris. Nam nunc quàm fluctuemur, vides. Fœdera, & domini noui: & omnino aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid de studijs. Tacitum ad me, siue Eclogas potiùs tuas in Tacitum, si mittes, gratum: & vtar, non sine memoriâ eius, per quem vtar. Paramus enim iterùm vulgare Commentarium nostrum, sed auctiorem. Habemus & libros duos de Venatione iam adfectos, Saturnalium priorum (quæ dilaudas) titulo & exemplo. Sed & de Epistolis meis edendis aliquid cogitabam, siquas colligere aut seruare potui in hoc naufragio nostrarum rerum. Quæ mens iniecta mihi nuper, non nego, per Italos: quorum epistolas ambitiosè editas vidi, & (liberè dicam) non inuidi. Quid enim? à verbis cultas eas censeas? sæpè nec Latinæ sunt. à sententijs acutas? torpor & tepor merus est. O Italia, vbi Politiani tui, aut Barbari? defecisti: & hoc sæculum

ambi-

ambitionis & fuci aliquid fortaſſe plus habeat, re deſeritur & ſeriâ illâ doctrinâ. Etiam Agellius nobis nuper in manibus: depoſuimus, poſtquã alijs audiuimus eam eſſe curam. De Matulis illis & Petreijs, iam aliquid inaudiuerã. ſed quid? etiam illæ nitedulæ extrahi volunt è ſuis ſenticetis? à me fruſtrà. Tu tantùm purga me calumniarum eiuſmodi apud Poſthium: & animum hunc illi aperi candidiorem veſtrâ niue. De poëtis Germanis aliquid dixi aut ſcripſi: at non de germanis, inter quos mihi ipſe. Fucos & dehoneſtamenta poëtarum ſaltem tetigi: quorũ fertilis ſanè illa ora. Vidimus nos, & vides ipſe. Quis non ibi ſomniaſſe vult in bicipiti Parnaſſo? Itaque vates omnes audiunt, & prodeunt: & compti ſublimesque multi, cum Cæſareâ ſuâ lauru. Quos non equidem ſperno aut rideo: hoc tantùm ijs inſtillo, *Laurigeri multi, pauci Phœbi.* Quin re plerumque didici, minimè re poëtas, qui titulo illo ſunt & nuncupatione. Extrema tua epiſtola pupugit me de M. Antonio. Itáne eſt? abijt? certè doleo. Nam æmulatiunculas illas eius (ita appellare malo, quàm calumnias) nihil moror. Habere hoc ſcio iſta ſtudia, vt neſcio quomodo facilè pariant riualitatem. quam ego ſeriò contemno: ſed & hoc mihi ſeriò dolet, contemni per hanc illa. In contentionibus enim iſtis quis riſus ſæpè vulgi? & iure, cùm tam pueriliter deſipientes eos videant, qui ad ſapientiam alijs magiſtri. Ratallerum Pręſidem quod ſaluere tu patronusque iubetis: ille verò ſaluus. iampridem enim à nobis abijt ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam benè valens ad curiam cùm veniſſet, ſubito deliquio animi concidit, nec ſurrexit. Ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante ſeptem menſes accidiſſe ſcitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me ſalutem. Lugduni Batauor. Nonis Auguſti. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA XXIX. *Hagam.*

THEOBALDO TEELINGIO.

APPELLA me verò, & litteris, & ſermone: nec excuſa. vaco ſemper ingenijs, quibus diſcere vacat: quale eſt, & ſpero erit, tuum. Hoc excuſa, quòd ad epiſtolam proſam, carmen non addideris: nam id te decebat. An alienum ab Muſis me cenſebas?

non ſum. amaui adoleſcens & nunc amo, & ſcio eas eſſe, quæ lato & lęto limite ad ſapientiam & virtutem ducunt. Laſciuia modò caueatur, & obſcænæ illius deæ laquei, quos in Muſicis illis arbuſtis ſæpè texit. Tu redux me appellabis reducem, (nam & ipſe iam in vlteriorem Batauiam excurrebam:) & hoc mihi ſemper gratior, quò maior in te ardor ad diſcendum. Ætatis tuæ florem cogita, & æui huius fluxum: quodque Æneas ille Homericus aurigæ ſuo dixit, tibi ego:

* Ἀλλ' ἄγε νῦν μάστιγα καὶ ἡνία σιγαλόεντα
Δέξαι.

** Verum, age, nunc manibus flagrum & ſplendentia frena Accipe.*

Atque vnà ſalue. Lugd. Bat. poſtrid. Id. Sextil.

EPISTOLA XXX. *Viennæ.*

NICOLAO BIESIO *Cæſareo Medico.*

Nos quoque, mi Bieſi, Legatum Budenſem vidimus. Magna pompa, multi comites: veſtis & mores nobis exteris mira. Pellis illa iniecta puerorum anteeuntium humeris, numquid abeſt à priſco Scytharum ritu & habitu, qui pelliti? non videtur. Veſtis illa laxa à Braccis? nihil. Sed & honoris habendi ritum, quem Cæſari retrogradiens exhibuit (ſollenne id genti) odoramur eſſe à Perſis. Ammianus ſuggerit lib. XVIII. de Antonio quodam, qui transfuga ad eos eorumque mores: *Simul hoc dicens è medio proſpectu abſceſſit, non aduerſus, ſed dum euaneſceret, verecundè retrogradiens, & pectus oſtendens.* Garritum hunc præmiſi. plura, ſi voles, in cœnâ: ad quam bonâ fide me ſiſtam. Salue.

EPISTOLA XXXI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

Ita certè oportuit. in viam, inquam, officij redire, à quâ exorbitauimus vterq; nimium diu. non negligentiâ aliquâ, vt ſcio, aut contemptu: ſed fortaſſe dulcedine ceſſationis, & fiduciâ amoris. Id enim de me fateor; de te opinor. Quin ſæpè ſic afficior, vt quemadmodum mulieres, quæ vterum ferunt, ad omnia nauſeant: ſic mihi nec ſcribendi libido vlla ſit, nec legendi. Mare quoddam mortuum eſſe aiunt, ſine vento ſine motu: ſic ſępè ego.

Sed tu me excitasti: prȩsertim illâ parte epistolæ, quâ consilium à me petis de summâ vitæ. Deliberas de coniugio, aut cœlibatu. Difficile mihi sententiam interponere, præiudicio iam pænè deuinctam. Vides enim quid ipse fecerim. Ita nisi à coniugio dixero, damnem me ipse necesse est aut inconstantiæ, aut erroris. Sed seponam tamen paullisper eam cogitationem, & de totâ re videbo quasi liber & exsolutus. Ac principio coniugium si quis damnet; impius sit in vtramque legem, & ciuium, & naturæ. Stare genus humanum non posse omnes scimus, sine viri mulierisq; cœtu. Non ergo vniuersè id quȩris, credo, an coniugiũ probandum: sed strictiùs, an sapienti, an hoc tempore, an tibi. Sapientiæ studia & vitæ quietem si sequeris; nescio an ducenda vxor. Exempla veterum sapientũ in vtrumuis sunt: ratio magis est vt neget. Si enim liber animus, Deo & sibi vacans, ad sapientiam & tranquillitatem requiritur: non video quomodo adsumenda illa cura, quæ noctes diesque adhæreat, angat, coquat. Si satis molestiæ in te tuisque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde accersis, cui imperes & moderêre? Cymbam nostram difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus, cum tot armamentis? Et fero adhuc, si reges. sed quid si regere illa vult? si fulmenta lectum scandunt, vt vetus verbum est? quid? nónne bellum tibi non ciuile, sed familiare sumendum est de principatu? At enim moderatam audientemq; tibi speras. Ita censeo, & opto. sed quâ in re vmquam magis spes & vota fefellerũt? An ex composito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modestiam ficto, vxorem eliges? crede mihi, nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi sexui, vt crudæ adhuc & vix pueritiam egressæ simulent, fingant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquies. Nolim equum sic emere aut agrum. Et quâ in re libentiùs, aut minùs cum periculo, fallunt amici? Si in equo aut agro imposuerunt, expostulandi mihi saltem ius est: at id non in isto. Canetur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus*: & querelæ tuæ in ventum ibunt, imò in irrisum. In genere hoc prædixerim de sapiente: iam tempora ista videamus. Si res lætæ & prolixæ: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica solarentur: nempe in spem honorum & felicis æui liberos susciperes, educares. At nunc quid nisi communes calamitates & bella? ne domi tu quæras. Quid

nisi exsilium, exitium, imminet, & mutatio vniuersi status? ne ad aureum sæculum liberos procudi à te censeas. Denique teipsum (quod tertiò posui) intuêre. Animus tibi ingenuus, & corpus: id est vires valetudoq; parùm firmæ. Ætatis quidem bona pars superest; sed & bona elapsa. ingenium tibi come, molle; quod ferre iniuriam potiùs possit, quàm inferre. Hæc omnia vide sis, an apta ad mores fæmineos nostri æui. Et Diogenes quidem ab omni ætate coniugium remouebat, satis scitè: *Nam iuueni*, inquiebat, *nondum ducenda est vxor: seni numquam.* Græcè hoc sonat meliùs τῷ νέῳ μηδέποτε, τῷ γέροντι μηδεπώποτε. At ego certè non vanè id restrinxerim ad statum mediumque hoc æuum, quod velut vinum iam deferbuit; & quale, mi Leewi, est tuum. Hæc in parte vnâ dici possunt, nec pauciora in alterâ: quæ quoniam scio subijci & à te tibi & ab alijs cottidie, laborem non sumam in ijs recensendis. Eò minùs, quòd frustrà scio suaderi coniugia aut dissuaderi: quæ à cælesti nutu & à fato haud vanè esse dicuntur. Benè Euripides,

* Ευνὴ γὰρ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ μορσίμη.

* *Fatalis est viro atque feminæ thorus.*

idque didicimus nos ipsi. Bina Socratis monita tantùm addam. Primum, iuuenes cælibes similes esse piscibus, qui alludunt circum nassam & gestiunt inire; contrà, qui iam inclusi, exire: simile in matrimonio esse, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alterum, Sciscitanti cuidam Vxorem an non duceret? *Vtrumuis*, inquit, *feceris, pœnitebit*. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te sententiæ meæ relinquam, non amoris: qui tam verbosam à me Epistolam expressit. Vale.

EPISTOLA XXXII. *Lutetiam.*

IOSIAE MERCERO S. D.

AD me verò sæpè eiusmodi muscæ aduolent (ita per iocum te appellas:) imò apes. quoniam tu & litteræ tuę plenæ suauitatum, & meri mellis. Ipsâ quidem caussâ scribendi quid mihi gratius? Appetere te amicitiam meam: quæ si vltrò offerenda sit tam benè natis ingenijs, nihil abeam à decoro. Tu tamen anteuertisti. etsi non ignotus planè, vt ais: quia famæ aliquis radius te quoq; illucet à magno illo patre: cuius eruditio, & virtus, clara

apud omnes. Et tu ſuccedes, imò precedes: ſi pergis modò in hoc laudis ſtadio, quod currere cœpiſti recto & felici pede. Nam notę tuæ ad Cornelium noſtrum quas mittis (verè, nõ blandè dicam) vix tuę ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te, quęſo, ne ambitio deprauet aut calor. Nam illud niſi ad rectum maturumque iudicium dirigis; noces, non iuuas, & inſtigis ſcriptoribus vulnera, non ſanas. Nos Tacitum vulgare iterùm paramus, cum Commentarijs noſtris (ſiue Notæ erunt) ad omnes libros. Nam priores ſanè illi ad Annales, refingendi etiam ſunt: quia & lapſus alibi ſum, & quædam mihi elapſa. Cur negem? ſemitam ſæpè ingredior, cùm maximè cenſeo viam: & gratiam ſeriò habeam, ſiquis corrigat, dirigat, reducat. Ad P. Pythœum litteras iam nuper dedi. accepítne? inquire obſecro. Nam ipſe quidem ſilet: at non in illum meus amor. quod indicabis, & ſalutẽ à me nunciabis ipſi & fratri. Vale. Lugduni in Batauis. Idibus. Martijs. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIII. *Gandauum.*

ALEXANDRO RATLO *amiciſſimam ſalutem.*

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui dolorem tuum, & gauiſus in conſtantiâ ſum: quòd videam te quæ euenerunt ita ferre, vt ferenda humana ſunt, & vt dignum eſt ijs ſapientiæ ſtudijs quæ tractas. Nam reuera hæc bella, hæ turbæ, hi diſcurſus, quid aliud quàm ludi? cruenti fateor, ſed tamen ludi, quos inſtruit ambitio & ſęuitia noſtrorum regum. Itaque non ferenda ſolùm iſta, ſed ridenda. Et vidéſne cùm nuces ſparguntur, vt currant pueri, & rixentur? idem iſti, qui oppida & arces rapiunt, diripiunt, alieno malo & ſuo nullo bono. Atqui ea ipſa quæ tanti faciunt, propter quæ ſudorem ſanguinemque fundunt, ſi dimotâ vulgi nebulâ conſideres, nuces ſunt. Quare mi Ratlo mittamus iſta, & habeamus eo loco quo ſunt: id eſt, pro nugis. Ad nos redeamus, & ad eum quem dicis * τετράγωνον λίθον: in quo ſolo quies & tranquillitas firma: *cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit Poëta ille inter verè ſapientes. Senecam noſtrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio non alios è priſcis magis conſentire cum Chriſtianâ pietate, quàm eos qui è Stoïcâ domo. In quo numero etiam Arrianus eſt, qui digeſſit Græcè diſſertationes Epicteti, mihi valdè proba-

* *lapidem quadratũ.*

probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hîc turbæ iterùm exercent, quæ sub discessum tuum sopitæ. sed sopitæ tantùm: nam euigilant iterùm & viuunt, metuo ne in reip. malum, & scholæ nostræ exitium. Nisi fallor, ea imminent, vt non discessisse à nobis videare, sed nos præcessisse. De Gallis mihi quidem ænigmata. Veniunt; non veniunt; volunt, nolunt: audent, timent; & omnia ancipiti metu suspensa & suspecta. Turcarum princeps aliquid in Africâ mouet: & aget is saltem bonâ fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem De Gladiatoribus, vt videas cruentas etiam illas in pace pugnas. Salutem quibus dici voluisti, dixi: iidemque te resalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me saluta, & tu vale. x. Kal. Feb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA XXXIV. *Brugas.*

IANO LERNVTIO.

SPES iterùm me fefellit. quid fecimus, quòd totiens in nos vana ista dea? Mercurialis ille hodie ad me rediit, negauit posse. Rem dicam? poscere volebat, nec audebat: quia collybum vulgò iam dinumerant trium florenorum in centenos. Id lucellum inhiabat; nec petere scilicet ab amico volebat, nec ego dare, te inconsulto. Tu dispice illîc. aut, si vis, Atuaticum excurre: in hoc statu abeuntium, redeuntium, transferentium, reperies qui velit. Loquere cum Moreto, efficaci ad res tales. Sed quid me celasti? túne Grudios? Peream, nisi adprobo: ad quietum locum, amœnum, &, quod caput, amicum Paci, & eximium à milite ac Marte. Si expedire te vinclis possessionum tuarum potes, abi, curre, vola. Ego nónne aliquando vicinus? si dî me, & mihi Iscanum meum seruant, quam sedem destinaui reliquæ huic vitæ. Cum lege, si securitas illîc; si status, quem Modestia & Probitas non spernat. Parêre boni possunt & debent; seruire, ancillari, adulari, non nisi vitiorum ancillæ. Valeat autem æternùm mihi patria, si valebunt in eâ ista. Tu quoque, mi Lernuti, (sed ab altâ mente) mihi vale. I. Octob. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA XXXV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO.

DILATVM mihi responsum ad superiorẽ epistolam tuam, non dimissum. Dum enim cottidie discessum sororum tuarum exspecto, atque aliud ex alio interuenit; septimanæ aliquot in hoc silentio exactæ, vt vides. Ceterùm grata mihi tua scriptio, vti & amor: cui à me cum fide respondebo. Filius tuus in studiis perseuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Cursum certè hunc studiorum interpellari aut sisti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato, gratulor: etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam misisse. In Constantiâ nostrâ pergimus; sæpè negotiis, sæpè valetudine, retardati. Iuuat tamen opus argumento saltem vtile futurum hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides: nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidem Gallicus, qui * DISCVSSVRVM se promiserat, videtur FOVISSE. Et Austri isti cum Circiis mixti & iuncti, vereor vt dent mage maiores tempestates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri solati j vsquam spes, quàm in se cuique. Firmemur iam antè contra hæc omnia, quæ euenire homini non solùm possunt, sed communi quadam lege debent. Ciceronis falsi Consolationem vidimus. quæ me quidem adeò non erigit, vt deiiciat potiùs: scripta videlicet frigidè, solutè, & verbo dicam, ineptè. Quis ille tam stultus, qui sperauit se posse imponere nobis falsâ hac persona? sub quâ latet aliquis ne superioris quidem, vt suspicor, æui. Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc diuulgant! sed credo in nostrum risum, & suum quæstum. Valdè me Ciceronis pœniteat, si ille vel in medio dolore tam elumbis. Nusquam nerui, nusquam sententiarum sanguis: ne color quidem verborum, nisi cum cerussâ & fuco. At tu vale, & sine eo me ama. Delphis. huc enim sorores tuas abeuntes deduximus. III. Idus Septemb. ∞.IↃ.LXXXIII.

* Ad dictũ eius allusum: *Discutit, & fouet.*

EPISTOLA XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO S. *mitto.*

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne per litteras quidem. causſâ & temporum horum, quæ nos turbant: & locorum, quæ ſeiungunt. Nam nos, vt audiſſe te credo, in Batauis agimus, apud Oceanum verè vndoſum: & iactamur ciuili tempeſtate, tibi non ignorâ. At nec loca tamen, nec tempora, gratam mihi memoriam Sambuci excutiunt: quam teſtari volui per hanc occaſionem, primò nunc datam. Qui enim illuc viam affectaret, præter hunc adoleſcentem, nactus ſum neminem: & nuncij illi ordinarij, ordines deſeruêre per hæc bella. In ſtudiis, dum Mars hîc feruet, languidè verſamur: ita tamen, vt cogitemus editionem nouã Taciti, cum pleno iuſtoq; Commentario in eius omnes libros. Eâ in re iuuari me à te poſſe ſentio, vſu libri manuſcripti, quem memoriâ teneo Viennæ olim vidiſſe. non illum quidem antiquiſſimũ: ſed è quo tamen non dubiè aliquid eruamus, & Criticâ iſtâ ſagacitate indagemus. Quare ſi eum ad tempus gratificari mihi volueris; amorem in me oſtenderis, & ſimul morem tuum tenueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur ſub has nundinas tutò tranſmitti ad Plantinianos poſſe: quibus mandata dedimus accipiendi, adſeruandi. Velim voluntas tibi & occaſio in mittendo non deſit: nobis fides conſtabit in remittendo. Salue ab eo qui meritiſſimò te amat, Iuſto Lipſio. Lugduni Batauor. Kalend. Mart. ∞. Iↄ. LXXIX.

EPISTOLA XXXVII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. *dico.*

SEMPER amo litteras tuas, præſertim eas quibus (vt ſic loquar) nota aliqua impreſſa eſt bonæ mentis. Vel hæ poſtremæ quàm ſine adfectatione prudentes! quàm verè Philoſophũ referebant, & ſine vllo fuco! Itaque vt calebant adhuc à meâ latorisque manu, iis reſcripſi. Melonis tui odor vel hucuſque nares meas adflauit; & mentior, niſi ſaliuam mihi mouet & deſiderium

ſiderium guſtandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimiùm properè auellas à matre. Auſter ſaltem & imber hic abeat, & ſoles aliquot videat puriores. tum licebit,

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De Alenconio me herclè quid dicam neſcio: ita ænigmati ſimilis res eſt. Venit, non venit: acceſſit, receſſit. Credo non illum Callipidem, qui prouerbio locũ fecit, tardiùs ambulaſſe, quàm hunc ſubnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si ſeriò hæc aguntur, facilè præſagio difficile & diuturnum bellum: cuius exitus Deo in manu eſt. Ad nos quidem quid iſta? non magis quàm ſi Æthiopes inter ſe belligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax ſit, cum affectibus concordia: & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor. ſed quis noſtrûm iter præcludet publicis fatis? Habent iſta tranſitus ſuos, imò interitus: quorum tempora cùm venerint, nulla vis aut conſilium ea firmet. Et tamen illi ipſi patriæ, cùm res feret, non manu, non mente, deerimus: atque hoc ſcilicet agemus, vt non ſolùm boni viri ſimus, ſed & boni ciues. Vale mi amiciſſime. Lugduni Batauor. XV. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XXXVIII. *Roſtochium.*

IOANNI IONSTONO SCOTO.

QVOD & me amas, & Conſtantiam meam laudas, mi Ionſtone: alterum valdè amplector & approbo, alterum timidè, quia ſcio reipsâ non attingere me culmen hoc laudis, in quo collocat me tuus affectus. Etſi tamen nonnihil blanditur, quòd Dauid Chytræus (quis ille vir?) pariter tecum, vt ais, ſiue iudicat, ſiue errat. Quidquid huius eſt, amo iam, amo Conſtantiam meam, quæ tam multos mihi conciliat amicos. In quo numero vt fidenter te deinceps cenſeas, mi Ionſtone, iubeo, non ſolùm rogo. Quòd ſi Deus mihi tangere & videre Germaniæ ſolum iterùm dederit (fiet fortaſſe voto citiùs, vt res hîc fluunt) te videbo, & dexteram iungam, teſſeram Fidei & Amoris. De Carmine gratiam tibi habeo, magis magiſque habiturus,

 biturus,

biturus, si crebrò me epistolis tuis salutaueris, in quibus notas claras video elegantiæ priscæ & doctrinæ. Lugd. Bat. XI. Kal. April. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPISTOLA XXXIX. *Lutetiam.*

IANO GVLIELMIO S.

LIBENS vidi Quæstiones tuas Plautinas, mi Gulielmi: in quibus non doctrinæ solùm notæ vberes & acris cuiusdam iudicij, sed etiam amoris in me tui. Partem enim mihi inscribis. cum magnâ meâ gratiâ (liberè profiteor) vel quia scriptoris eius res est, quem amo vnicè, vel quia beniuolentiæ hoc testimonium me delectat ab eo, quem æstimo, quemque amo. Ego profectò si vmquam occasio erit, præstabo me ad gratiam referendam non modio, sed horreo toto. At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati non semel interpositum iudicium, de studio Sapientiæ & Morum. Macte hac sententiâ! Obsecro enim, vt quid ista humanitatis studia tam ambitiosè adfectamus, tantùm propter ipsa? Abutuntur plerique ad malam & vanam pompam, vt scis, verè cum Appione illo cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, vt video & gratulor, mens: atque vt porrò sit, quæso & hortor. Nostrum illud de Constantiâ censeo vidisti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etsi opus ludicrũ, & natum mihi per remissiones, vt stilus ipse indicabit. Dedi litteras ante septimanas sex ad Egmundum, quibus inclusæ alteræ ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, nescio. quia hactenus nihil inaudiui. Quæso inquire. Ille quem tangis, quid & vbi agit? Vtinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc vt volet, & quando volet. Busbequium si conuenis, salutem illi à me dicito: & è iuuentute selectâ, Iosiæ Mercero, si nosti. Passeratio item doctori publico, & si quibus aliis ex eo numero procerum innotuisti. Vale.

EPI-

EPISTOLA XL. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

CISTAE tuæ hesterno die ad me perlatæ binæ. hoc ante omnia scire te volui: sed perlatę benè madidæ, per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, si quid in iis sit, quod periclitetur ab vdore, ne putiscat: præsertim si quid è lino aut lanâ. Cogitet tua vxor: & si videtur, aliquem fidum huc mittite, qui inspiciat, aperiat, euentilet. Nos quidem amicam & sedulam omnem operam custodiamque pollicemur: quantum id pote. Collocabimus etiam eas bono & aërio loco. Scripsi bis ante septimanas aliquot, & valdè fallor si meas non accepistis. Carmina tua adhuc apud me sunt. Dousam enim exspecto in horas, cui velim ostensa. Ego, nisi quid interuenit, intra septimanas duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim sanè te videre & amplecti: & si illuc venis, posses mecum pergere in Batauos: atque ita ipsum iter nobis non sine gaudij & amoris fructu. De Giselini re, omnia hactenus nequiquam, & nonnihil turbellarum inter Magistratum & Curatores, occasione professoris cuiusdam admissi Senatu inconsulto. Priuata profectò & publica turbant. quid refert? si quies modò apud nos & in hoc animo sit: ex quo puro siue impuro, liquidum omne aut turbidum manat humanarum actionum. Vt in corpore ægro & corrupto, quidquid infertur, alimentum est morbi, atque abit in noxam: sic in homine, qui internum illud non depurauit. pectus dico, fontem & originem cupiditatum. Opes adfluunt? auaritia te torquebit, & angor seruandi, dispensandi. Desunt? inopiam non feres, & quæres eas per vndas & per ignes. At motus ab animo petendus est: cui composito semel & securo, numquam superest aliquid aut deest. Sola, mi Lernuti, quies est & internæ illæ opes,

* Οἵσιν τ' εὖ ζώουσι, καὶ ἀφνειοὶ καλέονται,

vt ait Homerus. Vides philosophari me tecum: nec excuso. amplius dico, Sæpè faciam. Valdè enim te tuamque egregiam naturam trahere ad hæc alta velim (quò scio propendes:) & collocare te supra hominem, etiam dum es in humanis. Et eniteris, si niteris. Vale, & salueat à me virorum optimus noster Giselinus,

* *Quei rectè viuunt homines, ditesq; putantur.*

linus, à quo responsum exspecto, sed non lentum vt solet. Lugduni Batauor. III. Non. Feb. ∞. IƆ. LXXXIV.

EPISTOLA XLI. *Pontem-Musæum.*

GODSCHALCO STEEWECHIO S. D.

Mihi & scriptio tua grata, & magis Coloniam reditio: quam extra noxam fuisse gaudemus, etsi non extra metum. Scimus quàm intutæ viæ his temporibus: quibus ad iniuriam omne ius prædonibus non militibus, dant hæc latrocinia non bella. Tu quoque gaude. portum enim iterùm attigisti, in quo acquiescere possis, Musarum suauiter adspirante aurâ, sine vento vllo aut nimbo ciuilis huius tempestatis. De promissis Plantini, securus es. hominem non nosti, si ambigis: & credi illi potest, tamquam Fidei ipsi. Nec tamen deero submonere, cùm redierit: quod fiet cis paucos dies. De Modio, certè amicus ei sum. (ingeniũ & adolescens eius virtus ita merentur.) ac valdè auctor tibi, sic rem in scriptis tuis temperes, vt nequâ parte eum aut stringas aut lædas. lædas autem? laudes imò volo. Ita de illo ipso Vegetio meruit: & sepone mihi, sodes, omnes istas æmulatiunculas, quæ intercurrunt hæc studia malo iure, malo more. Inuidet quispiam? hoc ipso inferiorem se ostendit. quia apud humiles dumtaxat animos habitat, & in altos dirigitur liuida illa dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex superuacuo, quia peccatum hoc in litteratorum nostrâ gente peccatur hodie nimiùm crebrò. De Vegetio ipso sic sentio. scriptorem non malum potiùs, quàm bonum esse: & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum & pollutum à patribus variâ labe. Creber enim in illorum manibus: quæ nec innoxiæ vsquequaque, nec puræ. sed nec oculatæ. Itaque non iniuria ad perpurgandũ cum tu Modio nostro velut optio succedis: & opto vt cum publico fructu, cum tuâ famâ. Quod fiet, si stilum manumque modestiâ quâdam temperabis & diriges: malisque ambigua quædam vlcera relinquere, quàm districtè auferre omnia, & præcipiti quodam ferro. Medicos in Criticâ istâ ferre possum: sectores ad Matrem deûm ablegem, procul à virginali nostro choro. Vale mi

mi Steewechi, & mutuiter me ama. Lugduni Batauor. Postrid. Nonas Octob. ∞. Iↄ. LXXXII.

EPISTOLA XLII. *Vltraiectum.*

Theod. Cantero S. D.

ITANE Dalius noster abiit? abiit, non visurus amplius, non videndus. Sanè dolui: eò magis, quòd subita ea plaga, & præter exspectatum. Nā letalis quidem ille morbus (phthisis enim vera erat:) sed quis putasset tam præcipitis eum fati? Trahere, vt scis, plerumque solet, & lento passu ducere ad Orciuum illum thesaurum. Sed nimirum vt nauim interdum improuisus vortex absorbet: ita homines nigra dea. & præsertim eos, quibus indoles melior, & ingenium supra annos. Quod in Dalio planissimè fuit. Claudium Quadrigarium scribere memini: *Hæc maximè vexatur deorum iniquitas, quòd optimum quemque non sinunt inter nos diurnare.* Aptè & verè. nisi quòd iniquitati impiè tribuit, quod est æquissimæ æquitatis. Cur enim cælestes illæ animæ diu in hac fæce? abeant imò, & euolent ad suū cælum. De Arnobio, vrge cœptum. Quis post Tertullianum inter sacros scriptores doctior? ideoque doctorum limâ dignior? Etsi bona sanè in eo opera Gelenij: quamquam interdum (quis non Criticorum?) exerret per acumen nimium aut calorem. Satyram quam vulgaui his diebus, en tibi. Nomen te terret? frustrà. edentula est, &, vt antiqui nostri loquebantur, planè innox. Lasciuiam alibi agnoscas, nusquam morsum. Artemidorum tuum totum auidè legi, & velut ἀμυςί. Nescio quomodo non sperno totum hoc diuinare (id quoque fortasse à nostrâ porticu:) & eam rem visus mihi ille commodè & acutè tractasse, ex ipsis fontibus naturæ. Salue. & salutem à me, vt Comicus noster ait, plenis faucibus propina Lamberto Burchio Decano, viro qui litteras & litteratos vnicè amat, ideoque digno qui ab iis vnicè ametur. quod me bonâ fide facere ei nuncia, imò sponde. Lugduni Batauorum, quo die Cæsar olim in Curiâ Pompeij. ∞. Iↄ. LXXXI.

In Arnobij tui isto loco, libro I. *Et tamen, ô isti, qui pollutas res nostras vitiorum criminamini: stribiligenes & vos istas in libris illis maximis*

maximis atque admirabilibus non habetis? Nónne aliud hęc vtria, aliud dicitis hos vtres? cælus, & cælum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? sanguis & sanguen? Odoror duplex vitium. Ac primùm scripserim, *res nostras vitio verborum criminamini.* Fugit enim omnino prior illa verbi syllaba, retrahenda ex Arnobij ipsâ mente. Hoc scilicet politi illi & docti Romani obiiciebant nostris, *solœcismis obsitas res nostras, vitiorum deformitate pollutas*, vt ipse præmisit. Respondet: variari sermonem pro arbitrio, & illos ipsos veteres à talibus solœcismis non abfuisse. *Nam*, inquit, *alibi hæc vtria, alibi dicitis hos vtres.* Ita enim alterum vitium tollo; *Alibi*, inquam; scribo, non *Aliud.* Clamat res, & sequentia exempla. An enim aliud sanguis, quàm sanguen? fretus, quàm fretum? Minimè. Variatum tantùm licenter genus ostendit, & modò Vtres positos ἀντὶ τῶν ἀσκῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: *Vtres vsu generis masculini tantum. Neutri, Liuius Andronicus: Flacci teget vtria.*

EPISTOLA XLIII. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO S. D.

TE verò laudo, non imitaris meam pigritiam, & quamquam ad binas tuas iam silui, tamen tertiis etiam lacessis. Etsi, mi Leewi, nulla hîc pigritia. ignoscas aut misereairs potiùs, si scias quàm per omnes hos dies distrahar & distinear negotiis nec seriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant: & hoc putant comitatem, auferre mihi vsum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc proscænio sum, sustineo personam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, studia dico & sapientiæ exercitationes: à quibus non per hæc solùm acerbissima tempora, sed etiam lætiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo sæpè illa, non dimitto: quod tibi etiam vsu venire certò scio. Plantinus nunc adest, seriò à me monitus de *Thalete illo Gallico, seriò ad suos iterùm scripsit: & illi responderunt iam Lutetiâ se petiisse. apud nos scilicet sapientia illa non habitat. De adolescente quem nuper mihi commendaras: scis quàm omnia velim tuâ caussâ. Hoc tamẽ nolo. & si rationes omnes meas audias, scio, ipse non velles me velle. Multis iam recusaui. quos omnes offendo, si vnum admit-

Ita indigetaui Michaëli Mõtani librũ Gallicum Gustuum titulo: probum, sapiẽtem, & valdè ad meum gustum.

admittam. denique rimam aut feneſtram hanc ſi aperio, toto oſtio admittendi alij ſunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per ſilentium ago. Peto ergo vt id excuſes: & maiora aliqua à me petas, cùm opus erit, non neganda. Inſtitutum tuum de omiſsâ domo, hactenus probo ſi in eo perſeueras. Semel enim conſtituendum eſt quod vitæ genus eligas, ſolitarium an ſociabile, illud cum paucis & ſapientibus quos melior Deus adſpexit, commune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumque tamen illi rectum, qui incommoda vtriuſque fert. nam vt omnia tollas, vanè cum vulgo ſperes. Siue vxor ducitur, ſiue omittitur: habebis quod doleas, quod querare. nec in hac omni vitâ tam optabile aliquod bonum eſt, quod non mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius eſt, quiſquis repugnat. Vt athletis olim ſors non electio aduerſarium dabat, cum quo certarent: ſic cuique noſtrûm vitæ ſuam conditionem fata, cum quâ luctemur. Hanc vincere oportet, id eſt ferre. Huius enim pugnæ robur omne in patiendo eſt, & victoria in cedendo. Res publicæ non in bonâ ſpe. Præcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantiæ vrbes nauſeare incipiunt, & faſtidire præſentem hunc ſtatum. ſiue diuturnitas belli id facit, ſiue gubernatio non vſquequaque inculpata. Conſilia arcana agitare dicuntur de paciſcendo cum hoſte. quidquid horum eſt aut erit, nos peſſima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad ſtrenuam cum omni ſorte pugnam. Paupertas imminebit? exſilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines; & perſuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali ſit illis, qui mala ea non putant. Reuerà enim vti opinio diuitias bonum fecit, ſic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortaſſis etiam factu, ſi quis conetur. Nunc plerique eò ſtultitiæ venimus, vt nec aſpirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phreneſi laborant, irrident aut verberant ſuos medicos: ita nos. Vale. & me amantiſſimum tui, ama. de hortulo tuo nihil narras noui. meus in eadem cauſſâ. qui iampridem animã agit, aut potiùs egit. Credo enim per huius ipſius diei æſtum ablatum illi omnem ſuccum & vitam. Hoc quoque feramus. Leidæ. VIII. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XLIV. *Antuerpiam.*

GASPARI SCHVERMANNO IC. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne, libens vidi: at nondum ſororem. quam ne fruſtrà mihi commendaueris efficiam, ſi quâ in re operâ meâ illi vſus. Conſtantiam noſtram quòd laudas amaſque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtutem ipſam. quâ certè in omni æuo, & hoc noſtro inprimis, opus. Hoſtis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus numquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis; ſic ipſi in eam, vbi plus æris. Peſtis iam olim & calamitas noſtri fundi. ſed quî auertas? cùm etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & opida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ ſtatum! Hortaris me, vt iuuem. votis poſſum, non conſiliis: quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim ſi quoſdam poſſim erigere, & in ſingulis ciuibus de totâ patriâ benè mereri; non immunis hæc mea quies. Conati id ſumus in poſtremo hoc ſcripto, & conabimur porrò, ſi Deus mihi dat vitam. Nam otium ipſe mihi parabo, etiam in æſtu negotiorum. Gabrieli Roelandio, adfini tuo, velim ex me nunties beneuolam ſalutem. Verè eum amo & æſtimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. poſtridie Non. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XLV. *Toletum.*

ANDREAE SCHOTTO.

CARVISSE me alloquio litterarum tuarum tamdiu, mi Schotte, non re ſolùm, ſed cogitatione moleſtum fuit. Illud, quia priuari voluptate eâ mihi durum: iſtud, quia trahebatur animus hoc ſilentio in varias ſuſpicionum partes. Quid cenſerem? mutatum eſſe te? non fidei tuæ videbatur, non amoris. Offenſum? verebar. vtique cùm oculos flecterem ad illum, qui non mihi, non bono cuiquam ſatis bonus. Sciebam litteras te crebrò commutaſſe cum eo, & ſermones: ſciebam & hominem duplicem, cuique (ſed non mente Ennij) *plures linguæ & plura corda.*

In

In aliis didici, quàm illi volupe disiungere & soluere, qui mihi iuncti. At rursum tuæ prudentiæ videbatur, non temerè ei credere, qui aliarum rerum apud te sæpè vanus. &, vt video ac gaudeo, haud planè credidisti. Litteræ hæ tuæ mihi testes, scriptæ ex veteri more & amore. nam binas alteras, quas dedisse dicis, non vidi. Istæ me delectarunt; & te mihi restituerunt, me tibi. De mansione in Toletanâ vrbe, & in illustri domo, gaudeo. eò magis, quoniam splendorem hunc cum fructu video, nec interiora illa tua studia interpellari aut abrumpi: quod sæpè in illis aulis. Senecam patrem quòd paras, approbo. Vnicè me sapientia in filio delectat: in patre comitas, lepos, & facundia quædam profluens ac simplex. Sanè Controuersiarum illi libri mirificè non corrupti solùm, sed abrupti: atque opus in elimandis ingenio meliore, sed inprimis libro. quem valdè veterem & integrum si repperisti, vt ais, apud Couarruuiam; vtere, sodes, & adnitere. nos iuuabimus in parte. Nam quæ notata mihi, quídni transmittam libens? De Lanoij nostri morte, valdè mihi acerbum. Amabam adolescentem altæ indolis, niuei pectoris: & destinabam eum olim in corruptâ hac nostrâ nobilitate velut gemmam. De Papio etiam, vt video, inaudisti: qui mersus Mosâ flumine, dum in eo iuueniliter ludit & natat. Sed hæc tristia. illud lætius, quòd amicum mihi te interprete & tamquam parario conciliatum video Ant. Couarruuiam, virum à stirpe, à fratre, à se verè illustrem. Deus bone, quæ illa ad me epistola! mentior, si ab aliquot annis litteras vidi magis litteratas. Imbutum profectò arcanâ doctrinâ pectus illud oportet, quod promit tam docta. Quídni ita iudicem? facile nobis * ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκειν. Veterani venatores ceruum ex impresso vestigio dinouerint: ego ex scriptiunculâ virum. Saluta quæso à me: & quoniam te serente, & sub tuâ velut manu, hæc amicitia surrexit, effice vt eodem te irrigante, augeat & crescat. Libellos nostros misimus, & in his Electa: in queis reperies amicam memoriam tui. Iure. quia amamus te, & æstimamus: quod velim à te mihi fieri, alterum certè. Vale. Nonis Iulijs. ∞. IϽ. LXXXII.

*è fimbriâ de veste indicare.

EPISTOLA XLVI. *Vltraiectum.*

EVERARDO POLLIONI S. D.

LITTERAS tuas & adiunctum Carmen, Euerarde, legi lubens. Alteræ memoriam mei; alterum diligentiam tuam testabatur: quam te non remittere in ipsis remissionibus, lætor. Et ita te dignum est. Quid ætatis sis, vides. in hoc vere, nisi virtutis doctrinæque feceris sementem, frustrà cùm æstas erit, exspectaueris fructum. Indoles tua ingeniumque ad alta te vocant, & sæpè Homericum illud instillant:

* ——— Παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο:

* Omnis virtutis memor esto.

nec nos monitores tibi defuimus aut doctores. Nisi sequeris & adsequeris, præter ipsum te, quem culpes? Feriæ nostræ finem habent cum ipso Caniculæ fine. Sub id igitur tempus te exspecto: sed ad Valerianum scitum: *Vegeta ingenia quò plus recessus sumunt, hoc vehementiores impetus edunt.* Vale. Lugduni Batauorum. VI. Idus Sextil. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA XLVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI ROELANDIO IC. *mitto salutem.*

GRATAE mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, vt ipse eas non dimittas. Habitant enim apud te illæ Diuæ: nec aliud pectus magis amant, scio, inter meos Belgas. Fama ita mihi anteà dixerat: nec mentitam eam, firmant lepidę istæ litteræ & litteratæ. Atque vtinam post hos nimbos lux & sol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & sermones sępè miscere, non solùm scripta. Voueo. quid sperem tamen nescio, cùm oculos deflexi ad hunc rerum statum: qui indies minùs stabilis, & nisi à Deo aliquo fulciatur, (non enim à Gallo illo tibicine) ruet. Iani Guilielmi litteras accepi: paullò antè etiam librum Quęstionum. quem ego ita probo, vt negem aliquid melius in hoc genere vidisse ab aliquot annis. Rectam viam adolescens ille ingressus est: & ingenium in eo ac iudicium pariter magna. At tu mi Roelandi salue, quod vt mihi quoque magis magisque sit, litteris me tuis sæpè appella. Dousa, nisi fallor, scripturus

rus est, quem scire debes tui peramantem. Adfinem tuum Schuermannum saluta. Lugduni Batau. Non. Maijs. ∞. Iↄ. LXXXIIII.

EPISTOLA XLVIII. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO S. D.

ET salutem à te accepi, mi Clusi, & munera quæ Plantinus noster reddidit; bis mihi grata, quia & à te missa, quem tacito quodam sensu dudum amo, & quia missa in optatum mihi finem. Vis enim ea sanciendæ amicitiæ esse, & offers velut arras: quas libens accipio, & restipulor tibi sanctè, eâ fide & officiis cultum à me iri hanc nouam amicitiam, quæ sunt inter verè bonos. Talem enim te scio, nec minùs integritate & ingenuâ quadam virtute clarum acceptumque, quàm doctrinâ. Atque vtinam tempora aut conditio nostra permittant, minùs longè vt absimus: non litteris solùm beniuolentiam hanc foueremus, sed alloquijs & adspectu. Sed istud quoniam non datur, nec fortassè citò dabitur (augescunt enim hæ turbæ, & in isto mari cottidie maiores fluctus:) quod relictum est alterum amplectar, & te amicissime Clusi per chartaceum hoc æquor (vt cum poëtis loquar) sæpè adibo, sæpè salutabo. Vale. Lugd. Bat. Non. Maijs, ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA XLIX. *Antuerpiam.*

IOHANNI VIVIANO S.

VTRVMQVE libellum carminum tuorum accepi, mi Viuiane: gratissimum mihi & argumento, & tersâ (ita sentio) versione. Sciunt experti, quàm arduum sit in talibus & mentem scriptoris exprimere, & non abire à proprietate aut venustate prisci sermonis. quod vtrumque egregiè es adsecutus. Atque meo voto, poëtæ nostri alij laborent in similibus argumentis: quibus non oblectari tantùm animi possint, sed instrui & iuuari: pietas & mores inseri, qui nimium exsulant ab hoc æuo. Itaque Prouerbia eiusdem regis, hortor te, accelera & vrge; quibus ne in externâ quidem sapientiâ melius aliquid apud omnes Sapientes. Otium nónne adest? Mercurius certè vester non calet. Mars

vobis ante portas, & hactenus non nimis felix. Deus tamen ille noster iuuabit: quem bonum & propitium semper scimus bonis, vtcumque externa ista cadant. Remitto muneri Constantiam nostram recusam, cum Epistolæ nouæ additione ad Lectorem. Dousæ non libellos tuos offerre potui, non salutem. abierat enim à nobis in Angliam peregrinandi caussâ. De loco Iosephi nihil mihi in mente, præter adsentiri Ortelio. Sed nec in Serrato nummo iuuo multum: de quo tamen quid sentiam, iam dixi in Notis meis ad Tacitum, qui tantùm non absolutus. Vale mi Viuiane, & pariter me ama. Lugduni Batauor. ∞. .IϽ. LXXXIV.

EPISTOLA L. *Lugd. Batauor.*

IANE HAVTENE

A LIPSIO tuo salue. Suaues herè conuiuas habuimus (auribus enim meis inerrat ille sermo) elephantos. Multa de ingenio eorum, deque mirâ indole, garriuimus: omnia iucundè, nisi quòd in plerisque indignabar haud plenam mihi esse fidem. Quid censebatis? madidum esse me? non fui. Quin siccus nunc & sobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum stilo paullò certiùs decurram, quàm linguâ. Nónne Hilariûm isti dies sunt? lubet ludere hunc lusum. Sed fides mihi priùs stabilienda veterum, quibus præcipuè innisa mea fides. Nonnemo enim eam herè eleuabat: & nimios harum rerum aiebat fuisse, aut vanos. Itáne? quibus igitur hæc res notior? Nobísne, qui omni hoc nostro æuo vix *vnum vidimus, eumque pusillum, iuuenem, bonarum artium rudem: an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant magnâ curâ, Afri, Asiani, Græci, ad prælia: Romani magis ad spectacula & Venationes. Quamquam Europæis tardè sanè innotuit; & *ἐλέφαντας (Pausaniæ verba sunt) πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Ευρώπης Αλέξανδρος ἐκτήσατο: qui victâ scilicet Indiâ, intulit siue immisit. Sed ab eius tamen morte statim crebri: & transportauit in Italiam ipsam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella: quibus tanta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in vrbem miserit L. Metellus.

*Illũ, qui anno LXII. donũ Cæsari missus ab Hispaniarum rege.

* *Elephantes primus inter Europaos Alexander habuit.*

tellus. Nam Critolaus apud *Plutarchum apertè mendax; qui à Paullo Æmylio, bello Pyrrhi, centum sexaginta Romam missos vult, & quidem turritos. At posteà sanè Romæ semper: siue capti, siue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiam. quæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De fide igitur veterũ cur ambigimus? Nónne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium oculis sensibusque expositâ: & in quâ miracula milleni aliquot homines simul viderunt, id est theatra tota. Ista ipsa ætas fidem fidei illorũ struit, etsi in alio illo orbe. Lusitani nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Insula Madagascar eos habet, & quidem Indicis maiores: habet Zeilam, vbi vænales sunt miro modo. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, telam: tanti palmos singulos. ita cum magnitudine pretium crescit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora: itemque regnum Beniamen inferioris Æthiopiæ, sed omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt; eadem aut similia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò aliquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum & moribus. quæ nihil aut paullùm ab homine abire, miretur aliquis, imò indignetur. Sed priùs vniuersè commemorabo elogia de iis veterum: inde facta ipsa distinctè, & exempla. *Aristoteles inter alia de elephante: ἔστι δὲ καὶ εὐαίσθητον, καὶ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ ὑπερβάλλον: *est autem apprimè bonis acutisque sensibus, & cetero intellectu excellens.* *Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* *Idem: *Elephanti acutissimis sensibus.* Quin homini ipsi adiungunt passim. *Cicero: *Esse illi belluæ quamdam cum genere humano societatem.* *Strabo: ἐγγὺς εἶναι λογικοῦ ζώου. *adsidere animali ratione prædito.* *Philostratus: τοῦτο γὰρ ζῶον δεύτερον ἀνθρώπου τάττω, κατὰ ξύνεσίν τε καὶ βουλάς: *hoc enim animal proximum ab homine colloco, prudentiâ & consilio.* Plinius: *Animalium maximum elephas, proximumque humanis sensibus. quippe intellectus illis sermonis patrij, & imperiorum obedientia, officiorumque quæ didicère memoria, amoris & gloriæ voluptas. imò verò, quæ etiam in homine rara, probitas, prudentia, æquitas, religio quoque, siderum solisque ac lunæ veneratio.* Et Plinius sanè effusè: tamen verè. ad cuius accuratam laudationem, videor non ineptè diducere posse & adducere

*In Parallelis.

*Lib. IX. Hist. cap. XLVI.

*De Nat. deor. III.

*De Diuinat. II.

*Epist. ad Marium.

*Lib. XV.

*Lib. II. De vitâ Apoll.

cere lecta mihi testimonia aut exempla. Tribuit primò,

Intellectum sermonis patrij.] Quod mireris. Nam cùm duo velut limites sint, quibus Hominem à Bruto disparamus, Sermo & Ratio: prior iste vide quàm vacillet. Sermonem patrium ait ab iis intellegi: id interpretor, Indorum, Æthiopum, Afrorum, & vbicumque nati. Præter Plinium, *Ælianus : *συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες, καὶ γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου: capiunt & humanum sermonem elephantes, sed indigenam.* Etiam *Dio: *ἤδη καὶ ἐκεῖνο εἶπον, τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν: Etiam hoc aiunt, eos patriam vocem audire atque intellegere.* Nec alia res certior. Institutionem eorum vides? linguâ fit. Domituram? linguâ. Incitationem, reuocationem? linguâ. Denique vt clauus nauim: sic animal hoc impellit dirigitque, quò libitum, humanus sermo. De institutione, *Ælianum audi: *Docentur*, inquit, *atque instituuntur ad varia φωνῇ τινι ἐπιχωρίῳ, ἧσπερ οὖν ἐπαΐειν εἰλήχασι, φύσει τινὶ ἀποῤῥήτῳ καὶ μάλιστά γε ἰδίῳ τοῦ ζώου τοῦδε, sermone vernaculo, cuius miro quodam & ineffabili modo ac velut peculiari naturâ sunt capaces.* De domiturâ, *Strabonem: *Primùm*, ait, *captos vinclis ac fame domant, μετὰ δὲ ταῦτα πειθαρχεῖν διδάσκουσι, τοὺς μὲν διὰ λόγου, τοὺς δὲ μελισμῷ τινι καὶ τυμπανισμῷ κηλοῦντες, deinde cicures eos reddunt mansuetosque, hos sermone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes.* De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atque item hodie. Quin furere etiam cùm incipiunt & à se abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Christophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruenda breuiter fides. sæpiùs enim testimonio eius vtar. Is gente Hispanus, professione medicus, ad nouũ illum orbis tractum abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illîc egit, lustrauit, scripsit: & inter alia de elephãtis non pauca, visa sibi aut à visoribus accepta. Crebrum enim valdè & cottidiani vsus, animal in iis locis. Is igitur *refert: Genere morbi tentari elephantos quotannis, quod haud distat à *furore. caussam, amorem esse, & venire cùm venit ad eos Venus. Tum bacchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed eum morbum haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborum. Adsistere belluæ magistrum, increpare acriter, & ostendere fœditatem. Tantámne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse, degenerationem à naturâ & à stirpe. Rediret ad sese, & conculcaret*

*Lib. IV. cap. XXIV.

*Libro XLVIII.

*Li. XIII. cap. XXII.

*Lib. XV.

*In libello De Aromatibus.

*Plinius & Aristot. meminêre eiusdem morbi, sed Plinij locus malus, cui corrigendo non hîc locus.

ret amorem, qui turpiter nimis ipſum. Et his talibus, quæ etiam homini vtiliter adhibentur, fieri medicinam. Quomodo autem poſſunt iſta, niſi ſi non audit ſolùm, ſed imbibit, & capit? Nec verò, vt aliquid mirius dicam, audiunt ſolùm ſermonem, ſed edunt. Oppianus diſertè Elephantos colloqui inter ſe vult:

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι,
Φθογγὴν ἐκ στομάτων μεροπηΐδα τονθρίζοντες.
Fama eſt inter ſeſe ſermonari elephantas,
Diſtinctáſque ſuſurrare atque emittere voces.

Acoſta ille idem nihil acceptius in regno Malabar eſſe ait, quàm quòd hæ belluæ communicent inter ſe ſermone. Denique vis in hac re aliquid miriſſimum? (ignoſce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocem. Boues inter prodigia Romæ locuti olim: iunge & elephantem. Atque audi ipſum Acoſtam: *Erat,* inquit, *in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præbere ſolitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam feſſum vrgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburnicam quam commouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. inſtare alter multis blandiſque verbis, & ad extremum in gratiam Luſitani regis vt id vellet, orare. Hìc (immane dictu) elephas motus, clarè hæc duo verba ingeminat, Hoö, hoö: quod Malabarum linguâ eſt, Volo, volo. ac ſine morâ nauim traxit in mare.* Trepidas ad hæc, & nutas? Age, age, mouebo tibi in iſto exemplorũ mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant, ſed ad hominem imò ſupra hominem ſapiant elephantes. Dixi enim de priori limite, qui diſcriminat obſcurè: alterum vide, Rationem. quâ ego omnino carere me fateor, ſi prorſus ille. Audi igitur è Plinio, quæ huc ſpectant. Ait:

Imperiorum obedientia.] Clara, & quam nemo neget. Semel domiti, omnia ab homine, & pro homine perferunt: & tanta illa moles vel à * puſione regitur ac dirigitur tredecenni. idque ſine vi, bacillo tantùm (καλαύροπι in Philoſtrato ſcriptum) aut * leui ferro. Et quid non imperentur? etiam iugum ſubière, & traxêre currum. Oppianus id tradidit, & Romæ primus oſtendit Pompeius, ac poſteà ſæpè Principes ſecuti. Nummi docent. Tertia in Plinio laus,

* Philoſtr. tradit lib. 11.
* Falcẽ ſiue δρέπανον Ariſtoteles Elephantiſtæ attribuit: Aelianus eâdem mẽte ἅρπην.

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax ſanè memoria, & ad hu-

H manam,

manam, vt mox dicam. Sed ingenium Plini cur omittis? Præuaricaris in hac caussâ: quia si vlla propria & magna iis laus, hęc est acuminis & ingenij. de quo, te silente, non ego silebo. Ingenium igitur iis docile, facile, flexile, aptum ad omnes artes: & artes Belli dico, siue Pacis. Quod vide mihi, & disce, è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: siue cum belluis pugnam, siue in homines iussu hominum habent? Dirigunt enim velut * consilio aciem, defessos aut infirmos in medium agmen recipiunt, in * fugâ ipsâ suos non deserunt, sed gregatim abeuntes circumdant & propugnant. Iam læsis medicinam faciunt: spicula aut infixa tela leniter manu suâ extrahũt, & * vt Plutarchus ait, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥαδίως καὶ ἀβλαβῶς, *sine conuulsione, facilè & sine damno*, prorsus vt * peritissimi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloës lacrimas, instillari vulneribus ab iis, Philostratus adsueuerat. At pro homine quis homo nescit acres eorum pugnas? Instituuntur velut milites ad prælia; bellatores non dorso solùm ferunt, sed & ipsi bellant: propugnant suos, impugnant hostes: deniq. eò veniunt, vt munia etiam omnia militaria vsurpent. * Ælianus quidem mihi auctor, *Elephantos decorè etiam motus bellicos edere: ex iis viginti quattuor Indorum regi adsistere, & excubias agere, vt fidissimos quosdam corporis custodes. atq; ita agere, vt alternis in stationem succedant, sine somno quidem aut conniuentiá oculorum.* A peritissimo milite, dic sodes, quid aliud exspectes? Iam quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum spiritum pro iis pugnent; satis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori. qui decantatus: & ab eo disce omnes. Hæc de belli artibus. At in pacis; quid hominem doceas, quod non istos? Quorum tanta in discendo (* Æliani verbis & sententiâ vtar) * εὐπείθεια καὶ εὐκολία, vt eas disciplinas artesque hauriant, quas ægrè homo ipse. Circa corpus, circa animum hoc considera. De corpore: conformant id ad omnem ex arte motum aut gestum. Ingeniculare, submittere, & adorare reges docētur. * Aristoteles: πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύεται καὶ ξυνίησιν. ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα. *multa erudiuntur & sciunt. quando & regem adorare condiscunt.* Saltare etiam & choræas ducere. * Plutarchus: ὀρχήσεις τε μανθάνει, καὶ χορείας, καὶ προσκυνήσεις: *saltationes discit, & choræas, & adorationes.* Ad scopum iaculari, armis vti, natare. Strabo: οὕτως δὲ εὐτιθασεύτους εἶναι, ὥστε καὶ λιθάζειν ἐπὶ σκοπὸν μανθάνειν

*Plin. VIII. cap. VII. Aelian. VI. cap. LVI.
*Aelian. VII. cap. XXXVI.
*Libello, πότερα τῶν ζώων.
*Aelianus libro VII. ἀντιπερῶν χειρουργίας ἐπιστήμονες.
*Lib. XIII. cap. XXII.
*Lib. II. cap XI.
*Obtemperatio & facilitas.
*IX. Histor. cap. XLVI.
*περὶ τύχης.

θάνειν καὶ ὅπλοις χρῆσθαι, νεῖν τε κάλλιστα: *adeò autem mansuescere, vt & lapides ad scopum iacere, arma vsurpare; & natare optimè discant.* Vbi tamen τὸ νεῖν siue Natandi verbum mihi anceps: quia nec alteri id traditum, & alienũ à naturâ elephantis qui aquas profundiores horret. Ventilare, gladiatorios militaresque motus edere docentur. Plinius: *Vulgare erat arma per auras iacere, non auferentibus ventis,* (vt scilicet iterùm iacta reciperent.) *gladiatorios congressus edere, aut lasciuiente Pyrrhice colludere.* Denique in theatris eos gestus effingere, quos vix Pylades aliquis aut Bathyllus. * Plutarchus: ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πανὺ ῥᾴδιόν ἐστιν. *in spectaculis ostendit elephas eas gestuum figuras & varietates, quarum copiam atq; concinnitatem difficile sit humanæ vlli industriæ exprimere aut memoriâ complecti.* Itaq; & funambuli elephanti reperti sunt, irrisum vobis herè & explosum. * Plinius: *Posteà & per funes incessère.* *Iterùm: *Mirum maximè, & aduersis quidem funibus subire, sed regredi magis; vtique pronis.* Quorum verborum mens: quod & ascendant per extentos funes aduersi: & regrediantur etiam per eosdem proni. * Seneca: *Elephantem minimus Æthiops iubet subsidere ingenua, & ambulare per funem.* Suetonius Nerone: *Notissimus eques Romanus elephanto insidens per catadromum decucurrit.* id est, per funem in theatro extentum; interprete Dione de hac ipsâ re: Καὶ ἐλέφας, inquit, ἀνήχθη ἐς τὴν ἀνωτάτω τοῦ θεάτρου ἁψῖδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ σχοινίων κατέδραμεν, ἀναβάτην φέρων: *Elephas ad superius theatri fastigium conscendit, atque illinc per funes decucurrit sessorem ferens.* Quod genus spectaculi primũ exhibuisse Galbam, qui posteà Imp., Suetonius idem monet: *Prætor,* inquit, *commissione ludorum Floralium nouum spectaculi genus, elephantos funambulos dedit.* Et quæ frons vltrà obduret contra tot & tales testes? Atque hæc tantâ curâ & intentione discunt (id quoque valet ad vim testandam & indolem acrem animi:) vt sæpè deprehensi sint noctu velut dictata sua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor, quemdam tardioris ingenij, & verbis verberibusque malè sæpè acceptum, inuentum ad Lunam gestus illos & motus præscriptos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus quid dices, quæ non nisi propriæ videtur humanæ mentis? Legere aut scribere, quis ab homine seiunget? ego: nisi si elephas inter

* Libro, πότερα τῶν ζώων.

* Lib. VIII. cap. II.

* Eod. lib. cap. III.

* Epistol. LXXXVI.

eos. Nam is quoque ſcribit. Rides? time potiùs æmulus mi Hautene repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè adfirmat: *quemdam Græcas litteras pingere didiciſſe, eáque linguâ ſcripſiſſe.* IPSE EGO HAEC SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Et Philoſtratus: *Scribunt igitur, atque tripudiant, & ad fiſtulam ſaliunt.* Quòd ſi hos duos teſtes eleuas
[* Lib. II. Var. cap. XI.] (herè ita memini)* Æliano quid facies, qui oculis ſuis id ſpectaſſe pænè per oculos ſuos iurat? *Vidi*, inquit, *ego ipſe quemdam in tabulâ*
[* ἀστραβῶς καὶ ἀτρέπτως.] *litteras Romanas promuſcide ſcribentem,* rectè & non contortè. Quin etiam cùm ſcriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: vt planè intentos diceres & ſcriptitantes.* Sed iam concludam hæc de artibus, inſigni & nimis certo exemplo, cuique milleni aliquot oculi ſpectatores: munere, quod Romæ publicè dedit Germani-
[*Cap. II. *Lib. II. cap. XI.] cus Cæſar.* Plinius tãgit, & magis vbertim narrat* Ælianus: exq. iis ego. *Ludis igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephanti theatrum inducti ſunt ſiue Circum, induti floridas & hiſtrionias veſtes. Ac primùm ad vocem Magiſtri diuidebantur in diuerſas Circi partes, inter eundum molli & ſaltatorio greſſu inundãtes: iterumque ad eandem vocem coïbant, & efficiebant ſaltatorium quemdam orbem. Sed & flores ſpargebant, & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & numeroſè pulſabant, & omnia præſtabant quæ peritiſſimi ludiorum. Iam iidem (quod inſanum mirum) docti menſas accumbere, cibum potumque ſumere, parcè, modeſtè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles* (agnoſcis Romanum ritum) *inſtrati purpurâ & aulæis: menſæ ad eos, vario & dapſili inſtrumento: diſpoſita pocula aurea, argentea, minuta, grandia: cibi in lancibus, panis, caro, fructus. Ecce ingreſſi duodecim elephantes, ſex mares, totidem fæminæ: illi togati, hæ ſtolatæ. Decorè & verecundè in lectis ſe reclinant, menſam accumbunt. tum ſigno dato (non enim antè) in menſam promuſcides ſiue manus ſuas extendunt: ſummâ modeſtiâ cibos capiunt, delibant. non voracitas vlla in iis, non auiditas viſa, non maioris meliorísve partis appetitio, præreptio. denique cùm bibendum, pateram pueri porrigebant: iique promuſcide eamdem genialiter hauriebant &* (iucundæ potioni hoc adnexum) *reliquiis vini circumſtantes aſpergebant, velut cottabum facientes.* Hæc meis verbis texui, ſententiâ germaniſſimâ Æliani. Et effare. potuítne ſpectaculum magis ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui vtinam his oculis arbiter paulliſper ego! id mihi ante omnes theatrorum opes,

opes, luxum, nugas. Atque hæc nisi promptissimi cuiusdam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus valdè & cæcus ego. Quid illa, quę non à doctrinâ insita sunt, sed emicant & subsiliunt naturæ ipsius sponte? Cuiusmodi spectata in iis sæpè, ad prodigium vsque, sagacia & acuta. Quale illud * Plutarchi: *In Syriâ elephas quispiam alebatur. seruus curator additus, cottidiè de dimenso subtrahebat, & dimidio belluam malo furto fraudabat. Fors fuit, vt hero præsente cibum daret: & admensus igitur est totum. Elephas vt iniuriam diu sibi factam, quà posset, detegeret, accuratè hordei partem separat: dimidium sibi seruat, altero repulso.* quid nisi clamans, callidissimo inuento, illud diarium sibi hactenus fuisse? *Alius* (refert idem scriptor) *cùm rudera & terram magister ad explendam mensuram pabulo identidem misceret: fraude fraudem hanc vltum iens, in ollam eius carnium plenam, è foco correptum cinerem iniecit.* Sed exemplũ quod ab Acostâ, fidem omnem superat, etsi scriptum ex fide. Palàm enim & spectante populo res gesta est. *Elephanti cuidam in vrbe Cochin ad horam cibus non oblatus. Quèritur, & barrit. Magister excusat, & vas æneum eius cibarium ostendit perfluens & pertusum: caussam hanc moræ esse, quòd cibi non vltrà tenax. iubet igitur, si esse velit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnandum. Ille páret, promuscide aufert, fabro offert. Faber siue per neglegentiam, siue ludos belluam faciens, infideliter reparat atque obstipat. Elephas refert, herus vitium videt, & indignatur. inclamat illum absentem, hunc præsentem: denique redire iubet cum illo ipso vase. Facit. & fabro querulus impingit. Ille homo suauis iterùm imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam simulat, non claudit. Nec tamen imponit. nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, immergit, & aquâ implet periculi faciendi caussâ. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magnâ voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet* (nescio an vltrà audeam dicere) *belluam: vas denique sumit, & refingit probè atque ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterùm ad flumen, & ad haustum. dum contineri aquam videt, vertit se ad adstantes & ostendit, velut testes eos aduocans in hoc factum: ita demum abiit domum.* Quid addam? nec verbum: quia reuerà datus sum in stuporem. Et cur iam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex cor tribuit tam cordatis? Sed satis ad ingenium ista: redeo ad Plinium meum, qui suggerebat

*Libello, πότερα τῶν ζῴων.

*Lib. XIV. cap. VI.

 Memo-

Memoriam.] Ea autem pars tam magna in hoc animante, vt homini nõ dicam nihil cedat, sed eum excedat. Vnũ exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales scripsit haud improbè nec indecenter. Is in parte primâ prodidit: *Elephantum quemdam cùm in Circum deduceretur, sedentem in foro ad Milliarium aureum Magistrum ferarum, subitá irá atque impetu interfecisse. Caussam non aliam violentiæ fuisse, quàm quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem Magister, eumdem elephantum ferro percußisset. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum iuisse vltum.* Aliud ex Acostâ: *Miles quispiam in vrbe Cochin elephantum, per lasciuiam, in fronte putamine nucis percusserat*: (grandem illam Indicam intellego, quam incolæ Coccum appellant.) *Elephantus putamen studiosè tollit: illud, atque iram, recõdit. post dies pluſculos, in viá quapiam publicá obambulantem militem conspicit. accedit, & elatum ex ore putamen, promuscide suá acriter in illum coniicit. tum exultabundus abiit, quasi talione illá iniuriam probè vltus.* Iterùm ex eodem: *Miles elephantem in eádem vrbe cum rectore obuium habuit. noluit decedere. elephas suam & rectoris contumeliam id interpretatur: vlcisci tamen à rectore prohibetur. Post dies aliquot, in ripá Mangatæ fluminis (id vrbem alluit) militem fabulantem otiosè repperit. Cùm rector non adesset, corripit illicò hominem, in altum tollit, nec precibus nec clamore adstantium motus, aliquotiens flumine mersit, alleuans subinde & demittens. Cumque lusum eum satis diu lusisset, contentus hâc vindictá, hominem vitæ suæ iam diffidentem, rectum & illæsum destituit eo ipso loco vnde sustulerat.* Sed hæc in deteriorem & vindicem partem Memoriæ exempla: ecce etiam in beneficam & benignam. Acosta idem mihi suggerit: *Elephantum in vrbe Goá fuisse, qui annuo illo & sollenni furore correptus catenas abruperit & vincla. Fugientibus omnibus, seruulum quempiam qui vlnis infantem dominicum gestabat in ædes properè irrupisse, oblitum sarcinæ quam deposuerat in illá trepidatione ante ædes. Elephas adest. mortem omnes & obtritum pueri exspectant. Ille contrà, manu suá leuiter attollit; in humile tectum, quod è regione ædium, collocat, respectans curiosè, satine puer illic sine damno. Dein furibundus cursum suum exsequitur. Id datum omnes interpretabantur veteri beneficio; quia mulier earum ædium domina & infantis mater, elephanti transeunti sæpiùs panem aut fructus obtulerat.* Et alia quædam legere tibi fas, si lubet apud eumdem

dem Hispanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet

Amoris.] Quod ipsum iure mirum. Nam sicut Sermo & Ratio homini peculiaria videtur, sic certi quidam Adfectus. Inter quos auidus ille & varius amor, pro leni tormento, soli huic animantium datus. Sed abnuit elephas, & hac quoque parte sociat se nobis. Seriò enim amat. Trita & nota* historia est illius qui Aristophani Grammatico præbuit se riualem. *Vterque enim Alexandriæ in Ægypto corollariam quampiam amauit. nec minus studij aut ingenij elephanto fuit ad declarandam & mitigandam suam flammam, quàm illi acuto & litterato. Forum, in quo ea desidebat, crebrò adire: adsistere, suspirare, poma aut flores offerre: manum intra sinum blandè penetrare: & ea omnia, quæ Venereus aliquis nepos.* Alia similis in * Æliano. *In Antiochiâ vrbe Syriæ, elephas inter cicures more suo ad pastiones iens, vidit fortè mulierem haud inscitam, pariter corollariam. Vidit, periit. Assiduus ille apud eam; promuscide faciem, manus, lambere, tergere; & quacumque poterat, blandiri, insinuare. Quin & illa redamauit, corollas & flores aliasque amoris illecebras sæpè offerens. Cùm perseuerasset mutuus hic amor, mulier ecce ad plures abiit. elephas desiderium non tulit, nec mentis suæ vltrà compos datus est in furorem.* Sed & honesti fidique amoris non deficiunt me exempla. Habe vnum. * *Antigono regi elephas fæmina fuit. Euênit vt in obsidione opidi Megarensis, puerum páreret vxor Indi elephantistæ. Is suâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit) Nicææ. Capit illa seriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piissima aliqua nutrix siue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. nisi fieret; cibum non capere, iram omnibus signis ostendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente. & tum cunas mouere ad oblectandum, aut somnum conciliandum; tum ventilare & pellere muscas. quod faciebat sanè scitè, arundinis ramum promuscide suâ motitans. Atque hæc officia interdum etiam vsurpabat elephas maritus.* Pergit Plinius, & addit

*Narrata Plinio c.v. & Plutarcho, in libello πόσα ἔστι ζῴων.

*Lib. VII. cap. XLIIII.

*Athenæus lib. XIII. cap. XXX. Aelianus lib. X. cap. XIIII.

Gloriæ cupiditatem.] Qui sanè ipse affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiusque maximè sapientis. Exempla eius in hac belluâ pluria. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acostâ. Plinius: *Erat*, inquit, *Antiocho regi elephas, cui (ita enim hominum canumque exempla distinguuntur) nomen Aiax. Is dux plerumque agminis, generosus, celsus, & velut rex in regio illo grege. Euênit vt flumen transmittendum esset. renuit infelix, & malâ suâ*

forte

ſorte Aiax. Pronunciatum enim illicò à Magiſtris, Principatum eius fore qui prior tranſiſſet. Intellexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluuiumque tranſmiſit. Præmio igitur donatus eſt, phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in poſſeßione poſitus principis loci. At Aiax noſter properè ab hoc Vlyſſe circumuentus, fatum etiam quà poteſt, illius veteris exſequitur: & mortem ignominiæ præferens, inediâ ſe confecit. Acoſta autem infit: *In litore vicino vrbi Goæ tormentum grande æneum commouendum erat. conatur elephas: non poteſt. Inſtigante magiſtro & duos iuniores elephantes oſtentante, qui id facerent ni ipſe faceret: iterùm iterumque conatur, tanto niſu, vt medius illicò creparet.* En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miſer ſibi vitam. Sed proſequitur laudationem ſuam Plinius, & adiungit magis alta. Eſt enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara,

Probitas.] Ergóne virtutes elephanto? virtutes. vt nequid ſcilicet ad perfectum, omnibusque numeris hominem, deſit. Et de probitate, planè verum eſt. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noceat; vt nemini, voluntas. Homini occurrit? *vitam non adimit, oſtendit viam. Feræ alteri? tranſit. Quin niſi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magiſtros rectoreſque ſuos mira illis pietas. *quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrũt, vt inediâ interfecerint ſeſe ipſi. Eadem in natos: quos, *vrgentibus venatoribus adeò non deſerunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipſos. Adde reuerentiam in grandiores & ſenes. quibus de * loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ ſuæ Naturæ legibus, non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem, & caſtitatem. quia non niſi occultè & ſiluis tecti coëunt, & ſanè rarenter. Nam quod Plinius, & ex eo Solinus prodiderunt, *non ampliùs quàm ſemel párere, nec plures ſingulis*: validè refutat ratio. quia ſi vnus ſaltem è duobus: iamdiu, minuente numero, defecerit id genus. *Ælianus tamẽ vſum Veneris ſemel item iis tribuere videtur. Sed ea ex Ariſtotele hauſta, malè aut lecto aut intellecto. Nam *ille hoc tradit: *Marem quam ſemel inierit, non vltrà tangere. interpoſito tamen triennio coitum repetere, ſed nimirum in aliâ. Fæminam vterum biennio gerere, párere ſingulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè.

* Plinius cap. IIII.
* Strabo tradit, lib. IV.
* Aelianus lib. VI. cap. XV.
* Aelianus ibid.
* Lib. VIII. cap. XVII.
* Lib. V. Hiſt. Animal. cap. XIV.

Adte-

Adtexitur in Plinio.

Prudentia.] Quam non dilato, satis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Ostendunt tamen & hanc propriè in Acie instruendâ, in tardandis secutoribus fracto abiectoque dente, in flumine transmittendo. quæ apud Plinium, Philostratum & Ælianum vide. Sequitur

Æquitas.] Quam in se, quam in aliis amant. In sese, exemplum à Petro Bellonio narratum Clusio nostro. In Asiaticâ, inquit, peregrinatione nostrâ hospitium diuertimus medio iam die, & acri æstu. In comitatu nostro elephas erat: in hospitij stabulo viatoris alicuius asinus, quo ipse vectus. Comedebat fortè hordeum, magno illo ingrediente: qui famebat. Itaque stimulo illo impulsus, asinum pellit, ipse hordei reliquum auidè inuadit & vorat. Superuenit mox elephanti dominus, dimensum suum hordeaceum, de more, elephanti offert. Ille, spectante hero & ipso Bellonio, memor iniuriæ & rapinæ, reparatum statim it, & diuiso in duas partes promuscide suâ hordeo, alteram asino procul stanti & mussanti offert. Atque ille & iste suas deinde partes edunt. Vis æquius aliquid aut iustius? sed amplius, retegunt scelera, amore isto Iustitiæ, & alienas etiam iniurias vlciscuntur. Historiam Æliani duplicem te non celo. * Narrat Romæ euenisse, Imperatore Tito: *vt vxor elephantistæ malo iure cum altero mœcharetur. Videt elephas; non fert domini hanc iniuriam: irruit, & in ipso complexu, vtrumque dentibus transfigit. Denique prouidè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cùm dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit, & se vltorem.* Hoc pro magistro, sed probo. Narrat* iterùm in illum, sed improbũ. *Fuisse magistrum elephanti, qui adulteraret. nec contentum furtiua libidine, vxorem suam clàm sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illi mox inductâ. Elephantũ hoc scelus tacitũ non habuisse. vxorẽ nouam illuc traxisse, & cornibus pedibusq; refodisse cadauer, tantũ nõ rebus ipsis mulieri inclamantẽ, cui, & quomodo, innupsisset.* Extrema laus est

Religio.] Quam veteres omnes tribuunt consensu. Lustrari aquâ, orientẽ solem ab iis adorari, *Plutarchus & * Ælianus mihi auctores: Lunam nouam, Plinius, & * Ælianus. Sed & hoc ad Religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt, & prætereuntes iniiciunt humum. Ælianus ille idem hoc tradidit libro

*Lib. x. cap. xv.
*Lib. III. cap. XVII.
*Libello, πότερα.
*Lib. VII. cap. XLIV.
*Lib. III, cap. x.

libro I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci; Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi vt etiam diuinos? diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

Μαντικὸν ἐν στήθεσσιν ἔχειν κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

* Libro XXXIX.

additque præscire eos fatalem suam horam.* Dion ampliùs, scientiâ eos ornat cælestium rerum. ἤδη γάρ τινες, inquit, καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τῷ τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπαΐειν, καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γενομένων συνιᾶσιν. *Quidam hoc etiam aiunt, eos, preter quod sermonem patrium intellegunt, scire etiam quæ in cęlo gerantur.* Sed inter quosdam illos, ne te fallam, non ego. Habes lusum, natum non importunè mihi ex hesterno lusu & ioco inter vina. cui vt seria multa & vera inesse nihil ambigo; ita quædam maiora vero: nec vsquequaque in his talibus veteres illos Fidei litasse, facilè tecum credam. Quis enim tam magni oneris sit, vt quidquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in istis, etiam falsis: quia innoxia mendaciola sunt, & volente deo Risu nata. Qui si te non aspexit dum hæc legis; iamnunc me imponente licet vsurpes cognomen prisci illius Crassi. Iterùm salue.

EPISTOLA LI.

IANO LERNVTIO S. D.

IPSVM pectus mihi commouit series malorum, quæ es passus. Heu homines, quid sumus? quid speramus? Atq; ego sub idē illud calamitatis tuæ tempus, nescio quo instinctu, in Saturnalibus meis adfinxerā orationem tibi de incertis casibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concussit te, non deiecit: ostendit vulnus, & non impressit. Vtile enim, mi Lernuti, vtile, admoneri nos interdū à summo illo Principe & imperij illius, & fluxæ nostræ conditionis. Nempe quid est homo? lutum, vt ille ait, scitè mixtum. quid vita? hæmina vna sanguinis: quam quilibet leuis casus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus & eius actiones æterni. Vides pulcherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam nostram? iam ruit. ne indignemur interitum aliquod hominum, cùm cadauera futura sint cæli terrarumque. Saturnalia nostra credo te accepisse.

primam

primam dico partem, quæ de Gladiatoribus. Nam reliqui sunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus sermo. Iudicia vestra liberè, liberè, velim adscribi: vt mutemus, si quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim, si otium aut valetudo mihi constat, simul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc molesti mihi quidam nomine Ordinum, vt Grammaticam conficiam, quæ legi possit in Belgicâ vniuersâ. Ride, si sapis: & vide quò me vocent isti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita est, quid si expedias te ab eâ vrbe, & secedas in hæc loca sub Neptuni regnum? Nam terrestres dij, parùm nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumspectè. Nam & apud nos nescio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent esse mundo: at illi fax sunt. Vale mi suauissime, & aut me exspecta sub æstatem, si quies illîc; aut ego te, si hîc. Vxorem saluta à me ex animo, & tua pignora dissuauia. Victorem nostrum silere ita miramur, vt suspicio sit ne & ille penetrauerit ad loca silentum. At tu eum saluta, & è veterno excita. Salutat te Dusa, Hautenus. x. Kalend. Feb. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA LII. *Romam.*

FRANCISCO BENSIO S. D.

DEVM ego testor, vir optime, vt in solo nomine tuo lecto exsilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumque seruari apud te cognoui! Ita enim ad me scribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum anteà, vel nuncij huius caussâ, magis amare. Non enim dissimulo. verus & vetus mihi in te adfectus est, hæresq; mihi in arcano isto penetrali. Genus vitæ mutasse te audiui: quod salutare tibi futurum omnino confido. Et reuerâ, mi Bensi, quid hæc humana sunt, nisi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum sit, nisi ad anchoram ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc est æui, in virtute & seriis iam studiis traducam. Publicè id testari cœpi: & edidi nuper De Constantiâ libros duos, qui pietatem (nisi fallor) aliquam præferunt, etsi priscæ Philosophiæ velo. quos ad te mitto, nō vt inspicias modò, sed iudices: & liberè me moneas,

si quid exorbitans in iis aut minùs rectum. Nec amantis adfectu iudicabis, sed vt apud Pindarum est,

*Βυλαῖς ἐν ὀρταῖς Ραδάμαντος.

* Sententiis rectis & rigidis Rhadamanthi.

Hoc omnino peto. M. Antonium Muretum (ex animo dico) amo æstimoque. minùs promptè id ostendo, quia quædam in me ab illo non amica. Ita enim moneor litteris multorum. Quo meo merito? nam ego te iudicem non defugio, qualiscumque ea est, litis. Tacitum edidi. quid ergo? an illius? quæ hìc iniuria est, si campum eumdem Famæ decurri, sine fraude? Sed mihi iam ista non magna: & reuerâ pudeat me verba consumere in talibus rebus. Nati ad maiora & meliora quædam sumus, & ego & Muretus. Quem tu quidem à me salutabis, & animum hunc illi firmabis volentem semper eius & amicum. Ita me posteritas amet siue æstimet, vt ego illum. Constantiam nostram vt cum eo communices, volo siue iubeo: cuius exemplar etiam à me exspectet. iam enim recuditur. De Amphitheatro ante paucos dies edidi: & mittam. Tu quæso me ama, & interdum solare & erige in his turbis & confusione rerum. IX. Kal. April. ∞.IↃ.LXXXIV. Si quid ad me voles, mittes tutò ad Plantinum.

EPISTOLA LIII. *Romam.*

M. ANTONIO S. *dico.*

CAVSSA mihi scribendi nata ex tuis ad Plantinum litteris: quas cum gaudio vidi, cum motu animi legi. Vel in manu tuâ conspectâ lætabar: quanto magis in hoc animo, & tam insigni testimonio amoris? quem si à quoquam mortalium, à te certè volo. Ita adolescens iudicaui, ita nunc, consensum quemdam esse conspirantis iudicij nostri & naturæ. qui ad coniunctionem, quæso te, valeat; non ad æmulationem, aut, quod pudet me dicere, simultatem. Et fuêre tamen improbi homines, qui id sperarent: à quibus alia quædam ad me delata olim, non nego. sed vana, falsa, vt nunc video; & quibus caput homines non professi solùm, sed vtrique nostrûm infesti. Ea, per communes deos deasque, obliteremus mi Amice: & beneficiis inter nos certemus, non querelis. Electorum librum iamnunc vulgaui: paro Saturnalium sermonum, & de vitâ ac scriptis Annæi

næi Senecę, quem nec inuitus ad te miserim, quasi vadem amicitiæ coëuntis & sanescentis. Etsi quid in eâ ægrum? nec aliud peccatum vtrimque, quàm cessatione, & amicitiæ, vt sic dicam, inusu. Quod ipsum emendemus. Viximus amicissimè vnà, viuamus porrò & moriamur. En ego ille, cuius ingenium & os coràm probasti: nec amorem absentis requires profectò aut fidem. Te vt eumdem sperem, faciunt paucula, sed impressa & signata epistolæ tuę verba: quæ ruminor idemtidem & examino, vt solent amantes. Vale. Lugduni in Batauis, ad magnũ & sine terminis mare. III. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA LIV.

ABRAHAMO ORTELIO S. *precor.*

PER fidem, Orteli, vt tu vtrimque largus es, & amando, & donando! Miseram ad te nescio quid munusculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, sed verum amplumque donum, THEATRVM tuum. Ad tutelarem Prætorem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè *ἀμέτρῳ μέτρῳ: cùm pro libello, libros; pro ludis, seria: pro orbiculis Arenarum, diffusum istum terrarum Orbem admetiris. & eum ipsum in triumphali veste, purpuratum auratumq;. Quid censes? donis magnis capi me? non magis quàm numina (si comparare fas: quæ vt voluntatem solam in oblationibus metiuntur, sic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Vtinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, sed per nullam occasionem erumpendi, adhuc clausa. Quod vereor, mi Orteli, vt breui quoque vestræ vrbi sit. Quæ enim istæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego *κέρκῳ σαίνων, cum Aristophane: sed maior profectò est & prudentior opinione nostrâ ille Princeps. Hoc ipsum opus quanti animi est? prisci, & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito vestro Scaldi, nisi quid subueniant filij isti Neptunini. Batauos & Zelandos dico. qui tamen lentè accurrunt, nec vt ad socialem flammam. Heu *κρατὴρ κακῶν! & falsa vobis vita, si aufertur hoc salum. Quid suadeo igitur? fugam. sed non ab vrbe,

*Immensâ mensurâ.

*Caudâ blandiens siue adulans.

*Crater malorum.

mi Orteli, aut solo patrio; tantùm à vulgo. Ad Constantiæ nostræ asylum te voco, & ad arcana illa Sapientiæ templa. Cuius tectum si semel subis & penetras, tectum ego sarctumque te habeo ab omni vi, ab omni hoste. Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio, mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe, valdè illustrant Germaniæ illum tractum. tu quoque à me remitte. Viuiani nostri poëma vidi: valdè mihi tersum & probum. Sed Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne preme. & quod boni prouidique patres, si tibi obsideri visum, emitte saltem hanc prolem. De * Chirio Fortunatiano, indagatio tua noua. adeò autem mihi ille non visus, vt nec auditus. quin ipse vltrò peto, si alicunde eruis, concede vsuram. Ad Scottum nostrum scripsi. en litteras, quas mittes, & amorem nostri non dimittes. Lugd. Batauor. IV. Kal. Ianuar. ∞. IϽ. LXXXIV.

*Scripsit de Impp. olim, & exemplaria in Italiâ edita, sed perpauca.

EPISTOLA LV.

Henrico Wiltio S. D.

Vere existimas. officium mihi fuit tua scriptio, imò beneficiũ: quia & amoris tui in me index, & diligentiæ, quam intermitti à te in hoc otio gaudeo, non dimitti. Adde amicam inuitationem tuam: cui quòd hoc tempore non pareo, ab occupationibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuerâ ambit esse isthic, & regustare humanitatem vestram, quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potiùs alienis cupiditatibus gerendus sit, quàm meis. Impedimenta, quæ desubitò mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hîc itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. At te, mi Wilti, hortor (quod in extremâ epistolâ tuâ prudenter scriptum) cogites, quàm in præcipiti cursu ætas tua sit: nec facilè facturum te messem, si in hoc iuuenili vere neglexeris facere sementem. Sementem dico, & virtutis & doctrinæ. Ad vtramque enim te voco. quòd hæc sine illâ damnosa: illa sine hac, parùm decora aut ornata sit. Aures tuas sæpè insonet illa Democritici, vt opinor, laudata vox: * πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Vt in flumine vnda vndam trudit, nec vmquam reuocas elapsam:

*Sumptuosissima iactura tempus.

elapsam: sic in tempore dies diem, nec reparas amissam. Cogita, & vale. Parens tuus à me saluebit, & noster Canterus. Lugduni Batauorum III. Idus Sextiles. ∞. IↃ. LXXXII.

EPISTOLA LVI.

CONSVLIBVS ET SENATVI ANTVERPIENSI S. D.

NOBILISSIMI & Amplissimi Domini, Munus accepi, non meo munere, sed splendore vestro dignum. Pretium in eo respiciam, siue artem; omnia eiusmodi, quæ animum vestrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vinclo. Cuius si non soluendi, at laxandi saltem aliquo genere officiorum, vtinam facultas mihi vmquam sit! Intelligeretis profectò æstimare me munera posse, & accipere: non tam propter ipsa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduersus talia satis firmum; mouet prolixa hæc vestra humanitas, quæ omnia non impetrare solùm à Lipsio potest, sed imperare. Valete Ampliss. Coss. & Senatt. vrbemque vestram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante supremo illo Nauclero. Lugd. Batauor. IV. Idus Ianuarias. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LVII. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDERBVRCHIO V. C.

ET litteras tuas nunc accepi, & nuper carmen. vtrumque gratum mihi fuisse scire debes, etiam me silente: quidni enim testimonia hæc à pectore tam amico? At tu etiam Valeriū Max. vltrò submisisti: in quo priuatim mihi, & publicè nonnihil litteris etiã contulisse te, re (spero) ostendam. Maneat feliciter hic cœptus amor inter nos, qui Genio ingenioque non dispares; & his solatiis vtamur in mæstitiâ publicâ temporũ & infelicissimi æui. Nã vt sol aliquis alius tenebras & turbas istas pellat, video nondũ. Ligna & oleum ad miserum incendiũ hoc Belgicæ suggerunt passim. & nos ardemus: vicini alij rident, spectant;

ctant; alij miserantur, sed miserantur tantùm. Deus scilicet ille est qui punitum it iure veterem nostrum luxum. feramus; aut ne feramus, emendemus. De munere apto ad valetudinē meam firmandam, habeo gratiam. ego quid mittam? animum & verba: cetera immunis. Vale. Lugduni Batauor. v. Kal. Febr.

EPISTOLA LVIII. *Amstelrodamum.*

MART. LYDIO S. *mitto.*

NEC epistolâ tuâ quidquam mihi potuit accidere gratius, nec admonitione siue censurâ. In vtraque amor tuus elucet: in hac magis. quam nisi liberè in amicitiam admittimus, tollimus pulcherrimum eius fructum. Ego de meo sensu noui & attestor, libentissimè me sicubi deflexi, non corrigi solùm, sed corripi: certè cùm de animo mihi constat corrigentis, quem totum candidum purumque in te scio, mi Lydi, & famæ ac salutis meæ amantem. Itaque nec excusatione nec tergiuersatione istâ opus: quâ (verè dicam) gratiam admonitionis corrupisti in parte. Ego enim me ab amicis non blandè amari velim, sed fortiter; id est, vt viris ac sapientibus est dignum. Sed de notâ ad verba illa paginæ 66. * Constantiæ meæ: sententiā meam breuiter sic habe. Cùm ea scripsi, ad peccatum & ad malum respexi: quod Deo sanciente & præscribente euenire, durum mihi videbatur dicere. Fateor eam vim esse Prouidentiæ diuinæ, vt nihil in minimis maximisque eueniat, quod à filo illo non pendeat: tamen cautionem cautissimam in verbis & effatis adhibendā censeo, vulgi inprimis caussâ. Itaque Damasceni verba hoc fine adiunxi. Nā πρόγνωσιν, πρόνοιαν, προορισμὸν, ratione quâdam distingui ab hominibus, & caussâ hominum, non ignoras: nec temerè dixerim, Peccata euenire Dei præfinitione. Nec tamen certamen hîc mihi vllum tecum: sed rem altam, intricatam, & vereor vt homini semper obscuram, sic explico. Definitum à Deo omne agnosco, quidquid euenit: trepido tamen dicere, peccata ipsa. quorum fontem à solâ malâ voluntate nostrâ esse censeam; supremâ illâ voluntate permittente. Exempli caussâ. In Tarquinij adulterio, in cædibus ab Herode innocentum, duo specto: factum ipsum, & crimen. Factum à Deo

*Lib. I. cap. XX. *Vidit, non coëgit: sciuit, non sanxit. &c.*

Deo definitum fateor, & comprehendo sub fatali illâ lege: crimen, quod soli voluntati inhæret, non videor fateri posse, sine iniuriâ Dei. Caussam omnium rerum diuinam voluntatem statuo, omniumque euentuum etiamsi mali sint: at non caussam caussæ mediæ, quoties ea mala. Alias quomodo effugimus, vt non auctor ille sit mali? vt non adprobator? Itaque ea quæ ex * Actis aptissimè adducis, huc accommodo. Mortem Christi destinatam ab æterno, proditionem Iudæ ab æterno, mediaque omnia quæ ad salutare illud opus ferrent: sed non crimina adnexa ipsis factis, quibus fundamentum in impiâ tantùm voluntate. Quod si tamen satis habemus generaliter & vniuersè dicere, omnia non præscita solùm à Deo, sed prescripta, hoc respectu, quòd illa ipsa facta sine peccato euenire non potuerunt: ego non pugnaciter pugnauero, & fatebor fortasse (cùm omnia examinauimus) vim hanc inesse cathenæ illi & nexui Prouidẽtiæ immotæ & æternæ. sed differi tamen ea in vulgus, periculi inuidięque plenum existimem: vulgo autem scriptus meus liber. Habes strictim mentem mei scripti. Tu si quid aliud obseruas, aut si quid etiam est in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabunt me solùm eiusmodi iudicia & indicia, sed docebunt. In istis ipsis quæ nunc scripsi, si quid aberro, dirige: reipsâ videbis, me non admoneri solùm posse, sed emendari. De misso ad me Heroldo, habeo gratiam. remittam cum fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, nescio an hac editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo, & Typographi festinatio, sæpè nobis impedimento. Quod pag. eiusdem Constantiæ meæ 131. in margine positum est, * *Dauidis adulterium*: facilè obseruasti peregrinationem esse meæ mentis. Itaque velim pro eâ notâ hanc in libro tuo substituas, * *Quâ populum ambitiosè recensuit*. quod alios etiam monui. Vale. Lugduni Batauor. XIII. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

* Acta Apost. c. 11. vide.

EPISTOLA LIX. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO S. D.

LIBROS hos de Constantiâ cùm ad Senatum vestrum, Vir Clarissime, mitterem: valdè peccassem, si nõ ad te vnà. Nec enim Senatus solùm ipsius magna pars es: sed & mei. qui amo te,

qui abs te amor: nec cùm Antuerpiam veni, facilè pectus reperio magis promptum in me aut pronum. Addo & caussam tertiam, quia prudens tu & doctus: cuiusmodi lectore, imò iudice, opus mihi in nouitio hoc scripto. Parùm adhuc tritum istud ad Sapientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim vsquequaque pede recto. aut si, an alijs videbor. Sæculum enim & mores non ignoras, quamq; in re quę pietatem tangit, varij hodie sensus & dissensus. Non sententia, sed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumniarũ subitus & magnus ignis. Quæ caussa abstinuit me, fateor, ab altiori initu in sacrarum illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij ventus vocabãt: sed repressit hic metus, & adnauigare iussit litus. Elephantes aiunt, etsi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamẽ eos ingredi, cùm inscij sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo; & tingo salubribus eius aquis libens animũ, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: ijsque ne inoluar, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad vsum. Nã acumina aut dissertatiunculæ quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem eam esse non verba: iustiùs ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem censeo, Vitam. Vt melior, non vt doctior fiam, sacra illa volumina tango: vt pectus instruam, non vt acuam mentem. Procul à me isti, qui alti & subnixi ambulant, * μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοί: quique, quod Socrati obiectum olim, * περιεργάζονται ζητοῦντες τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια. Et cùm omnia tamen subtilis ingenij alâ peruolarint; misellі, præteruolant ipsi sese. Reliqua sciunt: illud vnum quod scitu necessarium est nesciunt, vt se sciant. Sed hos mitto. te Vir amicissime quæso, vt gratum hoc munus animumq; nostrum habeas: & istum ames, illud examines. quo fine præcipuè scito à me missum. Siquid alibi aliter dictum: hoc magis mihi amicus, quò liberiùs monueris. quia inter eos ego qui labi & errare possunt, sed & inter eos qui resurgere & emendari. De Amplissimi Torrentij valetudine & statu; gratum mihi si per te cognouero. Iure nobis carus, rarus ille vir. Vale. Lugduni Batauorum XVIII. Kal. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIII.

* *Maiorem quàm pro homine, sapientiam sapientes.*

* *Satagunt inquirẽtes, & quæ terram infra & quæ cælum supra.*

EPI-

EPISTOLA LX. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO, *Leodiensi Episcopo & Principi à Secretis*, S. D.

DIV est cùm scripturio ad te, Vir clarissime, sustinui me dum scriptum illud promissum exspecto, materiē scilicet vberiorem respondēdi. Nam lata & læta illa epistola, quid ferè aliud habet, quàm adhortationem & laudes? Quæ amplector vtraque, quia in ijs amorem tuum agnosco, sine labe, sine fuco. Non merui. quid refert? hoc ipsum delectat, talibus viris & iudicibus meruisse videri. Non enim fallacia tua verba, sed prompta è pectore, & vt ille ait * ἐκ φρενῶν μυχῶ. Itaque calcar mihi addis ad decurrendam reliquam hanc viam: quod detrahunt mihi sæpè iudicia quorumdam, qui θεολόγων, vt volunt, παῖδες. Misceri enim hæc nolunt: & satis esse puram illam à Christo doctrinā, sine mixtione vllâ Sapientiæ humanæ. Nec acriter ijs sanè pugnem: nisi quòd nescio quomodo apud homines vim aliquam habeant & iuuēt etiam ista externa. Quis veterum Theologorum Philosophiam spreuit? vsurparunt imò & Græci & Latini, sed suo quodam fine. Ego ex vsu non iuuentutis solùm nostræ, sed generis humani putem, trahi & conduci omnia ad metam hanc pietatis: modus teneatur tantùm, & vt hæc diuinis litteris seruiant, non vt contrà. De Amphitheatro, philologū aliquid nuper edidimus: & exemplaria mitti iussimus ad Clariss. Torrentiū, vnà tecum. Nunc feriamur: nisi quòd Taciti Commentarium recensemus, & in quibusdam refingimus, sed leui manu. Ximenio tuo, imò nostro, velim à me multam salutē dici. quem virum olim pęnè puer Coloniæ vidi & audiui, sed numquam pernoui. Doleo, & excitor, non in amorem solùm eius, sed amplexum: ita multa à multis audio de sincerâ illâ & doctrinâ & pietate. Tu si mihi interpres & conciliator amicitiæ illius es, magno me beneficio deuinxeris. Otho Venius à nobis abit, sed inuitis: insignis moribus & arte adolescens, & cuius manus vsui mihi esse poterat ad multa Antiquitatis illustranda. Eum commendatum tibi, tamen cōmendo. etiam me: quem scire certò debes tui ex animo amantem. Salutat te I. Dousa. Lugduni Batauorum Prid. Kal. Iun. ∞.IↃ.LXXXIV.

* è præcordiorum penetrali.

EPISTOLA LXI.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

HAVTENVS noster ad te venit: cui vtinam ego comes! Sed valetudo validè vetat: quæ semper anceps, nunc acerba, tenet, ligatq́. me domi. Alioquin in votis mihi prorsus, te videre, te solari, & officium exhibere quod eiusmodi tempora exigunt ab amico. Litteris id feci anteà: sed nescio quomodo momentum hîc magnum habet frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè mihi visus scribere, Non serenitatem nautis gratiorem in tempestate aduenire, quàm lugenti amico amicum. Sed & hoc breui, vt spero, fiet. Intereà mi Leewi, firmare quæso paullùm, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem. Ante omnia nouitatis opinionem hanc exue, quæ luctui tuo malè fauet. Miserabili, inquis, genere mortis perijt, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu aspectuque primo ipse misereor: sed hîc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cùm omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cliuosa, plana, breuis, longa: eadem tamen omnibus quies, cùm peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne miserare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnatium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in consessum aut conuentum venias muliebrem. Attamen hic nostrûm omnium error: cùm triste aliquid accidit, etiamsi non nouum, habere id vt nouum. Per circumstãtias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Peruersi mortales! contrà oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem dispersamq́. legem. Non Hagam solùm aut Batauiæ hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis gestum sit: sed diffundere cogitationem per sola hæc terrarum. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis solùm, sed indignabere vt in nouo fato: nisi alibi terrarum, hac ipsâ horâ, idem ille aut acerbior casus. Et tamen cur peregrinêre?

nêre? reperies exempla eadem, si quæres, in finitimis istis locis. Quamobrem exsurge, & contra leuia ac lusoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatũ sit, seriò cogita: scio placari posse implacabilem etiam dolorem. Quid enim hęc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum scæna, miseriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis, tamen in multos scopulos impingas, multis vadis obhærescas necessum est. Quid ipsa mors, quam timemus? requies, gaudiũ, & vera vita: aut siquid in eâ mali, malis tantùm. Quid miseraris traductam ad hanc, optimam matronam, & per fidem salutis suæ velut certam? Iam Fatum quid? æterna, ab ęterno, in æternum, dei lex: quam adeò non abrogare fas, vt nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab ęterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, vt pluribus plagis cõtusus vincare. Si à deo: impie, quid quereris? Culpare nõ potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas est totus. Naturam eius si exprimere vales, non meliùs aut magis propritim expresseris, quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam frustrà solicitant & exagitãt acumina hodie ingeniorum. non enim mouebunt. Quin nos, qui sapimus, pareamus potiùs; & quod necessariò patiẽdum est, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miseriarum est, non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus solùm est, quia ita de nobis statuit: sed & pater. Salutare igitur, bonum, prosperum: quidquid sensibus oculisque nostris aliter videatur. An illi curæ aut amori nos esse non putas? magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, idq; tutelæ aut salutis caussâ: item ille nobis. Hæc mi Leewi seriò discute & bonâ fide. leuaberis, si ostium pectoris semel Rationi aperies, remoto repagulo isto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni discessus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te semper & sanctus. Vale. Kal. Martijs. ∞ IↃ.LXXXV.

EPISTOLA LXII.

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi**, si possem. Tu ne vt iter vllum susceperis, non dicam sine comite me, sed sine conscio? Hoc verum

fuit? Pectus tuum roga: non dicet id esse pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & testor, nullum mihi caput carius fuisse tuo. Quid autem suspicer? arcanam aliquam caussam huius consilij fuisse? non inquiro. & si ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, saltem vestigijs & sub personâ ostendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nūquam celassem. An subitò hoc tibi natum, & per mortem vnius illius viri? Hoc potiùs credo: quia reuera caussæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos, scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parùm ad tuum stomachum aut ad nostrū. Intereà tamen (quæso hoc volens audi à volentissimo tibi amico) nec nos omnino eam rem celandi eramus, nec certè vxor: quę misera se adflictat. Quamquam nos solamur & erigimus: certi, nō aliud latêre sub hoc instituto tuo, quàm secessum aliquem ab his turbis. Tamen mulieres nosti; (etsi tua sanè prudens, & mariti ex animo amans) & linguas siue malas, siue vanas. Quibus, oro te, in tēpore medêre: & ad nos redi, qui manere tecum parati, abire, pænè dicam perire. omnia, vt ferēt res & tempus. Quæ enim tibi caussa eximij alicuius consilij, aut singularis? Confusio hîc & discrimen? scimus: sed & animum tuum nouimus nihil horum metuentem. Denique inter homines istos dum viuimus, obsecro vitam etiam instituamus humanâ hac & communi viâ. Pax aut bellum erit? communiter consilium aliquod capiemus, quod paci huic attemperemus siue bello. At ego tamquam seriò scribo, & quasi monendus mihi sis: quem liquet vsurpasse hanc profectionem animi causâ; etsi cum angore aliquo tuorum. Quibus etiam, mi **, consule. & ad suauitatem conuictus illius nostri redi, sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè dicam etsi vulgariter, Vita sine te nobis non vitalis. Res adhuc hîc quietæ: sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam istîc. E Gallijs litteras iam bis accepi, & quædam in ijs noua. vti de Re accipitrariâ carmen, subtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide, & (quod Constantiam tuam meamq; decet) ride. cur enim non spernamus hæc circumfusa & externa, iure ijs altiores? Nobiliss. VV. Philippum Sidnæum, & Dierum, si vides, saluta à me quæso: & ijs indica, per te stetisse quòd eos non viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuissem.

Tui

Tui valent: vale & tu, & fac vt breui te videamus exſpectatum. Salutat te Hautenus noſter, qui hilariter herè apud me in prandio fuit, ad funus Melonis. Inuideas illis exſequialibus epulis, ſi in tam albo pectore liuor. Lugduni Batauorum x. Kalend. Septemb. ∞. Iↄ. LXXXIV.

EPISTOLA LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO *Cæſaris Legato*, S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minùs doleo, quòd de officio meo tamen tibi conſtat. Nihil enim in ijs magnum aut ſerium. hoc tantùm, adfectus mei & cultus ſignificationem continebant: quem à iudicio ſuſceptum, conſtanter ſeruo. At tuæ iſtæ litteræ, quàm mihi gratæ, & in medijs his moleſtijs iucundę! Præter enim amorem (qui largiter appàret) etiã grauiſſimi teſtimonij tui pondus continẽt & iudicij de meis ſcriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum cõſcius ego ſum, & modicæ laudis. Fuimus his ſeptimanis aliquot in Taciti Commentarijs refingendis, & nouis quibuſdam attexendis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiâ iuſſi mitti: ſi tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore noſtro ſemi-auulſum. Ripas obſident, & tormentis aditũ nauibus arcent: etſi nautæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, ſed adeſt: faxit ille Deus vt in bonũ. Quamquam hæc ſunt illa, aduerſus quæ Conſtantia noſtra nos armauit: quæ hoc ſaltem mihi profuit, quòd ab eâ ſcriptione impreſſum animo meo ſenſi aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vmquam ceſſiſſe in bellis. Diſcidium etiam animorum præſagio, & motus fortaſſis in ipſâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, ſi mediocris aliquis in eâ ſtatus. ſi nullus, & ſi confuſio tantùm & raptus: quæcumque terra dederit nobis aliquam ſedem. Nec enim liberi prægrauant, & ſola mihi vxor. Ianum Guilielmium commendaueram tibi ſuperioribus meis litteris, adoleſcentem, ſi quid video, probi ingenij, animi, iudicij. Ei ſi quid benignè facere potes aut dicere, quæſo ne grauêre. Ex iſtâ iuuentute nõ eſt alius, de quo meliùs ſperem. Itineraria tua Plantinus ſi accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exſpectamus.

ſpectamus. De Thraſeâ meo poliendo cogitabam, vereor vt tempora permittant. Quidquid tamen ea pemittēr, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me eſt, fugitiuas virtutes retrahere in noſtrum æuum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epiſtolam tuam claudis. Vale Ampliſs. Domine. Lugduni Batauor. x. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXIV. *Leodium.*

LAEVINO TORRENTIO V. *ampliſſimo* S. D.

ITA Salus aliquando ſeriò me reſpiciat (nam hactenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi inſigni gaudio imò robori ſunt tuæ litteræ, tam amanter ad Plantinum de me ſcriptæ. Te noui, me noui: & hoc ſcio, hunc tam prolixum adfectum non meruiſſe à tali viro. Quid dicam? me meaque offerrem & addicerem, niſi iam pridem addicta tibi, nexu quidem & vinclo, quod non niſi atra mors rumpet. Commentatiunculas noſtras ſemeſtris hic morbus valdè tardauit: morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etſi in optimâ ſpe, vt medici volunt, & iam in abſceſſu atque inclinatione ſit morbus. Abſque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Commentario, meis tantùm ad oram Notis: prætereà, votum tibi & dicatum:) & Dialogos noſtros De Rectâ inſtitutione iuuentutis, quibus ſermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio noſtro. Amo enim & amaui rectiſſimum ingenium adoleſcentis, digniſſimi hac vitâ, niſi meliorem ei Deus deſtinaſſet. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor, & ſerum hoc diei, quo litteræ tuæ conſpectæ nobis. Excuſa. & apud Dominicum Lampſonium item noſtrum, cui cis paucos dies vbertim ſcribam. Officij enim aliqua ceſſatio apud me per hos menſes, non amoris: qui mihi æternus in tales viros. Vale, & ſalueat à me Læuineius tuus. Lugduni, vt volunt, Batauorum. Poſtrid. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA LXV. *Lugd.Bat.*

BONAVENTVRA VVLCANI, *Vir & collega amice,*

CALLIMACHVM, Bionem, Moſchum, iamnunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui fætum. Publicâ cauſsâ (verè dicam) tibi debeo: priuatâ magis, quia duos ex ijs mihi inſcribis, hoc eſt, immortalem me facis. quo quid homini ab homine maius dari poteſt? Viuent enim amœniſſimi poëtæ illi, quamdiu Muſæ: & cum ijs tuus labor: & cum labore tuo meum nomen, quod Muſæo illi peplo intexuiſti amicâ & doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & tamen verbis quoque nunc dicam, ſed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priſcas illas voces, ſed probè & ſinceriter: *Quid concupiſcas, tu videris: quod concupiueris, certè habebis*. Libros nouitios, quos è diuite bibliothecâ tuâ prompſeram, per hunc puerum recipe. De ** Collectaneis iudicium quæris? illud Iuliani ſcitum profero: * ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Magis ad guſtum meum Conuiuialia Stuckij, ex eâdem gente, nō ab eâdem mente. Firmiora hîc omnia & lectiora. De Sigma, quod obiter quęrebas & videras, ille nihil noui: fortaſſe nunc ego. Nam quæ in antiquis ſcripſi, vacillantia aut falſa. Non enim Sigma antiquis Biclinium propriè, vt ſenſi ego: non diæta aut cænatio tota, vt Cælius: nō menſa ipſa, vt Brodæus: ſed niſi fallor, certa in cænatione pars ſeorſum erecta & exſtructa ad recipiendum lectum. idq. hemicycli aut lunatâ formâ, quâ littera illa Gręca paſſim hodie in lapidibus & priſcis libris. Suggeſtū, inquam, quoddam ligneum (ſiue quâ meliore materiâ, non impedio) ſemirotundum: in quo perpetuus vnus lectus, ad ſex ſeptem conuiuas recipiendos. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore æuo, ad facilem & magis aptum vſum. Ab Apuleio hîc mihi prima lux, & à me illi. de Pſyche, lib. v. *Viſoque ſtatim proximo ſemirotundo ſuggeſto propter, inſtrumentum cænatorium rata refectui ſuo commodum, libens accumbit.* Non nominat Sigma, fateor: ſed auribus oculiſq; ingerit quaſi nominaſſet, ita clarè. Semirotundum ſuggeſtum ponit, & Inſtrumentum cænatorium appellat. quid capere aliud eſt, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etſi à tene-

* *Vidi, legi, damnaui.*

L brofo

broso æuo scriptor, allucet Ditmarus Episcopus libro IIII. Chronicor. De Othone Imperatore: *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens consuetudinem reuocare, magnâ ex parte iam suis deletam tēporibus, multa faciebat quæ diuersi diuersè accipiebant. Solus ad mensam quasi semicirculum factam, loco ceteris eminentiore sedebat.* Quod libens item rettulerim ad Sigma: sicut illud ad Principalem morem, quòd solus, quòd loco eminentiore. Sed mensam ipsam ad Sigma, lunatâ item formâ fuisse hinc discis. parte dico eâ, quâ conuiuas tangebat: nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ sanè rectâ, ad ministerium & adstitionem puerorum scilicet aptiore. Et quamquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam solam venisse in id nomen (eruditissimo Brodæo scriptum:) peruincit Sidonius, qui in his versibus discriminat clarè:

Non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,
Assyrius murex nec tibi sigma dabit.

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & ostendit duplex fuisse, Æstiuum & Hibernum.

Cominus aspicitur vel prima vel extima turris:
Mos erat hic dominis hibernum Sigma locare.

Vbi Locandi verbum refutat item Cælium, Diætam capientem ipsam. At ea non transfertur; nō locatur in turre. Cetera, quæ huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam diximus. De Antecænâ etiam ambigo, quòd ad vocem. Macrobius sanè ita: sed in Apuleio & Isidoro tuo Antecænium, siue multitudinis casu Antecænia reperio. quídni rectè, quo flexu à Scænâ Proscænium? Ille libro II. sic: *Prorsus gladiatoriæ Veneris antecænia.* Alter lib. XX. *Merenda est cibus qui declinante die sumitur: quasi post meridiem edendus & proxima cænæ. vnde & Antecænia à quibusdam dicitur.* nisi si hîc vtrobique Antecæna reponenda: quod haud temerè putem. Salue iterùm mi Vulcani: iterumque tibi à me gratiæ. quas promam semper & recondam, habebo æternùm & debebo.

EPISTOLA LXVI. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO S. D.

SERIÒ ægrotabam, mi Guilielmi, tamen expressit amor vt scriberem: non miraberis, si paucis. Hepatis enim acer nec

sine

ſine diſcrimine morbus eſt, qui me ſeptimanas iam aliquot adfligit: quam partem ad vitam eiuſq; munia principem eſſe, non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ ſuaues. celaſti in ijs me de Epiſtolâ in Sigonium, quam miſſam tamen è Britanniâ vidi. Gaudeo conſpirare te mecum: cuius iudicium ſuper eâ Conſolatione credo te iam vidiſſe. Sed tu, ſodes, cur non acriùs paullò egiſti hanc cauſſam? Debebas. & ſine adſpectu illius, quem nimis attollis, falſæ huius prolis patrem. Agnoſco ſtilum, diſiunctum, otioſum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid ſibi volunt Itali? Tranſalpinos omnes eſſe fungos? Scilicet nemo noſtrûm inter oletum illud dijudicet, & Tullianam myrrham. De Re Accipitrariâ nouitiæ & acutæ inuentionis carmen accepi: legi mihi iuſſi per hunc ipſum morbum. placuit. Gratias quæſo à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò inprimis, quòd iunxit me laudatiſſimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impoſitum. Tamen ſcripſeram etiam aliquid ad Cuiacium. tu purga. Tacitus noſter prodit, & nouæ ad Hiſtorias reliquosque libellos Notæ. ſed Notæ tantùm. plura valetudo vetuit, & hæ turbæ, quæ rerum & manſionis nos faciunt incertos. Saluta Briſſonium, Memmium, Scaligerum, & tu ſalue quidquid me erit. Conſtantia noſtra iterùm prodit, cum Pręſcriptione aduerſus quoſdam, qui in εὐσεβείᾳ ἀσεβεῖς. Critica omnia noſtra imprimuntur vno volumine iunctim, quibus noua quędam addemus, ſi valeo & viuo. Lugd. Bat. XIII. Kal. Octob. ∞.IↃ.LXXXIV.

EPISTOLA LXVII.

IACOBO CVIACIO IC. S. *dico.*

SAEPE mihi de te ſermo, Cuiaci clariſſime virorum: apud te adhuc nullus. Hoc pudor vetuit: illud iuſſit amor & admiratio tui. quę nō apud me ſolùm, ſed apud omnes in quos ſcintilla aliqua diffuſa lucis melioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt abrumperem ingenitum mihi modeſtiæ vinclum: & iter ad amicitiam tuam ſtruerem, ſine vllis cuniculis, apertè. *Perit enim procari, ſi latet*, aiebat ille: & ſæpè iam litteris nec vnis nec vnius, ſpes imò fiducia mihi facta mutui tui adfectus. Quæ non me fallet: ſi noui humanitatis veræ genium, qui ſpirat in tuis ſcriptis.

L 2 De

De rebus meis si in hoc aditu amicitiæ aliquid quæris: cetera commodè agimus, nisi quod inter eos, quibus rerum bonarum nō magnus sensus. Bella etiam & tumultus, quibus inuoluimur, fieri non potest quin interdum & tangant nos & angant. Si de studijs: Commentarium Cornelianum vulgamus iterùm, sed pleniorem. addimus enim in Historias & adiūctos libellos. Vtinam autem fas polire mihi eum pręsentis tui limâ! Quia non licet, velim tibi animus otiumque sit vel per litteras dirigendi me, corrigendi. Labimur enim, Cuiaci, in hoc genere ego alijque: & illa tua velut propria laus, exacta certaque esse quæ semel ex adyto tui pectoris profusa. Paramus etiam de Amphitheatro seu Venatione libros tres, vt fiant legitimi Saturnales quinque. Nescio quid prætereà in Liuio nuper exorsus: quod pergam detexere, si auxilium mihi paullò firmius librorum. Duo tresque apud me sunt: sed quasi de compacto consentientes. Tu, Vir maxime nostri æui, si dignum me habes quem redames, quem rebus item tuis consilijsque (de litteris loquor) participes, in cælo me collocabis nouâ apotheôsi. Ios. Scaligerum quem scio me tantum amare quantum tu, & quantum te (liberè enim addo,) ex animo salutes velim: cuius libros De emendatione temporum auidè, auidè exspectamus. Nisi ambitiosum sit, includam in eandem salutem magnum Brissonium, Puteanum, Fabrum, Pythœosque, viros clariss. & ideò mihi quoque famâ notissimos. *Amare autem liceat, si potiri non licet.* Vale Vir clariss. Lugduni, vt volunt, Batauorum. III. Non. Octobreis.

EPISTOLA LXVIII.

THEODORO LEEWIO *Consiliario* S. D.

DISTVLI ad te scribere, Vir clarissime, non libens. Morbus meus hoc fecit, qui non sine discrimine etiamnunc me vexat. Ego fero: & æquissimo animo exspecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere, me soluet. Obstructiones sunt quæ me tenent, internæ inflammationes, nescio quæ arcana alia symtomata, ad quæ medici ipsi trepidant & caligant. At non ego. scio hanc legem vniuerso humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm nasci. Denique quid

quid eſt quod in ſæculo hoc me teneat aut delectet? Publica video: peſſimè habent. Priuata: etiam in ijs ſuæ cruces. Melonem noſtrum tibi gratum fuiſſe, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. ſed quid? ego, velut Tantalus ſitit inter ſuas vndas, eſurio inter medios melones. Nec guſtare quidem mihi fas, ob hunc morbum. Conſtantiam noſtram recudit Plantinus. pauca mutata aut addita præter Epiſtolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio noſtro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ ſeruiet: ſi tamen hæc ad ſapientiam illius ſexus. Sed tu, ſi tanti eſt, interpretando iuuabis. Ego te illamque ſaluere ex animo iubeo. nam longior ſcriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ, IX. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIV. hodiè paullò rectiùs valere viſus ſum.

EPISTOLA LXIX.

MARTINO LYDIO S. D.

VALDE me, Lydi, de ſcriptiunculis meis vrges: vtique de Thraſeâ. quod nollem. Cur enim eæ tanti? & ſi eſſent, non certè differrem, ſi otium aut vires mihi tempora darēt & hæc valetudo. Quæ nunc quidem (deo magno gratia) præter ſpem melior: ſed infirma tamen ancepsque: & quam fouere ac vegetare per quietem debeo, quàm meditatione aut ſcriptione infringere. Paratus ſanè magnâ ex parte Thraſeas, fateor: ſed limam tamen exſpectat & extremam illam manum, quæ mihi quidem maximè in labore. Cetera enim impetu & calore quodam ſcribimus: iudicij hîc res eſt, & acrimoniæ, & intentionis. Materiem ipſam vide, grauē, ſeriam: an præcipitanda tibi ea videtur, & in pugnam aut aciem vocanda mea fama? Futurum id enim certè in rebus illis ſublimibus, niſi omnia non benè ſolùm dicta, ſed etiam cautè. Sæculum hoc noui, cōtentiones & variantes ſententias, quæ vbique vigent. & vt veram liberè maximè exprimam (non enim vmquam deterrebor:) videndum tamen vt verbis & tempore id faciā opportunè. Feſtinare in alio quouis ſcripto poſſim fortaſſe, & debeam: hîc non niſi maturare. At de Agellio, ecce magis me tibi facilem. Etſi enim H. Stephanus iamnunc eum dedit: tamen non ſpicæ mihi ſolùm multæ, ſed faſces reliqui,

quos carpam ex Attico eo agro. Itaque Plantino vltrò iam locutus ſum: nec differemus, ſi curſum typographiæ eius non ſiſtent aduerſi iſti venti. Nam Antuerpia ſi amittitur, optimi viri res in arcto: nec facilè de ſumptibus expediat aut papyro. Quamquam id quoque curabimus. Sed tu mi Lydi, quando in Friſiam? Gratulor enim tibi hoc otium, non otium: honeſtum tibi, vtile futurum iuuentuti. Meo voto & electione, iampridem tibi is locus apud nos fuiſſet, & Douſam habeo crebri iudicij huius mei teſtem. Sed Deo aliter viſum: qui te meque ad ſalutem foueat & firmet. Vale Vir amiciſſime. Lugduni Batauorum. IIII. Kalend. Iul. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXX.

Brugas.

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tandem. Quod in gaudio improuiſo, vix credidi ipſe meis oculis cùm legerem, manibus cùm tenerem. Itaq; verè ſcribis, pro bono tibi ceſſit peruicax ceſſatio: quia in more abiſſe videbatur, & deſijſti flagitari. Imò præſcriptio tibi iam pænè proderat (ſi Iuriſconſultus eſſe vis) niſi hæc interrupiſſet ſcriptio. Sed vide vt non ſpecimē ſolùm emendandi nobis præbeas, ſed re emendes: nec guſtū modò, ſed rectam plenamque cænam. Aliàs, quò arenti mihi & ſitienti pauculæ iſtæ guttę, ſi venā tu iterùm interclu ſurus es huius ſuauitatis? Sed non facies: quia non vltrà ego facilis in ignoſcendo, vel te auctore. Quòd ſi iram etiam meam contemnes: quid? quid? Veniam videlicet ipſe, & iterùm te mihi adſeram ſubtractum non bonâ fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honeſtiſſimi muneris. Sed ad carmen eius ſuadéſne reſcribam? nec enim hominem ſatis noui aut mores. De ſcidis reciperatis, noua & mira. Sed ſiue illum pœnitentia (non enim pudor) furti ſubijt: ſiue eum apud quem depoſita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide, vt te vnà cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem noſtræ deæ deſertas ſe à te, illo militiæ ſuę principe olim & anteſignano. Purga: & oſtende emanſionem hanc fuiſſe tantùm, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè

ſum

ſum auctor. Nec excuſa. velis modò, fides mea interueniet de ſucceſſu. Plantinus ædes hîc emit, Typographiã inſtituit, & videmur effecturi vt ſtipẽdium ab Ordinibus accipiat honeſtum. Fortaſſis ea res eriget excitabitque me ad ſtudia, aliâs ſæpè languentem. Laco noſter, vt audio, planiſſimè perijt: nec deſeruit illum præeuntem Nemeſis, etſi pede claudo. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Giſanij Agelliũ excudi audimus. quem ego ſcriptorem ante quattuor menſes ad Plantinum miſeram, ſeuerè & anxiè correctum: curq; omiſerit aut dimiſerit, ne nunc quidem ſcio. Nec quæro ſanè aut curo. Nam ſi mens aut otium mihi, ſatis multa in alijs ſcriptoribus quę agamus: ne eripiã hanc patri prolem, iam certè nubilem & plus quàm quindecennem. Scis quid ille ſemi-Italus queſtus de filiolâ ſuâ nuper: non ſine riſu meo, credo etiam veſtro. Quem mihi commendaſti, cupio omnia: ſed nihildum ego aut Duſa extricamus. Nam de Plantino quam ei ſpem oſtenderam, profertur in eius aduentum, id eſt ad initia veris. Antè nihil ſtatuere de domo ſuâ vult, aut poteſt. Duſa noſter Commentarios ad Petronium ſcripſerat, nunc totus in Hiſtoriâ concinnandâ ſuæ gentis.

EPISTOLA LXXI. *Londinium.*

IANO DOVSAE V. N. *Salutem opto.*

AN potiùs linguam? iſta enim deeſt, qui tamdiu ſiles. Vindictam talionis merebare: ſed noſter amor ſi non maior, certè acrior: procatur, & laceſſit te vltrò. Valemus ego, tui liberi, tua vxor. non meæ Muſæ, quæ frigent abſente ſuo Sole. Exorere. & aut vultu tuo coràm calface; aut illinc ſaltem radios & ſtricturas aliquot per epiſtolam mitte.

EPISTOLA LXXII. *Antuerpiam.*

IOANNI MOERENTORFIO S. *dico.*

VXOREM ad te redeuntem, mi Moerentorfi, quî dimittam ſine litteris? Ægrè eas ſcribo, fateor: ſum enim in alienâ vrbe & domo: ſcribo tamen. ſiue quia debeo, ſiue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu ſocer, credo, iam ſcripſit. Ego te ſoler?

ler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus est, si firmitudinem animi tui probè noui. Sæpè eam in litteris ad socerũ adspexi, sed in alienis rebus: te illa deseret in tuis? Non opinor. præsertim cùm ita placita tibi ea virtus, vt per eã Constantia etiam nostra: quam non legis solùm auidè, sed vertis. Vidi enim specimen, & probo. illud vellem, plus aliquid tibi permitteres, nec vestigia vsquequaque sermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam versio, astricta, tenuis, sæpè obscura. Est suus videlicet cuique linguę Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iusseris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter scripserim; quæ si totidẽ verbis transferas, sententia nec plana satis, nec plena sit! Quàm multa rectè & altè: quæ in aliâ linguâ iaceãt, aut vacillẽt! Quod ijs pręsertim euenit, quorum stilus paullò magis ab eruditione habet & à curâ. Iam allusiones illas, annominationes, flexus, & in vno sæpè verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis ijs aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertendo viã tenêre, viam non tenêre. De pecuniolâ Facuensi grata tua cura. expediemúsne aliquid à nũmario hoc tricone? quidquid erit, tibi debebo. De cistâ scriptoriâ, ô gratum & opportunum tuum munus! planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Musę. Tu tam benignus in nos salue; & vide vt validũ te reperiat valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Sept. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA LXXIII.

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. sed illud longè gratissimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatum artium seriarum. Philosophię dico, & inprimis Theologiæ, ad quam postremam, non actiones solùm omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare. Quæ tamen ipsa, quoniam sine pietate & puritate nulla est; caue, te quęso, ne quid labis aut maculæ trahas ex cœtu iuuentutis maculosæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quę vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna nõ frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur: tu vide sollicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipso

ætatis

ætatis es: in quo si non laberis, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugduni Batauorum. ∞. Iↄ. LXXXIV. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPISTOLA LXXIV. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

EGO verò Quæstiones tuas iam antè videram, & legeram cum curâ. An gemmæ hæ non luceant? an nos celentur? itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de alterâ editione cogitas, sunt minuta quędam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & vtinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuerà tua iuuenile nihil spirant, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, quâ nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? sanè longa & difficilis satio in hoc Agello. & metuo vt acerbi etiã fructus, incusante & incursante Oberto. Doleo. sed videor tamen de his studiis nostris posse dicere

* Δίκη δ' ίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη.

**Litem parit lis, noxa item noxã ferit.*

Impudentiâ id fit & scæuitate quorumdam, qui perfudêre animum scientiâ, non imbuêre. Gulielmi Furnerij, ad De verborum significatione, vidimus: probum, & sine ambitione doctum planè opus. Faueo, admiror, amo. Petri Fabri Ad Regulas auidè exspecto: nec inducor vt lædi me credam posse ab eo viro, non certè si me nouit. Quid tamen eius sit (nam è Coluio nostro inaudiui aliquid) liberè, vt oportet, scribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot stili eius feram, qui sæpè me iuuit. Errico Memmio viro summo, (ita dudum sentio) meo nomine indica: scriptum ad me ab Egmundo de oblatis Notis aliquot in Tacitum. sed litteras eas tardè, imò serò redditas: itaque non postulasse eas me, habere tamen ei gratiam, proinde ac si impetrassem. Dicare me ipsi hunc animum, & sine fuco amorem. Clarissimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innotescat. scio illum esse inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me saluere. Sed tu, mi Guliel-

mi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum est, non cessas. Perge quæso te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi strauisti. De Scaligero, doleo siue indignor esse nebulones, qui conuicientur & obstrepant viro, quem non lædant (* ἄτρωτοί γε θεῶν παῖδες, ait Pindarus:) sed nos per eum, & cursum illum impediant benè monendi & scribendi. Et quis, obsecro, ille Insulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum, & turbant hæ pestes. De Iosiæ Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium Busbequium credo me nunc aut certè breui scripturum; cum testimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale; & salue à Dousâ nostro. Lugduni Batauorum XV. Kalend. Iunias, ∞. IↃ. LXXXIV.

* Inuulnerabiles deorum liberi.

EPISTOLA LXXV. *Noribergam.*

IOACHIMO CAMERARIO *Doctori Medico*, S. M. *precor.*

EXHILARARVNT me litteræ tuæ solo nomine & adspectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum virum, quem Germania vestra habuit sine pari: & tu meritò inter eos, cuius beniuolentiæ in me olim signa non obscura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accepi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! sed sentire eum ita seriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Riccoboni responso, si vidisti? satin' vt acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscurè, illum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Vt quid enim? mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis spei. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus, si agit suam caussam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscæ illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam in quâ Notas aliquot adiunximus, ad reprimēdas calumnias quorumdam: quarum hoc sanè sæculum ferax. & eâ re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andreæ Dudithij

dithij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud possim

——* πεπλασμένον ἐκ Διὸς ἔργον. *Effictus ex Ioueramus.

Salueat à me, & tu vnà amicissime Camerari. Lugduni Batauor. XVI. Kalend. Iun. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXVI. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

NON ipse contentus in amicitiam tuam penetrasse, alijs ecce fores aperio, quasi in eâ vetus. Iuuené hunc tibi commendo, familiarem nuper meum, oris & ingenij probi. Commendo autem ita, non vt ad interiorem illam amicitiam tuam admittas (aliis seruetur aditus ad illa adyta) sed ad externam hanc notitiam, quæ in adfatu posita & adspectu. Hæc enim illi sufficit: & adolescentibus id ætatis satis gloriæ, Vidisse, Conuenisse. Quamquam hic etiam Audisse referet: quæ vnica illi caussa Biturigas, imò Galliam, petendi. Tu mi Cuiaci illum, vel meâ caussâ complectere, & me omnino, qui æternùm tuus. Lugduni Batauor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXVII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FRANCISCI F. S. D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen nostrâ (scripsimus enim vbertim nuper) sed Legatorum qui diem ex die ducunt, & more suo morantur. In eorum enim comitatu I. Esychius noster est, cui fasciculum dedimus. Valetudo nostra infirma, incerta. non etiam animus, cui fixum parêre & sequi magnum illum Deum. At rumor ille falsus, qui vos terruit de meâ morte: qui tamen idem Brugis & Leodij sparsus, ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capite possunt ludere, statuere tantùm supremus ille Princeps. Ego mortem non timere dudum didici: quin vt hæc tempora & languores mei sunt, propior sum appetenti.

——— * Κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς,

* *melius est semel mori, Quàm cõtinenter in diem affligi malè.*

ait Æschylus. In studiis quòd pergis & perseueras, gaudeo. quid sequendum tibi, reperies in litteris meis primis. Passeratio sedulam operam da: qui vna columna labenti nunc Scholæ. Nam vetus sanè Parisiensium doctorum gloria valdè flaccuit & imminuit. Sapientiæ studia & virtutis ne omitte. Pietas tibi in mente, modestia ante oculos, & demissio animi: ad quam numquam satis te horter. Illa fundus bonorum omnium & fundamentum: nec pestis alia plura ingenia abripuit, quàm Confidentia & æstimatio sui. Tu abstine. Reuerà enim quid sumus? quid scimus? Quò longiùs progrediere in scientiæ veræ viâ, tenebras, & circumfusam caliginem magis cognosces ingenio humano. De me ne labora, si quidam inuideant aut carpant. An ego eximius sim inter homines qui sunt, qui fuêre? Omnes qui excellere aliquâ in re conantur (non enim dicam qui excellunt) statim adflauit & adussit maleuolentiæ ista aura. Cita veteres, reperies. circumspice hodie nostros: idem. Quid miraris si Marculus aliquis hoc in me faciat, aut Lacon? Mihi sententia de me, non nisi apud me fertur: nec quis sim, alium rogo. Interno isto iudice si probus audiam: quid addent aut dement mihi hi sermones? Nec famam tamen sperno, aut neglego: sed hoc de te moneo, non esse eam nostræ potestatis. ideò inter externa habendam, & in momentum nullum ad beatam tranquillamque vitam. Quis sim, in me situm est: qualis audiam, in vano isto vulgo. Sed ad te redeo. Iuxta Sapientiæ studium, stilum cole & exerce: qui diuæ illius fidus & necessarius administer. Quid enim recõdita illa aliis proderit, nisi spargere & emittere ad plures eam poteris felici quadã pennâ? Stilum autem, meo iudicio, Plautus & Cicero tibi perficient: aptâ quadam, & quã ex me sæpè audisti, mixturâ. Æuum tuũ vides? propera. non aliud magis idoneũ disciplinæ. Auum tuũ vides? itẽ propera. infirmus enim ille tibicen, qui te sustentat. Morbi & languores cottidiani illum vrgent, facturi aliquando quod minantur. Quis autẽ studiis tuis gubernator, amisso illo? Nã & ego sanè infirmus. quo tamẽ viuo haud spero quidquã tibi deerit. Vale. & veram virtutem nosque ama. Lugduni Batauor. XVI. Kalend. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPI-

EPISTOLA LXXVIII. *Aurelianum.*

EVERARDO POLLIONI S. D.

ERGÓNE in Galliâ tam diu es,& ſiles? Siue adfectum meum in te reſpicis, ſiue conſuetudinem quâ domi meæ vſus: peccas. Nam me certè vel morbus excuſat, qui quattuor iã menſes perpetim me vexat. Et tamen cum miti arbitro tibi res eſt. ſcribe, & excuſaſti. Loca illa quî placent? quî homines? Probi illîc, ſcio, improbique: ſed hos, mi Pollio, vita: & in primis ſi qui nequiores aut leuiores. quæ vetus gentis illius nota, & nunc per bella, per tumultus, auxit valdè. At illos (probos inquam doctosque) elige & excerpe: his adhære: linguam ab iis diſce & mores. Vt aromata odorem ſemper aliquem adfricant tangenti: ſic boni & modeſti, auram aliquam ſuæ virtutis. Inter hos Aureliani (illîc enim agere te cenſeo) Furnerium anteceſſorem habeo: quem virum probum eſſe audio, penitus doctum è ſcriptis ſcio. Si potes, illi innoteſce: & ſi gratum eſſe putas, à me ſaluta. Peſtẽ in iis locis ſæuire accipio, niſi ſi iã deſæuiit hoc frigore & hac hieme. fuge contagem illam, quantum humaniter potes: ſed ante omnia peſtes illas animorũ, ſodales malos, qui fraude & arte inrepunt & inrumpunt. Plura, cùm reſcripſeris. Nos enim adhuc in morbo: nec ſine diſcrimine, niſi clemens ille Deus auertat. qui virtutem modeſtiamque tibi ſeruet, & noſtri amorem. Lugduni Batauor. XVI. Kal. Ianuar. ∞. IƆ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXIX.

MART. LYDIO S. *dico.*

SOLICITVDO tua de valetudine meâ, non magis mihi noua, quàm amor tuus, quem iamdiu oſtendis. Vtraque grata. conſilium etiam, quod amicè adiungis contra vim melancholici morbi. Sed mihi, mi Lydi, non planè capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia; ſed tantùm ſuboles eius, flatuoſa illa hypochondriaca adfectio, longa & ſæua nihilominus, niſi quòd cerebro & menti adhuc parcit. Quæ conſtant mihi, niſi erro. Nam in hoc ipſo morbo illud mirum, quòd cùm

maximè desipiunt, sapere maximè sibi videntur: & ita aberrat à se mens, vt se non quærat. Libellum quem dicis Aloysij Luisini, vidi numquam. argumento certè iamnunc placet, nescio an tractatione. De Thraseâ meo aliisque scriptis, quæso minus vrge. In morbo hoc nisi morbidum quid possim? & ego me ne sanum quidem ad scribendum scio accedere, nisi cùm vegeta mihi mens & acris. Cum calore quodam nostra illa pangimus, non minùs quàm poëtæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Galliâ & alibi dictus sum, vt ex litteris non vnis intellego: falsò. Vtinam tam falsò I. Guilielmius noster, quem emigrasse scies Iulio mense Auarici Biturigum, correptum ardidâ febre. Item C. Sigonius in Italiâ abiit, reliquum in eâ gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem fecisse, nec tamen certò. Quid ais? nónne funestus & fatalis ingeniis hic annus? videtur. De me, Deus ille & seruator meus videbit: qui nec præter mentem meam hac in re aliquid statuet, nec prȩter votum: Obsecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magisque in dies video & rideo furorem Principum & vulgi. Etiam priuata si introspicis: miseriæ, & angor, & languor: & cum Homero

——* δέχε) κακὸν ἐκ κακῦ αἰεί.

Maror subit ex marore.

Quæ tamen Christiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi visum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Tu vale. Lugd. Batauor. XVI. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXX. *Romam.*

ROLANDO WINCELIO S. *mitto.*

ME quoque certè accendit ad redamandum amor hic tuus, cuius scintillæ exsiliunt & emicant in omni epistolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum siue aluit, siue accendit? Nam quod magni æstimas hoc nescio quid litterularum, quod in nobis est; vide mi Winceli, ne abducat & seducat te adfectus. Voluimus sanè quædam in publicum; sed adolescentes, nec annis aut iudicio satis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, si venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iste laudum. At tu tamen ea extollis, & cum aliis quibusdam

errorem

errorem erras, quem negare mihi non possum esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit) ita de me meisque aut erret, aut iudicet. Nam viuus certè iudicia multorum experiar valdè in me prona. Quorumdam etiam aduersa, fateor. & cur offendar? scio quòd sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à postremâ hac incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum denté. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui nõ peccent; & flageller ego solus. Sed hos omitto. illud tantùm instillo: si temerè arroserint,

——κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν. *Etiam mus momorderit virum improbum.

Sed libentiùs ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agam pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit: & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaque nos etiam sæpè frangimur: nisi quòd conatus solari me meosque Belgas sum nupero De Constantiâ scripto. quod scire equidem velim, quî faciat ad Italorum teneram saliuam. Vale mi Winceli. iam enim interpellor, imò auocor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXI. *Rhotomagum.*

VICTORI *meo S. dico.*

QVOD deficientibus aspersa frigida, hoc mihi vestræ litteræ. Releuant recreantque labentem me, & virium adspirant nouam auram. Hem, amor quid potes! tu honestè, tu verè, & qui semel in puro amicitiæ solo egisti radices. Intemperies mea adhuc me tenet. ita enim veriùs appellitare videor posse, quàm morbum. Cetera valeo: calor tantùm molestus in hepate, mesenterio, & pænè dixerim venenatis in eo venis. Eæ sunt, eæ venulæ, quæ pugnam mihi cum stomacho mouent: quæ calorem eius succumque ad se trahunt, malâ vi aut fraude. Capútne alterum de Melancholiâ Rondeletij tui legisti? is purus

putus

putus meus morbus. Myrchialem Arabes, nisi fallor, appellant. Pugno sanè cum eo strenuè; & abiecisse sæpè videor, sed vt Antæus quispiam, virescit & resurgit. Frigidis iuuari imprimè videor: sed crebra & continens eorum vsio, scis quàm non ventriculi ex vsu. Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque cum veteris Scholæ medicis obhæres? Dico, veteris. nam isti noui à Paracelso, auxilium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire; & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem comprime) iam vtor, successu non infelici. De exitu videbo: si iuuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomiâ nuper etiam vsus eram, & iuuit valdè. sed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla sua habet, & cùm desæuiisse creditur, redit: ita meus iste. Quem nisi breui tollo, me tollet. Quid refert? generosa & Herculea hæc ad cælum via est, per æstum & per ignem. Ego, mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo, velut hospitem. si manet, non eiicio: si abit, non teneo, nec pęnulam scindo. De Modio, grata mihi narratio. Faueo & faui iamdudum illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (constet sibi tantùm, nec transuersum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, scio, dabit studiorum. Sed cur ad me non scripsit? cur ne salutem quidem adscripsit? Peccatum largum; siue illius qui dicere omisit, siue tuum qui scribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles? Sta tantùm: spondeo tibi, fugit. Nihil eo homine * κροκοδειλότερον. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet, quisquis eum constantiùs aspexit. De Apuleio & Pintiano, curæ habebo, imò iam habui: & indica siquis alius tibi à viuo mortuoque me vsus. Dousa in Angliam abiit legatus. Mihi, si vires paullò magis firmæ, (nam atrophia quædam coniuncta cum hoc languore) decretũ Vbios excurrere, priuatæ meæ rei caussâ: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciã, pro vitâ haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabêre istud & languere. Tu salue, cum tuâ. Fratri tuo, si iam adest, amicissimam saluté: quem

Crocodilo similius.

tuâ,

tuâ, & magis morum eius caussâ, seriò amo. Rubicasium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet, & nexibus illis malarum litium exsoluat, quibus implicatur. Valdè eum saluta,& iube(ita loquor) amantem me amet. In Batauis, XI. Kalend. Sextil. ∞ .IƆ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXII. *Lutetiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO FILIO S. *dico.*

GRATAS exspectatasque nobis fuisse tuas litteras, nihil opus est scribam. scio te id scire. etiam adfectum tuum amauimus,qui & in epistolâ se ostendit,& in carmine quod adiunxti. Tu verò & in amore nostri perge,& in virtute ac modestiâ multò magis: sine quibus caue censeas, non dicam famam vllam tibi esse posse, sed vitam. Litterulæ enim, & aliæ elegantiæ siue cultus ingeniorum, vacuæ ab istis,sordes sunt & deliramenta mera. Modestia est,quæ ad cognitionem nostri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De professoribus quod distinctè scripsisti,gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor sum in Hebræis,in Græcis Heliæ aut Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, vt audio,iam desiit:) vt res suadebit, aut scriptor aliquis quem legent. Philosophiam ante omnia non deseres: cuius fructus demum gustabis in progressu. At nunc obdura.Sed de litterariâ tuâ sarcinâ,quid? periítne? insignem* μετεωρίαν tuam: quam vide seriò emendes. etiámne in eadem sorte meæ litteræ? Nam memini dare me tibi ad Memmium, & Pincæum, & Faucerium. cur non scribis, vt saltem iterùm scribam? Nam silentium meum trahi alioqui possit in culpam. Agellium (quandocumque difficilis ille partus lucem videbit) fac habeamus: & si quid aliud prodibit,quo scias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potiùs mitte. quod facile tibi per Somnium. Contagionem pestiferam valêre istîc audio: tu quantum in te est vita, & segrega à turbâ. Abstine à multiplici omni cursu, discursu: donec hiems & genu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto,melior tamen: sed ita, vt nec corpus nec

* neglegentiam.

mens mihi satis firma. non certè ad labores. Itaque studia nostra cessant. non tua spero: quæ nisi auidè, imò calidè prosequaris in hoc flore æui, frustrà posteà quæres fructum. Hæc monita nostra tuâ sponte seruabis, confido: nequid tamen ea laxent alij, nonnullus mihi est metus. Quos vita, per Deum immortalem: & mala illa, soluta, & petulca ingenia, fuge supra ipsam pestem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori est, quàm illi animo: cui per subdolas blanditias instillant & adfigunt venena. Euripidæum illud cogita,

——— * πόνος εὐκλείας πατήρ.

*Labor gloriæ genitor.

Auus tuus & auia valent. tibi volunt semperque volent, si voles ipse. Salue & vale. Vxor mea te resalutat. Lugduni Batauorum Prid. Kalend. Decemb. ∞.IↃ.LXXXIV.

Ecce tibi ad Busbequium librum & epistolam. si ita Porreto visum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide vt tales viros conuenias honestè & modestè. Hoc ætatem tuam, hoc institutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortasse non alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne sint cum Homero * ἔπεα πτερόεντα. vitium tuum nosti: quod nunc aut numquam corrige, & effer sermones tuos, clarè, articulatè, distinctè. Sed heus tu. de sumptibus itinerarijs tuis quid audio? valdè vos quidem largi. non conueniebat. An tempora hæc nescitis angusta, arcta? Sed in posterum attentiorem futurum te confido. Vale. III. Kalend. Decemb. ∞.IↃ.LXXXIV.

*Verba alata.

EPISTOLA LXXXIII. *Lutetiam.*

PAVLO MELISSO S. D.

EPISTOLAM tuam, mi Melisse, quî non amem? indicem constantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo scriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus, quæ Dea è Germaniâ tuâ mediâ traduxit subitò in Gallos! Amor nisi fallor, non ille à Cipride, sed hic à Phœbo, discendi, videndi, & doctos cognoscendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito, quin patescent tibi. Nos etiam in morbo: contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

* Νόσοις

* Νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν,

ait Sophocles. In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non eum noueram : optimè de animo. nec censeo melius aut rectius ingenium fuisse hoc ęuo. Sed Deo ita visum, optimos quosque traducere ad optimam illam vitam. ad quā in tot turbis & molestijs nos quoque adspiramus, & te saluere iubemus, optime poëtarum. Lugd. Bat. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

* *Morbos necessum ferre cælitus datos.*

EPISTOLA LXXXIV. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO V. N.

DIV & sæpè ad te scripturio, mi Cantere: tardauit morbus, qui aliquoties minatus discedere, non discedit. Redit enim per interualla, & cùm seriò surrexisse me censeo, prosternit. Tamen nunc iterùm meliusculè est, & omnino aut mensis huius genitalis aura me reficiet, aut nulla. Ad vos cogitaui sæpiùs. (inuitabat, præter amorem vestrum, aër) sed absterret via longior, imbecillitas, finitimi etiam nunc terrores. addere audeo, & conuiuia vestra : quæ lenta nimis apud vos & lauta. Librum II. Electorum nuper demum tibi per Vulcanium misi. credo accepisti. Cetera cessamus : & satis abundè habeo, si omni curâ corpusculum hoc sustento. Labores certè nec ingenij quidem fero aut subeo, sine manifestâ noxâ. Ferenda ista : donec aliter visum magno illi & benigno Deo, qui te mi Cantere seruet, & me (si ita expedit) aliquando firmet. Vale. Lugduni Batauor. Non. April. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXV. *Lutetiam.*

RENATO PINCAEO *Senatori regio* S. D.

QVAE hæc tam obuia humanitas tua est, Vir clarissime? quod vltrò appetendum mihi fuit, ipse defers vltrò, amicitiam & coniunctionem tuam: quibus, moriar, si quidquā mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splēdor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quæ proficisci scio à viris, mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantùm. & vereor vt purpuram seriò vm-

quam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantùm ametis, sed vmbram etiam & speciem, omnesq; inquorum animis effulget aliqua *τοῦ καλοῦ imago. Itaque mi Pincæe (amicè & familiariter iamnunc te compello) amorem meum vicissim seriò tibi offero: spondeoque futurum, priùs vt à me excidam, quàm vt ex animo meo illi, qui tā procliues ad me amandum. Amplissimo quidem Brissonio, & Regij concilij & cœtus nostri Præsidi, publicè deuinctum diu me scio; priuatim nunc, hâc amicâ salutatione. quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale vir Clarissime, & litterarum hoc iter si crebrò teris, gratum mihi: qui numquam vincar in officij aut fidi amoris cursu. Lugduni Batauor. IX. Kalend. Octob.

*Honesti

EPISTOLA LXXXVI. *Brugas.*

SALVTEM AMICISSIMAM IANO LERNVTIO.

TV certè, mi Lernuti, in amore iuxtà & in litteris prolixus. Nam Victor noster quàm breuiculus! In hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribúsne verbis ad Lipsium? Ita fecit. pro more suo, imò naturâ: quam quia nosco, ignosco. At effusionem tuam amo & amplector: cum quâ iure pariabo. Valetudo nostra ne nunc quidem ex voto. Mensis Maius iuuisse aliquid & vegetasse visus, sed vt in floribus quoque, vigore fluido & haud diuturno. Anceps enim hæc sanitas, mi Lernuti, anceps. Hodie stare me putem? cras relabor. vires recepisse? amitto: & quod medici mecum mirentur, cæcis nec liquentibus caussis. Calores saltem viscerum sentio & nescio quos edaces æstus. Quid me aliosque fallam? tabes ea est, nisi erro, & certâ sed lentâ viâ eo ad mortem. Nec ingemisce. Deo ita visum: cui nos tam libenter, tam fortiter paremus, vt manum non verterim, hoc fiat an illud. Ennianum istud verè proclamo:

Viuam an moriar, nulla in me est metus.

Cur aliter adficiar? Æquissima hæc naturæ lex est, quæ pariter ligat omnes. Carnifex illud Fatum te meque exspectat: & alium alio tempore duci iubet magnus ille Imperator. Ecce tibi plebeium aliquem tam constantem, vt lictorem suum sequatur, &

manum

manum vltrò exposcat percussoris: aliena ab eruditis vis ea sit? Non à me: nec præibo ad mollitiem hanc exemplo. Vt fera auis, apertâ caueâ, non eiicitur, sed euolat: sic ego libens in apertum illum purumque campum. At enim iuuenis. Fateor, sed vitæ huius tam satur, quàm Priamus aliquis aut Nestor. Quousque enim eadem? edere, bibere, legere, scribere: & adde miserias, quas largiter suppeditat hoc æuum. Sed mitto hæc sopha: ad mattya venio tuarum litterarum. Electa nostra Secunda probari tibi ais vnicè. Gaudeo. eoque magis, quòd seriò verebar ne parùm ad Genium priorum scriptorum meorum is fętus. In morbo quippe conceptus & editus, quid mirum si referat aliquid triste & morbidum, & tabeat ipse à spiritu hoc tabente? Quod si aliter; præter spem meam est, non præter votum. Epigrammata tua in impurum illum valdè pura. Cur plura eius generis non mittis, reficiendi saltem mei? Pascor enim libens hâc ambrosiâ: quam per altum istud otium vbertim necessum tibi est gigni. Sed illa aspis etiámne Audomari? Æternùm velim, necubi propinquior halitu suo vos afflet. Agellius autem eius tam ambitiosè promissus, vbi est? Stephanicum enim vidimus, & in eo scommata ac tela non obscurè in istum. O improbum pariter & infelicem! Vbique vapulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiæ iam occalluit, vt plagæ nouæ non sit locus. Et tu tamen hoc cadauer petis? me inuito: qui mucronem hunc acutissimi ingenij seruari & dirigi velim in digniorem hostem. Hic quidem calcandus est, non feriendus: & demittat atque abiiciat se necessum est, quisquis eum tangat. De Modio, gratissima. vos monete, firmate, & comitate vestrâ retinete, quæso, in hâc meliore viâ. Fax aliqua Belgis aliquando ab ingenio illo. Rubicasiũ nostrum amo, & in pectore gero. Litigátne etiam & tricatur? an Grudios nostros potiùs abiit, sedem illam Musarũ olim & Gratiarum? Quæ breui assurget, nisi fallor, & virorem & calorẽ iterùm ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi enim certè iam lucescit: si verũ quidem est de Machliniâ, quam deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus* versiculos de meliore venâ, Deo duce, audacter inseruimus, numero ccc. vtinã comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius aliquid concredemus: nec de fide ambigimus, tantùm de successu.

De aureis transmissis ænigma est.

cessu. Di viales adeste, di præstites, di tutelares. En epistolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti, præter corticem hunc externum. Ille enim abijcitur. at Lipsius vester nullus moritur: eumque præire scitote, non perire. Longùm mihi saluete, tu, vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kalend. Sextilib.

EPISTOLA LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO, V. A. S. D.

ANIMVM sæpè corpori imperare, vir Amplissime, non vanè dictum: ego testis. Ecce enim cùm Iani Guilielmij epistola ad me venisset, amoris & iudicij tui de me index; etsi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum secuta hæc manus est, & per adfectum potui, quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias seriò tibi ago pro amico isto in me animo, in eoque vt perseueres, si necessum est, rogo. Etsi cur necessum? quem vltrò amandum delegisti, non spernes, vt opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim isto verbo, & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut sidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me posse scio pallenti meæ famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & à bonis, numquam contemnam. Vale Ampliss. Domine, & à valente me litteras pleniores exspecta, &, vt sic dicã, magis robustas. Lugduni Batauor. IV. Kal. Octob. ∞. IↃ. LXXXIV.

EPISTOLA LXXXVIII. *In Holsatiam.*

HENRICO RANZOVIO, *Viro illustri, Vicario Regis Daniæ, Salutem mitto.*

LEVEM significationem animi & iudicij tui, Vir illustris, pro beneficio habuerim: quid censes hoc testimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honestè de me scriptas?

Omnes mortales sese laudari expetunt,

ait poëta vetus: nõ valdè tamen ego, nisi à laudatis. Inter eos autem, quis ante Ranzouium mihi sit? Genus tuum intueor? nobilissi-

bilissimus es. Famam? clarissimus. Virtutem & doctrinam? vtrâque maximus. nec facilè quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europâ. Itaque beasti me hoc tuo iudicio, beasti. & iam demum Constantia nostra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad scribenda talia: quæ apud rectas istas mentes sint recta. Tribuni illi, quos indicas, me absterreant? nihil. iactent se apud suam plebem: mihi adfatim satisfacitur, si eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic eadem veritas aut virtus intellegentes capit, lædit improbos & imperitos. Itaque scribere hæc talia (quidquid incurrant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis à Sole accepit, infero huic mundo refundit: sic libens ego dona, quæ à magno illo Deo. Qui te, Vir illustris, reip. & bonis seruet: & mihi hunc animum tuum, quem tam amanter defers. Vale. Lugduni Batauorum Idib. Februar. ∞. IↃ. LXXXV.

EPISTOLA LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSIO V. *Amplis.* S. D.

CVRATOREM te (ita iamnunc intellego) huic Scholæ datum, Vir Amplissime, iure tibi, & magis nobis gratulamur. Tibi honorem aliquem: nobis grande beneficium, quod ab hâc electione meritò speramus. Speramus? imò iam tenemus. ea voluntas tua est in iuuandis optimis studiis, ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis egeris, laboraueris, re priusquam titulo Curator. ista etiam non obscura; qui magnus es inter magnos. Sedes in hac publicâ, vt sic dicam, naui, non inter remiges aut nauales socios, sed inter eos qui ad gubernacula & ad ipsum clauum. Vis igitur, & potes: & ideò adfirmatio mihi non iniusta, de adfectu optimo & simul effectu. Sed sub initia tuæ Curæ, ingerã tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophiâ. Diu nimis dilata vtraque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegiũ inquam ante omnia instituendum est, in quo ali iuuentus aliqua possit: certo numero, disciplinâ, lege. Domus ijs vna sit, vna mensa, vnum caput: lectiones variæ, pro captu cuiusq;, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi districtè parebunt.

rebunt. Numerum esse quàm maximum velim: certè non infra tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui faciendi, fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominum erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac maternum hoc germanæ soboli præreptum, indulgeatur & immulgeatur exteris? ne facite: & sumptus cùm à vobis, ad vos etiam fructus redundent. Cetera quæ ad legem & disciplinam, tunc distinctè superædificabo & addam, cùm positum hoc fundamentum. Quod si Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè persuademus, (tempora video & impensas:) age, inite saltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compendij non minus. Pro Collegio, substituite Mensam communem. Ita suadeo, ad Germanorum aliquot Principum exemplum. qui in Academiis (vtamur voce tritâ) subsidium hoc subtiliter & vtiliter inuenêre paupertinæ iuuentuti. Domum aliquam à se præbent, instruunt: nec eam nimis laxam. In hac Oeconomum cum familiâ collocant; cui cura nulla præter eorum, quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis legibus: & ferè istis. Domum hanc, tibi & familiæ, habeto. frumenti annui tantum numerum, ad panem: tantum, ad zythum siue ad potum. Iuuenes cottidie ad mensam recipies quadragenos, quinquagenos. pro obsonio viritim quid pendent? Et ferè in septimanas conuenit, de pretio aliquo minuto: idque vnum onus (excipio quòd cubiculum sibi quisque parat) incumbit iuuentuti. Singuli inquam pro obsonio obligantur, cetera liberi & immunes. Sed id quoque leges suas accipit, quantum & quale ab Oeconomo detur. Iá Rectoris & Professorum illa cura est, qui ad hanc Mensam admittantur, qui admissi reiiciantur: & quater anno recensus habetur & examen eorum, qui beneficio Principali digni siue indigni. Submouentur, retinentur, subrogantur, vt censoribus illis visum. Conuiuiolum iisdem tunc, pro labore. Mihi crede, non alia res sumptum minùs grandem habet, fructum magis certum. Nam in ordinariis illis collegiis, scimus quàm multa ambitu peccentur, admittendo, reiiciendo: scimus quàm verba ferè sint, præclaræ illæ de disciplinâ leges. Nescio enim quomodo, assidua conuictio illa & contuber-

tubernium, non ex vſu iuuentutis: qui, vtcumque arceas aut ſepares, ſermones communicant, conſilia, vitia, ſordes. Non id peccati in meâ Domo, in quâ, præter menſam, nil commune. Nec aliud ea eſt, quàm velut publicũ Diuerſorium: ſed parcum, ſed honeſtum. Cogitabis: & cùm voles, colloquemur. Iam de Philoſophiâ, quàm turpe! Ceteras hîc minores, & velut ancillas artes, coli & colere: negligi illam dominam & reginam? locum ei non eſſe in proprio ſuo loco? Quò enim aliter hæc omnis Academiarum inſtitutio, quàm ad Prudentiam Sapientiamq́ue inprimis ſpectat? Atqui ad eas Philoſophia ducit: quam tu, Vir ſapientiſſime, induce. Barbaries te terret, & ſpinoſa illa viarum? Pelle illam, has purga: quas patres noſtri malis tribulis, malis ſcrupis, impleuêre, per prauum acumen. Ipſam illam legitimam Diuam reuocari à te volo: non hanc ſquallidam & perſonatam. Nam Scholarum hunc, ante annos trecentos aut quadringentos, vſum ſiue abuſum cur teneas? Sperne. & reduc omnia ad veterem veramq́ue formam: cui, præter fructum, maior ſanè dignitas & venuſtas. Quis enim amœnior adoleſcens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò, cùm aduenêre: & imbibere non iniuriâ ſpernunt tætrum illud abſynthium doctrinarum. Nos Ariſtotelem reducimus: ſed ipſum &, ſi me audis, non ſolum. Ipſum dico. quia obſcuri illi in eum & aculeati Commentarij, cui rei? Detorquent rectiſſima ingenia, & in acuminum flexuoſos labyrinthos abducunt, à vero Philoſophiæ fine. Ipſum legiſſe, & intellexiſſe, ſatis ſit: & maximè in ijs libris, quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant: concepta ab Ariſtotele fortaſſe, numquam ita ſcripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliaq́ue diuina, ob quæ mirati illum nos & priſci ſumus? Nam Ethica ipſa, leuiter libant & velut in tranſcurſu. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minùs ad Philoſophiam facere cenſeatur, quàm quæ ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel veriùs ſola. Iam, nec ſolùm, addidi: & bono iure. Cur enim vni Ariſtoteli locus in hoc procinctu ſit? Ille ſignifer quidem aut Imperator, ſi volunt: commilitent tamen alij, & in vnâ legione non vnus ſaltem Centurio aut Tribunus. Plato aliquod agmen mihi ducat, aliquod Epictetus, Plutarchus, Seneca: & in opinionum nonnullâ varietate,

omnes tamen pro Sapientiâ & ſub eâ pugnent. In Ciuili & Morali eius parte, an ille à Lycæo indignetur Platonem ſibi apponi? fortaſſe nec præponi. ita diuinitus libri illi de Rep. & Legibus magnâ ex parte concepti ſunt & conſcripti. An Senecam ſæpè & Plutarchum? Idemque de Phyſicis cenſeam: ad quæ & Senecæ Quæſtiones Naturales, & Lucretij etiam liber ſextus, aliquod, me arbitro, adferant momentum. Nec enim vel poëtas expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu hæc talia publicitus legi cenſeam in Scholis. Sed plura item & diſtinctè magis huius rei, coràm. Illud mihi non monendus es, ſed rogandus, ne te aliorſum trahant iudicia quorumdam. Nouam viam noui homines ineunt: & explosâ illâ ſectâ veteri, ſapientiæ frugem quærunt in agellis Rami, aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, ſedulus, induſtrius: ſed valdè erro, ſi errorem hunc errare nos voluerunt ipſi. Compendia perueniendi conſcripſerunt: an vetuerunt adire loca & templa ipſa? Atque iſti ita eos complectuntur; vt non viam illos, ſed metam cenſeant: nec per eos ad veteres tranſitum faciant, ſed in his ſubſiſtant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuiſſe planè ſcio: de Ramo, ſpero. Quod ſi alteruter hoc adfectauit: ſi ipſe ſolium illud Sapientiæ inſidêre, priſcis eiectis: ne ille apud ſapientes omnes valdè inſipiens. & quem iſti ipſi tyrunculi Principatu mox deijcient, qui per prauam ſeditionem elegêre. Puerorum enim iſta (dicam liberè) illudia, & Saturnalitia dierum aliquot regna. Nec tamen eos ſperno aut refuto prorſus (ſcio, & fateor, multa in his breuitate & ordine bona:) manêre tamen intra fortunam ſuam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerem ſcholaſticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur ſiculis & pugionibus iſtorum, qui prodeunt à Veteribus illis caſtris. Iuuentus noſtra à me hoc audiat: Numquam ille magnus erit, cui Ramus eſt magnus. Pergebam in hac ſcriptione: (vides quàm benigna materia:) reuocant me non meæ occupationes, ſed tuæ. Eas aſpicio: & in ambulatiunculam noſtram vnam, aut cænulam potiùs, hæc conferam, quàm vt manum tibi & mentem impleam epiſtolâ tam longâ. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere poſſis, non rogare. Cur enim rogem? ſcio te iuxtà ac me velle:

nec

nec penes te vmquam culpam futuram non impetrati huius aut non effecti. Deus illis, in quorum manu res est, tuam mentem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugduni Batauorum, IV. Idus Iulias. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA XC. *Vltraiectum.*

FLORENTIO THINNIO *Syndico reipub. eius.*

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram caussam) fiduciâ solâ amoris. Obliuio tui fuerit? absit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Neglegentia mea? nec illa. quia alibi socors, numquam in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quàm non amare. Et tamen siquid hîc quoque culpæ, morbus excuset: sub cuius vmbone sæpe nunc in his talibus latito & me defendo. Nam etiamnunc apud me ille hospes, lentus, deses, certus non abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, siquid acria eum fortasse fugarent: & vtor. Nam nec Heurnius noster improbat, medicus mihi in omni hoc morbo fidus, peritus, & (quæ laus ei propria) cautus. Refrigerat sanè aperitque insigniter: sed nocet exsiccando. Itaque nondum plenè iuuat. A Pollione nostro ante biduum ad me litteræ. Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit: Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Consulit super abitu, aut mansione. Illum ego suadeam, vt rem video & natas in regione eâ desubitò turbas. Et Basileam (anteà mihi scriptum) cur non emigret? placet locus, incolæ, mores. Atque adeò si nulla vis alia aut metus expellat, suadeam Germaniæ tamen adspectum. Vtile enim & è re peregrinantium, qui Galliam insederint, in illam transilire: vt siquid ex gente istâ adhæserit exsultans, diluant siue temperent Germanâ grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego, dum rem adferat, Aureliani an Biturigis, non discernam. Et illam adferet; aut valdè me fallent semina, quæ hîc iecerat firmioris doctrinæ. De rep. non illa mea cura. Tamen excusso Palinuro nostro valdè fluctuatur hæc nauis, nec Æneam aliquem promptum video, qui succedat ad

clauum. Varij inter Ordines ſenſus: benè, ſi non diſſenſus. Deus videbit: ad quem confugio. quia, vt ſcitè Plinius, *tunc votorum præcipuus locus eſt, cùm ſpei nullus eſt.* Quæ ipſa vota mihi interpoſita pro tuâ meaque (ſi ita expedit) ſalute. Vale. Lugduni Batauorum, a. d. XII. Kal. Iulias. ∞. Iↄ. LXXXV.

EPISTOLA XCI.

CAROLO CLVSIO V. C.

Mi Cluſi, & litteras tuas accepi, & cum iis theſaurum (ex animo ſic appello) hortenſem. Cariores mihi bulbi illi Tuliparum ſelectarum, quos ad me mittis, quàm ſi globulos totidem ex auro vel argento. Vulgus non credat? ego de meo animo & ex animo loquor. Grandes tibi gratias habeo: & cùm habeo, debeo: ac debebo ſemper. Infortunium quod in pede tibi euênit, mihi dolet. ſed quid? tu hanc ſortem, ego aliam: & quemque clade aliquâ internâ ſiue externâ afficit Homerica illa Ate. Dea triſtis, amara, perambulat hunc orbem, neſcio quomodo magis celeri pede, quàm candidæ Litæ. At tu quieſcis, & id luges. Vtinam nobis domi illa deſidia! Sed (en tempora, mi Cluſi, imminent) iactamur & pellimur ad neſcio quæ terrarum. Nam hîc palàm diſcidia. Tamen ſermo etiam aliquis de Irene: ſed vereor, vt ſermo. Te vocaui nuper: nunc reuoco, cùm video inſtabilem ſtatum. Nos in ſtudiis agimus, & promouemus haud multum inter tot turbas: tamen his diebus feriatis neſcio quid in Senecam adnotauimus Tragicum. quę mitto, ſi te fortè delectat ille poëta. Paramus Politica & grandiora quędam; ſed quid mihi aut tibi ſpondeam, per hæc tempora & valetudinem hanc incertam? Hoc vnum. amare me virtutem, doctrinam, & amaturum ſemper: eoſque qui eâ prędití. te, mi Cluſi, inter primos. Vale. Lugd. Bat. VII. Kal. Nouemb.

EPISTOLA XCII. *Preſlauiam.*

ANDREAE DVDITHIO V. N. *Cæſ. Conſiliario* S. D.

In ruborem me das hâc humanitate tuâ, Vir illuſtris. Scribis vltrò, compellas vltrò: & promis atque offers ea, quæ improbæ

probæ pænè mentis ſit à tali viro ſperaſſe. Ego enim te noui, Dudithi. & quamquam inter nos multæ terrę, multi montes: tamen etiam huc penetrauit ſe dudum fama nominis tui & virtutis. Boni omnes ita me probent amentque, vt iam pridem ego te, etſi tacito dumtaxat quodam ſenſu. Quæ enim mihi occaſio aperiendi? ad quam præiuiſſe nunc te, & velut ſtrauiſſe hoc iter beniuolentiæ & amoris, ſanè gaudeo. In quo ſedulò & cum fide decurrendo, numquam erit vt vincar. Libellos noſtros & Conſtantiam laudas. mentiar, niſi id mihi gratum: non quia laudes me capiant nimis aut titillent, ſed quia teſtimonia talium virorum. Itaque addis ad reliqua calcar. quo egere nos interdum fateor, ob iudicia ſiue calumnias quorumdam. Nam valetudo mea nunc (propitio Deo dixerim) nihil impedit: & querela illa, quam Conſtantiæ ſubtexui, ſcripta in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librum edidimus: quem mitto ad te non vt munus, ſed nouæ amicitiæ velut arram. Superſunt Saturnalium aliquot libri: qui digeſti, imò perfecti, niſi quòd aliquam exſpectant iudicij limam. Quam haut facilè adhibeo, partim negotiis diſtrictus, partim his bellis: contra quæ etſi ſtamus erecti, tamen auocant ſæpè hunc animum à talibus cogitationibus, & in ſe intendunt. Remedium tu amicè offers (ſcio enim quod domicilium, & apud quem, deſignes: & exoſculor adfectum. Sed multa mihi nunc impedimento. familia, vxor, (nulli tamen liberi) parui è ſorore nepotes, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etſi integra adhuc & viridis ætas. Itaque non decretum mihi commouere ex hac patriâ, niſi fluctu aliquo maiore expellar: quod non ſemel nobis timendum videtur, in hâc tam diuturnâ tempeſtate. Alioqui beniuolè me habent Batauì, & ſtipendio ſanè honeſto. Nicaſium Ellebodium ab adſpectu numquam noui, optimè à nomine: iam tunc cùm Romę apud Cardin. Granuellanum agerem, paucis menſibus poſt eius diſceſſum. Nam ipſe tunc Patauij: & ſcio me aliquando ad eum ſcripſiſſe, Cardinalis nomine & iuſſu. Scire velim viuátne, & ecquid agat. Idem de Michaële Bruto: quem ex Epiſtolis editis video tibi amicum, itemque ex Præfatione eâ, quæ in iudicio tuo de Cometis. quem libellum iam olim auidè legi & cum

fructu. De ** Mathematico ſcripſeram olim ad Ortelium, ſed neſcio reuera ſitne futurus ad ſaliuam veſtram & guſtum. Mathematicus enim merus eſt, ſine aliâ arte, imò pænè linguâ: denique ex genere, qui μηχανοποιοὶ potiùs quàm θεωρητικοί. Adde quòd ægrè nunc auellatur ab his locis, in quibus arti eius honos & vſus. Siquid de altero eruam, non grauabor indicare. Donellus Iuriſc. amicè te reſalutat: quem Norici abſtrahere conati à nobis ad Altorfianam Academiam, fruſtrà. Manet enim manſurusque eſt, quamdiu hæc ſchola. Valdè & tibi ſe inſinuat noſter Douſa: itemque Plantinus, qui apud nos nunc agit, & caſu cùm has ſcriberem interuenit. Vale Ampliſſime & nobiliſſime Domine. Lugduni Batau. ∞. IↃ. LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, ſi eſt iſtic.

EPISTOLA XCIII. *Middelburgum.*

IANO GRVTERO S. D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum moleſtè fero. & hoc tamen malo, quàm vt cùm perueneris, periculum tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortaſſe, quàm graues. Sanè qui modeſtiores illinc veniunt, omnia magis placida nuntiant, nec de bello etiamnunc aperto. Suſpectam tamen pacem eſſe fateor: ſed quando non in illâ gente? vtique hoc ſtatu: quo de religione illud diſcidium malè ſartum malè coit. Conſilium tamen à me ſi quæris: ego cenſeam per Galliam tranſire te poſſe ad Germaniæ fines. Baſileam vel Argentoratum dico: atque illic velut è ſpeculâ proſpicere quis in Galliâ ventus. Si Zephyri pacati: redire. ſi Auſtri aut Noti: hærere apud craſſiorem, ſed & quietiorem gentem. Omnino conſilium non eſt, dare te fruſtrà & cupidè in turbas. quarum ſi tibi amor: mane apud infelices Belgas. De Electis meis. ſi is, fer ad Briſſonium vnà: ſi manes aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non ſunt tanti. atque ego tantùm munus illud velut conciliando tibi viro magno dederam, & aditu muniendo. Vale, & ſalue à me nondum ſaluo. Lugd. Bat. XIV. Kal. Maias. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA XCIV. *Antuerpiam.*

ADOLPHO METKERCHO *Præſidi Flandriæ* S. D.

QVÒD rariùs te appello, Vir ampliſſime, ab occupationibus tuis eſt, non à meis. Illis hoc largior: quas cùm in reip. curâ & patriæ noſtrę ſalute defigas, non inſcitus ſolùm ſed impius ſim, ſi temerè interpellem. Et verò quid magnopere ad te ſcribam, præter colere me & amare? neutrũ ambiguum, qui deberi hoc tibi à bonis omnibus ſcis & iam reddi. Effecit enim dudum (rarum in *πολιτευομένοις) integritas tua & mira probitas, vt inuidiam odiumq; non minùs in aliis viceris, quàm auaritiam in te & ambitionem. Ad patriæ ſalutem conſilia tua omnia diriguntur; ad tuam, ciuium vota. Sed hæc apud alios malo. Studia noſtra per has turbas non vigent, ſed nec planè ceſſant. Aliquid De Pronunciatione linguæ Latinæ meditabamur, vt tu de Græcæ: ſed exemplo magis eodem, quàm curâ fortaſſe aut ſucceſſu. Tenuis enim hęc materia: & quam vix impleam, niſi à ſuſpicionibus & coniecturis. Nam auctoritatum nos hîc ferè inopes. Plantinus etiam ad Grammaticam concinnandam impellebat, quæ communis Belgio vniuerſo eſſet. ſperabat id enim Ordines decreturos. Vix ego. nec ſi faciant tamen, valde ingenio aut Genio meo ſcriptio talis. Quamquam fateor vtiliſſimi inſtituti rem fore: nec magis peccari in iuuẽtute inſtituendâ, quàm hac Grammaticarum varietate. Inter magiſtellos factionum res eſt: & quiſque hanc aut illam præfert, quia poſthabuit eam alter. Iam illiipſi qui condunt, quid? hoc vno reges. Mihi puero triplex olim Grammatica prælecta, in triplici migratione. Ad annum decimumtertium nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo tibi ab anno octauo eadem me tenuiſſe, etſi non eodem modo. Quinque illi anni ſi in ſtilo & grauiorum rerum ſcientiâ poſiti fuiſſent, quis mihi fructus? Et hæc peccantur cottidie, non tã imperitiâ, quàm ambitu docentium & prauitate. Cui vos quoque, velut publico malo, mederi par ſit: ſi tamen à grauioribus illis reſpiratis paullùm & ad mortem morbis. Quos Deus aliquando à miſerâ hac Belgicâ auertat, & te Vir Ampliſſime nobis illiq́ue ſeruet. Vale. Lugd. Batau. III. Idus Nouemb. ∞. Iↄ. LXXXII.

* *Adminiſtris reip.*

EPI-

EPISTOLA XCV. *Lutetiam.*

M. VALERIO COLLINO S. *multam precor.*

NON largiter solùm, mi Colline, sed, quæ maior laus, firmiter amas. Louanij cœpisti: comitatus te in Galliam adfectus etiamnunc non deserit, etsi in temporum & locorum grandi interuallo. Adde inter nos silentium: quod frigus inducere potuerit vel incitatissimo amori. At tuus nec intepuit quidem: & scintillas acres sparsas video, & colligo in epistolæ tuæ omni parte. Redamo, redamo; & iure, pectus tam fidum, tam amicum. Locum sic satis honestum tibi illìc esse gratulor: nec, si me audis, muta. Ad patriam enim cur aspires? Zephyri interdum aliqui melioris spei, fateor: sed turbant subitò ex transuerso Noti. Cur autem iuuenilem hanc, vt sic dicam, nauim in feruidum illud fretum immittas; cùm statio tibi aliqua saltem, si non portus? Obdura. credo aliquando, post tam diuturnas tenebras, miseris Belgis sol aliquis illucebit firmioris pacis. Nos quoque non mutamus: etsi exteri ianuam aperiant & inuitent. De pugnis, quas in improbos quosdam pro me pugnas, (ita scribis:) gratum, nec gratum. Ab adfectu gratum: re displicet & effectu. Quid enim litigio isto vincis? non illos meliores facis: non me honestiorem, quem nihil maculant linguarum illę sordes. Ita seriò sentio. laudari me, cùm culpant tam illaudati. Non virus illud homuncionis ego noui? inter cuius minimas culpas est liuor. Alia peccata sunt, quæ ipsum eosque perdiderunt & perdunt, qui adhærescunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Cessisse hîc prę̨stat, quàm incessisse: quia nec vincis quidem ac repellis sine maculâ tam maculosos. De Hospitalij Epistolis editis, valdè gratum. haueo inspicere: magis quàm illos ad Ciceronem Commentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores suos, imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos solida nihilominus amabimus, contra iudicium hoc vulgi; & te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Bat. Pridie Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXV.

EPI-

EPISTOLA XCVI.

IANO DOVSAE *meo* S. *dico*.

LEGI ad vxorem litteras tuas, quâ de me erant. Bellum hominem & facetum! qui tam arguto ſchemate ſcribis ad me, & non ſcribis. Quid cenſes? excuſatum iri te? Non debebas. pręſertim cùm nõ alieni ſolùm multi huc cottidie, ſed ipſe à te tuus homo. Et tamen excuſo. non tam arte iſtâ captus, quàm inductus à naturâ tuâ: quam cetera efficientiſſimam, ceſſare plerumque ſcio & faſtidire in ſcribendo. Culpa ea in amicitiâ, fateor: ſed cui non ſua labes? Nec circumfuſa illa Thetys eam in te eluerit ſuis vndis: nedum vt ego me poſtulem minis. Taceo igitur, & patior. Emanſio veſtra præter vulgi vota & noſtrã ſpem eſt. Etiámne in illâ aulâ tricæ & remoræ? nec tamen miror in re tam intricatâ: cui, in vrbe vrbium iam amiſsâ, nouus nodus. Multi apud nos concidunt, multi dilabuntur. è familiaribus tuis abit quantum poteſt *Jupiter ille Tonans*. Iam valedixit, iam ſarcinas collegit, iam eſt in viâ. non tenuerint hominem Batauæ omnes quadrigæ. O vim metus, & verè * τὰ νώπεδον δεῖμα! A quo pennas etiam Hybrida noſter ſumit, ad eamdem fugam. qui tamen diſſimulat, & reſiſtet, vt ait, hac hieme: ſcilicet cum ciconiis ad vos venturus, ſub æſtatem. Ceteri valemus, & ſtamus. Valemus. vt & me includam: haud planè etiam firmum, adſidentem tamen iam ſanis, imò & accumbentem. Nam conuiuiola etiam obire hilariter audemus: quibus ades plurimum, & non ades. Nam mens noſtra ſæpè apud te, & de te lingua. At inuitatiunculâ tuâ, & illorum procerum, nunc non vtor. Di boni, quàm voluiſſem nobiliſſimam inſulam! Sed anteà languor impediuit; nũc hiems, quæ per continentes has tempeſtates occupat pręmaturè. E Galliâ mihi litteræ; & hoc noui, Petronium ibi recuſum cum tuis Notis. Apud me eſt, videbis redux. De Mureto, nunciant vixiſſe. anteà tamen Senecam Romę edidiſſe caſtigatum & illuſtratum. Valdè velim vidiſſe. Rogertius noſter iſtîc quî valet? quem inuideo tibi, te illi. Fabulamini enim aſſiduè, muginamini, & eſtis vnà quando libet, quamdiu libet. ô beatum par! & quòd vtinam per me impar! Saluta ſodes, & excuſa me de ſilentio iuſtiſſimâ morbi cauſsâ. Sed heus tu! imitabor tuum σόφισμα, & ad alium id

* timor paſſis aliis.

hac epistolâ scribam. Cognatus mihi illîc est in comitatu Busij, ... appella hominem, saluta, (caue neglexeris.) dic accepisse vnas eius litteras, cupere plures. responsurum me in breui: impeditum adhuc morbo. O velum mihi vtile, & hâc saltem parte salutarem morbum! patrocinatur in omni culpâ. Tu ne inuide, cui frons tam dura, vt excusari etiam poscas & possis sine illo. Nos editionem Epistolarum paramus (si quid fortè subitum in hoc morbo) & iam concinnauimus ad libros plures. Tardat, quòd offensam alibi aut inuidiam veremur, ex candore & libertate. Quomodo tamen aliter ad amicos scribamus? Sed videbo, & incîdam aut recîdam: nequi noui in nos venti. Qui vtinam te referant, mihi, vxorique! quorum alter te amat, altera perit. Vale. Lugd. nostræ, Kal. Septemb. ∞ . I Ͻ. LXXXV.

EPISTOLA XCVII. *Leodium.*

LAEVINO TORRENTIO
V. *Amplissimo* S. D.

LITTERAE tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mittentem intueor? scio ab eo viro, à quo nosci perhonestum, non dicam compellari. Ipsas? plenæ sunt fidæ cuiusdam beniuolentiæ, & salutarium præceptorum. Et fateor, de Constantiâ meâ iure ita sentis. Aptare enim veterem philosophiam ad Christianam veritatem volui: & in cogitatione eâ totus dum sum, illapsa & elapsa mihi quædam fortasse, quæ illam magis sapiant quàm istam. Non purgo. correctionem imò polliceor. & effecturum me vt ad culmen illud veniam, à primo isto velut gradu. Ego enim seriò scio & sentio, in vno Deo & Filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positam humanæ salutis. Vias ad eam perueniendi, expressas in Sacris litteris. nec hæc externa omnia, & Philologa siue Philosopha, aliud esse quàm accessiones quasdam & ornamenta: folia inquam, non fructus. Quod iudicium meũ in isto ipso de Constantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterùm sub Plantiniano prælo. At Senecam & Stoicos admiratus sum. Certè. sed non vt qui verum, me iudice, viderint: sed qui paullò magis tamen in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate

litate noſtrâ aut malè aut timidè ſenſerunt, & ſcripſerunt: eſto. (etſi diſputari eâ de re poteſt) deum tamen adſpice: quæ ſecta aut illum magis aperuit & homini inſeruit, aut ea quę ad ipſum? maieſtatem dico eius, prouidentiam, gubernationem, & curam noſtri. Quem primum limitem eſſe ad cognitionem & amorem veri dei, nemo negat. Hæc mihi ſectam illam non probam prorſus fecerũt (abſit:) ſed probabilem tamen ſupra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorum luſtratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quamquam ille, Epictetus alter eſt, & loquitur ferè eius verbis) hac parte præponendus? Multa & præclara Plato, cõfiteor, multa Ariſtoteles: ſed non robore eodem aut neruis. Spirat neſcio quis calor in Senecæ aut Epicteti ſcriptis, qui ad lectorem quoque peruenit: nec diſſerere illi magis de virtute videntur, quàm inſerere & inculcare. Quòd ſi vitâ eam & factis non expreſſère: quid miramur? Verę fidei & verę lucis fulcrum illud defuit: cui qui nõ innixus, neceſſum eſt in partem aliquam ruat. Et tamen hîc quoque facilè peccari ſentio, ſi quis eos nimis apud lubricam iuuentutem hanc miretur & laudet. Abſtrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyrtas iſtos. quod cùm aliis, tum mihi quoque deinceps cenſeo cauendum. Non enim ſatis, ne ipſe errem; ſed ne alteri ſim erroris cauſſa. Itaque, vt illuc redeam, iure quædam in ſcripto illo meo deſideras: & præſertim magis expreſſam pietatem. Quam ego, te hortatore & duce, non animo meo deinceps geram incluſam, ſed proferam & præferam clarè in ſcriptis. Factum antè à me parciùs, (ſi veram cauſſam vis) in hoc ancipiti ſtatu rerum & varietate iudiciorũ, metu offenſionum. At ego te ſequor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Torrente. Quod ſupereſt, & te (vir maxime) ex animo amari & coli à me ſcito, & canam illam veritatem. De Douſâ hoc quoque confirmo, virum modeſtiſſimũ optimumq; eſſe, & tui amantem. Plantinus ad nos redierat: è quo ſperamus aliquid audituros de tuis ſcriptis: quæ æſtimari magis à nobis ſcito, quàm apud te promo. Vale. Lugd. Bat. Prid. Nonas Maij. ∞. IↃ. LXXXIV. Dominic. Lampſonium valdè velim à me ſalutes. cuius litteras accepi, at non illud quod in iis promiſſum. Item Læuineium, ſororis tuæ filium.

EPISTOLA XCIIX. *Lutetiam.*

HENRICO WILTIO S. D.

QVOD ſalui adueneritis, idque ex litteris tuis intellexerim, valdè gratum. contrà moleſtiſſimum audire, de morte Sigonij & Guilielmij. Sed ille præter ætatem nihil paſſus eſt, (canescebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit ſtudiorũ ſuorum: iſte noſter, exſtinctus in ipſo æui & ingenij flore. Feramus, & vereor vt hic annus fatalis ſit ingenio non vni. Me quoque carpit lentè morbus: etſi mitior nunc paullò molliorque. Lutetiæ, ſiue in pleráque Galliâ totâ, peſtiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantum humaniter licet. Abſtine à diſcurſu, ab intemperie, luxu, & inprimis ab inſolenti illo Baccho. Niſi caues, fatum tibi per illam viam. Meliſſum iſtîc eſſe, gaudeo: & magis ſi vſus tibi cum illo. Velim te in hac peregrinatione innoteſcere viris; qui claritatis aliquid habent ab ingenio & ſcriptis. Hęc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid eſt? Auaricíne agit? an Lutetiæ eſt in conſilio Regis? ita neſcio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia ſcribes: quæ grata nobis ſcis intellectu. Eidem viro epiſtolam meam oſtendere poteris ad Ianum Guilielmium (ſi tamen occaſio erit) quia ſi memini, quædam in eâ quæ ad illum. Aperi priùs, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni noſtri ignauam ignauiam! itan' eum perdidiſſe aut proieciſſe commiſſas litteras? At ego de ſuperbiâ & contemptu periclitor apud Memmium, Pincæum, Faucerium, quem Leidę olim noſti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi ſatis prompta ad ſcribendum. Deum rogo te ſeruet, & augeat cum annis modeſtiam & virtutem. Lug. Bat. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIV.

I. Aurato, viro & poëtæ ſummo, item Paſſeratio à me ſalutem.

EPISTOLA XCIX. *Antuerpiam.*

IOANNI ROTARIO S. D.

ET ipſæ litteræ tuæ, Vir prudentiſſime, mihi gratæ: & gratior cauſſa, quæ te impulit ad ſcribendum. Amor enim & humanitas eſt: quem niſi mutuum amem, manantem à tam puro fonte, durus ſim & inhumanus. Atque ego te, mi Rotari (verè

& ſine

& ſine blanditijs dicam) iam antè inter iunctos habebam & inter caros: ita multa de virtute tuâ audiebã,& ſtudio ſapientiæ & doctrinæ: quod rarum inter tui ordinis homines, quibus *pennatus ille deus carior eſt quàm * laureatus. Nunc autem à te litteris tam amantibus prouocatus, ſequar in hunc amicitiæ campum, nec vinci me patiar officiis, quæ ab animo quidem ſunt & adfectu. Conſtantiam noſtram à te probari gaudeo, & magis illud, quòd ſignificas te iam olim in ſtudijs his Sapientiæ deditum: quæ ſperni ſcio à quibuſdam vt ſuperuacua, & in quibus parùm ad virtutem ſit momenti. Sed errant. quoniam etſi à diuinis litteris verum omne robur,& purâ luce nos perfundi fatear pietatis: ſunt tamen hæc iuxta diuinum verbũ adminicula quædam, quibus dirigi & firmari poſſint vacillãtes iſti greſſus. Nam quin caſtè & cautè Philoſophiâ vtendum ſit,non abnego: eaque ad normam & velut lapidem exploranda cæleſtis legis,cum quâ tamen conſentire pleramque eam (dico quæ de Moribus eſt) quis item neget? in Platone, Triſmegiſto, Epicteto, Arriano, altas præclaraſque multas voces reperio: quid refert à quo eæ profuſæ, ſi ab vno illo ſpiritu veritatis? Quem inſpiraſſe, vbi libuit, priſca illa etiam pectora, & oracula edidiſſe per homines vanos & profanos, nihil ambigo. Inter vetuſtiſſimos Iobum vide. quem è gente electâ fuiſſe non cenſent, & tamen ſcripſiſſe omnia electa. Mercurium illum ter maximum,quem dixi. myſteria in eo multa & arcana noſtræ legis; etſi Ægyptium fuiſſe traditum ſit, nec imbutum veris ſacris. Idem in philoſophis eſt, & omni illâ ſcholâ quæ à Socrate: quorum ſcripta notas non obſcuras & ſcintillas præferunt clari illius ignis. Itaque vt in prælio, non gladijs ſolùm & grauioribus telis res geritur, ſed etiam funditorum quædam opera & leuis armaturæ eſt: ſic in hac noſtrâ contra vitia & adfectus militiâ, non ſolùm illo penetrante Verbi mucrone, ſed etiam philoſophorum haſtis & ſagittis aptè interdum & vtiliter pugnabimus. Sed digredior. & tu fortaſſe aliquid de repub. item noſtrâ exſpectas, vt remunerer te hâc quoque parte. Sed quid ſcribam? lenta hîc omnia, non læta: & videntur res noſtræ velut in vado quodam adhæreſcere. idque eo tempore, cùm velis & remis feſtinandum ſit. Nam qui in nos pugnant, quos progreſſus cottidie faciant, vides. Remedium

* Mercurius.
* Phœbus.

dium hîc mutatâ reipub. formâ & ab vno capite quæritur, vtinam vtiliter! Sed vix spero. ita multi palàm, plures diffident occultè. A labe eâ quæ Flandriã corrupit, immunis nostra Batauia non est: & hîc quoque varia iudicia & discidia animorum. Ita vereor ne rebus nostris fractis & labentibus *extremum malorum* (vt Tacitus noster ait) *discordia quoque accedat*. Quod si fit, conclamatum est: & exsequias Belgicæ, quibus commodum est, ite. Sed hæc sunt illa, aduersus quæ Constantia nos munit: & in cuius præsidio ego quidem acquiesco. De falso Cicerone illo, gaudeo tibi probari iudicium nostrum. Illud miror, Italos fuisse tam obesæ naris: à quibus, si deo placet, aureus ille partus. De Boulenio & Panhuisio, faciam sedulò: & si quid aliud erit, in quo gratum facere tibi tuique similibus possim. Salue. & per te Iohannes Viuianus vir planè bonus & poëta. Lugd. Bat. XIV. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXIII.

EPISTOLA C. *Antuerpiam.*

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM exspectas? increpabo. Túne Româ recèns redieris, & tribus verbis ad Lipsiũ? idque post biennium, & illo ipso biennio per silentium elapso? Certè tuum. non enim ego etiam silens, qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad Wincelium dedi. At nunc, tamquam in oculis mihi & ore assiduus, ita languidè scribis & quasi inops rerum. Quin si de te nihil & itinerum euentu: saltem de manu illâ nostrâ aliquid litteratorum? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bensius actitent, & illi velut Patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia soboles, qui succrescunt? Non enim effætam nunc ingeniorum Italiam censeo, illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc peccasti. &, vt spem imò viam veniæ ostendam, purga. Quod fiet vnâ re, si priores illas litterulas delebis & obrues grandi aliquâ epistolâ, longâ, latâ; & quò magis latâ, magis lætâ. Talibus enim alloquijs egeo nunc, ô Egmonde, in torpido hoc morbo. qui me, annum & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidem adhuc planè medicis, adeò non remotus. Ardores viscerum sunt & interni æstus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ: nisi quòd mens & caput mihi sana. quę tentari tamen & lędi per eum

eum morbum non te, credo, fugit. Similis aliquis languor fuit, qui magnum Laurentium illum Medicē tenuit & citò abstulit, sed per imperitiam medicorum. Nam aliàs, ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & esu mirè iuuant:) & aliquid sanè proficio: nisi quòd ad extremum, vereor vt suppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur, diectus non cadit, fugiens non cedit. Antæus aliquis est:

——— *ab ipso*
Sumit opes animúmque casu.

Et profectò Terræ illa progenies, ducet me ad terram. De me habes. nam de studijs, scilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudiósne cogitas, & illîc honorem? Faueo, & voueo. illud miror, in eâdem togâ candidâ tecum conspici tam nigros. Etiámne ille, ab Lutetiâ huc adspirat? O frontem, frontem! Nec tamen illum nimis culpo (perseuerat enim esse quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant se ad tales. O vrbs mihi olim amata & culta, misereor. tenebræ & infamia tibi, per tam obscuros, tam infames. Tu autē, si me audis, obdura & fortiter age: peruinces, si inter suffragatores aut arbitros, vlli erunt mediocriter boni. De migratione nostrâ: amicè tu, nescio an ex famâ meâ, aut ex vsu. Inter hirundines istas ego? æstates aliquot otij & pacis hîc egimus: vis mutem ad ingruentem primam nimborum hiemem? non decorè, fortasse nec prudenter. Perpetuum enim serenum in illâ parte quis mihi spondet? Obscura, mi Egmonde hæc talia: in quibus vetus illud Tiberianum iure nobis placeat, vt *consilia, quibus impares sumus, fato permittamus.* Homo hîc quid videat? desipit maximè, qui sapit maximè. & solus ille æternus æthereusque oculus est, qui hos euentus cernit, & dirigit sæpè præter omnium mentem. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:

* Ἄγου δὲ μ' ὦ Ζεῦ, καὶ σύγ' ἡ πεπρωμένη.

** Tu Iupiter me ducito, & Fatalitas.*

Tu mi Egmonde vale, & Clarissimū Iurisc. & Antecessorem Iohannē Wamesium, si occasio tibi, à me saluta. virum prudentem, doctū, & (quod expertus sum) in virtutem & litteras valdè pronum. Idem cupio & censeo de Antecessore Philippo Suerio.

FINIS.

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM SELECTARVM
CENTVRIA SECVNDA MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↃ. IↃc. v.
Cum Priuilegiis Cæsareo & Regio.

Ad Illuſtrem virum

THOMAM BVRGIVM BARONEM, ET BRIELANVM PRÆFECTVM.

LTERAM Centuriam epiſtolarum nunc emittimus, Vir illuſtris, & nomini tuo meritiſſimò eam dedicamus. Si amor aut beneficia huc me vocant: ille in me magnus, & hæc crebra. ſi dignitas aut virtus: vtrâque ornatus es inter gentis tuæ primos. Genus tibi nobiliſſimum, & antiquâ ſtirpe decôrum: magnitudo animi & prudentia eximię, & cuius vtriuſque ſpecimen dediſti in his Belgicis quoque turbis. Ad arma quoties te hoſtis aut occaſio duxit, tu manu ſtrenuus, conſilio prouidus: & quies cùm fuit, Præfectura tua te habuit cum ciuium militúmque veneratione pariter & amore. Quinetiam in illâ nocte temporum, cùm homines quidam maioris animi quàm conſilij hæc noſtra turbarent, & vno velut filo appenderent publicam ſalutem: ea moderatio & prudentia tua fuit, vt in mediis

flammis flamma te non tangeret, & pænè vnus firmus quietúſque ſtares in communi illo motu. Magna iſta ſunt: & maiora futura, ſi maior aliquis aut latior virtuti tuæ campus. Quod voueo: & te, Vir illuſtris, rogo, vti inſcriptionem hanc accipias velut animi cultúſque mei in te pignus. Vtriuſque quidem eximij exiguum: ſed quid faciam? vt Vlyſſes ille apud Alcinoum nihil habet quod rependat pro ingentibus meritis, præter vota & grates: ita ego, quem cetera deſtituunt præter munera hæc mentis. Quæ tamen vobis magnis quoque ſępè magna. & meritò: quoniam fama & æternitas ab iſtis: &, vt ait Pindarus,

Sermo factis diutiùs viuit, quem cum Gratiis volentibus lingua extulerit è profundâ mente.

* ῥῆμα δ' ἐργμάτων χρονιώ-
τερον βιοτεύει,
ὅ, τι κε σὺν χαρίτων τύχᾳ
γλῶσσα φρενὸς ἐξέλοι βαθείας.

Vale III. Idus Apr. ∞. Iↄ. XC.

AD

AD LECTOREM.

Abe etiam hanc CENTVRIAM *Lector, ſed puram, ſimplicem, & ſine mixtione. In priore illâ alienas aliquot inſeruimus: nunc diſplicet, & detraxi. Non ergo digna illa edi? digna, ſed non à me: & mali exempli, arbitrium hoc ſibi ſumere in ſcripta aliena. Mihi fieri nolim: & tamen faciunt. atque ecce edunt alibi hanc aut illam epiſtolam, me non ignaro ſolùm ſed inuito. Quæ hæc temeritas, ſiuè improbitas, eſt? Clamo & teſtor apud homines qui ſunt, qui erunt, inimicus mihi quiſquis hoc facit.*

QVICVMQVE QVODCVMQVE MEVM, PRÆTER ME, DIVVLGAT AVT DIVVLGABIT, PRÆSES LITTERARVM ET FAMAE DEVS VINDICATO.

*Homo imperite & *φρένας ἠλεέ. verba aliquot apud te familiaria, aut libera, aut blanda effudi: ſed apud te: & in lucem tu hæc calidè effers?* Quid hoc eſt aliud (*vtar diſertiſsimi viri verbis*) quàm tollere è vitâ vitæ ſocietatem? tollere amicorum colloquia abſentium? Quàm multa ioca ſolent eſſe in Epiſtolis, quæ prolata ſi ſint, inepta eſſe videantur! quàm multa ſeria, ne-

* mentem vane.

que tamen vllo modo diuulganda! *Abi igitur inhumane, inepte: nec ſic me produce, imò traduce. En, cùm cautè omnia & circumſpectè ſcripſimus (vt hoc æuum eſt) non effugimus morſum: tu ſubitaria mea prodis, id eſt, latus pectusq́ meum nudum obiicis ad omnem ictum? Abſtine. & tu Lector, mea ama, ſed mea.*

INDEX EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIÆ II.

MISCELLANEÆ.

Josepho

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA SECVNDA MISCELLANEA.

EPISTOLA I.

HADRIANO TVRNEBO HADRIANI F.

ERVM mel,non epiſtolam, à te, Clariſſime Turnebe, accepi. Tu mihi gratias? ego tibi, qui tam gratè & benignè interpretaris officium,quod ſine ſcelere non omiſiſſem. Qui vir diuinus ille parens tuus fuerit, nôrunt & fatentur omnes, quos ſtupor non præpedit,aut liuor. Ego à puero,velut aſtro quopiam inclinante, iui in amorem illius & laudem: nec grandior mutaui affectum,ſed auxi. Nonnemo inuidet? eſto: ille viuet in ſummâ æternaque gloriâ,quamdiu res Græcæ aut Romanæ. Nec plura hîc de illo: de te, germaniſſime Turnebe,ſic habe. non ambire me amicitias, naturâ & iudicio propēſum ad tenebras & quietem: ſed triumphare in tuâ, quem iure amo purum aurum ab illo auro. Plura libet, non licet. teſtis mihi iſte Hier. Groſlotius veſtrâs, inſignis iuuenis, qui iamnunc mihi adeſt, & abit. At nobis haut ſæpè opportunitas mittendi, ſcribendi tamen ſemper voluntas. quod crebrò & magis ſeriò faciam, ita amor hic inter nos perennet, quem coïmus auſpice & teſte immortali tuo patre. Poſtrid. Id. Mart.

EPISTOLA II.

VICTORI GISELINO.

INVITI à vobis abiimus,inuiti. Quid vis ampliùs? apud amicum hoc ſatis eſt: ceterùm, calceum hunc vide,nemo veſtrûm

ſcit vbi me premat. Apuleium tuum ſcriptum conferre cœpi: quædam in eo valdè bona. Venationes etiam noſtras attigimus, ſed frigidè imò contemptim. A peregrinatione enim hac ſupinus & aliarum cogitationũ, vagè adhuc in ſtudijs erro. nec facilè inſiſtam lineæ, niſi recreatus aduentu veſtro: qui, per omnes deos, ne me fallat. Hoc communiter rogamus, Douſa, Hautenus, ego. Varias Lectiones ..... legi, editas in Galliâ nuper. placet ingenium adoleſcentis, placet aliquot locis noſtri imitatio, ſi non furtum. Idem in libello ······. Quid dicam? diſcipulos habeo, & breui faciam ſectam. Sed vt ait Pindarus,

* Τὸ δὲ φυᾷ κράτιστον ἅπαν.

**Optimum omne quod à naturâ eſt.*

Sanè ſiquid in oratione noſtrâ aut ſtilo probandum: totum à naturâ eſt, vix à curâ. Rationem meam ſcribendi ſcire vis? fundo, non ſcribo. nec id niſi in calore & interno quodam impetu, haud aliter quàm poëtæ. Siquid operoſius paramus; rem meditamur, diſponimus. verba facilè ſuccedunt, ac pænè præcedunt meam mentem. Iſtos rideo, qui etiam epiſtolas, ſi dis placet, lentè & velut ad numerum componunt. Verba examinant, circumſpiciunt, traijciunt: & miſelli cùm omnia fecerint, vmbras putes non homines loqui. Ita tenuis tota ſcriptio, ſine ſanguine, colore, carne. Sed diffundor. peccatum meum ſollenne, cùm ad te ſcribo. Nunc emendo, & ſileo; & te valere iubeo, ac venire. Ni facis, Amor Giſelini res tuas tibi habeto. Lugd. Bat. XV. Kal. Iun. ∞.IϽ.LXXXI.

EPISTOLA III. *Lutetiam.*

IAC. AVGVSTO THVANO AMERIO.

DISTVLI ad te ſcribere, V. C. dudum: præter morem meum, & præter votum. Amantes redamare non ego neglegens: & tu merueras, non amore ſolùm, quem benignè vltrò attuliſti, ſed ingenio, ſed doctrinâ, ſed probitate: quæ tria in vno Carmine tuo clarè vidi. Sed amabo te, ita perpetuùm Fama te amet & Virtus, ignoſce: & morbum hunc noſce, qui non ſinit me eſſe mei iuris aut moris. Verba non dedi, non miſi: dedi animum, miſi affectus mei ſæpè auras, qui apud te & duos illos quos in extremo Carmine tuo mecum iungis. O cæleſtem pænè

dixeram

dixeram Trigam! nisi de terrâ & luto meo aliquid afferrem ego, funalis ille tertius equus. Nam iugales duo, reuerà supra homines: & tu item auriga, qui iunxisti. Nos Epistolas dedimus nuper: & valdè hauebam exemplar tibi illisque mittere, nisi qui has feret, recusasset. Nosti per hoc bellum, nec tuta, nec trita nunc viarum. Valetudo mea meliuscula: sic tamen, vt extra morbum potiùs videar, quàm languorem. Damus nunc & edimus *De Pronuntiatione Latinæ linguæ Dialogum*, tenue in re tenui opus, nec dignum meliori vestrâ aure. Tu ex animo à me salue: qui æternùm tuus sum. ita sim saluus. Clarissimis Cuiacio & Scaligero salutem. Lugduni Bat. III. Id. Februar. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA IV.

PETRO VILLERIO *Filio.*

VERE scribis. semper tu mihi curæ, & nunc es: ita ingenium tuum & mores, & pater etiam, merentur. Vtinam aliquâ curâ meâ te curem, & à morbo isto releuem, qui pertinaciter vrget! Quid facias? feres. certus ad salutem tuam hęc dirigi, etsi non ad voluntatem. Si vulgi more loquerer; querelas miscerem, & dolorem meum ostenderem in casu, quo hæc ætas tua & tu indigni. Non faciam. fortiorem esse te & me volo: nec te cupere solatia ex alienâ sympathiâ, nec me promere dolorem, etsi doleam. Nam hoc non nego: si deo visum esset, aliũ te malim. cùm non visum; quod ipse vult, nolens, (vt sic dicam) volo. Hoc de te scribo. in me nónne idem? languor hic biennalis me tenet, & abijcit in validissimâ hac æui parte. Annum enim trigesimum-nonum vix attigi. quid tamẽ angar, aut opponam? facit ille, qui me fecit. Nónne in figuli manu est, effingere leui rotâ vasculum, & idem frangere? Et hoc melius, quòd figulus noster nos non frangit, sed refingit, & è miseris beatos, ex inferis superos reddit. Sed hęc talia aut tu tibi sępè, aut omnium optimè pater dicet. De iuris studio, quid nunc cogites? profectò solitudinem id non amat, cui forum semper propositum & turba. Ad Philosophiam magis te nunc ducam, quæ non delectet solùm in hoc tædio, sed firmet. Eloquentia & stilus rus tuum non spreuerint; in quibus si tempus hoc ponis (donec melior tibi valetudo) id non perdis. Scripsi-

mus De Pronunciatione, leui manu, vt in re leui. en habes, vide, & à me salue, qui ex animo tibi cupio. Lugduni Batauorum, Kalend. April. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA V. *Lutetiam.*

IACOBO CORBINELLO.

LITTERAS ad me mittis, non adfectus solùm plenas, (leue id verbum sit) sed amoris. Benignè ad amicitiam prouocas, laudes adiungis: è quibus has vix agnosco, illam appeto pari tecum voto. Gentem vestram amaui semper: & ex eâ illos maximè, qui vetere illâ Italiâ digni. Qualem te esse, mi Corbinelle, nō solùm ex igniculis litterarum tuarum, quos sparsos colligo, video: sed etiam ex testimonio viri magni P. Victorij, qui de indole tuâ ad virtutem magna prædicat, nec vana. Atque vtinam pessima hæc tempora concedant nobis liberum eundi redeundi iter! profectò viderem vos, (lumina illa Galliæ etiam includo:) & nectar illud sermonum vestrorum haurirem auidâ aure. Sed nos iactamur: nec Æolo etiam vos, vt video, litastis. Venti vbique & tempestates: quæ, mirum, nisi hoc anno euertant, certè conuertant, hanc Europam. Fratris tui μεγαλοψύχου historiam & tristem exitum legi. quid miremur? hodie illæ viæ, & nil nisi σκολιὸν videmus à plerisque his dynastis. O Italia, Italia illa prisca, vbi es? At tu, vir nobilissime, solare te cùm alijs rationibus, quas litteræ & sapientia tibi suppeditant, tum maximè communi eo Fato, quod iniquum hîc semper in bonos. Exempla tibi prompta scio. tu scito & hunc animum: quem iamnunc seriò deuoueo in tui amorem. Lugduni Batauor. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA VI. *Vltraiectum.*

LAMBERTO VANDER-BVRCH, *Decano.*

AMO iure tuas litteras, amoris & prudentię simul plenas. Amorem enim interpretor, meas laudes: quas adfectus tibi magis certè, quàm iudicium dictat. Quid enim sumus? conari me magis scio quàm efficere, velle quàm posse in publicum prodesse. Quidquid tamē id est (& esse aliquid vobis tam fidis amicis

cis credo) gratum mihi, quòd gratiæ saltem locum parit apud tales viros. At prudentia tua, in ijs mihi clara, quę de publicâ istâ re scribis: quæ sanè confusa, turbida, & vtinam non vicina ad occasum. Quis bonus non queritur de eâ tecum? sed hoc vnum relictum est, quoniam mederi non in nostrâ manu. Imò fortasse nec humanâ. Deus ille est, qui publicas has clades immittit, qui alit, & fouet; & tum finiet, cùm nos earum caussas. Eæ autem peccata sunt. quæ adeò apud nos non desinunt aut minuunt, vt augeri mihi & adcumulari videantur vnà cum pœnis. Iritamus cottidie magnum illud numen, & quasi puniendi iustæ caussæ non sint, damus nouas. Quando luxus, fastus, libido maior, impunitior? & religio passim nunc in ore, improbitas in corde. Verba pietatem sonant, facta ambitionem, auaritiam: nec in vno alteróve, sed apud plerumque ordinem, ætatem, sexum. Itaque de pace aut tranquillitate, nihil ego spero. —— *bella horrida, bella* exspecto: aut certè tyrannidem non optabiliorē quouis bello. Illi ad quos Victoria inclinare se videtur, irati veniunt: & si qui moderari volent, nescio an audientur. In omni bello cruda post victoriam principia: magis in ciuili, vbi odia & acerrimæ factiones. Sed Deus videbit: cui, quod ad me, curas has ex animo relinquo. Sicut & illam de valetudine meâ: quam non ego quidem, Vir amicissime, neglego, nec mortem vltrò appeto: sed cùm feci quæ humanitus possum, securus exspecto euentum. Hoc curo, vt vitam meam corrigam, vt deo meo placeam, vt sedē ab his nimbis quietam in superâ illâ arce possideam: vnde adspiciam humana hæc omnia, & contemnam.Intereà tamen nec studia prorsus omitto, nec ea omnia per quæ publicè aut priuatim humano generi videor posse prodesse. Ostendent id breui quædam etiam scripta nostra, quæ iterùm paramus. De Floro tuo manuss. quem offers, valdè gratum. multa sanè reperio, non animaduersa Vineto aut Stadio ante me censoribus: & reperiam plura, scio, si auxilium mihi tui libri. Itaque si eum quamprimùm ad me miseris, beneficio adficies me & posteros: nec id celabo. Vale, & fratrem tuum Graphiarium amanter à me saluta, cum gratiarum actione pro munusculo nuper ad me misso. Lugd. Batauorum. ∞.IↃ.LXXXVI.

EPISTOLA VII. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

TVAS reuersus vidi libens: non etiam ea, quæ in ipsis. Languorem præferunt, & nauseam in rebus omnibus serijs & honestis. Vidi, mi Francisce, iam olim insitum tibi hoc vitium: quod ratione & curâ, quæso te, vince. Iaces, nisi facis. Quid hominis tam proprium, quàm erigi & spectare alta? Alta dico, id est, quæ ad æthercam illam partem pertinent, cælitùs immissam nobis mentem. Hæc colenda. nec potest sine meditatione, sine actione: neque ista, sine labore. Hunc igitur vsurpa: quidquid reclamet fastidiens illud tædium, haud longè à veterno. Tu deo, tu auo, tu mihi, curæ & cordi es: nec te deseremus, si non te ipse. Doctoris illius noui diem quòd obieris, benè factum: quòd eum versu celebraueris, nec malè. Sapientiæ pars est leuiter desipere, & paullùm extra viam rectam ire, ad vitandum violentum aliquem occursum. Vidésne vt nautæ vela sinuent & obliquent: & teneant nihilominus suum portum? imitare. Pietas tibi interna & vera sit proposita, Modestia & Virtus: in externis, personam interdum sume aut pone, pro re aut pro æuo. Studia tua calere velim (ætas ista hoc postulat) & videbimus quid in rem tuam maximè sit vnà cum auo. Surge tantùm, & cōfide. Ineptias ········ vidimus, & risimus. quis comprimet Criticorum hunc luxum? Satyra mea frenos non dedit; opus lege aliâ aut rege. Vale. Ex vrbe, in quâ tu olim, XVI. Kal. Decemb. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA IIX. *Biturigas.*

HENRICO WILTIO IC.

CANTERVS apud me erat, cùm tuas accepi. dicam gratas? gratissimas, ita me Deus amet, vel hoc nomine quod à sex mensibus primas & solas. Et tu de me quereris? bellè. at ego pluries scripsisse me scio (vide an deceat) quàm te respondisse. Excusabis non redditas. credo: feramus igitur inter nos & excusemus, non tam culpam communem, quàm temporum sortem. Valetudo tua & studia prospera, mihi gaudio. perseuera. Nónne

apud

apud illum virum es, qui sæculi decus? vide ne frustrà: frequenta, audi, disce. Pollio meus honore ab illo auctus: quòd ab illo, iure ante honorem ipsum cěseat. Scripsi ad eum, & quàm grata mihi Dedicatio illa, ostendi. Vos, quæso, inter vos cŏcorditer & amicè viuite: quia Belgæ, quia ex meâ domo, quia sacrorum eorūdem & studiorum. Senectus mea, si ad eam pertingo, solatiū sibi spondet in vobis. Sed quando videbo? quādo reditis? mihi placet non porrò vos currere, in Germaniam flectere, illinc lares. Iuno Iuga vos exspectat, & Quies. Etsi patria hæc etiamnunc turbulenta. sed si non antè peregrinandi vobis finis, quàm hîc quies, quis finis? Tua ad Nonium grata, proba. Sed litteras vrge, & sapientiæ studium ne omitte: ad quam metam dirigi velim omnia tua. Infelix semper erro, si ab illâ aberras. Vt nauis quæ inter fluctus sine clauo iactatur, sic mens quæ in hac vitâ sine sapientiæ gubernaculo. Mores illi plebeij, stolidi, vani, ne te inficiant caue. Alphæus mare Siculum subterlabi dicitur, sine mixtione vndarū, ad suam Arethusam: tu per leuitates, per vanitates, ad amatam illam Diuam. Vidisse ea vtile, non se inseruisse: transisse, non miscuisse. Edidimus nuper Centuriam Epistolarum. magni illius viri mihi illic mentio, & sæpiùs fuisset nisi impedisset ille vir quem hîc nosti. Scænæ seruiendum est, quamdiu ego in hoc Theatro. Sed verum meum sensum breui aperiā magis & diffundam. Nec vos quidem omisi, te & meum Pollionem, vt videbitis, aut potiùs iam vidistis. Nam libri, credo, allati. Etiam nunc edidi De pronunciatione Latinæ Linguæ Dialogum, mihi probum. Tu salue, & redi si parenti tuo ita visum. De Italiâ, non tibi, non Pollioni nostro nunc ego auctor, ponite vana cogitationum. XVI. Kalend. Maijas. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA IX.

IANO LERNVTIO S. *dico.*

ITA perpetuus inter nos amor sit, mi Lernuti, vt cum aculeo discessi à vobis. Cursim, inquies. Quid facerem? aliud animus, aliud res suadebat. Vitam meam nosti, & scænam cui seruimus. Si vnquam aliquid verè scripsi, hoc est. quasi anima à corpore, auulsus sum à vobis. Fuge aliud suspicari in me: quem,

culpa

culpa tua est, si nondum nosti. Nam apud amicos nihil me vno simplicius: apud alios, sanè sim quod Vlysses. Nónne & aulam, & Etruriam egò vidi? sed ijs non vtor apud simplices & candidas istas mentes. De colligendis & digerendis poëtarum nostrorum versibus, ego verò tibi iterùm auctor. Famam tuam cum alienâ auctum ibis (quanti enim est, putas, illa recti iudicij gloria? apud me, super ingenij aut doctrinæ.) decus item Germanię & nostræ Galliæ. quarum interest, non omnia ingenia intra Alpes clausa videri. Non exemplum nuperum illius vidisti, qui Italos poëtas digessit? sed vellem eius, imò ipsorũ caussâ, magis cum dilectu. Inter nostros Lotichium amo: Ianum Pannonium æstimo: Scaligerum patrem admiror. qui si felix illud ingenium & inuentionum inuidendum acumen curâ temperasset & limâ, coronari contra omnes poëtas posset ab illo ipso æuo prisco. Hac, nisi fallor, deficitur: nec in edendis quidem eius adhibitum, quod debuit, discrimen. Eò suaserim, illius & aliorum optima quæque ab optimo iudice selegi: & tu is eris. Reliqua in sermonem reijcio, qui inter nos proximo mense. Ita enim scribo, ita impero. Venies inquam ad hunc Iunium: & iamnunc aures claudo ad omnem excusationem. Extra iocum, Lernuti, in hac breui fugacique vitâ fruamur hunc fructum. Ferrum nostrum in igni est. Vale. xv. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA X.

P. VILLERIO.

SOLATIO mihi anteà amicorum litteræ, nunc remedio: nec vlla medicina magis leuat hunc languorem, quàm alloquia hæc à vobis. A te inter primos: qui me seriò amas, quem seriò ego amo. Vultum tuum videre nuper cùm Hagæ esses, optabam. Fefellisti. contentus manu sum, quia scio quæ negotia te circumstent & implicent, atque abripiant sæpè inuitum. Ego hoc vno felix, quòd meus. Sed nimirum, vt qui semel nauim & mare ingressi, in arbitrio ventorum sunt, nec redeunt ad terram, cùm volunt: sic vos, qui in remp. Tenet illa inuitos; & cùm terram maximè spectatis, retrahit aliquis æstus. Atq; vtinam tui similes teneat semper! Remiges & sentinatores plerique sunt, qui nunc ad clauum.

clauum. Hinc iactatio, & ad extremum, naufragia: nisi ab alto dirigat ille Deus. Inuitatio tua in Zelãdiam, grata: & puto, parebo. non illi alteri consilio, de Galliâ. Nec vera nego quæ de opportunitate, salubritate, & suauitate locorum hominumque narras: sed peregrinandi mihi nunc vna caussa, Valetudo. Eam meliorem posse fieri per acidas illas aquas medici suadent, & (vt in spem nostram proni sumus) persuadent. Tentasse quid nocuerit? eo certè animo, vt nihilo abiectior illînc redeam, quàm eam, etiamsi omnia sint contrà. Vitam hanc magnifacere Christiani non puto, quem manet vita illa melior: sed nec abijcere, & remedia spernere, quæ data huic fini. Gallia vestra, si deo ita visum, sanũ me videat; & exosculer magnas illas animas, quas ignotas amo: imò etiam, queis ignotus amor. Nam si vsquã in Europâ, amicos mihi in eâ gente esse, hoc scio. Busbequius meus iamdiu inuitauit, differo. In grandi illâ Epistolâ tuâ, de stilo & imitatione quod monuisti, verum est. Quàm multi in iuuentute nos æmulãtur! & rideo: quia aut à me procul illi, aut procul certè ego à recto. Nihil magis breuitate amo, sed si simplex: nihil magis breuitate odi, sed si adfectata. Quid etiam, si fucata? nam verba emendicãt, & abstrusiores aliquot phrases: ad quæ, non dicam risum nõ teneo, vix iram. Comprimam publico aliquo scripto, & de Imitatione totâ. quid mihi videatur, monebo. Nam ego vt mutem, serum est. arbuscula hæc, siue recta, siue aliter, creuit & induruit in hanc formam. Ciceronem amo. olim etiam imitatus sum: alius mihi sensus nunc viro. Asianæ dapes non ad meum gustum, Atticæ magis. De Lemouicensi: an frustrà monueris, vide. Misi enim exemplar ad filium tuum, nõ ad te: quia parùm dignum te argumentum. Sed tamen cùm ad filium, nónne & ad te? qui imago vera tui, imò tuipse. Sanitas tantùm ei adsit. quam Deus ille dabit, si salutare: & in eâdem te Vir amicissime seruabit. Lugd. Batauor. Kalend. April. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA XI.

HIER. GROSLOTIO LISLAEO.

TANTVM non in procinctu iam eram iturus Vltraiectum, & inde in Germaniam; cùm me litteræ tuæ inuenerũt. Di-

cam gratas eas? non gratior Gratiarum ipsa diua: per se, & nonnihil à clausulâ illâ, quæ de Mercero. Illéne illîc? hîc mallem: & iamnunc vos inuitem, nisi abeam. In reditu fiet, si viri estis; & tam vicini videbitis & libabitis saltem oram Batauiæ nostræ. Mihi valetudinis vnius caussâ susceptum hoc iter. imus enim ad acidos, qui iuxta Confluentiam, fontes. Valebo per eos fortasse, aut valere iubebo hæc omnia humana. Ad alta illa ibo, nec ibi quoque me amor vestrûm deseret, qui altè in pectore isto hæret.

*—— θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἔστων.

*-dij verò sint mihi testes.

Lugd. Batauorum. VI. Kal. Maias. ∞.IↃ.LXXXVI.

EPISTOLA XII.

ELBERTO LEONINO *Geldriæ Cancellario.*

PECCARE mihi viderer, si expertem te habeam consilij, quod firmandæ valetudini meæ cepi. Iter in Germaniam institui ad acidos fontes: in quo iam sum, sed forte non nimis faustâ. Discrimen quidem adhuc nullum, sed in hoc opidulo, circumcludor à turmis equitum, quæ in Belgium parantur. Ita differtur mihi via, imò pænè aufertur: quia perit opportunissima pars anni, & hyemi sustinendæ haud planè firmum hoc corpus. Ambigo an pergam, an sub tectum me dem, & resistam in aliquâ maritimâ vrbe. ad vos quidem bonâ fide redibo, nisi impediat me, vt vos Iurisconsulti loquimini, vis maior. Ego vir amplissime, amorem & officium omne tibi offero, ab animo non ficto: & iure debeo, quia te comperi mei amantem. Vale. Oldenburgi, Non. Octob. ∞.IↃ.LXXXVI.

EPISTOLA XIII. *Francofurtum.*

EVERARDO POLLIONI.

QVID ais? siluisse me? erras. Nullas ego à te vidi, ad quas non sedulò responderim: & habuî te, mi Euerarde, semper inter primas curas. In languore tuo doleo: & miror quid illud mali morbi, quod vires tam valdè afflixit. Sed ætas tua est, quæ facilè resurget: & siquid spirituum aut sanguinis perierit, reponet. Tu modò te cura, sed sine curâ: & quidquid Deus ille noster dabit,

dabit, excipe libenti, imò & hilarâ fronte. Viuere te vult? velis. Mori? non nolis. finis & initium nostri ab illo sunt: felices, si in illo. Σκεύεια quædam sumus à magno illo figulo: quid querimur, si fingit nos & refingit? Hæc tibi, & per te mihi dico: qui & ipse valdè inter imbecilles. Febris quidem nupera vix vitam mihi reliquit: & eam ipsam, præter spem omnem medicorum. Basiléam meam placuisse tibi, gaudeo: vrbem eo nomine planè dignam. In Gallijs nondum γαλήνη: & sanè doleo Wiltzium nostrum inuolui, nonnullâ suâ culpâ. Vt quid enim desidet & cunctatur, præter nostram & parentis mentem? Nam de abscessu in Germaniam, suasi pridem. At quod ad te nunc, mi Euerarde: ego de reditu seriò tibi auctor: siue quia pater ita poscit (scis quid illi debeas) siue quia tua valetudo. Amicus hîc & familiaris aër, facilè tibi dederit nouas vires. Et quid ibi hæreas? inter bonos & doctos, scio: sed sine magno tuo vsu. Meta itineris quæ tibi fuit, eam iam attigisti: nec tu mihi Vlysses aliquis esto aut Philoctetes. Terrent te hæc ambigua? quî magis, quàm nos? Sanè infirmus hic patriæ status, fateor, & qui sine manu Dei palàm ruit: sed valdè erras, si his pereuntibus, speras illîc firmitatem. Europæ libertas corruit, si semel hoc vallum. Ego hoc non suadeo solùm, sed hortor: & fac, vt in viciniore te aliquando conquiescamus. * Ἄτεκνον esse me scis: tu, & qui alij probi è disciplinâ nostrâ, mihi * τέκνα. De genere vitæ quod capias; hoc vnum dico, vt nullum. Late nunc & quiesce, donec deſæuiat ciuilis hæc tempestas. Plura coràm. nam me spero in primis videbis. Prid. Kalend. Mart.

*Sine liberis.
*Liberi.

EPISTOLA XIV.

FRANCISCO IVNIO S. D.

NON amore me præuenisti, sed significatione saltem amoris. Quis paullò humanior, te non nouit? & qui nouit, quis non amet? At tu tamẽ affectum in me largiter sanè declarasti, cùm epistolâ suauissimè scriptâ, tum munere adiuncto, quod meritò mihi carum. Monumentum enim ingenij tui est. parùm illud ad gustum vulgi, fateor: sed ambrosia & nectar nobis, quibus paullò acrior iudicij ille sensus. Sanè in implicatissimo scripto vtilẽ subtilemque operam nauasti: & lumen prætulisti locis, in queîs æter-

nùm fortaſſe caligaſſemus. Multiplex notitia linguarum hoc tibi dedit, vt talia iſta interpretari noſtro ęuo poſſis vnicè, & dixeram pænè, vnus. Iam de affectu tuo in Georgium noſtrum quàm mihi ſuaue! Viuit enim in animo meo ille adoleſcens, magni ingenij, magni acuminis, & qui ad ſumma omnia veniſſet, niſi Deus ad verè ſumma illum euexiſſet. Felix, qui ereptus tot inſtantibus malis, & tot futuris. Nam fauillę huius noſtri incẽdij ſpargi mihi videntur, & iam ad vos ire, comprehenſuræ (vtinam fallar!) Germaniam totam acri igne. Sed publica omitto. De ijs quæ Epiſtolis ad Atticum obſeruitaſſe te ſcribis, & offers mittere: valdè velim. Nunc tamen in alijs curis ſum, vt videbis. Nam, cùm abſoluero, mittam. In tuis ad Curopalatem de Aſpro Turcarum lêgi: addas opportunè notulã è priſcis Gloſſis, Δι'ειον λευκὸν, *Aſprum.* & iterùm: Ἀσπρότης, *candor*. Vberiùs aliâs. nunc ſalue, vir magne: & tui amantem ama. Lugduni Batauorum.

EPISTOLA XV. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

SPERABAM & aſpirabam ad vos, mi Lampſoni: ſed, heu, ſperabam. Conſilia illa omnia euertit is, qui meliùs nobis, nobis it conſultum. Redij, & acquieſco: niſi quòd lepidiſſima tua epiſtola ſaliuam mihi ſæpiùs mouet, & * πτερυγίζειν iterùm ad vos facit, Amoris & Venerum ita plenos. O ſermones nectarei, quos promittis! ô fabulæ! ô epulæ! ô Iunonem tuam mihi non timendam, quam placem nô verbulo vno, ſed ocello! Nullo Ioue opus ad iram eius leniendam in hunc Æneam: qui paratus eſt ſatisfacere, & altera tanta ſcribere aut dicere in viros. Viles mihi, & domi naſcuntur tales ſermones. Dic illi, ſaluta, diſſuauia. Quid ais? ſatin' familiariter? non excuſo, talis apud te volo eſſe. Noſter * αἰδέσιμος eſtne Antuerpiæ? vbicumque, ille meus. Imaginem noſtram mittam breui: quam ſculpi iuſſimus à Goltzio, qui te amat & multum ſapere in iſto quoque genere ait nõ falsò. Amici quidam in Germaniam, & vltra, me vocant: ego delibero, & caueo nequid temerè. * ζώει δὲ μᾶσσον ὄλβος ὀπιζομένων. Quid ni circumſpiciam? vbique ſunt quæ arceant, quæ alliciant: nec ad guſtum humana omnia, quamdiu erimus in humanis. Contentus ergò

* Alas quatere.

* Venerabilis, ſiue Rev^mus.

* Durat magis felicitas circũſpectorum.

ego

ego meo Catone. Tamen Austelli nonnulli nos hîc turbant: sed adhuc occultè. si pergunt, & magis se aperiunt, mihi quoque ad alia consilia viam. Politica dogmata pango, selecta ex antiquis. Minus gloriæ ea scriptio habebit, scio: sed & minus inuidiæ, & fidei plusculum apud eos, quibus homines magni (vt poëta ait) *Propter mille annos.* Valetudo vacillat. sustentamus eam quantum potest, remissionibus, peregrinatiunculis, & præsertim hortuli delicijs: in quo leges ecce meas vide. nam inserui, vt rideas. Vale. XIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. LXXXVII.

LIPSIANI HORTI LEX

IN IPSO ADITV, SVB PERSONA BIFRONTIS IANI.

*B. F. *Bonum factum.

Quisquis es, STA, LEGE, PARE.
IANVS ad hoc limen sic EDICO.

K. I. HORTO & HERO *fruendi tibi ius esto:*
Sed illo ad ASPECTVM, *isto ad* SERMONEM.
Nisi OCVLIS, *quidquid heic satum aut natum, ne* LIBATO.
TIRO *esto*, MANVM *apud te habeto.*
Si effers ad TACTVM *aut ad* RAPTVM:
Verbo dicam, te EFFERTO.

K. II. *Sed nec* HERO *vsquequaque* FRVITOR.
Ante SEXTAM *vespertinam ne* ADITO:
Post SEPTIMAM *ne* MANETO.
Horæ aliæ, ad alias illi curas.
Heic cogitat, heic pangit:
STILVS *heic est*, *Abi* MVSCA.
Quid si & CAENA? *Abi* MVSCA.

K. III. SERMONES *etiam ne exléges.*
IOCARI *licet:*
NARRARE *licet:*
ROGARE *licet:*
Sed nihil SERIVM.
GRATIARVM *hic locus est.*

K. IV. *Siquid* AMOENIVS *tamen in* STVDIIS,
Inter AMBVLANDVM
Dissere, doce, disce.
Et MVSARVM *hic locus est.*

K. V. *Tu qui* SERIOSVS,
Tu qui RIXOSVS,
EXESTE.
CLVSIVS *ego sum vobis.*

K. VI. CANIS, *præter vnam,* EMANETO.
HECVBA, *præter vnam,* EMANETO.

Habes? hoc etiam.
QVOQVÒ TE AGIS, TE VIDEO.

EPISTOLA XVI.

Hagam.

THEODORO LEEWIO.

ERGO tamdiu te exſpectamus fruſtrà? non hoc pollicitum, cùm nuperrimè iſtîc eſſemus. Præſta age fidem, imò & amorem: & veni non quia promiſiſti ſolùm, ſed quia cupis. Certè debes. quid iucundius quàm cum amicis verſari, diu non viſis, aut vix viſis? Nam aſpicere & non alloqui, nec videre quidem eſt: ſi non fallit ille Sapiens, *Loquere vt te videam*. Verborum ſatis habes, ſi vir bonus es qui ſoles: ſin degeneraſti, nec preces quidem te adducent. Quibus abſtineo, quia amicis ſummum precandi genus eſt, Velle. Ego te die Dominicâ exſpecto veſperè in cænâ, cum Douſâ & Hauteno. Hæc, vt iuris priſci verbis vtar, ſumma dies eſto. Vale & ambula, aut vehere potiùs. poſtrid. Kal. nouas. ∞.IↃ.LXXXVII.

EPI-

EPISTOLA XVII. *Biturigas.*

IACOBO CVIACIO IC.

DIV filui, fed inuitus. Bella hoc faciunt, quæ viam nobis omnem intercludunt, pęnè & vitã. Ego Germaniam meditabar nuper, & tentaui, fed non volente Euentu. Nunc huic epiftolæ fpem fecit ad tranfitum Hier. Groflotius, egregius adolefcens, & quod inter laudes eius pono, tui amans: ideò amatus eft mihi. Vtinam ipfi mihi os illud intueri coràm aliquando fas: quod vnum miror hodie (Scaligerum tamen adiungo) in Europâ. Vidi nuper Iuonis in mifellum Titium. Perijt infeliciffimus hominum, hoc vno tamen felix, quòd ab illâ manu: tuáne an Scaligeri, an vtriufque? Nam præter vos, fallor, aut nemo fic fcribat. Excitaftis fanè quofdam, imò nõ excitaftis: quia, certum habeo, immorientur ambitiofo illi veterno. *Admonere poffum*, aiebat ille olim ad Galbam, *corrigere non poffum*: hoc hîc valet. Elogium tuũ quo me confecrafti, legi. & ab amore amplector, à iudicio & admiratione (nam & eâ voce vteris) quî aufim? Debeo tibi, Cuiaci, debeo: & falfa in me dictio, *Beneficia tam diu grata effe, donec videantur poffe exfolui*. Ego non poffum, & quia non poffum, vt infani illi amantes, hoc magis volo. Thuanum amo. vbi is eft? Scaligerum depereo. quid agit? quid non agit? vtrũuis enim poteft & debet: illud ex voto noftro, hoc pro æuo. Politica nefcio quæ ego molior, non à me, fed à prifcis. illorum gnomas filo quodam verborum meorum necto, &, irrifo olim verbo, ferrumino. Vellem quædam de Iunonis filio, qui apud nos: fed differo, ne differar. Ventura enim hæc ad te quis fpondet? Vale vir maxime. Lugduni Batauorum poftrid. id. Mart. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XIIX.

IANO LERNVTIO.

IMBVISTI me liquore litterarum tuarum fuauiter aridum & iamdiu earum fitientem. Reuixi. Te tuofque viuere & valere gaudeo: ego quoque vtrumque. etfi iftud mediocriter. Animus me fuftentat, & concepta opinio non fore perpes difcidium hoc

hoc nostrum. Nónne ab Albione spem faciunt albæ deæ? hîc narrant. Politica etiam nunc me tenent, nescio an cœptum opus bonâ aui, certè lentâ. Pennas suas non habet. quin vellico & carpo eas vndique ex alieno scriptorum corpore: eoque res tardior. Quale futurum opus sit, nec ipse adhuc scio: & tamen auguror, melius quàm laudatius: id est, maioris rei, quàm famę. sed vos iudicabitis. In Senecam poëtam haud pauca notaui: quem legi his diebus, & nimis me cepit. vtique Medea & Thebais: quas supra omnes alias esse, nec eiusdem vatis, mihi certum. Tu quid censes? quid iuuas? nam aut ipsum dare molior, aut ad eum Notas. Idem de Liuio. in quo nimia nobis bona. Senecam propriè meum, id est Philosophum, præripuit mihi is, cui ego olim Tacitum, vt aiebat. Quamquam non tam ille me absterret, quàm hic Lutetianus Faber, qui politè post illū dedit, & ne quid spei relinquat, pollicetur etiam. Prætermissa. De rebus Amici apud Amicum securus esto: excipio Fatum aut Vim. Victoriolo nostro iámne melius? spero. caussâ duplici: quia & sedes ei pinguior, & in Autumno iam messis. Reuirescite, me amate, planè planè tuum, & tuum. Pro prid. Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XIX.

ÆMILIO ROSENDALIO.

VIX legi tuas, & respondi. Quid ais, aut quid censes? illusisse me? Non is sum, nec qui amo verba, vt ille ait, blandicella. Strictim laudaui te, sed ex animi mei sensu: nec hîc vela te aut excusa. Dijs gratia, ego is sum & eò veni, vt saltim iudicare possim de meliore & elegantiore ingenij venâ. Nec tamē feci aut facio, vt te attollam: quin contrà, promouisse te签 cense, non peruenisse. Modestia est, mi Rosendali, & pudor iste ipse quem in te amo, quæ sistere te debent in candidâ illâ Virtutis & Sapientiæ calce. Si ista deserunt, non velis vllis peruenies aut ventis. Pestem hanc video in pleraque iuuentute nostrâ hodie, quæ simul sapere cœpit, iam sapit: & vix limen libauit arcanæ huius domus, putat penetrasse. Tu caue, quod facis: & sponsorem me cape felicissimæ tuæ viæ, quem anteà in parte ductorem. Seriæ quidem beniuolentiæ meæ hoc symbolum habe. quòd tardè ad plerasque litteras & vix respondeo:

ſpondeo: libenter & auidè ad veſtrûm talium, qui à nobis ſemel inducti in Viam hanc rectam, calcatis eam conſtanter pede recto. Pergite, creſcite, viuite, in veſtrum & patriæ bonum. Fratri vota eadem reddo, quæ mihi. Leidæ, in hortulo meo, quem cùm voles, vide; proprid. Kal. Iul. ∞. IƆ. LXXXVII.

EPISTOLA XX.

HADRIANO SARAVIAE.

CERTE mihi iucundum fuit litteras tuas, & in ijs te, regustare ex interuallo. Tamdiu cur ſiluiſti? Scire debes me tui & fuiſſe, & eſſe, ex quo ſemel te noui, peramantem. Collegæ fuimus, iuncti ſermonibus ſæpè & conſilijs: & vt illa nunc non ſint (Deo viſum aliter) manebimus tamen iuncti animo, optimâ illâ parte noſtri. Diſſident quidam à te, qui mihi aſſident? nihil ad rem. Amare, & iudicare, ego poſſum: nec probo ſanè omnia, quę fero. Naturâ mitis & lenis ſum, vt noſti: nec facilè me oppono, præſertim ſine ſpe vllâ profectus. Me & mea, quantum poſſum, compono & curo: publica fateor me numquam tangere, niſi inuitum. Perpetuum hoc mihi iudicium eſt, nec facilè vlla Suada aut Sophia eripient mihi hunc errorē. Stoïcos illos, quos ſępè miror, ſcio hac in parte eſſe alios: qui in rem eunt, &, vt poëta ait, ciuilibus vndis ſe merſant, ſed mihi ingenium meum dictat aliud, & inprimis valetudo: quorum neutrum ſuadet mihi trahere hoc iugum. Itaque priuatim amicus eſſe didici, & fidus amicus: iuuare patriam aut rempublicam, animo & voto poſſum, vix conſilio aut facto. Quòd me in ea loca inuitas: vellem, ſed valetudo nunc quidem arcet. Videbo quid hęc æſtas feret: animus quidem iamdiu auet videre pulcherrimam & maximam inſularum. Vale. x. Kal. April. ∞. IƆ. LXXXVIII.

EPISTOLA XXI.

IOSEPHO SCALIGERO.

ADOLESCENS hic cùm ad te iret, mi Scaliger, nefas putaui vt ſine meis litteris. Vtinam ego cum illo! ſed * ἀνεμώλιον hoc votum: ita Gallia veſtra, & noſtra item, turbat. Quis pru- * *irritum.*

T dens

dens pedem nunc domo? & tamen ardet mihi animus amplecti te ante fatalem illum diem. Si vlla quietis aura adspirat; certus esto, nos ad te rectà. Iamdiu ne publicè quidem nos alloqueris: quid tibi factum? Per deum nosce te, & sperne hoc æuum maior hoc æuo. Pungunt aut allatrant? qui? nempe ij qui palum non digni figere præ te in parietem. At nos amamus, miramur, & quicumque sumus *τοῦ ἀμείνονος πηλοῦ. facturi hoc æternùm, ita amet me ille Æternus. Ad Senecam Tragicum aliquid meditatus sum, habes. nisi ferre grauabitur hic ipse, qui olim ait fuisse tuus: & vt nunc per me sit, rogo. Vale. Lugduni Batauorum, XI. Kalend. Maij. ∞.IↃ.LXXXIIX.

*è meliore luto.

EPISTOLA XXII.

P. REGEMORTERO S. D.

EPISTOLAE ego tuæ *πρωθύστερον respondebo, & quæstiunculam libabo quam proponis, sed breuiter & cum Homero *ἐπιτροχάδην. Quid enim hîc vela pandam? hoc ipsum timidè, quòd pedem omnino pono in hâc cymbam. Quæris, an sapienti fas aut ius consciscere sibi mortem? Olim id disputatum: nunc decisum. & scis quid hac in re statuant religionis nostræ leges, quas improbè solicitemus. Tamẽ vis aliquid pro veterum mente? distinctè & breuiter. Stoïcis adhæream; quibus *αὐτοχειρία placuit, sed nõ *ἀορίστως aut semper. Cùm necessitas suprema ingruit, puta à tyranno aut aliâ vi violentâ, nec mori tibi fas decorè aut honestè: putant arbitrij nostri esse vitam nostram. Pauculos dies aut horas quídni præueniam, non metu aut ignauiâ, sed honesto illo fine? non, inquam, vt euadam, sed vt aliâ viâ vadam. Quid si morbus etiã vrgeat difficilis, pertinax, & sine spe medicorum? videatur haud improbũ, non diu iactari in hoc mari, & trãsire compendio ad portum. Idem in acerbitate temporum, & cùm omnia miseriarum plena, sine spe alleuationis. Atqui durare melius est, inquiunt alij: & hoc viri fortis. Non negamus, vbicumque breue aliquod malũ est, & quod habere possit medicinam: vbi aliter, ô ignauiam mori toties, & nõ mori! *Rebus secundis seruare* nos poëta iubet: sed non per aduersa aduersis. Vt in domo conducticiâ si habitem, nihil peccem si paullùm exeam ante diem pensionis:

*prius-posterius.
*cursim.
*sui interfectio.
*indefinitè.

nis: ita hîc videtur. sed videtur: & nihil definio (absit, absit) præter definita pijs sapientibusque viris. In Thraseâ nostro locum hunc magnificè tractauimus, & vt viro illo dignum. quem tamen premimus, quia nimis nos premant iudicia aut voces calumniosi æui. An iamnunc non pecco, quòd hęc *ἀποφώλια βάζω? sed apud te vnum, & ex lege dictâ. Scribis ampliùs de Galliæ rebus: quæ hercules incertæ, & nescio an id quoque regnum venerit ad fatalem metam. Nos quieti per illas turbas: nec pręter votum etiam mors illius Albionij, quem putant parùm in nos fuisse æquum. Adolescens, quem mihi commendas, ita erit: & ex vultu ac moribus iudico mereri. Vale. Lugduni Batauorum, IX. Kalend. Febr.

*vana profero.

EPISTOLA XXIII.

DOMINICO BAVDIO.

DOLOREM tuum quòd apud me effundis, gratum: certè apud amicum, & de amico. Collegæ illi meo nō ego volo, & semper volui? ex animo. nec moror quid maligni suspicentur aut effutiant pro suo more. Deus, ego, res mihi testes: & tempus quædam aperiet, quæ nunc latent. Eò dico, quia hæc res ita gesta est, vt me celata omnia sint, & nunc adeò celentur ab ijs, qui nihil aliarum rerum me celarunt. Non credunt? esto. hilum non ego deterior, sed nec tristior: qui sto apud iudicem, cui nemo mentitur. Curuæ illæ mentes sunt, quæ de me tam curua. At tu Baudi esto quod semper: id est, bonus & volēs, & æquus in eum, qui talis in bonos. Sed de sermunculis parùm est, quos nemo par mihi vitauit, nemo maior: res magis ipsa me angit, cui vtinam à me medicina. Nec de caussâ inquiro, quam tu tangis: vulnus ipsum quî coïbit tam grande, tam patens? Auctoritas alterius partis agitur, alterius honor: & scis alioqui quàm lenti cedere isti nostri. Heu multa in hoc æuo quà publicè, quà priuatim molesta! illud in primis, quòd rebus miscentur, suspicione aut voluntate vulgi, illi ipsi qui extra res omnes se proijciunt animi quodam decreto. Talis ego, nec mentior. sed rarum tamen aliquid in hac vrbe, non solùm Scholâ, cui Lipsij nomen non insertum, verò siue falsò. Dousam nostrum ama, excusa, &

inter plures ſcito eſſe vnum: aut certè ne damna (quod in hac miſſione maximè damnatur) inauditâ cauſsâ. Ego eum à diebus aliquot non vidi: & me ſubtraho, & manum cum Milone haud temerè inſero inter hiantes has rimas, quæ (Deus ita faciat) coibunt. niſi, quòd ea quæ munus Recturæ & officium amici mihi imponunt, non deſero, non deſeram, nec cum offenſâ. Salue mi Baudi. III. Non. Maij. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XXIV. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO.

SCRIBERE me ad te, mi Cluſi, mirum eſt: & non ego, non alius quiſpiam id cenſuiſſet, ante menſem. Ipſo enim natali meo XIV. Kal. Nouemb. acris & feruida febris me inuaſit; quæ corpus per ſe haud validum ita duos menſes pęnè afflixit, vt omnium iudicio iam in ipſo Fati limine ſtarê. Viuo tamen, clementis dei beneficio palàm —— * θάνατόν τε καὶ κῆρας ἀλύξας. Meas accepiſſe te gaudeo, & quæ in Senecam adiunxi. Ea nata mihi ſubitò, nec otium habuiſſe aut animum plura exẽplaria conferendi, tute facilè vides. Gratum mihi quòd Excerpta tui codicis miſeris, quæ inſpiciam opportunè. Lapidem Ancyranum accepi. & iam antè habebam deſcriptum à Busbequio: ſed tamen gaudeo firmari eius fidem & induſtriam alterius etiam deſcriptione. Nam tua hæc, parùm aut nihil mutat ab illius. Vſi ea nobis in volumine Antiquitatum Smetij (vbi crebra tui quoque mentio) quod hîc edimus elegantibus typis, nec ſine publico, vt ſperamus, bono. Vnde vos illud nacti? inquies. Dicam quod rideas, Prædones à prædonibus. Milites, inquam, noſtri in tumultu hoc Belgico res Marci Laurini diripuerunt, inter eas, hunc Theſaurum. Centurio qui habuit, in Angliam venalem detulit: emerunt illîc Academiæ noſtræ (cùm caſu pro legatis adeſſent) Curatores. Ego auctor diuulgãdi, & adiutor. Auctuarium enim addidi Inſcriptionum aliquot, quas Smetius aut non vidit, aut omiſit. Vtinam tu propior nobis fuiſſes! nec enim dubito, quin iuuare largiter potuiſſes, & bonam ſymbolam conferre ex ære, quod peregrè collegiſti. At nunc ſerũ: nam liber lucem iam ſpectat. Quòd deſides, me cruciat: & vtinam agere ac peragere tibi fas vtiliſſimè cœpta!

* *Fato ſeruatus ab ipſo.*

Dacia

Dacia non miror si te trahit. me quoque, si deus meus pateretur, in primis delectaret ea loca lustrare, quæ trita scio vestigijs Romanis. Quot illic lapides & monumenta prisca! Lazius me docuit, qui multa adfert, nec adfert: ita exscripsit parùm fidè aut curiosè. Nos etiamnunc in spe de Irene. Illa quæ Albioni præsidet, legatos missura, imò iam misisse dicitur ad Principē scuti equestris. Tu quid ais? diffidis. Ego illud cogito, *Optare liceat, si potiri non licet*. Ill[ri] viro Vincentio Pinello cùm scribes, quæso te, salutem ei à me dicito, ignoto de facie, non de famâ. Amo virum, magnum meritò apud omnes magnos. Idem te rogo de Hier. Mercuriali, quem Felicitas mihi dedit vt coràm etiam Romæ nossem. Vale. Postrid. Id. Ianuar. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPISTOLA XXV.

IOANNI ARCERIO.

LITTERAE tuæ honestissimi amoris indices, mi Arceri, an gratæ mihi fuerint ne quære. Gratissimæ. & in ijs ἀφελότης illa tua & candor, quem haud minùs quàm doctrinam amo. Pauci hodie tales: & pleræque, quod doleo, * σκολιαὶ aut curuæ mentes. De morbo meo, & eius grauitate, nihil vanum audisti. Pænissimè factum (cum Plauto meo loquor) vt irem ad beatos. Sed tamen viuo, imò & dei benignitate meliusculè etiam habeo, quàm ante morbum. Quòd autem rogas vt te quoque in cohortem meam adscribam amicorum, frustrà rogas: quia reuerà iam adscripsi. Notitia mihi aliqua tecum dudum fuit, & nuper instituta etiam amicitia, idque in sacrâ mensâ: nec violabo, quamdiu me violenta illa dea non violabit. Spondeo. & arram velut pacti huius mitto syntagma nostrum ad Senecam, haud magnæ rei aut molis, in quo tamen (nisi mea me fallunt) non vulgariæ aliquot Notæ. Vale mi Arceri, & vxorem tuam à me meaque saluta. Leidæ. Kalend. ipsis Ianuarij: quas salutares tibi precor & faustas. ∞. IↃ. LXXXVIII.

* *obliqua.*

EPISTOLA XXVI.

IOH. GVLIEL. STVCKIO.

QVOD gaudes & gratias mihi agis, Vir Clarissime, pro testimonio quod in Epistolis meis tibi reddidi: ego quoque gaudeo, &, si pateris, gratias etiam tibi ago. Quidni pro tantâ & tam rarâ gratitudine? præsertim quam elicuit beneficium à me nullum. Quid enim mi Stucki in te contuli? paucorum verborum testimonium, doctrinæ & industriæ tuę ita debitum, vt non qui dixerit benignus existimetur, sed qui tacuerit, malignus. Abest autem à me hoc vitium, & absit in omne æuum. Candidum mihi valdè ingenium fateor, & quod alienas virtutes siue dotes videt facilè, & visas amplectitur atque amat. Hæc mihi caussa eius elogij, à naturâ meâ profecta: nec magis de te demerendo cogitaui, quàm sol ille cùm nobis lucet. Tamen hoc quoque laudibus tuis nunc accedito, quòd non solùm doctus, probus (hoc sciuimus,) sed etiam mirificè gratus esses: quod nunc disco, & eò magis exemplum exosculor, quò rarius in hoc æuo. Passim ambitio, insidia, detractio; & commune paruis magnisq; ingenijs vitium, ingratitudo. A veteribus haurimus cottidie, quæ scribimus: quotusquisque fatetur aut meminit? A nouis multa subducimus: & dissimulamus callidi, quasi hoc vno magni, si nemo prętèr nos magnus. Sed quod mimis, hoc istis sæpè euenit: & vestis ijs detrahitur in publico hoc theatro. Sed quorsum ista? vt producam, & paullisper tecum fabuler: quem æstimatum mihi anteà, certum est iam dehinc amare. Tu me quoque Vir clarissime, & salue, XI. Kal. Sept. ∞. Iↄ. XC.

EPISTOLA XXVII.

ABRAHAMO MYLIO.

LITTERAE tuæ quomodo mihi non gratæ? Adfectus in ijs vndique elucet: sed vereor, vt adfectus. pro scriptis meis & pro famâ pugnas: sed rem audi, amanter magis quàm prudenter. Quid enim acri hoc amore tibi vis? probare me aut mea ijs, qui non probant? frustrà. & hoc est quasi cibum aliquem conciliare illis,

illis, qui abhorrent. Vt palati inclinationes quædam ſunt, quas haud mutes: ſic iudicij. nec in probãdo minùs differimus, quàm in agendo. Vt hæream in hac ſtili lineâ: age, quis inter veteres, & inter nouos, eâdem ratione ſcripſit, aut ſcribit? Similes fortaſſe aliquos reperies, & id ęgrè: nullos pares. Natura in corporibus rarò hoc commenta eſt, vt vel ab eâdem parente fætus aſſimilent: vis tu à diuerſiſſimis ingenijs ſtilum? Quòd ſi ille variat: neceſſum eſt & iudicia. quia quiſque optima aſſequi, aut certè ſequi ſe, cenſet. A fonte ingenij interno, Myli, iſta ſunt: & diffuſa oratio, ſtricta; læta, ſeuera; quemq. delectat aut indelectat, vt quiſque eſt talis. Hinc nationes olim totæ diſſederunt de optimo genere dicendi: & noſti oratores Atticos, Aſiaticos, Rhodios: quid miraris homines ſingulos? quid hoc æuo? cùm imperitiſſimus quiſq; audaciſſimus, & iudicij hunc calculũ ſibi ſumit quilibet è litterariâ plebe. De eloquentiâ iudicant, qui nõ dicam cuius coloris illa ſit neſciunt, ſed vix Latina lingua. Itaque Myli non tu, non ego, his ſermonibus moueamur: & de Apellæis iſtis lineis Protogenes aliquis iudicet, non qui auerſi ab hac arte aut Musâ. At Critica noſtra non effugiunt etiam * κρίσιν. Gaudeo, & ideò ſcripſi. Pręter naturam cuiquam hoc videatur, at non meam: qui tam libenter iudicor, quàm judico ipſe. Cur in tam libero ſcribendi genere non liber cuique ſenſus, diſſenſus, imò & lingua ſit? Liuor modò abſit & malignitas, quam odiſſe me, cum Homero, fateor

* cẽſuram.

* —— ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσι.

* æquè atque Orci portas.

Sed in eo ſuaues, quòd Orationes me negant ſcribere. Vellem dixiſſent, edere: agnoſcerem, & cauſſam darem cur laudem nõ quęram in hac arenâ. De ſcriptione quis abnuet, qui vel puerum me nouit? Iactantiam omittamus, ſed audi ſimpliciter. hæc palæſtra mea vetus eſt, hoc ſtudiũ quo vſus me duxit & natura. Vix duodecennis orationes ſcripſi, habui: pueriles ſcilicet: ſed quas grauior etiam ætas laudaret in illâ ætate. Nec deſtiti poſteà: & credo me ſpecimen etiam dediſſe in Batauo hoc ſolo. Improbulum aliquid addam. ſi ſtadium iſtud eloquentiæ aperuiſſet mihi mos mei æui, decurrere id auſus eſſem cum nonnemine priſci æui. Nec verbum vltrà addo. erubui. Tu vale. Lugd. noſtræ, Kal. Iunijs.

EPI-

EPISTOLA XXVIII. *Coloniam Vbiorum.*

CHRISTOPHORO PLANTINO S. P.

IN curâ de te fuimus, mi Plantine, ob tempestatem, quæ, præter anni tempus, sub discessum tuum exorta. Venti quidē prosperi, sed violenti, grandes: deus faxit, vt breui audiamus fuisse, sine tuâ noxâ. Imbecillitas etiam corpusculi tui nos torquebat, timentes vt parùm esses ferendę agitationi inter vndas. Solatur me vnicè tuus animus, magnus ille semper, & se maior, vbi discrimen. Apud te, vt volumus: apud me, vt possumus. Nam morbus meus non deserit etiam hanc materiam, & ignis ille interior in eâ lentè ardet. Sustentamus tamen, & corpore atque animo repugnamus. Typographia bono loco. operę modestæ. nos Tranquillum daturi videmur cis paucos dies. Nam de Thraseâ (etsi bona pars iam parata) tardamus, offensiuncularum quarumdam metu: etsi non negamus multa ijs inesse, quæ non ad famam meam magis, quàm ad publicum bonum. Videbimus porrò, & statuemus. Franciscus tuo-meus redijt ante biduū, mihi quidem valdè gratus. Litteræ quas ad me teque adfert, testimonium de ingenio & moribus habent valdè honestum. Qui hæc dedit, seruet quæso augeatque. Sed eo quid fieri vis? hîc habes, an euocas ad te? Si hîc: dabimus operam ne otio abutatur, & vt id locet in studijs benè cœptis. Si illuc traducis: (nec id fortasse, vt tēpora sunt, abs re) tua hæc cura, vt collocetur apud eos, qui iuuentutem benè & peritè formant. Scis quid in sermone suaserim. Plura hîc non innouata à tuo discessu, qui nunc me sanè mordet. Ludouico Peresio amico nostro, & M. Varroni, item Ximenio, Metello Sequano à me officiosam salutem nunciato. De rebus tuis & cōsilijs exspecto auidè. Vale ego alter. Lugduni Bat. IV. Kal. Septemb.

EPISTOLA XXIX. *Lutetiam.*

THEODORO MARCILIO.

CLARVM insigne beniuolentiæ in me edis, Marcili, litteris vltrò & tam amanter ad me scriptis. Quæ ita gratæ mihi sunt, vt velim omnia quæ publicè scribo. Nā quòd tu me ames, æstimes,

æstimes,qui non amem? Ingenij tui fætus vidi, noui eos qui te norunt: in illis omnia erudita, bona legi, & ab istis audiui. Hęc de te* παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα πιστῶς. —— Nam in me, vereor vt tu & tua Gallia parùm veri. Ab amore vel ab humanitate effusæ illæ laudes sunt: quorum ille in te nuper natus, hæc à veteri æuo insita præter omnes gentes huic genti. Error iste est, error: sed amicus, & nescio quo modo sapientissimo cuique etiam gratus. De tuâ meaq́ue patriâ quæ auguraris, vtinam ne tam certa! Iactamur, imò mergimur, nisi quid adiuuat supera illa manus. Arcturus tuus turbat, & rex quispiam etiam ab Arcto: qui clauso freto, minatus nobis nuper miserrimam omnium mortem, Famem. Quid censeas? nisi in totâ Europâ, sed non sine sonitu, inuerti orbem hunc rerum. Id ego video & fero: non solùm præceptis ab arcanioribus libris firmatus, sed malorum vsu ipso, qui in animo isto genuit callũ. Valetudo nostra anceps, propior tamen bonę. qualẽ tibi lõgùm, longùm, mi amicissime Marcili, (is mihi deinceps eris) opto. Lug. Bat. IV. Kal. Iun. ∞. IↃ. LXXXVII.

* pauca quidem, sed fida.

EPISTOLA XXX.

PAVLO MELISSO S. D.

CERTE postremæ tuæ mihi traditæ, vnà cum Exsequialibus. quæ fecistis piè & legitimè Principi Anhaltino. Tot aliis tuis quid factum? illud, quod non insolens hoc ęuo, abiectæ credo, aut interceptæ. At carmina illa vestra me recrearunt, tua inprimis, sanè docta: sed & F. Iunij, quem ego nesciebam harum etiam esse Musarum. Ille autem est in primo choro. Stenius etiam vester adprobus. Quid dicam? Aonij illîc montes, & nisi Dousa vnus vetet, nobis luridæ, imò Stygiæ paludes. Quídni sic appellem, per funesta hæc bella? Nos tamen obduramus, colimus, & vi quadam retinemus abiturientes illas Diuas. Iustitia minatur: cuius (hoc quidem loco) præses, abit & deserit Donellus. non sponte: missus enim est à Scholarchis, caussis quas non dicam. Sed de Pronunciatione etiámne vidisti? gaudeo, magis, si apertè mentem explicares, & aut consensum in eâ re mecum, aut dissensum. Nam nunc quæ loqueris, meræ mihi ambages. Hortensius non sum, nec Sphingem accepi, quæ adiutet.

De poëmatis Bargæi, monui Plantinianos. aiunt se misisse,& in vasis inclusa, quæ sunt nunc (esse certè debent) Francofurti. Baronem Serotinum vidi, stellam, verbo dicam, Germaniæ vestræ. Iani Gulielmij poëmata, premis, an edis? Neutrum suadeo, quia incertum mihi an pro ceterâ eius famâ. tu dispice,& tui amantes nos ama. Lugd. Batauor. Kalend. Iuniis, ∞. Iↄ. LXXXVII. V. Nob. Othonem Grynradium salutes à me velim.

EPISTOLA XXXI.

Iosiae Mercero.

LISLAEVS apud nos fuit: cur non vnà tu? Bella occasio erat: quam vereor vt nunc amissam, frustrà posteà requiras. Atqui, cùm illîc sis, Batauiam te nostram, & in eâ Lipsium non videre, dedecus sit nostrum mi Mercere. me coniungo. Non enim tanti ego tibi? Nec crede hanc esse ——* δολιχὴν ὁδὸν ἀργαλέην τε: diei vnius res est, cùm leuiter fauet ventus. Sed, spero, emendabis. Nostra ad Senecam Tragicum iam mitto. quid censes? & an non mecū facis in iudicio illo, quod de scriptoribus feci? Nam *τυφλὸν ἔχει ἦτορ ὅμιλος ἀνδρῶν ὁ πλεῖστος, ait Pindarus: non etiam tu. Profectò si consideras, Thebais illa, Thebais, * ἐξαιρέτως pulchra est: & quoties lego,* σέβας μ' ἔχει, vel potiùs * ἄγη. Nemo vatū visus mihi tam altè, & tam feliciter, volasse. *Iuonis Villiomari* in Titium ante paucos dies vidimus. Nescio an recens lectio me ita ceperit; sed non videor scriptum bellius legisse à multis annis. Non decima illa Musa, Plautus, possit aliquid magis Musæum. Sed dic sodes, quis scriptor? non enim ille falsus Iuo.

* Ψεύσομαι, ἢ ἔτυμον ἐρέω. κέλεται δέ με θυμός:

Scaliger noster est, lumen illud & columen litterarum. Non diuinaui? Quæ tamen ibi correctio inter basilicas videtur,

Discit ab hirsuto iaculum torquere Capellâ,

nondū mihi proba. Nos aliò longè ducimus Iuuenalis eos versus. Sed hæc talia (deus faciat) aliquando coràm. De patriâ, valdè * πλώσιμος, mi Mercere, noster hîc status. Mihi parùm certum est hîc manere; imò certum non manere, si hæc manent. Turbones nimis multi: vtinam vnus aliquis, qui sub Hadriano! Sed tu vale,& nos ama. Lugduni, x. Kal. Octobr. ∞. Iↄ. LXXXVII.

EPI-

*longam viam difficilemq́.

*cæcum cor habet pleraque hominum turba.

*eximiè

* veneratio me habet.

*stupor.

*Mentiar, an verum dicam? iubet me animus.

*caducus.

EPISTOLA XXXII. *Basileam.*

IANO DVYSTIO.

SI vlla res me delectat, mi Duysti; ea est cùm vos tales video, qui me audistis. Amantes mei, æstimantes: suprà quàm meritum fortasse est: at non suprà, quàm vos decet. Tu inter eos insigniter gratus: cuius beniuolentiæ in me, iudicij apud omnes de me, clara in litteris tuis video signa. Perge verò, amare inquam non tam me, quàm ea quę censes in me, Virtutem & Doctrinam: quæ te clarum aliquando efficient, & mihi certè effecerunt iamdiu carum. Studium tuum cognoscendi & compellandi illustres viros, laudo: & pudorem in omni re ama, non in istâ. Hic fructus inter alios peregrinationis tuæ sit, vidisse illa lumina, quæ cogitatione ipsâ te illustrent, excitent ad sui imitationem. Ruinæ & monumenta veterum heroum nos commouent aspectu: quídni istæ viuæ imagines virtutum? Itaque quòd Italiam etiam ex Germania cogitas, approbo: cum cautione tamen illâ quam olim Lanoyo meo (nam Epistolas meas video te vidisse) prouidè præiui. Non repeto. Hoc tantùm Varronis inclamo, CAVE CAVE CANEM. Multi in animo, nonnulli in corpore admorsi, æternum dolorem retulerunt è pulcherrimâ illâ terrarum. Tu me capis: audi tantùm, imò ausculta. Patauij si Hier. Mercurialem Clarissimum Medicum, imò æui nostri primarium, si inquam vides: à me saluta, & dic ad suauissimam eius epistolam respondisse. O vtinam anni & vires mihi quæ olim! profectò lustrarem amata mihi loca, & amplecterer viros, quorum nomen me recreat & diffundit. Sed coërceo exsilientem animum: te rogo, vti in me sis quem ostendis, certus à Lipsio idem tibi fore. Lugd. Batauorum, Kalendis Iuniis. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XXXIII.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

BREDERODIVS noster, dum ad vos iter affectat, desideriũ & memoriam mihi excitauit tui. Meritò te amo, qui iam

dudum me: & id ostendisti non vno signo. Scripta tua, quæ in publicum elaborasti, nobis grata, tibi honesta: & in similibus edendis vt perseueres, te hortor. Vides languescere Galliã tuam, & ponere paullatim ardorem illum discendi, docendi, scribendi. Vos pauci è subsidio adeste. Malum illum deum &* βροτολοιγὸν abisse à vobis, gaudeo: vtinam &* λιμός! quod, vt hæc tempestas anni est, spero. Nos pessum imus: aut valdè fallor: nec sustentat scirpea illa, quam induximus, ratis. Fraudes, inscitia, calor, quid non corrumpunt? Fuit apud nos nuper Paulus Stephanus Hen. F. mitis animi adolescens: quod velim patri nuncies, & à me salutes. inprimis autem Casaubonum, eiusdem, vt audio, generum, cuius ingenio & crescenti famæ valdè faueo. placent nimis scripta eius, quæ vidi. Cetera à Brœderodio nostro audies: quem vt commendem tibi, à se commendatum, non laboro. Tamen vno verbo id facio, sed seriò prorsus. Vale V. C. & me ama. Lugduni Batauor. Idib. Sextil. ∞. IↃ. LXXXVII.

* hominum pestem.
* ipsa pestis.

EPISTOLA XXXIV. *Antuerpiam.*

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

Si paullò tardiùs, mi Raphelengi, ad litteras tuas respondeo, non miraberis, si me & te videbis. Me, qui ita cottidie interpellor & occupor, vt omne tempus sermonibus aut colloquiis pænè dandum sit, exiguum aliquod meditationi aut stilo supersit: te, qui ipse in hoc largo otio, in flore ingenij, aut spissò ad nos scribis, aut siles. Et tamen scito affici nos tuis litteris, & hærere in istis medullis semel conceptum tui amorem. Postremæ tuæ me recrearunt. in quibus omnia beniuola in nos (de quo numquã dubitaui: nec aliter tibi facere fas est) & de te ipso plena bonę spei. Vitia vides mollioris illius præsertim & residis animi: quem vtinã, vtinam, semel excites & erigas, mi adolescens, non tam citò relapsurum. Contemni à te humana, gaudeo. quæ me quidem auctore pedibus etiam trahe: sed ita vt contemptus iste ab alto quodam animo sit, non qui ipsus se contemnat. Pars illa ætherea in te viuat & vigeat: cetera illi seruiant, sed non vt cum illis ipsa. Hoc modestiam aut sapientiam censes, iacêre? nihil

hil agere? ad nullum vitæ genus collineare? Ignauia eſt, magnorum etiam ſæpè ingeniorum peſtis. *Subit enim*, vt ille inquit, *inertię ipſius quædam dulcedo, & inuiſa primò deſidia poſtremò amatur.* Vt lignum occulta teredo conſumit: ſic animum delimat paullatim & exedit ignauus hic affectus. Homo es, è duplici materie, cæleſti & terrenâ: ad duo etiam natus, cælum & terrã. Illud inprimis, ſed nec hæc neglegenda eſt, quamdiu es in iſtâ. Id eſt, famam, opes, amicos, doctrinam, hæc omnia modicè parare debes, quæ magna eſſe vides apud homines etiam magnos. Ad vanã & validam ambitionem non te voco: ad media tantùm illa: quæ vſum ſui varium præbere nata ſunt, bonum bonis, malum malis. Per hunc omniũ rerum immodicum contemptũ, vide ne in contemptum veniat vita ipſa. Tempora me dant in languorem, inquies. quid tempora? tu ſemel ſtatue quis eſſe debeas, illuc cogitationes actioneſq; dirige: cetera eo loco habe, quo tempeſtates aut ventos. Munies te contra illa, vt poteris: neminem cõtumaciâ aut loquentiâ irritabis: cetera permittes illi, qui tempora & temporum dominos regit. Rarò alliſa nauis eſt, quæ modico velo legit litus. Eminentia feriunt procellæ. Hæc cogita: & illud inprimis, vt attemperes te ad conſilia aui tui, ſiue iuſſa. Quis illo tui amantior? quis vſu rerum peritior? nec puta prudentiam omnem à litterulis manare, aut neſcio quâ hac doctrinâ. Telum ea & adiumentum acre, fateor: ſed non ſola.

Tua in Senecam mihi proba ſunt. quid ſi aliud tale in alium oratorem, ſiue poëtam? elige. Quæ conferre cœpiſti cum Ortelij noſtri libro in altero Senecâ, video non mala eſſe: cupio vt perſeueres, & vt quemque librum abſolueris, ad me mittas. Ego his diebus Controuerſias contuli, & repperi haud pauca Cenſoribus non viſa nec Romanis nec Gallicanis. Res noſtræ fluctuant, & turbat vicinum mare: nos illi (Deo hoc debemus) qui ſolemus, inconcuſſi. Vale mi Raphelengi, & ſi me amas, te ama. Lugduni Batauor. proprid. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA XXXV. *Marpurgum.*

NICODEMO FRISCHLINO.

SEROTINAE tuæ ad me litteræ, tamen gratæ: vel quia tam amanter ad amandum prouocas, vel quia communicas iis rebus; quæ in Germaniâ geruntur. Quam terram velut alteram parentem (origine enim nos Belgæ inde) iure diligo, atque eo magis, quòd benigna ea nutrix mihi fuit per aliquot annos. Statueram regustare liquores eius, & in itinere medio fui: reppulit me aduersantis Fortunę velut ventus. Ergo nunc iterùm in aquosâ Bataui â meâ, mihi tamen carâ, quia carus ego illi. Cum Crusio tua liticula nonnihil me cruciat. nollem in hac paucitate eruditorum eos inter se--- *ἀντιβίοισι μαχέσασθαι ἐπέεσσι. Sed tamen, liberè dicā, etsi ætate ille grandior; tu mihi in hoc certamine Achilles, ille Troilus videtur. Plus virium in tuâ hastâ, imò & causâ: si tamen eam per calorem & immodestiam (quod spero longè à te esse) non corrumpis. Ego miror homines esse, qui plus Grammaticorum pręceptis tribuant, quàm illis per quos Grammatici viuunt. Mihi probum & rectum est, quicquid proba & prisca illa ætas scripsit, etsi Grammaticorum omni cohorti aut non lectum aut neglectum. Tamen Crusiana illa nondum vidi, & ideò iure amplio, ne audiam illud, *μηδὲ δίκην. Te amo, & saluere iubeo, & crebrò terere hoc litterarum iter. Agere te Marpurgi gaudeo, apud Principem, qui sapientiâ Germaniæ Princeps. Vale. Lugduni Batauor. VII. Non. Ianuar. ∞. Iↄ. LXXXVII. stilo nostrate.

*aduersis sermonibus depugnare.

*ne caussam.

EPISTOLA XXXVI.

FRANC. NANSIO V. Cl.

SALVE mi Nansi. en habes Nonnum tuum, quem remitto lectum à me cum voluptate. Ipse Poëta mirificus (vt res quidem illa & versio patitur) & tu Censor, in eo emendando. At defectus quos in eo supples, iam non defectus: cùm tam felici

&

& pari venâ carmina addideris tua, nec tua. Nonnum enim totum ſpirant, quem concoxiſti. Perge, & ede. ego ſuadeo: quem ſcire debes tui amantem eſſe. Prid. Kal. Iunij. ∞. IↃ. LXXXVI.

EPISTOLA XXXVII.

ABRAHAMO ORTELIO.

THESAVRVM abs te, mi Orteli, vidi & in parte legi: verè theſaurum. Condita in eo habes, quicquid Græcia aut Latium habuit, in eâ quidem argumenti parte. Placet materies, ordo, induſtria: illa vtiliſſima, iſte facillimus, hæc ſumma. Iam prælоquia illa & velut lumen operis, quid? bona. Bochij veſtri & Vackheri verſus laudabiles: quos ex vngue illo viros puto, & gratulor veſtræ vrbi. Quæ iámne reſpirat? Diu fauces vobis premit atra & famelica illa DIUA: quam pellet, niſi fallor, nata mox copia pleno cornu. Deus faxit! ciues enim certè amamus, & quicquid Belgarum eſt, longè ab odio quod factio gignit. Byzantina Imperatrix (Irenen dico) quando ad nos? heu, tardè. nec viam video: niſi quia Deo, cùm volet, * ἄπαν ἄπορον, πόριμον. Cratonem medicum abiiſſe audio, & doleo. amauit me vir, ego illum. At nos manemus, in extremâ velut vitæ lineâ ſtantes, & animo dumtaxat, non corpore, fortes. Politica noſtra pergunt, ſed, vt familiaris poëta meus loquitur, teſtudineum gradum. Ita ſæpè interpellamur, ab amicis; à munere quod ſuſtineo, à morbis. Fero omnia, & te in pectore æternùm. Vale. Prid. Non. Iulias. ∞. IↃ. LXXXVII.

* omne inuium, peruium.

EPISTOLA XXXVIII. *Erfordiam.*

MATTHAEO DRESSERO.

ETIAMNE ex diſſitis illis locis aura ad me beniuolentiæ? etiam. & ſpirat ea ſuauiter in tuis litteris, quas ante paucos dies accepi amoris & honeſti iudicij plenas. Vtroque gaudeo, etſi illo magis quàm iſto: quia riuus hic ab eo fonte, & multum me æſtimas, quia multum amas. Et verò iam pridem inter nos cogno-

cognouimus; cùm in Germaniâ veſtrâ aliquamdiu Ienæ agerem, & ad meliores artes præirem iuuentuti. Tunc (memoriâ teneo) coïtum inter nos fœdus amicitiæ, non niſi nobiſcum morituræ. Perſeuera: ego de me hunc affectum tibi ſpondeo* εἰς αἰῶνας. Quem vtinam tempora & res noſtræ ferrent, vt aut præſentes, aut certè vicini magis oſtenderemus! fruerer te non ſolùm cogitatione, ſed etiam poſſeſſione, & manum inijcerem in ceruices tam amicas. Fata negant. nec aliud relinquitur, quàm arcta & arcana illa animorum coniunctio: quam magis magiſque ligemus per epiſtolarum hęc vincla. Verba iſta ſunt, fateor: ſed *ἀπὸ βαθείας ψυχῆς, & re comprobanda, cùm res ſe dabit. Salue Vir eruditiſſime. Lugduni Batauorum.

*in perpetuum.

*à profundâ mente.

EPISTOLA XXXIX. *Patauium.*

EVER. POLLIONI.

ITALIANE te tenet? præter opinionem meam, fateor: & tamen gaudeo. Quî non amem illum locum, in quo iucundiſſimè viximus ipſi olim? qui ante nos, ſedes tot illuſtrium animarum? Sanè amo, & ſi adire aut peregrinari in eo diſſuadeam, repugnem interiori meæ menti. Tamen tardè nec libenter conceſſi hoc tibi. quid mirare, ſi timidus amor eſt? ſi iuſta etiam mihi cauſſa timoris? eò magis quia gentem & loca illa penitiùs paullò introſpexi. Ad Lanoyum quæ ſcripſerim, legiſti: crede non ſcripta ea animi cauſsâ. Mare, mare, nauigas, & id ſcopuloſum: caue ne obhæreat alibi iſta ratis. Cautè inter captatores homines ambula, te cela, linguam preme, omnia proba etſi non probas. Certamen aut diſſenſus omnino tibi cauenda, & vt feliciter hoſpitem agas, age ſeruum. Iactantia aut libertas nobis ſeruentur: nobis etiam omnis tuus amor caſtus, purus, & nequid delibent ex eo obſcænæ illæ aues. Quàtumuis formâ aut plumis blandiantur, ah fuge; aut potiùs pugna, quod dicitur, * περὶ κρεῶν. Reuera de illis agitur. Præſidium tu in motu ponis, & quod nuſquam, vt ais, figes pedem. malo vt nuſquam oculum, inprimis ne animum: & vt ille ſemper munitus ſit in eiuſmodi occurſus aut aſpectus. Hoc tamen ſuadeo, vt vidiſſe Italiam ſatis habeas, hoc quidem tempore: nō placeat tibi pernouiſſe eam aut inſediſſe. Viros magnos regio

*De carnibus.

regio fert, ſcio: ſed ſepoſitos aut ſubductos: & vt prompti ſint, vix per illa diſcrimina adeundos. Minùs mihi ſape, & diutiùs viue. Quibus nunc velim te innoteſcere, paucos noui. Anni octodecim ſunt, cùm Italiam ego reliqui: & qui tunc vigebant, pleroſque ex iis reliquit vita. Ad Hier. Mercurialem litteras tamen dedi: virum probum, candidum, illuſtri doctrinâ & famâ. Bononiæ, opinor, nunc reperies. Romæ eſt Fuluius Vrſinus, cui ſalus à me fortaſſe tibi dederit admiſſionem. Eſt ibidem Latinus Latinius, ſi tamen viuit, probiſſimus ſenum quos ego noui, & omni litteraturâ inſtructus. Eum quoque à me ſaluta. Reliqui è grandibus ſunt, ad quos te non mitto: qui rem, vt opinor, quæris, non ſplendorem. Quod ſupereſt, Deum, vt Comici verbo vtar, animitus rogo, cautam circumſpectamque mentem tibi det, & auidam ad tuos redeundi. Wiltzium meum, ſi illic eſt, à me ſaluta: à quo iampridem nihil audire me. ſed cohibeo. Tu vale. Poſtrid. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA XL.

PETRO ALOSTANO.

DOVSA meus ad vos venit, & eſt in quo operâ tuâ ei opus: quam vt benignè, &, vt ingenium tuum eſt, comiter illi exhibeas, te rogo. Reſp. noſtra quo loco ſit, vides: & quò perduxerint nos acerba quorumdam conſilia, nec percocta ſatis ad Prudentiæ ſolem. Hinc immites iſti fructus, quos ciues illi veſtri numquam guſtarunt, te regente. Vtinam & nunc (tibi hoc, nec tuâ cauſsâ dicam) eiuſmodi aliquot ingenia nobis ad clauum! facilè ſedarent hi fluctus. Niſi fit, mergimur, mi Aloſtane, mergimur. Deus iuuet, & te Vir Clariſs. ſeruet. Poſtrid. Kalend. April. ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XLI. *Burdigalam.*

MICHAELI MONTANO.

SCRIPSI ad te ante menſes &, vt tempora hæc ſunt, ſuſpicor non vanè, parùm rectè eas litteras, certè parùm feliciter, datas. Nam nec ab eo cui Lutetiam curandas miſeram, reſponſi

X quid-

quidquam accepi. Itaque itero ſcriptionem. non quia tuâ magni interſit, ſed quia meâ, ſcire te & accepiſſe me humaniſſimas tuas litteras, & eo quidem animo quo à tali viro merebantur. Non blandiamur inter nos. ego te talem cenſeo, qualem publicè deſcripſi vno verbo. Inter ſeptem illos te referam, aut ſi quid ſapientius illis ſeptem? Nam externa & polita iſta doctrinarum, ſermonis & linguarum ad faſtum & faſtidium vſque ſcientiam (audi intimum meum ſenſum) ſperno ego valdè, niſi cum prudentiâ quadam & recti iudicij normâ coniuncta dirigantur ad vſum vitæ. Ea duo poſtrema in te eſſe vidi, & illa non deeſſe. Nos in Politicis aliquid meditabamur, deſumptum ex veterum agro: & iam pars non ſcripta ſolùm, ſed tradita typis. tamen differo, & ſuſtineo me temporum horum adſpectu. Ego enim, vt pericula quæ obueniunt, non timeo aut vito; ita non temerè ea prouoco aut arceſſo. Scio autem quàm facilè vel in optimis conſiliis peccetur, æuo quod impetu, non conſilio fertur. Intereà in Senecam Tragicum aliquid Criticum dedi: quem ſcriptorem, vel ob nomen, ſcio & te amare. Nunc edo *Curas* meas *ſecundas* (ita appello) in Tacitum. Quid faciam? aliquâ fallendum hoc otium eſt, ſi non ſalubri, certè non inutili occupatione. Tu vir magne ecquid agas, & inprimis ecquid valeas in Regni veſtri morbo, fac me tui amantem ſcitiorem. Lugduni Batauorum, XVII. Kalend. Maias. ∞.IϽ.LXXXIIX.

EPISTOLA XLII.

THEODORO BERNARDI S. D.

BENE habet, mi Theodore. de Amico illo noſtro extra metum ſumus, imò extra ſuſpicionem. Ille viuit (ex litteris eius mihi conſtat) & viuet, vt ſpero, in multos annos. Heu dolorem meum, ſi aliter! Variis virtutibus amorem noſtrum meretur, & certè amore. Quòd quæris à me de Apellæis illis lineis, veráſne eas cenſeam, & quales? ad prius reſpondeo, veras: nec fas ambigere, niſi ſi fidem ſpernimus hiſtoriæ omnis priſcæ. Ad alterum nunc ſileo: & cenſeo vt priùs ab Amico illo noſtro quæras, cuius ingenium grande & capax, diffuſum per has quoque artes. Mirificus ille vir eſt, & quem Homeri verbis iure appel-
les

les* —— δαίφρονα, ποικιλομήτην. Ego coràm aliquid tecum. quem decretum mihi visere ineunte hoc Vere, atque vnà cum Henrico Spiegelio meo amplecti. Amo vtrumque: vterque me amate. Lugduni Bat. Prid. Kalend. Mart. *prudentem, variâ mente præditum.

EPISTOLA XLIII.

THEODORO LEEWIO.

GAVDEO & gratulor (hinc enim primùm ordiar) quòd iterùm te dedisti in iucunda hæc nuptiarum vincla. Deum quæso, vti felix tibi ea res & salutaris sit: id est, matrimonium concors. Nam in eo voto, includi censeam reliqua vota. De quo mihi magna spes est, quòd eam non ex dote legisti, sed ex naturâ, & ex ipsâ. Sic decuit (quidquid vulgus hîc dicet:) & equum emere, non sellam aut strata. De rep. nostrâ nec ex tuis litteris mihi magna spes est, nec ex rumoribus vulgi. Si vtrimque pertendunt, quis exitus? Cedere altera pars debeat, aut potiùs vtraque, & sic coïre in arctum & amicum fœdus. Amentia! hostis in latere, & tantùm non ad portas Annibal: & nos litigamus? Atque hæc per eos eueniunt, qui sententiæ suæ tenaces, iudicia omnia & consilia spernunt aliorum. qui quam viam semel ingressi sunt, nec omittunt, etiam in errore manifesto. Pestis iam olim huius & plurium rerum publicarum: nec facilè excutienda, si aut ipsa potens, aut obsedit potentes. Felices illi Principes, quibus electio & iudicium est hominum, quibus fidant & credant. Intereà quocumque loco nostræ res: nos, mi Leewi, nostro maneamus, id est, inconcusso illo & firmo. A deo & à fato eius pendeamus, certi subire sortem omnem quam ille dabit patienti ceruice. Calcitrones isti & refractarij equi, hoc consequuntur, vt verbera etiam aliquot excipiant, nec excutiant tamen iugum. Omninò lenius omne malum fit, leniter ferendo. Qui interpretando auget, qui velut scalpit suum vlcus: facit, quod qui onus ad onus sibi addunt. Ego tecum sentio. standum in hac acie, & sine fugæ vllâ cogitatione, vincendum aut cadendum: sic tamen, quamdiu palàm aliter non suadebit ille Imperator. Lugduni Batauorum XI. Kalend. Octobris ∞. IↃ. LXXXVII.

EPISTOLA XLIV.

IANO DOVSAE *Filio.*

SCALIGERVM patrem, quem ſæpè tibi laudo, mi Douſâ, ipſum hîc vide. Quis depinxit? quo nemo meliùs aut veriùs potuit, ſe ipſe. Quando? cùm fallere ei minimè libitum, paucis diebus ante ſummum diem. Heu, quis ille vir! pænè auſim dicere,

——* σοφίην μὲν ἀλίγκιος ἀθανάτοισι.

** ſapientiâ ſimilis diis immortalibus.*

Tres ſunt quos admirari vnicè ſoleo, & qui in hominibus exceſſiſſe mihi humanum faſtigium videntur, Homerus, Hippocrates, Ariſtoteles: ſed addo hunc quartum, qui natus in miraculum & gloriam noſtri æui. Scripta docent (etſi bona, imò optima, eorum pars periit:) tum hæc Epiſtola. quam tu mi Douſa, quantum poteſt, lege, deſcribe, remitte. Nam Pici non ita aurum ſuum cuſtodiunt, vt ego hunc theſaurum.

EPISTOLA XLV.

IOS. SCALIGER IVLI CAESARIS F. *Franciſco Vertuniano* S.

INCIDI in Epiſtolam Patris mei, quam vltimam prudentiſſimus Senex dictauit. Agnoſces, puto, manum meam. eam ille dictauit inuitiſſimus. hoc eſt, rogatu Paſchalij illius qui ſe hiſtorici Regij non tam munere quàm nomine venditabat. Quod niſi te ex Epiſtolâ ipsâ cognoſcere mallem, pluribus tibi explicaſſem. Hoc vetabat ingenuus pudor; ſed officium ſcribendi expreſſit importuna hominis loquacitas. Quare, quum te videam ſtudioſum Scaligeri nominis, non dubitaui te hanc Epiſtolam non ſolùm in deliciis, ſed etiam in miraculi parte habiturum. Adde quod eam in parte officij te habere volo, quòd ad me pertinere putem te nihil ignorare eorum, quæ ad amicitiam noſtram aut augendam aut conſeruandam ſpectare videbuntur. Quum Epiſtolam eam deſcripſeris, remittito. Nam non tantùm meâ, ſed etiam omnium bonorum intereſt, eam non perire. Vale, ac me ama. Vlmium noſtrum ſaluta. Abenni. propridie Kal. Iun.

EPISTOLA XLVI.

IVL. SCALIGER FERRERIO S.

QVOD *tuis elegantiſſimis litteris non reſponderim, multas afferre cauſſas poſſum, ſed omnes quidem præter meas occupationes. Nã quemad-*

quemadmodum iucundissima mihi fuit salutatio tua, ita nihil mihi prius esse oportet, quàm vt omnibus omissis ostendam diligenter & mihi fuisse honori, & dandam esse operam vt mutuis officiis eliciam frequentiorem. Ceterùm ad hanc vsque diem nemo se obtulit nobis, qui isthuc iter faceret, nisi Quæstorum magistri, quorum tanta est superbia, vt præ se contemptis cæteris omnibus pænè regnent. Podius verò noster pænè priùs abiit quàm acceßit. Atque nunc etiam ita scribo, non qui habeam quidem, sed vt ne mihi desim, si fortè quopiam meliore fato nactus fuero nuntium aliquem opportunum Scriptionis verò meæ summa in eo potissimùm versatur, vt quammaximas poßim gratias agam viro de nostro sæculo benè merito Paschalio, qui ita censuerit, me augere posse numerũ virorum illustrium, præsertim in Regiâ historiâ. Ac quamquam diuturnâ ambitione meus animus æger sibi studuerit aliquid comparare, quo se humo, vt ait ille, tolleret; sæpè tamen sese respiciens ac sui compos factus, faciundum putauit, vt iam partæ gloriæ acquiesceret: non quòd vel recusem, vel parui faciam me vti beneficio tanti viri; sed satis habiturum me debere arbitror, si quantus illi modò notus sim, tantum me ostendat posteritati. Nam quod tam gratiosè atque humanè petit, de me vt historiam conscribam, quin ad id adducar faciendum, tres omnino caussæ prohibuere. Ac primùm quidem pudor ingenuus, & dignus vel familiâ nostrâ vel meâ institutione. deinde quòd quammaximis atque illustrißimis de rebus meis vbi narrauero, tum maximè dixerint me mentiri, quicumque tantum litterarum cum tantâ belli gloriâ in seipsis coniunctum non esse indignantur. Tertium verò illud est, quum elogio simplicissimo transigendum illi video, quæ ne maiori quidem libro comprehendi possent. Pugnaui pedes, eques; adolescens, iuuenis; miles, præfectus; certamine singulari, in obsidionibus, in campo ciuili, ad ludos equitum ordinarios, in excursionibus, in exercitibus: sæpiùs vici, aliquando victus sum, corpore, non animo; non virtute, sed fato: sed ita vt etiam aduersi casus ipsi maiori mihi fuerint honori propter egregia facinora, quàm ipsis hostibus victoria. loca infinita non designabo. Familiæ nostræ merita à Taxili vsque temporibus erga regnum Gallicum ad meam vsque operam notissima sunt. Quòd si exempla non sunt odiosa, poterit illius erga me amor eius animum eò impellere, vt simul & Maßinissam & Xenophontem componat, quorum vtriusque idea vix me vnum exprimat. Vides quàm ridiculus mihi ipsi factus sim, quùm vix centesimam quamque partem delibarim. De his omnibus ita vt volet. Nam fami-

liam meam quotusquisque doctiorum neget, si nobilitas in vetustate sita est, esse omnium nobilissimam? cuius lux in Alani splendore ac virtute aduersus Attilam primùm refulsit. Si ad capita Principum spectes, liberalium, magnanimorum, fortissimorum; perpaucę gentes cum eá sint comparandæ. Si quis malit intueri cognationes, deductos nos sciat multis ex Imperatoribus. Quintus enim ego sum ab Imperatoris Ludouici Bauari filiá. Si quid verò conferunt etiam adfinitates, quis ignorat Mastini Scaligeri filiam Beatricem, Barnabæ Ducis Mediolani vxorem, decem filias peperisse, quæ omnes maximis Europæ Principibus nuptę fuerint; vna etiam Eduardo Regis Angliæ filio, quo defuncto duxerit eam vxorem Dux Andegauensium; altera verò Siciliæ Regina fuerit? Sed vt parcam historiæ; hic est ille Barnabas, cuius fratri nupsit Valentina, & quam honoris caussá nomino, & quâ nominatâ finem statuo gloriæ nostræ. Nihil enim mihi honorificentius contingere potuit, quàm vt essem sub luce Regum Francorum, non solùm tamquam ciuis adscitus ab Opt. Max. Francisco Rege diuino; verùm etiam particeps benignitatis atque pietatis Regis incomparabilis Henrici secundi. De meis verò vel studiis vel scripturis nihil ad Paschalium mittam. De iis moribus, qui ad vegetum robur animi pertinent, etiam in hac extremá senectute, qui pænè octogenarius sum, perpauca poterit, nisi graue est. Omitto frigoris, æstus, inediæ patientissimum, dies integros laboribus fregisse, noctes etiam continuasse. Hoc multis fortasse commune: illud non fortasse multis; vespere post expedita diurna negotia ad sexaginta versus commentum esse; deinde cænasse; post cænam dictasse quæ ad ægrotorum postriduanas præscriptiones pertinerent; posteà somnum cepisse; summo mane experrectum fremitu nuntiorum qui opem meam petunt cottidianam, interrogasse, respondisse, dictasse sub prandium vsque; meridie pransum illos ipsos versus quos vespere concepissem, ad verbũ sine vllá hæsitatione scribi iussisse. Qui hoc non mirabitur, fortasse ne illud quidem, decem & septem Æschyli versus semel modò lectos summá fide memoriter illicò reddidisse. Habes quæ à Paschalio humanissimè rogatus, à me ipso coactus effudi; non quòd digna putarem tanti viri lucubrationibus atque admiratione posteritatis; sed ne viderer barbaro fastidio tam luculentũ officium contempsisse. Vale. Agenno. Prid. Non. Iulij.*

* Sed cxx. fuisse, cosque Ionicos maiores, Ios. filius dixit; nam & ipse describebat dictante Patre.

Tuus Scaliger alienâ manu. meâ enim ægerrimâ hoc tantùm subscripsi.

EPI-

EPISTOLA XLVII. *Patauium.*

HIERONYMO MERCVRIALI.

AD litteras quas à te vnas accepi, iamdiu Vir Cl^me respondi. Vtinam sæpiùs scriptionis hoc mutuæ iter teramus! quid mihi iucundius? Sed, vt ille ait, multæ inter nos terræ sunt, & multi montes: qui tamen separant me à te, nec separant, ad quem sæpè transuolo cogitationum & desiderij leui alâ. O Italia, quam vidi olim, non pernoui! quando te regustabo? Ita me deus amet, vt hoc aueo. vereor vt frustrà, cùm tempora video, & valetudinem quoque istam, quæ ambigua & infirma. Sed vt hoc non sit, fas mihi tamen vos interdum litterarum hac viâ adire & alloqui. quod facio nunc ex occasiunculâ, quam mihi præbuit egregius & ingenuæ doctrinæ iuuenis Euerardus Pollio; cui apud te commendando hoc satis erit, quòd vsus olim sit domo meâ & mensâ. Si te videt, ama iuuenem, & benigniore vultu excipe. nec enim aliud pretium quærit, aut certè non maius, peregrinationis suæ, quàm eiusmodi viros & hæc lumina vidisse, iisque innotuisse. Adolescens est * ἐ τῶν πολλῶν. Idem à te peto pro Henrico Wiltzio, si is quoque templum tuum adibit, excipias propitius & volens. Hypochondriorum meus morbus remisit, sic tamen vt intemperies & imbecillitas in hepate remaneat: cui vt possumus, non tam * φαρμακείᾳ quàm diætâ medemur. Abiisse te honestissimâ vocatione Bononiam audimus. ni id esset, valdè rogarem in Viri magni Vinc. Pinelli amicitiam me insinuares: quem ego iure æstimo inter Italorum primos. Vale, & seriò amantem tui ama. postrid. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

*non è vulgo.

* medicamentariâ.

EPISTOLA XLVIII. *Zwollam.*

LAMBERTO CVLENIO IC^to.

SI vmquam, lubens litteras tuas & te in iis regustaui ex interuallo. Molestus mihi esse vereris? numquam potes caput tam amicum. atq; hoc debeo Bronchorstio; qui vt beneficium à me impetraret, prior mihi obtulit litteras tuas: cui adfuturũ me in om-

in omni re noli ambigere. Ipse id videbit, & scio scribet. Vtinam potiùs tibi in re simili gratificandi occasio esset! sed patria te & publicum munus tenent, & (vt verum fatear) ita hoc rerum statu omnia hîc & alibi ambigua, vt nesciam an amici sit alium temerè commouere. Diffidij semina palàm video: Deus ille faciat, vt opprimantur in herbâ. Animos magnos illa gens auxiliaris gerit, & nostris certum non cedere de priscâ libertate. Vtrique tamen vt spero aliquid remittent, nec funem hunc contentionis trahent, quod non potest sine casu & pernicie alternâ. Nobis enim, quod Deus auertat, oppressis, quæ illis perennandi spes? Huic rei symbola aliquot conscripsi, quæ hîc vides, in vsum & gratiam præfecti vestri monetæ. Arcanum omnem sensum non explicui: nec opus, perit enim horum talium Venus, nisi aliquid sit, quod lector & inspector quærat, & inuento eo gaudeat. Comitem Dordraci fuisse, sed statim in Zelandiam rediisse, credo te scire. De summâ rerum, non aliud habeo quod nunciem. suspecta enim adhuc omnia, & mutuâ quadam diffidentiâ suspensa. O Belgica, húcne redacta es, vt timere eos ipsos debeas, quos euocasti ne timeres! Impedior, ignosce. nam animus mihi certè diutiùs tecum fabulandi, quod aut coràm aliquando fiet, aut per litteras ocio meliore. Vale Vir Clarissime, & prorsus mihi care. XI. Kalend. Sextil.

EPISTOLA XLIX. *Brielam.*

PETRO REGEMORTERO.

ERGÓNE meas nondum accepisti? at dedi illi ipsi qui tuas adtulit, atque adeò etiam ad Baudium. Socordia hæc hominum, an perfidia? Tamen amorem & curam tuam amo, qui me alteris etiam compellas, & significas quæ gratum mihi intellegere & scire. Nam etsi, mi Regemortere, reip. nõ misceor (scis hac in parte decretum meum, quod nulla res mutabit) tamen non ita * μετέωρος sum, aut ab communi hac vitâ abeo, vt exuam solicitudinem omnem de patriâ & affectũ. Ego illi benè cupio, & ex animo iis omnibus qui hanc procurant. Vtinã concordia illa inter nos, quæ esse debeat: & quę nisi breui coit, perimus. Ego tecum quoque sentio, legum ita habendam rationem nobis, v[t]

* *aliud agens.*

præua

præualeat suprema illa lex. Patriæ salus. cùm hæc periclitatur ob priua aliqua scita siue leges, scio non solùm flectendas istas sed frangendas: & improbus, quisquis aliter sentit. Sed tamen videndum, nequid nimis tendatur: & ne acri contentione rumpatur, quod dicitur, hic funis. Vtrique cadimus, si id fiat. Principibus honorem & dignitatem seruari, æquum & verum est: sed, per deum immortalem, ne ita illa omnia ad exactam & summam rationem reuocemus, vt neglegamus salutem. Tempestas & venti in hoc mari sunt. quis ille nauta, qui vno cursu & certâ, vt sic dicam, lineâ peruehi conetur in portum? Flectendum est, vela commutanda, obuertenda: & curandum, vt tutò potiùs perueniamus quò instítimus, quàm vt citò. Dies multa dabit quæ nunc ardua videntur, & ille * ὁ πάντων πατὴρ χρόνος. Calore quisquis vtitur apud frigidas has gentes, falletur & labetur. Duci volunt, non trahi. Ille noster * μεγαλήτωρ, vtinam largiatur aliquid istis cum vsurâ recipiendum, & submittat se nonnihil vt crescat! Liberè hæc ad te scribo (sed solum) nec cælo sententiam meam in hoc dissidio non dissidio, quæ est, Indulgere. Si pertendimus: è leuiculis rebus veniemus ad mage maiores rixas. Cum Ordinibus vt conueniatur, id est opidis, caput rei est: de hominibus singulis, quales & quanti illi sint, quis laboret? Sequentur, aut ruent. De collegæ mei negotio, rogari nolo. Non dicam fenestrâ, sed rimâ mihi apertâ, omnia conabor ad perfringendam hanc arcem: quamquam ille, quod scis, nescio quâ caussâ alienior à me in totâ hac caussâ. Sed nihilominus * μελήσει. Tu vale. XII. Kal. Octob.

*omnium pater Tempus.

*magnanimus.

*cura erit.

EPISTOLA L. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

HEVS tu, quid nuntij habes non intempestiui solùm, sed infidi? Ille me in horto subitò opprimit, litteras tuas porrigit (illas quidem optatissimas) poscit illicò responsum. Intra horulam, inquam. negat. Intra semihorulam. negat. Quid ergo faciam? inquio. Mitte sodes, inquit, Hagam: totum diem ego cras illîc, & in tali domo. Ego, mi Lampsoni, testor Genium amicitiæ, misi: sed litteræ ad me remissæ, cùm ille nusquam comparuisset. Hoc præfari volui, & silentium excusare. nunc ad tuas.

Vrges valdè vt concinnem De inſtitutione Iuuentutis. fiet: ſed non antè poteſt, quàm hoc pertexuero in Politicis, quod ſum exorſus. Valdè id opus me tenet: magis quàm vllum meum, etſi nec meum. Colligo enim & conſarcino ex ſcriptis alienis. Quid faciam? vereor vt error iudicij mei fuerit in ordiendo: nunc conſtantiæ laus eſt in abſoluendo. Quædam etiam interueniunt, de temperie in Religionis rebus, & talia, quę hoc æuo cum omnium gratiâ aut veniâ non dicas. Tamen faciam, & breui vt ſpero habebis. Nunc iſtud breue adtextum ſiue προσθημα habe ad Cornelium: non guſtandum, niſi illo lecto. Opus eo edito fuit, quia iterùm Commentarij noſtri eduntur cum hoc augmento: quos qui non habebunt, contenti ſint illo. Status publicus apud nos valdè * κυματίζει. de Pace multus ſermo & multa ſpes fuit: nunc iterùm langueſcit. Petrum Oranum quòd amicum mihi conciliaſti (tuum hoc eſſe ſcio) gaudeo. Virum magnum, & quod caput eſt, bonum eſſe, quídni credam, qui tibi ſic placeat? Itaque reſponde illi audacter de mutuo meo animo: quem factis verbiſque oſtendam, vbi res cumque feret. Sed nónne ego Oranum noui aliquem Coloniæ olim? opinor, & qui erat ex Leodienſium gente apud Patres illos meos, quos noſti. Nec tamen opinor hunc eſſe. Tu quæ promittis, aut vt verius dicam, offers, de Inſtitutione à Ximenio ſcriptâ, ſi me amas, fac videam. Valdè me iis aut adiutum iri ſcio, aut firmatum. Lugd. Batauor. xv. Kalend. Iul. ∞. IↃ. LXXXIIX.

*fluctuat.

EPISTOLA LI. *Dantiſcum.*

IANO GRVTERO.

BREVES & triſtes tuas nuper accepi, de parentis optimi fato: & nunc vberiores paullò, non lætiores. Nimis, mi Grutere, iaces. Quid te moneam? ſcio te hanc in rem omnia quæ me ſcire: hoc deeſt, quod non vſurpas. Remedia habes, ſed recondita velut in thecâ tuæ mentis, non expromis. At nunc eſt vſus eorum, aut numquam erit. Vides publicè, vides priuatim omnia aduerſa, triſtia: nec ſpem cuiquam niſi in ſe, id eſt, robore & contemptu quodam omnium rerum. Quid alios, quid me cenſes? agere ſcilicet dies feſtos? in morbo iam biennium non cubo,

ſed, quod deterius ego cenſeo, ambulo. Æger enim omnia munia fungi cogor ſanorum. Alius me ſcribere, legere vult, alius conuiuari, hilareſcere, & omnia agere vt ſolebam. Et tamen, mi Grutere, apto me huic ſcenæ, & hilari vultu perſonam ſuſtineo, quam impoſuit magnus ille Ædilis. tu idem fac. Non es qui ille, & ille? at multi etiam infra te ſunt, & qui in cælo ſibi videantur, ſi tuo loco. Alia ſolatia omitto: hoc quòd ſapere & ſcire ſupra vulgum aliquid tibi datum eſt, quanti æſtimas? Si vero pretio, ſupra omnes debes humanas opes. Deſcende in te, ſubtrahe ab circumfuſis & externis, & oblectare cum interno illo deo qui in te viuit. Ille, ille melior ignis, niſi opprimis, exſtinguere vnâ flammulâ poteſt humida hæc omnia & lenta curarum. Huic rei en nouum ſubſidium, libros. Miſimus enim quos petiſti. At tu *Pericula* tua cur nobis inuides? iraſcor. Ego me velut Familiarem aliquem Larem vel primum placandum cenſebam hiſce libamentis. Culpam vides, tu emenda. In Plautum iam nuper accepi, & ſanè placuerunt. Non ſcripſi: quia tunc nullus videram, & hæſerunt eæ Notæ apud Æmilium noſtrum Roſendalium, me non inuito. Amo enim & illum adoleſcentem, ingenij planè boni & recti, id eſt tui. De Conſtantiâ noſtrâ quod etiam nunc quidam carpunt: ſecurus eſto, mi Grutere. Morbus hic quidam animi eſt, & nocere magis volunt, quàm nocebunt.

Illam aget pennâ metuente ſolui
Fama ſuperſtes.

* Αφθιτον inquam, etſi non * ἄφθονον hoc ſcriptum. Semel hoc dicendum fuit, ob Lentulos iſtos, quorum abundans ea ora. At tu vale. Lugd. Bat. Prid. Kalend. Septemb.

** Expers mortis.*
** Expers inuidiæ.*

EPISTOLA LII.

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

PRAEFATIONEM tuam duplicem vidi, mi Raphelengi, titulo ipſo alteram mihi gratam. Ad me enim eſt. in quo non tam memoria mei delectat, quàm gratitudo, quâ meritò declaras in eum, qui voluit tibi ſemper, vult, & volet. Vtraq; proba ſatis: vellem paullò longior. Nam etſi breuitas mihi amica, in quo haud infeliciter me ſequeris: tamen in adoleſcentiæ iſto

æuo maior quædam vbertas mihi haud displiceat. quæ ipsa etiam esse potest, sine fraude vllâ breuitatis. Plura cur non scribis, etiamsi non pluribus? id est, cur non extendis siue Epistolas siue Præfationes tuas, & materię plusculum addis? Nam verba non desidero: & in eo mihi places. Vide ne rem tibi dicam: nec tu iudicio istud facias, sed fugâ quadam laboris aut intentionis. Ingenium tuum, mi adolescens, in omnia validum. vtinam tu exerceas, & solum illud fertile magis assiduo, vt sic dicam, vomere inuertas! Diligentiam à te volo, diligentiam: nec eam cum impetu, sed stabili quodam animi tenore. Quid? influere eruditionem aut virtutem ipsam censes, famam aut opes affluere, sine contentione & labore? erras. * θεοί τ' ἀγαθὰ πόνοις πωλῶν), vetus & vera gnome est: quam, si quid me aut te amas, ama. Manutium & Stephanum quoties tibi ingessi? tu supra eos esse potes (verè tibi vaticinor) magnâ conciliatrice Aui tui famâ: quam illi non habuerunt. At tu hæc contemnis. vtinam omnia externa! sed contemnas tamen cum modo, qui nisi adest, insipiens omnis Sapientia euadit. Homini ego nihil humanarum rerum magnum esse fateor, si animum & cælestem illam particulam spectes: si corpus, & si vitam cur prorsum neglegas ea, quæ ad opes faciant aut honores? Abiectè sapit, quisquis ea sic abiicit. Erige igitur te, & aptum præbe iis ad quæ Auus, Pater, Ego, te destinamus: adiuturi omnes in hoc honesto cursu, non clamore solùm & fauore, sed & rebus. Ego quidem non opem solùm meam, sed & opes ad hanc rem polliceor: vt te præbeas dignum iis qui genuerunt, iis qui docuerunt. Omnino autem (hæc summa admonitionis meæ est) magis assiduum & crebrũ te velim in scribendo, in legendo: magis etiam tui amantem, & æstimantem. non quò ad superbiam te vocem (absit, absit illa pestis) sed vt ad tui pretium: id est, ne dona quæ magnus ille Deus in te contulit, vt aquam immotam, sordescere patiaris & obsolere. Senecam tuum exspecto cũ iis ipsis Præfationibus, in quibus nihil muto. nec in meis quidem laudibus: quas decorè tu mihi das, etsi numquam recepturo. Ad te redeunt. Mitte quamprimùm exemplar. In Thebaide versum repperi (nescio an ita in aliis libris) *Meosq; manes manibus infestis petit Fędatq; vultus.* ineptè. cùm legendũ sit, *Meosque inanes.* De Senecâ Ortelij nostri gratiam illi habeo, & tibi tamen

Dij bona laboribus vendunt.

men facio gratiam conferendi. Nimis nouitium exemplar eſt, vt video ex iis quæ adnotaſti de æuo. Nos in Tacitum damus CVRAS SECVNDAS: in Politicis paullùm reſiſtentes, in temporum hoc flexu. Vale. Lugd. Bat. VI. Kal. Maias. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA LIII.

IANO LERNVTIO.

AVDES, non dicam ſcribere, ſed cogitare, quæ ſcribis? Ego tui obliuiſcar? ego te deſeram in hoc caſu? Ah, mihi Lernuti, pectus mihi ſcindunt hæc tua verba. Sol citiùs ſuum curſum, quàm ego relinquam tam diu ſanctè habitum amorem. Negas ſcripſiſſe me. quî potes? Ternas dediſſe me ſcio, vnas famulo tuo ipſi in manus: binas miſiſſe ad vxorem. Quid poſſum, ſi eæ perierunt? Iam in re tuâ, & ad leuandum miſerum hunc caſum, quid omiſi? Scripſi ad . . . ., ſcribi iuſſi ad . . . . : nec vt pro amico, ſed vt pro me ipſo. Nihil factum, inquies. Doleo. nec nimis miror, qui ſcio (vt nunc ſe verterunt vices) gratiam meam leuem eſſe apud hos è ſtirpe Bruti. Vtinam qui hîc potiuntur rerum, ius habeant in eo loco! Lipſius non eſſem, aut tu non illîc. Tamen ſcripſi in Britanniam ipſam: & inprimis ad Thomam Henneagium, virum illuſtrem & mihi amicum. Daniel etiam Rogerſius redux è legatione Danicâ hîc fuit. ſeriò cum eo egi, nec ſolùm vt ipſe adniteretur; ſed vt apud quos ipſe aliquid poſſet. quid tamen dicam? quod res eſt: rem volunt iſti. Caſtorum fabulam legiſti? cùm omnia fecerimus, vſurpanda erit, & non eripies te niſi abiectâ tui parte. Mihi ſi valetudo paullùm modò firmior (caput hoc iuro) iá in Britannis eſſem, aut in tuis vinclis. Sed quàm vacillem, & quàm ægrè *σωμάτιον hoc ſuſtineam, credo te audiſſe. Ceterùm ſpero aliquid à promiſſis Rogerſij, quem ipſum audio futurũ inter Legatos. Tu intereà, mi amice, eſto quem eſſe te expedit; id eſt, vir, & fortis. En palæſtra & arena, in quâ Deus ſpectandum te præbuit: exere inſitum tibi robur. Clama in Fortunam, Nihil agis: non ſi libertatem mihi eripias, ſed ſi ipſam vitam. Ignaui animi ad primum ictum concidunt: tu oſtende aliquid in te eſſe altioris auræ. Ego, imò nos omnes quotquot hîc, planè tui ſumus. ſi

*corpuſculum.

quid possumus, viam præsigna: inibimus, pæne dixerim, vel illam quæ fert ad Orcum. Tu intereà vale, & * Ἀλκιμός ἐσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. VI. Idus Martij, ∞. IↃ. LXXXIIX.

*Strennuus esto, vt postuma te quoque sæcula laudent.

EPISTOLA LIV. *Romam.*

HENRICO WILTZIO S. D.

GRANDIVSCVLVM interuallum fuit à te litterarum, mi Wiltzi. Accepi nuncdemum, quæ te Neapoli fuisse nunciarent. Gaudeo, & gratulor vniuersam hanc peregrinationem adhuc cessisse ex voto. Deus reliqua sic secundet. quamquã quid reliqua? Deus te ad nos reducat, quod & suadeo & opto. Satis vsui datum, satis etiam voluptati: longior emansio discrimen fortasse habeat, non fructum. Si patriâ decretum carere vobis, donec omnia hîc tranquilla: quando fiet? In omni Europâ turbas subseri vides turbis. Tu nobis te redde, & componere ad hoc æuum: in quo ipso minùs recto, viuere semper tibi sit rectè. Externa ista vis si nos cogat, malè agatur cum diuinissimâ illâ parte. At hæc talia coràm. Nam ego non consilio, non auxilio vmquam deero: & amo vos qui apud me olim, vt si ex me essetis. Meus Pollio, vbi est? audio cogitare Viennam & illum tractum. Nolim. & si propior sim, (quoniam verba nostra neglegit) manum iniiciam huic erroni. Redite. in patriâ, apud parentes viuite, atque ita mihi valete. Ad Franc. Bencium scripsi ante menses pauculos. O virum, quem ego olim & nunc amo! Frater mihi fuit, nec solui vmquam possit artus ille amor. Iam dotes in eo sunt, dignissimæ vel admiratione vel amore: quas tu coràm vides & gustas. Da te viro. paucos meliores aut maiores dabit tibi ille tractus. Vale. Lugd. nostræ, III. Kalend. Maias. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPISTOLA LV. *Burdigalam.*

MICH. MONTANO.

IAM semel ad te scripsi, Vir Nobilissime: nec satis certum habeo, an litteræ ad te perlatæ. Interuallum locorum grande est:

est: & addo, quòd nihil hodie tam receptum, quàm fallere fidem. Iteraui igitur. & scire te hoc volui, cum gaudio me litteras tuas accepisse, & legisse cum voluptate. Diu est cùm te noui, nec noui: à mente & scriptis, non à corpore. & admiratus sum (nihil hîc vanum) rectitudinem iudicij tui, eò magis fortasse quòd in plerisque simillimum id meo. Nam fateor: in Europâ non inuêni, qui in his talibus sensu mecum magis consentiret. Vtinam plura tibi scribere mens, aut otium! quamquam istud fortasse, non illa: quia auersum te ab omni gloriâ video, etiam verâ. Non debebas. & habere in oculis si nō æternitatem temporum, at miseriam hominum: qui talibus monitorum auxiliis omnino ducendi, fulciendi. Me valetudo prohibet ab iis, quæ vellem. tamen, vt languidi, conor & serpo: & nescio quid in Politicis breui dabo, meo textu, non tamen filo. Videbis inter primos: vtinam & probes! De Galliâ tuâ & te videndo, quòd inuitas & offers: gratum est. sed quî possum? valetudo me ligat: & si non illa, etiam turbæ. quas non effugiam, vt video, nisi in plenâ illâ libertate. Salue, vir nobilissime, ab eo, cui tu semper carus & magnus. Lugduni Batauorum, III. Kalend. Septemb.

EPISTOLA LVI.

MARIAE GORNACENSI, *Virgini nobili.*

QVAE tu es, quæ sic ad me scribis? Virgo? vix facis fidem. Hæcne, non dicam lectio & ingenium, sed prudentia & iudicium cadant in illum sexum, in istud æuum? Commouisti me virgo: & nescio an gauisus sim sæculi, an doluerim sexus nostri caussâ. Accedere tu ad nos vis? imò supra nos ascendere. atq; ita facito, deo hominibusque fauentibus: certè me. qui te ignotam amo; &, quem affectũ paucis prębeo, miror. O mihi lucem, quâ te propiùs nôrim? non enim dicã probiùs. adeò satis te nosse videor è pauculis scriptis, atque adeò vel sine scriptis. Ex vno iudicio tuo, quod de viro illo magno fecisti, non ego de te iudicem? Non cadit hoc nisi in illũ, illámve (tu ad cautioné hanc nos ducis) qui ipse valdè magnus. Vt animam nisi anima nō capit: sic

ſic ſapientem niſi ſapiens. Macta tu, & perſta in hoc ad Virtutem & Sapientiam gradu; tum etiam in illo iudicio, quod fruſtrà vereris vt mutem. Darem, niſi dediſſem. & vellem vberiùs: imò non vellem, adeò tu benignè id explicas & peritè. Intellegi ſæpè mihi detur à tali mente, loqui per talem linguam. Itaque ne me roga quid hîc caſtigem : hoc vnũ, quod rogas. ſiue etiam hoc alterum, quòd à me illuſtrari cenſes Græcas litteras Latinaſque. Cetera in parte amplector : hoc de Græcis, omitte. Candidè ego apud te candidam. videmus aliquid in Græcis, ſed haud multum ſupra vulgum: & ſatis mihi, ſi haurio ex eâ linguâ quæ ad animi aut ſcriptionis meæ vſum. At tu iam corrigenda ſeriò, audi. Peccaſti. quid ita non plura ad me libri tui miſiſti? Si piguit, cur non argumentum & materiem ſaltem perſcripſiſti? Curioſus enim ſum, vt ſciam (nouum monſtrum) quid paritura ſit virgo. Ad noſtrum illum amicum & tuum, vt appellas, patrem Mich. Montanum, ſcripſi ante menſem, miſi Antuerpienſi viâ : ſpero accepiſſe. Tu vtinam iſtas, & in iis ſpirantem noſtrum affectum! Vale, vale, æui noſtri (viue tantùm) vera Theano. Lugd. Batauorum.

EPISTOLA LVII.

IANO DOVSAE.

QVID in Bembi hiſtoriâ reprehendam, ſingillatim & diſtinctè vis tibi ſcribam. Eſtne, mi Douſa, tanti? aut an ego naturâ *φιλοψόγος? neutrum : ſed tamen quia valdè vis, age,

*carpendi cupidus.

*Τοὶ μὲν ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

*Hæc tibi ego, tibi ego hæc valdè veraciter edam.

Stilus eſt quem reprehendo, ſupinus, languidus, & affectatâ imitatiunculâ fractus. Vt pueri pedes per delicias malè ponunt, & imitari vatias diſcunt : ſic iſte, cùm rectè ſcribere poſſet, maluit prauo elegantiæ ſtudio flectere orationem & eneruare. Magnos viros ea ætas ſub magnanimo Leone tulit : ſed quoſdam qui in puerili illâ hæreſi, vt religio iis eſſet ſcribere aut dicere aliud, quàm à Cicerone ſcriptum aut dictum. Inter eos Bembus. Itaque vniuerſa ſcriptio, compoſita & formata ad æuum priſcum : & omnia ſic de re Venetâ, quaſi de potenti illâ re Romanâ. Hoc fero. etiámne verba omnia ex illorum moribus tracta ad hos noſtros? & vbi ea non ſunt, neſcio quid pluriũ ambitu dictum,

quod

quod assequi debeamus diuinando? Hoc, vt mea quidem mens est, damno: & fallor, aut tu & viri omnes mecum. Ecce. *Patres conscripti* semper, Venetorum Senatus: ipsæ Venetiæ κατ' ἐξοχὴν, *Vrbs.* anni numerati: non à Christo nato, sed *ab vrbe conditá.* qui militiæ eorum Præfectus, * σεμνῶς vbique *Imperator :* etiam tunc cùm alienis auspicijs ductuque militat, vt in bello Neapolitano Contarenus. Atque hæc inter minores noxias. Illa iam * γελαστὰ καὶ οὐκ ἐπιεικτὰ: *Rex Vrbini, Rex Mantuæ, Rex Populoniæ, Rex Camertium.* Quid censes eum dicere? Duces.. Atque item Ducatus ipsos, *Regna.* Quin disertè etiam scribit, Gallorum regem ab Imp. Maximiliano impetrasse, *vti se Regem Mediolani diceret.* Heu vanitas! quiáne Cicero nouitium hunc titulum non nouit, confundendi minuti isti dynastæ fuerunt cum vero aliquo magnoque rege? Saltem *Regulos* dixisset, & ferrem. Ab eâdem mēte & causâ sunt hęc: *Sophi Rex Armeniæ,* qui nobis Persarum: *Rex Thracum,* qui nobis Turcarum. Tuam fidem, siue frontem potiùs, Bembe. ille tibi Thracum modò rex, cui bina Imperia subiacent, & triginta ampliùs regna? Nec in titulis solùm isti lusus, sed in nominibus ipsis. Quale illud de Ludouico Gallorum rege, quem *Aloisium* (magis ῥωμαϊστὶ scilicet) vbique appellat: & alibi cum facetâ addi- tiunculâ, *quem isti* (qui isti? barbari nos & inepti) *Ludouicum appellant.* Quid, quòd etiam in diuinis rebus hæc sibi permittit? & Fides nostra non nisi *Persuasio* illi est; Excōmunicatio, *Aquá & igni interdictio:* Peccata morituro remittere, *Deos superos manesque illi placare.* Ipse Deus raró in stilo aut animo: sed prisco risu, *Dij immortales*; idque in serijs maximè sententijs aut rebus. Atque adeò, quod omnem stultitiam superet, prudens ille Senatus Venetus ad Iulium Pontificem publicè scribit, *vti fidat dijs immortalibus, quorum vicem gerit in terris.* Felicē te gentis & patriæ, Bembe! quia si nostrûm aliquis trans Alpes sic scripsisset, profectò nō tulisset impunè. Iam quæ periphrases in eo & circuitus verborum? Senatus Venetus dono misit Aloysio regi Gallorum *Aquilas sexaginta, ex earum genere quibus in aucupio vti reges consueuerūt.* Quid Aquilas? Ita Falcones tibi dicere religio est? quâ tamen voce * Iulius Firmicus vsus. Accipitres igitur dixisses, vero magis etsi minùs augusto verbo. Sed addis etiam *Reges* vti consuesse. Reges tantùm? rideo, & pergo. Scribis ibidem, *donatas regi pelles pretiosiores,*

* *magnificè.*

* *ridicula & non toleranda.*

* *Romanè.*

* Imó & inter cognomina prisca Romanor. *Falcones.*

tiosiores, canis ab summo inter nigrum colorẽ conspersas, ducentas. Quæ istæ sunt? Genettas dicis, an potiùs Zebellinas? Quin, malùm, exprimis: & res nouas nouo aliquo nomine dicis? Si puritati sermonis tui metuis, adde, *vt vulgò dicimus*: nihil infuscas. At illud ambiguum etiam nunc me habet, quòd Iulius Pontifex *Contareno, cùm classem Hostiam adduxisset, vini Corsi carros sexdecim, boues sexdecim, hircos genitalibus desectis bis totidem dono misit.* Qui enim isti Hirci? maritíne caprarum per delicias in Italiâ exsecantur? an vis dicere Verueces? Quòd si ad Verba & Phrases etiam venio: benigna hercules materia cauillorum. Ecce scribit, *Velle se hominem suum Byzantium mittere.* Iterùm: *Reip. hominem ad se missum.* quod nos diceremus, Actorem aut Legatum.

Turrim terream appellat, Propugnaculum siue aggerem è terrâ. quo exemplo? *Sumpti, Tumulti, Senati*, inflectit ad Plautinũ euum, cùm reliqua omnia minimè antiquarij sermonis. *Neminem vnam partem muniunt.* pro, Nullam: quia Ciceroni alibi Nemo de fęmina dictum. *Proopidum* sæpè, quod nos Suburbium: *Prodominus*, qui Vicedominus Venetis: itemque, *Praimperator*, & *Proordines*: putidè, vt sentio, aut nouè. *Rebus suis veritus*, crebrò & ad nauseã, pro Timens aut Diffidens: quia idem ille Cicero semel fortasse, Vereor mihi. *Senatus decreuit, vt eorum qui fortiter atq; amanter ad flumen Tarum contra Gallos remp. gesserant, ratio haberetur.* Iterùm: *Præfectos, qui se omnes nec strenuè nec amanter eo bello gesserant, missos fecit.* Sæpiusque. & illud *Amanter* inuitâ sanè Venere amat. *Lauredanus naues onerarias quattuor secum afferens.* Hem! pro monstro est. Attulit? imò adduxit. Tamen iterat alibi: *Legatus Baiazetis equum Patribus attulit.* γελοίως & ineptè, siue mari is venerit, siue terrâ. *Pensionem annuam, quam posteri eius sequerentur, Senatus instituit.* Imò, quæ posteros eius sequeretur. *Petunt, vt quò celeriùs fieri potest, viæ se dent.* Solœcum est, nec à Latio, sed ab Idiotismo Italorum. Plura sunt. cur ea colligam? Ipse vide. & fateberis pleraque talia affectatè atque improbè scribi; certè indecorè. In pueris ista vix ferimus: te virum, & in tam serio scripto, Bembe, deceat?

— * οὐδέ τί σε χρὴ
Νηπιάας ὀχέειν· ἐπεὶ οὐκ ἔτι τηλίκος ἐσσί.

* Neq; te oportet Puerilia sectari. non enim vltrà talis es.

At tu Dousa vale, & si quid temerè culpaui, mone. In Musæo meo. H. III.

EPI-

EPISTOLA LVIII.

HENRICO BORBONIO, PRINCIPI DOMBARVM.

ILLVSTRISSIME Princeps, noua & prædicanda hæc humanitas, quâ vltrò ad me ſcribis. Quis ego ſum? vnus aliquis è vulgo litteratorum. Tu quis es? inter Galliæ primos, regiâ ſtirpe, &, quod magis eſt, indole ac virtute. Atqui etiam amas me, & amicitiam meam (ita ſcribis) poſcis. Illuſt^me iuuenis, cõmutas nomina rerum. officium & cultum nos tibi debemus: amicitia eſt inter pares. Tamen & hanc, aut certè amorem, tibi ſpõdeo: qui ita me cepiſti, vt nihil magis in votis ſit, quàm palàm oſtendere hunc in te affectum. Natales tui ad magna te vocant, ingenium ad ſumma: ecce me non ſolùm approbatorem fautoremque tuæ laudis, ſed voce & ſtilo præconem. Deum ego quæſo, vti mentem hanc tibi, quâ ad optima optimosq. accenſus raperis, ſeruet; & te afflicto regno. quod niſi per eiuſmodi columnas ſtat, ruit. Illuſtriſſime Princeps vale. Kal. Auguſtis.

EPISTOLA LIX.

ABRAH. ORTELIO.

COGNATVM tuum, mi Orteli, modeſtiſſimæ frontis & animi iuuenem eò libentiùs vidi, quia litteras à te attulit: nec eas tantùm, ſed & munus. Adiunxiſti enim Tabulam Hiſpaniæ veteris, iucundam mihi & valdè opportunam hoc tempore, quo Liuium & bella Punica auditoribus meis publicè explano. Scis tu, quàm multa illîc mentio paſſim & bellorum in Hiſpaniâ & locorum. Itaque & gratias tibi habeo, & te planè hortor vt eandem operam in Galliâ etiam nobis præſtes. nam de Germaniâ, iam effeciſti. Tum ſi Illyricum voles, aut Grçciam, aut Africam, iudicij tui eſto. Ceſſaturum enim te non eſſe, omnino mihi perſuaſi, præſertim cùm & grati labores tui ſint, & otio (rebus illîc tam quietis) iam abundes. Monauij amorem in me pridem noui, & nunc ex litteris eius recognoui. Oro, ſaluta amãter à me virum probum, doctum, & gratum mihi inter paucos. De Thraſeâ meo, tu & ipſe vrgetis. quid pollicear? aliud mihi nunc ſub

manu: & eo absoluto, videbo quò me impetus, aut potiùs iudiciorum hæc aura feret. Nam, quidquid ego constans, tamen mi Orteli ægrè obduramus cõtra minutos istos & cottidianos morsus: præsertim vbi aliquid, quod tangere fines Pietatis videatur. Doctus scio, quid sit irritare hos Cantharos: qui omnia peruolant, & olim etiam ad cælum. Nosti apologum. Nos hîc in otio, an in longum? nam minas iterùm audimus & apparatus. Deo rem committo, qui publica ista ex sui numinis & nominis gloriâ dirigat, & te mi Orteli seruet. Lugduni Batauorum, IV. Id. Decembr. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA LX. *Amstelrodamum.*

PETRO PAWIO.

QVIDQVID damnaturi me Stoïci nostri sint, miseratus sum & dolui duplicem tuum casum. Illum de amisso parente: hunc nouum, de libris & scriptis. Ego scio quãtum vtrumque vulnus sit, vtrumque expertus: & hoc postremum in nostro animo valet, quod in multorum omnes Fortunæ. Nónne hæ diuitiæ nostræ sunt? suauia mellificia, è tot scriptorum flosculis confecta. Et multa, vt breuitas huius æui est, haud facilè refinguntur. Addo, quòd nescio quomodo delectant nos iuueniles illi & primi nostri labores, quos velut primitias libauimus & intulimus in arã hanc Musarum. Me vndecimum iam annum carentem patriâ vides, itemq; agris & opibus, quas mihi Deus modicas, sed ad meum vsum vberes dederat: tamen mihi crede, nulla iactura propiùs mihi cor tetigit illâ librorũ, quam feci in Louaniẽsi vrbe. Subitò enim abeundum fuit, & nisi sic abissem, numquàm abissem. Tuas miserias narras, inquis: sic me solaris? Ego verò, mi Pawi, vel sic. Parentem alterum amisisti: ego vtrumque. Libros naufragio: ego, quod magis mordeat, furto. Quid tibi igitur eximium euenit, quod eximiè doleas? Fero meum casum, quem non muto: tu quoque fac, hoc exemplo. Vis communia illa me dicere? Hominem te esse: Euenire hæc in vitâ: Deum voluisse: Dolendo nihil te profecturum? Hæc omnia verissimè possem: sed subijci ea tibi à te scio, aut certè ab ijs qui apud te. Ego simpliciter & pro amico ago, & hortor te ad incommoda pari

mecum

mecum mente ferenda. De munere tuo apud nos moneri nolo. semel dicam, quidquid mearum virium erit, faciam: etsi nihil, in re quæ alieni arbitrij est, polliceri possum de effectu. Iudicium meum & commẽdationem largiter habebis. Vtrumque auunculum tuum amicè à me saluta: & Henrico hoc ampliùs nuncia, benè redditos mihi nummos, quos Hamburgo acceperat: etsi puto eum id scire. Vale. Postrid. Idus Nouemb.

EPISTOLA LXI. *Lutetiam.*

IACOBO AVGVSTO THVANO.

DIV, mi Thuane, siluisti; nec eò minùs tamen, vt spero, amasti. Spero? imò video, cùm ex epistolâ tuâ amicissimè scriptâ, tum ex munere quod beniuolè adiungis. Amo illam, & hoc laudo: argumento eximium, tractatu arduum, & in quo verè alti atque acris ingenij tui signum. Perplexa illa & breuia, tam aliena non solùm à sermonibus nostris, sed à moribus, vertere magna laus sit: quid carmine & versu illigare? & id dilucidè atq; eleganter? Non blandiar. sed, mihi crede, rem magnam confecisti, inuidendam celeriùs quàm imitandam. Nobis humilior per hos dies labor, in additiunculis ad Commentarium Cornelianum. *Curas Secundas* appellaui, ab ipsâ re. Velim non videas solùm, sed censeas: quoniam illud cuiusuis est, hoc verè amici. Cuiacius ille magnus éstne apud vos? ego ita accepi. Si est, eius caussâ nihil doleo: sed perijt illa, cui ipse anima, Schola Bituricensis. O virum, quem miror, quem amo, quem vtinam complecti mihi fas ante excessum! Scaliger quid? valere intelligo, sed cessare. Non sic oportuit ingenium natum ad tam magna. Si piget huius sæculi (nec immeritò) at cogitet natorum natos. Res apud vos, vt audio, mirificè calent. Si vera adferũtur, nihil inuidebimus vestræ quieti. Nos Velleium, Florum, Liuium ordine cogitamus: deus mihi vires, & ô vtinam copiam iudiciorum vestrorum! Nam hîc ego in solitudine: vna vrbs vestra abundat supra reliquam Europam. Librum tuum, quod volueras, misi ad I. Drusium. responsum ecce habes. Ecquid tu, ecquid alij vestri parent, velim scire: si quid tamen per has turbas. Vale. Lugd. Bat. III. Non. Iun.

EPISTOLA LXII.

THEODORO CANTERO.

QVOD ſilentium excuſes apud me, mi Cantere, nihil eſt. Siluerunt tuæ litteræ? at non amor: quem viuere in te ſcio & ſpirare. Quòd tamen occupationibus meis id adſcribis: nolo. Cantero meo non ego ſemper vaco? verè dicam. tua probitas & modeſtia, in litteris ſtudium, in litteratos amor, admiſſionem tibi tuo iure apud me dederunt inter primos amicos. eaque vtere: numquam non Lipſius tibi patet, leuato, vt ſic dicam, velo. Iuuenalem quòd doceri totum à me velles, & probas quæ in eo lêgi, gaudeo: ſed vereor vt id ex omnium guſtu ſit, qui volunt Hiſtorias & alia (vt cenſent) magis ardua, à me legi. Ego tamen ſcriptorem eum inter apprimè vtiles numero, & dignum ſerio interprete & accurato. Itaque occaſione captâ Satyram vnâ publicè prælêgi, ſed extra ordinem * καὶ ὡς ἐξ ἐπιμέτρου. Siquid vltrà tētabo, vtar libro quem mihi offers: etſi ipſe bina exemplaria habeam ſatis proba. Sed tu quid agis? nouū aliquid cogitas? an Arnobium refingis? Colligo enim ex epiſtolâ tuâ nec hanc quidem curam te poſuiſſe. Cupis vt ad Cuiacium ſcribam pro Excerptis exemplaris Regij: quod factur ū me polliceor primâ occaſione. Ceterùm in republicâ an apud vos quies? ita videtur. Vtinam & concordia cum finitimis prouincijs, ſine quibus firmū nihil eſſe vobis poteſt contra hoſtem. Benè, quòd ille alibi diſtringitur, eoq; ſimultates exercere vacuum nobis fuit. Claſſis illa magna ab Occidente, nunc apud Orcadas ſtare dicitur, exſpectare ventū quò redeat ad incœpta. Videbimus quò recidēt magni iſti & planè regij conatus. Latrocinia adhuc fuerunt, nunc bella. Heus tu, audiſtin' captiuum Hagę Hiſpanum Doctorem Medicum eſſe, virum litteratum (mirare in Hiſpano) Latinè diſertum, carminis etiā pangendi nō ignarum? Is ad nos ſcripſit, & ſubleuari miſeriam ſuam cupijt, vt conſecranei eorumdem ſtudiorum. Fecimus in parte. Vale mi Cantere. Lugduni Batauorum. Poſtrid. Kal. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

* velut additamentū, & ſupermenſum.

EPISTOLA LXIII.

Iosepho Consalves *Doct. Medico.*

Altera ſcriptione me occupas, priuſquam priori reſponderim. Et cur ſilui? non tui contemptu, aut negligentiâ: abſit. ſed quia ipſe venire Hagam parabam, & in ſermone vberiùs liberiuſque tecum agere, quàm litteris poſſem. Id conſilium meum euectio veſtra ſubita impediit: & priùs audiui Medemblickę vos eſſe, quàm ituros cognouiſſem. Excuſa ergo ſilentium à cauſâ iuſtâ. At nunc ſcribo, & te, mi Ioſephe, per deum & per ſalutem tuam rogo, vti animum attollas contra Fortunæ vehementem hunc ictum. In carcere es, à tuis & à patriâ remotus: quæ grauia eſſe fateor his, qui parùm exploratos habent caſus & res humanas. Te quid hîc fugiat? ſi vſu non didiciſti, quàm fluxa & caduca hæc omnia noſtra, imò & nos ſimus: hauſiſti certè è litteris, & illæ tibi millena exempla ſuppeditârunt caſuum ſimilium aut grauiorum. Tricæ & ſpinæ, hæc omnis vita: & falleris, ſi quæris in eâ gaudiorum flores. Noſipſi, quid?

Vt herba ſolſtitialis, paulliſper ſumus.

Abeunt hæc vana, & nos abimus: nec quidquam firmi, niſi in firmo illo loco. A Platone tuo didiciſti, * παρεπιδημίαν τινα εἶ) τ̀ βίον. Hæc cogita. & propriè ad tuum caſum, aſſiduum & pænè ſollennem hunc eſſe fortunæ ludum. Quid crebrius in omni memoriâ quàm carcer? quæ conditio aut ordo ab eo liber? Nobiles, ignobiles; ſeruos & reges accepit, & capiet. Perſeus ille Macedoniæ rex, ſceptro ſimul & libertate ſpoliatus, ſpiritum non traxit ſolùm in carcere, ſed effudit. Idem Gentio, Iugurthæ, Ptolomæis aliquot euênit. &, ne ad vetera te mittam, tua gens, illi ipſi Hiſpani, regem Galliæ Franciſcum in cuſtodiâ habuiſtis; & reges Mexicanum & Peruanum etiam in vinclis. Heu ſortem humanam! naſci, dolere, mori. Et tamen felices inter omnes miſerias, hoc vno Chriſtiani: quòd via nobis per hæc ad aliam vitã, in qua gaudiorum nec modum vllum eſſe ſcimus, nec finem. Huc adſpiremus, hæc ſpernamus: & vocem illam ex pectore efferamus, *Diſſolui velle, & eſſe cum Chriſto.* Mitto ad te libellos noſtros de Conſtantiâ, quos petiiſti: magis tamen ad Sacros libros te horter, è quibus

* *peregrinationem quandam eſſe hanc vitam.*

quibus vera ſolatia petas omnium malorum. Mittam ad te Biblia minuſcula, vti cupis, quumprimùm nanciſci potero. Nam Antuerpiâ petẽda ſunt: quoniam hîc inopia eiuſmodi exemplarium. Vale Clariſſime Doctor, & confide. Viuit Deus. Lugduni Batauorum IV. Eid. Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA LXIV. *Hagam.*

MICH. HVRALTO HOSPITALI.

TVNE ad me vltrò non ſcribis tantùm, ſed & venis? tu ille maximi viri magnus nepos? O mihi iucundum lectu Hoſpitalis nomen, quod niſi iure quodam ſanguinis ferres, poſſes ſimilitudinis & exempli. Scripta illius per te edita, dudum vidi; & habeo (certũ me ſcito dicere) vt Homeri libros rex ille Magnus. Litteratius aliquid edi fortaſſe potuit, & poterit; nego quidquam litteratius & prudentius ſimul. Pulchra hæc coniunctio, & quæ niſi ſit, abite qui in ſtudijs quæritis ſolidã & veram laudem: me iudice non feretis. Quòd amanter Hagam vocas, imò lictoribus miſſis pænè ducis: ignoſce ſi non pareo. parebo. Nam dies Mercurij, qui feriatus nobis eſt, niſi quid interuenit, tibi me ſiſtet. Ita dico, non vt occupationes excipiam aut talia impedimenta: ſed vt vnicum morbum. qui etiam à vadimonio, vt ſcis, excuſat. Ego autem iam annos aliquot neſcio quomodo non tenui ſolùm, ſed incertâ valetudine: nec quicquam promittere de me non dicam in diem poſſum, ſed in horam. Tamen fauebit & faciet Genius meus, ſpero: eò magis, quod non ad ſeria vocor (cũ Teridate quid mihi?) ſed ad riſus & Plauti mei ſales. O te virum argutum! qui vidiſti, quo vno poſſim capi. Veniam, veniam, & hic mecum. Vale. III. Non. Septemb.

EPISTOLA LXV.

FR. RAPHELENGIO *Filio* S. D.

CARMINA tua de me legi: proba & arguta. & in quibus hoc vnũ moneo, vt videas ſic me deinceps laudes, nequid offendas eos apud quos viuis. Tẽporum non ignari ſumus: cum quibus pugnare te nolo, etſi haud ſeruiliter ſeruire. Apud te & interio-

interiorem tuum animum liber esto, recti iudicij & sensus: in sermone interdum tempera, nec offende qui possunt offendere. Sapientia vera firma est, non tamen elata: non timet pericula, sed nec prouocat aut lacessit. Ascanij illius apud poëtam iuuenilis nimis ardor est, qui

Optat aprum, aut fuluum descendere monte leonem.

Non ita nos. qui abundè fortes sumus si excipimus, non etiam incurrimus in discrimen. Plura vellem, non vult hoc æuum. Senecæ Excerpta tua accepi: & erunt vsui, si deus volet. Nam ego amo & adiutum seriò volo scriptorem illum, præceptis optimum si non vitâ. Quamquam in ipsâ vitâ, si consideras, præponderant vilibus aut seruilibus, recta eius facta. Certè extremus ille Actus si in fabulis poscit palmam: laudabilis valdè in isto. Iure doles & culpas, quæ ad Polybium scripsit, vt opinor, exsul. Quid facias? verè tunc iacuit: nec credam animo eius plenè adhuc impressum à Sapiētiâ robur. Ego non tam miror scripsisse ea hominē, quàm indignor edidisse. Quiddam temporibus sæpè damus, sed furtim & apud vnum alterúmve: quod nō nisi propudium aliquod hominis diuulget. Sed de isto aliâs, & fortasse ad ipsum. Esse qui opinionem tuam fefellerint in amore & honore litterarum: non miror. Per bella ciuilia non spirant Musarum venti. Tamen, mihi crede, illæ viuent, & in portum venient inter medias turbas & naufragia multorum. Tu eis adhære, & Pietati ac Virtuti inprimis: sine quibus nec verè honestus vmquam eris, nec Meus. In nummo Orteliano (frater tuus me consuluit) nihil video, nisi ipsum sciam & quę adiuncta: id est, quo tēpore, quid symboli. &c. Lugd. nostræ, IIII. Kal. Nouembr. ∞. IↃ. LXXXVIII.

EPISTOLA LXVI. *Burdigalam.*

PETRO BRACHIO.

LITTERAS à te accepi, mi Brachi, benè amicas. Etiámne amor ad me penetrat è locis tam longinquis? nec tamen de te miror, qui totus es ipse Amor, sed fidus ille honestusque. Ita me Fama & tui similes ametis, vt cor mihi tetigit tam pius ille tuus in tuam affectus. O exemplum in omni æuo rarum! & magis in isto, quo non solùm desijmus laudanda facere, sed etiam

laudare. Liuor & obtrectatio passim, bonorum operum impedimenta aut venena. Quid tamen te morentur? qui vitæ delinimenta proijcere & conculcare potuisti, nónne facilè ista? Mihi constantia tua admirabilis est, amicitia grata, scripta nuper visa & probata. Nam tulit ea ad me noster Dousa, quem nihil eiusmodi florum, quos Musarum vspiam hortus alit, potest fallere. Tu verò salue poëta, non poëta: ingenio talis, moribus iuxta Socrates omnes aut Catones. Ab eius filio habes carmen quale petijsti. Cur non à me? iuro salutem meam, ab aliquot annis nihil tale iam scripsisse, & vix posse. Morbi quid habeam, tenes: & quàm non per eum alacris animus & poëtaster. Ignosce. volui, sed hoc tantùm. Tamen aliàs videbo, & siquis etiam halitus me adspirabit ex illo vestro & veteri meo fonte; seruiet cælesti tuæ AMATAE. Nunc festinabat Faiius Hospitalij magni nepos, cui litteras has dabam. Vale, & qui constantis amoris exemplum es, constanter etiam me ama.

EPISTOLA LXVII.

IANO LERNVTIO.

LITTERAS tuas ad Coluium vidi, non ad me: nec indignor. Illud indignor, quod tamdiu in tristissimo illo squalore sedes, & nonnullâ tuâ culpâ. Quid exspectas? liberari * ἀμισθί? numquam fiet. Scribamus omnes, & ad omnes: numquam nisi minis extis placabimus tuum illum Ditem. Fuge, fuge, ab Acheronte: præsertim cùm de Irenes accessu nulla vltrà spes. Decedet aliquid rebus tuis. Vbi sapientia? hoc scilicet mauis, vt tibi? Pereant illa omnia, dum saluus nobis noster Lernutius. Quamquam nonnemini, quem non nomino, exigua sit è magno metallo illa rasura. Sed qualisqualis, ferenda, subeunda. Aliâ viâ qui effugium tibi esse suadent, non suadent vt amici. Torqueor cùm hæc scribo. Túne illis aliquid credis, quibus nequid ego crederem, tu mihi primus auctor? Sperne, & sape. Litterulas cogitas, & nostras deas. valdè scilicet gratiosas apud illos * ἀγροιοφώνες & militares. In pretio pretium est, mi Lernuti: & cetera in fronte grata sunt & verbis. Verba ego tibi non dabo. siquid possum, non pete, sed iube: siquid non possum, abstine tormentum mihi dare, cui hoc

* sine pretio?

* agrestes.

ſatis tormenti, quòd tu tamdiu in tormento. In Rogerſio ſpecula aliqua erat: ille nunc in Daniâ. Ad Tho. Heneagium bis ſcripſi, ſine reſponſo. Præfectus Brielanus, & per eum rogatus Vliſſinganus ſcripſerunt; ſed non alio effectu, quàm vt meliuſculè habereris. Ipſe mihi Brielanus coràm dixit (probè autem nouit hominem) precibus aut interceſſione ſolâ numquam te liberandum. Habes meam ſententiam. vtinam ad eam tua inclinet, & omittas aliquid ſiue de conſtantiâ illâ tuâ, ſiue de rigore! Quod mihi, hoc amicis & notis omnibus tuis videbatur. Ciſtas & quæ in ijs, confecto rerum Indice, traditas ſcito Sayonio cognato tuo. ille porrò miſit, quò debuit: & credo, iam appuliſſe. Nos cùm certum aliquid in rebus noſtris ſtatuerimus, te non celabimus. Vale. & illinc euade, ſi nos valere vis. IV. Idus Septemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA LXVIII.

THEODORO LEEWIO.

De ſilentio ne excuſa, aut me accuſas. Nónne & ego ſilui? Sed profectò, quod aliâs ſcripſi, ſerius & fortis iſte amor delectatur quidem fomentis litterarum, ſed & ſine ijs viuit. Noſter, vt ſpero, æternùm. Cogitatio eum paſcit, cùm non ſermo. De pede tuo moleſtum mihi audire: idque ex meo ſenſu. Nam ego eam partem tam caram, quàm ipſum caput habeo: cui vita ſedentaria, non ſit vita. Scis quàm ambulatione delecter & motu. Cura eam igitur, ſed lentè & molliter; quia nerui reduci ad officium volunt, non cogi. Filium tibi agnatum ex animo gratulor. deum precor vt is tibi heres ſit non opum magis, quàm animi & virtutum. Creſcat, creſcat. Ego illum & te videbo, cùm primùm ſe aperuerit & diffuderit ſtricta hæc aura. Nónne in mediâ hieme etiamnunc videmur? Quòd catellum illũ nuper mihi viſum & ſimul amatum offers: agnoſco amorem. Accipio: & habeo pro munere magis mihi caro, quàm ſi gemmas à te vel aurum. Non rideo. amaui à puero totum hoc genus, & video idem feciſſe præſtantes aliquot animas ab æuo priſco. Telemachus ille Homeri in concionem etiam vênit, canibus duobus aſſeclis; & Patroclo fuiſſe nouẽ* κυνάς τραπεζῆας, idem vates tradit. Non enim ad ve- *canes menſarios.

nationem solùm aut Dianæ studium: sed ad voluptatem & tutelam habebant.

Hæc leuisomna canum, fido cum pectore, corda.

Ad summam, mitte, sed per fidum aliqué: ego eum paullò ampliùs amabo, etiam tuâ mittentis caussâ. Sed bonâ fide, vxorcula non ringitur? carere eo potest, aut vult? absit vt iratam habeam tuam Iunonem: quamquam ea tam mitis, vt nesciam an habeat bilem. Sed eâ lege tamen mittito, si volet illa. De rep. nostrâ non vanè asseris pendêre eam ab alienâ. Ita est. in Galliâ certamé nostrum cernitur: & qui ibi exitus, exspectandus & nobis. Vt cymba magnæ alicui naui annexa, ita nos Galliæ sumus, imò pleraq; adeò Europa. Exspectemus euentum fortes, erecti, & si volumus numquam serui. Poëta Ennius olim egregiè:

Ea libertas est, qui pectus purum & firmum gestitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obscurâ latent.

Tale pectus induamus, non concutient nos omnia humana. Vale, & vxori tuæ salutem dicito, pusionem etiam tuum à me suauiare. Lugd. Batauor. VII. Kalend. April.

EPISTOLA LXIX. *Lutetiam.*

FEDERICO MORELLO V. C.

TVNE ille es, mi Morelle, qui amicitiæ meæ fores suauiter pulsas? ades, ades. nemo hoc anno gratior mihi hospes. Præsertim qui Florente illo comitatus ad me venis: quem quis excludat, nisi quem Gratię & omnes Musæ? Nam profectò illud Siculi vatis in eum conuenit

—— * χαρίτων ἱερὸν φυτόν.

*stirps sacra Gratiarum.

Deus bone, quàm me delectârunt illa Tragica eius siue Comica? Altera res tentata magno nostro Scaligero, altera nec illi. Gratulare viro. cuius ego labori faueo, & maximè argumento. O quando nos & vos inuiset candida illa Diua? Si quando; certè ego recto pede ad vos, mihi populariter tam amicos. Libellos epistolæ tuæ adiunctos percucurri: sed hoc tantùm. nam herè demum accepi, cùm in viâ diutulè hæsissent. Amaui & exosculatus sum tuum iudicium in Thebaïde, quam voluisti etiam producere in illud Europæ theatrum. Age, age, sic oportet: inserere inquam iuuen-

iuuentuti non ea quæ probantur maximè, ſed quæ probanda. Certè illa fabula ſublimis & ætherei ſpiritus eſt, & ſoni in verſibus ſupra omnes tubas. Tu, qui legiſti, agnoſcis. Notas ad eam Florentis vidi, & amaui. Cui à me dicito, ſcriptum illum vnà tecum non in externo & ambitioſo iſto amicorum albo, ſed cum paucis * ἐν ταῖς φρενῶν δέλτοις. Qui quòd elogia aliquot tam amica mihi tribuit: quædam non agnoſco, in quibuſdam nec ignoſco. Iraſcor in illo ad Thebaïdem, quòd me Prætoris magni loco habet, ſe nec lixæ. Apage immodeſtam hanc modeſtiam: & ita me nôrit atque æſtimet, vt etiam ſe. Eiuſmodi viri (non ſinuoſo pectore hoc dico) magnus honos mihi, ſi non aſſeclæ mei, ſed collegæ cenſeantur. Illa iudicia eius de Scaligero patre caſtigatiora, & planè ex meo ſenſu. Laudabilior ipſe apud me, ob eas laudes. Nam quod de Tullio dixit vetus magiſter, *Profeciſſe multum cui is placeret*: ego veriùs, Magnum eſſe, cui Iulius iſte magnus. Cuius ego vitam iamdiu haueo mittere in ſcripta, ſi aliquod mihi auxilium ab ijs qui interiora & minuta illa vitæ nôrunt. Nam maxima nobis patent, mirâ & ingenioſâ de ſe alibi atque alibi ſcriptione. Tu mi Morelle, vt claudã & coërceam animum nimis ſe diffundentem, me amare perges, vel conſtantiæ tuæ cauſsâ: ego quidem te ſeriò, per veſtigia Turnebi noſtri & munera euntem ad illudipſum veræ gloriæ culmen. Lugd. Bat. VI. Id. Decemb. ∞. IↃ. LXXXVIII.

* *in animi tabulis.*

EPISTOLA LXX.

HADRIANO SARAVIAE.

QVOD ſiluiſſe me ſcribis, miror & doleo: cùm plenè & ſeriò reſponderim ad priores omnes litteras tuas. Quas ab aliquo iam interuallo nullas vidi, præter has querulas & breues: ſed ideò mihi gratas, quia tales. Niſi & me & mea amares, non quererêris de officij huius intermiſſione. Illud grauius, quòd de morte filij tui (heu vnici) ſcribis: in quo, numquam ex animo gaudeam, niſi ex animo ſum triſtatus. Amabam modeſtiſſimum ingenium, nec vltrà laudandum, ne deſiderium & cauſſas dolendi tibi augeamus. Scis communem legem, Dei ab æterno decretum, & alia quæ alij hauriunt à tuo fonte.

Hæc ipſe tibi nunc inſtilla. Imus hùc omnes, mi Saràuia: nec ſeiungimur, ſed leuiter alter alterum anteimus. O beati, qui in beatâ illâ metâ! nam hîc etiam in optimo ſtatu, quid niſi miſeriæ? quanto magis in his publicis Europæ ruinis? Nam mutari eam totam & inuerti, nemo prudens non videt. Cenſebam Politica noſtra poſſe me mittere ſub hoc tempus, trina aut quaterna folia etiamnunc reſtant. Firmioris attentique iudicij Lectoribus probaturum me id Opus ſpero, numquã ijs qui peruolant, & inſtar apum ſcripta ſaltem delibant. Thomam Heneagium à me ſalutes velim, virum Muſis & mihi valdè carum. III. Kal. Sext.

EPISTOLA LXXI. *Antuerpiam.*

FR. RAPHELENGIO *Filio.*

SENECAM tuum ſub veſperam accepi, & eum ipſum ad lucernam libaui. Placet ſeriò: perge, perge. Malè cœpiſti, ſi hîc deſinis. Saliuam tantùm, quod dicitur, nobis mouiſti; exple deſiderium vberiore aliquâ mẽsâ. Quid tam proprium huic ſtudio, quod auum tuum immortalem reddidit, quàm Critice? quam ſi adiungis iudicio, vt cœpiſti, & opportunè; non rem ſolùm magnam feceris, ſed famam. Neutram harum contemne, etſi aliquid ante eas pone. In poëtis alijs velim te ſimile aliquid aggredi. an in Iuuenale? iuuabo: aut in quocumque alio, quem leges. Nam hoc Poëtices ſtudium, & in eâ emaculandâ labor, non dedecet hanc ætatem. poſteà ad grauiora te ducam. Hortamina quæ nuper ad te ſcripta miſi, credo legiſti & imbibiſti. O vtinam! vtinam erigas, inquam, te, & vno certoque tenore eas, alacer ſemper & vegetus, quid non effecture? Velim ad me ſeriò & liberè ſcribas, ſiquid eſt quod te mordeat aut abſterreat. depones in fidum & amicum planè ſinum: nec id tantùm, ſed etiam auxiliatorem. Nam ego te, mi Raphelengi, quamdiu ero, non deſeram: & iuuabo conſilijs, & quâ aliâ re potero. Confide. cum leni non medico ſolùm, ſed amico tibi res erit: indica ſiquid eſt morbi. Spero ſanè nihil eſſe, & ſcio cauſſam tibi non præberi ab Auo, qui te amat vt ex ſe natum, non vt nepotem; tamen cùm interdum iacere te ex litteris tuis intellego, ſuſpicor neſcio quid non eſſe ad tuum ſenſum. Æuum & mores illos noui. torquent? indica. ſi

ca. ſi concoquere non potes, ſubueniet * ἐπιδημία. Ego ſcio non omni ingenio cõuenire, quod Homerus Marti ſuo aſſcribit, * ἀλλοπρόσαλλος. Reperiemus quod ex vſu tuo fiat, & cum gratiâ tuorum. Deum rogo vt te firmet, iuueniles leuesque animi motus tollat: quibus ſubijci te non ignoras, & vincere eoſdem debere ac paullatim atterere, hoc quoque non ignoras. Vale. Ex vrbe noſtrâ veteri. VI. Id. Nouemb. Optimo Ortelio ſalutem.

* peregrinatio.
* huc illuc ſe flectens.

Nos è Nundinis nec litteras, nec Catalogum. ſatin' ſeriò veſtri nos curant aut cogitant?

EPISTOLA LXXII. *Francofurtum ad Oderam.*

FRANCISCO HILDESHEIMIO.

TAM benigna tua ſalutatio meritò litteras meas elicit, etſi breues. Multa mihi tribuis, Vir Clariſſime, ſed vereor vt amore inductus, qui in hanc laudis partem nõ bonus iudex. Ego te amo ob amorem, & ſeriò deinceps cenſeo inter meos. Quòd ſi in Germaniam aut loca propinquiora vmquam venero (ita autem ſtatui:) crebrioribus iſtis litterarum alloquijs fouebitur amicitiæ hæc herba. Sin hîc manſero; profectò id arduum in tanto interuallo. Rari à nobis homines illuc, niſi ad mercatus Francofurtenſes: nec ij ſemper certi. De Plinij loco eruditè diſſeris, nec quidquam addidero aut mutauero in tuis dictis. Macte! virum te eſſe video, quales in illo orbe pauci. Sed, niſi fallor, breui eas quoque oras illuſtrabit melior hic Phœbus. Vale. Lugduni Batauor. Poſtrid. Kalend. Sextil.

EPISTOLA LXXIII. *Antuerpiam.*

CHRIST. PLANTINO.

MI amice, nulla vmquam epiſtola tua aut gratior mihi aut grauior fuit hac poſtremâ. Languidâ manu ſcriptionem tuam nimis exoſculatus ſum, & ſeruabo pignus fidiſſimi inter nos amoris. at dolui in tuâ afflictiſſimâ * valetudine, quam tamen mens mihi dictat & præſagit iam eſſe meliorem. O Deus, & tu, facite me cõpotem huius voti! Aliud nihil ſcribo, niſi hoc. quicquid à me factum voles, etiam cùm me præcedes & in vili

* Quæ illi poſtrema.

hac

hac terrâ non eris, impera: non viuum magis amaui, quàm postcà verè viuum amabo. Salue, Salue, Salue.

EPISTOLA LXXIV.

FRANCISCO RAPHELENGIO *Filio.*

CERTE, mi Raphelengi, tristi nuncio percussi sumus, tristi: nec cuiquã vestrûm qui sanguine iuncti estis, aut in amando cessi, aut nunc in dolendo. Amisisti tu auum optimum, alij patrem, ego amicum, sanctum nomen & rarum hodie in terris. Heu mi Plantine, quis mihi post te alter? nemo: nõ magis quàm ante te talis quisquam fuit. Beatum quidem te, qui extra præsens & imminens omne discrimen, extra molestias, quæ senile etiam caput tuum circumstabant: at nos voluimur & reuoluimur in medio æstu. Tu mi fili multum amisisti, in omni fortunâ tuâ consilium, solatium, opes. Amabat te, hoc scio. Sed feramus, & illius maximè exemplo (in quo enim hæc virtus clarior?) prompti volentesque sequamur magnum illum Deum. Scripsissem ad Moretum & heredes, sed ita me salus amet, vt ego minimè aptus sum ad solandum. Non quia iaceam (hoc dedecus Constantiæ nostræ non imprimam) sed quia haud ita firmiter stem, vt erigere alios possim. Vacillo ipse, & rationum itemtidem fulcro me sustento. Ad te nuper breuiter scripsi de Italiâ. nunc hoc addo, omnino ad nos venias, priusquam in alterutram partem aliquid decîdas. E re tuâ erit: nec quicquam suadebimus, non dicam præter vtilitatem, sed fortasse nec tuam voluntatem. Ades. Postrid. Idus Iul. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPISTOLA LXXV. *Romam.*

FRANCISCO BENCIO.

TANDEM, tandem, vnas à te litteras. Nam & ego ordiar à querelâ. Tu ne misisse quidem fateris: ego scripsisse seriò me testor, sed tamen frustrà. Quæ autem mea culpa est, si homines parùm fidi hodie aut diligentes? Ego te, mi frater, diligo: & numquam suauissimam illam consuetudinem nostram ruminor, sine interioris animi motu. Tuæ litteræ me excitant, & velut

adspirant

adſpirant in hoc languore noſtro vitalem aliquam auram. O terra, ô viri! vtinam per vires aut tempora vos reguſtem! Sed ego, mi Benci, inclino, non tam æuo fractus (eâ parte adhuc vireo) quàm lento & neſcio quo inteſtino morbo. qui tamen vitæ officia atque ipſa ſtudia leuiter interpellat. Vos iacturam ante biennium in Mureto feciſtis: cuius Senecam, extremum opus, etſi non confectum, probamus. Orationem tuam in eius funere, & quidquid tuum, vidiſſe velim. Rarò ad nos veniunt melioris cæli illæ deliciæ: & poſſunt tamen per Plantinum. Ad eum virum mitte, quidquid ad me voles: & inprimis (per ſacrum illum Amorem te rogo) ſi quid editum à te, aut edendum. Cenſuram vis? libera erit. Laudes? effuſæ. nec alius hodie id fecerit magis ex affectu. Amo, amo, primos illos meos ignes, & in iis puriter liqueſco. Illuſtriſſimum Sirletum ſupereſſe apud vos gaudeo, columen perfectiſſimum virtutis & doctrinæ. Fuluio Vrſino quid ſit, quid Latino Latinio optimo ſeni, gratum ſi per te ſciero: & ſi à me eos ſalutabis. Edidi quædam nuper, ſed leuia, nec nunc mittenda. Vale, & me ama tui & probitatis amantem. In Bat. prid. Kalend. Septemb. ∞. IƆ. LXXXIIX.

EPISTOLA LXXVI.

GERARDO TVNINGO.

AD litteras tuas, mi Tuninge, breuiter reſpondeo: & hoc ipſum amoris eſt, quòd reſpondeo. Nam etſi vis illa morbi me reliquit, tamen languor & debilitas manet: nec mens aut manus ſatis apta ad ſuum munus. At ego te ex animo amo, & creſcenti virtuti tuæ faueo: eoque expreſſa mihi hæc ſcriptio, eius iudicij mei index. In foro verſari te iam credo: & quamquam res nondum calent (tempus iſta adfert) tamen carceres tibi aperti ad curſum. Stadium hoc ſub initia moleſtum & arduum fortaſſe videbitur: dies molliet, & ſcopus qui tibi in oculis eſſe debet, cum Lucro Honor. Dignitas enim & ſplendor plerumq; ab iſto campo. Ego ad amicos meos cùm ſcribã, non deero te commendare de eâ notâ quâ te noui. Tu confide. ſponſor ego tibi, ſi perges hac Virtutis & Modeſtiæ viâ, quâ cœpiſti, de optimo ſucceſſu. Vale, & duo illa, ac me vnà, ama. Lugd. noſtræ Batauor. v. Kalend. Decemb.

EPISTOLA LXXVII. *Vltraiectum.*

THEODORO CANTERO.

CVM mutationem rerum audiui, quæ apud vos facta, lætatus sanè sum, quia omnia in melius versa & modestius: nec tamen valdè miratus, quoniam veterem illum statum violentum & turbidum, sciebam non posse esse diuturnum. Illud nescio an lætari debeam, te potissimùm electum qui clauum teneas in hac tempestate. honori tuo quidem gratulor, idque amicissimo animo: sed molestias video, atque adeò discrimen etiam quod adiunctum, nisi clementer te dirigat & seruet ille, qui te huc destinauit. Id quod spero, & eum ex affectu rogo. Illud ego valdè velim & suadeam, ita clementer & leniter omnia nunc administrari, vt vix appareat conuersum esse orbem rerum: appareat, inquam, dolore cuiusquam aut pœnâ. Vltio & affectus seponantur; & satis sit (meo quidem iudicio) inutiles homines remoueri ab reip. administratione. nisi si quis est vnus aut alter, qui palàm in eâ se gesserit malâ fraude. Sed nec omnia subitò mutanda, etiam quæ mutari melior ratio suadet: lentè, lentè, & minimo sono. Pro nostro Arcerio solicitor. manebit illi sua conditio? velim, quod in te sit, iuues. Non enim puto virum è calidis illis esse, qui omnia & omnes turbant. Thinnius noster an redierit, nondum audiuimus. omnino ego opinor: & admouendum iterùm rebus virum peritissimum rerum. Quod cùm sciero, ad eum scribam. De Prætoris reditu, audiui: & velim meo nomine illi gratuleris. Nisi aura hæc turbida impediret, ego sanè ad vos euolarem, & facerem linguâ quod nunc stilo. De filiis tuis, ij mihi curæ erunt. Sæpè me adeant, semper mihi grati. Vale. IV. Idus Octobr.

EPISTOLA LXXVIII. *Vratislauiam.*

IACOBO MONAVIO.

LITTERAE tuæ à se gratæ, mi Monaui, hoc asperum habuerunt & triste, quòd nunciârunt de morte Andreæ Dudithij, magni & sapientis viri. Qui, etsi præter ætatem nihil passus

passus videri potest,aut præter communem illam legem: tamen profectò dolori est, & amicum nos amisisse, & Germaniam in hoc statu rerum spoliatam notæ modestiæ & prudentiæ viro. Nam in aulis Principum, quàm multi passim, vt sic dicam, incendiarij turbarum, & qui * πῦρ ἐπὶ πῦρ addunt? à quorum ingenio alienissimus hic noster,natus sedare ciuiles istas tempestates, non excitare. Sed deo pacis visum, vocare ad se istum Pacatorem: ideoque feramus, in Constantiæ nostræ monitis fixi. De amore tuo in me,gratiam non habeo solùm, sed refero. quomodo? amando. atque ego te vnum hoc pretium exspectare scio tui affectus. Mihi quidem iucundum & quasi pabulum quoddam studiorum est, amari non tam à magnis, quàm ab eruditis & vitâ quoque probis viris: quâ in classe te scio esse, optime Monaui. Nos valdè nunc distringebamur editione Politicorum. quod opus Regibus Principibusque scriptum, vtinam vsui quoque ijs sit! quod non despero, si capere tamen poterunt eius generis scripta. Sed deus videbit. ego arduo labore defunctum me scio,& soluto pede ad mitiora & planiora iturum. Thraseas noster omninò differendus est, & te aliosque rogo,nequis me roget. Vale Clarissime Monaui, reliquum in ijs locis affectus mei fulcrum. Nonis Iunijs.

* *ignem ad ignem.*

EPISTOLA LXXIX.

LAEVINO CALVARDO.

SCRIPTIO tua mihi grata, & scribendi caussa. Amor in me, & humanitas in adflictos te impulit: quorum vtrumque amo, & hanc etiam laudo. At illud mihi iuxtà ac tibi nouum, fuisse in eo grege Hispano hominem Latinas quoque litteras doctum, & doctorum amantem: cui auxilium, aut certè solatium, meritò debemus. Id,quod in me est, non faciam solùm sedulò, tam amicâ præsertim tuâ rogatione inuitatus, sed iam feci. Conuêni quosdam qui cum Pretore huius vrbis agant, qui nauim eam cepit, & in cuius hic est manu. Videbo an in vrbem nostram adduci possit, eamque habere pro custodiâ. Sanè Musarum illum alumnum æquo iure censeri cum Barbaris, ignominia nostra sit mi Caluarde. quem ex animo

ſaluere iubeo, & me amantem tui quoque amare. XVII. Kalend. Septemb.

EPISTOLA LXXX.

DOMINICO BAVDIO.

PLVSCVLAS à te litteras accepi, fateor: ad quas ſilui, non voluntate aut ſubitâ ignauiâ, ſed quia deinceps ſic cogit valetudo. Tibi narro Baudi. frangor paullatim, frangor: & per aſſiduum hunc languorem deſerit ponitq; calor & vigor ille in nobis, velut ventus. Velo ferri ſolebamus, nunc vix remis. Politica etiam mea, ſerium opus, valdè me tenuerunt. Nunc ipſa abſolui, nondum quæ ad ipſa: id eſt Notas. Inuidia fatebitur arduum & operoſum opus eſſe, neſcio an probum. Tu certò & ſemel ſic exiſtima, te à me æſtimari, amari: & ſemper id fore, ſiue ſcribo, ſiue ſileo. donec perpetuùm tamen ſilebo. De munere ſiue titulo, quo non ſine fructu gaudes, tibi gratulor, & voueo atque auguror maiora. Amande ama. Idib. Iul. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPISTOLA LXXXI. *In Hungariam.*

MICHAELI FORGACZ, *libero Baroni de Gimes.*

AMANTER valdè me prouocas ad ſcribendum pariter & amandum. quis tu es? ignotus mihi, imò notus, vel ex vnâ epiſtolâ iſtâ, in quâ faciem video pulcherrimæ mentis. Etiámne ille veſter remotus, & verè Martialis tractus, educat ac profert Palladias iſtas proles? gratulor tibi hanc indolem, te patriæ: quæ profectò præſidium grande & lumen exſpectat ab eiuſmodi alumno. Quòd ſi hanc directam ad laudem & Virtutem viam, plerique è tuâ claſſe ingredi vellent: quid Europâ beatius? quę nunc iacet miſera, vndique telis confixa ciuilium turbarum. Sed reſurget profectò aliquando (& ea certa ſpes me tenet) eiuſmodi adminiculis & fulcris. Tu perge, & te litterarum ac Sapientiæ ſtudiis primùm, mox patriæ trade: palàm facturus, quantum interſit inter doctos cultoſque Nobiles, & iſtos, qui nihil lucis habent niſi à luce maiorum. Meam quidem amicitiam quòd appetis; ita cupidè offero, vt ipſe propior appetenti ſim: & in tempore oſtendam. Lucubrationibus noſtris quòd dele-

ctari te scribis, vtinam & iuuari! Spero tamen id facturum opus quod nunc edo, in quo Principem formo & eos qui ad gubernacula rerum admouentur. Laboriosè mihi opus scriptum fateor: sed vobis, vobis, non huic vulgo. qui nec capiet, nec si capiat, fructum faciet in præceptis quæ nihil ad ipsum. Regendi imperandique munus vobis conuenit; plebi *obsequij gloria*, vt ille inquit, *relicta est*. Nobilissime Baro vale. Nonis Iuniis, ∞. IƆ. LXXXIX.

EPISTOLA LXXXII. *Coloniam.*

GVLIELMO CRIPIO *Filio.*

AD epistolas tuas respondere, mi Cripi, magis volo aliquando quàm possum. Distringimur nimis sępè, nec cùm nuncius appellat, vacamus illicò ad scribendum. Addo, quòd plerumque ille festinat. Hoc semel scito, & excusa. Aliâs, amo te, tuumque ingenium: quod excitari etiam nostrâ voce nonnihil velim ad pulcherrimas artes. Etsi enim per te promptus erectusque es: tamen vt equum in cursu plausus, sic optimam indolem laudes & adprobatio iuuant. Quamquam quid valdè iis apud te opus? patrem habes, * παντοίῃς ἀρετῇσι κεκασμένον, vt ait Homerus de Vlysse: virum reuerà & vsu & doctrinâ inter Belgarum primos. Hunc audi. *Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος: quæso ne degenera, & lucem quoque à te aliquam adfer ad illam lucem. Quod porrò scribis de libris illis priscis: magis est vt voueam, quàm vt credam. Sæpè iam ita decipimur. Blandi rumores sunt de *Ciceronis Republicâ*, de *Liuij reliquiis*: sed rumores. ——* κακὸν δ' ἀνεμώλια βάζειν. Vale, & in virtute ac doctrinâ pariter mihi cresce. Lugduni Batauor. Postrid. Idus Mart.

*omni virtute decoratum.

*Sanguinis es boni care puer.

* malum vana dicere.

EPISTOLA LXXXIII.

IOH. ARCERIO.

VIR doctissime, Res tuas iterùm stabili loco esse, idque in ipsâ patriâ, valdè tibi gratulor, *καὶ ἀπὸ βαθείας γνώμης συγχαίρω. Pręsertim cùm honestissimum illud munus adeptus sis, & in locum successeris viri nobis olim amici. Ita profectò est. Deus non

*& ab intimâ mente gaudeo.

deserit suos, sed abducit à loco vt ad meliorem reducat, & obijcit sæpè non sperata. Nos in tenui & veteri nostrâ valetudine, tamen Politica absoluimus: quæ vtinam ne mecum langueant, & sint, quod dicitur, *ἵππου γῆρας. Mihi tamen firmum compactumque opus videbatur, & ferendo æuo: sed mihi. Vestra aliorum iudicia exspecto, nec antè me do ad absoluendum. Nam quod ad notas attinet, *μέγα ἔργον ἄρεκτον, vt ille inquit: & id quoque fecit morbus. Exemplaria quattuor ad te mitto, distribuenda pro inscriptione singulorum. De Galliâ, credo vos audisse magnum illud facinus, & inopinatam Regis cædem. Ego video Deum res magnas, res nouas moliri, & conuersionem status in vniuersâ Europâ.

*equi senium.

*magnum opus imperfectum.

——— *πολλάων πολίων κατέλυσε κάρηνα,

Η δ' ἔτι καὶ λύσει.

*multarum vrbium soluit culmina: Atque etiã soluet.

Vtinam saluis nobis! Vale vir ornatissime, & cum vxore tuâ à me meaque salue. Lugd. Batauorum, XIII. Kalend. Septemb. ∞. IϽ. LXXXIX.

EPISTOLA LXXXIV.

ISAACO CASAVBONO.

NON redditas tibi litteras meas, mi Casaubone, non miror solùm, sed indignor. Spernam ego te? ne differam quidem: & respondi illicò vt accepi tuas. Gratæ mihi & à tali ingenio, quod iamdiu æstimo: & à tali affectu, quem calidum profectò in me promis. Amo, amo vicissim; nec tam frigidum aut rigidum mihi pectus, vt non incalescat & moueatur ab hoc igne. Strabonem tuum vidimus, & multa in eo proba. perge per Deum, & quoniam Scaliger noster in hoc genere toto silet, tu prodi & age hanc personam. Decenter, mihi crede, potes. Sed, heu, Gallia vestra quàm æstuat! vetus, florẽs, & illud regnorum, vt sic dicam, regnum, quàm periclitatur non cõuerti sed euerti! Illacrumo. nam fateri debemus illustrium ingeniorum iam ab aliquot annis hanc matrem fuisse, aut sedem. Nos quoque in veteri nostro bello: sed minùs feruido, & consumimur lento quodam igne. Feramus; & nos, mi Casaubone, istis litterarum Sapientiæque studijs inuoluamus: in quibus abductio, aut certè aliqua

aliqua ſeductio eſt à turbis. Vale. Lugduni Batauor. Poſtrid. Non. Sext.

EPISTOLA LXXXV.

PHIL. MARNIXIO.

ACCEPISSE te librum noſtrum, legiſſe, probaſſe, feriò ego gaudeo. In tuo iudicio quídni acquieſcam? qui ſecaſti hos fluctus, & benè penitus te immerſiſti in rerum ciuilium iſtud mare. Noſti ergo, & peritiam tibi ingenuit ipſe vſus. Qui nobis quidem modicus adeſt, & liberè cum Homerico adoleſcente fateor,

* Οὐδέ τι πω μύθοισι πεπείρημαι πυκινοῖσιν.

Quò magis veſtrum eſt, monere & dirigere ſiquid peccamus. Quod malles in Εὐσεβείας illâ re verbis quoque me εὐσεβεῖν, ſpretis illis profanis: feciſſem profectò, ſi diſtinctiùs & accuratiùs dicendum de ijs mihi putaſſem. Hoc omiſi, aut diſtuli: & cauſſam nónne vides? Cùm tã pauca & timidè dixerim, nunc quoque vndique incurrunt, pænè dixerim,

**Neque ego adhuc ſermonum prudentiũ vſum habeo.*

——— * ἀγροτέροισι σύεσσιν ἐοικότες.

quid futurum erat ſi magis me diffudiſſem? Libaui igitur: & ideò in ſtilo* quoque nihil mutaui, & exiguam illam laciniam pertexui filo quo reliquam veſtem. Quod ſi tamen tibi hîc aut alibi aliud videtur, mone, & me deuincies. Aliorum voces ſiue calumniæ, aſperæ: * ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου. Tuus Gedeo Botzelarius mirum eſt quàm ſe nobis probet, modeſtiâ, diligentiâ, profectu. Stirpe ſuâ dignus euadet. Vale. Lugduni Bat. Prid. Kal. Octobr.

**agreſtibus ſuibus ſimiles.*

**bona admonitio amici.*

EPISTOLA LXXXVI. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO.

IAM nunc mihi adeſt, qui ad vos abit. Ipſe tibi dicet, tempus mihi non fuiſſe ad longam ſcriptionem: atque adeò, vt familiariter tecum loquar, è lectulo me excitauit. Sed vigilo, vigilo cùm Lampſonij nomen auribus & menti meæ inſonuit. Iamdiu etiam ego à te nihil. quid tum? tam ſcio amare te, quàm me ſpirare.

* Οὐδεὶς

* Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

* Non est amator, perpetim qui non amat.

Politica nostra absoluimus: cape, lege, arbitrare. Nam iudicem aliquem te tuíque similem, valdè mi Lampsoni volo: versatum in rebus scilicet, nec à lectione solùm sed ab vsu doctum. Vide sicubi erramus. Breuia ista sunt, & adstricta, fateor: sed apud te quid excusem? scio in eiusmodi rebus rem te velle, non supina aliquot & natantia verba. quò nimis ferè inclinant, qui res Ciuiles hodie scribunt. Nimis, inquam, se per disputatiunculas diffundunt. At mihi Cretenses illi probi: quos Plato ait * πολυνοίαν μᾶλλον, ἢ πολυλογίαν ἀσκῆσαι. Nos iam in manu habemus Dialogum *De magnitudine Romanâ*: & perficiemus, si Deo visum. Epistolarum etiam Centuriam alteram extrudimus, & priorem reformamus. Apud me ista: tu quid? scribe, scribe, nec (quod callidæ amantes solent) desiderio nos torque. Lugduni Batauorum, Postrid. Idus Sext. ∞.IƆ. LXXXIX.

* multa menti magis, quàm multis verbis studuisse.

EPISTOLA LXXXVII.

FR. RAPHELENGIO *Filio.*

Mi Raphelengi etiamnunc fluctuas? quousque? Semel statue rationi & nobis pareas, an tibi. Illa suadet differri iter in proximam æstatem, ob caussas multas. E famâ tuâ erit, è re tuâ, ex vsu familiæ Plantinianæ. Tam citò solui & abrumpi illum cœtum sublato capite, sit indignum. Caussas quas habes, ego quoque intellego, atque adeò approbo: sed calidè nihil fieri volo aut importunè. Ne nimis cupidè cupe quod cupis. Mali ominis sit nimia hæc festinatio. Audi me ex animo loquentem. Ire te in Italiam ad multa vtile est: vt absis ab his turbis, vt videas & discas, vt locum & occasionem quæras emergendi. Hæc omnia vera sunt, & suadeo: sed hoc quoque verum, magis decôrè te iturum post aliquot menses, magis tutò sub æstatem, & magis prouidè omnia ac dispositè acturum. Vtinam antè te vidissem! id quoque è re tuâ fortasse esset, & certè ex meo voto. Sed nos ea audimus, vt verear ne breui interclusę omnes viæ. nisi si ipse sub Ver proximũ in Germaniâ me sisto, quod haud despero. O iuuenis in quod æuũ incidisti! sed tene viam rectam, haud pœnitebit. Ne pugna cum temporibus, & serua te

ad meliora fata, ſed ſub tegmine & vmbrâ ſemper modeſtæ Virtutis. Ego deſino: haud multa libet. XIII. Kalend. Sextil. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPISTOLA LXXXVIII.

CASPARI VOSBERGIO.

DISTVLI reſpondere litteris tuis, ſed ſine tuâ vllâ noxâ. Nunc id facio per Legatū Regis, cuius negotia tibi commendo, & peto, quod in te eſt, ea matures. Noſtri quàm lenti ſint, præſertim vbi pecuniaria res eſt, non te fugit. Politica grata tibi fuiſſe gaudeo: quę tu quòd theſaurū appellas, magis ex amore facis, quàm quia merentur. Hoc tamen liberè dixi & repeto, ruminanti ea pluſculum aliquid ſemper ſuboriturum, quàm primâ ſpecie viſum. Hortaris me ad reliqua, & præſertim ad Ariſtocratiam. quam ego quoque probo mi Vosbergi, ſed benè compoſitam, & qualis illa Spartanorum fuit, aut hodie Venetorum. O quis deus eam dabit! Tamen illam quoque conceptam in mente habeo, & vnius omnino libri res erit. Sed priuſquam aggrediar, certum mihi audire & libare iudicia de toto hoc genere ſcribendi. & ſi vniuerſum diſplicebit, ſilere; (cur enim vela faciam aduerſis ventis?) ſi in parte; cognoſcere, & refingere ſiquid minùs rectè aut conſideratè à nobis ſcriptum. Nam id numquam pigebit. Apelles in magnis ſuis laudatiſque operibus hoc ſeruabat, vt ea publicè proponeret omnium oculis ac linguis, atque ipſe velo aliquo tectus iudicia venaretur etiam minimorum: cur nobis hoc non fas in opere, quod tangit omnes? Sed nec Notas, vt vides, plenè abſolui. quod caloribus iſtis immodicis tribues, qui valde me dederunt in languorem. Te valere opto, & nos amare. Lugd. Batauor. XIII. Kalend. Septemb. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPISTOLA LXXXIX.

NATHANI CHYTRAEO S. D.

ACRES quaſdam faces epiſtola tua mihi ſubdidit, quam ipſe amor tibi ſcripſit. Non me fallunt ſupina quędam aut natantia verba, & illa quæ ab imo pectore profecta. Talia tua

sunt. & iam mihi carior noster ille Lydius, per quem tu quoque inter meos caros. Quid verbis me diffundam? redamo sic amantem: virtutis doctrinæque tuæ merito primùm, sed etiam fratris adspectu, qui mihi inter Germaniæ primos. Scripta tua & illius iam olim vidimus, & tenuistis nos sępè illâ * γλυκεία Σειρῆνι τῶ λόγων. Non plura apud te. pergamus in hoc cursu, & quod reliquum est vitæ viuamus —— * φίλα εἰδότες ἀλλήλοισιν. *Accipe daque fidem.* & salue. Lugd. Bat. Idib. Mart. ∞. IϽ. XC.

dulci Sirene sermonum.

mutuum amantes.

EPISTOLA XC.

MARTINO LYDIO.

AMICA tua epistola, vt semper, atque etiam anxia pro nostrâ famâ. Agnosco amorem: sed de purgatione, quod scribis, quæso omitte. Quid me eluas apud eos, mi Lydi, quibus decretum quacumque de caussâ * μῶμον ἀνάψαι? Ieiuna imò turpia sunt quæ adferuntur (ago liberè:) & te aut me non noui, si hæc * ἀπουδαιότερον excuso. Impiè hoc scripsi, inquiunt, quòd Religionem omnem tolero in repub. modò vetus. Etiámne gentilium? etiámne Turcarum? etiam. Vbi hoc scripsi? Verba adfers. sed ô boni, ergo notulam illam graue iis legere, quę ad oram? Coërcui enim ecce, & restrinxi: MOS PROBVS *& vetus seruandus.* Satin' clara hæc verba? ita vetus tenendus, si probus. Iam illud alterum, in quo sæuitiæ me arguunt, bellum. Quis verba ea bonus integerque vir legit, qui non capiat ex meo bonoque sensu? At possunt aliorsum flecti. Multa talia in omnibus scriptis: sed eos nempe carpimus, qui sic flectunt. Melissæ aliquæ flores nostros insideant, non istæ Arachnæ. Quid verba facio? his talibus suadeor, non vt aliter scribam, sed vt ne scribam: & silentio tuti simus, quoniam ratione vix licet.

maculam inurere.

diligentius.

* Δυσμενέες γὰρ πολλοί ἐφ' ἡμῖν μηχανόωνται.

Multi maleuoli in nos machinantur.

Ego tibi verum verbum dicam. Quosdam ex istis torquent non quæ scripsi, sed quæ non scripsi. Intellege, & me iam olim tuum ama. Lugduni Batau. XVII. Kal. Apr.

Qui has tradet, Nansius Filius erit, vt opinor. Faueas ei quæso meâ causâ, & aut cœptam spem promoue: aut si ea mortua, in nouâ hac iuua. Ab ipso audies. Saluta amicos Arcerium, Drusium,

Drusium, Eilardum. Ecce responsum etiam ad Nath. Chytræi epistolam: rogo te cures.

EPISTOLA XCI.

REGNERO GRVTERO.

GRATAE mihi tuæ litteræ, mi Grutere, nec est quod excuses. Peccares, nisi sic peccares. Ego, etsi non semper respondere aut scribere vacuus, tamen legere: & nimis quàm libens sermones vestros libo, qui aliquando in nostrâ disciplinâ. Statum & formam Academiæ vestrę per te cognoui. probus est: sed inprimis ille vir magnus, quem iure laudas. Iunium intellego: cui tu, mi Grutere, adhære, & recondita multa hauri ex arcano illo vberique penu. Chrysmannus aliquídne De temporibus post Scaligerum? durus ille concursus est: & tamen scio esse, quæ post eum addi illustrarique possint. Nos post Politica edita redimus in veterem campum; & vel mores Romanos illustrabimus, vel spinas aliquot in eo runcabimus, Criticâ istâ falce. Deus valetudinem modò & otium mihi det: de quorũ altero vix spero. cùm turbas video quæ in Galliâ natæ. Vale mi Grutere, & idemtidem me appella. Lugd. Bat. III. Id. Sext. ∞. IↃ. LXXXIX.

EPISTOLA XCII.

MICHAELI MONTANO.

VIR Nobilissime, per epistolam raró te alloquor, sępissimè animo & affectu. Vtinam res vestræ aut nostræ quietiores! numquam ego deum videam, nisi te viderem. Nam litterarium hoc colloquium, nugæ: meri amores & mera suauitas, os aliquod amicum intueri & amplecti. Sed, vt ille ait,

Νῦν δ' ἑτέρως ἐβάλοντο θεοί. ———

Politica nostra tandem edidi, diu pressa, & nescio an vel nunc emissa aue satis faustâ. Æuum ego & hæc præiudicia an ignoro? sed tamen temperasse me videbis, & nihil nisi communibus præceptis scripsisse: excipio paucula de Religione. In quâ consilium nostrum nec improbum, nec imprudens fortasè apud probos. O tui similis mihi lector sit! & tu iudicium tuum liberè, & vt vir es, scribe. Turbæ apud vos magnę: si ingenium tuum

noui (vt certè è ſcriptis noui : in quibus non fallax tui imago.) quieſcis. Quod vt tutò & diu poſſis, æternum Deum rogo.. xv. Kal. Octobr.

EPISTOLA XCIII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

ACCEPISSE te libros Politicorum mihi gratum; & magis, te probaſſe. Ex animo tibi dico. probari tui ſimilibus lucubratiunculas noſtras gaudeo, etſi pleraque ſcribimus non huic æuo. In illoipſo opere Politicorum, quàm multa parùm ad palatum huius illiúſve partis! nec aliter fuit, aut erit, vbi ſunt partes. Veritatem puram candidamque ego ſcio, & immunem ab omni affectu. Vt oculi, vbi glaucoma obſidet, puriter non vident: non item mens, vbi adfectus. Præiudicium iudicium omne tollit. At in iis quæ de Fato ſcripſi, gaudeo quòd liberè mones. etſi ego me inſiſtere tritam & priſcam viam ſentio, nec in aliâ mente eſſe Thomam & argutos illos in Eccleſia Doctores. Tamen ſi quid aliud, videbo: & tuo monitu libens nõ explicabo ſolùm; ſed, ſi opus, retractabo. An me pudeat? numquam. & veram rectamque viam tardè videre & inire poſſumus, numquam ſerò. Magnum illum virum nobis obiiſſe, doleo: &, heu patria, quàm talibus nunc eges! Impetus & calor eſt, qui nos perdiderunt & perdent. Sed ego longiùs progredior. cui hoc tãtùm propoſitum ſcribere: me te amare, & gaudere in amore tuo mei: quem vt propages deinceps ac ſerues, conſuetudinis cauſsâ, rogo. nam neceſſe non eſſe, facilè ex eo mihi liquet, quòd ſine vllo nomenclatore, tot annos firmiter eum in arcanâ iſtâ mente coluiſti. Vale Vir amiciſſime. v. Idus Nouemb. ∞. IↃ. LXXXIX. Berchemij noſtri mentio in epiſtolâ me excitauit. quid illo fit? vbi eſt? amo, amo virum.

EPISTOLA XCIV. *Viennam.*

HVG. BLOTIO.

VERE diuinaſti. perierunt litteræ tuæ quas Thiſio dediſti: neque ego vllas, præter has à * συμβιωταῖς meis, vidi. An ego tam diu aliâs ſiluiſſem?

**contubernalibus.*

* Ζεῦς

*Ζεὺς τό γ' ἀλεξήσειε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι. **Iupiter hoc auertat, & immortales dij alij.*

Meritò amãtes ego mei redamo,& te mi Bloti inter primos, verum & veterem Musarum mystam. Ergo scito amicitiam tuam mihi caram,gratum etiam de scriptis iudicium : quod etsi nimis sumit ab affectu, tamen, liberè fateor, his talibus

——* ἀέξετ' ἔνδοθι θυμός. **augetur intus animus.*

Tu si me litteris tuis sæpiùs appellaueris, & in iis rerum etiam aliquid asperseris quæ istîc geruntur (præsertim siquid ad nos & hæc studia :) beabis, & reipsâ videbis prouocatum à te, quod dicitur, *ἵππον εἰς πεδίον. Vale. Lugd. Batau. Idib. Martiis. **equum in planiciem.*

Illustri Baroni Hieronymo Beck à Leopolstorf gratiam debeo pro affectu in me, quem ex animo iubeo saluere. item nostrum Leunclauium.

EPISTOLA XCV.

EVERHARDO REIDANO.

SCRIPTIO tua me affecit, & iudicium de Politicis; quæ votum mihi præcipuum est vt approbem vobis. Aliorum sermunculos quid curem? placere iis & satisfacere in alio quouis argumento magis possum, quàm in isto. Ego liberè quod mihi visum est dixi,& sæpè magis ex vsu publico, quàm ex gustu. At sunt etiam quidam qui Batauiæ finibus me includunt,& omnia scribi volunt pro hoc statu. Inepti! quod non Plato,non Aristoteles, non quisquam veterum fecit, qui scripsêre aliquid in spem diuturnioris æui. Hîc illa forma reip., alibi alia : atque vtinam nobis Princeps sit,sed ille adstrictus & legitimus,& qualem formo. Iam etiam quidam diffundi me voluerunt, & iuisse potiùs per liberam semitam & vestigia nostra. Haud difficile mihi, fateor: sed aliò me duxerunt rationes quas dixi, & quas non dixi. Faciam tamen aliquando, si viuo,& Notis meis siue Commentariolis abundè explebo hanc sitim. Mihi iamnunc materies ea parata, sed premimus,& calamum paullisper retinemus scripturientem. Ego, vno verbo, te amo, & id mihi fieri à te percupio. Vale. Lugd. Batau. xii. Kal. Mart. ∞. Iↄ. xc.

EPISTOLA XCVI. *Londinium.*

LANCELOTO BRVNIO.

PADDEIVM tuum insignem virum libens vidi, & officia præstiti quæ potui prolixè. Malo ab ipso hoc te audire. Sum naturâ in omnes benignus, tum maximè in nostri gregis homines, & qui commendant se colore isto litterarum. Colore inquam, non fuco. quia reuerâ Paddeius tuus, imò iam noster, seriò se melioribus istis scientiis tinxit. Nos titulum ei dedimus, sed rem attulit ipse ad nos abũdè. De valetudine meâ quid scribam? potes ex ipso audire, qui * αὐτόπτης. Tamen vos medici probè scitis, quidquid dissimuletis, leniri non tolli hos morbos. Vbi semel radices egerunt, hærent. Itaque langueo, & præsertim per hos Caniculæ insanientis æstus, qui corpus hoc per se siccum & aridum, pænè reddiderunt cornu. Animo tamen egregiè adhuc sustento: & deus mihi seruet hanc mentem, numquam eâ parte succumbam. Britanniam vestram & vos amicos videre iam diu gestio: sed nescio quod impedimentum mihi nascitur aliud ex alio: & ægrè muto locum, quem numquam tamen sine fructu & bono valetudinis muto. Sed videbo, & fortassis aduolabo * παρὰ δόξαν. Franc. Vlmi *De Liene* iam diu lêgi, missum ad me è Galliâ. nam ego vestra medica, præsertim si quid elegantius, valdè appeto, & diuerto suauiter in illos naturæ hortos. Túne in eodem argumento? diuulga, & doce nobilem aliquem vsum in nobili illâ parte.

* *inspector.*

* *præter opinionem.*

Sed heus tu, quid Typographis vestris visum Politica mea recudere? non debebant. * Ἀτελὲς adhuc opus est: & præterea, prima illa exemplaria ad vos missa, haud satis emaculata. Alia aut emendatiora sunt, aut præferunt certè suas mendas. Itaque factum hoc non amo: sed te fideliter mi Bruni. Vale.

* *Imperfectum.*

LECTO-

LECTORI.

ERANT *in editionibus aliis Epistolæ quaternæ, quæ ioci aut ſalis aliquid haberent, non in gentem, ſed in hoſpitia gentis, & præſertim ruſticana. Aliqui morſum aut læſionem interpretati ſunt: & quia non eſt, nec fuit is animus, nunc omiſimus induximúſque. Earum loco iſtæ Centuriam expleant: quæ defenſionem habebant, & ſine cuiuſquam malâ gratiâ, opinor, legantur. Vale.*

EPISTOLA XCVII.

TYPOGRAPHVS LECTORI S. D.

EDIMVS *hanc Epistolam, Lector, etsi auctore non tam volente, quàm nolente. Nec enim eò scripserat vt ederetur, non certè sic sola: sed quia iam factum in Germaniâ ipso ignarissimo atque inuito, frustrà teneri videt quod effugit. Euenit etiam, quod solet, vt fugitiua parùm compta esset atque ornata, imò parùm recta. quæ caussa illi maximè, vt edi pateretur iterùm, minus mali scilicet si minus malam. Itaque propriam ei vestem reddidit, & qualis in arculâ remansit. Hoc tantùm seriò testatur: ne nunc quidem ista quasi publicè responsa velle. quid opus in rebus leuibus? & abest alioqui animus eius ab omni non solùm concertatione, sed defensione: & putat sapientius spernere hæc talia, quàm refutare. Præsidium famæ, non in verbis, sed in vitâ suâ ponit: atque illam integram sperat apud eos, qui hanc norunt. Quod ad scripta etiam attinet, acrem sed æquum iudicem non recusat: in quibus siquid erroris alibi aut caloris, prouocat ad humanam conditionem, cuius hoc proprium, sicut nusquam labi diuinæ. Id tantùm rogat, Lector, ne leues aut liuidi homunciones te moueant, neu calumniis istis temerè acce-*
Herodot. VII. *ptor sis: quia illud verissimè dictum,* Διαβολή ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. Calumnia res iniquissima: in quâ duo quidem sunt qui inferant iniuriam, vnus qui ferat. *Tu ne alter ex iis esto, & hoc Menandri cogita.*

Ὅστις δὲ διαβολαῖσι πείθεται ταχύ,
Ἤτοι πονηρὸς αὐτός ἐστι τοὺς τρόπους,
Ἢ παντάπασι παιδαρίου γνώμην ἔχει,
Calumniis quisquis fidem præbet citò,
Aut ipse mente moribusque est improbus,
Aut mente eâdem cassus, & prorsus puer.

Vale. Antuerpiæ. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA XCVIII.

I. LIPSIVS IACOBO MONAVIO S. D.

INCOLVMEM te rediisse ex Pannonicâ peregrinatione (Ortelius indicium fecit) ex animo, mi Monaui, gratulamur, &

Deum

Deum rogamus, vt in patriâ quoque talem te seruet. Nos adhuc in peregrino solo apud Eburones: vrbe, in quâ olim & nunc, in nos proni & benigni. Tamen deliberamus sub æstatem de sede aliâ, & magis certâ: si quid tamen certi in hoc motu rerum. Nam quocumque me verti, in hoc ambitu aut palàm bella, aut eorum metus. At nos quietem, vt scis, quærebamus: vbi inueniendam nisi in superis illis locis, & æternùm quietis? Tamen de pace nũc aliqua mentio. sed mentio magis, quàm adfirmatio: & qui statum rerum peruident, parùm etiam sperant. Sed cum Poëtâ,

*Ἀλλὰ τά γε Ζεὺς οἶδεν ὀλύμπιος αἰθέρι ναίων.

*Verùm Iupiter hæc scit Olympius æthra habitator. Homer.

Ei nos hæc, & nosmetipsos permittimus: certi, quòd non magnam illam solùm orbis nauem, sed hanc quoque cymbulam diriget Prouidentiæ suæ clauo. Sed quod ad Quietem, fascinare eam nuper Saturnius quidam oculus voluit, calumniis in me iactis, quas vidisti. Voluit, non fecit. nam nos hæc talia adeò ad animũ non admittimus, vt vix ad oculos: & sciunt amici, quàm multis denique mensibus pòst inspectus mihi hic libellus. Curiosi & auidi quid simus talium? quæ certum nobis est contemnere magis, quàm vindicare. Atque adeò, bonâ fide, nec nunc vidissem: nisi iidem monuissent, inesse quædam, quæ non ad famam doctrinæ nostræ solùm pertinerent, sed & probitatis. Inspexi igitur, & quid dicam? Scriptum vniuersum est compositum ad inuidiam pariter & infamiam, quam mouet mihi apud homines singulos, & apud gentes totas. Deus immortalis, hanc acerbitatem cadere in Christiana pectora? idque ob leues aliquos, scænatiles, & vt grauissimè dicas, improuidos iocos? Nam in Westphalos ecce aliquid dixi. Hoc caput, hæc arx accusationis est. Testor fidem, Monaui, animo & mente nihil nec lusisse quidem in ipsos, sed in ea, quæ ad ipsos. Vbi virtuti eorum aut robori aliquid à me detractum? De cultu dixi, & genere vitæ externo: quod valdè elegans apud ipsos esse, nec ipsi quidem dicant. Atqui nefas illa tangere. Quid Erasmo igitur fiet, qui tam vbertim & liberè illusit in hospitia omnia Germaniȩ? Quid Clenardo, qui in Hispaniæ? Nec tamen vsque adhuc vidimus, qui dicam iis scripsit. Ferri solent & possunt hæc talia, amœnitates, aut si vis, lasciuiæ ingeniorum: nec oderunt hos sales, qui salem ipsi habent. Ij sciunt, dicta à maledictis, & hæc à maleficiis dif-

ferre. At iste capitis etiam me anquirit, & (verba eius sunt) *crucem mereri hæc, crucem.* Credo sanè, sed eam, in quâ Cupido apud Poëtam adfixus, iocularem. Sed extra iocum, si quid in Epistolis illis nimium aut asperum est, quæso, è nostrâ mente molliatur: quam palàm testor numquam fuisse ad lædendum. Verba quædam si ire videntur longiùs, reuocanda sunt, nec id me facere pudebit publicè, &, vt sic dicam, in ipsis Rostris. Vtinam pectus hoc videant! niueum est, & fuit. Humida sunt illa & lapsantia quædam verba, & nata non nisi in summo ore. Quid, quod in morbo nata? ille excuset. Querulum hoc genus, & præsertim nos, quos atra hæc bilis vexat: quæ cùm exarsit, * Εὐμαρέως κεν ἀπ' αὐτῆς καὶ λύχνον ἅψαις, vt ait Poëta. Atqui Germanos etiam vniuersos læsimus, quibus *passim* (ita inquit) *tam stultè, quàmərociter insulto.* Quæ frons tam infrunita hoc dicit? Ego Germanos? parentes illos maioresque nostros? Nam ita scio & sentio, nos Belgas plerosque origine illinc esse: & quamquam positu locisque Galli simus, tamen stirpe & sanguine Saxones, & læti libentesque audimus INFERIORES GERMANI. Vbi igitur, aut cur læsi? Dicta & scripta mea excutiantur, latebra nusquam in quâ hæc calumnia delitescat. Quin contrà, diserta & exserta verba & laudem & elogia gentis, alijs inuidenda. Scripsi & edidi in commentario ad Germaniam Taciti: CANDIDAM GENTEM: &, CASTVM ORBEM: &, MAGNAM MEAM PATRIAM: &, fastigium, si examinas, omnis laudis, PACE ET BELLO OPTIMAM GENTEM. Quæ vis magis honora, magis viua & spirantia verba? Tamen cumulaui, & ecce iterùm ad Annalem Taciti decimumtertium, PVGNACISSIMA ET FIDELISSIMA GENS. Et in Epistolis: HOMINES ETIAM ILLA TELLVS (Germania) ALIT, INGENIO DOCTRINAQVE PARES NOBIS, FIDE ET VIRTVTE MELIORES. Ades liuor. quis germanissimus Germanus potuit de matre suâ benigniùs? Nec vsquam læsa à me hæc pietas (ita loquor, & sentio:) nisi si quid ioculo in bibones quosdam, &, vt hoc quoque ioco, * κυλίκων ἐρέτας. Sed ille non contentus hoc mare in me commouisse, Imperatorem ipsum concitat, & postulat me Maiestatis. Ius, inquit, eius minuisti, in laureâ Poëtarum. O homo, nec per som-

*ab eâ facilè vel lychnum accēdere possis.
Theocrit.

*Calicum remiges siue trahones.
Apud Athen.

somnium in illo somnio feci. Sed tu colligis, vt video, omnium sermonum aurulas, & ijs vela tua ad calumniandum imples. Fuit res in inuidiâ aliquâ, fateor, recenti illo scripto: tracti in caussam per eos qui iure læsi, etiam qui non læsi. Sed seorsim postquàm Epistolâ excusaui & aperui (exstat in Saturnalium nostrorum fronte:) omnis ista bilis soluta est in risum. Quid enim aliud schemate illo (non sanè scommate) volui, quàm quod verbum vetus: *Multos Thyrsigeros esse, paucos Bacchos?* Et hoc sciunt, & dolent illi ipsi, quos merito suo cinxit Phœbæa illa laurus. Ad Imperatorem quidem quid istud pertinet, si sint qui imponant & obrepant? Ego tantum absum, vt lædere aut illudere voluerim Principum illum principem, sacrum caput Christiani orbis: vt contrà ab adolescentiâ cultum omnem venerationemque detulerim ipsi, & eius genti. TACITVS meus cum præfatione ad MAXIMILIANVM iuit, Imperatoris huius Patrem: ELECTA ad Archiducem MATTHIAM, eius fratrem: POLITICA nostra, ad HVNC IPSVM & Christianos reges. Cur non facerem? deberi mihi hæc & alia meliorum ingeniorum libamenta visa, *domui ad summum fastigium genitæ*, arci & propugnaculo vnico in æternum illum hostem. Hæc sunt in vniuerso illo scripto, quæ digna reiectione aliquâ censui. nam reliqua sunt conuicia aut scommata insulsa, illepida, nata inter haras. Peponem habet loco cordis, quem ea delectent. Atque ego, quid me opponam? Spreta illa exolescent: & vt in omni alio certamine, qui vincit, coronatur; ita contrà hîc est, & accipit herbam, qui eam dedit. Nos scimus arbores quæ iuxta vias sunt, saxis & fustibus peti sæpiùs: & homines linguarum his telis, qui in limite melioris famæ. Non tamen ea nocent: imò iuuant. & vt frumentum triturâ folliculos exuit ac deponit: sic nos concussiunculis illis paleas, si fortè, vanitatum. quas nimis sæpè animis adhærescere è tractatione istâ litterarum non est negandum. Oraculum est, *Nimiâ gloriâ luxuriare, & euanescere viuida sæpè ingenia*. Interueniant igitur vtiliter hæc conuicia: & quod amicorum lenis spongia non eluit, deterat & defricet scaber his lapis castigationum. Hæc nostra mens est, nec nunc solùm, *cùm folia in me cadunt*, sed etiam *cùm arbores* (fiet, vt hoc æuum est:) nec aliud, quàm Palladium illud Liu. III.

ſcutum pectori appreſſerim, NON MOVERI. Miſeri quid ad hoc ſcamma producimur? quid luctatiunculis iſtis nobis volumus? Ecce mors ſupra caput, & ſuperum iſtud tribunal; vbi non ſcripta noſtra examinanda ſunt, ſed facta. Sapiamus. Mihi quidem deinceps certum, Deum per maiorum veſtigia conſtanter colere, ſtudia & ex iis famam non negligere, quatenus tamen ea vſui Reip. eſſe poſſint, aut iuuentuti. Quòd ſi intereà homines me contemnant, aut incurrant, contemno: & cum Achille clamo,

* Φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Διὸς αἴσῃ.

**Spero me honoratum fato Iouis eſſe.* Homer.

Ecce habes, mi Monaui, longam, & pænè præter leges epiſtolæ, epiſtolam: ſed prouexit me res ipſa, & filum iſtud reſponſionum: tum etiam hęc cauſſa, quòd tibi homini Germano, & inter eos claro, probare noſtrã cauſſam voluerim: maximè duplicem, quæ ad gentem, & quæ ad Cæſarem: amandam à me ſemper illam, & hunc colendum. Vtrumque facturus ſum Monaui & tibi. Vale. Leodici, Nonis Ianuariis, ∞. Iↄ. XCII.

EPISTOLA XCIX.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

EN mi Orteli illam ad Monauium, quã legere te adeò non veto, imò volo. Scripta per hanc occaſionem eſt, & quia quærebat ecquid in illum vellem? Scripta inquam, de ipſâ re, & breuiter, ſed fortiter ſatis ad me purgandum. Reliqua nolui tangere, quæ in me ferè dirigit, & nihil ad ARAS FOCOSQVE PATRIOS: & ea ipſa cùm glacie fragiliora ſint, quid inſiſtam? Caue autem tu aut alius aliò me traxeris: longiùs non ibo. *Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus dolet*, ait noſter: non alius hîc fructus. In Busbequij morte, & tali morte, in animo meo dolui. Seruatum hunc virum per tot diſcrimina, apud exteros, apud barbaros, vt in limine ferè patriæ latronum manibus (ita audimus) periret? Sed cùm recogito, quacumque viâ illa venerit, mors eſt: & paucis viris magnis contigit illa, quam Auguſtus optabat & habuit, *εὐθανασία. Sed loco eius *εὐφημία contigit, & ſuauem famam reliquit doctrinæ ſuæ, prudentiæ, probitatis. Nos quando ad hunc portum? Magis appetimus, cùm publica & priuata

** leuitas mortis.*
** famæ bonitas.*

hæc

hæc naufragia videmus amicorum. Sed fiat quod Deo, & cùm Deo, visum : cui parêre, & velle quod ipse vult, summa non sapientia solùm est, sed tranquillitas & quies. Vale mi Orteli. III. Idus Ianuar. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA C.

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

VIDI epistolam meam diuulgatam, & dolui, quocumque casu aut culpâ id factum. Seriò loquor. Hócne oportuit me inconsulto? & an sic oportuit solam? imò & corruptam? Nam immutata in eâ quædam aut omissa, quæ vel optimè à nobis dicta. Ego Monauio non quidem irascor (quî possim tam amico?) sed tamen subirascor, quòd passus sit exscribi ab hominibus, vt res docet, parùm fidis. Atqui beniuoli illi mihi. Credo, sed an quisquam supra me? Vulnus ego meum optimè intelligo & sentio, atque vnà medendi tempus. Sed enim edi merebatur. Quis præsumit sibi hoc iudicium? mihi debebatur: nec feram in parente, si viuat, vt hac in re non dicam plus me, sed aliquid sine me possit. Tamen factum est: quid ergo faciam? nisi illud

* Τλήσομαι, ἐν στήθεσσιν ἔχων ταλαπενθέα θυμόν.

*Perpetiar, tolerantem animũ isto in pectore gestans. Homer.

Vndique mihi materies ad Patientiam, & latus campus in quo exerceam hanc virtutem. Sed iterùm dico, Monauio non irascor: quem PECCASSE pronunciare non possum, sed PARVM CAVISSE. Ego in posterum: etsi quî possum, nisi vt planè stilum coërceam & hanc manum? Vnum est quod me lenit aliquid & mitigat, quòd epistolæ eius me non pudet, & recitetur vel in theatro Europæ. Tamen exempli improbi res est, nec probus aliquis neget. Vale mi Orteli. Leodici, VI. Kalend. Iul. ∞. IↃ. XCII.

FINIS.

L. APPVLEIVS

1. *Floridorum.*

Hoc quoque genus inuenitur, qui meliores obtrectare malint quàm imitari, & quorum ſimilitudinem deſperent, eorumdem adfectent ſimultatem: Scilicet vt qui ſuo nomine obſcuri ſunt, aliorum innoteſcant.

APPROBATIO.

Nihil continent hæ epiſtolæ fidei Catholicæ aduerſum, aut quod quemquam meritò offendat. Actum Bruxellæ, 4. *Auguſti.* 1592.

Cornelius Worzel. S. Th. Licentiatus,
D. Gud. Plebanus.

LABORE ET CONSTANTIA.

IVSTI LIPSI

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
cIↄ. Iↄc. v.

AMPL^MO ET NOBIL^MO DOMINO,

D. IOANNI DRENCKWAIRTO

EQVITI, TOPARCHÆ DORMALIÆ,

ſupremo Belgicæ Theſaurario.

ENTVRIAM hanc MISCELLANEAM ad te mitto, non munus, ſed particulam luendi æris, quod varium & multiplex fatemur debere. Decem anni ſunt, cùm me beneficiis alijs ſuper alia cumulas: vt non dicam relationem, ſed actionem gratiarum ſtudio videaris præuenire. Quid autem vel nunc refero? EPISTOLAS, pleraſque ipſas ad te miſſas: & vel eo nomine tibi inſcribendas. Sed EPISTOLAS cùm dico, quid niſi rem leuem & ſubitaneam, & intra verba conſiſtentem di-

co ? Sanè argumenti aut grauioris materiæ hîc parum eſt: etſi alibi aliquid intercurrit: ſed qualecumque, nec felicibus boniſque temporibus, cùm flos & acumen ingeniorum fuit, repudiatum ab editione & à famâ hoc genus. Epiſtolas quidem ſcribere, commune &, vt ſic dicam, paſſiuum eſt: benè ſcribere, infrequens, etiam in communi & frequenti aliquâ linguâ. Eò magis iure laudem poſcit, ſi quis in Romanâ præſtat, iam olim deſitâ: & quę tamen diuinâ prouidentiâ vinculum gentium in Europâ hæſit, & theſaurus ac conditorium ſcientiarum. Quid ? inquies. tanti ergo Latinè ſcribere ? non: ſed ſic ſubitò & in feſtinationis illo calore, & ſine induſtriæ colore ſcribere, id fortaſsè pretium habet, apud peritos quidem arbitros rerum & ingeniorum. Nam ſi ſtudium hîc & affectatio apparet, nihil eſt: ſimplex hoc genus eſt, ſine fuco aut paraturâ, &

Qualis Apellæis eſt color in tabulis.

Atque ego de elegantiâ neſcio, ſed de facilitate aut (vt liberè dicam) neglegentiâ ſcio: & quàm

quàm nobis hæc ſub manu ſeri naſciq́ue ſoleant, celeriùs fortaſſe quàm ſcribam. Itaque velut præcoces quidam fructus ſunt, iidemq́ue fugaces: qui tamen & veſtris magnatum menſis inferri ſolent, & gratiam feſtinationis mereri. Quæſo apud te, Ampliſſime Domine, ita ſit: placeant quia inaffectata ſunt, quia candida & aperta ſunt, ſimillima ingenio & moribus tuis. Scio equidem graues ſeriaſq́ue tuas curas, in officio laborioſo & addam inuidioſo: & in quo non dicam gratiam mereri, ſed odium vitare difficile eſt. Quod tu tamen multos annos eſt, cùm ita ſuſtines, vt induſtriam fidémque tuam Regi anteà, nunc Principibus probaueris; & communiter omnibus integritatem, & animum ab omni labe aut corruptelâ immunem. Nam tu rationes iſtas Belgicæ, publicâ famæ voce adminiſtras, tam abſtinenter quàm alienas, tam diligenter quàm tuas, tam religiosè quàm publicas, & quæ ſacrum illud nomen Patriæ tangunt. Hæc tua laus eſt, & in ſedato animo vigor maximarum rerum capax: quem, vt cœpi, iterùm

 rogo,

rogo, ad hæc etiam minuta, ſed fortaſſe oble-ctantia, demitti. Legiſtine Achillem inter media arma citharam & fides interpoſuiſſe, & animum ægrum curâ aut offensâ recreaſſe? Idem facito, hæc vt ludicra ſumito: ſed ab animo tamen ſerio & graui profecta, & in cultum tui deuoto. Louanij, v. Kalendas Martias. ∞. IↃCII.

INDEX

INDEX
EPISTOLARVM
CENTVRIÆ III.

MISCELLANEÆ.

Iano

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA TERTIA MISCELLANEA.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS IOANNI MORETO, *Typographo* S. D.

SERIÒ & vno verbo, mi Morete, ſemel hoc crede. quidquid à vobis ad me venit, gratum eſt, iucundum eſt: & meritò iſtæ tuæ litteræ, ſinceriſſimi affectus in me plenæ. Nolo eũ teſtêris: ſcio. nec pariter vllus vnquam Plantinianus ramus erit, quem ego non amem, & cui non benefactum velim ex imo iſto fonte. Oſtendam hoc ſemper, quamdiu melior ille ſpiritus diriget hoc corpus. Sed hæc non neceſſaria. precibus tuis reſpondebo, quas velut publico nomine ad me defers. Thraſeam tuum, inquis, flagitant omnes. De multis, mi Morete, credo: multos etiam aliter eſſe cenſeo, & quibus hæc noſtra nec grata valdè nec magna. Quæ iudicia vt nec magni ipſe facio, nec planè tamen ſperno: ita hoc facilè apud me impetrant, vt differam opus, ſi non vt omittam. Philoſopha iſta non pro omnium guſtu: & calumniam vitare fortaſſe melius, quàm deprecari. Munus aumarij, in quo chartæ & epiſtolæ noſtræ recondantur, an non gratum ſit te mittente? gratiſſimum: ſed & re atque vſu opportunum, & hactenus deſiderabam. In oculis aut manibus cottidie erit: & quod ſequitur, eius auctor. Ergo gratia tibi eſto & dicta, & repoſita: tu aut tui apud me inuenite, & amandi ſemper amate. Lugd. Bat. v. Id. Decemb. ∞. Iↄ. LXXXIIX.

EPISTOLA II.

IACOBO CARONDELETO, *Cancellario & Canonico*, S. D.

HAVD iniuriâ mihi gratularis, de felici aduentu ad Spadanas Aquas. Certè per multa discrimina, & molestias, huc venimus: è quibus illa Deus depulit, & has mitigauit. Sine illius præsenti numine & auxilio, per tot ambages viarum, in hac afflictâ valetudine, numquam venissemus ad propositam metam. Sed illi gratia esto, iam hîc sumus: atque eo animo sumus, vt non vltrà reuisamus ambiguos, & bonis parùm gratos, locos. Quæ ipsa caussa deserendi. Statuimus in vicino tractu menses aliquot (fortassè & vltrà) agere, & in quiete ac solitudine abdere nos in vetera illa Musarum castra. Rogo eumdem illum Deum, vt cum publico bono. Quod autem amorem tuum præfers, & testaris: ille verò mihi notus: occasio mihi sit, pariter testificandi & declarandi mei. Dionysium Villerium iampridem ego noui, & amo hominem verè elegantis ingenij, niuei pectoris, & prorsus de meliore luto. Imò hoc te magis amo, quòd tu illum. Mihi valdè in votis, eiusmodi viros amplecti, & alloqui; magis, quàm omnes Principes & Dynastas. De nummis priscis, coràm videbimus: capior, atque etiam aliquid capio. De fluctibus qui imminere nobis, ex præsagio illius Calchantis, videntur, nõ abnuo:

*——ἡμῖν γὰρ μέγα πῆμα κυλίνδεται):

nam nobis magna calamitas voluitur. Pind.

sed tamen de exitu haud valdè angor. Quem Deus diligit, per æqua per iniqua, per fluxus & refluxus perueniet ad suum portum. Vtinam ego ad illum salutis! salutis inquam duplicis: nam & hæc corporis, videtur per fontes vestros etiam affulgere. Sed adhuc incertò: momentum tamen & * ῥοπὴ ad meliora. Vale R. & Nobilissime Vir, & nos sub metam septimanæ proximæ exspecta. Nam rumor hîc de Aulâ, ad quod nomen fugio. VII. Kal. Iulij, ∞. IↃ. XCI.

inclinatio.

EPISTOLA III. *Moguntiacum.*

IACOBO CAMPIO, *Archidiacono & Canonico* S. D.

PRAESENTIS tui vultus, & in vultu ipso conspicua probitas, me delectarunt: nunc litteræ, hanc ipsam præferentes, & in me

in me amorem. Gaudeo, & redamo, atque vt litteraria hæc colloquia frequentemus, te rogo. Nummos accepi, atque aliquot Inſcriptiones, ſuo nomine gratas, tum & illius, à quo profecta. Quis ſtudium hoc elegantiæ in viro nobili, & Germano non amet? quæ gens, neſcio quomodo, parùm adhuc eò inclinauit: ſed cùm eiuſmodi proceres viam facient & præibunt, facilè iſtas Lunas ſequentur minora illa aſtra. Deus faxit, & vt huc potiùs ſe dent, quàm ad inutiles & noxias illas ſuper Religione diſputationes. Vno verbo. ego Cancellarium veſtrum amo, & beniuolentiam pariter eius in me pro beneficio amplector. Cur non vidi eum, cùm eſſem in veſtrâ vrbe? Nam ad hoc quidem temporis largiter fuit: ſed credo abfuiſſe; aut de tali viro, & virtute neminem indicium mihi feciſſe. ſi adfuit,& ſiluiſti,tu mi Campi peccaſti. Ego ſalutem, & obſequioſum animum illi defero; & tibi mi Campi ſignifico,me in Eburonibus & nunc eſſe,& videri futurum hanc hiemem. Amici ſunt, qui detinent, tum & locus & vrbs amœna, & caput, quòd res in patriâ noſtrâ eo loco, vt nemo ad eam adſpirare poſſit, cui grata & amica quies. Sed nec ſecuritas in pleriſque oppidis, Batauo inualeſcente,& noſtris per ſecordiam, aut peſſimam diſciplinam infirmis. Me otium capit, non illud ſolutum, & languidum,ſed quod libri, & lucubrationes alant,ac vegetent,& quod aliquid egiſſe nos, etiam cùm nihil egimus, apud poſteros teſtetur. Paro igitur plura : promptiùs, ſi diploma nobis, & interdictum à Cæſare eſſet, ne quis noſtra ſtatim (vulgò iam fit) recuderet, & imitaretur. Fit cum Typographi damno , fit cum meâ fraude, cui via adimitur addendi, immutandi, caſtigandi. Spero me in ipsâ Imperatoris aulâ amicos reperturum, ſed per quos id confici, aut impetrari maximè debeat, ignoro. Tu ſi ſcis, me quoque ſcitiorem facito,& magis magiſque tibi deuinctum deuinci. In Eburonum dominâ vrbe. XI. Kal. Sextilis. ∞. IↃ. XCI.

EPISTOLA IIII. *Leodicum.*

PETRO ORANO *I^to.*

HEVS tu, ſuauiter herè vnà fuimus : & quid dicam niſi me à conſortio veſtro mores ducere,& paullatim hilareſcere?

Deus faxit, remittat ille ater humor, quid nisi pater curarum & atræ mortis? De floribus meis dicebam, & inuitabam, & nescio quid promittebam. O benignitatem in inopiâ! Leidæ aliqua nobis copia,

Huc vna è multis capsula me sequitur.

Tamen veni, vide, cape. Incito te? Carmine etiam facio: sed quod à prorsâ istâ vix abit, & quale sub manu solet nasci.

PETRE, iuris & elegantioris
Musæ candide cultor, & sacerdos;
Quem ni sic amo, vt hos meos ocellos,
Atque vt tu geminos tuos puellos,
Jupiter mihi perdat hos ocellos:
Quando ad me venies, meosque flores?
Namque & gestio ego ipse te videre,
Atque illi mage gestiunt videri.
En Sol purior hic, & aura Veris,
Pinxit, vt Babylonicum tapete,
Nostras areolas. veni, videbis,
Gaudebis quoque. namque pars eorum,
Herculi vt decimæ, tibi sacrata est.
Ecquid te traho? sed veni, peribunt
Illi, ni properas, tuumque donum.

EPISTOLA V. *Herbipolim.*

NIC. SERARIO, *Soc. Jesu* S. D.

CVM vsurâ salutem tribui, quæ epistolam bonam & vberem ad me traxit. Ita liberalis es? tamen, non mentiar, illo pænè fine misi. Quid dissimulem? amare te cœpi, cùm ob tua bona quæ ille ab alto tribuit, tum quia audiebam quòd me amares. Non debuit diutiùs quasi sub cineribus delitescere hic ignis: quin, quia honestus est, exserat se, & chartarum isto adminiculo det flammam. Ergo apertè iam mi Serari, amo te, & cupio à te amari. Spem facis, aut potiùs fidem, ita esse: atque ego non desistam, & donec oculi isti claudentur, non claudet hic affectus. Mittamus blanda. Lecmputium meum (ita appello. amo

amo virum, & longi molestiq; itineris mei comitem fidum) honore apud vos & titulo publicè auctum, gaudeo: & scio meruisse. In patriam iuit, vtinam labascenti illi fulcrum! quod vix spero, ita omnia non ad inclinationem spectare videntur, sed ad ruinam. Pax quàm proteruiter reiecta nuper, & illa Pindari *ἡσυχία φιλόφρων, δίκης θυγάτηρ? O misera, exsulat ab Europâ: quia nec diu sedem habitura videtur in Germaniâ vestrâ. Illi Martiales iterùm ad suum Martem: vellem ob aliam caussam, quàm istam. Sed hæc infelicitas nostri æui est, innouare, turbare, pugnare: & id specie Pietatis. In eaipsâ, hortaris vt in meis refingam vbi opus, aut certè illustrem. Iamdiu statui; impediunt aut tardant partim typographi, partim quòd circumagimur, nec fiximus adhuc stabilem sedem. Scis quietæ mentis, imò & temporis, esse tale aliquod opus. Atqui conabor. & si mors præuenit, testor me alienum ab omni nouitiâ opinione aut errore, firmum in veterum scitis. Vale. Leodici, XVI. Kal. Maijas. ∞. IↃ. XCII.

*tranquillitas benigna, iustitiæ filia.

EPISTOLA VI. *Leodicum.*

DANIELI SVSIO IACOBI F. V. N. S. D.

VT audiui de morte optimi patris tui, etsi ipse doleam, tamen erexi me ad te solandum. Scio quàm afflicteris; & inter alias virtutes, noui tuam pietatem. Sed mi Susi, debuisse illum mori non ignoras: & si tempora, & ea quæ circumstant, aspicis; fateberis, non potuisse opportuniùs mori. Æuum pessimum, & vix in spe correctionis: vt felices meritò censeamus, & verè μακαριτάς, qui educti. Ipse in ætate quoque iam pessimâ, & non senex sed senior, cùm illud Lucretij locum habere incipit:

Claudicat ingenium, delirat linguaque, mensque.

Itaque si vmquam etymon illud Græcorum habere fidem debet, in his talibus potest: *τὸ γῆρας, παρὰ τὸ γῆς ἐρᾶν, dictum esse. Ipsi, inquam, qui in eâ ætate, abire desiderant, extra miserias suas, & ludibria aliena. Iam quicquid optandum homini, & quæ vitæ longioris caussa esse & votum solet, ipse adeptus. optimam famam, liberos propaginem stirpis, atque eos in fortunatis coniugiis, iterùm ad propagandum. Alia quæ in te vidit, apud te non dicam. Optare debuit mori, in hoc sereno Fortunę, & priusquam

* Senium ab eo, quòd terram spectet.

nubes aliqua offuſcaret. Addo, quod caput eſt, mortuum piè, & in ſano de religione & Deo ſenſu. Itaque ne mortuus quidem, ſed terra hîc relicta & terræ reddita; ipſe immortalis in cælum migrauit, ad immortalem illum patrem. Hæc te ſolentur. nec abſentiam eius cogita, quin vnà vbi ſit cogites: & ſi pius es, in æterno eius gaudio gaude. Facturum te confido, & habes qui quod ego breuiter & aridè, copiosè & vbertim tibi inſtillent: inter eos, Delrium noſtrum. Animum tamen meum vides, quem ſcito in amore tui eſſe & fore firmum. Louanij, VI. Idus Decemb. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VII. *Antuerpiam.*

LAEVINO TORRENTIO *Epiſcopo.*

ADOLESCENTES eos vidi, quos per epiſtolam mihi commendas: nec fruſtrà. Quid enim tu à me fruſtrà? quin ita promptè volo, & debeo, quidquid voles, vt admoneri modò debeam, non rogari. Et ſanè in iſtâ re litterariâ, libens etiam officium confero; quia cenſeo in publicum me impendere, quicquid ad culturam facit noſtratium ingeniorum. Paucos per hæc bella, omnino paucos, ad artes noſtras adſpirare non ignoras: & eò magis prouehendi ſunt, ſi qui adſpirant. Quæ enim reſp. tandem futura, ſi veteres, vt ſic dicam, arbores excidantur aut concidant, nouellæ ſtirpes non depangantur in earum locum? Vaſtitas profectò, & tenebræ, & boni honeſtiq; inſcitia, &, quod ſequitur, contemptus. O vir magne, ſi plerique, qui ad remp. ſedent, hæc tecum iuxtà intelligant! maior certè honos aut cura eſſet eorum, qui has artes profitentur aut ornant; nec ſic iaceret hæc ipſa (Louanium dico) earum ſedes. In quâ, præter veterem nominis dignitatem, quid pænè reliquum? nec publicis opibus, ſed famâ ſuâ dixeris eam ſtare. Et tamen ſtabit, niſi vniuerſa ruina patriam hanc inuoluit: à quâ nonnullus mihi interdum metus eſt, euentus iſtos improſperos, & magis cauſſas eorum intuenti. Sed benignus ille Deus, ſemper noſtri tutor, auxiliabitur: qui te quoque Reu^me^ in C. P. ſeruabit Eccleſiæ ſuæ & Reipub. fulcrum. Louanij, III. Idus Sept. ∞. IↃ. XCIII.

EPISTOLA VIII. *Dolam.*

CLAVDIO FROSSARDO A BROISSIA S. D.

AMOREM ego, non audaciam interpretor, mi Claudi, quòd ad me ſcribis. Etſi enim varij interpellant, & verè dicam, melior diei pars ſcriptiunculis perit: tamen numquam mihi graue, capere aut reddere litteras ijs, qui tui ſimiles, in virtutis & doctrinæ viâ recto curſu pergunt. Eſt etiam naturâ inſitum, vt amemus faueamusque ijs, quos putamus operâ noſtrâ meliores, aut inſtructiores. quo in numero cenſere te non deſinam, qui aliquamdiu cum affectu & induſtriâ nos audiſti. Et nunc patria tua te habet, magis loco alio quàm animo, vti confido; & pergis haud dubiè in ijs, quæ benè cœpiſti, & exſtrues ædificium, cuius iacta iamdiu fundamenta. Deus faciat. & (ne aliò te mittam) pater tuus, vir magnus, tibi ſit in oculis, quem ad culmen hoc honorum eaipſa ſtudia arteſque duxerunt, ad quas te vocamus. Vixi ipſe olim in eâ vrbe veſtrâ, ſed non longùm: & ſpecimen etiam tunc aliquod publicè dedimus ingenij, aut facundiæ, ſiquid in nobis erat. velim ſcire, ecquid ſchola nunc floreat? vereor vt minimè, cùm motus, ſi non veſtros, vicinos tamen video, & Martem ac Bellonam vbique in pretio magis, quàm Phæbum aut Muſas. Iſtę vices rerum ſunt, & magnus ille gubernator, modò temporum lenem aliquam mitemque æſtatem inducit; modò aſperam turbantemque hiemem. Ferenda omnia, & exſpectanda ac votis expetenda meliora. ſed vita in primis: quæ ſi emendata, profectò hæc quoque breui emendentur. Vale mi Claudi, & Ampliſſimo parenti tuo officium & ſalutem meam defer. Louanij, VII. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA IX. *Vratiſlauiam.*

MATHAEO WACHERO *Cancellario Sileſiæ* S. D.

SI à frequentiâ ſcribendi animum meum æſtimas & amorem; malè audiam neceſſe eſt, & deſeruiſſe videbor militiæ huius ſigna. Quod non ita eſt, ſpondeo: ſed laxat me, & velut commeatum aliquem liberiorem dat, valetudo. Pares non ſumus, quod apud te profiteor, reponere tot epiſtolis, quas vndique &

que & assiduè missas lectitamus. Tamen vos mihi pauci illîc eximij; & ipsa cessatio etiam habuit caussam, vt in occasione te affarer. Ecce data est, scribo, & vnà libellos de CRVCE mitto. Titulus magnum aliquid spondet: tractatui autem stilus noster fortassè non respondet. sed vos legite, & quod amicorum est, iudicate, atque etiam indicate. Amo admoneri. De filio, quod postremis litteris consilium meum quæsieras, nunc dabo: etsi ex ipso silentio videre potuisti, quid sentiam. Nam si mittendum huc iudicassem, certè respondissem & id scripsissem: non placuit, ne nunc quidem. quid ita? non quin iucundum esset, tuum aliquem, imò te ipsum quodammodo, hîc habere; sed quia omnia bello etiam iacent, nec est vetus illa schola quæ fuit. Exteri non conueniunt, ob viarum discrimina, & quia in vicino hostis. Qui Louanij iam agimus, nihil mentiemur, si in liberâ quâdam custodiâ nos agere dicemus. Vestigium extra vrbem tutò non ponimus, & illa prata, campi, siluulæ, calcantur aut adeuntur raro pede. Cur igitur nos ipsi hîc agimus? quia alia nostra ratio à iuuentute. Quiescere nobis propositum; illis discere, tutò agere & iucundè. denique hæc patria mea est, & incommoda etiam eius meritò fero. Vt parentis aspera aliqua verba, filius patienter audiat, extraneus aspernetur: simile hîc esse dicam. Mollit etiam, quòd Rex & Ordines honestè me & benignè habent. Sic agimus mi Wachere: vt apud te omnia benè & votiuè, idque in longum, Deum equidem rogo. Louanij, Nonis Feb. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA X. *Bruxellam.*

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

HARTIVM dimittere sine litteris nolui, illũ Hartium in amore vtriusque nostrûm. Et quod me in tuo esse voluisti, gratias habeo, & in animo agnosco. Non fallunt me aut verba tam benigna, aut ipse vultus, affectus tui index. Habeo, inquam, gratiam, & debeo: atque vtinam in me sit, quo foueam honestum istum ignem! Quod quidem petebas à me nuper, de adolescente aliquo, quem ad manum & honestiora munera haberes, qui esset ex meâ institutione: hoc ipso quid de me sentias video, & statim dedi operam, vt effectum darem. Scripsi ad quemdam,

dam, qui nunc Mechliniæ; ſed fruſtrà, quia fides eius alteri iam obligata. Putabam tamen illum aptum futurum, ingenio, doctrinâ, moribus. Sed de alio cogitabo & diſpiciam, ſi eruere alicundè poſſim. Nam bonâ fide, eiuſmodi adoleſcentum copia rara eſt, qui cum litteris Modeſtiam ſociant & Virtutem. Sunt qui in illis aliquid poſſunt; ſed ferè iidem vani, elati, & mores demutant. Scio te vtrumque velle, & à litteraturâ modicè inſtructum, & à moribus vel maximè ornatum. Sicut arborum illæ optimè, quæ non florem ſolùm, ſed fructum ferunt: ſic hominum, quibus præter ornamenta doctrinæ, vita etiam eſt ad frugem. Sed cùm de fructibus, tibi quoque agendæ gratiæ, qui altiles opimos carduos ex horto tuo ſubmiſiſti. Quid remitto? animum ſeriò ſemper tuum. Louanij, XVII. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XI. *Antuerpiam.*

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

DISSEREBAMVS nuper, vt ſcis, in menſâ apud Antiſtitem noſtrum de Geſtatione: & erat qui fortiter negaret in eſſedo eam fuiſſe. Contrà tendebam, & ſciebam: ſed non pertendebam, vt meus mos eſt, & vincar in talibus citiùs quàm pugnem. Itaque altercationem deſij; abeunti tibi & requirenti obtuli, ſcripto me conſignaturum, quod eius rei eſſet. Feci largiter, & totum hunc ritum explicatum, & in oculis ecce habes. Videbis, iudicabis, me amabis. GESTATIO veteribus Romanis crebro, vel aſſiduo potiùs in vſu, exercitij & valetudinis gratiâ: idque ferè ſub balnei aut cænæ tempus. Quia, inquam, exercitij: ideò Gloſſæ veteres explicant *Geſtationem*, γυμνασίαν: itémque, *Geſtatorem*, γυμναστήν. Sed laxum eſt, & finem rei, non rem dicunt. Preſſiùs meliuſque eædem alibi: Αἰῶρα, *Geſtatio*. &, Αἰωρίζεται, *Geſtatur*. Id verum eſt. & latio omnis aut vectatio in naui, lecticâ, curru, venit in hoc nomen. Celſus per partes explicat libro II. in Capite proprio, *De Geſtatione. Genera*, inquit, *geſtationum plura. ſed tamen leuiſſima eſt naui, vel in portu vel in flumine: vehementior in alto mari, vel lecticâ aut ſcamno: acrior vehiculo.* Omitto illas in aquis, in terrâ igitur triplex eſt: Lecticâ, Scamno, Vehiculo.

* In 1. Elector.

culo. De Lecticâ, notum est, & * alibi explicaui: Scamnum quid est? dico idem esse, quod Sellam. Nam in Lecticâ iacentes ferè vehebantur; in Sellâ sedentes, ideoque & Scamnum dixêre. Haud sæpè legas, sed in Iuuenalis Scholiaste veteri, huic sententiæ firmamentum repperi. qui vbi Iuuenalis dixerat,

——stratâ positus longaque cathedrâ:

interpretatus est, *Ceruicalibus stratis, Scamnum dicit.* Ergo eo auctore, idem Scamnum quod Cathedra siue Sella. Hæc est quæ *Sella gestatoria* Suetonio dicitur Neronis cap. x. Vitellij XVI. De duplici isto genere, iunctim ita Seneca De breuitate vitæ: *Ne illos quidem inter otiosos numraueris, qui Sellâ se & Lecticâ huc illuc ferunt, & ad Gestationum suarum, quasi deserere eas non liceat, horas occurrunt.* De scamno idem, epistolâ LV. *A Gestatione cùm maximè venio, non minùs fatigatus, quàm si tantum ambulassem, quantum sedi. labor est enim diu ferri.* Posset quidem hoc & ad Vehiculum aptari; sed de Scamno verius, quia dixit, *Ferri.* At tertia est in Vehiculo siue Essedo. & communiter valdè sic vtebantur, & hanc maximè intellegebant. Suetonius Vespasiano: *Post decisa, quæcumque obueniebant, negotia Gestationi, & inde Quieti vacabat.* Eadem enim illa quasi interpretans Aurelius Victor: *Post autem negotiis, quæcumque obuenissent, auditis, exerceri Vectatione, deinde requiescere.* Idem Suetonius Galbâ: *Ne ad gestandum quidem vmquam aliter egressus* (ita hęc legerim) *quàm vt proximo vehiculo secum decies* HS. *in auro efferret.* Significat, sic timidum an cautum fuisse Galbam, vt numquam vel leuiter domo egrederetur, etiam ad Gestandum; quin secum altero & sequente vehiculo, decies illud HS. quasi subsidium fugæ (si interuenisset) efferret. Nec sanè quidquam in eâ lectione mutandum est. Seneca de peruerso illo Spanio, epist. CXXIII. *Quæro circa horam noctis octauam, quis sit ille rotarum sonus? dicitur velle Gestari.* Manifestè dat rotas: ergo essedum fuit. Sic Martialis:

Illîc Flaminiæ Salariæque
Gestator patet essedo tacente,
Ne blando rota sit molesta somno.

Suetonius de Claudio: *Solitus etiam in Gestatione ludere, ita essedo alueoque adaptatis, ne confunderetur ludus.* In essedo igitur, subiunctis equis, aut mulis: & quis vltrà neget? Sanè mulos Iuuenalis adsi-

adſignat, verſibus mox dandis; equos Martialis, in iſtis:

Geſtatus biiugis Regulus eſſet equis.

Quia autem crebra, imò aſsidua hæc Geſtatio;curæ fuit,vt locus eſſet in vrbe aut villis duplex, Apertus & Tectus. Ille in æſtate vſui; hic hieme. Et apertæ quidem Geſtationes non niſi *arboribus claudebantur ad latera, plerumque infructuoſis, & quæ ſpeciem modò haberent. Vlpianus de Vſufructu: *Et ſi fortè voluptare fuit prædium, viridaria vel Geſtationes, vel deambulationes, arboribus infructuoſis opacas atque amœnas, non debebit deijcere.* Plinius lib. II. Epiſtolar. *Geſtatio buxo aut rore marino ambitur.* At tectæ, porticibus claudebantur, opere & manu factis. Vtrumque genus Iuuenalis tetigit, Sat. IIII. * Vt Xyſti. & ſunt ipſi.

Quid refert igitur, quantis iumenta fatiget
Porticibus? quantâ nemorum vectetur in vmbrâ?

Nam priora palàm ad porticum Geſtatoriam, in quâ eſſedo curſus. Et poſteriora explicat Scholiaſtes, *Viridaria, vbi ſolent Geſtari.* Iterùm de Tectis, idem Sat. VII.

Balnea ſexcentis, & pluris Porticus, in quâ
Geſtetur dominus, quoties pluit. ánne ſerenum
Exſpectet, ſpargatque luto iumenta recenti?

Atque eæ Porticus, fortaſſè & Viridaria, plerumque rotundæ,& in orbem ibant. Quare? quia in exiguo ſpatio ſcilicet, amplior ita vectatio, continens & recurrens. Plinius indicauit, cùm dixit: *Rore marino ambitur.* Ergo Ambitus fuit: & clariùs inſcriptio hæc marmoris, vbi & magnitudo Porticus expreſſa:

GESTATIO
CIRCINI. EXTERIOR
A DIAETA. APOLLINIS
AD. DIAETA. EANDEM
IN. CIRCVITV. P. ∞. CC.
LXXVII.

Has tales, ditiores etiam in ipsâ vrbe habebant, ſuiſq; domibus. nec Martialem aliter exaudio, lib. XII. ad Sparſum quemdam:

Et rus in vrbe eſt, vinitorque Romanus,
Intraque limen clauſus eſſedo curſus.

Non aliud quàm Geſtatio clauſa tectaque eſt: eoq; non placeat reſcribi, *latus eſſedo curſus.* Noto denique, ſolum ipſum in his arte

 factum

factum & duratum fuisse leuiter: vt & concussio leuior esset, nec rotæ inæqualiter imprimerentur. Plinius in laudibus suburbani Comensis, lib. I. Epist. *Quid Euripus viridis & gemmeus? quid illa mollis, & tamen solida Gestatio?* Nam pro ipso loco accipit, vt superiora aliquot exempla item euincunt. Hæc veteres, & pro bono valetudinis, quod res ipsa dicit. Plinius item, lib. XXVIII. *Inprimis verò prodest* (valetudini) *Ambulatio, Gestatio, & ea pluribus modis.* Seneca commendat, epist. XV. *Gestatio & corpus concutit, & studio non officit. poßis legere, possis dictare, possis loqui, possis audire.* Et de concussione illâ distinctiùs, epist. LVI. *Mihi tamen opus erat concutere corpus, vt siue bilis insederat faucibus, discuteretur; siue ipse ex aliquâ caussâ spiritus densior erat, extenuaret illum iactatio.* Sanè litteratorum, & qui menti operantur, exercitium illud sit: doleo periisse, aut certè per mores siue opes à nobis non vsurpari. Tu vale mi Orteli. In Musæo nostro, prid. Kal. Iul. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XII. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^{s.} S. D.

EN, mi Otho, ad nostrum Thesaurarium, (quídni nostrum? ego hercules corde veneror & amo) en inquam, de re quam commisit. Iuuenis de quo dixeram, & qui initio excusauerat, nunc paratus videtur, & rumpet vinculum quod ligabat. Scripsi igitur, & exspecto quid videatur. Si arcessi eum placet, & coràm conspici atque audiri; hoc approbem, ne vnius mei suffragio admittatur. Confido equidem fore, qualem volumus, & esse in eo quæ volumus; sed vos quoque diiudicare, quid nocet? imò id opus est, & decet. Rescribe verbo, non longos logos, auocor, & fabri mei strepunt. Adfirmo tibi, per læuam hanc occupatiunculam iacere studia, & interiores litterulas nostras. Sed non diu me tenebit, abi ædificatio, meam imminuis, res tuas tibi habe. Vale. Louanij, VII. Kalend. Sept. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XIII. *Bruxellam.*

IOHANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Regio Thesaurario.*

QVOD agere cœperam cum adolescenteillo Batauo, vt operam daret tibi in scriptione, & alio ministerio honesto, etsi initio remora aut impedimentum fuit, tamen videor peregisse. Peregisse inquam, quod ad ipsum attinet: qui iam inclinat, & exspecto voluntatis tuæ nutum. Si ita sedet, mittam ipsum ad te vt videas, explores; & transigas etiam, si approbabis. Equidem falli possum, sed moribus, industriâ, & mediocri doctrinâ, spero sustinere meam & tuam exspectationem posse. Honestus inter suos est, & natus è Persinis: sed pietas & religionis studium (ama caussam) amouit eum è patriâ, vbi parentes quoque sunt inter planè probos. Cetera, Vir Ampl^me^ tuo iudicio relinquo, quod certum mihi est acre esse & rectum. Verbo si rescribis, mittam eum ad te, & Mechliniâ euocabo, vbi nunc agit. Amplis^me^ & Nobil^me^ Domine, diu reip. regi, & nobis, salue. Louanij, VII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XIIII. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO V. C. S. D.

EVGE, euge benignitatem tuam! qui munera ad me mittis, non plenâ manu aut sinu, quod dicitur, sed toto curru. Fatebor tibi, velut ictu lætitiæ percussus sum, cùm vidi: & horto perpetuum emblema & ornamentum inseuisti, quo maximè egebat. Nam florum aliquid, fruticum istorum nihil habebam: vt munus tuum non magnitudine solùm (verè tale est) sed opportunitate mihi sit gratum. Fecisti quod scripseras, & Ditem patrem ab inferis excitasti, qui non florilegam Proserpinam, sed Floram ipsam raperet & Pomonam. Amo amo te, etiam cognatum tuum *Dilftium*, qui tam promptè, tam benignè, hoc curauit. Quid autem vltrà dicam? etiam illud, pœnitentiam iam agere impudentiæ meæ incipiebam, qui sic confidenter postulassem, quod ipse non haberes. Sed næ ego pœnitentiæ illius magnam nunc pœnitentiam ago, cùm successum video, & ius mihi hoc fuisse in candidissimo tuo amore. Enimuerò, mi Pruni,

ferrea hæc ſunt tempora, liceat etiam vti interdum ferreâ fronte. Etſi mollis ea mihi per naturam eſt, ſed ſic deſiderium & cupido indurat: qui auidè iſta hortenſia appeto, auocamenta non à ſtudijs ſolùm, ſed à curis. quas tempora hæc aſſiduè & vbertim gignunt. Quibus etſi non tollitur lumen illud, vt ſic dicam, mentis: tamen interdum offuſcatur, & velut nubeculâ ſerenitatem eius ſubducunt. Tu verò accumulas etiam beneficium, & de feneſtris in nouâ domo iterùm offers. Accepi & accipio, feneſtras inquam: & duas nomini tuo inſcribam. Te autem ipſum V. C. in hoc pectore, è quo nulla dies euellat. Louanij, III. Kal. Oct. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XV. *Ingolſtadium.*

HVBERTO GIFFANIO I^{cto} S. D.

CVM Francofurti te vidi, & magis cùm audiui, decretum mihi certò amicitiam tecum colere, quam etiam colo. Nihil in animo remiſi, etſi in ſcriptione fortaſſe aliquid fuit, variâ vel culpâ vel cauſſâ. Culpa quidem in ijs, ſiqui meas (bis enim ſcripſi) aut non reddiderunt per neglegentiam, aut per malitiam ſuppreſſerunt: cauſſa etiam in me, quem occupatiunculæ, & valetudinis infirmitas recidere cogunt & imminuere totum hoc genus ſcriptionis. Sumus Louanij, docemus, ædificamus etiam: an non bono magnoque animo, inter medias res aduerſas? Litteris quidem quid hîc fiat, per te intellegis, nec pueros Muſarum nunc in pretio, ſed Martis. Apud vos aliter, & video Germaniam totam excoli, & fugitiuas è Gallia artes ſedem figere illîc. Longùm ita ſit, nec magnus ille hoſtis quietem iſtam turbet, qui in limite, vt audimus, aſſultat. Ego ab Italis variè vocor, Piſas, Patauium, Mediolanum: tenet patria, à quâ tamen vel inuitus auellar, ſi poſſidet & mancipio habet eam Mauors. De Ic^{tis} quod requiris, nihil mihi nunc in promptu: ſed nec otium noſtra diſpiciendi. Militia me exercet, ſed vetus illa Romana: & cœpta iam eſt cudi. Tu quid agas, quî agas, & ſatin' ex voto tuo illîc & merito, velim ſcire: & te ætatem valere. Vale V. Cl. Louanij, Idibus Nouemb. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPI-

EPISTOLA XVI.

CAROLO CLVSIO S. D.

ARGVMENTVM te ſcribendi non habere,& tamen ſcribere, certè amoris eſt argumentum mi Cluſi. De quo inter nos ambigere quî poſſumus? inueterauit iamdiu,& vt annoſa arbor,

——quantum vertice ad auras
Æthereas, tantum radice ad tartara tendit.

Sed mitto blandiri. Germanum nobilem, te myſtagogo, in amicitiæ noſtræ ædem recepi: & vt tua elogia ſunt, non eam maculabit. Valetudinem tibi in hac ætate ſatis validam eſſe, gaudeo, & diu talem precor: de meâ quod quæris, ambigua eſt, & vt cum noſtro Comico, magis varia quàm panthera. Totâ quidem hac æſtate aduerſa fuit: ſperaſſem meliorem, ſi Aquis Spadanis vti mihi per terrores veſtros licuiſſet. Videbo quid in proximâ erit, ſi tamen Deus & hanc dabit. Tu mi Cluſi ſalue, & hunc ineuntem annum atque alios felix vide. Louanij, III. Kal. Ianuar. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XVII. *Leodicum.*

GVILIELMO BEECKMANNO I^tₒ S. D.

NVPER admodum litteras tuas accepi, & hauebam iamnunc reſpondere, ſed muliercula elapſa mihi celeriùs opinione fuit. In morâ nihil intertrimenti: animus in te eſt qui fuit, imò addo qui erit: id eſt, iudicio & affectu tui amans. Iudicium meum meruerunt cùm alia in te, tum modeſtia: quæ numquam me fefellit radix eſſe & altrix virtutis & veræ famæ. Oculi & animus mihi ſæpè dolent. cùm aliam iuuentutem iſtam video, proteruam, lubricam, vanam; & id in laudabilium omnium rerum inopiâ, aut raritate. At firma & bona mens, vt ager poſt quietem, fructus promittit vberes, & non fallaces. In eâ re vtinam contulerit, aut conferat aliquid, conſuetudo vel auditio mea! Scio optare, & non minùs tibi fauentem, quàm tuos eſſe. Tu autem non ſperas tantùm, ſed iactas, & inuidioſum exemplum adfers Alexandri & Ariſtotelis: quod non agnoſco, & ſcio eſſe ſuper

ſortem noſtram. Affectum tamen tuum agnoſco & amplector, nec nolo ſic errare leuiter, qui doctorem me habuerunt, aut habent: hoc fine, vt ardentiùs amplectantur aut perſeuerent, quæ præſcripſi. Duxiſſe enim & præiuiſſe ad bona me ſpero, & porrò volo mi Beeckmanne, vbi occaſio aut facultas erit. De Orano iam olim meo, ſpondere auſim, quòd te amabit, iuuabit, pro copiâ ſuâ & Genio temporum: nec vltrà te ſcio velle. Ego hoc vnum à te, vti me ames, & fratri tuo Canonico affectum hunc à me nuncies cũ ſalute. Louanij, poſtr. Non. anni noui ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XVIII. *Arian.*

FRANCISCO MODIO S. D.

GRATVLOR redijſſe mi Modi, gratulor, & animi mei voto tibi adſum. Quando ad nos? inuiſe veteres tuas ſedes, veteres etiam amicos: reperies & affectus veteres, nec temporum aut locorum interuallo mutaſſe. Ille quem amare me inuito ſolebas (liberè dicam) abijt

Illuc, vnde negant redire quemquam.

Sed abijt & noſter ille Victor, ingenio diſſimilis, & totus puritas, candor, fides. Rogas de meis ſtudijs. quid ſi iacere ea dicam, per tempora parùm ijs amica? nec mirum, nec iniquum dicam: tamen, vt poſſum, erigo, & pars altera Militiæ me habebat. Machinas & inſtrumenta eius tractabam. O me vel in turbis beatum, quòd animum abduco, & his oblectatiunculis paſco!

——— nihil amplius oro

Maiâ nate, niſi vt propria hæc mihi munera faxis.

Eodem te, mi Modi, voco. nec ad elegantiæ illa ſolùm, ſed ſapientiæ ſtudia: quæ & æuo huic, & ætati tuæ maturiori, ſint apta. *Satis multum temporis ſparſimus*, ait ille, *incipiamus in ſenectute vaſa colligere*. In freto viximus, moriamur in portu. Fac, fac ô ad alta natum ingenium! & ſemper ſic ſenſi de te, & magnum ſpopondi. Quod autem in extremo me rogas, ſiquid in Cæſareos ſcriptores habeam, communicem: parare te eorum editionem: ecce ſubiunxi. & amplius dico, ſiquid in aliâ re iuuare te, etiam re meâ poſſim, pete, & puta factum. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCV.

In Vul-

In Vulcatij Caſſio ſcribitur:

Enumerauit deinde omnes Principes, qui eſſent occiſi. dicens meruiſſe Neronem, debuiſſe Caligulam, Othonem & Vitellium nec imperare voluiſſe. Nam de Pertinace & Galbâ paria ſentiebat, cùm diceret, In imperatore auaritiam eſſe acerbiſsimum malum.

Mirum de *Pertinace* hîc dici, & illum *Galbæ* etiam (quanto poſt Galbam?) præponi. Sed magis mirum, hæc ab Antonino Imp. dici, qui Pertinacem anteceſſit. An ille de morte eius ſi fortè diuinauit? Putarem, *de pertinaciâ Galbæ.* & propriè ſignificat vel tenacem nimis fuiſſe; vel & peruicacem in propoſito non largiendi. Spartianus videatur eâ voce ſic vſus in Seuero: *Cognomen Pertinacis, non tam ex ſuâ voluntate, quàm ex morum parcimoniâ videtur habuiſſe.* Nam Pertinacem & Parcum æquiparat. Sed videndum ne ibi veriùs (ex ſententiâ) *morum acrimoniâ.* Sic Capitolinus, in Albino: *Cum ſuis numquam cænauit, vel propter vinolentiam, vel propter morum acrimoniam.* Lampridius in Alexandro:

Aulicum miniſterium contraxit. ita vt annonas non dignitatem acciperent, fullones, veſtitores, pictores, & pincernæ, omnes caſtrenſes miniſtri.

Itáne *Caſtrenſes miniſtri* cum Aulicis hîc miſcentur? atque adeò *pincernis* & id genus iunguntur. Vide num, *gaſtrenſes:* παρὰ τὴν γαςέρα. qui, inquam, ventris miniſtri ſunt. Ita Ammianus libro XXV. *Hyperochum antehac rectè gaſtrenſis miniſtrum, id eſt ventris & gutturis.* An placet *ſectæ gaſtrenſis?* ſed vox compâret. In Feſto eſt: *Mugger dicitur à caſtrenſium hominibus, quaſi muccoſus, qui talis malè ludit.* Suſpicabar & hîc, *gaſtrenſium.* quid enim talis, cum caſtris? qui illinc, vulgò certè, exſulabant. Atqui vulgi hoc verbum. Si tamen retines; tum placeat *telis* legi: & ſic dictum ioco militari, qui in cottidianis proludijs ſiue exercitijs tela ignauè & languidè mitteret. In Lampridij Heligabalo:

Vt ex totâ penitus vrbe atque ex nauticis monobelos quærerent. ſic eos appellabant, qui viriliores videbantur.

Cauſſam eius nominis haud aſſequor ſatis, nec nimis ſcrutor: ſed mihi clarius eſſet, *onobelos*: quaſi aſinino telo inſignes. Ita Commodus hominem habuit magnâ prominentiâ, quem *Onon* appellabat. In Capitolini M. Antonino:

Cùm ægrotare cœpiſſet, filium aduocauit, atque ab eo primùm petijt,

vt belli reliquias non contemneret, ne videretur Remp. prodere. & cùm filius ei respondisset, cupere se primùm sanitatem, vt vellet, permisit; petens tamen vt exspectaret paucos dies, aut simul proficisceretur.

A sententiâ corrigere admoneor, *cupere se primùm ciuitatem.* Pater quidem filium Commodum hortabatur belli reliqua conficere; sed ille ad vrbem adspirabat, quasi illîc imperium firmandum, & sedes eius occupanda. Sed reuerà deliciæ & luxus eum trahebant: quod ex Herodiano disces, quem hîc vide. In sequentibus etiam lego: *vt vnà proficiscerentur.* Cùm vidit pater decretum ei ire; permisit, inquit, rogans tamen moram aliquam post suam mortem, vt nempe funere facto, vrnam paternam & reliquias secum ferret: atque ita *vnà proficiscerentur*. In Vulcatij Cassio:

Scis enim ipse, quòd Maiestatis hæc natura est, vt videantur vim pati, etiam quibus probatur.

Sunt verba ex ipsâ epistolâ Marci ad Verum, sed emendanda, *etiam quibus parabatur*: vel, *& à quibus*. Dissuadet Marcus puniri Cassium, etsi affectati regni & (vt loquebantur) Maiestatis suspectum. Caussam dat, quia ęgrè persuadetur alijs, quemquam hoc tentasse: & vim, inquit, atque iniuriam passi videntur, qui ipsi eam parabant. Hoc est, quod subiicit: *Non credi Principibus de affectatâ tyrannide, nisi interfectis.* In Capitolini Maximo & Balbino:

Maximum igitur atque Balbinum, quorum vnus in re militari tantus est, vti nobilitatem generis splendore virtutis allexerit; alter ita clarus nobilitate est, vt & morum lenitate reip. sit necessarius.

Constat maximum istum è nobilitate non fuisse: atque ipse Capitolinus mox addidit: *Maximo pater fuit è plebe.* Itaque legendum: *vt ignobilitatem generis splendore virtutis texerit:* aut siquis mauult, *alluxerit.* In Spartiani Hadriano:

Omnibus Hispanis Tarraconem vocatis, dilectumque ilocalariter (vt verba ipsa ponit Marius Maximus) detrectantibus.

Imò tota hæc res iocularis non fuit: seriò actum, & puniti mox detractantes. Scribam ego: *populariter detractantibus*. In Lampridij Alexandro:

Historicos eius temporis legant, & maximè Acholium, qui & itinera

itinera huius Principis scripsit.

Conuenire magis censebam, *qui & intima*. Iterùm in Lampridij Alexandro:

Antonini nomen suscipi mereatur, Senatus Antonini mereatur.

Veriùs: *suscipe. Mereatur Senatus, Antonini mereantur.* Ohe, satis hæc sunto. μὴ κόρος ἐλθὼν κνίσῃ, ait Pindarus. Vale.

EPISTOLA XIX. *Leodicum.*

P. LEONARDO LESSIO, *Theol. Soc. Iesu* S. D.

FONTES & ego te exspectamus. Quid venisti vt sic abires, consors discriminis tantùm, & vix fructus? Redi cum bono Deo, ille aderit & securitatem dabit, fortasse & sanitatem. Turba quidem hîc nunc exigua, sed crescet: & illiipsi qui Limburgi sunt, & vibices vinculorum adhuc gestant, illi, inquam, redeunt, & sperant meliora. Post latrocinium recens, viæ tutiores sunt, post tempestatem ferè serenitas: nobis, post periculum & fugam, quies & securitas adsint. Principi Electori qui à consilijs sunt, polliciti mihi tutelam, & nostri curam: nihil tamen adhuc factum cuius fructus appareat, & in oculos incurrat. Salue mi Pater, & tecum Smithus. Quandocunque venietis, cænulam vobis paratam apud me scitote, ex legibus Spadanis, tenuem, frugalem, cum fame dimissuram. Spadæ, IV. Idus Iulij ∞. IↃ.XCV.

EPISTOLA XX. *Antuerpiam.*

IOH. BRANTIO, *Graphiario* S. D.

IN ipsâ tristitiâ tuâ & luctu super paternâ morte, gaudium aliquod mihi fuisse, non possum mi Branti negare. Non quin dolori mihi dolor tuus fuerit, & seriò fuerit: sed quòd memoria mei in illiipso adhuc actu apud te fuerit, & binis tuis litteris me compellaris. Benè factum, in tali sorte exprimit se animus & clarè ostendit quos habeat inclusos. Itaque hoc ipso video valdè me à te amari, quòd cogitationem & scripta etiam ad me mittas, & tacitè solatium aliquod petas. Vtinam dare possim, vt volo, mi Branti! si non pulsus dolor tuus, certè fractus esset, & talis à quo periculum non esset viro forti. Etsi cur ego

dem? te ita cùm video, nihil opus: qui & legiſti hæc omnia, quæ dici poſſunt & ſolent, & excerpta eorum quædam in epiſtolâ tuâ vtiliter ſparſa cerno. Duo quidem ſunt, quæ ſolari te maximè debent. & communis illa lex, quam fatuus eſt qui non cogitat, DEBVISSE MORI: & quòd indulgentiâ quâdam & benignitate diuinâ diutiſſimè eo fruitus es, & præter communem morem. Ad extremam ætatem parens ille tuus venerat, vidit in pleriſque liberorum, quæ voluit: te coniugio, prole, officio florentem: quid vltrà ei gaudij accedere potuit, imò quid non doloris? Ætas illa peſſima ſubiecta tot incommodis, ætas hæc publica tot vitijs aut cladibus: vt nihil niſi miſerias propagari illi voluerit, qui vitam. Votis, votis proſequendus eſt cùm abiuit mi Branti, vt feliciter & ad ſupera illa ierit; non querelæ interponendæ, nec reuocandus ad humum & miſerias humanas. Quas qui recto oculo intuetur & diiudicat, proh Deus quid in vitâ eum teneat aut iuuet? Sed fatui ita plerique & terreni ſenſus ſumus, vt viuere tantùm vt viuamus iuuet, & quia innatus aliquis metus eſt à ſolutione & morte. Tolle hunc, vitæ ſuauitatem ſuſtuleris; & vereor vt plerique faciant, quod ille qui Platonis Phædone lecto properauit ad ſpontaneam mortem. Hęc & talia meditanda mi Branti: non dilato, quia & ſcire te ſcio, & ſpero vſurpare. Nos Louanij iterùm ſumus Spadâ reduces, & pęnè in Batauiam reduces, vt vis fuit & inſidię hoſtiles. At Deus tutatus eſt, & velut nube me velatum ab ijs texit. Vbi dixi, v. Idus Sextil. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXI. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{cto}.

BEKEMANNVS ad vos venit, quem litteræ meæ non tam conciliant, quàm oſtendunt. Vidiſſe eum & nouiſſe, amare eſt: ita ſunt mores & ingenium adoleſcentis, addo & doctrinam ſuper hanc ætatem. Doctrina autem ipſa melior politiorque eſt: in Iure veſtro ſine ſordibus aut ſcabritie, denique & à Gręcis fontibus hauſta. Siue erit apud te in contubernio, ſiue crebrò veniet, benignus ei meâ cauſſâ eſto; & tua audacter aperi, non priuati conſilij ſolùm, ſed & publici. De fide, & arcani patientiâ, ſponſorem me cape. Filium tuum hîc erudiuit in Iuris rudimentis diligenter

diligenter & libenter: qui filius adhuc benè valet, & se gerit, spero & semper. Vale mi Orane. Louanij, prid. Kal. xbres, ∞.IↃ.XCV.

EPISTOLA XXII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

CVM ipsa liberalitas Fontani Comitis mihi grata est, tum gratior te nunciante. Quid potest benignius, à tali viro? & affectū profectò in me ostendis, quem animo æstimare magis & pendere possum, quàm sermone promere aut linguâ. Quid autē gratias tibi agam? nec veteres quidem exsolui, & iamnūc tacitus mihi morsus est, quòd pro nupero beneficio pecuniæ annumeratæ, nihil feci aut dixi, quo internam hanc gratitudinem testarer. Certè enim ea in animo est, crede Vir Amplissime; & inter omnes Belgarum proceres, tibi fatemur nos obstrictos. Age, quæ benignitas tua est, amare imò & curare (ita enim facis) me perge: non quò magis tuus fiam, quod vix potest, sed quia generosis animis ita insitum est, beneficia sua amare. Amp. & N. D. Regi & Reip. vale. Louanij, prid. Kal. Decemb. ∞.IↃ.XCV.

EPISTOLA XXIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

QVOD iamdiu insueui, id facio; & cùm auxilij aut opis egeo, ad te recurro. Fiducia benignitatis tuæ, in me toties declaratæ, impellit; tum etiam, quia ista res est, quæ propriè te & tribunal tuum spectat. Nam cum Ærario regio mihi res est: quæ? vt id exhauriam (iocanti dabis veniam) & ego quoque inter publicas necessitates, vnà cum multis, veniam petitor. Cum multis, sed in caussâ remotâ & propriâ, & vt stipendij semestris solutionem impetrem, quod Rex titulo Historiographi sui voluit me ferre acceptum. Libellum communiter ad Senatum vestrum (ita moris esse audio) concepi: sed tuâ auctoritate & gratiâ inprimis niti me fateor: ac rogo, vt pro affectu tuo veteri, Amp. & N. D. mihi consulas, & rem hanc ex tardâ aut turbidâ expeditam reddas & tranquillam. Louanij, XII. Kalend. Sept. ∞.IↃ.XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

IACOBO MARCHANTIO S. D.

LIBRVM tuum & litteras vnà accepi, etsi eundem librum aliquot iam septimanis antè à Moreto, sed ita vt ipse popoſcerim: nam tenebat me (vt verum dicam) auiditas videndi. Vidi, legi, & vel publicè tibi velim dare testimonium, industriæ, prudentiæ, sed & eloquentiæ, pro historico quidem modo. Illud vellem (vt omnia dicam) diffusiorem te alibi fuisse; non mihi, cui abundè hæc satis sunt, & neruosa placere solent, sed alijs, qui aut non capiunt hæc breuia, aut ad ea non excitantur. Cetera, in re accurata & inquisita sunt; nec moueat te, siquid * ἐξεταςαὶ mutarunt, aut detraxerunt. Solet olim & nunc fieri, & sapientis est publicis his iudicijs suum dare. Illud doleo, nihil benignè adhuc in te factum ab ijs, qui possunt & deberent, si mens & indoles illa vetus esset. Heu sæculum, non pro nostris artibus! & ego, quem tu in copiâ amicorum, circumfluere aliâ copiâ censes, in me sentio: qui nihil magnoperè è studijs meis rettuli, præter nomen & famam, & ea quoque à multis calcata. Quid faciamus? quod fecimus. si rectum honestumque est ista colere, perseueremus: & præmium in illisipsis, ac fructu nostro interno, ponamus. Mihi crede, aurifer ille Tagus non nobis fluit: quidquid conetur, & spem faciat amica ibi tua proles. Quam animo complector & saluto, fac tu & meis verbis, cùm scribes. Vale Vir Cl^me. Louanij, postr. Idus Ian. ∞. IↃ. XCVII.

* Censores.

EPISTOLA XXV. *Leodicum.*

HERMANNO MALLEANO S. D.

BINAS à te accepi, fateor, sed vnis tantùm postremisque respondere mihi fas sit: tum quia occupatiunculæ ita suadent, tum quia in prioribus tuis nihil prçter affectum in me erat, quem notum habeo, & item carum. Reponi eum pro meâ parte, semel scito. Rogas & angi te significas de valetudine meâ, præsertim in hac aëris intemperie, quæ multos in valetudinarium, multos in Charonium, apud nos quoque misit. Audi quod gaudeas,

gaudeas, satis valeo, meliusculè etiam quàm soleo: adeò in hac quoque re morbus meus singularis est, & extra leges communes abit. At horti quoque nostri rident & florent, sed subdolum, vt vereor: & proxima æstas funera nobis aut dabit, aut ostendet. Nam iamnunc esse arbitror, sed terra tegit & occultat. De otio tuo sic honesto & industrioso, gaudeo & gratulor. Perge in istis, nec Electa illa (sic appellare soleo) omitte, segetem veram doctrinæ. Qui è variâ illâ lectione nihil colligit, seponit, disponit: nugas agit, & in acceptum pauca refert. Ordo cuique suus solet esse, nec in eâ re temerè præscribam: tuum illum serua, & minora quæ occurrent, in Alphabeti seriem distingue. Sed heus, te dubitare etiam de fato Bogardi, olim hospitis tui! ille verò vixit, & dum Bruxellæ essem, ante quatuor circiter septimanas, subito morbo exstinctus est. Quid nouum? homo erat, & omnia in vnâ voce dicta. Te valere & viuere opto, mi Malleane. Louanij, XIII. Kal. Febr. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXVI. *Brugas.*

GVILIELMO MICHIELSIO *Jcto* S. D.

SCRIPTIO tua, quâ beniuolentiam in me abundè testaris, pergrata sanè fuit: neque tarda, vt dicis. Nam scio multa interuenire in peregrinatione & itinere, ac priusquam stabilis aliqua sedes sit, quæ mentem à tali cogitatione auocent: tam mihi excusanda, quàm illud dolendum, morbum etiam inter caussas fuisse. Sed benè, quòd fuisse: & meliorem firmioremque te nunc esse, eædem litteræ nunciabant. Vtinam de matre tuâ eadem spes sit! quam ego vereor, vti hoc genus morbi est, ad lentam & certam mortem ire. Sed præcipe tale iamnunc animo, & illum firma atque erige in omnem euentum. Vitæ hoc salum, vt sic dicam, iam ingredi seriò incipis: pueritia & adolescentia tua lusit adhuc circa litus. Propone tibi & scito, multa salsa & amara euentura; sed quæ tamen voluptate aut amœnitate aliquâ summus ille Deus solet temperare. Vtraque modicè habenda sunt sapienti: hæc cum metu aliquo, illa cum spe, quia vtraque incerta, & vicibus suis mutantur. Idem in Republicâ tibi eueniet, cuius partem (& gratulor) nunc attigisti. Habeas, quæso, illam vt publicam,

publicam, & valdè nunc afflictam pro viribus erige aut solare. In eâ quoque vices videbis, & Deum nunc vindicem, nunc fautorem: vt vel merita nostra sunt, aut consilia eius occulta. Itaque nec in propinquo quidem naufragio eius despera. ita homini videbitur, sed ille vno nutu attollet, qui omnia nutu suo regit. De Lernutio meo, grata quæ nuncias. amo veteri & fido affectu illum virum: & tempora si alia sint (spero, breui) ita viuam, vt ipse me, aut ego illum videbo. Vale mi Michielsi. Louanij, postr. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXVII. *Coloniam.*

CAROLO VTENHOVIO.

EPISTOLAS crebras ad me mittis, & nouo planè genere scriptas. Nam solutis verbis cùm legere me censeo, & scriptura præferat, mox versum & vincula agnosco: nec tamen vel primâ scriptione me fefellisti. Ita me Musæ, Musicum & lepidum hoc genus est, & quod pauci imitentur, nec nisi quibus pectus imbutum poëticâ eâ copiâ, & stilus factus ad promendum. Mitte, mitte sæpiùs, & nos oblecta. Scribis de Pannonico bello, quod feruet, & quid mihi videatur. Mihi? quod Principes faciunt, benè factum, nec in consilia illa inquiro. Videtur & necessitas fuisse bellandi, cùm gens illa effera sic instaret, & identidem inducias ac pacta violaret. Sempérne contemni & calcari? Et tamen bellum magnum, anceps præuideo, & cum poëtâ,

Eheu quantus equis, quantus adest viris
Sudor?

imò & sanguis: nec vno alteroque prœlio res ibi decernenda. De exitu tamen benè sperem, quia caussa bona est: & confidam etiam, si Germani, qui fuerunt, sient. Cum bonâ veniâ gentis dixerim, ab annis centum quæ mutatio, id est inclinatio facta? in robore, in opibus, in animis: nec dixeris esse vltrà Martis illos pullos, & Homeri verbo, * θυμολέοντας. Profectò fuerunt. nec olim & Romano solùm æuo; sed Caroli magni, atque infra, perseuerarunt. Ecce, in Fridericorum, Othonum, Henricorum rebus, quàm multa egregiæ fortitudinis opera? Vnum in Friderici primi occurrit mirabile. Obsidebatur Tusculi Antistes Coloniensis

** animo leonino.*

niensis à triginta millibus Romanorum, qui tunc Imperatori hostes. Ad opem ferendam, ceteris cunctantibus, Moguntinus progreditur, & *quingentos suos milites, cum Cæsarianis octingentis* educit. Instruuntur acies, sine astu aut fraude palàm certatur: fusi fugatique Itali, & *ad quindecim millia ex iis cæsa.* Res fide pænè maior: sed eius æui scriptoribus adfirmata. Neque alibi similia, si non paria, exempla desunt. vt iure iactare & dicere Rudolfus Austriacus primus potuerit: * *Se in qualibet mundi parte, cum electis quattuor galeatorum, & quadraginta peditum armatorum de Alemanniâ millibus, stare inuictum: æstimans hos omnem multitudinem aggressuros.* En robora illius gentis: quid potentia & opes? paucis indicijs colligendæ. Rudolfus Austriacus electus Imperator, cùm Aquasgrani venit, coronæ caussâ: *occurrerunt ei Dux Bauariæ, Saxoniæ, & alij cum viginti millibus equitum. Multitudinem aliam hominum strata publica, vsque ad tria milliaria, vix commodè recipiebat.* Posteà deinde, in Adolphi electione: *equos phaleratos habuerunt Moguntinus mille quingentos, Treuirensis mille trecentos, Albertus dux mille quingentos*: & vbi reliqua omnis Nobilitas vtriusque classis? Vnus Fuldensis Abbas *sexaginta millia bellatorum Imperatori præbebat in hostem.* Nec in hominibus tantùm, sed in auro & argento exuberabant. *Ciues Friburgenses comiti* (Rudolfo) *domino suo, pro modicâ * emendâ, viginti millia marcarum tradiderunt.* Item: *Ciues Columbarienses regi Rudolfo, vno anno, librarum triginta millia transmiserunt.* Paullò pòst: *Thuricenses mille quingentas, Constantienses mille ducentas, Columbarienses quingentas marcas regi Rudolfo dederunt. Columbarienses, præter hæc, mille octingentas libras expenderant pro cibarijs & seruitijs dominorum.* Sed & quidam Imperatorum in pompâ & instrumento insignes. De Carolo Boëmo Imperatore, Annales: *Erant omnia paramenta mensæ suæ ad comedendum & bibendum, & * nauicula continens eleemosynam illius mensæ, omnia de auro puro, nec quidquam inibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum mensarum paramenta, etiam pro garcionibus, & currus ducens nauem continentem eleemosynam, de argento fuerunt.* Ecce, in illius æui simplicitate, etiam splendorem, imò luxum. Omnia tamen superabant Ecclesiarum opes, quæ pænè immodicæ tunc fuerunt. Vno exemplo ostendam. Exstat pars *Chronici veteris rerum Maguntiacarum, per Conradum Episcopum*: in quo recensentur

*Verba ipsa in M. Alberto, eius æui.

* *Amendâ, siue mulctâ.*

* *Arca magna & receptaculũ vasorum.*

templi eius vasa, vestes, ornamenta, Deus bone, cui sine stupore legenda? *Purpuræ, tapetia, dorsalia, pallæ, casulæ, tunicæ, infulæ, tiaræ, anuli, thuribula, grues, pelues, vrcei, calices, gemmæ:* tantâ copiâ, pondere, pretio, varietate, vt recensere deterrear: duo tantùm ex omni cumulo excerpam. *Erant calices tres aurei* (auratos omitto:) *qui omnes habebant suas ampullas: & pyxidem ad hostias ex auro purissimo, & margaritis. Vno calice aureo solus Pontifex, vel prælatus Ecclesiæ in summis festiuitatibus vtebatur. Alij duo, tantæ erant quantitatis, quòd cum ipsis diuina mysteria nequaquam poterant celebrari. Erat enim vnus maior altero. minor habebat cum patená marcas auri electissimi octodecim: in cuius pede per circuitum erant pretiosi lapides valdè, & in patenæ circuitu limbus, qui & ipse gemmis non carebat. Calix maior quot marcas auri habuerit, nescio: certum autem est, quòd spissitudo eius erat digiti, & per totum, tam in pede quàm suprà, gemmis erat pretiosissimis adornatus. Habebat etiam idem calix duas ansas, quæ manus poterant implere leuantis. Huius patena talis erat latitudinis & spissitudinis, quod ipsi congruebat, & ipsa gemmis per circuitum decorata. Hic calix habebat altitudinem vnius vlnæ, & capere poterat dimidium sextarium vini: nec ab omni homine poterat leuari à terrá.* Alterum, quod eligo. inter varias Cruces, vna fuit *lignea, auro optimo vestita. in quá imago erat aurea Domini crucifixi, quæ imago cuiuslibet hominis communis magnitudinem excedebat: concaua, sed multùm spissa: cuius venter plenus erat reliquiis, & gemmis pretiosissimis. Dicebatur autem nec Romanum Imperium meliores habere. In huius imaginis capite, loco oculorum, erant duæ gemmæ quas carbunculos vocant, tantæ magnitudinis, vt duo vitelli ouorum, qui in tenebris coruscabant. Huic cruci inscriptus erat versus iste:*

Auri sexcentas habet hæc crux aurea libras.

Et nota, quòd vna libra habet duas marcas. Sic ergo erant mille & ducentæ marcæ auri probatissimi. Pro speciali huius auri examinatissimo valore, crux ipsa proprio nomine censebatur, vocabatur autem BENNA. Ex his mi Vtenhoui, robur, potentiam, opes, velut per transennam vides: & quàm ab ijs ætas hæc defecerit, quæ non nisi in vitia & luxum surgit. Quæ caussa mutationis? plures, nec lubet dicere. vnam præcipuam à factionibus scio, quæ diuellunt iunctas olim vires: & Imperatori quid nisi precariũ pænè ius & imperium manet? Sed produco scriptionem, voto non querelâ clauden-

claudendam. ——*ſtet Capitolium*
Fulgens, triumphaliſque poßit
Roma ferox dare iura Medis.

Vale. Louanij, Kal. Iunijs. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVIII. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *I^{to}* S. D.

MELIVSCVLE mihi eſſe, aut potiùs minùs malè quàm fuit, hoc tibi nuncio: etſi vires aut alacritatem, quæ in ipſo iſto perpeti languore aliqua fuit, nondum recepi. Cùm Deo videbitur, fiet; aut eò me recipiã, quò noſter Berchemius. quem virum vnicè probum & litteratum nos amiſiſſe, fideli teſtimonio meo ſcito. Heu, quid iſtud eſt, virtutem & prudentiam omnem à nobis ſic abire: vitia, arma, barbariam manere, vel augeri? Iampridem vidimus, quidquid illud eſt, mutationem in Europâ & nobis Deum parare, & velut refingere velle hunc orbem. Sed hæc exſpectanda nobis ſcilicet, & ferenda mente, quæ fortes & peritos cæleſtium decet. Queri, mollitia eſt; reluctari, inſania. Sed ad te, laudo quòd pedem figas in genere vitæ, quod Deum & fata quoque ſcire debes tibi impoſuiſſe. Aliud aliquod animo magis allubeſcit fortaſſè: ſed quod tibi, hoc illis quoque euenire ſcito, qui compotes ſunt eius, quod tu petis. Ij ſibi diſplicent, tædia & moleſtias ſuas habent, & fortaſſè ad tuum illud acriter anhelant. Miſeria aut inſipientia noſtra! numquam deſiderijs aut iudicijs quieſcere, abſentia petere, præſentia contemnere; & vitam ſemper inter vota ſuſpenſam habere. Intereà illa venit, quæ ad Berchemium vênit, & bonâ fide quietos ſemel ſilenteſque reddit. At tu, mi Bernarti, viue & vale tuis. nam & augendum te breui aliâ prole ex famâ, an ex tuis litteris accepi? Louanij, IIII. Idus Iun. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO *I^{to}*.

INTELLEXI iamnunc ex litteris Marchantij de obitu Caroli filioli tui, neque neſcio, ex communi parentum ſenſu, & tacitâ

quâdam naturæ lege, te & matrem dolere. eoque manum ſtilo admoui, vt breuiter, ſed fortiter te ſolarer. Quem? virum vſu & doctrinâ, rerúm humanarum peritum & gnarum. Quid igitur tam obuium, tam aſſiduum in ijs, quàm iſte caſus? Perambula cogitatione vrbis tuæ domos: rara eſt excepta, quæ familiam quidem & proles habet. Comparatione illâ inuenies, benignè etiam tecum agi, qui non plures amiſeris: & plures ſanè habes, atque vt diu in ſolatium & fulcrum inſtantis ſenij habeas, Deum rogo. Sed enim iſte eminere genio & ingenio videbatur. Credo equidem, & hoc ipſum eſt cur hîc non perennârit: quia Deus ille optimus, optima ferè ad ſe trahit. Ad ſe, inquam mi Harti: & hoc caput alloquij, in ſuperis beatiſque locis filius tuus agit. Dubitare non potes: dolere igitur non debes, gaudere potiùs, ſi ipſum & bona eius amas. Atqui citò perijt. Quid hoc eſt? aut quantulum iſtud ipſum, quod longum nobis videtur? Triginta, ſexaginta, centum anni, ſi cum volumine illo æui & cæli comparentur, quid ſunt? punctiſtitium, & vix mereantur hoc nomen. Nihil hîc diuturnum: & verâ imagine tibi exprimam noſtram vitam? Vidiſti fabulas haud dubiè actitari ſæpè, atque etiam à iuuentute in ſcholis. Prodeunt reges, ſatrapæ, alia officia, & quidam ſatellites, ac perſonæ in ſpeciem, & mutæ. Ecce alij diutiùs ex ijs hærent in ſcænâ, & loquuntur; alij oſtendunt ſe tantùm, & nec vocem édunt: ſimile nobis eſt, vario munere aut dignitate in theatrum hoc Vniuerſi mittimur; alij ſilentio tranſimus, aut oſtendimur tantùm. Nihilo tamen deterior ille, qui in vili veſte, qui non diu hæſit, quàm ille qui regem aut longum carmen egit. Apud Deum vita longa non optima, ſed innocentiſſima: & eam filius tuus in purâ illâ ætate habuit, & nunc gaudium & triumphum. Adſpicit te, & tuos, proque ijs orat & vota concipit: tu pone luctum, & patrem exue, indue Chriſtianum, & virum. Cui rei quoniam & conſuetudo & alloquia amicorum aliquid faciunt, ego & vxor vocamus amanter te & tuam ad noſtros iſtos feſtiuos dies, & rogamus vt non negetis. Domus vobis mea patet, & totus hic animus: venite, poſſidete, valete. Louanij, IIII. Nonas Sept. ∞. IϽ. XCVII.

EPI-

EPISTOLA XXX. *Augustam.*

MATTHAEO RADERO, *Soc. Iesu*, S. D.

ET amicitiam libens tecum iungo mi Radere; & illi firmandæ, quod petis de Martiale, in parte effeci. Amicum me toti Societati vestræ esse, quídni profitear? quæ prima litteris his alijsque me imbuit, quæ salutaria in omnem vitam præcepta dedit & præiuit. Amo hoc corpus, amo & membra: te inter isthæc, qui vel affectu tuo, vel iudicio de me, hunc affectum merebare. Etsi de iudicio, noli attollere nimis mi Radere. ego me non vectari inter summos scio, sed inter medios incedere, paullò altiorem fortasse ijs qui serpunt. Sed de Martiale quod tetigi, rem ecce habes. quid rem? pauca verba & notulas, atque eas alibi fortasse notandas. Tu facito, & Censor esto: tum etiam siquid vltrà scire me putas, pete, non grauabor respondere, & certè te amare. Vnà etiam Pontanum, eruditum & disertum virum, collegam tuum, quem saluto. Louanij, III. Kal. xbres. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXXI. *Antuerpiam.*

FRANCISCO SCHOTTO, *Senatori* S. D.

BONAE fidei creditum est negotium, vt video, quod tam sedulò & maturè redditum est effectum. Tibi, & fratri tuo, hoc nomine debeo: & magis etiam pro affectu, quem in me óstendistis. Antuerpiam non temerè semper amaui, in quâ tam multi qui me amant. Coràm hoc nuper didici, atque abundè & largiter me vobis dedi. At tu & alij, inquis, queruntur de celeri discessu? Itáne? amicè magis, quàm iustè profectò: & quæ vrbs me tamdiu tenuisset? non ipsa Bruxella, quæ patria mea esse vult, nec est tamen nisi incolatu. Alibi natus, ibi educatus sum. Sed confidite. si proxima æstas viuum & valentem me habet, mensem totum etiam vobis dabo, & conuiuam: sed eâ lege, vt semel in die epulemur, reliquum fabulis & sermunculis, aut etiam occupatiunculis, detur. Vtinam frater tuus intereà ex Hispanis adsit! quem virum iam olim noui, & quia noui, amo. est inter eos, qui rem non speciem in doctrinâ habent. Vale. Louanij, Non. Nouemb. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXXII.

EVERARDO POLLIONI, Ito.

LAETVM me epiſtola tua reddiderat mi Pollio: ecce alteram ab amico aperio & lego, atque ibi triſte illud de obitu parentis tui fulmen. Scio, & in animo iſto ſentio, ac quaſi video dolorem tuum & complorationem: eò ſcilicet maiorem, quo melior ille tibi parens, & tu filius ei fuiſti. Non ſenſibus ſolùm & animis, ſed domo & contubernio hærebatis: vt ſi amorem natura & ſanguis non inderet, poſſet dediſſe conſuetudo. O triſte diſcidium! ſed ſoletur te mi Pollio, breue diſcidium: & quamdiu ſcilicet hæc terra & alienum domicilium nos habebit? Viue diu, & ita voueo: ſed vt viuas diutiſſimè, quid niſi ſeptuaginta, aut vt improbè, centum annos? Leue & breue eſt, ſi Æuum reſpicis, quod fluxit ab æterno & fluet. O miſeras, ô vanas cogitationes noſtras & curas! congerimus, ædificamus, libros ſcribimus, & ęternitatem nobis quacumque viâ ſpondemus aut optamus. Quid tamen aut quantula iſta ſunt? quamdiu etiam ſunt? non loquar de opibus aut ædificijs, quæ ſtatim æuo aut caſu pereunt: ipſa illa Fama, bonorum ingeniorum morbus, quouſque ſe producit? Aliquid de Cicerone hodie aut Senecâ: idipſum variè, inter culpas & laudes: ſed quot anni ſunt? vix mille quingenti, aut paullò vltrà. Caput ipſum ingeniorum Homerus, nomen vindicat & poſſidet à bis mille quingentis & paullò amplius annis. Enimuerò quid hoc eſt? trigeſimâ aut quadrageſimâ ſtirpe potui eum attingere, & vide quid longum aut diuturnum vocemus. Cogitatio iſta ſæpè me & ſolata eſt, & erexit ad contemptum aut calcationem potiùs rerum fugacium, id eſt humanarum. Conſolatio altera, à communi omnibus lege. Rideamus, ſiquis cùm tributa populariter danda ſunt, lamentetur, & ſortem ſuam accuſet. quid ita? quia omnes cùm dant, non ſuperbè ſolùm ſed ſtultè facit, qui ſe vult eximium aut exſortem. In hoc humani generis tributo cur non ſic affecti ſumus? cur fatuâ mollitie querelam & planctum miſcemus? Hoc ipſo quòd homo natus es, mori natus es: & ſiquid vltra punctum, horam, diem, annum viuis, donum eſt non debitum, & in gratiâ ac lucro

ponas.

ponas. At nos obliuiſcimur, aut non attendimus, & in tot mortibus quæ cottidie occurrunt aut ingeruntur, vna aut altera nos mouet & deijcit, quæ nos tangit. Alij ſi pereant, nihil noui aut mali eſt: ſi noſtri, ô nos miſeros, ô infelices! Verba aut inuentiunculæ non deſunt, cur iniuria ſit facta, cur Parca maligna fuerit: & vides ſæpè ac rides, credo, in hac re ſcænam vulgi. Stulti, bis ſtulti, quod ſumus cogitemus, & non magis miremur hominem ſubitò, quàm florem mori. At tertiò, diuina cogitemus. Ad meliora eundum eſt, ad puriora, lætiora, prauis, turbidis, triſtibus his relictis. Si ad ea te aptaſti, & viaticum (vt ſic dicam) corrogaſti virtutum & pietatis, quid malè te habet abire, aut alium abiſſe? Gratare, ſi ſapis ô homo, plauſu & cantu proſequere, qui non diu in ſalo iactatus peruenit ad beatum portum. Plura ſunt, quæ tu tibi mi Pollio dices. Ego ex animo in dolore tuo doleo, quem aliquem eſſe & cupio, & par eſt (neque enim hominem exuimus) ſed temperatum nec longum eſſe, hoc ſuadeo & opto. Tu inquam tibi dices. quídni hoc ſperem, qui mihi ſic lubenti prædicas ſtudium tuum ſapientiæ & quietis? Exoſculatus ſum eam vocem. tu re effice, & noſtri miſerere qui volentes & adſpirantes ægrè huc venîmus. Scripta noſtra vides multum (ingenuè fateor) à vano trahentia: ô ſi meo iudicio & voto illa ſint, quàm alia & diuerſa ſint? Verbum aut calami ductum non perdam in illis, quæ ad ſolam fortaſſè ſcientiam faciunt: occuper in iſtis, quæ ducunt ad duo dicta. Sapientia, inquam, me ſibi mancipet, Quies interna & externa (ſi poſſit) habeat: ſibi alij famam, honores, opes, cetera humana. Vt claudam, amo te mi Pollio in intimo iſto pectore, & opus te meum eſſe (ita profiteris) non admitto ſolùm, ſed gaudens ſubſigno. Perge, perge in viâ quam pauci calcant, ſed Deo & pietate ducibus, & per intemerata veſtigia maiorum. Louanij, Nonis xbris. ∞. IƆ. XCVII. Nam tuas litteras ſatis ſerò accepi, & heri demum.

EPISTOLA XXXIII. *Lutetiam.*

GVILIELMO BARCLAYO S. D.

AT tu ſiles. vbi promiſſa de Iliade aut Chiliade ad vnam lineam noſtram? Expoſtulo. eò magis, quia materies illîc ſcribendi,

ſcribendi & ſeges, quam deſectam referas in horrea noſtra. Ab alijs de te cur audio, quæ non à te audio? Morſus & verſiculos in doctores aduenas vidi, nec ſine ſtricturâ nominis mei. Parùm eſt. tu modò rectus perge, nec deiicere, ſed nec deflecte aut ſiſte ad repugnandum. Monui anteà, & itero: modeſtia eſt, quæ te gratioſum exteris, quæ magnum etiam faciat & ſeruet. Ad contentiones ſi venitur, clades erunt, & Thebana aliqua pugna, in quâ victi victoreſque ploreut. Miſeri homines, cur eò inclinamus? malitia eſt: vince, & quam dixi modeſtiam & frigus, ac me, ama. Louanij, ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXIIII. *Auguſtam.*

IACOBO PONTANO, *Soc. Ieſu.*

IN ſummo hoc frigore, cuius ego quidem impatientiſſimus ſum, calfecit me tamen amica tua ſcriptio mi Pontane: & excitauit non ad ſcribendum ſolùm, ſed ad redamandum. An non talem virum? inclino iamdiu, & ipſe quod tu voluiſti volui, ex quo ſcripta tua prima vidi: quod fuit Auguſtæ Treuirorum, ex dono & beneficio Principum Bauariæ, quos tranſiens ante ſeptennium illìc ſalutaui. Ab eo tempore, credes mihi hoc Pontane, & memoria tui inhæſit & probatio: atque ideò facile accendere hanc materiam, igni ſic paratam. Quæ tu porrò in me nimis benigno corde & ore laudas, ſcito pauciora omnia eſſe: dare tamen operam vt ſint, inprimis Modeſtia & Probitas, quas ego æſtimo & tollo ſuper nomen omne litterarum. O inſtitutionem veſtram olim mihi vtilem! inhæret ea & inhæſit, atque illa Pallas fuit, quæ inter tempeſtates, imò naufragia, ſeruauit hunc Vlyſſem. Eadem iudicium & ſenſum iſtum ad virtutes formauit, quas vtinam ſic indipiſci, vt ſequi, detur! ſed conandum eſt, & Deus manum dabit. Is te mi Pontane ſeruet, & inter nos mutuum hunc amorem. Louanij, x. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPI-

EPISTOLA XXXV. *Lutetiam.*

STEPHANO TVRNEBO *Senatori* S. D.

TRISTE mihi auditu fuit, de Hadriani fratris tui morte, triste: & pænè sic, quasi alterum illum, tuum & Musarum parentem, iterùm amisissemus. Nam & amicitia iam inter nos vetus satis, & certè fida, coäluerat: & raritas ibi nunc talium, à clade istâ funesti belli. Solatur tamen, quòd & malis temporibus optimus ille subductus sit, & ne in virtutum & artium bonarum isto naufragio diutiùs iactaretur: solatur, quòd & tu in locum & vicem eius sic vltrò venis, germanus Turnebi sanguis. Veni, patent animi huius fores, & affectui tuo velut brachia pando & occurro. Sicut agricola in locum amissæ arboris aliam subserit: sic nos in amicis oportet. Equidem & corporis huius oculis vsurpare te, atque alios insignes ibi viros, aueam: & spésne est, vt vel obiter fiat? Aliqua, cùm pacem hanc video: maior, si valetudinem non videam, inclinantem & de ruinâ (cur dissimulem?) minantem. Sed siue viuo aut morior, vestri amans viuam moriarque: vt tu mei, per parentis, & nunc fratris, magnos manes precor. Louanij, postrid. Kal. Sextil. ∞. IƆ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO, *Typographo celeberrimo.*

BRVXELLAE fuimus, ADMIRANDA obtulimus, grati fuimus: quid vltrà? inquies. Hoc satis: & cultum hunc atque alium Principibus debemus; & iamdiu imbibi bonum, quia bonum, amare. Externa ab his internis expetere aut exspectare, inscitia sit: & cum alio æuo hæc fuerunt. Qui nunc, inquam, hæc quærit; audacter ei edico abiicere

Hæc studia, atque omnes delicias animi.

Recudere te autem ADMIRANDA nostra, mihi gratum sit, priusquam alibi alij. Factum in quibusdam meis in Italiâ aut Galliâ: & indignor, aut si nō licet, doleo. quia & perperàm multa; & mihiipsi præripiunt castigare quædam, aut recésere. Quid? polita omnia, & sub asciâ, vt sic dicam, à nobis dedicata? Non

 hercules.

hercules. neque ita me *ludit amabilis insania*: neq; sum ille vbique

Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.

Næui alibi, nodi, laxa quædam aut manca: & præoptem eluere, dissoluere, adstringere, adimplere. Nescio enim quomodo faciliùs hæc diiudico & arbitror, nitidè excusa à vobis, quàm confusè à me scripta. non enim exscripta: & primam ferè manum nostram semper habes. At isti properi impediunt: calumniæ aut petitioni me exponunt. Nosti hodiernum * τὸ φιλεπίτιμον. & quàm multi, qui legunt hoc tantùm, vt carpant? scire abnuunt, & sumunt iudicare.

* cupidum reprehendere.

——hic nigræ succus lolliginis, hæc est

Ærugo mera.

Iamnunc expertus in quodam altioris ordinis, qui luminibus meis ædificio suo sublimi obstruxit scilicet, & titulum mihi ereptum inscripsit. Faciat ipse, aut alij: quid lædunt? non me quidem. sed vt Sarpedon ille apud Homerum, hastâ petens Patroclum, equum eius iugalem interfecit: sic isti non me tangunt, fortasse impetum & velut ardorem illum animi prosternunt, quo ad honesta vehebamur. Etsi nec istum, & melior mentis ignis suscitat, siquid soporis infuderunt. Sed abeant hæc, & valeat: ego vt istud, ad vos adspiro. Quando? quàm maturrimè potero. nam etsi domi etiamnunc vincula, nec aperti carceres;

——tamen istuc mens animusque

Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.

Semper ego non apud vos solùm hilarior, sed à vobis melior redeo: gratia amicis & tibi, qui sic comiter habetis. Tibi, cuius domo, cuius mensâ vtor, pascor: an non hereditarium tibi onus? Nam cum Plantino, heu illo nostro, tessera hæc mihi sancti hospitij: cum vxore post illum: & te liberem, vtriusque heredem? Amice, ego tamquam polypus hæreo: per anticum emitte, per posticum insinuabo. Rides. & veni securus ab hoc metu, inquies. Scio, veniam: & fors sit scriptorum aliquid mecum. Vale, cum tuâ carâ & caris, quos saluto. Louanij, VIII. Kal. Octob. ∞, IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVII. *Antuerpiam.*

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D.

SOCERVM tuum libens vidi, mi Branti, virum prudentem, probum, patriæ amantem. Cuiusmodi paucos hodie habemus: & multi res suas agunt & augent, communium prætextu. Enimuerò, spes sub nouo hoc Principe & statu noua ac melior nos respicit: si tamen & pax ab Angliâ affulget. Si non illa, & Batavi idem pertendunt: quam Salutis arcem vides? At sunt qui etiam de Regis nostri fato, sanè importuno (si ita est) narrant. Id verò fuerit omnibus consilijs nostris, si non turbandis, certè tardandis. Deus adiuua, & miseros Belgas tandem solatij aliquâ aurâ adspira. De Orteliano Epitaphio, tecum volo: sed languor meus mentem aut stilum vix erigit: & occupor, si vmquam omninò tempore mihi opus, vt semel & opportunè fiat. Vale mi Branti. Louanij, VII. Idus Septembr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario.*

VENIT ad me Balduinus tuus, planè meus futurus, quia tuus. Nec aliâ commendatione est opus. In studijs eius dirigendis prima nunc cura erit: & placuit valdè iudicium tuum de Græcis. Profectò, vt hodie iudicia sunt & exacta eruditio, nemo in aliquâ classe, qui linguâ eâ non sit saltem tinctus. Et vsum etiam suum, immò dixerim necessitatem, in omni ferè scientiarum genere habet. Itaque discet: sed non apud alium, quàm me præceptorem. nam domi exercitia, & quasi gymnasium eius linguæ habemus. De Philosophicis, mihi satis videbatur eum ad disputationes sæpè ire, quæ publicè in Collegijs habentur: atque ea optima ratio est & repetendi, & examinandi. Superest Iuris studium, quò credo eum destinari. & putem satis esse primo hoc anno, si Institutiones audiat, nec longiùs in illud pelagus se mittat. Nam stilus, & eloquentia etiam aliqua assumenda sunt, atque vtilissimæ huic in omnem vitam parti dandæ suæ partes. Hæc ita faciemus, nisi ipse aliquid mutas: & paullatim ac per gradus optimam indolem (ita mihi videtur) ducemus ad op-

tima, & ſcientiarum laudatum illud culmen. Deum precor, vt adſpiret: eundem vt te, Ampliſſ^me^ & Nob^me^ Domine, Principibus, & rebus noſtris diutiſſimè incolumem ſeruet. Louanij, VIII. Kal. Feb. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXIX.

HVBERTO AVDEIANTIO.

IN domum meam cùm venturus ſis (ita vterque volumus:) quid præcipui muneris tui futurum, non ignoras. Prædixi. à manu, lectione, & ſtudijs mihi eris: alius functionis, quæ ab ingenio aut inſtituto tuo diſcordet, immunis. In excipiendo autem aut deſcribendo, dixi Orthographiam aliquam noſtram ſequi & ſcire te debere: ſed & vſum diſtinctionum, qui nobis frequentatur. De iſtis hauebas diſcere: & quamquam ad quædam in publico Dictata te remitterem, tamen ecce ipſe operam hanc tibi iterùm ſubij, & ſcripto complexus ſum quidquid huius rei, pro meo ſenſu, eſſet. Lege, ſequere & vſurpa. *Diſtinctio* duplex, *Sermonis* & *Scripti*. Illa, *quam in pronunciando adhibemus, & per interualla ſuſtinemus, ſuſpendimus, aut deponimus ſermonem.* Comma ſuſtinet, Colon ſuſpendit, Periodus deponit. *Hæc virtus Diſtinguendi* (ait Fabius) *fortaſſè ſit parua, ſine quâ tamen eſſe alia nulla in agendo poteſt.* En momentum, quod in Sermone habet: quid ſi maius etiam in Scripto dicam? Nam hercules confuſa tota lectio & intellectio, niſi notæ ſuæ diuidant & quaſi manuducant. Quid igitur ea eſt? *Notandi certa ratio, quâ ſecamus & partimur ſcriptionem.* Ea quæ veteribus fuerit, quærunt: ego ampliùs, an fuerit, quæro. Nam priſca omnia monumenta, lapides, tabulæ, æra legum aut orationum: in quibus omnimoda adhiberi ea potuit: nullam præferunt aut habent. Niſi hanc tamen, quâ ſingula verba punctis ſuis diſparant & ſecernunt: ſed punctis vniuſmodi ſemper & pari formâ. Quæ res, vt verum fatear, turbet magis & ſiſtat lectorem, quàm transferat & adiutet. Quod de lapidibus dico, ad libros etiam priſcos traho: nec in ijs Diſtinctionum illæ variantes notæ. Vt alios omittam, exſtant nobiles illæ Pandectæ Etruſcæ, à Iuſtiniani æuo: quære, non dabunt. Quid ergo? ante Iuſtiniani æuum non fuerunt? mox videbo: ſed

ſed tamen antiquitùs omnino, haud puto. Atqui Cicero & alij videntur agnouiſſe. vt Craſſus apud eum loquens inducitur: *Non librariorum notis, ſed verborum & ſententiarum modo, interpunctas clauſulas in orationibus veteres eſſe voluerunt.* (III. De Orat.) En *notas à librarijs*, & quidem in *clauſulis*, & gratiâ interpungendi. Idem pro Muræna, in Iuriſconſultos illudens: *eos in ſingulis litteris, & interpūctionibus verborum occupari.* Significat ſenſum mutari, & cautionem vel cauillum eſſe, ex interpunctis. Quid Seneca, nónne clarè? *Nos*, inquit, *etiam cùm ſcribimus, interpungere ſolemus.* Ecce *interpuncta*, & quidem *ſollennia in ſcribendo.* Hæc ſiſtant, aut viâ illâ ſententiæ eijciant: ſed neſcio an prouidum & ſagacem. Nam prior Tullij locus poſſit planiſſimè altrouorſum duci, quaſi dicat Veteres ideò non vſurpaſſe in clauſulis interpuncta, ne ea potiùs, quàm modum & modulum, in verbis, conſiderarent. Locus alter, dicat Iuris interpretes in minutis occupari, ſcrutari in contractibus apices litterarum, & puncta verborum: quia nempe ambigua ſæpè hæc iſta, & ad anteriora aut ſequentia ducenda. Id enim eueniebat in illis ſolitarijs punctis, quæ verba, vt dixi, ſingula, non membra aut ſenſus ſecernebant. In Senecâ hæreo. & an dicit, ſpiritum ſtilumque hominis naturaliter etiam pauſare in ſcribendo, & interquieſcere cum ſententiâ: non rapidè ſemper, & torrentis vicem, ferri? Profectò dicit: vide. Nam tota eius diſſertatio eſt, contra præcipites illos & effuſos in loquendo, & curſu verba conuoluentes. Quando igitur origo? nam res tam vtilis, &, quod caput, tam obuia, ad quam Natura ipſa ducit, non debuit, non potuit diu quæri. Dicat aliquis ſub Hadriano cœpiſſe. quia in Suidâ lego de Nicanore quodam Grammatico (In Νικάνωρ.) eius æui, ſcripſiſſe περὶ στίγμης τοῦ καθόλου βιβλία ἕξ: *De interpunctione in genere libros ſex*: itemque partitè, περὶ στίγμης τῆς παρ' ὁμήρῳ, καὶ τῆς παρὰ καλλιμάχῳ: *De interpunctione apud Homerum, & apud Callimachum*: neque aliud egit aut ſcripſit, ita vt per iocum στιγματίας, *Interpunctus* aut *compunctus* (ſeruile conuiciū eſt) vocaretur. Potuit igitur tunc agitari de inducendâ, etſi nondū vulgò inductâ. Certiſſima quam reperio, mentio eſt in Diomede Grammatico: qui (Lib. II. cap. De Pronunciat.) *appoſitionem puncti* (ita loquitur) in triplici differentia agnoſcit. Differentia eſt, quæ clariùs apud Caſſiodorum ſic expreſſa: *Sed* (Lib I. Inſtit. Diuinar. Lect.) *vt his omnibus addere videaris ornatū, Poſituras quas Græci* θέσεις *vocant,*

rant, id est puncta breuissima pariter & rotunda, & planissima, singulis quibusque pone Capitibus, præter translationem sancti Hieronymi, quæ colis & commatibus ornata consistit. quoniam illustrem faciunt orationem, quando suis locis aptata resplendent. Nam si corpus nostrum indiget per membra cognosci, cur lectio, cùm suis partibus videatur esse distincta, confusa relinquitur? Iste quidem Positura seu Puncta, quasi quædam via sunt sensuum, & lumina dictionum, quæ sic lectores dociles faciunt, tamquam si clarissimis expositoribus imbuantur. Prima est, Media; secunda, Subdistinctio; tertia, Plena. Quas à maioribus nostris ideò constat inuentas, vt spiritus longâ dictione fatigatus, vires suas, per spatia decreta (siue *discreta) resumeret. Quas si mauis cupidus lector agnoscere, Donatum lege, qui te possit de hac re, breui compendio instruere.* Pleraque omnia hîc habes: Nomen, Vsum, Discrimen. Lib. I. cap. XIX. Nam veteres *Posituras* vocarunt: atque ita Isidorus. *Positura,* inquit, *est figura ad distinguendos sensus per Cola, & Commata, & Periodos. dicta, vel quia punctis positis annotantur; vel quia ibi vox, pro interuallo distinctionis, deponitur.* Ex nomine nouitio (hoc quidem sensu) vides rem non esse perantiquam. Addit Vsum, qui liquet. Discrimen deinde, triplicem eam esse, *Mediam, Subdistinctionem, Plenam.* Isidorus autem ita: *Sunt tres Positura. Prima Subdistinctio dicitur: eadem & Comma. Media distinctio sequens est: ipsa & Colon. Ultima distinctio, quæ totam sententiam claudit: ipsa est Periodus.* Talia Diomedes: & consentiunt etiam in Notis, quæ, Isidori verbis, sunt istæ. *Vbi in initio pronunciationis necdum plena pars sensus est, fit Comma: Punctusque ad imam litteram ponitur. & vocatur Subdistinctio, ab eo quòd Punctum subtus, id est ad imam litteram accipit. Vbi autem in sequentibus iam sententia sensum præstat, sed adhuc aliquid superest, fit Colon, mediamque litteram puncto notamus: & Mediam distinctionem vocamus, quia Punctum ad mediam litteram ponimus. Vbi verò iam per gradus plenam sententiæ clausulam facimus, fit Periodus: Punctumque ad caput litteræ ponimus, & vocatur distinctio.* Vbi vides aliam à nostrâ distinctionem fuisse, quod ad notandi posituram aut signum. Nam idem Punctum manebat, sed locis variabat. In fine Cassiodorus remittit ad Donatũ: & sunt eadem ista etiam hodie in illo mutilo & fracto. quid opus verba reddere? Nos variasse isto ęuo, nõ ignoras. & viros doctos pleniùs paullò distinxisse, in *Comma, Semicolon, Colon, Periodum. Comma,* vbi

minima respiratio est, & semicirculo notamus , . *Semicolon*, vbi paullò maior, nec ad Colon tamen accedit, notamusque ; . quod locum sæpè habet in *Contrarijs*, aut *Disiunctis*, aut variâ *Partitione*. *Colon* autem, sententiâ in parte perfectâ, sed etiam crescente, & signamus duo puncta: At *Periodi* nota est punctum, longæ siue breuis. Nam & breues Periodi sunt (in epistolis creberrimè) quasi membra : & hæc ipsa punctus signet: sed cum discrimine, vt grandiore capitali litterâ non excipiantur. Ista de Distinctione veteri, & nostrâ, sed in vnâ Periodo aut sensu. Est alia, quę veterum fuit, nunc desijt, meo voto reuocanda. Per versus libros diuidebant, & curiosè librarij subnotabant: quod vetus esse, & ab Asconij, id est Claudij æuo, apparet. Nam is in Commentarijs, verba Ciceronis cùm citat & aduocat: *Versu*, inquit, *à primo* DCCCL. Item : *Versu circiter* ∞ . XI. iterumque : *Circa versum à primo* LXXX. Versus appellat. vt & Gręci στίχους. Nam ita Diogenes de Aristotele: *Libros eius omnes* continere μυριάδας στίχων τέτταρας καὶ τετταράκοντα, πρὸς τοῖς πεντακισχιλίοις καὶ διακοσίοις ἑβδομήκοντα: *quadringenta quadraginta quinque millia versuum, itemq; ducentos septuaginta*. Item de Chrysippo, qui πολυγραφώτατος fuit, *in diem scripsisse versus quingentos*. Plinius de Zoröastre : *vicies centum ab eo millia versuum condita*. Galenus, *Lyci cuiusdam commentarium se legisse, adeò prolixum, vt quinque millia versuum contineret*. In Diuo Hieronymo, epistolâ ad Magnum, oratorem Rom. *Scripserunt contra nos Celsus atque Porphyrius: priori Origines, alteri Methodius responderunt. Quorum Origines octo scripsit libros, Methodius vsque ad decem millia procedit versuum*. Iterùm ad Damasum, Episcopum Rom. *Quos mihi iampridem dederas Lactantij libros, ideò non libenter lego, quia & plurimæ epistolæ in eis vsque ad mille spatia versuum tenduntur*. Denique Iustinianus in Pandectis suis *quindecim myriades versuum esse*. Ex quibus omnibus liqueat, certam & perpetuam distinctionem in Versus fuisse, in omni volumine & descriptione reperiendam. Sed fuerúntne igitur veri Versus, siue lineæ ? Hæremus. si fuissent; quomodo in membranâ aliâ atque aliâ sic caderent ? quomodo in litterâ maiore aut minore, vt solet ? Nisi quis putat aut variasse per libros: aut certos modulos cuique volumini tributos, quos velut lege seruarent. Tale aliquid Isidorus: *Quædam nomina librorum apud antiquos certis modulis conficiebantur.* Lib. VI.

bantur. breuiore formâ Carmina atque Epistolæ, at verò Historiæ maiore modulo scribebantur. An satis huc faciat aut firmet, nescio: possit tamen aliquis & Versus explicare membra minuta, & sectiones sic institutas. Hieronymum auctorem habeat. qui alibi *Prophetas versibus descriptos* à se fatetur: & communiter de libris Sacris, *Siluam nominum, sensuumque barbariem per cola versuum digessisse.* Neque aliud sanè vult, quàm quod Cassiodorus: *Primum D. Hieronymum, propter simplicitatem fratrum, colis & commatibus ordinasse translationem suam.* Et idem alibi: *Translatio sancti Hieronymi colis & commatibus ornata consistit.* Ergo idem isti *Versus* (Hieronymo quidem) quod *Cola* & *Commata*: & quid autem ista? nil nisi *Mēbra*, & *Sectiones*. Nam sic hodieque *Biblia* illa *Sacra* vtiliter legimus distincta, & ipsi *Versus* appellamus. Notat autem idem sanctus scriptor, exemplo prisco se hoc fecisse: *quia idem*, inquit, *in Demosthene & Tullio fieri solet, vt per cola scribantur & commata.* Caue acceperis de Interpunctis, eo nomine: fallêris. quod dixi intellegunt: & ita Demetrius definit, *Colon, aut simplicem periodum, aut compositæ periodi partem.* Ita Cicero *Commata* sententias accisas & breuiores, sed plenas: ita & Hermogenes genus tale sermonis, κομματικὸν καὶ διαλεκτικὸν appellat. Hæc igitur fuisse videntur. si non; vt nunc sint, & exemplum illud Hieronymianum vsurpetur, consilium meum sit & votum. Valdè ex vsu lectorum, & eorum qui excerptum aut subnotatum aliquid volunt, hoc esset. cùm ecce Liuium, Ciceronem, tales, non nisi per libros aut orationes diuisos habemus: & longum nec promptum in totis ijs aliquid quærere; facile & obuium, si Versus designarent. Industrius aliquis vir facere debeat, & Typographi imitari. Vale, & ad nos quàm maturrimè veni.

Præfat. in Isai. — Prolog. in Paralip. — Lib. 1. Instit. diu. Lect. — In Esai. — In Orat. ad Brutū.

EPISTOLA XL. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO S. D.

OSCVLA tua & OCVLOS accepi, & FVNERA mox & TRISTIA, quæ decorè subiunxisti. Æterna ita lex est, vt hæc in vitâ & vsu temperentur: benè ergo & in Carmine, quòd imaginem illius habet. Grata fuerunt, vnâ re minùs, quòd missionem eam excusandam putasti. Apud méne? qui semper talibus delector,

lector, vel pascor veriùs: & certè non sæpè nunc, vt æuum est, ingeruntur hæc mella. Ferox ille Mars, qui regnum possidet, animis ferociam & duritiã inserit, & abducit ab omni cùm humanitate, tum humaniorum artium cultu. Patiamur, quæ non mutamus. At de EPISTOLIS meis, etiámne illîc vobis visæ? & tibi placuisse significas: non aliis fortasse, siqui alieni sunt à nobis. Vtinam religionis illa caussa, id est res capitalis, vos nõ diuidat! cetera dissimulari possint, etsi non probari. Quando autẽ emendari? leuis & frigida spes, si homines video; si Deum, magna. Vtinam nos modò emendemur, &

Per nostrum liceat scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina!

Sed de EPISTOLIS, alias paramus: neque temerè tamen vos amicos immiscemus, ne beniuolentiæ specie noceamus. Vale V. Cl. & fratrem tuum V.R. Decanum saluta. Louanij, VIII. Kal. Maijas, statim vt tuas accepi.

EPISTOLA XLI. *Bruxellam.*

IO. CAROLO ÆNOBARBO, V. N. S. D.

SERIVS omninò epistolam tuam accepi, non amoris solùm, sed curæ de me plenam. Cùm enim Antuerpiæ fuissem, itemque dies aliquot Bruxellæ vestræ; ecce reuerso demùm epistola ea mihi reddita, cui alioquin animus & ratio erat vel statim respondere. Hoc igitur excuso, & ad rem nunc ipsam pergo. Ais te audisse de itinere meo in Italiam, & parùm probare significas, imò libero & aperto ore (hoc quoque amici) dissuades. Vt tibi totum sensum meum aperiam, diffundam me paullùm, & in hoc chartaceo æquore exspatiabor, te, vt spero, fauente aut certè non sistente. Igitur de migratione aut mutatione aliquâ consilij aut status, hoc inprimis cogitare te deprecor: neque est tale aut fuit, & in istâ præsenti meâ conditione & patriâ aquiesco. Quid enim alibi quæram aut spectem? opes? modicæ obuenerunt, sed quas animus iste (audacter dicam) magnas facit, in minoribus etiam magnus. Fines mihi habendi iamdiu posui, & quod naturæ satis est, etiam cupiditati. Sed mihi vltrà obuênit, & ad morem etiam viuere possum, non solùm ad naturam. Ergo ab eâ parte

nulla caussa migrandi aut innouandi. An ambitio fortasse impellit? & famam nouam apud nouas gentes quærimus? Liberè dixerim, adesse eam super vota, non solùm super merita: & vnum illud mihi curæ esse, non vt augeam, sed vt coërceam, ne in vana aut ventosa effundar. Itaque ab vtrouis isto telo an stimulo non impellor: quæ autem vera caussa consilij mei, candidè & simpliciter audi. Annus Sæcularis ille sacer instat, qui ex omni terrarum orbe Christo sacratos homines ad se euocat: ecce inter illos ego sum: cur non fas obire & frui hunc Pietatis fructum? Ego verò fecero, eò iustiùs promptiusque, quòd onera domi non sint, quæ remorentur aut sistant. Nulla iuuencula vxor, quæ humentibus oculis abeuntem detineat; nulli parui liberi, qui collo se innectant & ingeminent parentem. Pietatis hoc studium liberum est: & propior aut iustior nulla ratio, quæ sistat. At caussa etiam altera, Valetudo. Tredecim amplius annos in tristi eâ sum & aduersâ; vitam nec vitalem, vt sic dicam, viuo; & traho magis spiritum, quàm duco. Quis ille baro mihi inuideat aut obiiciat, si refouere eam vel instaurare peregrinatiunculâ tentem? At enim tenue aut infirmum mihi corpus, nec par molestiis. Agnosco, sed hoc quoque vsu didici, illud ipsum assurgere & excitari per viã & motum. Meliùs notabiliter habere soleo, cùm ambulo: & ideò iure hanc veniam peto, vt ij qui viuere me volunt, patiãtur transferri & moueri. Denique caussa tertia, viri Principes qui inuitant. Humanitatis est iis se dare, & animum flectere ad desideria aut imperia illorum. At, inquies, illi ipsi te illigabunt & sistent, & hoc amicos tuos angit. Audio, fateor, ab aliis metus similes: & timere me aliquid inducat communis hic timor. Cùm tamen oculos ad me & hoc animi decretum reflexi, ridere magis subit, quàm vereri. Egóne vt in hac ætate, & quod caput est in hoc languore, ad sedes me dem & spes nouas? Iamdiu in ipsâ patriâ meâ rudem cogito, & mereri me autumo: transibo, & includi me patiar, in nouum ludum? Non faciam mi Ænobarbe: apud me, apud meos maneo: & nisi Fatum aut Vis intercipiunt, intra paucos menses Belgis me reponam. Deum rogo, vt ita sit: te autem, vt hanc esse mentem meam credas, quam ipsam tibi aperui, remoto omni simulationum velo. Vale Vir Nobilis & Clme. Louanij, VIII. Kal. Iul. ∞. IϽ. XCIX.

EPI-

EPISTOLA XLII.

IOANNI DRENCKVVAIRTO, *Thesaurario.*

SICVT inter primos consilij mei de peregrinatione Italicâ certiorem te feci: ita nunc debeo de impeditâ eâ, aut suspensâ. Litteras ex Italiâ nudiustertius accepi, quibus significant & pestem in aditu atque ore Italiæ sæuire incipere, & metum esse ne in reliquum corpus peruadat. Imò iam in Ferrariensi tractu initia etiam esse. Itaque addunt deliberari Romæ, an sacer annus in alterum sequentemque non sit prorogandus. Hæc caussa iustissimè facit, vt tardem in hoc itinere, & in Veris saltem tempus protollam, aut & totum omittam. Nam cur apud te dissimulem? Animus auet & impellit peregrinari, sed corpusculi huius imbecillitas & pertinax inualetudo, cùm ad iudicium redij, dissuadent. Ergo de cognato tuo nihil vltrà, nunc quidem, cogitandum. maneat, studeat, ad metam suam eat. Quod cum bono Deo facturum eum spero: vtinam nos publicè ad optatam illam metam Pacis! nec despero in Principum aduentu. Ampl. & Nob[me] Domine, Deus te Reip. & Principibus, sed & nobis, ætatem seruet. Louanij, VIII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLIII. *Antuerpiam.*

PETRO LAFAILLIO, CAROLI F.

EPISTOLAM perbenignam à te accepi, inopinatam, & ideò magis gratam, quia iuuat tales habere qui ament, cupiant, iuuent. Nam nec hoc postremum abnuerim, vbi opus sit aut opportunitas: ac fuisset sanè in Italico nostro itinere, si id pertendissemus. Sed quæ interuenerint, audisti. Omitto meam inualetudinem sic affectam, vt medici pro sano me non facturum putent, si suscepissem: omitto inquam, & animus potuisset corpori imperare & vincere: sed publicæ illîc caussæ sunt, quæ me quidem iustè videntur vel tardare vel arcere. Quídni, cùm illi ipsi deliberent & cunctentur, qui me vocant? In hâc ætate aliquid calidè aut temerè à me fieri indecorum sit, nec veniam habeat quam in iuuentute. Itaque differo aut supersedeo; haud li-

bens, ſed fatis, id eſt, Deo didici parêre. Tibi autem gratias debeo, & ſemper in animo habebo, pro hâc beniuolâ oblatione hoſpitij in domo tuâ Veronæ: quam vrbem certum mihi erat videre, & ſuâ elegantiâ celebrem, & memoriâ antiquâ. Quod reponam, nunc non habeo, præter animum: quem ſcito & tibi addictum prõptumq́. eſſe, atq. etiam tuis. Inter eos Petro Scholerio, cognato tuo: cui factum volo, & faciam vbi occaſio erit. Re hoc malo oſtenſum, quàm verbis dictum. Vale Vir ornatiſſime, & cum tuâ tuiſque ſalue. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XLIIII. *Antuerpiam.*

IO. VVOVERIO *ſuo* S. D.

HABES heſternas meas, quid iſtis opus erat? in vnâ modò re, quam memoria tunc mihi ſubduxit. Buytevvechianæ epiſtolæ exemplar Micaultianę iniiciendum erat: quia ſcis quàm res eum tangat. Itaque neglectum à me, fieri per te rogo. Ampliùs, ferre te hanc mutationem conſilij, & in eâ philoſophari circa ſpes aut cupidines coërcendas. Numquam indulgendum nimis eſſe. ſed vt ij qui in procliui ſunt, ſeſe & equos ſiſtunt: ſic in optabilibus & lætis faciendum, ad quæ animus ſponte fertur. Vis cogitare Deum aliquem moderatorem vitæ & actionum eſſe? illum amantem & curantem noſtri? Impediuit, diſturbauit: ergo noluit: ergo neque ex vſu fuit, etſi animus aliter vellet. Illum igitur ad diuinum apto, & non renuenti paſſu fati curſum ſequor. Fac mi VVoueri, & ſimul quid parẽti & tibi viſum (in tuis rebus dico) fac ſciam. Vale. Louanij, VII. Kal. Sext. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XLV. *Leodicum.*

P. IOANNI ORANO, *Sacerd. Soc. Ieſu.*

IAM denique ſedet tuum & amicorum conſilium (nam omnes amici in eâ parte:) manemus, nec Italiam hoc tempore adimus. Præter valetudinem meam nimis tenuem & infirmam, mouet & publica in Italiâ lues, quæ ipſa limina iam inſedit. Ab Vrbe litteras habeo, & moneor ab iis qui calidiſſimè inuitarunt, vt deliberem & cuncter, quò lues ſe iſta dabit. Imò ſeriò agitari de An-

de Anno ſacro prorogando, ſi paullùm ſe diffundit. Scis autem quas moleſtias Italia peregrinantibus dare ſoleat, vbi vel ſuſpicio eius morbi eſt; nedum vbi ipſe. Itaque iam ſcripſi dilaturum me iter in Ver proximum, & tunc fortaſſè omnia ſerena magis, & certa quidem fore. Quid ipſos aut me iuuet, periculis & moleſtiis fruſtrà exponi? Ea dilatio conſilium etiam magis dabit, etſi propēdeo in patriâ & meâ iſtâ Spartâ manere. Apud te hoc promo. & quid me inuitet? pietatem tamen ſepono: an pecunia? nec exſpecto, nec peto: an ambitio? fortaſſè minuam aliquid de famâ aſpectus, nihil ad eam addam. Quicquid ſit, ætas mea & iudicium iam maturiora, à vanitate abhorrent: & fortaſſè in pompam ac ſpeciem multa illîc dicenda, aut gerenda. Præcogitaſſes hoc, inquies, nec addixiſſes. Melius erat. ſed tamen vel ſic præſtat ante viam ſiſtere, & temerè aut calidè aliquid dixiſſe, quàm feciſſe. Calorem tamen meum religio & pietas excuſabit, quam Deo teſte affirmo in oculis præcipuè mihi fuiſſe. Vale Reu[de] Domine, & hæc cum fratre tuo V.C. Petro Orano, id eſt, cum me altero participato. Lampſonium communem viam iniiſſe audimus: Deus manibus eius propitius eſto. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVI. *Antuerpiam.*

HENRICO VVVENO *I[cto].*

BENE eſt mi Vvvene, benè eſt (nam familiariter & abruptè apud te ordiar) quòd in eandem ſententiæ partem mecum venis. Improbari tibi ſignificas iter Italicum, idque magis quàm magis cogitas: tibi autem? imò addo verè & ſeriò, amicis pleriſque meis omnibus, cum quibus ſcripto vel ſermone de eo egi. Quid autem alios nominem? ego ille paullò antè calidus valdè & deſtinatus, cùm iuſtâ iudicij lance rem pondero, remitto affectum, & in rationis partem incipio propendêre. Duo me maximè mouent. prius, quod & tu tangis, metum ſubeſſe ne veniam faciliùs, quàm me recipiam: & ne remora mihi illîc, aut & manus iniectio, per beniuolentiam fiat. Quod ſi eſſet; iuro tibi ſanctè, vitalis non ſim, & nullo modo mores, ingenium, vitam ad illud cælum & homines nunc aptem. En ſeneſco, & cani ſpargunt

meas genas: mutabo familiarem aërem, locum, victum, amicos? omnia noua sensibus oculisque istis obiiciam, & in metâ pænè vitæ, noua vitæ spatia ingrediar & decurram? Mihi crede, hæream aut deficiam iuxta ipsos carceres: neque nunc ad senile & compositum ingenium faciant, quæ voluptati erant olim. Pompam dico, & splendorem, & speciosa omnia: præ quibus maturus & iam frigens hic animus otium, secessum, tranquillitatem amat. Duæ pestes humani generis Ambitio & Auaritia, altera nec olim me cepit; altera iam à plusculis annis dimisit, & nec laciniâ me tenet. Quid cogitem, aut cupiam? nisi paucos hos & extremos annos, id est, pauxillum vini mei reliquum, Deo libare & melioribus vtilioribusq. Musis, quatenus eidem Deo visum? Huic fini quies mihi conuenit, nec concutere corpusculum hoc caducum, fragile, & velut putre ædificium, ruinæ iam propinquum. Enimuerò cogitaui & anteà, fateor; sed Spes illa blanda & insidiosa mortalibus diua, suggerebat ipso motu & mutatione valetudinem posse corrigi, fortassè & erigi in rectum & veterem suum statum. Suggerebat: sed cùm rei vicinus & viæ, me examino (secundum hoc quod me mouet, esto:) Deū testor, tam imparem me longo huic itineri, quàm nauigationi ad extremos Indos esse. Suscipere possum, patrare non possum, & in viæ quadrante deficiam aut subsistam. Hæc ita sunt: sed quare addixisti? inquies. Nollem factum, vt liberè dicam: sed me & illorum, qui vocabant, benignitas induxit; & mea item cupiditas (cui pietas mixta) prouexit. Suaue erat in cogitatione & animo, reuisere visa olim loca, tot vrbes, tot homines nobiles, & multos ex iis nobis amicos. Sit venia honesto desiderio: sit venia etiam impotentiæ, quæ exsortem me effectus facit. Quid autem quòd ab ipsis mihi suggesta excusatio? imò disertè iam bis scriptum, nequid adproperem; & metum ibi luis esse, ac iam fines & limina Italiæ insedisse. Vt nihil aliud sit, honestiùs aut certè prouidentiùs maneo, & iter totum si non tollo, iustè protollo. Quod autem tu mantellum etiam & velum aliquod ab Aulâ quæris, nihil est, nec eò iuerim: & transluceat hæc purgatio, & callidi illi demant à verâ facie hâc personā. Itaq. in re maneamus, securi iudiciorum, siqua præter rem dabuntur. Extremum quod vel inimici dixerint, sit leuitas & temeritas: esto: malim dixisse aliquid temerè
aut

aut ſcripſiſſe, quàm feciſſe. Ibi pudor dumtaxat, hîc pœnitentia ſit adiuncta. Vale mi amice, & feriò te ſcio mihi, & me tibi eſſe. Louanij, Kalendis ipſis Sextilibus. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Eódem.*

IO. VVOVERIO *ſuo* S. D.

EGÓNE vt de Galliâ tibi diſſuadeam? tum planè à me abeam, imò mentis meæ exſors ſim, & cum Homero, * τὰς φρένας ἐκπεπαταγμένος. Galliam, Galliã in pectore amo, in ore circumfero: & quídni? bonarum artium amantem, & ideò mei quoque (vtinam meruerim!) diligentem. Illa verò tellus ingenia ſemper habet, plurimùm format: & ſiquid nunc incultum aut ferox, à triſti & * πελωρίῳ iſto Marte eſt, qui nimis diu eos preſſit. Ipſa gens facta ad virtutem, alacritatem, humanitatem: quâ poſtremâ ceteras orbis terræ gentes vincunt, certè vicerunt. Sed fuerint hæc * σκυθρωπὰ καὶ ὀλέθρια: beata Pax tranquilla omnia referat, & veterem iis indolem ac mores reddat. Eſt, aut erit: tu intereà me auctore viſe, oblectare, diſce. hoc poſtremum feriò, nec ludus aut aberratio tibi ſit, peregrinari. Plato iuuenes in ſuâ Rep. ab eo arcebat, quia vix apti eligere, & nouiſſe quæ proſint: at ſenes non ire ſolùm, ſed mitti volebat, relaturos ſiquid boni moris aut exempli vſquam eſſet. Hunc finem, hunc animum, etſi non annos, habe: & velut ſpeculatorem miſſum te cenſe, cum Diogene aliquo, ad res humanas explorandas. Splendet aliquid aut placet? accede, tenta, an verâ luce: & ſi illâ, mirare, aut adſume. Sordet aut iacet? calca, non ſolùm tranſi, & animoſâ fiduciâ ad meliora abi. Vt rem tibi dicam, vbique vtrumque reperies: alibi crebriùs, rariùs, bona, mala, mixta. Iuuet te, quòd iudicium iam (aut fallor) in bonam partem formaueris, & firmus ſtare poſſis contra vanitatem, non ſolùm prauitatem. O fac, & contubernio meo honorem hunc concilia, prudentiæ aliquid ab eo, non ſolùm ſcientiæ hauſiſſe. Si hanc ſolam; abdico, vt olim ſeueri illi parentes. Ceterùm de Italiâ, nolim vltrà te aut me titillet. mihi exſtinctus ille ardor (ita enim fuit) à ſedatæ rationis quodam imbre: velim & te reſidere, nec meditari fortaſſe vana rerum. Res ipſas quæramus: vmbras, pompas, breues ſtricturas, recto oculo videamus,

*mente captus.

*immani.

*aſpera & pernicioſa.

deamus, noſcamus, ſpernamus. Teſtimonium, quale volebas, hîc habebis: de litteris fac nunc gratiam; occupor, quâ in re? extremâ (ne percellere) & teſtamentum cum vxore meâ iunctim condo. Hoc vera ſapientia iam olim fieri ſuaſit; nunc etiam plebeia, poſtquam ſuperus ille Apollo * Νοῦσον ἀνὰ πόλιν ὦρσε κακήν. Itaque funera in oculis habemus, etſi per hos dies rariora, & miteſcere malum videatur. Deus donet, & te quò tendis ſanum ire, redire, & manere meum ſemper. Louanij, IV. Idus Sextil. ∞. IↃ. IC.

* *Vrbi immiſit morbum triſtem.*

TESTIMONIVM.

EGO, *ſi quidquam bonâ fide, iamnunc teſtificor, hunc* IO. VVOVERIVM *è contubernio & domo meâ adoleſcentem, mihi carum, Modeſtiæ, & Muſis fuiſſe: quas ſemper coluit, & vitam ad optima præcepta, ingenium ad artes conformauit. Commendo ſeriò, bis ſeriò, quicumque illa amant: addam & verecundè, ſi quis me amat, vt factum huic velit. Fuco verborum nemini imponam, nec ipſe morum: candidus eſt, bonis benè natus eſt, & ſiquid ad rem, in re bonâ. Fauete, qui hæc legitis, & breue ſed fidum elogium cenſete: quod à vobis amplius auferet, ſi noſcetis. Louanij,* IV. *Idus Sextil.* ∞. IↃ. XCIX.

IVSTVS LIPSIVS.

EPISTOLA XLVIII. *Bruxellam.*

IOANNI DRENCKVVAIRTO, *Theſaurario Belgij.*

VALETVDO mea adegit, vt domum properarem: idq; breuiore viâ illâ Mechlinienſi. Ita vos non vidi, niſi affectu & animo: quem quomodò non ſæpè iſtuc mittam, magis magisq; beneficiis veſtris deuinctus? Ingratiſſimus hominum ſim, & dignus cui vel frons, exemplo Macedonici illius militis, inuratur. Balduinus tuus ad nos ſanus ſaluusque rediit: hoc momordit, quòd non te talem reliquiſſet. Si vota noſtra locum habeant, non illud modò ſis, ſed pænè dicam immortalis. Balduinum tuum ſcandere ad tituli illius apicem curabimus: atque vtinam breui ad ipſum illud culmen, quò adſpirat! Ipſe adnititur, nos alleuabimus: ſed nihil properè, ne non aſcenſum ſed ruinam ſibi ſtruat. Sicut aues matres non patiuntur pullos ſuos longiùs auolare,

lare, ſed comitantur & ſiſtunt, & docent: nos item hæc talia in noſtrâ iuuentute. At te, Ampl^me & Nobil^me Domine, ſanum & firmum ſeriò vouemus, publicâ & noſtrâ cauſſâ. Louanij, III. Idus Sextil. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLIX. *Bruxellam.*

BALDVINO IVNIO *ſuo* S. D.

NIHIL timidè ad me aut cunctanter ſcriptione debes accedere. cur facias? amo affectum, qui impellit: ſed & ipſum illud ſcribere amo, quod te exerceat, me delectet. In alto otio es, etſi in negotioſâ & turbidâ vrbe: ſed in quâ vana & ambitioſa multa rerum videas, nec pro mente ſtudiis melioribus operatâ. Sicut terrâ interiectâ, Luna lumen à ſole amittit: ſic animus obnubilatur, interuentu iſto viliorum rerum. Itaque meritò eas fugis, & ad nos adſpiras. etſi es tamen in contubernio Ampliſſimi viri, tui auunculi: à quo haurias præcepta, & exempla item videas, ad Virtutem. Sed vt nunc tua ætas, Louanium & hæc Mineruæ dicata loca, magis tibi faciunt: redibis igitur, cùm illi viſum, quia lues fit rarior & mitior, imò pennas quatere videtur, & à nobis abire (fiat, fiat) mala illa Diua. Cenſeo tamen Principum aduentum exſpectes, qui appropinquare dicuntur, vt ſollennia illa videas, nec viſa tibi nec fortean videnda. Hoc ſuadeo. etiam illud, vt mentem & oculos ad libellos flectas, manum ſubinde ad ſtilum, ne otioſum tuum illud otium ſit: id eſt, vt noſter Seneca appellat, *hominis viui ſepultura.* Vale. Louanij, XVII. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA L. *Eódem.*

GVIL. SCARBERGERO *ſuo* S. D.

BRVXELLA te etiam habet haud dubiè, & dies fortaſſe aliquot habebit, in hâc publicâ lætitiâ & pompâ, quâ veſtra ætas, quid veſtra? ſerior etiam aliqua meritò delectetur. Sed vt te deinde Louanium noſtrum, & domus etiam mea, habeat, id cupio: & hæc cauſſa ſcribendi. Reuiſe nos, non quia diu abfueris, ſed quia fortaſſe abſuturus: & in anteceſſum, vt aiunt, con-

ſuetudinis hunc fructum capiamus. Coràm de itinere tuo & meo conſilio. De Italico quidem ne vltrà cogita, tam periit quàm extrema faba, vt Comicus ille iocatur. Cauſſæ nimis iuſtæ ſunt. & vel ſola tenuitas mea, & hic homo, vt ſic dicam, monogrammus, pro mille. Par non ſum, quicquid coner, quicquid cupiam: & non Italia, ſed via mihi ſit ſepulchrum. Vale, mi Scarbergere, & quod dixi, & (ſi voles etiam) iuſſi, veni. Louanij, III. Non. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA LI.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciſcum Oranum.	*Cornelium Anchemantum.*
Io. Baptiſtã Pereſium Baronium.	*Ioannem VVouerium.*
Guilielmum Richardotum.	*Balduinum Iunium.*
Antonium Richardotum.	*Philippum Rubenium.*
Guilielmum Scarbergerum.	*Hubertum Audeiantium.*

ITANE de *Potoribus* & *Edonibus* ſcire auetis? & decorè hoc poſcitis? Ita. quia in Scholâ etiam diſſerui in occaſione, vt dicitis: & velletis rariora iſta exempla in promptu habere, non ad imitandum, ſed narrandum. Addam ego, & deteſtandum. nam ſic oportet. monſtra hominum fuêre, qui huc ſe dedere; etſi in theatris & regiis etiam ſpectati, cum fauore ſuo & plauſu. Sed videamus igitur primò *Potores*, & iſtos, cum poëtâ priſco,

* Συμποσίου ναύτας, καὶ κυλίκων ἐρέτας.

** Conuiuij nautas, & calicum remiges ſiue trahones.*

Proludo autem leuiter & vniuerſè de toto genere: quos vbi & quando non eſt inuenire? In veteri & noſtro æuo, in noto & nouo orbe videas: & Plinij dicto, *nullâ in parte mundi ceſſare ebrietatem.* Nec vina ſolùm huic rei expeti, ſed aquam adſumi: ô ſagacitatem ingenij! quâ repertum, vt hæc quoque inebriaret. Frugibus corrumpi variè eam ſcis, & herbis, & melle: quid quòd & fumis atque odoribus alibi (de Peruanâ Indiâ ſcribunt) inducitur alienatio hæc mentis? Quacumque viâ, madeſcere tamen volunt & deſipere: ac pro plurium mente ille apud Comicum ſentit:

Antiphanes apud Athen. libro I.

—— τὸ δὲ ζῆν
Εἰπέ μοι τί δ' ἐστι; τὸ πίνειν γε, φήμ' ἐγώ.

Ὁρᾷς παρὰ ῥείθροισι χειμάρροις, ὅσα
Δένδρων ἀεὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν
Βρέχεται, μέγεθος καὶ κάλλος οἷα γίνεται.
Τὰ δ' ἀντιτείνοντ', οἱονεὶ δίψαν τινὰ
Ἢ ξηρασίαν ἔχοντ', αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται:

——ſed viuere
Quid tibi videtur? mihíne? bibere, ego inquio.
Vidéſne vt, ad fluenta conſitæ arbores,
Et quæ diebus perpetim atque noctibus
Rigantur, alto ſtipite & lætá comá
Cælo minentur? contrà, quæ velut ſitim
Patiuntur, has perire cernas ſtirpitus.

Plures, inquam, conſentiunt: imò velut ad palmam currunt in Dionyſiaco hoc agone. Qui olim eam populariter tulerunt, Platonis iudicio ſunt *Scythæ, Thraces, Celtæ, Iberi*: nec vel hodie id culpes, niſi fortè in Iberis, qui demutarunt. Sed bellum, quod de iis etiam addit: Σκύθαι δὲ Θρᾷκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι: *Scythæ & Thraces meraco vino paßim vtentes, viri atque etiam fæminæ, & in veſtes ſibi defundentes, bellam & beatam vitam viuere ſe cenſent.* Quid ais? agnoſcíſne hæc & in noſtris moribus? non etiam illud de effuſione? quâ bibuli iſti vtuntur, ſiue cùm recuſanti alteri poculum in ſinum veſtis proiiciunt; ſiue cùm ipſi auidè bibentes, ſuum ſtillatim perfundunt. Sed Græcos tuos Plato quid ita omittis? ſcimus & eos in hac claſſe, & prouerbio innotuiſſe. Etiam Diui Baſilij reprehenſione acri, quâ mores ſui æui ita corrigit, vt tamen reuelet. *Bibunt*, inquit, *auidè & comeſſantur, & propinant*: ſed bellum acroama, προϊόντος ἤδη τοῦ πότου, ἐπεισέρχεταί τις αὐτοῖς νεανίας, γενναῖος τοὺς ὤμους, οὔπω μεθύων, φιάλην φέρων εὐμεγέθη οἴνου κατεψυγμένου. ὃς τὸν οἰνοχόον αὐτῶν παρωσάμενος, καταστὰς εἰς τὸ μέσον, διὰ σκολιῶν σωλήνων ἴσην τοῖς συμπόταις διανέμει τὴν μέθην. δεχόμενοι γὰρ τὰς ὑδρορροίας, καὶ τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος τεταμένην ὑποδεξάμενος, ὥσπερ ἀπό τινος δεξαμενῆς ἀπνευστὶ πίνουσιν, ὡς οἱ βόες, τοσοῦτον ὑφέλκειν ἐπειγόμενοι τοῖς λαιμοῖς, ὅσον αὐτοῖς ἄνωθεν ὁ ψυκτὴρ διὰ τῶν ἀργυρέων ὀχετῶν ἐπαφίησι: *potione iam longius progreſſa, intrat adoleſcens aliquis, validis humeris, & nondum ebrius, vas magnum ferens & ſuſtinens vini refrigerati. Atque is propulſo ordinario pincernâ,*

in medio adstans, per obliquos canales quosdam, æqualem omnibus distribuit ebrietatem. Partiti enim tubos illos, & ad se versum quisque accipiens & excipiens, tamquam è cisterná vno spiritu bibunt, prorsus vt boues: adacti tantum in guttur adtrahere & demittere, quantum supernè vas illud per argenteos silanos siue canales infundit. O bellum morem! ô Græcis illis elegantibus dignum! tam herculè quàm alter iste (iuuat commemorare, vterque nouitius nobis est:) alter inquam Philoni expressus, & apud stirpem illam Græcorũ Alexandrinos vsurpatus. *Certant vino,* inquit, *bibunt confertim & vix spiritum recipientes, cùm identidem pueros à poculis iubent infundere. & si vel leuiter tardent, acriter increpant, quòd calidum ijs (sic loquuntur) frigefaciant.* Denique in pulchro hoc certamine μεγάλα καὶ καλὰ ἀλλήλοις ἀντιδρῶσιν, ὦτα, ῥίνας, καὶ χειρῶν ἄκρους δακτύλους, καὶ ὁποῖα δ' ἂν τύχῃ μέρη τοῦ σώματος ἀπεσθίοντες: *magna & pulchra inuicem patiuntur & faciunt, aures, nares, manuum extremos digitos, & siquam aliam corporis partem fors tulit, sibi mutuò prærodentes.* O non amentiam, sed insaniam! & fidem mihi aliquis habeat, nisi ipsa verba fidi auctoris adnumerem? Vide autem blanditias. nam sic ego interpreter: & suaues isti compotorculi, vino madidi, sensuum inopes, ita se comprimunt, dissuauiantur, allambunt. Dij deæque, quid irati aut hostes aliud faciant? Sed populos omitto, ne meos fortasse opus habeam tangere: viros videamus (is enim præcipuus noster tunc sermo) & qui singuli fortiter certarunt hoc certamen. Ecce Alexander Macedo olim, ipse quoque vini auidus & capiens, & addam, suo & alieno malo captus quoque, is dico præmium aliquãdo publicè proposuit ἀκρατοποσίας, siue *meri potionis.* Ludos rege illo dignos, qui per Liberi vestigia ibat scilicet, & hunc quoque honorem ei habebat. Ipse igitur editor & arbiter: certant plures. sed qui *plurimum hausit* (ait Plutarchus) *Promachus quidam fuit, qui ad** *congios quattuor peruenit.* Congius cepit olim *libras decẽ* circiter, siue *sextarios sex:* essent nobis *tria vini pocula,* largè. quod autem premium? talentum. quod etiam? mors. quæ homini post triduum aduênit: itemque aliis quadraginta & vni, qui miselli super vires certarant. Felicior alter apud eumdem regem, in eodem isto vini modo, *Proteus Macedo.* qui, vt Ephippus scribit apud Athenæum, *valido & sano semper corpore egit, etsi vino adsiduè immersus. Fuit aliquando,* inquit, *vt Alexander in conuiuio*

De Plantat. Noë.

*Duodecim pocula.

Lib. x.

uiuio grande poculum posceret duorum congiorum, atque id Proteo offerret. Ille gratanter accipiens, & regem comitatus laudans, cum plausu omnium ebibit. Ac subinde idem poculum repetens, iterùm eduxit, & obtulit impletum Alexandro. Quod hic quoque suscipiens ebibit, sed impar viribus non sustinuit, & in puluinar reclinato poculum è manibus est elapsum. Vides & hunc *Quadricõgium* potorem: & vix est vt supra donem. Nam Plinianus ille *Nouellius Torquatus Mediolanensis* (Gallus fuit, vindicemus hominem cum hac gloriâ) *tres* dumtaxat *congios bibit*: sed quod miremur, *vno impetu*, (Plinij verba) *spectante miraculi gratiâ Tiberio Principe.* Hem, vno impetu, id est ἀπνευστί? Et quod ampliùs miremur, *in eo* (iterùm Plinij verba) *rara hæc gloria, non labasse sermone, nec leuatum vomitione, non alterâ corporis parte, dum biberet: matutinas obisse vigilias: plurimum hausisse vno potu, plurimum prætereà aliis minoribus addidisse: optimâ fide non respirasse in hauriendo, neque exspuisse, neque ad elidendum in pauimento sonum ex vino reliquisse.* O potorem omnibus numeris perfectum! quis contendet? non tu Cicero fili, qui *duos congios* simul haurire solitus: sed quid ad hunc aut priores? Abi proles à patre degener, & nec in vitio satis fortis. *Firmus* nominetur potiùs, qui Aureliani temporibus in Ægypto imperium vsurpauit. Is *vini non multum bibit, aquæ plurimum; mente firmißimus, neruis robustißimus.* & tamen cùm ad bibendum à notissimo quodam potatore, *Barburo*, prouocatus esset, *situlas duas plenas mero duxit: & toto posteà conuiuio sobrius fuit.* Cui non dissimilis *Bonosus*, item inter minutos tyrannos. qui, vt Spartiani verba sunt, *bibit quantum hominum nemo. De quo Aurelianus sæpè dicebat, Non vt viuat natus est, sed vt bibat. Quem tamen diu in honore habuit, caussâ militiæ. Nam siquando legati barbarorum, vndecumque gentium, venissent, ipsis propinabat vt eos inebriaret, atque ab his per vinum cuncta cognosceret. Ipse quantumlibet bibisset, semper securus & sobrius, & vt Onesimus dicit scriptor vitæ Probi, adhuc in vino prudentior. Habuit prætereà rem mirabilem, vt quantum bibisset, tantum mingeret, neque vmquam aut eius pectus, aut venter, aut vesica grauaretur.* Is ipse cùm, victus à Probo, laqueo vitam finisset, ioco locum dedit, *Amphoram pendêre, non hominem.* Infelix quidem in Martis militiâ, fateor; sed hac Bacchi mirificus, & iuxta vel supra *Torquatum Tricongium* illum ponendus. Quid autem de *Camatero Logothetâ*

Lib. XIV. Nat. Hist.

Spartian.

thetâ pronunciabo, qui Manuelis Byzantini Imp. æuo & rebus interfuit? nam & is palmam ſibi poſcit. Nicetas Choniates de

Lib. III. eo: *Ingenio præſtanti fuiſſe, eloquentiæ extemporalis ſtudioſum & felicem: ſed eumdem omnium mortalium edonem & bibonem maximum. Et quamuis vinum auidiſsimè & largiſsimè ſumeret, & ſpongiarum inſtar madeſceret, tamen mentem non mergebat ea copia; ſed pedibus, capite, linguâ conſtabat, vt ſobrij, imò creſcebat in eo ratio & oratio velut igne illo humoris accenſa ſimul & irrigata. Hoc genere vitæ non ſolùm Imperatori acceptus erat, ſed & gentium dynaſtis. ad quos Legatus miſſus, alios in ſoporem collocabat, alios æquabat potionum veteres, quique amphoras, vt calices, digitis verſare ſoliti eſſent. Sponſionem verò aliquando cum ipſo Imperatore inijt, exhauſturum ſe vas Porphyreticum aquâ repletum: quod olim in aulâ ſubdiali Nicephori Phocæ fuit, nunc viſitur in huius Michaëlis cõclaui aurato, quod ſtruxit. Demiratus Imperator, Euge, inquit, ô Logotheta. veſtes floridas, & minas aliquot auri accipies, ſi faxis; ſin autem, ipſe dabis. Ille nihil moratus, vas illud, quod ad duas chöas ſiue congios capiebat, corpore & capite inclinato, inſtar bouis, totum ſimul exhauſit: & accepit ſtatim ex pacto promiſſa.* Quid dicitis? non hic palmam, vt aiebam, iure ſuo poſcit, & quidem duplicem: non vini ſolùm, ſed aquæ ſingularis potor? Et ecce iam huic aut prioribus dabam: ſed è Germaniâ ſuperuenit qui reuocet, & quidem nouus nouitius athleta. Nuptias ante pauculos annos in Norico fuiſſe audio viri nobilis. ibi ad conuiuas hilarandos, certamen potionis propoſitum editumque, inter eorum miniſtros. Magno numero conuenerant: ſed

* Octodecim pocula. vnus forticulus paullò minus* *ſex congiis*, haud longâ morâ, fertur ebibiſſe, & ſimul præmium meruiſſe. A me quoque, ô homo an orca, accipe: & fateor nihil ſimile vidiſſe, audiſſe, legiſſe. In vno quidem iſto potionis genere. nam Edones magnos, & ſimul potores, repperi fortaſſe, & ſuper iſtum. Videamus. Mulier Alexandriæ olim fuit, quam Athenæus prodit, *Libras carnis duodecim ediſſe, panis quattuor chœnicas, id eſt totidem & amplius librarum; vini autem congium adbibiſſe.* O mea Venus, ô delicium, bella es & digna marito, ſed Vulcano. Super hanc longè (quid in viro mirum?) Imperator Maximinus. quem Capitolinus auctor, *bibiſſe ſæpè in die vini Capitolinam amphoram: comediſſe & quadraginta libras carnis; vt autem Cordus dicit, etiam ſexaginta.* Scitis, quid illa *amphora?*

amphora? quadragintaocto sextarios capit: id eſt, ipſos *Congios octo.* Trepidarem hæc dicere: ſed bonus & priſcæ fidei auctor adſerit, quam ego non ſugillem. Sed audi & crede etiam maiora. Vopiſcus in Aureliano principe: *Vehementiſsimè,* inquit, *delectatus eſt Phagone. qui vſqueeò multum comedit, vt vno die, ante menſam eius, Aprum integrum, centum Panes, Veruecem & Porcellum comederet.* Clamas, & reſilis? ſuſtine etiam: *biberet autem, infundibulo appoſito, plus Orcâ.* Cetera liquent: de *Orcâ*, ſcio vas vinarium fuiſſe, & amphorâ ſanè maius, ſed quantum, mihi latet. Quid Clodius Albinus Imperator? is, Capitolino ſcribente, *tantum pomorum hauſit, quantum* RATIO HVMANA *non patitur. Nam & quingentas ficus paſſarias, quas Græci Calliſtruthias vocant,* IEIVNVM *comediſſe, Cordus dicit: & centum Perſica Campana, & Melones Oſtienſes decem, & vuarum Lauicanarum pondo viginti, & Ficedulas centum, & Oſtrea quadringenta.* Hem, hem!

——dij talem terris auertite peſtem:

certè à noſtris hortis, quos ille cum toto foro olitorio depaſcatur & vaſtet. Scio vos etiamnunc vacillaturos, & * ἐποχῇ quâdam vſuros in aſſentiendo: & dedi tamen teſtes, dignos credi. Vultis & exemplum à ſuperiore paullùm æuo? nam vetera nunc ferè hoc fatum habent, vt etſi vera, vix videantur: an ſui magnitudine, an noſtrâ declinatione. Sed addamus non tale aut tantum; quod tamen venire in numerum poſſit. *Vguccio Fagiolanus* inter Italiæ tyranniones fuit, & ſedes ei plerumque Lucæ, donec pelleretur. Exſul igitur & iam ſenex, apud Canem Scaligerum, Veronæ gloriabatur in menſâ: *ſe iuuenem quaternos capos altiles, & totidem perdices, item hædi clunes aſſos, & vituli infarctum pectus, præter ſalſamenta, vnâ in cœnâ eſitaſſe.* Atque hic homo non in præmium, ſed in vſum & pellendæ fami faciebat: quid ſi exercuiſſet ſe, & neruos intendiſſet? Satis talium. ite prodigia, & iſtos gurgites, pænè dicam, maris aliquis gurges mergat. Louanij, in noſtrâ domo: quam quo fine incolitis, vt hunc tangatis, Deum precor.

* *inhibitione.*

EPI-

EPISTOLA LII. *Bruxellam.*

BALDVINO IVNIO *suo* S. D.

ECCE ad ipsum auunculum scripsi, & metum ademi, qui te à nobis amouit. Quid superest, nisi vt iterùm te admoueas, & Deas reuisas, quarum amore cales? O gratus ille mihi, ô tibi vtilis affectus! & quid in hac ætate melius potes, aptius potes? Cole, cole nunc istum adolescentiæ agrum, bonâ fruge scientiarum consere: & maturior, accipies suaues illos Prudentiæ, imò & Sapientiæ, fructus. Miseros, qui aut nolunt, aut neglegunt! miserandos, qui cùm velint, non possunt! At tibi facultas inprimis adest, & alter ille tuus parens (scis me Thesaurarium dicere:) vbertim suppeditat, quicquid studiis, & eorum instrumentis, est opus. Voluntas à te est, atque etiam in te est, quod gaudeo: vt serues, vel vt augeas potiùs, hortor. Mihi hoc crede. perueniet ad optatam calcem, quisquis seriò volet & nitetur: & talibus vtroque oculo Iuppiter annuit, Mercurius dirigit, ipsa Minerua manum & mentem iis, & cum iis, mouet. Abripior, & Scarbergerus abit. Louanij, pridie Idus Septembr. ∞. IↃ.XCIX.

EPISTOLA LIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO *Thesaurario.*

SCRIPTIONI huic nullum argumentum est, nisi affectus meus & mos maiorum. Vterque suadet, vt vota, quæ pro salute tua corde facimus, stilo consignem & ad te perferam: sed priùs ad illum calidè missa, qui compotes (ita spero) faciet votorum. Deum igitur rogo, quantum animo possum, vt hunc Sæcularem nouum annum felicem tibi tuisque decurrere, te valere per eum & vigere, Principibus & Reip. sine offensâ vacare, me amare donet, qui sum perpetuus & deuotus tuus cultor ac cliens, Louanij, postridie Kal. anni IↃC. supra ∞. Balduinus tuus apud me valet, quod facere eum vis facit.

EPI-

EPISTOLA LIIII. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO *suo* S. D.

ECQVID agis, mi Bernarti? Rarò, inquies, interrogas. Fateor, & ignauum me cum annis fieri, hoc quoque fateor: ſed non in amore & interiore affectu remiſſum. *Omnia fert ætas*, ait ille, *animum quoque*. Sentire incipio, & ingenio tam diu, tam aſſiduè exercito, torpor aliquis adgnaſcitur, & quod libenter facit, impromptè facit, aut nec facit. Ignoſce. ita tu & tui ad æui hanc lineam veniatis, aut potiùs ſuperetis, beati & felices. Quod precor tibi religioſo & priſco voto, in auſpicijs huius anni: quo me Italia ſibi ſpondebat, & ego me illi: ſed, ô numen quod nos temperat, quàm irritâ deſtinatione! In patriâ hæreo, neque res tantùm abiit, ſed deſiderium, vt verum apud te liberè loquar. Etſi aſſiduè litteras etiamnunc recipio inuitantes, & nimiâ benignitate prouocantes. Sed quid verbis opus? Fatalem vim magis & magis indies agnoſco, in publicis, in priuatis, in meipſo. Ratio omnis vellet fortaſſè non peregrinari me, ſed abire: tamen maneo & video diuinitùs decretum, LIPSIVM IN BELGIS MORI. Fiat. apud multos incurioſos mei, paucos contemptores, fortaſſè & nonnullos æmulos: ſed & amicos volenteſque alios, inter quos *te* Mechlinia & *Oudartum* meum cum *Hartio*, ſacra mihi nomina, habet. Eandem vrbem veſtram & iſte inſidere parat *Vibrandus Anskema*, Iurisconſulti nunc titulo donatus, iam olim inter Muſarum cultores, imò etiam myſtas. Vtrâque oratione valet ſolutâ & vinctâ: quod magis ex illo noto, noſces, atq. vt velis te rogo. Louanij, poſtridie Idus anni Sæcularis ∞. IↃC. Vxori tuæ ſuauiſſimæ ſalutem per te nuncio, & liberis tuis.

EPISTOLA LV. *Gandauum.*

GEDEONI TSERHENDRIXIO, V. R. & N.

FVNGOR munere ſalutationis per litteras, quoniam coràm id non datur, vt ſolet, & quod mihi dolet. Suauis ſæpè confabulatio noſtra, & præſertim in re hortenſi: quâ vterque delectabamur. Tu magis, quia ſolutior eras, & pænè ſine alijs curis vaca-

bas huic curæ. At mihi temporis iniuria omnem pænè hanc voluptatem detersit. dico temporis, non adspectu ad ista publica & tristia (quæ mitigo potiùs hac occupatiunculâ:) sed hiemis iniuriam & acrimoniam intellego, quæ mihi hoc biennio funera continuata dedit, & florem omnem, vt sic dicam, florum meorum interfecit. Quicquid singulare erat, præsertim in Tulipis, habuisse me recordor, cum desiderio tristi & pungente. Miseraris me? nolim, adiuua potiùs, & quoniam diuitem atque vberem te audio, instar vel Phæacum regis, participa veteri amico, & qui in beneficij magni loco hæc, etsi fugacia, munuscula ponet. Confido te facturum. Certè si in caussâ simili tu à me, vtrâque manu largiter ego donem. Nunc salutem, & hunc animum semper deuinctum. Louanij, postrid. Kal. Mart. ∞ .IↃCI.

EPISTOLA LVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO V. R. S. D.

SOLEO volente animo, labente manu & pennâ ad te scribere, nunc ille contrahitur, & hæc resistunt. De republicâ me consulis: & quid scribam aut effabor? Istud mallem, & in tuum sinum interiores omnes cogitationes effunderem: à scribendo absterreor, & nimis iustas habeo caussas. At Princeps vult, inquit amicus ille noster. Credo equidem, & eius certè interest fida & recta consilia dari: sed ego me in eâ classe non censeo, qui hoc statu rerum debeant aut possint. Adde quòd à republicâ remotus sim, auditione aliquid accipio, interiora rerum non noui: & quid ergo firmiter aut ex vsu suadeam? haud magis quàm medicus, qui ęgri sui temperiem & constitutionem ignoret. Vota tantùm possim addere, quid si & querelas? Hîc quidem cottidiana materies, cùm miseri rustici præter ora nostra vincti abducuntur, haud aliâ specie quàm si hostes irruissent. O patria, ô ipsi Principes! nam vt illius salus agitur, sic dignitas istorum. At enim mox remedia à publico Ordinum conuentu . . . . . .

. . . .

. . . . Ecce quæ possum aut volo hoc tempore. intereà Deus illi Episcopo benè faciat, & nostro N. quorum vterque candidè & liberè, quæ ex vsu sunt, aut certè vi-

tè videntur. Nam quid afferam? omnia ista mihi tenebræ sunt, nec finem aut fructum video eiusmodi actionum : nisi siqua consilia specie tristia, exitu læta, vt sæpè in humanis solet. *Occultat enim*, vt Plinius ait, *vtrorumque semina Deus, & plerumque bonorum malorumque caussæ sub diuersâ specie latent.* Plinij illius Panegyricum librum breui à me videbis: & vetera illa monita ac consilia potiùs, quàm mea noua. At quis vsus? inquies. alibi fortasse, & vbi nolim. Quid faciam? nos, vt in theatris olim, spargimus : ille aut alius sinum aut manum implet. Vale mi optime Oudarte, & vide an malè illi (si sic pergitur) qui me nuper. sed tu iterùm vale. Louanij, Idibus April. ∞.IↃC.

EPISTOLA LVII. *Bruxellam.*

FRANCISCO BILLIODO S. D.

NIHIL minus quàm à te beneficium, aut potiùs beneficia, exspectabam : quæ largiter, vltrò, & aperto animi sinu, mihi defers aut offers. Nam & nummos ad me mittis, adtextum aut supplementum Rokoxianis : & florum etiam lectissimos ex paterno tuo horto polliceris. quē ille instructum, vt audio, & supra omnes Alcinoos pænè habet. Negem vtrumque mihi gratum esse? mentiar. gratissimum est, & pro veteri atque insito animi mei desiderio & sensu. Veteres omnes elegantias, & has Antiquitatum reliquias à me amari, notum est omnibus, qui leuiter me norunt : sed & flores & horti ornamenta in deliciis haberi, non puduit scriptis etiam publicè profiteri. Itaque vide libertatem & candorem, quo iamnunc apud te vtor in ipso hoc aditu amicitiæ. grata, quæ misisti; grata, quæ mittes : atque vt mittas in Vere proximo (vix enim antè euellendi copia) non rogo te sed appello. Quid enim rogem, iam debitorem? Sed extra iocum. scriptio tua mihi in animo placuit, qui eam amicitiæ conciliandæ esse voluisti : quam purè & sine fraude equidem offero, amans honesti animi tui, & ad honesta sic propensi. Eum vt in illa & in me talem serues, Deum & te rogo. Vale. Louanij, postr. Idus Nouemb. ∞.IↃC.

EPISTOLA LVIII. *Mechliniam.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO, *Filio, Senatori.*

BENIVOLE à te factum & pro amico, quòd me & dignitatis tuæ & discessionis gnarum fecisti. Ego enim seriò tibi recipio, & fautorem me esse incrementis tuis, quæ virtus & ingenium conciliarunt: & vota interpono, vt plura adstruantur, quod in Principum gloriam & publicum bonum cedet. Illis & huic conuenit, tales euehi & educi. Hortor autem te vel ex superuacuo (nam sponte facturum confido) vt in isto munere dignum te & parentibus, & ipso te præbeas; denique iustitiâ illâ, cuius sacerdotium nunc profiteris. Ecce in istis meis, quæ in simili occasione & argumento iam scripsi, si quid erit huic rei aut sensui, videbis, eliges: & hoc fine misi. Vale Vir Cl^me, & animo à nobis non abi. Louanij, XI. Kal. Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LIX.

VIBRBANDO ANSKEMA S. D.

TV verò iacêre mihi videris, aliter à studijs tuis exspectatum. Tædet status huius præsentis, & auidè mutes. quid? itáne pessimus ille & abijciendus est? mihi non videtur: nisi ei qui lucem, honorem, alta, id est mala quærit. At ego te in nostrâ hac quietorum classe censebam, vt

——fæcunda placerent
Otia, nascentesque irent in secula libri.

Transfuga es, & ad splendidas illas partes abis? Splendidas, sed miseras, & in experimento demum scias. Non volo, inquies: sed à tricis imò forensibus istis liberari, & bonâ fide Musis operari. Velim mi Vibrande: & si tu sic seriò, etiam illîc potes. Pater quod ad vsum, & tolerandæ honestè vitæ sit, affatim suppeditat. Si te excutias (liberè loquar) alium in hoc vlcere vnguem reperies, & mixtum aliquid à cupidine fortassè non bonâ. At tempora etiam accusas. Facile est, & quis non tecum? pretium non est artibus bonis, non ipsis bonis, & hæc omnia præ feruidis & ambitiosis calcantur aut iacent. Vera sunt. sed in terrâ tu purum illum ætherem, & serenos semper animos, exspectas? non inue-

inuenies. nimbos magis, procellas, calumnias: & mihi crede, nos quoque (quibus aliquis inuideat) largiter & crebrò sumus his iactati. Iactati, sed non afflicti: stetimus, & illud Pindaricum obmurmurauimus:

* —— ὁ μέγας δὲ κίνδυνος ἄναλκιν φῶτα οὐ λαμβάνει.

Ignaui & viles magis tuti ferè & sancti sunt*: alij prouocantur. sed nimirum vt aranearum casses animalia fortiora perrumpunt, sic istos à Fortunâ laqueos mens robusta. Aliqua tristia, & quæ nolis, incidunt:

** magnum periculum virum ignauum nõ tentat.*

*—— τίς δὲ πλὴν θεῶν,
Ἅπαντ' ἀπήμων τὸν δι' αἰῶνος χρόνον;

** quis, præter Deũ, Expers malarum cladium ætatem exigit?*

Sicut stellæ in tenebris etiam fulgent; sic liquidus & libens viri sapientis animus etiam in istâ temporum caligine aut nube. Hæc solatia: nec auxilia tamen abnuo, quæ in meâ quidem sint manu. Quæ tu quòd tam prompta censes, nimis falleris: nec fores vbique, non dicam commendationi nostræ, sed mihiipsi apertæ. Occasio exspectanda est: & præuertere aut facere eam, vereor vt succedat. obsecro te, nobis hoc crede,

Qui periti sumus in vitâ, atque vsu callemus magis.

Vale autem, & animo ne sic fluctuare: certus, quòd millies milleni in hac ipsâ Belgicâ sint, qui optent & reges sibi videantur in tuâ sorte. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃCI.

Vxorem saluto.

EPISTOLA LX. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO, *patri.*

GRATVM accidit mihi & munus tuum, & scriptio, vtrumque veteris in me animi testis. Est sanè hoc in fido amore, & qui in virtutis, vt sic dicã, solo radices egit, vt nõ magis quàm illa desinat, & æuo ipso crescat & vires sumat. In tuo experior: sed & fratris Decani, quem viuere & vigere, etiam in silentio aliquo, mihi liquet. At munus tuum parte aliâ etiam gratum, quod ostendit te nec in occupationibus, quas adsiduas habes, nec temporũ hoc tædio aut caligine, deserere nostras illas Deas: quas pauci hodie æstimant aut amant. Gaudeo: & scio, præter honestam voluptatem, etiam lucem, & robur aliquod animo

ab iis inſeri aut præferri, ô quàm neceſſarium in hoc æuo! Frue-re, vt feciſti, & facis; ſed & nos earum atq. honeſti omnis aman-tes ama priſcâ fide. Louanij, VI. Kal. Decemb. ∞. IↃC.
R. V. fratrem tuum ſaluto, & Canterum veterem noſtrum.

EPISTOLA LXI.

NICOLAO HACQVEVILLIO S. D.

AD Hiſtoriam cùm dare te cœpiſti, fateris hærere in primâ viâ, & confuſione rerum aut temporum, ignorantiâ eo-rum quæ & quando legenda aut eligenda ſint, pedem figere, imò tædio aut deſperatione pænè referre. Non fiat mi Hacqueuilli. opem imploras, pro copiâ meâ dabo: & ſi non plenè ductor (oc-cupatio & valetudo nunc abnuunt:) tamen director ero, & di-gitum intendam, quò & quà contendas. Hiſtoria nobis propo-ſita: quæ, & cuiuſmodi? nam variat: & ſumma eius diuiſio eſt, *Mythiſtoria* & *Hiſtoria*. Illa, quæ fabulas vero mixtas; iſta quæ purum & merum verum habet. In illâ poëtæ ſunt, & id genus: qui oblectamenta auribus animiſque quærunt, & floridâ iſtâ ve-ſte ornant & augent corpus hoc veritatis. Veteres poëtæ, & rex eorum Homerus, pulchrè & ſæpè vtiliter fecerunt: cùm arcanos ſenſus aut altiora dogmata hoc quaſi velo obnubunt & tegunt. Sed hanc partem mittamus, non nunc adeundam: altera eſt ve-ra *Hiſtoria*: quam licet bifariam partiare. Eſt *Naturalis*, eſt *Nar-ratiua*: ſit venia ſic loquenti, planè, ſi non purè. Illa eſt, quæ na-turæ faciem & facta reuelat, id eſt, rerum, ſtirpium, animalium ingenia, proprietates, vires tradit. Ariſtoteles, Theophraſtus, Æ-lianus, Plinius fecêre: & plures, quos æuum nobis ſubduxit. *Narratiuam* dico, quæ res geſtas actioneſque prodit, ſacras ſiue profanas. Ideoque à duplici hac materie iterùm duplex, *Diuina* & *Humana*. Illa, quæ religionem, aut quod adhæret, tangit: hæc, quæ res plurimùm actioneſque humanas. Iterumque ea duplex, *Priuata* & *Publica*. Nam aut ſingulorum res, vitam, virtutes, vi-tia recenſet: & Priuata eſt. aut quæ publicè, plurium vſui aut noxæ, ſunt geſta: & Publicam appello. Omnes vtiles. propriè tamen & diſtinctè, Naturalis ſcientiam, Diuina religionem, Hu-mana prudentiam, omnes delectationem habent. Ad quas au-

tem

tem te voco? velim ad omnes ire, ſed in tempore. *Naturalem* nunc ſeponamus: *Narratiuam* ingero, quam vulgò & peculiariter Hiſtoriam etiam appellamus. Ad hanc priuſquam venias, duo præmittenda ſunt, *Geographia* & *Chronologia*. Illa, vt locorum, regionum, vrbium notitiam aliquam concilies; hæc, vt temporum, quibus quæque res geſtæ. Sed communem dumtaxat, & non illam exactam notitiam exigo: ſatis ſit mundi partes ſituſque diſtinguere; prouincias, & in iis flumina, montes, opida clariora nouiſſe. In temporibus etiam, ſeriem eorum & ordinem tenere, & velut terminis quibuſdam finire imperia, bella, euentus. Velim equidem, & tacitus ſæpe opto, imò ipſe meditor, eſſe qui breuiter & compendio, & quod caput eſt, iudicio, ab orbe condito velut Faſtos concinnet: nec aliud quàm annos, & præcipua rerum, notet ac libet. Qui hactenus fecêre, aut confundunt nimis, aut diffundunt: & nec notabilia aut laudabilia tamen maximè excerpunt. Sed hoc dum fiat, potes Euſebio vti, & nouellis quibuſdam, qui herè & nuper prodierunt. Atque iſta cùm parauimus, age ad ipſam iam Hiſtoriam: & quam præmittimus? pietas vult *Diuinam*. Facilis ea eſt, nec diu tenebit. *Judaica* vetus eſt, è libris ſacris. Ioſepho, & eius interprete Hegeſippo petenda: noſtra hæc noua, id eſt *Chriſtiana*, olim ex Euſebio, Sozomeno, pluribus, nunc ex vno Cæſare Baronio adfatim haurietur: & quid in diligentiâ viri tantâ deeſt? Imò vt ſuperſit, vereor: iis vtique, qui ex profeſſo Theologos non agunt, & ſufficit vniuersè initia, progreſſum, diſſidia, capita & antiſtites religionis noſtræ ſcire. Non abnuo. compendium bonum exactiſſimi illius laboris ſit, non ſit fortaſſè bono auctoris. Eſt & *Miſcella* religionis hiſtoria. vt Mahumetanæ, quæ magnam orbis partem, à multis iam ſæculis, obtinet; vt Sinenſium, Indorum, & qui alij vanam & ſimulacris ſeruam eam habent. Hæc quoque carptim quis neget viro Politico & experienti libanda eſſe? ſed vt dixi, carptim. *Humana* ſupereſt: illa præcipua quò te voco. Præter prudentiam & rerum peritiam,

Hæc tibi virtutum ſtimulos, hæc ſemina laudum,
Hæc exempla dabit:

alibi vberiùs laudata & laudanda, nunc præeunda. Duplicem eam feci, *Priuatam* & *Publicam*. Ab vtrâ ordiemur? A *Publicâ*

ego

ego censeo: & hæc, ordinis doctrinæque caussâ, quadruplex iterùm esto. Valdè, inquies, diuidis. Fateor. nec animi vel argutiarum caussâ: sed quia vsu didici, nihil ad methodum, id est viam rationemque docendi vel discendi, aptius & efficacius esse. Itaque Socratem sequor, Diuisioni amicum: & cum illo, *diuinum virum habeo, qui commodè & oportunè vtetur.* Sed ad rem, quadruplex hæc Historia: *Orientalis, Græca, Romana, Barbara.* Prima, quæ primi aut prisci orbis res habet: cùm nostra hæc omnia inculta, aut infrequentia, & certè obscura & ignota. Itaque in Iudæis, Ægyptiis, Æthiopibus, Syris, Persis, reliquâ Asiâ, res ferè & nobiliores euentus tunc sistunt: aut siquid admixtum, leue est, nec scriptione aut lectione diuellendum. Hanc primò nosci suadeam: & peti à *Iustino* breuiter: vberiùs deinde ab *Herodoto, Diodoro Siculo,* & siqui Græcorum eam suis miscent. Quædam enim *Polybius, Plutarchus, Zonaras,* alij suggerent, huc apponenda. Sed Diodorum ego laudo & approbo: vtinam plenum &, vt scripsit, absolutum. Altera est, *Græcâ.* in quâ Spartanorum, Atheniensium, Thebanorum, & præcipuè Macedonum res sunt: quos huc traho, & includo. Præter iam dictos, dabunt *Thucydides, Plutarchus, Arrianus,* & *Q. Curtius* è Latinis. Per partes colligenda est. nam qui totam & ordine scripserit, totus ad nos non venit. Tertia *Romana* est: in quâ vbertim rerum & euentuum, eorumque insignium: & quæ plures scriptores illustrarunt. O magnum, ô pulchrum imperium! & addo, diuturnum. ideoq. non mirum si viris factisque breuia illa & fugacia Græcorum superauit. *Græci præceptis valent* (ait quispiam) *Romani exemplis.* Et hercules ita est. non fuit gens, puto non erit, quæ plura vel in militiâ vel in pace, laudis & virtutis suppeditabit. Itaque ad hanc, mi adolescens, ad hanc segetem veni, manipulos frugum collige, & in vsum tuum reconde. Sed vt ordine fiat, eaipsa diuidatur trifariam: in *Veterem, Mediam, Nouam.* Prima mihi est, à Regibus & vrbe conditâ, ad Augustum: *Media*, cùm immutato statu ad Principes ventum: *Noua*, cùm iterùm mutato, sedes ipsa Principatus Byzantium est translata. In *Veteri* scriptores Græci Latinique sunt, sed præcipui isti: *Dionysius Halicarnassæus, T. Liuius, Polybius, Plutarchus, Appianus*: quibus compendia adiungere liceat, *Velleij, Flori, Eutropij, Orosij.* Velleianum laudabile fuit; sed potior

potior pars periit. iudicio & ordine tamen ſcriptum, & quod exemplar pleniori Chronologiæ ſit ad imitandum. Faciant huic parti *Faſti Romani à Carolo Sigonio* editi, & producti ad Auguſtum. At in *Mediá*, noſter *Tacitus, Suetonius, Ammianus, Spartianus*, & adiuncti Cæſarei Scriptores: è Græcis autem, *Dio Caſsius, Io. Zonaras, Herodianus*, legendi. tum & Compendium *P. Victoris*, itemque *Eutropij*. Adde ad ſeriem temporum, imò & rerum lucem, *Onufrij Panuinij Faſtos*, ab Auguſto ad Iuſtinianum diligenter & induſtriè conſignatos. *Noua* ſupereſt. & in eâ ferè Græci iſti, *Zonaras, Zoſimus, Procopius, Agathias, Nicetas Choniates, Nicephorus Gregoras, Michaël Glycas*, *Georgius Cedrenus*: etſi hîc vltimus quidem, anilium ſæpè fabellarum ſcriptor, & veri incurioſus vel ignarus. Iudicio legatur tamen, dabit quod iuuet. De *Romanâ* habes: quarta erat *Barbarica*: quid niſi lacinia & ſpolium ab illâ veſte? Nam hanc appello & intellego, cùm ſciſſo fractoque imperio, maior pars ad Gallos, Germanos, Turcas iuit, & alternatim hucuſque manſit. Nec enim Gothos, Hunnos, Vandalos, Scythas aut illam fæcem huc includo: quæ maneat in *Mediá* aut *Nouâ* Romanâ, & iis inſerta nempe legetur. Faciunt huc propriè tamen *Iornandes, Procopius, Agathias*, & ſiqui tales. Sed meam hanc Barbaricam varij ſcripſere, atque ipſi ferè barbari, & addam barbarè. exſtantque *Germanici, Gallici, Britannici* ſcriptores, in vnum corpus nuper decorè & vtiliter conducti ac vulgati. Sunt & *Annales à P. Pythœo* editi: & cottidie huiuſce argumenti prodeunt, iudicio eligendi. Scripſit & *Carolus Sigonius* de Regno Italiæ, quod huc facit: & *Io. Leönclauius* Turcica, vterque mihi bonus & laudatus. Quid omitto? *Laönicus Chalcondylas* ſe ſuggerit, in Turcicis Græcis que legendus, item *Guilielmus Tyrius*, & alij in tranſmarinis ſacriſque bellis. Hem, inquies, quanta materia, & quæ ſilua? quis ingredietur ſine errore, & egredietur? qui Ordine inſiſtet, qui induſtriam & Curam adferet, iam dicenda. Ordine, inquam, inprimis opus. & ne confuſa & vaga lectio ſit, aut deſultoria & interrupta. Hoc pleriſq. euenit. & velut ex equo in equum ſe traiiciunt, ab hoc ſcriptore in alium, ab iſto argumento in illud: quo fructu? momentaneæ voluptatis, & vt tempus ſuum, imò & ſe, fallant. Apage tales iſtos, & ad *Amadéum* ſuum, aut ſi altiùs aſſurgere velint, *Heliodo-*

rum eant. Tu Ordine leges. quem ex ipsis à me dictis etsi potes instituere: tamen in exemplo dabo. Ecce Romanam *Veterem* legere decreui. ordiar ab vniuersali aliquâ notitiâ, & Compendium *Flori*, aut *Eutropij* præmittam. Tum à capite, & ab ipso *Liuio*: cui *Dionysium* adiungam, & *Polybium*, *Plutarchum*, aut *Appianum*: sed quemque in consimili argumento. Cùm peregero, ad *Mediam Nouamque* veniam, & constantiâ eâdem peragrabo. Et de *Ordine* facile est, atque animi tantùm decreto opus: *Cura* plus habet operæ, & in eâ omnis est legentium fructus. Duo in hâc specto, siue exigo: *Attentionem*, & *Electionem*. Cùm legis, non suspensum aut attonitum te habeat tantùm nouitas aut magnitudo euentuum: insiste, inquire, cui rei hoc facere possit, & ecquem vsum sui præbere. Mora hîc aliqua inter legendum & tarditas, fateor: sed nimirum, dicto veteri, *Nulla res potest esse eadem, festinata simul & examinata: nec esse quidquam omnium, quod habeat laudem diligentię, simul & gratiam celeritatis*. Tarda igitur, & quære. cùm reppcristi, tum sit *Electio*: id est, vt stilum capias & excerpas, & velut annonam in horrea quædam reponas. Ea distincta etiam sint, & iamantè libri parati, meo iudicio, quattuor; in quos, quidquid eligis, conferas & tutò deponas. Nam memoriæ suæ qui credit tantùm: quid agit? non dicam nihil, sed in breue, proficit: nec vlla ea tam vasta, capax, tenax est, quæ varia ista cum fide asseruet & reddat. Trade libris. in quo labor aliquis, & iterùm in legendo remora: sed, mihi crede, vtilis, si quidquam in omni ratione studiorum. Libri isti quattuor, totidem *titulos* habeant rerum, quas præcipuè in Historiis notes: *Memorabilium*, *Ritualium*, *Ciuilium*, *Moralium*. Quid *Memorabilia*? res designo magnas, & cum admiratione aut motu legendas, siue audiendas. vt est notabilis *Potentia* alicuius regis aut populi, *Opera*, vel *Opes*, *Prodigia*, & noui aut insoliti *Euentus*. vno verbo quidquid non obuium, & magnitudine vel raritate se commendat. *Ritualia* autem, quæ pertinent ad instituta ritusq; veteres, siue quos in publico, siue in priuato vsurpabant. Alios enim istos Orientales, Græci, Romanique habuerunt: & ab eâ notitiâ, seria omnis intelligentia dependet veterum scriptorum. At *Ciuilia* appello, quæ ad vitam & regimen commune faciunt, & hanc hominum iure & legibus deuinctam societatem. *Moralia* denique

denique, ea quæ priuatim ad nos & vitam formandam, virtutibus amicam, vitiis alienam. Ecce, quattuor hi ſunt *Tituli*: quid ſupereſt? referre in eos, quidquid ad ſingulos illos facit, ſiue *Sententiarum*, ſiue *Exemplorum*: idq̃ue cum hac *Attentionis* curâ, & *Iudicij* item normâ. Dic clariùs, inquies. Nempe quiſque liber alios & minores ſuos titulos habeat: quia Natura & Memoria ordine & partitione iſtâ gaudēt. Vt, ille *Memorabilium*, in ea quæ attigi: nec nimis ſanè argumentum hoc patet. Latiſſimè *Ritualium*: ac diuidamus in *Sacra* & *Profana*. Sacra omnia publica: continentq̃ue *Deos*, & eorum *Nomina*, item *Cognomina*: tum *Inſignia*, *Munia*, *Cultum*, & *Templa*. Amplius, *Sacerdotes*, alioſq. miniſtros: tum *Sacrificia* ipſa, *Hoſtias*, *Cerimonias* & ritus: deniq; *Verba ſollennia* & formulas precationum, & quidquid illos aut iſta ſpectat. Nimis partiri, tenue eſt, & hîc inutile: ſpernes. Iam *Profana* ſequuntur: atque ea duplicia, *Publica*, & *Priuata*. Illa, quæ communiter omnes aut plures tangunt, & publicis legibus aut inſtitutis continētur. vt *Magiſtratus*, & ſingulorum *Munia*, aut *Ornamenta*: vt *Senatus*, *Militia*, *Prouinciæ*: *Præfecturæ*, *Officia*, & quidquid iſtis adhæret. tum *Leges*, *Iudicia*, & eorum ratio, *Supplicia*, *Tormenta*, *Pœnæ*: lætiora denique, *Ludi* & *Spectacula*, *Triumphi* & *Feſti* dies. Ad *Priuata* venio, & iis ſubiungo, *Nuptias*, *Funera*, *Balnea*, *Conuiuia*, *Veſtes*, *Nummos*, & quæ longum ſit complecti. Minuta enim etiam intercurrunt: ſed in ſermone oſtendenda potiùs, quàm ſcripto adumbranda. Imò adeò minuta, vt nec Titulos ſuos grandiores quædam habeant: ſed verbis ſignentur, & ordine iſto litterarum. Ac ſi me audis, in pleriſque eo vtêris: quia non ad famam aut pompam iſta diſponūtur, ſed tui vſum. Sequuntur & excipiunt *Ciuilia*: vtiliſſima pars iis, quos genus aut deſtinatio ad rempublicam vocant. Is liber tres partes habeat, antiquâ & veriſſimâ diuiſione: ſtatus *Regum*, *Optimatum*, *Populi*. In quaque parte notes, & eò referas, quæ *Firmandæ* ſint, aut *Vertendæ*: & hæc ipſa ſubtiliùs diuidas, vt à me in *Politicis* factum. Vtar hoc exemplo cum fiduciâ: & conueniant vel qui noua adferunt, aut vetera referunt, non dabunt in ordine & methodo, quod fortaſſe anteponas. Sed vnum etiam addi poteſt, & debet. vel vt *Sententię* plures vni rei congerantur; vel vt *Exempla*. Hanc poſtremam partem non neglexi equidem, & habeo

ſepoſitam imò paratam in ſcriniis, & auidam exire. Sed tu aut alius, non ideò remitte: & quiſque ſibi, vel firmius, vel iucundius certè, tale aliquid ſtruit. Poſtrema ſunt *Moralia.* quorum duæ partes, *Virtutum* & *Vitiorum.* Velim & hæc diſponi ordine litterarum: ſed ita, vt *Virtute* præëunte, cuique bina ſua *Vitia* ſint ſubiuncta. Traho eódem etiam non Vitia propriè, ſed *Affectus*: & *Cupidinum* ſtirpes, *Spem*, *Metum*, *Gaudium*, *Dolorem* adnecto: tum etiam de *Beatâ Vitâ*, & quidquid in Ethicis ſedem ſuam habet. Sed ſatis hæc communia in ſcripto præiui: in ſermone alia. illud in fine te ſedulò moneo, vt ne mole hac, quæ videtur, abſterreare. Quid enim? tam varia, tam multa? inquies. Nihil eſt: imò incredibile, quàm citò hæc ſuſcipiantur, & fiant, ſi tenor & conſtantia ſit, & quiſque dies opus ſuum probet. Triennij res, non diu te differo: mihi ſi olim talis monitor, vel citiùs abſoluiſſem. Cogita te in ipſo flore æui, & corpus labori, animum intentioni ferendæ eſſe: quid ceſſamus,

Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra?

Non fac, mi adoleſcens: cui ego factum conſultumque tuâ cauſſâ volo, tum & Cl^mi^ V. Legati Regij: qui etſi connubio tantùm tibi parens, tamen vel naturalem affectu & curâ præſtat. Tu agnoſce, illum cole, me & bona ama. Louanij, III. Non. Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Theſaurario Belgicæ.*

DIVINA planè virgulâ (quomodo enim aliter interpreter?) factum videtur, vt ipſâ horâ ac pænè momento, quo tuas accepi, hic ad me veniret, quem vides. Eſt mihi cognatione aliquâ iunctus, orbus vtroque parente, in ſtirpe honeſtâ exiguis & vix dicendis opibus: tamen auxilio amicorum ad Magiſterij gradum peruênit. A quibus ipſis litteræ mihi commendaticiæ pro ſubſidio, vt Theologiæ ſtudia, ad quæ adſpirat, ordiri & finire feliciter poſſit. Equidē cùm humaniſſimam, & cui obligor, oblationē tuam viderem, & vnà iſtum: putaui, vt dixi, diuinitus fuiſſe hunc concurſum: & eundem ſtatui, eo fine, ſedulò commendare. Non vt cognatum tamen, nec hos aſpectus in iſtâ re ha-

re habeo: sed vt boni ingenij & industriæ, vt notæ modestiæ iuuenem, & qui toto animo ad Pietatem & sacra studia, imò & sacram vitam, id est Sacerdotium, contendit. Iuua eum in laudabili hoc cursu: nos quoque secundas faciemus, & in libris aliisque necessariis iuuabimus, pro parte. Ego spondere audeo vtilem Ecclesiæ futurum, & beneficij tui non ipsum solùm, sed & nos memores: qui adsiduè nouis à te, nec inuiti, obligamur. Non enim hîc, vt in pecuniâ, redditione aut re opus, vt soluaris: sed agnitione & grato animo. quæ in nobis largiter esse & fore assero, quamdiu Deus ille dabit hîc esse. Ille te Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine, longæuum reip. nostræ & Principibus præstet. Louanij, prid. Nonas Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo* S. D.

Ego verò honestissimum munus, à Senatu Mediolanensi in te collatum, & iudicio meo approbaui, & gratulatione etiam prosecutus sum: quam scripto consignatam per Velserum nostrum misi. An aliter possem? placet, placet hæc tui productio: sustine personam, quam sumpsisti, & mereare non vnam palmam. Sola gloria multis

——— quemuis perferre laborem
Suadet, & inducit noctes vigilare serenas:

te & hæc, & merces quæ etiam functioni tuæ est adiuncta. Orationem, de quâ scribis, auspicalem tuæ operæ, libens videbo: libentiùs *Promulsidem Epistolarum.* quídni? mihi inscriptam. Ambigis an amplectar? vtrâque manu: veniat & ad libentem, & addam etiam merentem. Non negabis mi Puteane, si non seuimus hanc arborem, tamen rigauimus, putauimus: & in parte fecimus, qualem alij mirantur, & ipsa esse gaudet. An iniurium, si fructus aliquos ex eâ mihi afferam? imò veniant & vescar istos primotinos, & hæc libamenta audacter nobis pone. Nos quoque iam edimus EPISTOLARVM CENTVRIAM III. ad solos Italos aut Hispanos (caussa discernendi sic fuit) siue qui in iis oris. In iis & tuum nomen interlucet, & Sacci nostri, & plurium ibi amicorum. Septalium esse in te, qui est, gaudeo, & beneficia hęc

mihi etiam inſcribo. Quid ſi ad eum ipſum hoc ſcribam? puto, niſi abſtrahor: tu vale, ille ſalueat. Louanij, xv. Kal. Ianuar. anni ∞. IↃCI.

Hub. Audeiantius meus Carmen parabat Promulſidi tuæ præponendum. Eſt is qui nuper ad te ſcripſit. ama amore dignum.

EPISTOLA LXIIII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO *Decano.*

EN CENTVRIAM noſtram, de quâ antè ſcripſi. Dic ſeriò quid videtur? damus & ſubſerimus alias? an ſatis eſt vnius huius erroris? Iudicium à te peto, quod pauci mihi donent (ô miſeriam!) inter meos Belgas. Nam doctrinæ aut litterarum ſtudia quò eant, vides. in terras certè alias: aut fortaſſis eò denique, quò olim Aſtræa. Nimbus à Galliâ diſſipatus videtur, iterumque ibi * νήνεμος αἰθὴρ: ſi tamen regiâ & bonâ fide hæ res geruntur. Nam ſunt qui verentur ne fallax ſerenitas, & in nos incumbat ac detonet nubes illa belli. Abominor, & Deum patriæ tutorem precor, & tibi Vir Reu[de] & Clariſſ[me]. Louanij, x. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

* *ſerenus aër.*

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO *I[cto] & Conſiliario in Senatu Geldriæ* S. D.

EN ad te quoque CENTVRIAM iſtam. quidni autem? qui & me amas, & mea æſtimas; atque adeò iſtis quoque leuioribus pretium aliquod donas. Vtinam tecum alij! ſed vereor vt tuum punctum amor mihi donet; alij refragentur, quibus iudicium in iudicio hoc adhibetur. Sed vtcumque, vel error tuus gratus eſt ab eâ cauſſâ: & Numen precor, etiamſi ille deſinit, iſta perſeueret ſemper. Vale Vir Cl[me]. Louanij, x. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXVI. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO *Decano.*

TV verò non ambigens & cunctanter, sed liberè & apertâ fronte petere debebas istud, quod tribui à me vides ambitioni etiam vulgarium ingeniorum: quid non Pantino meo, vndique sic merenti? Feci igitur, & hîc habes: vtinam pro tui pretio, pro meo affectu! Meletæas chartas æquarem, si hoc esset: nunc vires conantem deserunt, nec ad alta assurgimus vel studiis fatigati, vel languoribus fracti. Agnosce, & animum certè amicum ama. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IↃCI.

I. LIPSI

SVPER SS. PATRVM SYNTAGMATE

nouiter à PETRO PANTINO V. R. & Cl^mo^

vulgato, & eruditè verso,

Phaleuci.

QVIS *nouus liber hic? liber sacratus,*
Sacra nomina, res habet sacratas.
Quis auctor? varij, vetusto ab æuo:
Cùm mos & pietas vetus vigebant.
Quis produxit? & ipse moris, atque
Virtutis veteris: vetustiorum
Gnarus artium, & vtriusque linguæ,
PANTINVS *meus. ille, comparatæ*
Cui niues videantur esse nigræ:
Quem suum veteres velint Athenæ,
Quem suum vetus ipsa Roma dici:
Quem meum cupio, & meum esse iacto:
Cui, dum corpore mens mea illigatur,
Fido & firmo adamante colligabor.
Quod SANCVS *pater audiat,* FIDES*que.*

EPI-

EPISTOLA LXVII. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI S. D.

De Transsyluaniâ mitiora nos hîc audiebamus, & conatum magis turbandi pellendique, quàm effectũ fuisse. Opto ita sit. quia hercules eâ prouinciâ, post Canisiam, nunc amissâ: quid spei super de Hungariâ maneat? Quæ & nunc tenuis, nisi alia consilia & fœdera Principes ineant ac iungant. qui ferè (veteri Europæ morbo) suis dissidiis & bellis atteruntur, publici discriminis securi aut neglegentes. In Belgicâ nostrâ re, ego plagam aut plagas hac æstate metuo: nec video equidem valdè comparatos ad arcendum. De Buscoducis (quanti momenti opido?) occultus rumor est ciues languidiores fieri, & vt verbo dicam, nauseare. Si vis adhibetur, vereor vt, quod ferre possunt, ferant. Sed vobis hæc notiora. Quod nuper scribebas de liberis apud te, quosdam vidi, quosdam nunc non lubet nec vacat. NN. ego habeo, & obiter legi: neque nimis me cepit. Legatus Regius recenter de te amicè & benignè scripsit, sensitque. Ita enim de candore eius mihi polliceor, & dicta in rem collaturum, vbi occasio erit. Tu in eâ officium & salutem à me defer, & hanc ipse voto meo habe. Louanij, III. Idus Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXVIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo.*

Dvo voueo. & lætum tibi hoc sollenne, & plura, quæ valens lętusque addas: tum & in me eiusmodi culpas, quæ tali pœnitentiâ luantur. Tu me silentio offenderis? non potes in tuis occupationibus quas noui, & quę rempublicam nostram summam tangunt: nec, absque iis, caussa erat aut materies litteris respondendi, quæ nihil nisi affectus mei auram ad te mittebant. At tu benignè quasi offensam agnoscis, & optimo vino (gustaui enim heri) luis: quid nisi gaudente me in hoc affectu, & pro eo gratias agente, & perseuerantiam optante? imò & sperante. quia à me, pro viribus quidem, semper alimentum ei erit in officiis & cultu, quem tibi debemus. De tuo Balduino, non possum nisi bona dicere, & meliora prædicere: ita & mores

eius

eius & ingenium omnia ea præſtant, aut ſpondent. Modeſtia & probitas adſunt, quæ à ſtirpe & gente traxit: adeſt induſtria, & acrimonia ingenij, quæ à Deo dona habet. Iudicium adhuc formandum in multis, vt hæc eius ætas eſt: ſed & ſupra ætatem in multis rectum & maturum habet. Confidentia, & ſecuritas, & illa diſpoſitio ſermonum paullatim accedent: & nos elaborabimus polire, & reddere te dignum. In ſtudiis, iam diu eſt cùm me auctore ius ciuile etiam adiunxit; titulum Baccalaurei meruit; & diſputationes publicas ac priuatas (in quibus plurimum momenti eſt) adit. Itáque ſperarem, & auſim promittere eum aptum futurum, qui proximâ hieme Licentiæ titulo inſigniatur. Præmaturum eſt, inquies. Ita, ſi ætatem vides: non eſt, ſi progreſſum, & communem nunc etiam morem. Mouet me & cauſſa, quòd velim tempeſtiuè eum ad res admoueri, & tuæ auctoritatis velut manu educi & attolli. Nam ſpes certè omnis dignitatis eius in te eſt (poſt Deum quidem:) & te tamen mortalem eſſe, cogitare cogimur, etſi multos annos vouemus etiam & deſtinamus. Sed hoc totum iudicij tui & prudentiæ facimus: & tempus ſupereſt deliberandi. Ampl^me & Nobil^me Domine, vale. Louanij, VIII. Kal. Maias. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXIX. *Lutetiam.*

ISAACO CASAVBONO S. D.

BARONIVS meus nondum venit, tuas tamen, quaſi metatores præmiſit hoſpitio indicendo, ſanè gratas. Placuiſſe ipſum vobis, gaudeo: vtinam diutiùs in illo ſole velut colorem potuiſſet ducere! ſed negauit ille, cui ipſum nihil negare ratio iubet. De te quod addis, exuere paullatim ſcribendi edendíque animum: malè narras, nolim. Tu in illo ætatis ingeniique flore? & addam etiam, famâ ac fauore ſic adſpirante? Nam habes ea certè à doctis: ab omnibus ſi exſpectas, tum licet alias res agas, & has paucorum hominum facias miſſas. Iuſtiùs mihi ea mens ſit, annorum, laborum, morborum veteri: & cui omnis lex & mos det miſſionem. Tamen perſeuero, etſi vereor vt vel inuitum ſoluat illa * δυσίατος ἀῤῥωστία, graue onus, & quam nullâ medicinâ aut curâ excutimus, vix leuamus. Itaque SENECA meus diu

* *incurabilis morbus.*

diu iacuit, neſcio an attollendus. EPISTOLAS nuper dedi; ſed ad Italos & Hiſpanos tantùm: quia nihil ad vos, & logi aliquot aut inaniæ ſunt, puditum eſt mittere. Sed heus, loci ſunt in Senecâ, in quibus hæremus aut pendemus, & poſſis mihi ſubſiſtere. vt in illo Conſolationis Heluianæ cap. x. *Ingens Capitolij vectigal*, de Apicij luxu. Quid hoc ad eum? an comparatio eſt? an & mutatio placeat? Conſolationis Polybianæ, cap. XXXV. *In quas per templa aditur*: De Palatio accipimus, vbi templa, ſcio, ſed an ſic in aditu? & per ipſa intratum? De Irâ III. cap. XXII. *Huius nepos fuit Alexander, qui lanceam.* Mirum, ſi Antigoni illius nepos, qui ipſi inter ſucceſſores fuit: & nec in nomine quidē error, quia nemo talis inter Macedonas reges proauos. Atqui mox etiam addit: *Non habuit hoc auitum ille vitium.* Plura talia alibi in iſto aut noto, aut corrigo: ſed hoc noto tantùm. In *Militiâ* etiam noſtrâ, quid tibi videtur de *tripedali parmæ diametro*: de *Pili, palmari*? aliud à me ſentis aut habes? doce volentem & imputaturum, & ſalue. Illud autem de frigore tuo in ſcribendo, iterùm ſeriò ingero: *Ο νοῦς ὁ δ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει. Incaleſce. Louanij, IX. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

* *Hæc ipſa mens, mihi crede, mentem non habet.*

EPISTOLA LXX. *Antuerpiam.*

IO. BAPTISTAE BARONIO S. D.

GAVDEO te rediiſſe, etſi præter opinionem meam factum. Cauſſas parenti tuo fuiſſe non dubito, & vel illa cauſſa ſufficit, quòd voluit parens. Quî Gallia placuerit, quî ibi homines, atque alia, ſeruabimus in ſermonem, auidè tecum miſcendum, atque etiam amplexum. Veni, veni. ſed quando? de die ſcire velim. nam ego peregrinatiunculam paro in Neruios, & amici iamdiu eò inuitant. Nolim te me abſentem requirere, & doleam ſi fiat. Tamen, vt tuæ litteræ erant, intra paucos dies, atque adeò hâc ſeptimanâ, te exſpectamus. Domum è quâ egreſſus es noſti: caue aliam ingredi, quamdiu ego viuo. Vides non rogare me hoc, ſed iubere. Neque enim omni vindictâ te manumiſi, & attineo vinculo aliquo obſequij, quod bono iure non laxes. Vale, & auum, parentem, fratres ſaluta. Louanij, VIII. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA LXXI. *Dolam.*

Io. Bezancenotto S. D.

An & I^cti titulum addam? certè donatum eo iam cum fratre esse, ex litteris colligo, quas ad me dedisti. Amo & scriptionem tuam, mi Bezancenotte, & iamdiu ipsum te: idque ob ingenij melioris dotes, quas Deus dedit. Excolere eas cœpisti, & proferre: sed cum ætate magis & magis: & nunc denique è scholis & vmbrâ ad fori & rerum lucem actionemque venitis. in quâ versari vos cum laude, id est cum fide & probitate, velim atque optem. Doctrinam certè adferetis (nam & fratrem tuum includo:) sed per Deum immortalem, Themidi vestræ Mineruam etiam miscete, & Sapientiæ illa decreta adsumite, sine quibus in hâc rerum caligine non est, mihi credite, pergere viam rectam. Vt in familiâ opus est herâ ac dominâ, quæ coërceat: sic in hac interiore œconomiâ, Sapientiæ illo imperio, quod affectus regat ac dirigat exsultantes. Facite, ita Deus vobis faueat, & honore simul ac virtute mactet. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXII. *Bruxellam.*

Nicolao de VVeerdt I^cto *& Cognato.*

Bene est, benè est, pecuniam adnumeratam esse: nequid vltrà tergiuersetur vel mutet noster ille Proteus. liceat sic appellare meum Fabrum, virum bonum quidem, sed parùm in verbis aut pactis (sensi aliquoties) stabilem, & qui aliquid trahat à leuitate sui ignis. Nunc tenetur, & vel anguis fiat, non elabetur. Hoc igitur lætum; illud mordet, quòd de aduentu tuo distulisti. An mecum igitur in reditu vis, & iamnunc spondes? At ecce quia meliorem Bacchum, & è femore Iouis natum, gustare apud me noluisti; ego velut in pœnam, tristiorem istum & Semele natum (Becani argutiolas agnoscis) bibendum ad te mitto. Rogo, extra iocum, munusculum volẽs accipias, quod à volente scis mitti: & spero in suo genere non inter vilissima futurum. Gustus tui, tuam etiam addo, res erit: & si sedebit, ecce fontem è quo quotannis petas. Flores mei cladem, vt scripsi, magnam passi erant: reparauit in parte & supplementa accisis copiis misit Gaspar Taius, Goïckensis toparcha, sanequàm opportunè &

benignè. Gaude hoc mecum: nam & tibi in meo horto seritur & metitur, atque illo crescente crescet etiam tuus. Vale. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIII. *Brugas.*

CORN. ANCHEMANTO *suo* S.D.

VALERE te, & apud tuos etiam esse, mihi quidem placet. At non mihi, inquies, in hoc otio & desidiâ. Credo. sed patriæ & tuis aliquod etiam tempus dandum est, à quibus diutulè abfuisti. Prouidè item & lentè agendum de Peregrinatione. quam ego in Galliam nunc non dissuadeam, qui res quietæ & firmæ videntur, per Allobrogicam hanc pactionem. Anteà hercules hærebam, & ne nos traheremur in partes, id est in vetera mala & bellum. Itaque si amicis tuis idem videtur, & sedet te aliquò ablegare: age, cum bono Deo, fiat in Galliam, doctrinæ & elegantiæ iam olim sedem. De Italiâ, post illam deliberabimus. Tu tantùm cogita iamnunc & imbibe, vt immunem te serues à noxis & vitiis, quæ in eâ regione, per bella ciuica maximè, pullularunt. Luxus, libido, ἀσέβεια, regnum in multis locis habent: coërce te & abstine, & Honesti illum splendorem & Numen ante oculos pone, quæ fumos aut nebulas istas dissipabunt. Didicisse te ostende, non vt scias quid deceat, sed vsurpes.

Et grauibus curis, animum sortita virilem,
Ignea longæuo frænetur corde iuuentus.

Quibus curis? scientiæ & prudentiæ, quæ scopum peregrinationi tuę habes. Addo Virtutem: quæ suprema cura, & finium, vt ita dicam, finis: quam sic stringe, vt ab hâc vitâ citiùs, quàm ab eâ auellaris. Ita abi, & redi, semper meus, si illius. Louanij, VIII. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIV. *In castra.*

IOANNI SEVRIO, *Legato Hispaniensi à Secretis.*

BENIVOLENTIAM, quam sermo tuus nuper spirabat, nunc & litteræ. quid debeo? quid, nisi eamdem beniuolentiam? quam animo huic firmo charactere impressam, audeo dicere, & non nisi mecum delendam. Tu foue, mutuum à me fiet. Conquereris de discessu meo inopinato: sed ita res tulit, & diutiùs

domo

domo & scholis abfueram, quàm meus aut publicus etiam vsus esset. Ea caussa mihi subductionis. alioqui, Genium testor, suaue esset apud vestri similes agere; vt frontem atque animum exporrigerem, vel studiorum seueritate, vel temporum hâc mœstitiâ contractum. Non licet, & in animi etiam libertate seruitus aliqua externa adiuncta, quam nullæ vindiciæ hîc quidem resoluant. Publica per te didici, in spe magis quàm in re læta. Sed tamen aut ego nihil in Principum rebus video, aut aliud aliquid agitur & arcanè apparatur, quàm vulgares isti oculi aut mentes vident. Eâ cogitatione sæpè me firmo. & nisi sit; fateor liberè, vt nunc res eunt aut potiùs fluunt, nihil me pro votis bonorum, aut dignitate imperantium exspectare. O dij deæque (liceat sic indignantem loqui) in tantis opibus, & vbi omnia ad magnitudinem sic parata & ad manum sunt, tamdiu nos: sed desino. Numen videbit: quod gaudet inuertere ista humana, sæpè præter humanam spem aut mentem. Nostrum est, quæ non in nobis, ferre, & alto animo excipere omnem casum. De pace, siquid cum Turcis conueniet, mirabor, & gaudebo. Neque negem; hoc statu Christianæ rei, quamcumque illam optabilem & vtilem fore. Mihi tua amicitia: quam delatam amplector, & tenebo: & tu me in sinu illo mentis. Louanij, III. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV.

THEODORO CANTERO S. D.

LAETIS oculis atque animo litteras tuas vidi, legi: & penè dicam,

——Amyclæis velut exsultauit arenis
Pastor, ad Idæas Helenâ veniente carinas.

Vetus inter nos amor, & ab honestissimâ studiorum societate est; quem temporum hæc iniquitas interpellare, non abrumpere potuit: & in me quidem viuit vixitque cum affectu & fide, qualem tu litteris his præfers, & volenti credentique testaris. Ita sit vtrimque, & maneat: nec externa ista dissidia animos tangant aut polluant, ab eâ labe iure suo exsortes. Finem illorum si exspectamus, quando erit? cùm nos non erimus fortasse. adeò pertinax Fortuna Belgis incumbit,

—— quæ procudit enses
Et socias inimicat vrbes.

Heu, quot iam illa

*hominũ validos Orco proiecit? *proÿciet.

*—— ἰφθίμους κεφαλὰς ἄϊδι προΐαψεν;

& adhuc * προϊάψει, vt rerum hæc facies minatur. Tu sapiens intereà & felix, qui quantum potes reductus à fluctibus terram legis, & tibi studiisque asseris, vnico in his turbis solatio & leuamento. In me quidem sic experior,

—— quem mea tellus
Lare secreto tutoque tegit:

libris & scriptis inuolutum. Ergo eumdem animum iure tibi gratulor; & siquid adiutum aut alleuatum hîc ire possim, habes volentem & audientem. Significas de *Eleusiniis sacris* syntagma te parare: sed in quæ etiam illa *Cybeles & Isidis* includas. Probo, & pergere adhortor: quia pars ea sacrorum multas ἀρχαιολογίας habet, & ad lucem etiam scriptorum nostrorum, qui primitùs profana illa & superstitiosa abiecerunt. Equidem non deero, vbi distinctè rogabis, suppetiari: atque adeò etiam nunc vltrò a-

Cap. VIII. liquid de Cybeleiis sacris adiungo. In Suetonij Othone est, *Expeditionem impigrè incohasse, die quo cultores matris Deûm lamentari & plangere incipiunt:* atque id inter tristia omina recenset. Interpretes referunt ad diem VI. Kal. Aprilium: quia in Ammiano ita legerunt, lib. XXVI. *Ad diem* VI. *Kal.* (Apriles) *quo Romæ matri Deûm pompę celebrantur annales, & carpentum, quo vehitur simulacrum, Almonis vndis ablui perhibetur.* Errant. imò ad IX. Kal. Apriles referendum est, qui dies *Sanguinis* dicebatur. Is enim tristis, & planctus tunc suos Galli ordiebantur, atque adeò corporum sectiones. Trebellius Pollio in Claudio: *Cùm esset nunciatum* IX. *Kal. Apriles, ipso in sacrario Matris, Sanguinis die, Claudium Imp. factum, neque cogi Senatus, sacrorum caussâ, posset.* Vides diem sollenni veneratione, & illo nomine fuisse: quod Tertullianus in Carmine ad Senatorem adfirmat. de Gallis:

Mente fremunt, lacerant corpus, funduntque cruorem.
Quale sacrum est, vero quod fertur nomine SANGVIS?

Caussam etiam ibi nominis habes, quia tunc sanguinem incipiunt fundere, ac perseuerant vsque ad diem illum (Ammiano notatum) VI. Kalendarum, quo *Lauatio* instituitur, & luctus

suos

suos ponunt. Statius:

Est locus ante vrbem, quà primùm nascitur ingens v. Silu.
Appia, quaq; Italo GEMITVS *Almone Cybelle*
Ponit, & Idæos iam non reminiscitur amnes.

Itaque dies ille tantum abest vt funesti ominis, læti potiùs fuit: & vulgò *Hilaria* dicebatur. Leges in Lampridij Alexandro, *Hilaria matris deûm.* De Lauatione porrò, cùm alij, tum Prudētius περὶ στεφάν. hymno x. & Augustinus II. de Ciuit. cap. IIII. Herodian. l. I. Vides propensionem meam in te & tua studia, magis declarandam si sermonis alterni copia esset. Pollioni nostro dignitatem gratulor, Deū precatus vt bono publico exercendam. Liberi tui quid & quî agunt? iam & alter vxorem habet? In honesto quidem otio, tuo exemplo, esse arbitror: faciant, te venerentur, nos ament. Louanij, prid. Idus Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVI. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

QVID ait meus Audeiantius? irasceris, & tuum
Feruens difficili bile tumet iecur?

Ego rideo, & adeò satisfactionem non offero, vt à te eam poscam. O mens pura, & innocentiæ sibi conscia! At aliquid in Carminibus tuis me fugit, nec liberè monui aut notaui. Prius potest, alterum abnuo: & quæ vidi, certè monui & scripsi. Fac me aliquid conniuente oculo, aut parùm præsenti mente, legisse. Id quoque potest, & vt distractiones meas omittam, quis, quem non in suis & alienis aliquid fugit & elabitur? Si quis est,

——— *immolet æquis Hic porcum laribus:*

ego fateor me inter Homericos sæpè esse, & oculis non semper acutis, imò non apertis. Sed hoc mittamus. ego tibi, mi Lernuti, & fui seriò & ero amicus,

Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion.

Sed de Audeiantio meo iterùm. adolescens adprobi ingenij est, & in Prudentium aliquid vellet, à te iniectum. Giselini nostri illius quædam habes: per eum possent edi, & honore non solùm saluo illius amici, sed aucto. Cogita, & scribe, aut si probas, mitte. Ostenda vos etiam exercet, sed spe tamen nunc certiore, vt audimus,

audimus, eius potiundæ. Deus faciat: vtinam ego te aliquando! In Neruiis nuper fui, anno proximo (si vita mihi & vires) Morinos fortasse vestros & te, te videbo, quod

Mens desiderijs icta fidelibus

nimiùm auet. Ita sim saluus, vt sentio & propono: ille modò

Gentis humanæ pater atque custos

te meq. in id tempus seruet. Louanij, prid. Idus Sextil. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXVII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Thesaurario.*

EXCVSARE me tibi debeo, etsi immunem à culpâ, sed ne silendo faciam me illi adfinem. Nam fui Antuerpiæ nuper, & Bruxellâ reuerti ac te adfari mos meus ac tui cultus volebant: sed mutaui, & compendio Mechliniensi viâ redij, quia monitus eram Præsidis filiũ cum Rubenio reuocari, & subitò abeundum eis esse. Festinaui, vt Vale caperem & dicerem: in eâ tamen ipsâ re deceptus, & tutum non putarunt exspectare. Eant cum bono Deo: quid autem, si in tam bellâ occasione Balduinus tuus cum ipsis? Fateor de titulo capiendo hîc, decretum nuper à te esse: sed & in Italiâ posset: nec tales certè itineris comites semper ei erit nãcisci. Pro tuâ prudentiâ, Amplissime Domine, statues quod è re videbitur: nam mihi indicare conueniebat, tibi iudicare. quem Deus ille publico & nobis incolumem diutissimè seruet, perpetuo nostro voto. Louanij, XVII. Kal. Octob. ∞.IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO *Senatori.*

AMICVM amicis me fateor: & sum hercules opido vestro, & illi V. C. de quo in sermone nuper egi. Eò grauiùs fero inter se diffidere, & ad litem venire, meo voto, & tuo auxilio (ita cupio) finiendam. Annue hanc operam mi amice. quid honestiùs tibi, & fortasse vtiliùs vtrique parti potes? Opidum, si non nunc, fortasse posteà detrimentum, & quidem cum fænore, sentiet: at iste pondus grauissimæ litis excipiet, & in eius humeros, qui consortes sunt, maximè inclinabunt. Adiuuemus, & vocem

moni-

monitumque Rudolphi primi Austriaci audiamus. cui cùm plures lites cum pluribus essent, vna atq. altera grauis cum Abbate Sancti Galli, tunc potente: accessit vltrò & inuocatus ad eius conuiuium. mirante illo atque aliis (nam & inimicitiæ, vt solet, ex lite ortæ erant) ipse constanter persedit, & fine conuiuij cum Abbate seorsim locutus transegit, & pacem cum eo pepigit; ita fidam, vt Abbas posteà auxilio etiam ei in bellis fuerit, quæ minuta (nam Comes adhuc erat) cum vicinis habebat. Sed vox eius abeuntis excepta à familiaribus est, totidem his verbis: *Quicumque tres lites habet, duas, si poterit, componat: hoc est meum consilium.* Et hercules meum, ô Rudolphe: sed hoc amplius, etiam tertiam, vt nullum caput huic Cerbero supersit. Age mi Robiane, non ternæ, sed ter denæ aliquæ vobis lites sunt: recidite istas maximè grãdes, & quæ in mõstra aut hydras succrescunt. Quid magis sollenne, nostris moribus & iuridicinâ? Lis litem gignit, iterumque hæc aliam, & catena fit quæ heredes etiam ligat. Bonâ Vweni nostri veniâ hoc dicam, dubitare me an bono consilio in vitam & vsum Ius Iustinianæum à Lothario Imperatore reuocatum sit: sic dico, totum & plenum. Non quin bona in eo, arguta, & à sæculo veteri: sed nimis fortasse bona, arguta, vetera: & ideò seminarium ingeniis, ad calumnias fraudesq. pangendas. Dic sodes, quàm multa in eo, quæ vsum hodie non habent? quàm multa implicata, & variantibus sententiis enodanda? quid si pugnantia quædam dicam? sed vix ausim, & iuncti vmbonibus me inuadant. Et de iure ipso prisco, parum etiam sit: sed Commentarij quàm multi & pænè infiniti accesserunt? atqui & ij si concordant, vim legis in tribunalibus nostris poscunt. Amelij vetus querela an scomma fuit, *Iurisprudentiam multorum camelorum onus esse*: quid nunc dicam? elephantos ab Indiâ adde, vix ferent. Atqui Platonis oraculum (recens à lectione sum) auribus meis insonat: ὅτι παρ' οἷς νόμοι πολλοὶ, καὶ δίκαι παρὰ τούτοις, καὶ βίοι μοχθηροί: *Quòd vbi leges multæ, ibi & lites multæ, & vita moresque praui.* Audi, & scrutare: verè oraculum est, & de *multitudine litium*, nostra Belgica, vicina Gallia, & Italia dicent. Quomodo autem non & *mores praui*? nam primùm concordia tollitur, odia aperta aut occulta in animis gignuntur; adde fraudes, insidias, & studium vincendi quouis nexu, ac supplantandi.

 Non

Non enim, vt Celſus veriſſimè ſcripſit, *bona conſciẽtia, ſed victoria litigantis eſt præmium.* De multis hoc dico; abſit de omnibus, & animus me meus refellat. Sed proborum cauſſâ indignor equidem, cùm Iaſones iſtos video, qui palàm ad Colchos & aureum vellus eunt. Et quidem non improbi ſolùm, ſed ſtolidi aut fronte ferreâ, qui & artem hanc protollendæ ſiue tollendæ Iuſtitię iactant. Memini olim fuiſſe inter Byzantinos Oratores, qui interrogatus, *Qualis Byzantiis lex eſſet? Qualem ego volo*, reſpondit: ô dignum, qui pateretur quod ego vellem! Sed an non hodie tales, qui leges, vt ceram habent? pro animo aut lucello ſuo huc illuc ducunt & flectunt? Mentiri optem: ſed hoc vnicè, vt Rex ſit aut Princeps qui medeatur, & paucas, faciles, concordes leges donet. Sed hæc *Monitis Politicis* ſeruentur, epiſtolæ modulo grandiora. Illud de re, quam inſtitui, te rogo: pergas nauare operam, & vt pax coëat inter volentes. Noſter certè cupit, & quoſcumque interpretes eius aut pararios non recuſat. Vtinam tam in procliui Batava noſtra pax ſit! quæ ante annos aliquot prompta, magis magiſque ſubducitur: & adeò non rem, vix nomen eius admittunt. Quid autem fiet, ſi Oſtendam non capimus? quos illi animos? Sed capiemus, ita ominor: & vtinam illos noſque ſatietas peſſimi & omnia atterentis belli. Vale V. C. & ſalueat noſter communis Vwenus: an & hæc legat? legat, homo diſpariſſimus iis, quos noto. Talium tacita vota, ſi non voces, ſunt mecum. Louanij, XIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIX. *Brugas.*

LVCAE VVYNGARDO V. N. S. D.

EN meas litteras, quas tuæ non elicuerunt: ſed ipſis tuis factis iure debebam. Quid enim minus poſſum pro donis ſic vltrò & vbertim miſſis, quàm gratias ſtilo dicere, animo habere? Et donis herclè meo animo lepidis, & quæ verè ſunt illi recreando aut vegetando. Nam flores & hæc hortenſis oblectatio ipſam vitam pænè dicam mihi ſeruat: cùm à libris & ſtudiis, ſiue etiam turbis aut interpellatoribus, illuc confugio, & adſpectu ac ſeceſſu me paſco. Quid ſit in hac re arcani adfectus, neſcio: niſi quòd & poſt vitam veteres, hortos & campos Elyſios imaginati ſunt; & ipſe Deus primo homini ſedem beatæ vitæ dedit

dedit ϖϱᾳδίδυμον. Desine, inquies:

*Μηδ' ἐξομόρξῃ μωρίαν τὴν σὴν ἐμοί: **Nec affricato insaniā tuam mihi.

Non faciam, desino: & publicæ occupationes aliò te ducunt. Quod proposui tamen, gratias ago: hoc ipso maiores, quò magis munus tuum commendo. De Theocriti versu quæsitum, βολβός τις κοχλίας ἐξηρέθη:——— non alium sensum arbitror, quàm *Bulbum* (edulem scilicet) *& cochleam electam*, & propositam ad comessandum. Ita solent etiam Latini. In Martiale aliquoties mentio, & iunctim lib. IV.

Et ficus Libycâ gelata testâ,
Cum bulbis cochleisque caseoque.

Etiam Romæ hodie cochleas solent apponere, illi vsui aut fini. Sed hoc sensu, vide an non copulâ insertâ meliùs scribi: κοχλίας τ' ἐξηρέθη. Valere te cupio, Vir nobilis, & * φιλοῦντα ἀντιφιλεῖν. Louanij, III. Idus Octob. ∞. IↃCI. *amantem redamare.

Iacobo Damhouderio salutem & gratias, rogo, à me dicito, qui & se floribus procurandis benignè impendit. Debeo.

EPISTOLA LXXX. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO V. R. *&* Cl.

BINIS me tuis affatus es, à tristi nostro (mihi certè) discessu: at ego silui. quid caussæ? distractiunculæ, quæ præter morem mihi me eripuerunt, nec nisi cogitationem & affectum passæ ad te mitti. Audi, sodes, & miserere. Nuptiæ vno tempore in domo meâ, hospites, interuentores. De nuptiis, vt sagax es, credo audisse. ancillam mihi ab annis XXVI. tæsam nocturnæ solitudinis (quid enim aliud ipsa aut ego dicam?) viro se iunxisse, & conuiuia illa, choreas, nugas in meâ domo fuisse. Ecce sub easipsas Bernartius mihi hospes, gratus sanè: sed cui me & tempus tamen impendi. Quid de exteris aduentoribus dicam? qui anno inclinante velut per agmina adfluxerunt, & salus capienda ab iis & danda, humanitatis quâdam lege, fuit. Atqui vix credas, quot horas & isti eripiant, etsi in breuibus fabellis. Iam sollennes & adsiduas occupatiunculas meas omitto, in dies docere, scribere, & quidquid muneri meo adhæret. Scio ipsum te ingemiscere in splendidâ hâc meâ miseriâ, & quam fama aliqua melior nobis donat. Quid etiam omitto? quid? vel præcipuum turbamen-

tum, quod tamen famam video ad te tulisse. N. N. triennium ferè in meo contubernio & curâ, præter omnem omnium opinionem, tantis opibus & spe relictâ, in diui Francisci cœtum se dedit, & diuino cultui mancipauit. Quàm me percussit censes hoc *ἀδόκητον? & eò magis, quia auunculo & parentibus (nam & ij viuunt) magnam hanc in animo plagam futuram videbam. Itaq. statim vxor illius & soror huc ad me, & mecum ad illum: conamur refrigerare aut abducere: at ille, veluti rupes, sermunculos nostros assilientes fregit aut repulit, & Deo duce vitam electam dixit, quæ nisi cum vitâ non eriperetur. Ita vltimus ille meorum me deseruit, & in solitudine iam reliquit. Quam tu damnas & dissuades, & atræ meæ bilis fomentum aut alimentum habes. Falli te puto: ego certè amo, & corpore atque animo eâ pascor. Quàm liberæ mihi nunc cogitationes sunt? quàm curis istis alienis aut externis non districtæ? quàm vagor itaque & diffundor? in cælum, terras, maria, in nostrum & alium orbem. Apage à me, illum, qui

Non horam secum esse potest, non otia rectè
Ponere, seque ipsum vitat fugitiuus & erro.

Ego sapientiæ non dicam indicium, sed initium tamen esse puto, secum consistere, & sibi vacare. O si rure hoc etiam liceat!

Propter aquæ riuum, sub ramis arboris altæ.

Sed bella hoc vetant, nec Ostenda illa etiam PACEM OSTENDIT. Classem in Hiberniam sex millium Iberorum appulisse autumant: illam magnam, Africæ inuadendæ paratam, tempestate disiectam, & re nullâ nec tentatâ quidem reuersam. Hæc in publicis sunt: etiam illud, Reginam Hispaniæ peperisse, sed prolem fœminam. In priuatis tuis quid? bibliothecam pergis instruere? Index hic Francofurtensis quædam dabit. Io. Macarius, cum gratâ tui memoriâ, ante biduum mihi adfuit, vnà cum Wingij nostri fratre. Vterque gratus, & in mensulâ meâ miscuimus fabellas. Quando tecum iterùm? dispeream nisi aueo: & fiet, ita tu atque ego valeamus. Louanij, III. Idus Octob. ∞.IↃCI.

* inopinatum?

De Neruiis tuis, seriò aliquoties à te quæsitum, quę mihi visa hîc habes. Cæsaris & Strabonis tempore has sedes coluisse. Treuirorum finibus, ab Oriente; ad Occasum à tergo, Ambianis & Atrebatibus iunctos; Veromanduos, in Meridiem, Atuaticos in

Septem-

Septemtrionem despexisse. Porrectos in longum magis, quàm latum: ab Oriente in Occasum. Hodiernâ nomenclaturâ fines eorum si vis designem, arbitror supra *Namurum* (vulgò *Namurcum*) & ab Arduennæ finibus cœpisse; iuisse in Meridiem *Fumacum* versus, tum *Chimacum*, *Auennas*, *Bauacũ*, *Valentianã*; & flexu deinde in Occasum & Septemtriones, *Orchiacum*, *Tornacum*, *Aldenardam*; iterumque flexu in Orientem & Meridiem, *Geertsbergam*, *Angium*, *Brainum*, *Gemblacum*, denique rediisse *Namurum*. Coniectura hæc nostra est: & quis aliud in his adferat? sed veterum profectò verbis sensibusque innixa. Nam magnos fines habuisse, Cæsar apertè indicat: qui *ab Ambianis triduũ iter se fecisse per Neruios* ait, *priusquam ad Sabin veniret* (hodie *Sambram*) vbi copiæ eorum & castra. A Treuiris autem cœpisse quod dixi, non id quidem Cæsar, sed apertissimè bis Strabo scribit, libro quarto: & à Germanis vtrosque ortos, ipse ibi, & Tacitus in Germaniâ suâ, scribunt. Iungit & Panegyricus scriptor, *Neruiorum & Treuirorum arua*. At Tacitus *Bethasiis* finitimos facit IIII. Histor. *Ciuilis Bethasios quoque ac Neruios in fidem acceptos copiis suis iungit*. Et anteà: *Claudius Labeo quosdã Neruiorum Bethasiorumq; in arma traxit*. Atqui isti *Bethasij* Brabanti nostri videntur, quâ parte Hannones tangunt: & hodieque iuxta *Hallas* vicus est *Beeths* nomine, qui vetus illud refert. Itaque fines eorum ab hâc quoque parte satis stabiles videantur. Plura quæ dicam non habeo: nisi *Torniacum* vestrum (sic ibi scriptũ) à Reginone nominari, in anno Christiano CCCC. XCVIII. *Hilpericus*, inquit, *fugiens cum vxore & liberis Torniacum est ingressus*. At in Antonini itinerario est *Turnacum*.

EPISTOLA LXXXI. *Audomaropolim*.

ÆGIDIO SCONDONCHO *Sacerd. Soc. Iesu*.

ABIISTI sanè à nobis, nec vel sollenne illud Vale dixisti aut scripsisti. Accusem? absit: scio vestrorum imperia, quibus statim & *ἐμμεσαπέως sit parendum. Doluisse tamen me non nego, cui plures iam amici sic abiuncti aut erepti: inter eos Delrius ille, ad Europę fines, sed suâ sponte, relegatus. Hemelarij nostri litteras legi, & ex iis disco etiam nunc * ταπεινοφρονεῖν. Habet à naturâ modestum illud, & pænè immodicè: erigendus est, quod sermo-

*simul vt dictum.

*animo abijci.

ne & litteris ſcio me factitaſſe. Et profectò nec Aula illa ei placet, vbi fumi & fuci multum; & Batauus ille candor non delectetur, non delectet. Noſti mollem frontem, parùm aptam inter duros illos, & cum Homero, *οὐδ' αἰδοῦς μοῖραν ἔχοντας. Itaque de manſione vix ſuadeam: cur non ad nos redeat, vitæ genus eligat, in quo & ſalutem & quietem ſuam curet? Mihi videatur: nec Batauia moueat, videnda obiter non inſidenda. De me, in ſtudiis ſcriptisque ſumus, ſed languidè, vt in languore. Non ille me deſerit: neque ego tamen illa,

*Πρίν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφικαλύψει.

Tu vale mi Pater, tuo & plurium bono. Louanij, IIII. Kal. Nouemb. ∞.IↃCI.

*- nec partē ſortitos nēpe pudoris.

* Ante mihi quàm mortis nubes lumina velet.

EPISTOLA LXXXII.

GERARDO BVYTEWECHIO.

ET addam MEO? an alia iam te habet? Habeat, ſed non totum: & in te ius meum teneo, nec vllum vinclum nouum ab illo veteri reſoluat. Sed faueo & gratulor toto animo huic incepto, & Deum rogo id non proſperare ſolùm, ſed properare. Satis diu ſuſpendiſti noſtra & parentum vota:

Eia age, iunge toros, atque otia deme iuuentæ.

Omnia eò vocant. natura ipſa, quæ hanc legem iugandi & gignendi dedit, & ſæcula per ſationem propagandi.

Sic rerum ſeries, mundique renaſcitur ætas.

Vocant & tui, quibus vnicus es, & (niſi fallor) ſtirpis tuæ extremus. Patiare exſtingui? non debes. & quamquam tempora triſtia vel turbida cunctari ſuadeant; ætas tua recuſat, & nunc fieri, quod aliquando poſſit, impellit. Habet etiam hæc vita ſuas voluptates & lenocinia, præſertim tali compare, qualem deſcribis, à ſtirpe, à parentibus, à ſe honeſtam, bonam, mitem. Euripidis effatum eſt:

*Γάμοι δ' ὅσοις μὲν εὖ καθεστᾶσι βροτῶν,
Μακάριος αἰών· οἷς δὲ μὴ πίπτουσιν εὖ,
Τά τ' ἔνδον εἰσὶ, τά τε θύραζε δυστυχεῖς.

Adſit illud, abſit hoc à tuis nuptiis:

—— *det Juno verenda*

Vincula,

*Mortaliū quibus ſecundæ nuptiæ Cedunt, beata vita: ſed quibus aliter, Illi domi infeliciter agunt, & foris.

Vincula, & insigni geminet Concordia tædâ.

Mihi in eo vno voto omnia inesse videantur, & vbi pax & concordia inter consortes obtinent, felicitatem illam & alia bona comitari. FIAT, FIAT: & amplius, huic felicitati fæcunditas comitetur, vt verè illa sit γυνὴ, quam pulchrè* παρὰ τὴν γονὴν veteres magistri deriuarunt. Sed heus, scis & in domo meâ nuptias, & quidem duplices, fuisse? Verè in domo meâ priores. è quâ ancilla mea *Anna* illa, quam nosti, ante paucas septimanas enupsit: alteras è domo, si non in ipsâ. Tenes memoriâ N. N. gente vestrum, Thesaurarij ex sorore nepotem apud me triennium circiter egisse? & modestè quidem ac laudabiliter egisse. Sed exitus fuit, opinioni nostræ dispar, & relictâ magnâ spe opum (nam auunculo, non solùm patri, heres destinabatur) in Diui Francisci familiam nomen dedit. Hoc ipso die manè publicè induit cœtus eius sacram vestem. Deus robur adspiret, & athletam ad metam sistat: etsi cursum hunc currere cœpit nobis omnibus insciis, neque enim dicam (de me quidem) inuitis. Reliqui etiam mei contubernales ordine abierunt, in Italiam, in Galliam, Hispaniam, quo sua quemque sors duxit: & in solitudine sum, diu mihi optatâ, & in omni æuo dilectâ. O si commeatus ad vos sit, qui solet! testor Numen, oculis imò & osculis tuam nunc libem: vetamur. tu vicem meam facito, atque ita vt iterùm nos lætifices, te patre, parentibus tuis auis. quos saluto, & gaudium illorum gaudeo, quod animi his luminibus cerno. Vale, & rem gere mi Buytewechi, verè ἀνὴρ* παρὰ τὸ ἀνωρύττειν, ait vir sanctus: ne vt lasciuiusculum hoc culpes. Louanij, v. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

* à geniturâ.

* à fodiendo. Isidorus Pelusiota, in Epist.

EPISTOLA LXXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE VVEERDT *I^{to} & Cognato.*

DOLEO & gaudeo in vnâ tuâ, & vnius argumenti scriptione. Doleo iterùm præteritum me in officio, quod sic libés lætusque obtuli, & vsurpem: gaudeo tamen peperisse tuam, & vinculis illis exsolutam, quæ etsi optabile periculum, periculum tamen ostendunt & minantur. Deus & ipsam det valescere, & prolem natam crescere, suę gloriæ, gaudio longo atq. vsui vestro.

Differs

Differs me in filium. age igitur ne tu Fabius aliquis, magis Annibal esto, & feliciùs te ad Romæ portas siste. Ne cunctare, & cognatum mihi da, cui sanctiore parentis etiam nomine iungar. Fiet, ominor: & decem tibi menses suprema dies sunto. De seminibus quæ misi, vix opus gratiam dicere: si scias quàm animo liberalis & benignus in te sim, plura poscas, & addam, feras. Modestiam tamen non exue, & sic si non promptiùs, tamen libentiùs scito me daturum. Vides artem? incito te & reprimo: sexus etiam ille solet, de quo initio egi. valeat, & tu vale optime Cognate. Louanij, prid. Kal. Nou. ∞. IↃCI.

Salutem & officia defero Cognato socero, & Cognatæ.

EPISTOLA LXXXIIII. *Romam.*

IOANNI HEMELARIO.

AGE, cum Deo, fiat. Veni, inquam ad nos, imò & ad tuos: sed vt videas, non adhæreas aut ibi sistas. Commeatum ego quidem tibi do. Nam cur dissimulem? iamdiu mihi ęgrè est, non esse te Romæ ex destinatione aut spe meâ, nec eo loco quem aliud æuum adsignasset. O Europa, quam in omnibus membris labascis! Nam si ibi etiam, vbi alta & immota pax est, in exiguo pretio & vix assis sunt istæ pacis artes; quid alibi arbitremur, aut speremus? Mundi lex viderit:

——— ego vtrùm
Naue ferar magnâ an paruâ, ferar vnus & idem.

Tibi sit istæc cōstantia. & aut ratio profectò aut vsus dabit. Diogenem aut veteres sophos tibi non ingero, qui Alexandros & Philippos omnes prouocabant in suâ vberi inopiâ: vide Christiana nostra olim & nunc (venia verbo sit) mendicabula: reges omnes non æquant securitate & tranquillitate, sed vincunt. Iacis semina aliqua melioris mentis in tuis litteris: Deum precor vt foueat, attollat, maturet. Tantùm hortor & ingero, non sic *ταπεινοφρονεῖν: tolle caput, quod Deus ad sidera erexit, & melior tua mens eò ducit. Hanc audi: fumos & fucos illos non vide, non audi, qui obnubilant & specie ingentium ad minuta impellunt. Impedimenta esse & fore, non nescio: sed altus & Deo fisus animus ——— *per obstantes cateruas*

*humili & abiectâ mente esse.

Expli-

Explicuit sua victor arma.

Tu eo faciente facies, mi Hemelari: atque ita mihi salue. Louanij, prid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXV. *Leodicum.*

PETRO ORANO *Jcto.*

APVD te nec excuso quidem, quòd sileam. Non mihi semel liceat, quod tibi frequens, & pænè in morem vertit? Feci apud Carondeletum: & tu quoque è lustralibus illis aquis sume. Filium valere, gaudeo; & magis, quem volumus & destinamus, esse. Angit de lite, quam imminere significat in domo à Patruo relictâ: & si mei arbitrij res sit, ad concordiam potiùs inclinet. Cum Principe viro res est; & nosti Homericum,

Μήτε σὺ Πηλείδη θέλ' ἐριζέμεναι βασιλῆϊ Ἀντιβίην. *Nec tu Pelidæ regi contendere tentes Aduersus.

Fiat tamen, quod tu iudicabis, harum rerum vetus & gnarus. Billæum redijsse, gaudeo: idem breui de Principe vouemus, & in circumstantibus turbis aut periculis ex vsu vestro fore putamus. Te quoque valere, mei voti est, & semper me amaturum amare. Louanij, postrid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVI. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *suo* S. D.

RESPONSVM debeo binis iam tuis litteris: imò non debeo, nec paria tecum facere in hoc genere aut induxi animum, aut copia mea ferat. Otij vos beatos! nos obruimur, & quod publicè minùs aut tardiùs aliquid præstamus, fit priuatis istis scriptiunculis, quæ à manè ad vesperam sæpè habent. Quid querar apud te gnarum? ideò ignosces, & animum semper in te agnosces, qui est & fuit. Litem tibi esse nolim: odi ipsum nomen: & vtique non cum illo è Dynastis: ac si me audis (ad patrem etiam scripsi) transigas & componas. Plumarum potiùs aliquid amitte, quàm vt de cute aut carne pericliteris.

Contracto meliùs parua Cupidine
Vectigalia porriges.

& vitæ genus quod elegisti, in arcta te non detrudet. Et honos & vbertas, meò pręsagio, te manent. Noster ibi Richardotus ecquid

apud te frequens? credo non frigere amicitiam, quæ in domo meâ, & iure contubernij, incepit. Alter etiam mox frater, Guilielmus, ibi erit: & ante quinque ſeptimanas à me dimiſi illuc iturientem. Rubenium vnà. ô inſignem iuuenem, & optimis litteris artibuſque non tinctum, ſed imbutum! At audi aliud, cum tuo miraculo. N. N. ille noſter, quem iam Licentiæ deſtinabamus, in D. Franciſci cœtum ſe dedit, amicis omnibus ignaris, inuitis, iratis. Quid tu ais? nónne maior vis, aut altior vox, eum traxit? Publica ſunt, quæ fuere, & fortaſſis erunt, lenta, ambigua, triſtibus lætiſque varianda. Ad Oſtendam adhuc ſedemus: de claudendâ à mari ſpes erat, benè ſi rata. Si fallit, vereor vt aliâ vi aut viâ aliquid fiat: niſi Deus palàm iuuat. qui nobis in tot malis conſtantiam, tibi ſalutem mi Orane ſeruet. Louanij, poſtrid. Kal. Nouemb. ∞.IↃCI.
Audeiantius te ſalutat.

EPISTOLA LXXXVII. *Hiſpalim.*

IOANNI WOVERIO S. D.

ESTNE? amantes ad ineptias etiam labi? In te experior (ignoſce) mi Woueri: qui ſermone nuper, & nunc litteris iteras, vt aliquid pangam de vitâ meâ & ſcriptis. Cui rei autem? alijs? ineptum, aut ſuperuacuum eſt: & nihil in illâ, quod noſſe aliorum interſit. Tibi igitur? atqui in contubernio meo fuiſti, & hoc pænè eſt, vitam meam totam noſſe. Quid enim in eâ niſi ęquale illud & vniforme, quod vidiſti? legere, docere, ſcribere: & cetera tranquillum, & ab actione remotum eſſe. Quid ergo narrem? non maiorum res geſtas, non meas poſſum: & tenuia in nobis pleraque aut minuta. Tamen quia valdè cupis, & ego naturâ obſequens: accipe ea ipſa tenuia, & quidem à carceribus, id eſt, cùm miſſus ſum in hanc vitam. Id fuit, Dei benignitate, Anno ∞.IↃ.XLVII. die qui D. Lucæ ſacer eſt, XV. Kal. Nouembris. Nox media me edidit: cùm mater (ita narrantem ſæpè audiui) ſuperiori proximâ nocte, vidiſſet vigilans & exſomnis, duos puellos mirè candidos, per cubiculum inambulantes, mutuum ſe complexos. Interpretatio (ſi tamen vlla) ipſi nobiſque incerta. In Iſcano autem ſum genitus, municipio aëre, aquis, ſitu peramœno: quod

tertio milliari à Bruxellâ, itemque à Louanio abest. Vidisti ipse me ducente: quid describam? & locum adeò domumque nunc semirutam, in quâ sum natus. Non enim auitâ illâ nostrâ & paternâ, quæ incendio perierat, paullò pòst instauranda. Parentes mihi, *Ægidius Lipsius* & *Isabella Petiriuia*: ille vnicus parentibus, hæc vnica: opibus & genere vterque perhonestis. Auus *Nicolaus Lipsius*, quieti & litteris operatus: propatruus *Martinus Lipsius*, vir ob doctrinam Erasmo familiaris, & à suis illiusque scriptis notus. Vxor aui *Margareta Eechoutia*, stirpe nobili: & maiores, pater, fratres eius, in Principum nostrorum aulis. Proauus *Iustus Lipsius*, cui vxor *Anna Linckebekia*, genere nobilissimo, sed in virili stirpe iam exstincto. Ea in dotem villam, agros, domum contulit, quæ in Iscano: atque ea occasio mei illic nati. Nam pater & maiores, domo omnes Bruxellenses erant: atque ibi, aut in viciniâ, opes. Agitatum in sacro fonte & die meo lustrico, de Lucæ nomine imponendo, caussâ à me dicta: sed pater abnuit, & aui paterni, materníque nomen in me renouauit. Parentes Iscanum aliquot annos tenuit, quia & mater in propinquo villam & agros vberes habebat, supra Wavriam: & pater item in Iscano dicta bona. Ergo & ibi educatus sum: non sine duplici periculo, quod presens vitę meę fuit. Puer quadriennis, egressus domo ad vesiculam leuandam, video niues (media hiems erat) in colliculum vtrimque, vt via media esset, scopis aggestas. Conscendo, in faciem cado, spirandi impos & iam suffocandus: nisi ancilla, quę supernè verrebat, bono fato me respexisset, & erectum seruasset. Alterum, cùm domus, vt dixi, repararetur, per tabulata & machinas fabrorum lusito: decido quindecim pedum altitudine, cum sodali meo: qui crus sibi frangit, ego caput & sinistram aurem leuiter lędo. Tutela mea, Genius fuit: &, quòd cingulo sericeo suspensus in perticâ hæsi, donec eo soluto caderem, sed ictu molliore. Annos iam sex natus, Bruxellam cum parentibus migro. ibi studijs litterarum initior: facili promptoque ingenio adeò, vt pręceptor me paruulum (memoriâ teneo) genibus impositum, & sic recitantem, alijs ostenderet in æmulationem aut exemplum. Inter condiscipulos *Dionysius Villerius* tunc fuit: ô carum mihi exinde nomen. Grammaticalia statim hausi, & sponte ad linguam Gallicam etiam me dedi; quam è libris sine do-

ctore ita didici, vt ſcribere poſſem, etſi loqui & legitimè pronunciare non poſſem. Sed hîc mihi etiam diſcrimen, non niſi à Deo palàm depulſum. Cum æqualibus currere & luſitare, feriatis diebus, extra vrbem ſolemus: & euênit, vt circa Sennam flumen. Ibi cymbula ripæ applicita, & fune ad arborem religata, haud longè ſupra frumentariam molàm. nos intramus, ſoluimus, & agitamus: videt molitor, accurrit, & voce minatur. Mei deſerunt, exeunt: pænultimus ego idem conor, ſed pedibus priorum repulſa cymba, & à ripâ diſiunctior, ſaltum fefellit. Capite igitur præceps in flumen labor, puero vno, qui poſt me, diuinitus animato vt pedem mihi prehenderet, atque ita ſuſpenſum teneret. Intereà molitor aduenit, attollit ſemianimem, aquæ ſaturum: & ſoſpitator vtrique noſtrûm fuit. Vtrique inquam. nam & cymba prono fluxu (abſque illo erat) ad molam ibat, eius vorticibus inuoluenda & mergenda. Sed ad vitæ meæ ſpatia redeo. Anno decimo Athum Hannoniæ ablegor, bonæ famæ ſcholam: atque iterùm ibi Grammaticalia, prauo æui noſtri more. Biennium in ijs detineor, mox carmen cœpi ſcribere: & anno tertio Coloniam Vbiorum porrò, ad *Patres Societatis* mittor. Ij me Rhetoricis, ij Philoſophicis imbuerunt: capere ſanè pronum, atque ibi & alibi anteà (non per iactantiam dico) ſemper ductorem & principem meæ claſſis. Sub id tempus pietas pectus meũ tangere, & Patribus ipſis velle accenſeri: parentes ſciuerunt, abduxerunt, & annos iam ſedecim natum Louanium amandarunt. Ibi litterarum & antiquitatis hæc ſtudia ad ſe traxerunt: Anno ∞. Iↄ. LXIII. quorum tamen guſtum amoremque Coloniæ infuderat *Gerardus Kempenſis*, præceptor meus in Græcis, acerbi homo fati. Sed Louanij compares mihi comiteſque in iiſdem ſtudijs *Ludouicus Carrio, Franciſcus Martinius, Arnoldus Deinius*; ductore omnium noſtrûm *Cornelio Valerio* & quaſi chorago. Nam is *Petro Nannio*, qui primus honeſtum ibi ignem accenderat, ſucceſſor datus: ſtudio non impar, ingenio inferior. Acceſſère mox *Martinus Delrius, Victor Giſelinus, Ianus Lernutius, Andreas Schottus*: interiores iſti, & ex aſſe amici: & vterque ille primus, arcti affectus, liberi oris. Dum autem inibi ſum, & Iuris etiam artem libo, pater mihi fato functus eſt: vir acer, manu promptus, ſodalium ac conuiuiorum appetens, & qui hâc comitate amplum patrimo-

patrimonium valdè attriuit. Mater curam eius reliqui, & nostrûm (mei & sororis dico) suscepit: matrona in summâ modestiâ virilis animi & consilij, & cui ex illo sexu, æuo, populo, non aliam iudicio præponam. Hæc meâ caussâ Louanium venit, sedem transtulit, atque ibi ex hydrope non diu pòst obijt. Annum agebam tum ferè decimum octauum, & publicè iam specimen aliquod mei dederam declamando in Scholis, aut disserendo. sed magis magísque Musa vetus me capere: & eius amore Italiam cogitare. Feci. sed libris anteà VARIARVM LECTIONVM quattuor conscriptis atque editis, quos *Antonio Perenotto* Cardinali Granuellano inscripsi. Primus hic mihi aditus ad famam, etiam in illius patroni nostri domum fuit: in quam Romæ admissus, biennium circiter egi: cum omni benignitate ab eo habitus, & ad studia tractanda non incitatus solùm, sed adiutus. Eram à Latinis ei epistolis: sed otium & omne liberum tempus dabat inspectioni lapidum, locorum veterum, & si quid visendum noscendumque in vrbe aut circa esset. Bibliotheca etiam Vaticana mihi per eum & *Guilielmum Zirletum* Cardinalem (aureo æuo dignum) patuit: & in ijs studijs curísque tempus illud sumpsi. Innotui *Paullo Manutio, Fuluio Vrsino, Latino Latinio, Hieronymo Mercuriali, Antonio Mureto*: familiarissimus *Plauto Bencio*, qui *Francisci* postea nomen sanctius cum sanctiore vitâ assumpsit. *Petrum Victorium* etiam, & *Carolum Sigonium*, per viam vidi: atque ego venerationem illis, ipsi affectum mihi exhibuerunt. Louaniũ deinde redij, annũ vnum egi, in * ἀκμῇ ipsâ adolescentię, Anno ∞. Iↄ.LXVII. * vigore.

Iucundum cùm ætas florida ver ageret:

& egi (simpliciter apud te dicam) haud vsquequaque ad prisci Catonis normam. Liber eram, parentum & tutorum expers: atque ita choreis, sodalitijs, nugis, ludum & libentiam aliquam ætati dedi. Sed non diu dedi. natura melior me reduxit, atque ego adeò me subduxi peregrinatiunculâ: quam Viennam Austriæ, & in Cæsaris aulam, decreui, suscepi, perfeci. priùs tamen & obiter Dola Sequanorum lustratâ. Ibi acerrima febris me pœnissimè sustulit: quam contraxeram Oratiunculâ in honore & titulo *Giselini* mei dictâ à meridie, & conuiuio mox insecuto. Euasi, Viennam perrexi: atque ibi *Augerio Busbequio, Ioanni Sambuco, Ioanni Cratoni, Stephano Pighio* innotui, & placui: atque ij re-

tinere me & illigare in ijs locis, non vnâ conditione conati. Frustrà. nam patriam respectabam : & animo redeundi, per Bohemiam, Misniam, Thuringiam, & ea loca iter institui: cùm acerbi
Anno ∞. Iↄ. LXXII. nuncij de afflictâ nouis bellis nostrâ Belgicâ, patrimonio vi militum attrito, me pedem figere in ijs locis adegerunt. Ienæ paullò plus annum mansi, docui, & illa primordia mihi ad Professoriũ hoc munus fuêre. Sed rebus paullùm modò tranquillatis, oculos iterùm ad meos & mea flexi, Coloniam Vbiorum veni, vxorem duxi; mei magis animi, quàm amicorum, impulsu. Sed, vt ille ait,
*-à dijs fataliter hoc decretum. *--τὸ μὲν ἄρ που ἐπέκλωσαν θεοὶ αὐτοί: & concorditer sanè viximus, fructus tamen matrimonij, id est liberorum, exsortes. Coloniæ nouem menses substiti: TACITVM primò correctum, & NOTAS ad eum dedi: ibidem ANTIQVAS LECTIONES conscripsi. Inde in Iscanum meum migraui, animo destinato ruri agere, & tabernaculum vitę in quiete illâ collocare. Bella vetuerunt, Louanium compulerunt: atque ibi (hoc tamen ex amicorum consilio) iuris
Anno LXXVI. studijs paullò magis seriò me dedi, & titulum etiam I[ti] publicâ inauguratione sumpsi. EPISTOLICAE meæ lucem tunc viderunt; & sub tempus LEGES REGIAE & DECEMVIRALES concinnatæ, non famę tamen sed auditorum gratiâ; quibus publicè interpretatus sum, itemque *Liuij* quædam. Tum acriores procellæ iterùm & venti, quibus nihil propius factum, quàm vt mergeretur Belgicę hæc nauis. Fluctu, cum pluribus, eiecti sumus in Batauiam terram: insedimus, sed mente, vt stationem eam haberemus, non portum. Turbæ tamen è turbis mutare vetuerunt, & tredecim ipsos annos tenuerunt. Cur autem negem? homines benignos & beneficos repperi : sed relinquere eos Religio & Fama (acre vtrumque telum) adegerunt. Dum inibi sum scripsi,

ELECTORVM LIBROS II.
SATYRAM MENIPPAEAM.
SATVRNALIVM LIBRR. II.
COMMENTARIOS PLENOS in CORN. TACITVM.
DE CONSTANTIA LIBRR. II.
DE AMPHITHEATRO LIBRR. II.
AD VALERIVM MAXIMVM NOTAS.
EPISTOLARVM CENTVRR. II.
EPISTOLICAM INSTITVTIONEM.

De

DE RECTA PRONVNCIATIONE LINGVAE LATINAE.
ANIMADVERSIONES IN SENECAE TRAGOEDIAS.
ANIMADVERSIONES IN VELLEIVM PATERCVLVM.
POLITICORVM LIBRR. VI.
DE VNA RELIGIONE LIBRVM.

Pluſcula, vt vides, & (vt in meis) optima ferè: quid mirum? in flore æui & ingenij, in alto otio: nec valetudo, niſi ſub extremos annos, titubauit. Tum hepatarius iſte morbus, & tabes an languor, inuaſit: & quamquam remiſit, bonâ fide numquam dimiſit. Illinc digreſſi, Leodici aut Spadæ biennium propemodùm egimus, valetudini per Acidulas illas refouendæ: tum Louanium regreſſi, vltimam, niſi fallor, & fatalem meam ſedem. A quâ tamen variè auocati fuimus, à Pontifice, Rege Galliæ, Venetis, Duce Etruriæ, Bononienſibus: ſed placuit manſio, vt in æuo meo labente, & valetudine iam lapsâ. Stipendium mihi modicum: ſed rex Philippus, faciente *Petro Enriquez* Comite Fontano, auxit, & Hiſtoriographi etiam ſui titulo donauit. Scripſimus autem Louanij, Anno ∞. Iↄ.XCI.

DE CRVCE LIBRR. III.
DE MILITIA ROMANA LIBRR. V.
POLIORCETICΩN, V.
DE MAGNITVDINE ROMANA IIII.
DISSERTATIVNCVLAM, ET COMMENTARIVM IN PLINII PANEGYRICVM.

Hæc octennio circiter, ad iſtum annum ∞. IↄC. qui nunc currit. Et pluria ac varia affecta nobis aut profligata eſſe, non negamus: ſed temporum aſpectu quædam premi, & iudicio differri. En, mi Woueri, noſtram vitam & ſcripta: dic ſeriò, non ſubpœnitet impetraſſe? de meipſo tamen aut indole meâ, tria etiam verba. Corpus & facies non indecora, vtique ante morbum: os probum, animus verecundus: ingenium docile & capax omnium, excipio Muſicam: iudicatio collineans & recta: memoria non ſine præceptorum miraculo, etiam in puero: quæ nunc, etſi elanguit, non defecit. Eloquentia nobis prompta, nec ſine Venere, in publico: priuatim, reſtricti magis, & minùs amœni. Stili & inuentionum faciles: labori & aſſiduitati impares; & naturæ, quàm illis, in omni ætate obſtrictiores. In cultu, geſtu, ſermone modici:

modici: & exterorum qui *Lipsium* videbant, sæpè requirebant. Quod superest, bona & bonos amaui, amatus sum: scientiam, & magis sapientiam, colui: lites fugi, honores fugi: domi forisque benignus, comis, & quem vereri posses non timere. Sed quò eo? tuus quoque me calor abripit: reprimo, & cum Euripide,

Συσσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ συννοσεῖν:

Consipere, non desipere tecum debeo.

Louanij, Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXXIIX. *Duacum.*

FRANCISCO MONTMORENCIO *Berseij Toparchæ.*

ADOLESCENTEM nobilem *Gommicourtium*, cognatum tuum, mihi commendas: & est certè, quia tuus, & quia te & stirpe suâ (ita vultus & sermones mihi dicunt) dignus. Ego, quicquid in meâ copiâ erit, faciam libens, & promptiùs laxiusque, quàm dicam. Significas etiam te, animi caussâ, Dissertationem in publico habiturum super Peregrinatione. Quin laudabis eam, non ambigo: instrumentum profectò vsui rerum & prudentiæ. vt ingenuam voluptatem omittam, quæ in ipsâ est, & post ipsam. Nam & cogitatione, quis non eadem illa visa, reuisit suauiter & gustat? colloquia, viros, vrbes, agros, siluas, montes, flumina: quæ mihi imagines sæpè ambulanti aut dormiturienti ingerunt, & cum delectatione in ijs acquiesco. Platonem caussæ suæ duxerint, vt è compositâ republicâ eam tolleret, aut parcè & tardè indulgeret: manum aut suffragium ego non dederim, & alijs suadeam, ipse vsurpem, hoc lustrare & vagari. Quid? Deus ipse, nónne hominem condidit, vt Philosophus optimi sensus ait, * θεατὴν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ? Non iuuet & deceat me, cùm mundanus sim, nosse & videre, quantum datur, hanc meam patriam?

* *Spectatorem sui & suorum operum?* Epictet.

Si Ladas ego, pennipésve Perseus,
Aut si Pegaseo ferar volatu;

ô quantum maris terræque obeam? quàm nota & noua regionum lustrem? Sed ligamur ætate, coniugio, languore, bellis: itaque

que intra affectum manemus, leuiter tamen inuidentes quibus licet, sed & indignantes quibus non libet. Vides quò eam, & quàm ipsa iniectio tua animum mihi mouerit & soluerit in has voces. Coërceo, eumdem ad te mitto non peregrinatum, sed habitatum. Vale Nobil^me Domine. Louanij, postrid. Idus Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

BENE factum de Corollario. merebantur & hanc laudem siue elogium nostri canes. Dic seriò, non risisti cùm legisti? At ego & Equos laudatum ita iui,& Centuria sequens dabit. Libros Lutetiâ accepi, sanè gratos & in meum vsum. De Chronicis scriptoribus, posteà videbimus: Vweno nunc gratia & salus esto. nam ego intereà, vt spero, Antuerpiam & vos videbo. Tum de subsidijs operis, ad quod ædificandum inclino. Etsi FAX mea est, quam velim item absolutam: & ausim dicere, nihil vtilius conceptum in rem litterarum. O subitam mortem illius amici! cui bono nunc illa, quæ falsò appellantur bona? quid possidenti dederunt? vmbram, non fructum: & vereor vt nec hic superstes impendat, & heredibus modò seruet. Ludibria humana! & fortunam meritò cæcam, quæ ad me aut alios non venit, aliter vsuros, imò & fruituros. Res nostræ publicæ me interim angunt, id est solicitum habent quò sint euasuræ. Partes nostræ crescunt, animos & ordinem & disciplinam habent aut sumunt: nos in confusione, & nec monita sequi lubet aut exempla. Fati vis est, agnosco: cui parere & sine murmure obsequi vetus sapientum dogma est. Ego audio, te amo mi Morete. Louanij, XV. Kal. Decemb. ∞. IↃCI. Parentes, & fratrem tuum saluto, ac reditum ei gratulor corde.

EPISTOLA XC.

IACOBO ANGIANO, *Equiti, Toparchæ Kestergatij.*

ANTE dies plusculos vidi epistolam ad cognatum tuum Berlegemium, in quo & salus mihi per te missa, & amica

mentio veteris consuetudinis nostræ, iam à pueritiâ contractæ, erat. Gauisus sum, fateor. nam quî obliuiscar primos illos amores ac delicias, quas simplex & malarum artium rudis ætas gignit? Atque ea mihi inhærent, & suaui recordatione etiamnunc sensus titillant. Rogo igitur te, vt in legitimam & maturam, id est virilem amicitiam excrescere iacta iamtunc illa semina velis: quod fiet, si recondita ea in hoc animo, velut aruo, affectu beniuolentiæ tuę velut Zephyri flatu, & alloquio interdum vt imbre, educes ac rigabis. Quod autem petieras, in memoriam tuorum maiorum aliquid breue, & monumenti loco, pangi: ecce feci. duo hîc habes, vtêris alterutro, vt tibi visum: & siquid addi, demi, mutari censebis; significabis, & factum putabis. Nam ego Nobil^me Domine, cultum & obsequia virtuti ac dignitati tuæ debeo, & hâc scriptione defero ac subsigno. Louanij, XI. Kal. Decembr. ∞. IↃCI.

Historiam gentilis tui obiter vidi. totam adhuc non licuit; vsui fore video in ijs quæ paro. Remittetur, cùm voles.

EPISTOLA XCI. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *suo.*

ZYPENVS, insignis iuuenis, & communis noster litteras à te tulit, adspectu magis quàm lectu gratas. Nam de inualetudine tuâ habebant, mihi triste: nisi quòd spero tentatiunculam modò esse, non firmum aut cum* discrimine morbum. Quicquid erit, porrò significa, & Deum rogo vt læta. Te autem, vt in omni sorte toleres, & constes præceptis illis tuis, quę Consolationi Boëtianæ miscuisti. Non est tibi integrum, mollem aut pro vulgi more & sensu esse, qui altas illas voces emisisti, & regnũ omne fortunæ calcantes. Reminiscere, & vt alij velint, tu exemplo præi, & pręsume. Alioquin, quid nisi citharę similes sumus, quę suaues sonos edit, nec ipsa eos audit: sic nos egregia monita & doctrinas, ipsi ab ijs expertes? Si in scribendo delectare nobis propositum, aut etiam alijs non nobis prodesse: desinamus hanc operam licet, facilius & promptiùs aliâ arte assecuturi. Clausula est, patienda humana esse. quare? quia *Deum sequi,* vetus & commune sapientum dogma est:

** Falsus fui. ex hoc ipso morbo post paucos dies obijt, paullùm tricesimo anno maior. Dolor mihi, & suis, & Musis, quas & inter leges colębat.*

--*cuncta*

——*cuncta autem hæc superûm demissa supremâ*
Mente fluunt.

quod altiloquus ille poëta tuus dixit. Sed de Boëtio, non breui fruemur? addixit ita Moretus in suis ad me litteris: & puto ad te idem. Milites à Buscoducensi liberatione redeunt, & agminatim hac transeunt: ô liberatione nobis optatâ! Etsi ea Deo potiùs adscribenda, qui hiemem, niues, gelu induxit, & aërem commilitare nobis, omnesque in eo Genios, fecit. Sed periculo quàm propinqui fuimus? magnę, mirę, non credendę in breui illo tempore Batauorum munitiones. Dixi tibi, & verum est, Romana opera & militiam imitantur: & ad illud Corbulonis, *Dolabrâ*, non gladio solùm, *victoriam quærunt.* Sed quomodocumque, vicimus, aut obtinuimus: etsi cum tremore aliquo hæc securitas,

Magnáque post lacrimas etiamnum gaudia pallent.

Actum de hâc vrbe & Academiâ erat, si ea in partes aduersas cessisset. Ad Ostendam quid fiet, in dies exspectamus, spei iam propiores, quia & illîc hiems ista prępropera nobis opportuna. Deus victoriam illîc, tibi valetudinem mi Bernarti donet, ac tuæ seruet: quam saluto. Louanij, VII. Idus Decemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo.*

NVLLAE mihi litteræ tuæ suauiores (eo verbo vtendum est) his postremis, quæ de reditu tuo non spem sed fiduciam faciebant. O res breui fit! ô te meum, & tu me, amplectare! Non annos, sed lustra videris abfuisse: quos ego quidem magis numero, quia pauci mihi supersunt, senescenti, & cuius, cũ poëta,

Lenit albescens animos capillus.

De te igitur lætum, de fratre Guilielmo pendemus animi: & quid suspicabimur? Ne vos quidem aliquid audisse? nam nos certè (parentem etiam tuum includo) ab eius discessu nihil. Nisi si litteræ perierint, aut in viâ alibi hæserint, triste nobis omen ab hoc silentio detur. Sed Deus auertat, qui illum & te seruet, & vtrumque nobis, sed te statim reddat. Titulo Præfecti equitum donatum te à Principe, puto audisti: & ampliora te manent, cùm adueneris, quæ magis magisque, cum ætate, mereri te cupio: &

crescere vnà virtutis & prudentię studium atque amorem. O patriam nostram adflictam, & consilij vel auxilij egentem! Etsi consilium sint; qui dare possunt, inter eos consilij caput tuus parens: sed Deus inclinare & flectere ad ea corda Principum potest, itemque ea ipsa prosperare. Sæpè enim, aut non rarò, optimè consulta successus destituit, qui à cælo pendet. Tu vale, & veni optatissime nobis, & D. Legato fratri tuo me & mea seriò defer. Louanij, XVI. Kal. Ianuar. anni ∞. IↃCII.

EPISTOLA XCIII. *Antuerpiam.*

Io. Baptistae Perezio Baronio S. D.

TRISTE mihi fuisse, & velut plagam in animo, hoc inopinatum de discessu C. V. Ludouici Perezij aui tui, per te potes scire. Nosti amicitiam quæ inter nos vetus & fida fuit: quídni talis, ab annis iam triginta amplius contracta, & sine offensâ, imò querelâ, habita ac culta? Scio & te tuósque, mi Baroni, indoluisse in hoc casu: qui alterum tamquam parentem amisistis, in omni sorte, consilijs factisq; adiutorem aut directorem. Itaque alterâ iam anchorâ nauis hæc vestra spoliata est: Deus seruet illam sacram, & parentem tuum diu velit superesse. Quid tamen est? dolere vos & ego debemus, & caussa est: sed cum modo, nec quò affectus solùm aut natura, sed ratio trahit, audire & sequi. Non enim vt puluis aut paleæ ab omni vento, sic nos rapi à perturbatione debemus: sed hanc coërcere, & animum pondere illo rationis & sapientiæ stabilire. Quid autem ea dicit? nihil insolens euenisse, mortalem mortuum esse, nec diuulsum à nobis, sed prægressum. In eâdem viâ omnes sumus, ad eamdem Fati metam tendimus, & pertingemus,

——siue reges,
Siue inopes erimus coloni.

Quod ergo omnibus, quod semper euênit & eueniet: cur vt proprium dolorem aut cladem interpretemur? Qui periti cælestium sunt, in Solis aut Lunæ deliquio non stupent aut timent: sciunt enim mox redituram vtrique sideri suam claritatem: simile nobis Christianis sit. qui gnari diuinarum promissionum, non mortem hanc habemus, sed transitum ad vitam. Pro breui istâ, turbidâ

turbidâ & impacatâ, æterna nos manet, curarum turbarumque expers. Iactamur hîc inter vndas, & noui semper aliqui alicunde fluctus: ô quando erimus vbi purum illud certumque serenum est? quò tempestas, imò nec metus eius, adspirat? Sicut fumus, quamuis crassus, cùm altum petit, dissipatur & perit: sic necesse doloris omnem nubem, si cogitatione alta illa adeamus. Faciamus mi Baroni, nec illa plebeia cogitemus aut loquamur, Heu cur ille mortuus? cur me deseruit & reliquit? O stulte, debuit:

Certa etenim vitæ finis mortalibus instat,
Nec deuitari letum pote, quin obeamus.

Ab Epicteti potiùs sapientiâ illa mutuemur: *Non sum æternitas, sed homo: id est, particula Vniuersi, vt hora diei. Venire igitur me oportet, vt horam; & præterire, vt horam.* Vidésne in agris vt fruges satæ in herbam, in culmum, in aristam surgunt, maturescunt, & metuntur? sic in nobis. venimus in vitam, quidam in herbâ, alij in culmo pereunt, plerique in maturitate aliquâ metuntur: & quæ caussa querelæ est? Ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: ita sati & nati sumus. Enimuerò in nostro isto, si examinas, iustior gratandi etiam caussa, quàm querendi occurret. quòd æquabilem vitæ cursum, cùm optimâ famâ, sine Fortunæ insigni plagâ, peregit: quod ad terminos etiam illos æui peruênit, quò pauci omninò pertingunt. Vidit & reliquit familiam florentem, liberos, nepotes, pronepotes: vt nec obiisse quidem videri debeat, qui in tot animis corporibusque suorum viuit. Vt agricola parùm aut nihil dolet in arbore amissâ, quæ ex vno trunco plures frutices & iam pænè arbores dedit: sit hîc simile. non tamen vt nihil, sed vt modestiùs leuiusque doleamus. Ille quidem in superis locis, beatus inter beatos agit, vti speramus: & apud nos tamen memoria virtutum eius viuit & viuet. quid apud nos? apud alienos, & populum etiam hunc vestrum: quem probitate illâ & benignitate suum fecerat, iuuando, consulendo, consolando, velut communis omnium parens. Hæc talia cogitemus mi Baroni. & vt spinas aut tribulos, etsi adhærentes aut amplectentes, dimouemus; ad poma aut vuas vltrò manus porrigimus: sic in isto casu, quod iuuare aut alleuare potest, apprehendamus; pungentia illa & noxia, etsi offerunt se, depel-

lamus. Fac, te quæso: ego tecum dabo operam: & communia hæc vtrique solatia (nam & ipse egeo) scito à me scripta. Louanij, VI. Kal. anni noui instantis ∞. IↃCII. quem voueo parenti tuo & tibi feliciter labi.

EPISTOLA XCIIII. *Pragam.*

IOANNI HOLLANDIO.

GAVDEO te rediisse incolumem, aut certè nunc esse incolumem, vti epistola tua mihi dat augurari. Nam diutinam valetudinem te passum intellexi, & dolui: spero omnia mitiora nunc fore & meliora, in patrio tuo solo. Sed & hoc gaudeo, talem redijsse, qualem scriptio ostendit: ita me Deus, plena honestissimi desiderij & studij, atque vno verbo, Bonæ mentis. Rogo te, perge in hâc viâ & vitâ, & reipublicæ ornamentum vel subsidiũ dona, vbi non laboranti? Certè apud nos aspera omnia & in ancipiti, & non áb vno hoste laboramus. Sunt qui in aperto, sunt qui cuniculis oppugnent: atque vtinam vt vires, ita consilia sint, ad resistendum! Qui volent, differant: sed mihi firmum, plus mentem quàm manus valere, plus industriam quàm omnes opes. Confluant à veteri orbe, confluant ab isto nouo: alimenta malorum erunt, non remedia, nisi cæcum illum Plutum Prudentia dirigat & moderetur.

Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?

in supero illo consistorio decretum, quid nobis vobisque, & quomodò fiat. Iuuat videre interdum occultas fatorum vias, & quàm ipsis nobis contra nos vtantur. Quæ caussa est? illa, in quâ sistimus:

——nusquam pietas, non gentibus æquum
Fas aut cura Iouis.

Sed heu, inopinata etiam de vobis! tabellas illinc laureatas exspectabamus: cupressinæ aduenerunt. Triste mehercules & pænè funestum, de Canisiâ: vtique si hostis occasione suâ & viribus norit vti. Solimannus aliquis si esset, Germania vbi esset? At Deus hæc moderatur, & sistet vt spero impetum barbarici hostis, & nos vitam, ipse fortunam emendabit. Louanij, VII. Idus Ianuar. ∞. IↃCII.

EPI-

EPISTOLA XCV.

IOANNI DRENCKVVAIRTO, *supremo Thesaurario.*

COGNATVM hîc meum vides,& beneficio deuinctum tibi clientem. Sed beneficio, quod plenum firmumq́ue nunc effici, est in tuâ manu. Nam ecce Quæsturæ munus ante biennium amplius, te vno procurante, accepit: sed honorarium certum nullum adiunctum, quod nunc ij qui ab ærario Brabantico sunt videntur adsignasse. Sed cùm ea res firmitatem aut vires habere non possit, nisi collegij vestri auctoritas & approbatio accedat: rogo benignè eam impertiri digneris,& beneficium tuū absoluere atque exornare. Iure equidem pro illo laboro, quia neptem meam ex sorore vxorem habet: & eius liberi inter heredes meos erunt. Plus autem famæ, quàm opum relinquere ijs possum: nec has valdè ambio, tuam & bonorum gratiam. quam Deus adhuc mihi dedit, & rogo seruet. Idem te Ampl^me & Nobil^me Domine incolumem, ex nostro voto, id est vel tria sæcla. Louanij, prid. Idus Ianuar. ∞.IↃCII.

EPISTOLA XCVI. *Sauonam.*

IVLIO SALINERIO S. D.

BENE de moribus meis iudicas. tales sunt, nec faciles & ingenui solùm, vt scribis; sed mites, placidi, oleo tranquilliores. Impotentia tantum à me abest, quantum potentia. Quid ergo ambigis in Tacitum edere, quę concinnasti, etsi à me meisq́ue, vt ais, diuersa? Tu verò securus ede, non offensæ meæ, sed certus gratiæ: si digna illo scriptore & doctorum auribus dabis. Equidem & ego iam olim aliquid in illâ materiâ pinxi aut sculpsi: sed nihil est Protogenis aut Apellis: alius quicumque manum addat, imò & cupressum appingat. Testor supremum Numen, gratum & venerabilem mihi fore, per quem

Respicere ignoto discam pendentia tergo.

Ego enim vt omnia viderim? non si Mineruæ aurea lucerna, vt vetus verbum est, illustrasset. Euripidæum illud rotundum & verum:

* Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ' ἐπίστασθαι βροτῶν
Πέφυκεν· ἄλλῳ δ' ἄλλο πρόσκειται γέρας.

**Non vnus aliquis scire natus omnia est: Sed aliud alij præmiū posuit Deus*

Audis,

Audis, mi Salineri? tibi quoque præmium paratum, & labori sua merces: profer. Qui putat se in his antiquis, & æuo obscuris, aginæ semper æquilibrio ferri: errat, & non Varro ipse fecit in alienis scriptis (testimonia sunt) doctior tamen illisipsis qui scripserunt. Multum est legisse, inquisiuisse; plus rectam iudicij normam attulisse; sed totum, attigisse. quod Fortunæ aliquando est, non doctrinæ. Enimuerò longiùs ibo, & philosophari tecum lubet, & decet. quid hæc sunt, aut quanti pretij, diuinasse & correxisse? In præsenti, delectatiuncula; in præsenti, gloriola: post quinquaginta, aut pro magno centum annos, nemo te aut me auctorem inscribet. Non putemus nos Troiam cepisse, cùm depositum alteri locum sanauimus: quid? vnum alterumque verbum. O si animum, ô si mores! ô si illam Sapientiæ officinam ingrediamur, ἰατρεῖον ψυχῆς, atque ibi Æsculapio & Hygeiæ faciamus ac litemus! Non me diffundo. illud ex animo & interiore pectore, per me tibi liberum sentire, dissentire: neque sum ille Alexandro sublimior, qui nefas putem oppugnari. Facito. sed si me, non meâ caussâ, audis, modestè & modicè: & veritas, non ambitio, finis elucescat. Conuitiari, inequitare, alienum est non à doctâ solùm mente, sed humanâ. Nónne & tibi fieri potest, nec vlla cautio errorem (in his quidem Criticis) vitet? Et à me vt sis securus; alius pro me, aut post me, optionem & succedaneum se dabit. Mihi quidem in his & maioribus frigus iam adhæret: siue ab ætate, siue à Sapientiæ consultis: nec in magno habeo, quod olim in summo. Menedemi dictum aureum, & sublimiori, id est tuæ menti, imprimendum: *Qui Athenas nauigarent, primò Sapientes esse, tum Philosophos, tum Rhetores, denique rudes & idiotas.* Adfirmo tibi, nemo propiùs rem tetigit, vtiliùs aperuit: & solida, non in ventum docta mens, quò diutiùs discit, in re plura, in opinione pauciora nouit. Mi Salineri

*——— ταῦτά σοι

τῷ νῷ θ' ὁμοίως, καὶ ἀπὸ τῆς γλώσσης, λέγω.

Vale. Louanij, v. Kal. Febr. ∞. IↃCII.

**. hæc tibi Et mente pariter atque linguâ edissero.*

EPI-

EPISTOLA XCVII. *Francofurtum.*

IANO GRVTERO.

QVERELAM tuam in litteris ad Sweertium vidi, parùm meo animo iustam, & tamen gratam à caussâ primâ & origine: quam confido amorem & desiderium esse. Quídni sic afficiaris erga amicum veterem, & quod caput est, doctorem? Formauimus certè te mi Grutere, & in optimâ studiorum viâ præiuimus, quam felici dehinc pede calcasti, & vt porrò facias voueo & hortor. Scis etiam præcipuam aliquam curam & affectum nostri in te fuisse, nec vt in theatro aliquo missilia hæc tantùm in vulgus sparsisse. Te iunximus propiùs, & in sinum tuum, vt sic dicam, contulimus: quę Deo & ingenio faciente deinde auxisti. Hęc non vt exprobrem dico, vix vt imputem: sed vt ostendam quis fuerim, & ex eo quis sim etiam discas. Quid enim me mutarit? vnum in te aut circa te est, quod optem aliter: reliqua constant, & te mihi firmant. Atqui silui. Quid? non Leodico ad te scripsi? In publico videbis mox epistolam, si non antè acceptam. Vtrùm ego à te intereà, haud commemini: hoc tantùm, in litteris ad Ortelium de me sæpè fuisse. Abeant ista: amemus, quod agimus agamus, rem litterariam & nos iuuemus. Seneca communis ille noster, quàm præcepta huic rei donat! quàm ab his inferis ad alta, à vanis ad solida, à turbidis ad quieta ducit? Sequamur, & ita in illo emendando simus, vt ab eo quoque emendemur. Vale mi Grutere, & amate hactenus & amande. Louanij, postrid. Idus Febr. ∞. IↃCII.

EPISTOLA XCVIII.

HENRICO SCHVLTETO.

LITTERAE tuæ, quibus amicitiam meam appetis, tuam defers, gratæ fuerunt, mi Schultete. Amor, humani generis nectar, suauior gratiorque est, cùm à superiore illo Amore venit, id est Honesti & Boni: ex quo velut traducem esse tuum istú scio. Amas illa, & ob illa me, quia & à me amari (nec falsò) censes. Vtinam & compotire detur! studeo equidem, & omnibus inge-

nij machinis hoc conor. O triumphum, qui peruincit! quamquam nec superari hîc turpe est, dummodò arma non proijcias, & victus quoque velis vincere. Progrediamur, si non peruenîmus. Nam laudes, quas tu plenâ manu in me cumulas, non nisi oculis libo, in animum non admitto, nec assensus mei suffragium dono. Imò esse qualem describis, vix opto, certè non spero. Odi istam nunc crebram * δοκησισοφίαν; cùm illud Aristarchi locum vindicat, *Olim vix septem sapientes repertos, hodie vix totidem rudes*. Maneamus in modestiâ, in bonorum studio, nec vela ad blandientium sermonum auras explicemus. Quod me rogas de *Numeris Platonicis*, libelli res non epistolæ sit: nosti implexum illud à se, & interpretantium variâ tractatione districtum. Da aduocationem: at amori tuo vel statim respondeo, & meum fideliter reddo. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

*præsumptam sapientiam.

EPISTOLA XCIX.

HVGONI GROTIO.

ADAMVM tuum vidi, partem legi, & ex eâ omnia probaui. Nam similem te tui esse, facilè præcipio. Dicerem miratum me, nisi priora tua hoc verbi & affectus iam exemissent. Ita iamantè te dedisti, & hoc ingenij specimen, vt bona & alta à te exigere debeamus, non solùm exspectare. At placuit mihi etiam vnicè argumentum, & quòd ad seria, id est Sapientiæ illa studia te dones. Leuia ingeniorum, qui tantùm animi delicias consectantur, verborum elegantias, & cum Euripide, * λόγων εὐμορφίας. Nos verò ad rem gradum addamus, & nihil pensius tractemus ijs quæ ad verum animi cultum, id est ad Salutem ducunt. Intellectualis philosophia magna studij huius pars est, quam feliciter in *Adamo* tuo libasti. Perge, hanc ama, & sine vento scientiam, & sine nouitate doctrinam. Publicâ viâ qui excidit, & semitas quęrit, errores & flexus quærit. Sperne, ita Deus te hîc honestum, alibi beatum velit. Louanij, III. Nonas Februar. ∞. IↃCII.
Patrem & Patruum ex animo saluto.

*sermonũ concinnitates.

EPI-

EPISTOLA C. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

PROMVLSIDEM tuam vidimus, id eſt vina & mella. Planè pro ſuo nomine liber eſt: & acumen ſiue acrimoniam in ſenſibus habet, & in verbis puritatem, atque etiam ſuauitatem. Quid amplius dicam, niſi illud,

I bone, quò tua te virtus vocat, i pede fauſto.

Ad alia, longiùs longiuſque mi Puteane: ſed pede ſemper recto, id eſt per viam quam veteres calcarunt, & ego monendo aut docendo præiui. Nouitios iſtos ſi audias, ſtolidos aliquos Hermas; deflectas, & ad languida quædam aut frigida te dones, quæ ipſi Tulliana vocant. O quàm indignetur & colorem non teneat, ſi reſurgat ille Tullius, & hæc cernat! Ille altus, ille excitatus, & alacer, plenus ſpirituum & ſanguinis, probet hos tabidos, iacentes, & verè * χαμαιπετεῖς λόγους? Atqui phraſin eius & verba habent. Neſcio. dicunt: ſed hoc ſcio, non verba, ſed pectus & vim mentis eſſe, quæ diſertos facit. Scitè nuper à Politiano dictum, meliorem honeſtioremque leonis faciem eſſe, quàm ſimiæ; etſi iſta ad hominem propiùs accedit. Nihil eſt hoc imitari, ſi à te nihil inſpiras; imò ſi omnia tua nō facis, & velut è proprio fonte emittis.

** humi ſerpentes ſermones.*

——qui ſibi fidit
Dux, regit examen.

Alij ſeruiant, mendicent: fama aut vita non reſpiciet, quicquid hoc eſt ſcriptorum. Stuporem! ad vnius illam imitationem nunc nos vocari: quod nemo veterum aut priorum ſomniauit! Scilicet plus cordis noſtri magiſtri habent, quàm Fabius & ipſe Cicero, qui ad omnes non oratores ſolùm, ſed hiſtoricos, poëtas etiam ducunt. Sed omitto has lacunas, quæ non niſi ab imbre implentur, à ſe arentes: tu inter viuos, vt dixi, fontes eſto, &, quod ſequi ſolet, perennes. Sed heus, quod vltimò ſcribebas, te meâ cauſsâ Romam, quale eſt? impetrandi ciuilis illius tituli? Si ita, quo titulo te afficiam neſcio, beniuolentis nimiùm, an parùm ſapientis. Et quid tibi aut mihi vis? conciliare magnum hunc honorem? Non recuſem ſi detur equidem, vel ob nomen illud priſcę vrbis: ſed ſi vltrò. te autem, id eſt me (quis enim aliter interpretabitur?)

hoc agere? Abstine, ita liuor aut calumnia ab vtroque nostrûm abstineat: nec in istis elogijs posueris fundamentum famæ. Magis fortasse, si rara essent. scísne Alexandrum olim, cùm ciuitate donaretur à nescio quo populo, contempsisse & irrisisse: sed cùm legati addidissent, *Nemini hunc honorem delatum, nisi Herculi atque ipsi*: tum denique amplexum, & à socio illo pretium dedisse? Non idem hîc erit: & cum bonâ veniâ dicam, magna illa ciuitas se impertiuit non nimis magnis. Finio, tu ambire vltrà caue vel sensu, non dicam vultu aut voce: & me tantùm ama. Louanij, postrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

FINIS.

APPROBATIO.

Miscellanea hæc Epistolarum Centuria J. LipsI Professoris ac Historiographi Regij, vtiliter admodum imprimetur.

Gulielmus Fabricius Nouiomagus, Apostolicus ac Archiducalis librorum Censor.

PRIVILEGIVM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis,&c. Noſtro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam noſtram Cæſaream. Poſtquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illuſtria inprimis illa & quaſi diuina ſunt, quæ in litteris liberalibusque diſciplinis conſiſtunt, quibus ſcilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, ſed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita diſtinguuntur, vt tanquam Dij quidam ſplendeſcere in terris videantur: rem ſanè præclaram ſeque dignam illi præſtant, qui diligentem iis ipſis in litteris ac diſciplinis operam ponunt; præclariſſimam verò & Reipub. vtiliſſimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo., ſcribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quaſi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis noſtræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, conceſſuque ſumus, inprimis pertinere exiſtimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis ſpectata fides, quique iudicare de Litteris poſſint, acceperimus, inſignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura inſitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac diſciplinarum ſtudiis excoluiſſe atque exornaſſe, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara floreſcentis minimeque vulgaris eruditionis ſpecimina præbueris, dum obſcura in antiquis ſcriptoribus loca, quæ quædam tanquam luſtra erant, illuſtraſti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, reſtituiſti, dum vetuſta Latinæ antiquitatis rudera in nouam ſubinde ſtructuram ſingulari artificio eleganter conuertiſti: ad exquiſitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quoſque viros opinionem excitarit, perueniſſe, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio ſcriptis atque in lucem editis oſtendiſſe, vt in eo quod tam feliciter tractes ſcriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire ſit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia ſcribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus ſcripta fuerunt, à mendis purgare, & lectiſſimos quoſque ex Muſarum hortis, in quibus aſſiduè verſeris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, cauſa, Cæſareo te noſtro elogio decorandum, & quamuis per te ſatis ipſe animatus ſis, animandum magis patrocinioque noſtro defendendum pro benigna noſtra in te ſuſciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc noſtro priuilegioque te & Typographum tuum aduerſus quorumcumque fraudem, qui lucri cauſa, quod fieri ſolet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate noſtra Cæſarea decernimus, ſtatuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsue tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi hæredibúsue tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámue exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti; Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis, Iusti LipsI Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines, Iusti LipsI, quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti EPISTOLARVM mearum CENTVRIAS typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA QVARTA MISCELLANEA POSTVMA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Ioannis Moreti.
cIↃ. IↃC. XI.
Cum Priuilegijs Cæsareo & duorum Regum, & Principum Belgarum.

ILL^MO ET REV^MO

D. IOANNI ANDREAE PROCHNICIO

EPISCOPO CAMENECENSI, &c.

Magni animi & virtutis viro,

CENTVRIAM *hancce* LIPSIANAM,

iuſſus dedicat conſecratq́;

IOANNES WOVERIVS *Antuerpienſis.*

I amicitiam, quæ inter te, ILLME DOMINE, & immortalis memoriæ IVSTVM LIPSIVM fuit, eiúſque principium, progreſſum, inſuper & fructus mecũ examino; illud ſanè occurrit, mutuam vtriuſq; pectoris caritatem, in anguſtum nimis humanæ vitæ momentum incidiſſe. Imò

post periculum credidimus, quàm vicinæ ingratitudinis necessitati, imminentis fati properantia LIPSIVM incluserat; cùm non aliter viuus cum beneficijs tuis paria facere potuerit, nisi vt mortuus præstaret. Sanè ego proximus, & quem quasi initiatum amoris vestri sacra non excluderent, scio; cùm anteà vitæ & cunctis hisce mortalibus repudium constanter dixisset LIPSIVS, prætimuisse tantùm, ne cum BENEFICENTIA PROCHNICIANA sibi viuendi spatium deesset. Talis enim ista fuit, tantóque impetu iam securum vicinâ libertate senem inundauerat; vt, si callidè mentem tuam producere nobis liceat, iudicemus, te cum abeunte tunc LIPSIO festinasse. Verùm, non aliter quàm vehi suetos vel minimum grauare pondus solet, ire si cogantur; ita sarcinæ quoque huius insolentia,

omnes

omnes ſolitum adficere benefactis, onerabat. Vindicare ſe igitur cōſtituit, & Sapientiæ ſuæ memor, ne inteſtatus vno die viueret, ſic cum gratitudine tranſegit:

Iamnunc parata eſt Centuria Epiſtolarum ſelecta; quam, ſi quid mihi continget, in arcâ meâ reperies, à te edendam, & ILL[MO] PROCHNICIO *ex meâ deſtinatione inſcribendam. O virum ab aureo æuo! In Præfatione* DIC, *quæ ego deberem.*

Dicam, nec verbis tuis, VIR SVMME OMNISQVE NVNC PARTICEPS AETERNITATIS, ſed exemplo; te ingratitudinis vel ſupremum ſuperaſſe ingenium, dum nec mortem beneficijs opponis, nec vulgi iudicio vteris, deſinentium vota quod maximis meritis æquiparare ſolet. Meritò ſpreuit, ILLME, magnus ille animus omne erga benefacta artificium; ne vel ſic quidem, obſtrictum ſibi humani generis nomen, vnius priuati debiti compenſatione laxaret.

 Itaque

Itaque hac conſcientiâ quoque lætus deceſsit; &, augurari vti licet, inter ingenij ſcientiæque bona numerauit, neminem hiſce inſtructum mori ingratum. Nam temporibus moribúſque noſtris ignotam liberalitatis tuæ induſtriam, quâ denique defunctum ſuperaſti, qui proſpicere potuit? Reliquias, (ô pietatem!) & iam ſepulti amici oſſa, marmoreo condere cippo fruſtrà conatus, in cælum, vt ſic dicam, excurris; & iacenti proximam, DIVAEQVE MATRI ſacratam aram, ſumptibus tuis decorari iubes, vt, quod mortuo impendere non potuiſti, diuina reciperent. Stabit cum ſæculis monumentum; & ab ipſâ Sarmatiâ auro imbutum PROCHNICI nomen, vt viuentis LIPSI amoribus permixtum, ita ſepulti quaſi cum cineribus conditum, futura tempora venerabuntur; omníſque ætas teſta-

teſtabitur, dignum te fuiſſe, quicum immortalis ingenij ſtudia deſinerent. Sed & dignus tu eras, cui mens tam inclyta abſq; fortunâ cõtigiſſet: nunc dum regale decus maiores tuos illuſtrat, altáque ab origine per Duces de Bybel deriuatus in te ſanguis natales inſtruit; quod neſcienti collatum, etiam virtutibus præſcribitur. Ecce benignitatem ſortis tuæ accuſare malo, quàm exclamare, ô virum fortunâ ſuâ dignum! Sæculi me indignitas impellit; contra quam teſtari numquam deſinam, quantum ſupra fortunæ corporíſque bona, animi virtutes emineant. Nam pænè ceterorum mortalium dum prima tibi vota vltrò obueniſſe conqueror, ſimul adfirmo, propriâ ſic luce te exſplendeſcere, vt talem fortunam facere potuiſſes, niſi accepiſſes. Olim inter Principes fuit, qui par imperio videbatur, niſi

imperaſſet. Nos inuidiæ fatorum obijcimus, ideò ſceptrum maioribus tuis perfidiâ ereptum, ne tu digniſſimus regnares. illis enim te imputare malo, quàm ipſorum facta pro virtutibus tuis narrare: quod ijs ſufficit, quibus nobilitatis ſatis magnum præſidium, languens vita atque ignobile eſt otium. Contrà, te ad verum decus nitentem, ingenij cultus, illáque ſtudia exceperunt, à quibus facilis in omnes dignitates decurſus eſt. Denique vt nihil niſi ſummum eligeres, ſacra placuere; ſanctíſq; altaribus purum admouiſti ſacerdotem. Qui cùm infra dignationem titulus non eſſet, tamen ita totius Poloniæ ſuffragijs certatum eſt, vt paſſ m ſpes ſuas ambitione donarent, nec fauentium aliter vota declinare poſſes, niſi peregrinatione te eriperes. Sed numquam Virtus ſe deſerit; & huius cor-

poris

poris quaſi opacitatem, boni nominis fama, tamquam vmbra, ſemper conſequitur. Italiam elegeras, & in eâ Romam, Reginam orbis. Sed & ibi popularium tuorum te cura ſequitur, Sereniſſimíque Regis fauor inuenit; vt quem Cracouienſis Eccleſiæ clero præpoſuerat, Regni Neapolis legatione ornaret. Quo in munere, an fidem, induſtriam, proſpicientiam; an magis cum ſummis æquabilitatem, cum paribus humanitatem, erga inferiores munificentiam, hîc perſtringam? Iniuria virtutum ſit, coarctare famam; & dignam annalibus memoriam, vnius paginæ anguſtijs ſtrangulare. Te vel ideò, quia vitare ſoles, ſequentur præconia; neque æternitas magis deerit virtuti tuæ, quàm nunc dignitas. Cui grande augmentum vti CAMENECENSES Infulæ nuper attulere; ita tamen ad maiora

adhuc

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA IV. MISCELLANEA POSTVMA.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS MAXAEM. VRIENDTIO S. D.

CARMEN iam alterum à te habeo mi Vriendti, priùs de me (in ijs de Cruce) alterũ ad me, quod recenter nunc & amãter mittis. Vtrumque mihi à se gratum. quídni à te scriptum, homine elegantię & doctrinę veteris, & qui, cum Lucretio

— *Musæo contingwis cuncta lepore*?

sed & ab argumento ea grata, quia aut ęstimationem mei habent, aut amorem. Hoc postremum eximiè, & mittis etiam velut pararium amicitiæ inter nos conciliandæ. Ah mi Vriendti, quàm serò, & quàm pęnè frustrà! Nam nolo erres, ego te à primo illo gustu amaui, & certus sum idem mihi à te factum. Conspiratio quædam inter nos est (palàm video) non studiorum tantùm, sed animorum & iudiciorum. Itaque amicitia ipsa iam fuit, sed tectior: reseranda est & in claram lucem mittenda, te nunc inuitante. Fiat cum bono Deo, & Fidium illum inuoco (siue Sancum à sanciendo vocari placet) me sanctæ & veræ Amicitiæ leges tecum culturum, quamdiu in terris his colam. O multa in

ijs tristia! ô hoc recens acerbum, de fato nostri Gubernatoris! sed cùm sapientiâ ista mitigantur, tum nonnihil & melle hoc amicitiæ, quod gustatum regustare mihi sæpè animus, si te quoque habeo promptum & volentem. Confido, imò scio: & aut neminem in Belgicâ hac noui, aut te ex scriptione tuâ (imago ea animi est) mi Vriendti. Alligemur: en dextram, cedò tuam. Louanij, XII. Kal. Mart. ∞.IↃ.XCV.

EPIST. II. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO S. D.

Debeo vltimis tuis responsum, fateor, si morem communem spectem: non debeo, si aut valetudinem, aut decretum iam meum. Paria vltrà facere in hoc genere, neque lubet, neque licet. Valetudinem prætexui, & verè: quid si occupationes, & interpellationes etiam addam? Iuro tibi amice, mirari ipsum me, cùm dies lapsus est, vires aut mentem mihi ad tam varia constitisse. Sum in hac scænâ, & Fama produxit: sed ego illam desero, & hanc sperno, quam tueri per ista non est tanti.

—— Semita certè
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ:

at virtus in secreto etiam est, imò contagia ista vulgi fugit. In Statio te pergere, benè est. de loco isto, in Siluis:

Lib. v. *Omnia nam lætas pila attollentia frondes,*
Multaque fumosâ signatur lancea pennâ:

seorsum à te sentio. Nã tu ad sagittas refers, de quibus Plinius: *Volucre fecimus ferrum, vt citiùs mors ad hominem perueniret*. Non opinor: ne illud quidẽ, in armamentarijs signatas ab Abascantio, id est seruatas lãceas veteres, & fumosâ pennâ insignes. Quæ mea mens? Critica. errorem scripti arguam, & *Laurea* legam: quod vitij & in Senecæ Consolatione ad Heluiam olim notabam. Hæret nempe cum priori versu, imò versibus, sententia: & Domitiano blandiens, de more, Statius; Vndique laurus & victoriæ, inquit, ab Euphrate, à Rheno, ab Istro: & fasces & pila laureata, lictorum siue speculatorum (qui litteras tunc victoriales adferebant) & *multa laurea signata nigrâ pennâ, siue atramento.* Neque enim aliò, quàm ad epistolas victoriæ indices hęc retulerim,

lerim, è prouincijs solitas mitti. Hoc placet. támen in libro meo scripto cùm reperiam, *Nullaque fumosâ:* suspicari etiam incidit, an non mos fuerit, Speculatorũ lanceas in clade aliquâ & re tristi, pennâ atrâ insigniri, celeritatis simul & funeris notam. Enimuerò tale Scholiastes vetus ad Iuuenalis versum:

—— tamquam & diuersis partibus orbis Sat. III I

Anxia præcipiti venisset epistola pennâ.

vbi commentatur: *Anteà siquid nuntiabant Consules in vrbe* (lege *vrbem*) *per epistolas nuntiabant. Si victoriæ nuntiabantur, laurus in epistolâ fiebatur* (puto, *figebatur:*) *si autem aliquid aduersi, pinna figebatur.* Dixi: iudicabis, & valebis. Louanij, III. Kal. Mart. ∞. IↃ. XCVIII.

EPIST. III.

BALTHASARI DE ZVNIGA, *Legato Regio.*

BENEFICIVM est meminisse te Lipsij, quid appellare & scripto alloqui? præsertim in ijs occupationibus, quę militares & molestæ circumstant, atque vtinam felici mox euẽtu! Multa sperare nos hoc iubent, Deus, caussa, Principes, Fatum Austriacum: sed tamen sic produci obsidionem, nec ex voto, nec opinione nostrâ fuit. Dicam, quod videtur? Vt Teucer ille, apud Homerum, sub Aiacis clypeo latẽs Troianos inuadit & interficit: sic occultos isti tutores & auxiliares habent, quorum viribus opibusque subleuentur. Non nescitis: sed tantùm remedium est, scire non videri: vt nunc quidem est status rerum. Si miles tamen noster perseuerat, nec aliquid turbat; confido equidẽ de vrbe illâ, & ab eâ alijs obtinendis. Sed cura hæc vestra sit, quos ad Remp. Deus ille admouit. nos vt nautę vndis agitati, nõ illas respiciunt, sed in cęlũ & astra oculos tollunt: sic inter turbas medias, ab ijs animũ abducimus, & ad altiora, certè quietiora, applicamus. Libri & scriptiunculę nos habent. inter istas Philosophia vetus, ordine & breuiter à me explicanda: idque in Senecę nostri gratiam, nec tamen solius eius vsum. Alij quoque scriptores lucem mutuabuntur. Epistolæ etiam nostræ plusculæ breui diuulgandæ, & videbis, & (quæ tua harum quoque rerum peritia est) censebis. Ill^me. Domine saluũ te breui, & publica vo-

ca vota in tuto exſpectamus, & cum ſuſpirio optamus. Louanij, v. Kal. anni noui ∞.IɔCI. quem feliciter ordire & decurre.

Ciceronis locus, de quo quæris, ſententiam habet, Duillium non contentum vnius diei triumpho, imaginem aliquam & inſtar eius vſurpaſſe in vitam reliquam: idque in publico, cùm à cœnâ rediret, *cereo funali* (ſic in Cicerone lego) *& tibicine præeunte.* Idem Valerius lib. III. cap. VI. Flor. II. cap. II. & Silius, in his verſibus:

Cui nocturnus honos, funalia clara, ſacerque
Poſt epulas tibicen adeſt, caſtosque penates
Inſignis læti repetebat murmure cantus.

Hæc autem ideò triumphum referebant, quia *Faces* & *Funalia* in eo vſurpata, itemq. *Tibicines* ad ſacra in Capitolio peragenda, & qui cum alijs eius generis præibant. Vulgò non hæc nota.

EPIST. IIII. *Antuerpiam.*

ANDREAE SCHOTTO V. R. *Preſbytero Soc. Ieſu.*

TRISTIS legi de fato, quod oculis tuis eueniſſet: etſi nolim hercules te eâ re triſte. Quàm ab honeſtâ cauſsâ contraxiſti? ſtudia & perpetua diſcendi docendique cupiditas vitium & tabem hanc attulerũt: vt nec meminiſſe eius poſſis, niſi vnà optimi in remp. litterariam animi operæque. Lacæna illa ad filium, ex vulnere claudicantem, *Macte, gradum non pones ſine memoriâ virtutis:* idem in te. oculi cùm negabunt, merita ſuccurrent orbitatis eius cauſſa. Illud te ſeriò hortor, imò & rogo, vti dum Sol nondum plenè occidit, ea quæ in ſcrinijs tuis affecta habes, perficias, & emittas in publicam lucem. Scio pluſcula tibi eſſe. certè de SENECA patre cur omittas aut tardes? Vtile illud ad eloquentiam ſcriptum eſt, & quod in vno velut corpore pręfert tot membra veterum Oratorum: tuus autem in eo labor vetus, & mihi notus iam olim, & laudatus. Quin multa etiã addideris, nec ambigo. quando enim tu ceſſas? Itaque noſtrâ & iuuentutis cauſsâ hæc ede: tum & tuâ, quia gloria te manet, audacter me ſpondente. Etſi vitæ & votorum tuorum modeſtia non eò adſpirat: ſed tamen ſi hanc neglegis, nos vide. Vide & Belgicam,

in quâ cum vno iam aut altero hoc agis; & abit à nobis, mi Pater, melior illa omnis mitiorque Musa. Clausula est, ne claude hæc tua:

Parcentes ego dexteras
Odi, sparge rosas:

quæ suauiter nos & posteros recreent ac delectent. Vale. Louanij, VII. Kal. Mart. ∞.IↃCII.

EPIST. V. *Patauium.*

GVILIELMO RICHARDOTO SVO S. D.

IRATVM me fuisse, atque etiamnunc esse, debeo fateri. Quid? tres totos menses vos abfuisse, & nullum verbum? Imò quartus iam mensis pręcipitabat, & tunc denique de aduentu vestro Dolam. Gaudeo incolumes; doleo & iterùm irascor, sic incuriosos nostri, aut neglegentes. Simile in Italico itinere. venisse in Italiam, Mediolani fuisse, Puteanum nostrum vidisse priuatim, & in publico audisse, ex eius litteris dudũ didici, requiro etiamnunc vestras. Vnas diu pòst sanè accepi, quæ hoc significarent tantùm, Patauij vos esse: cetera prioribus & vberioribus litteris notificanda. Eas non vidi, quibus creditæ sint, vos videte. Ecce, habes caussas iræ, & vel ipso te iudice non iniustæ: nec tamen Achillæam illam putes, * στἐῤῥοτέρην ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ: —— non erit; in doles mea alia, & ad Horatium me scito,

* firmiorẽ in pectore, quàm adamas.

Irasci facilem, tamen vt placabilis essem:

maximè erga tales, quos corde amo, & nec offendãt cùm offendunt. Vnum hoc tantùm, Emendate. Gratum porrò, Patauium allubescere, ipsam (vt commemini) gratam amœnamque sedem, sed studiosorum ingenia siue mores exasperant: nec ea licentia pro boni cuiusquam gustu, non pro eorum item vsu. Sed eò ventum est, artes & studia titulus fiunt, & satis est hunc inscribi. Nostræ hîc res languidæ, lentæ, cum tædio bonorum & pænè desperatione. Quando enim, aut quis exitus? Ordo & compositio apud partes nostras sunt, aut crescunt: nos qui fuimus, aut deteriores sumus. Abijcio publica; in priuatis, solitudo & studia me habẽt, illa quidem etiam inopinata. Nam Balduinus noster mihi & rebus nuntium remisit, & condidit se in cœ-

tum D. Francisci, Deo consecrandus. * Θαῦμα, ἀλλ' οὐ ψεῦδες: res ita gesta, & quidem subitò, pridie nuptiarum quas ancilla parabat, & patrauit. Nobis molestiæ, discursus, scripta, rescripta, & quę non ignoras. Nam inuitissimo auunculo hęc gesta. De studijs porrò, EPISTOLAE meæ iam lucem videbunt, tributæ in *Centurias quinque*. Plures non libuit addere, & vel sic satis exposui me ad ictum. Vestra in ijs nomina: ego vt in animis vestris, quia commeruisse videor, rogo vel posco. Vale mi Richardote; & vel hoc interim scribe, te valere. Louanij, VII. Kal. Mart. ∞. IↃCII.

** Mirum sed verum.*

EPIST. VI. *Patauium.*

PHILIPPO RVBENIO *semper-suo* S. D.

MEDICVS à me abit, ego scribo: nónne hoc lætum? Sanè tristior mihi hæc hiems fuit, & assiduus per eam

—— Διὸς ὄμβρος ὑπὲρ χθονὸς εὐρυπέδοιο.

** Iouis pluuia super latam terram.*

Sed nec publicè aliquid, quod gaudeatis audisse. Quid de vobis? increpabo etiã, & hercules tardi in scribẽdo fuistis, aut, quod malim, infelices in mittendo. Tres menses totos nihil à vobis auditum: deniq; incipiente quarto, Dolam venisse, tum diutulè pòst, Patauium. Binas in vniuersum vestras vidimus: neque illas quidem vberes, quas initio aduentus in Italiam scribitis dedisse. Vestri hîc neglectui eas, aut nos (vt liberè dicam) habent: & alioqui illigantur, & animis distringuntur ad Ostẽdam. Inauspicatum inceptum! cui nec nunc finis, nisi in spe, atque eâ languenti. Italiam autem placere tibi gaudeo mi Rubeni; & magis placebit, opinor, magis intrata. Nam limitem adhuc eius insedistis, imò nec eius propriè, sed Galliæ; si cum antiquis terminare lubet & loqui. Velim autem, vbi tempestiuum erit, de ipso te mihi scribas, quẽ sedulò curo atq; amo, ecquid destinaueris, manere, redire, quàm vitæ viã inire. Apud nos, si sic pergitur, Scythica barbaries breui, & quod nõ dico. Deum meum testor, fastidire me & patriã (venia dicto sit) & vitam pænè adderem, sed CONSTANTIA vetat, & in extremo hoc spatio gressum firmat. Edidi CENTVRIAM vnam ad *Germ. & Gallos*; tres ad *Belgas*, vnamque *Miscellaneam*: his quattuor vltimis nomina etiam

etiam vestra, vt anteà animo, inseruntur. Videbitis, si tamen hęc ad vos perferentur. De *Senecâ* aut alijs, nihil addo:* —— οὐ γὰρ καλὸν (ait diuinus vir) ὑπέρβιον ἰσχεπάασθαι. Valetudo me ligat: & pænè illud iam placet sedetque

* —— μεγάλη παίδευσις ἐν ἀνθρώποισι σιωπή.

Deum precor, mi Rubeni, te longæuum, & in melius æuum, quale ingenium tuum merebatur. Louanij, VI. Kal. Mart. ∞. IↃCII.

Balduinum nostrum, statim à discessu vestro,* ἀποτάξασθαι τῷ κόσμῳ, καὶ πάσαις ταῖς βιοτικαῖς ἡδοναῖς ἢ μερίμναις, credo te audisse. Agit etiamnunc in cœtu Diui Francisci, hac vrbe.

* non bonũ supra vires iactare.

* magna in hominibus doctrina, silentium.

* abiunctũ à mundo, & omnibus vitæ voluptatibus aut curis.

EPIST. VII. *Cracouiam.*

ANDREAE SCHONAEO I. V. & S. Th. Doctori.

LANGVOR me habebat, nec ab eo promptus eram ad scribendum: tamen me fecit tuus amor, mi Schonæe, quem in litteris ita palàm, quàm si in ore atq; oculis, ostẽdis. Itáne procul, & in illis quoq; regionibus ego, id est litteræ amãtur. Nam quia libasse eas censeor, vos in me inclinatis: gaudentem, & libentiùs quò eundum est euntẽ, quòd spem relinquam doctrinæ in Europâ hæsuræ, quæ vos etiam in vltimo eius limite adspexit, imò arctiori amplexu sibi iunxit. Deus bone, quis bono & veteri æuo de vobis hoc sperasset? cũ horror illîc & squallor, nec nisi Martis sedes, & incolis cordi * —— πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνή. Quàm mutastis? & humanitate, elegantiâ, omni cultu animi, prouocare audetis lętissimam quamque gentẽ. Mirus Prouidentiæ ordo! & cælestis ille agricola has illasq; partes excolit, & velut nouales quosdã agros, alternis serit. Quid Græci, quid placẽt sibi Itali? Gręcia & Italia nuper in Galliâ, & nunc in Germaniâ aut Sarmatiâ reperiãtur. Macti estote, applaudimus: & tibi priuatim mi Schonæe, qui vtraq; oratione, solutâ & ligatâ, potes pollésque. Vidi enim; & ipse ille qui attulit Comes Teuczinius, lumen & decorem infudit, nobili stirpe atque animo iuuenis, & qui crescit in laudem vestri regni. Hac quoque parte vos beatos! apud nos in omnia alia studia nobiles versi, & inuoluit eos * —— πολέμου κλόνος αἰὼν ἄπαυστος. Sed frui Comite vestro

* bellum & discordia vindex.

* belli sine fine catena.

vestro diutiùs, mihi votum fuisset, linguâ diserto & prompto, mente & iudicio bono: sed via eum trahebat. me languor sistit, non aliquis nouus, sed ille vetus, & qui in tam pertinace luctâ deijcit, vel supplantat. Bonâ fide, ego ire me sentio ad metam: quid mali aut noui?

——— omnes vna manet nox
Et calcanda semel via leti.

Tu longùm longumque vale mi Schonææ, & optimas ibi artes propaga. Louanij, postrid. Idus Mart. ∞. IↃCII.

EPIST. VIII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO S. D.

CENTVRIAS à me cape, & in ijs te lege. Sæpiculè, sed non toties quoties in animo te memoro & gesto. Non lubet profari ἔπη ζι τήχη, neque me decet: sed tamen quę iam inter Epistolas sunt, quæ famam habere nunc & olim possint. Neque enim omnes: & quasdam non iudicio meo edo, sed alienæ ambitioni (apud te liberè) aut & amicitiæ dono. Tu si es, quem cupio & censeo, & addam, scio, compotem me iudicij tui fac: id est censuræ. Non est sera emendatio, & altera editio est in manu. De publicis sileo, & linguam mordeo: tamen populariter ruinas video, & ille Iupiter

*Μάρψει δ' ὀξέως ὅς' αἴτιος, ὅσε καὶ ὐτί.

Ordine corripiet, qui caussa est, qui neque caussa est.

Feramus, & vno verbo, PHILOSOPHEMVR. Vale V. R. & Cl^me^.
Louanij, Kal. April. ∞. IↃCII.

EPIST. IX. *Mediolanum.*

IACOBO RESTAE V. N.

AMICA atque diffusa scriptio tua, etsi in morbo, ad respondendum impulit: neque animo contractiùs, etsi manu fortasse fiet. Nam hanc ęgrè, illum alacriter ad te moueo & mitto, libenter apud tales hæsurum, & vel ætatem acturum. Prudentia & virtus tua (non blandior) ex ipso characterismo scriptionis tuæ innotuit: neque opus testimonijs vel productione Puteani nostri fuit. Itaque amicitiam libens volensque tecum

pango

pango: fouendam deinceps litteris, colendam etiam officijs, quę intercapedo quidem hęc locorum admittit. Nam bonę & antiquæ fidei in his talibus sumus: vtinam & ingenium, aut opera eius, quæ tu æstimas & attollis! Enimuerò qualiacumque, cara tamen habeo, quia me carum vobis talibus reddunt. Vt perseueres mi Resta, ego rogo, & ambire me quod ambiebas subsigno. Louanij, Kal. April. ∞.IↃCII.

EPIST. X. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO S. D.

HEVS tu, inclamo. Itáne de salute meâ solicitus, vt nec verbo inquiras? Ad extremam lineam pænè redactus fui: & vbi à te cura aut solatium? Sed, quod ipsa scriptio excitatior tibi dicat, iterùm meliusculus sum, & virium aliquid ac spirituum recepi. Antuerpia me vidit, nunc Bruxella, sed & Hallæ, ac votum hîc Diuæ Virgini (disce è Carmine) persolui. Vides me arma suspendere, & otium moliri. Toto certè animo, in hoc turbido & ambiguo statu rerum: cùm meditari & firmari satis est, aduersum imminentia aut præsentia mala. Quid priuatim? vidistin' qui me lacessant? improbus & imperitus aliquis (vtrumque verè dixerim) ab Italiâ: qui glaucomam ob oculos obijcit, velo libri antiqui. O meum risum! scio, & publicè testatus sum (nam respondi) nihil eius esse, & mantellum diligentiore inquisitione huic mẽdacio detraxi. Totum sanè scriptum, si quis inquirat, —— *apinæ tricæque, & si quid vilius istis.* Tamen, vt dixi, respondi: sed ita me Deus, cum pare impare cõpositus, & Gręco verbo,* χύτρα καὶ πέτρα οὐ συμφωνεῖ. Indignor, non homini qui scripsit (ambigua sanitas eum excusat:) sed qui legere & æstimare etiam præ se ferunt, quadrante non emenda. Ipsam rem dico: & cùm cogito, pænè pœnitet respondisse. Eò ventum esse? vt pro benefactis & promeritis conuicia & calumnias referamus? Nam cum poëtâ:

* —— τὸ μὲν λάχομεν γέρας ἡμεῖς.

Beata in secessu vita, sed & in tenebris: quoniam reuerà pauci qui, non dicam præmia, sed iudicia laboribus nostris donent. Feramus: & cum Theognide sentiamus,

* *Olla & petra non côueniunt.*

* *hæc talia præmia nostra.*

 * Εὖ ἔρ-

* Fac benè, sed tibi fac. quid famæ præmia quæris?

* Εὖ ἔρδων εὖ πράττε. τί κ' ἄγγελον ἄλλον ἰάλλεις;
Nobis, inquam, viuamus, Deo & nobis morituri. Valere te cupio, mi optime Villeri: nam de rep. nec verbum lubet addere: à te tamen audire. Louanij, Idib. Iunijs, ∞. IↃCII.
Wingio Canonico mihi percaro ſalutem dico.

EPIST. XI. *Lug. Bat.*

GERARDO BVYTEWECHIO S. D.

LIBENS intellexi de vxoris vtero grauido, libenter audiam (Deus breui faciat) de ſoluto & leuato. Sit hoc gaudium tibi, ſit tuis, & ciuem aut ciues paullatim patriæ dones, bonos è bonis. Sed quid tu ita nihil de alijs? an non epiſtolas meas vidiſti? in ijs vnam alteramque ad te, aut de te? Plures non libuit, temporum metu, & ne beniuolentiæ ſpecie noxam noceam. Quid autem de ijs ibi cenſent? quid Scaliger? quid etiam agit? Breui & libellum pugnatorium videbis, quo Italo reſpōdi proteruiter incurrenti. Inuitus hercules, ſed amici protruſerunt. nam libello quidem eius, ſi examines, nihil ineptius aut imperitius: tamen applaudunt quidam, quibus ſuaue ſit vmbram aliquam luci huic fieri. Iudicia! & tempus eſt deſinere me omnis ſcriptionis, ſi hæc obtinent. Vale mi amice, cum Tuâ, & futuro Tuo. ita Deus (iterùm rogo) donet. Louanij, Idib. Iunijs, ∞. IↃCII. Parenti vtrique ſaluere & gaudere.

EPIST. XII. *Antuerpiam.*

FRANCISCO SWEERTIO F. S. D.

LIBENS tuas litteras nunc vidi, è quibus quæ apud partes noſtras feruntur aut iactantur omnia didici. Nam Demetrianas cùm lego, ipſos & eorum ſenſum videor audire. Neque ambigo apparatus & vires aliquas eſſe: an tantas, an in tempore, & quod caput eſt, feliciter exſerendas, ſuſpendo, & optimo magiſtro Tempori committo. Quod de Italo meo ſcribis, & te auidè exemplaria exſpectare, videbis breui (nam & breuis libellus eſt) ac ſimul eius imperitiam. nam impudentiam omitto, quæ mundo innotuit: per me autem, illa. Equidem nihil minùs libenter

benter facio,quàm repugno,etiam læsus, etiam in facili & iustâ caussâ: sed hîc æui gratiâ aliquid dicendum fuit. quia plerique fauent contra nos dicentibus,& sine examine,pedibus in partes illas eunt. Retrahendi sunt, & vel inuitis oculis fulgor veritatis inserēdus. Audacter dico,qui mea leget,quales sumus,illum & me norit. At de Britannicis iudicijs, risi. Etiam N. (doctus & industrius vir) me miseratur? Ego illum,si seriò ita sentit: & omnis doctrina vetus & vera,nugę & ludi sunt;aut talia habenda à modicè doctis, quæ scripsit LVCIVS meus dicam, an Apuleij? Satis hîc. ego in scripto repressi,& Europæ ostēdi futilia hæc iudicia nec nauci esse: nec pænè Pygmęum imponi in colosso. Tacitus & ego (liberè,liberè dico) non sumus ad hos arbitros aut Censores. Sed iterùm de republicâ. quæ me hac æstate solicitum habet: tu si quid audies (& audis) scribe,sine præstationis periculo, & vt audies tantùm. Vale mi Sweerti, Louanij, VIII.Kal.Iul. ∞.IↃCII. Tuam saluto,& prolem crescere voueo ac valere.

EPIST. XIII. *Tornacum.*

IOANNI BVCHAERIO *Doctori Theologo.*

POPVLAREM tuum,& nostrum auditorem Vacquerium, libens vidi,magis quia à te veniebat,& litteras etiam,id est pignus affectus tui,ferebat. Amo & æstimo te iamdudum,nec à temporibus iudicia mea pendēt,quę Ratio format,illa ęterna, & à fluxu casuum euentuumque non suspensa. Vbicumque es, quocumque munere aut fato,scio te BVCHAERIVM esse, id est virum seriò probum & doctum, & amore taliū dignum. A me præsto,tu redde, ab affectu quidem merenti. Iste,quem vides, vester est: commendo, nec onus tamen impono, qui scio te in externo solo esse,& alienæ sæpè gratiæ indigere. Sed vultum atque animum exhibe: sufficit: nec Deus ipse vltrà poscat. De Galliâ autem vestrâ, quæ ista sunt? quis non misereatur gentis, in quiete inquietæ? etsi caussas tamen intimas nos dissiti parùm scimus, neque cupio equidem, nisi quatenus posteris opus sit tradi. Dies hoc dicet. te Reu[de] & Eximie Domine, inter ictus Fortunæ stare cupio,& te nixum ac Deo, spernere quidquid as-

ſultat, vt fluctus quoſdam aquæ abeuntis, & alludentis non lædentis, vbi robuſtior materia occurrit. Louanij, Kal. Iulijs, ∞. IↃCII.

EPIST. XIIII. *Valentianas.*

HENRICO D' OVLTREMANNO, *Senatori.* S. D.

ET libens, & iudicio feci, quòd tuum nomen Centurijs noſtris inſeruerim: boni militis, & vel inter Triarios, vt ſic dicam, accenſendi. Non amor hoc ſolùm in me, ſed eruditio tua & ingenium poſtulant, clara & rara inter meos Belgas. Itaq; meritò feci, & doleo pluries non fuiſſe: quia nouum & nuperum ſcilicet inter nos commercium hoc litterarum, etſi amore non nouo. Quod autem nunc ſcribis de Arriâ illâ Pæti, & laudem eius & factum meum probas, ô quàm mihi gratum! O quàm non plebeiæ mentis talia hæc iudicia! Nam ſunt qui aliter, inter graues etiam viros, & nihil nos mirari niſi noſtrum, id eſt Chriſtianum, volunt. Quæ & ipſa herclè miranda & ſuper-miranda fateor: ſed quæque ſuis finibus & æuo claudenda, & aliâ atque aliâ lege vel adſpectu laudanda ſunt. Vt inter gentiles, quis ex vtroque ſexu, quis ex omni natione, ſuper hanc Arriam iure ſe attollat? Et ſtili mei penicillo factum hoc vnum eius ſatis expreſſum cenſes: ego ambigo, & dicam magis adumbratum. Certè illa lux præſtringit ingenij aciem, nec plenè etiam admittimus, nedum vt efferamus. Simile in Martialis vltimo verſu tu iure notas: nec eſt pro robore fæminæ in omnia conſtantis & inuictæ. Sed ô tuum ingenium, & ſimul vbertatem, in reformando! teſtor Genium, admiratus ſum. Triginta quattuor ſenſus (tot adnoto) pro vno ſubſtituiſti: & quoſdam argutos, & altos. Placent maximè iſti,

Si ferrum hoc refugis, hoc mihi Pæte dolet.
Hunc cape, libertas hîc tua Pæte ſita eſt.
Pæte feri an trepidam vis iuuem & ipſa manum?

Nec alij degenerant: etſi Martialem excuſet, quòd robore iam expreſſo, affectum illum & caſtum amorem coniugis voluit etiam notatum. In Coreti noſtri fato dolui, non dolui. Nemo bonus optet peſſimo hoc æuo eſſe diuturnus: & neſcio an de altero optet.

optet. Monumentum ei à te positum placet: atque ecce versus etiam meos repono, sed alterius rei, quos hîc inclusi. Te nunc animo, etsi ab alloquio auerto. Vale V.C. Louanij, VII. Idus Iul. ∞.IↃCII.

EPIST. XV. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRO LINTRENSI *Doctori Theologo.*

EPISTOLAM tuam, quam affectus solus expressit, accepi, & curam in eâ mei amaui. An possim aliter? vice parentis in me afficeris, & solicitè de valetudine non quæris solùm, sed iuuas. Consilia enim suppeditas, nec à ratione absona, & vsurpanda profectò, si imbecillitas illa & defectio virium etiamnũc me haberet. Sed nuntio tibi, quod gaudeas, meliusculè esse. Antuerpiam, Bruxellam, Hallas profectus fui: & vel ipsa peregrinatio, vel Diua illa Virgo, quod libens credo, me recreauit. Sanè Patronam eam iamolim adoptaui & colui, & sensi variè auxiliarem. Votum quod ei voui & solui, hîc habes. De scriptis meis, polliceri haud multa possim, nec magno labori adhuc subsistere: tamen conficere quædam animus est, iamdiu affecta. Interuenit etiam nescio quis Italus (transfuga & malarum partium, vt audio) qui publico scripto me lacessiuit. Aliquid reposui, & me mittente breui videbis: etsi non magnum aut valdè serium, sed talibus vel ipsorum caussâ respondendum est, vt desinant vanitatis, & quod non sunt ne esse se putent, aut putẽtur. Quod ad *Catonem* attinet, certum nec illum nec prisci æui auctorem esse, imò nec Ausonij in eo stilum aut ingenium agnosci. An ille tamen, quem sagaciter eruisti, videndum ac pensitandum est. De me, certè nihil nunc adfirmem: hoc tantùm, coli te in isto animo & amari. Louanij, VI. Idus Iulias, ∞.IↃCII. cùm hostis castris nostris propinquus esse nuntiabatur, id est nobis: etsi de consilio eius nihil etiam liquebat. Nostri in tuto, si tueri se satis habent: in pugnæ discrimen rem mitti ego nolim, & ratio fortasse mecum.

EPIST. XVI. *Gandauum.*

MAXAEMILIANO VRIENDTIO.

APAGE, plurifariàm in epiſtolâ, etſi amicâ & gratâ, peccas, *Scipione* iſto te niti dicis. túne? qui alteri trepidanti apud me potes ſcipio eſſe. Peream, iterumque peream, ſi non te inter primos meos Belgas ab elegantiâ ingenij & morum æſtimo, & quod ſequitur, amo. Nempe oſtendiſti, inquis: & me in Centurijs illis, vt capite cenſum, habuiſti. Erras mi Vriendti, iudicio inter Claſſicos te cenſeo: ſed quid factum? vnam epiſtolam ad te ſcribere memini, ea quæſita nuſquam cõparuit, & Audeiantius qui mihi à manu eſt, bonę fidei iuuenis, querelam & pænè dolorem in eo meum dicet. Men' tui pudeat? quem iactare & oſtentare apud exteros etiam velim, debeamque: & meruiſti. Emendabimus, & quamquam à te vitam & famam habes, tamen ſi non te, affectum erga te (ita viuam) ad poſteros propagabo. Mitte, ſodes, exemplar epiſtolę illius, ſi tanti fuit vt ſeruares. Italo in me iniurio nuper reſpondi: videbis, &, ſcio, ridebis. Tuum Carmen in amatum mihi Symbolum & ANTIQVOS MORES, nimis libens legi: ama, ama & illos ô Vriendti, & me, pectore eos teque amantem. Saluto Hardwynum noſtrum. Louanij, ipſâ horâ pęnè quâ tuas vidi. prid. Idus Iul. ∞.IↃCII.

EPIST. XVII.

NICOLAO MONTMORENCIO, *Toparchæ Vendeſio.*

DVPLEX beneficium accepiſſe me interpretor, & ſcriptionis tuæ, & doni quod miſiſti. Ipſa profectò ſcriptio grata, primum ſed firmum teſtimonium animi tui ſic in me affecti. Quid de bono dicam? breuiter ſed fideliter, cariſſimum eſſe & à ſe mereri. Materies, quę pietatem, id eſt caput virtutum, an omnem virtutem dicam? tangit. Quiſquis eâ caret, aut neglegit, quid veri nõ dicam Chriſtiani hominis, ſed hominis habet? Ad eam nati omnes, nos quoque peculiari Dei gratiâ inſtituti ſumus: teneamus & amplectamur, vnicam quietis hîc ancoram, vnicum ad perpetuam ſalutem viaticum & viã. Ego verò tanto

carius hoc tuum habeo, quod vti fruique cottidie eo cogito, & domi vel in ædibus sacris habere hoc precationum vel meditationum instrumentum. Hortatore me nō eges: est nobis & omnibus: testari tamen possumus, laudabiliùs aut vtiliùs operam tuam poni non potuisse, nō si Patriæ aut Principi vitam & sanguinem impenderes: ô quàm meliùs Deo, & cultui eius progagando, hunc animum, hunc stilum! Nobilissime Domine, valere te, & semper hoc agere, Deum precor. Louanij, Idibus Iulijs, ∞. IↃCII.

EPIST. XVIII. *Amstelrodamum.*

HENRICO LAVRENTII SPIEGELIO S. D.

CERTE animum meum tetigit tua scriptio, & corde profecta amicitię commemoratio, quę inter nos fuit. Fuit? imò est, atque erit, quamdiu alter nostrûm erit. Significas autem de consorte vitæ & thori, quam iterùm tibi is adiunctum: & quid dicam aut suadeam? Priorem tuam vidi & noui, probam, modestam, & tui planè ingenij: de istâ (si iudicio elegisti) idem mihi sperare datur, & Deum rogo vota nostra adimplere. Magna res est, vt inquis, in istud mare se dare, in quo fluctus, vēti, procellæ interdum: & ipsa res coniugij, priusquam animi coëant, molestias & auersiones suas (interdum & contentiones) habet. Mirum cogitatu, quòd Deus homini solatium & leuamen fæminam dedit; sępè autem contrà est, & nescio quo naturę vitio in pœnam & noxam abit. Absit vt tibi eueniat, qui miti ingenio amorem prouocas: & si melioris animi aut sanguinis aliqua contigit, cælum in terrâ hac (vaticinor) habebis. Vt tua nunc ætas & prudentia sunt, iudicio elegisse debes: affectui si obsecutus es,

Non illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimeræ

Deus hoc nolit; & in extremâ ætatis metâ spatium decurrere det cum gaudio, & ex prole etiam, si in Fati tabulis ea scripta. Quod voues de coniunctione & colloquio iterùm nostro: vtinam esse possit, vtinam vel spes sit! Sed cùm tempora video, quę supremus ille Arbiter disponit & ordinat, vereor vt hîc videre

inter nos vetemur, non tamen amare & animis iungi, quod facio, & à te fieri deposc o. Vale mi amicissime Spiegeli. Louanij, vi. Idus Sextil. ∞. IↃCII.

EPIST. XIX. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO V. R.

EN libellos nostros, inspice, & ride. facies certè in altero, vbi res & verba eò ducent, &, fallor, aut paris mei stupor. Lusimus hoc irritati, non tamen irati: quod scriptio ipsa dicet, in quâ lepidi aut amœni aliquid, vix asperi aut amari. Quid autem exigas aliud? non fuit ille hostis cum quo statim & collato pede pugnaremus: velitandũ verbis fuit, & velut præpilata ista dictorum spargenda. Reuerà enim nihil ille nisi *φύσημα καὶ μόλγος: nos dispunximus, ventũ eduximus, iacet & flaccet. De meis ista: in tuis, querebaris nuper de onere, quod nouum munus imponit. Videris deponere velle: nec dissuadeam, vt * φιλήσυχον καὶ φιλήσυχον illud ingenij tui noui. Sed deponere; id est cum pace & veniâ Principum: nec abijciendi ius tibi cense. Tua hoc prudentia moderabitur. quæ vtinam & in publicis nostris luceat! Nam ista quò eunt? quid si Galli etiam se miscent? Timeo, quod prouidi omnes: & eueniet, si vera quæ de occultis illis coïtionibus narrantur. Si quid certum habes, significa, me ama, & vale. Louanij, v. Idus Sextil. ∞. IↃCII.

*inflatio & vtris.

*tranquillitatis & quietis amans.

EPIST. XX. *Valentianas.*

HENRICO D' OVLTREMANNO S. D.

CARMEN tuum in Senecam accepi, bonâ fide, bonum. Vtar, sed quando? quando, inquis, Seneca tuus prodibit? Definire non possum, vt hæc sunt tempora, sed & vt mea valetudo. Nónne illa vides ad Martem omnia, non ad pacatas nostras Diuas? Iamdiu quidem ea turbida, sed nunc maximè,

Nunc mare, nunc siluæ
Thrëicio Aquilone sonant.

Vides exercitus & instructas vtrimque classes: & nos in medio aut propinquo, ab euentu pendentes. Nónne hæc sunt, quæ

—— *vitæ*

—— vitæ rationes vertere possint,

Fortunasque tuas omnes turbare timore?

Sunt, si vulgum spectes: à quo tamen iamdiu electione & iudicio me excreui, Virtuti & Constantiæ propior, & externa ista leui & spernente oculo delibans. O si valetudo tantùm mihi firmior! nihil me turbet,

Non si terra mari miscebitur, & mare cælo.

Hæ cogitationes meæ aut interna exercitia sunt, mi d'Oultremanne, quibus me firmo aut erigo: &, sine prouocatione aut iactantiâ, in Fortunam accingor.

Quò me fata trahent, virtus secura sequetur.

Sed cum Enniano Neoptolemo, *Philosophandum, verùm paucis.* Libellum hunc vides: an & is pro philosopho? An non melius ex alto despicere, & nec audire quidem pueros istos vagientes? Fortasse. sed nec illud inutile, semel qui simus ostendere, & illos ad Delphicum illud ducere, vt *Se norint*. Feci, iudica, & seriò amantem ama. Louanij, XIX. Kal. Septemb. ∞.IↃCII.

EPIST. XXI. *Lucemburgum.*

F. PHILIPPO BOSKHIERO, *Ordinis D. Francisci* S. D.

FATEOR & agnosco culpam, quæ videri potuit, & non fuit. Silui ad tuas, sed quâ caussâ? morbi an lãguoris, qui tenuit & ad beata loca (ita sperabam) pænè traxit. Deduxit inquam, non traxit. nam cur inuitus è vitâ abeam, in quâ manere nihil inuitet? Procellas & nimbos vides, vt in noui orbis quibusdam damnatis insulis, sine pausâ perpetes; vides & vitia magnis auctibus crescere: vides ipsas delicias nostras & meliorum mentium, dico litteras, cursu non gradu abire. Itaq; pransus paratus eram, vt ait ille: Imperator tamen in statione etiam manere iussit; & nutui eius audiens esse debeam, nõ solùm decreto. Eidem tu mi Boskhieri, qui corpore difiũgeris, nec vultus aut sermonis mei copiam habere doles. Cur autẽ? in exiguo ista sunt: animis adesse atque hærere possumus, & testor te meo carum esse. Scripta tua faciunt, in quibus non imitatio, sed imago mei, & pęnè ego. Affectus in eo tuus elucet: sed & ingenium, qui tam feliciter quod vis potes. Adolescentem à te commendatum vidi, af-

fatus sum paucis: sed in ijsipsis paucis agnoui ingenuam mentem, & melioribus natam. Qui has fert, dedi & libellum à me ferendum, nouitium nostrum fœtum. Ridebis pugnantem Lipsium: quo nihil (verè dicam) mitius: sed, vt poëta ait,

Sæpè etiam instanti læsa repugnat ouis.

Et caussas rescripti alias publicè dedi, leges, & me amabis, & quod adhæret, precibus iuuabis apud Numen, cui cottidie facis. Ita salue R. P. & mihi percare. Louanij, XVIII. Kal. Sept. ∞.IↃCII.

EPIST. XXII. *Græcium.*

MARTINO ANTONIO DELRIO *Presbytero Soc. Jesu.*

TV ad extremas Germaniæ oras, ego nuper ad illas Fati vltimas relegatus videbar: iterùm viuo (sic loquendum est) & semper in te meus amor. EPISTOLAS nostras vidisti? te in ijs, etsi alia duabus etiã Centurijs seruantur. Nam partiri me vides, & in quamq; Centuriam plures annos velle insertos. Quid autem hoc tui silentij? ægrotas, fastidis, an (quod abhorreo) cõtemnis? Vidistin' illa Itali, qui proteruè me lacessit? hîc Rescriptum meum habes, breue sed forte, aut fallor, & tibi ac cuicumq; bonæ mentis iustum probumque. O petulantiam simul, & inscitiam! De æuo quid sperem nescio, cùm has exerrationes video, & probatas etiam, quibus ego probari me pretium censebam. Quid est? mens me aut illos deserit? an bonâ fide, & liberè, melior ille doctrinæ Genius Europam nostram fugit? Hæc priuata: publica in metu, & nobis proprio. Hostis adfuit, equitum peditumq. vi succinctus: vigilarunt Principes, & ille abijt, alibi vires (vtinam pari fortunâ!) explicaturus. Vobis quoque Bellona vestra, sed fatali hostium ignauiâ parum etiam damnosa. Deus ita porrò donet, & optimos illos Principes saluos auctosque velit, te imprimis mi Pater. Scribe, scribe, aut irasci me non dicam, sed posse. Louanij, XVII. Kal. Sept. ∞.IↃCII.

EPIST. XXIII. *Bruxellam.*

PETRO LA-TORRIO, *Quintanaduenas.*

SCRIPTIO & animus tuus mihi grata: è quibus illa in me affectum, hic in virtutem & ſapientiam præfert. Perſeuerare te, in iſto maximè, id hortor mi La-torri: quo fine in vitam veniſſe nos, & diuinâ illâ imagine ornatos, non ignoras. Conſulis me de itinere tuo, an manſione. Breuiter, mihi manſio placeat: & vbi meliùs, quàm apud domeſticum illum tuum magnum doctorem? Auunculum dico. cuius prudentia, virtus, etiam doctrina mihi nota. Ad illius Scæuolæ latus hæreas, & affectum eius tibi pignora: quod non aliâ re magis facies, quàm ſtudio & promptitudine diſcendi. Quid ſi etiam (ſed de eius conſilio) de vinclo aliquo iugali cogites? Quod ætas tua non abnuit, ſed nec vtilitas: ac ſæpè, vt noſter Tacitus, *matrimonium ad maiora nitenti decus ac robur fuit.* Sed de conſilio, vt dixi, eius à quo pendere debes, &, vt cum Lucretio hoc dicam,

—— ad cuius numen nutumq́ue moueri.

Habes ſenſum meum, ſed compendio: multiloquium & occupatiunculæ & natura mea refutant. Louanij, VI. Kal. Septemb. ∞. IↃCII.

EPIST. XXIIII. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^to S. D.

IVRE extollis liberalitatem Arſchotani Ducis: rara eſt, & apud noſtros pręſertim populares. qui quiduis magis in pretio fortaſſis habent, quàm id cui pretium non reponant. Sed ita mores & iudicia: cum quibus pugnare me iubet, quiſquis ad ſcriptionem vocat. A quâ, vt iſta omittam, valetudo tamē ſatis auocat; non illa nunc quidem abiecta, ſed non iterùm per ſtudia (ſatis ſenſimus) abijcienda. Libellum noſtrum non diſplicuiſſe, gaudeo: hoc ſcio, æquis & iniquis arbitris hominē illum repulſum & reuictū. Alius exorietur, & iam audio: eamus, & hoc fine laboremus. Omitto: de rep. magis angor animi. Grauiam relictā diſceſſu, an fugam dicam, noſtrorum hîc audimus. Adfuit mihi

ex Italicis copijs vir nobilis & doctus, qui narrauit visa. Quid autem de Brabantiâ nostrâ speres, si illam & quæ adhæret (Buscumducis, & reliqua Geldriæ) amittimus? Consilia nostrorum iamdiu non capio: qui spem totam in Pluto reponere videntur, sed vtinam non cæco! A Galliâ pax & serenitas iterùm nuntiantur: palàm quidem. quæ in animo nubes aut nimbi aggregentur, nunc suspicio, actiones posteà dicant. Valere te, cum Tuâ, mi Vwene amicissime opto, & Robianum illum nostrum saluere. Louanij, VI. Kal. Sept. ∞.IↃCII.

EPIST. XXV. *Lutetiam.*

IACOBO AVGVSTO THVANO, *Senatus Præsidi.*

FRATRIS tui filium, & in eo THVANOS vidimus, id est, magnorum illorum virorum nō stirpem solùm, sed mentem. Multa in eo comitas, virtutis & doctrinę amor, & qui breui sermone se planè in pectus nostrum immisit, & vt sic dicam, illatebrauit. Nec tui affectus nos celauit, etsi olim cogniti: sed sic perseuerare & viuere, id quoq; gratum, & à tali teste, audire. Vtinam illa tua consors viuat! quam abisse, nunc deniq; mihi auditum. De inualetudine olim aliquid: sed exitiabilem fuisse, hoc fugiebat. Scissem, & solatij aliquid à me habuisses: an & eguisses? Nam tuus IOBVS domi, & à te, omnia dicta aut dicenda suppeditabat. In historiâ tuæ gentis & Regum te pergere gaudeo, & quàm materia & silua rerum cottidie crescit? Illa nupera coniuratio prodigiosa fuit; exstincta ab Hercule: quando nostra hæc bella? Lenta, pænè dicam perpetua:

Et vereor ne tarda priùs per membra senectus
Serpat, & in nobis vitaï claustra resoluat,

quàm ponere aut remitti videamus. Te & vestrum regnum obiter semel vellem, & acre atq; internum votum est: an damnabor eius, nescio: sed cupiens sum, & tui amans, Vir Amplissime, cum Casaubono, quem saluto. Louanij, VI. Kal. Sept. ∞.IↃCII.

EPIST.

EPIST. XXVI. *Madritum.*

LVPERCIO LEONARDO ARGENSOLAE S. M. *ex animo* D.

O AMICAM tuam ſcriptionem! ô elegantem & eruditam! Et pararium tu etiam alium quæras meo amori? Mihi crede, vel alter hic titulus iungat & adſtringat: quid vterque, & ſic eximius? Imus, imus quò nos trahis, & amicitiæ ac fidei dextram reddimus porrigenti. Tibi tantùm? imò & fratribus tuis duobus, quos ab eadem duplici notâ commendas: & vt nunties ijs de affectu meo mutuo, hoc rogo. Mi Luperci, tales Geryonæ plures in Hiſpaniâ nobis ſint, regnũ teneant, ſed in litteris: quoniam illud ſceptrorũ magnanimo dicto ſpernis. Sed quò pauciores ibi, magis fortaſſe lucetis, ſicut in nocte clariora illa aſtra. Quod autem hortaris me ad edenda porrò quæ concepi & affeci, ac nominatim veſtrum Senecam: velle non abnuo, vtique de iſto, quem amo & æſtimo ſuper omnes (audebo dicere) Sapientiæ doctores. Gloriamini. & quamquam Hiſpania illa multa pacis decora tulit,

Nil tamen hoc habuiſſe viro præclarius in ſe,
Nec ſanctum magis, & mirum rarumque videtur.

Itaque iure operã ei damus, & adminiculamur, quà poſſumus: ſed inualetudo tardat aut ſuſtinet, tum & ætas mea frigus iam & ignauiam habet. Quid etiam? aſſidua triſtitia hæc tẽporum, bellorum implexa ſeries, animum non erigit: imò ſapientiâ & conſtantiâ opus eſt, vt à lapſu teneamus. Sortem noſtram, etſi diſſitus, audis: & niſi adamantinus es, miſeraris. Vobis gratulor in illâ pace ingenium atque has artes colentibus: & vt diu liceat, Numen precor. De conſilio tuo ſcriptionis, & vt mare illud Pacificum ſiue Mortuum (ita eleganter iocaris) nauiges ac teneas, omnino probo ac conſuadeo: ad noſtrum iſtud Arctöum ſi venis, pericula ſunt, & nec Vlyſſes tutò nauiget:

—— ita perfurit acri
Cum fremitu, ſæuitque minaci murmure pontus.

Tuta, tuta, id eſt vetera, & me eorum amantem, ama. Ego te & tuos fratres, certò & *fide antiquâ.* Louanij, IIII. Kal. Sept. poſtridie quàm tuas vidi, ∞. IↃCII.

EPIST. XXVII. *Bruxellam.*

NVNNO MENDOZAE V. N. *& Principi à cubiculo.*

RESPONSVM hîc habes ad amicam, similiter elegantem, & eruditam (hæc iungenda sunt) Lupercij epistolam: qui à se meretur amorem, sine vllo interprete aut proxenetâ. O virum veteris Genij, & melioris æui! Has scintillas epistola eius iacit, quibus me quidem in amorem sui accendit. Sed respondi, & titulum adieci, quem tu in magno ponebas, AMICI LIPSIANI: verè ita sum, & ero, qui sic virtutem, doctrinam, & elegantiam amant. Plures modò Hispania vestra nobis donet! quod fiet, cùm Deo visum, & Parnassus ille qui in Græciâ exaruit, frondes & aquas suas in Iberiâ proferet & fundet. Opto, opto: nos & vos beatos! Quod scribis porrò, in ipsis castris mentem & affectum tuum ad me isse, gaudeo & repono tibi seriò, nec immemorem tui aut incurium Lipsium egisse. Sed heu, quam parum adhuc ex voto militares nostræ expeditiones! Quid in Fatis sit, nescio: sed in caussâ optimâ spem talem non desero, & quamquam tarda aut ambigua ea videtur, vindico & ad bonos bonam traho. Deus adfirmet, & te Ill^me Domine, seruet. Louanij, III. Kal. Septembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XXVIII. *Mechliniam.*

PETRO PECKIO *Consiliario.*

LAETAM mihi tuam epistolam! ex animo fateor: à tali, & sic scriptam. In alijs curis studijsque fuisti, sed felicitas & altitudo ingenij tui fecit, vt optima semper amares; nec hoc tantùm, sed haberes & potireris. Rarâ hodie sorte. & ferè qui ad res aut negotia se donant, artes aut elegantias, id est animi illũ cultum, neglegũt: tu vtraq; iunxisti, & quid nisi Mercurium cum Mineruâ? Nam Marsyam me appellare, dedecet: & ille eloquij & simul lucri Deus foro potiùs, meâ quidem designatione, præsit. Sed extra omnem iocum, prudens simul atque elegans es: & tales nobis ad reip. clauum sedeant & gubernent. Veteres vestri Iuris consulti nónne tales fuêre? omnium confessione, qui vetera no-

ra norunt: nec ego de bono aut felici ſæculo ſpero ſiue ſpondeo, niſi iterùm antiquemus. Diuiſio iſta artium ſcientiarumque ab imbecillitate noſtrâ eſt, & eius confeſſio: vos iſti, melior progenies, iterùm connectite,

——quod numquam ſine perniciali
Diſcidio potis eſt ſeiungi, ſeque gregari.

Quid te horter? ſi dehorter, tamen facias, & vis optimæ naturæ, id eſt melior in te vel apud te Genius, peruincat. Quòd autem & meis libellis eò te duci ſcribis, benignitatis tuæ eſt.

——ſic Cereri ſua dona merumque Lyæo
Reddimus, & diues prædæ tamen accipit omni
Exuuias Diana tholo.

Non, inquam, iuuant te noſtra, ſed delectant. Quo fine & iſta accipe, recenter in Italum quemdam (ſi nomen non imponit) reſcripta. Ille in me, vt videbis, petulanter incurrit: excepi, oppoſui, & ſcuto ſaltem me defendi. En noſtra præmia! quando rudem accipimus, an nobis damus?

———ſuſpiro ruris amœni
Riuos, & muſco circumlita ſaxa, nemusque.

Liceret frui menſes an annos paucos, ante mortem! Sperare vix dat iſta Belgicæ

Fortuna, ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax:

& tu quoque, opinor, vides & doles. Sed ite triſtia. in amore tuo acquieſco, quem vultu & ſermone nuper, nunc ſcripto affirmatum, rogo te, iterumque rogo perſeuerare, in amore & cultu tui meriturum. Louanij, VIII. Idus Septembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XXIX. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO S. D.

ITANE filiam tuam abijſſe? abijt. Dolorem dediſſe? dedit. Ferenda tamen hęc ſunt mi amice, vt omnia quę diuinitus immittuntur, & Æternæ illi legi ſeriò ſubijcienda hæc voluntas. Nemo hominũ eripuit, non vis alia aut caſus: ille tantùm, cum quo nec pugnare poſſis, nec iuſtè de eo queri. Ius ſuum tenet in dando, & adimendo. Plures liberos habes, ſed in ijs quoque Fa-

tum

tum idem poteſt polletque: vtere tamen & fruere (longùm ſpero) dum indulget. Habe, vt amiſſurus; amiſeris, tamquam habeas. Quomodo? ſuaui memoriâ retinendi ſunt; & hoc ipſum quod fruiti ſumus, in lucro & beneficio ponendum. Ingratus ille, qui præteritorum oblitus, pręſentia tantùm cogitat aut futura. Imò, quod Philoſophi dicebant, certiſſima illa voluptas eſt, quæ fuit. Amplius mi Morete. Deus ſine ſolatio te non reliquit: non fuit tibi vnica. Vt igitur tunicam ſi amiſiſſes, aliam ſumeres & te eâ tegeres: ſic nunc fac, pro filiâ ereptâ aliam ſubſtitue, imò & filios, & certam iam poſteritatem nepotes. Amabas quæ periјt, ſed & reliqui ſunt quos ames. Itaque vt concludam, dolere tibi licet (quis parenti abnuat?) mærere non licet; lacrymare, ſed non plorare. Inter exempla roboris, vnum Plantinum tuum meumque cogita: quem ego in eiuſmodi caſibus nõ fortem ſolùm, ſed pænè durum vidi, * —— ὡσεὶ κέρας ἢὲ σίδηρον. Imitare, tuam ſolare: quod & ego conatus ſum epiſtolio adiuncto. Louanij, VII. Idus Sept. ∞. IↃCII. Aula hîc fuit, Præſes Richardotus in meâ domo.

* vt cornu aut ferrũ.

EPIST. XXX. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO SVO.

TRISTIS audiui de morte Hadrianæ ſororis tuæ. Illiúſne, quę ante paucas ſeptimanas vegeta & valida hîc fuit? quę florem primum adoleſcentiæ ſuauiter oſtendebat? illius. Vides mi Morete, quàm fata ordinem non ſeruẽt, & quos vota ac ſpes noſtra vitæ longę deſtinabant, eos abripi, & ſuperſtites relinqui languentes aliquos aut ſenes. Philoſophemur, & de nobis quoque cogitemus, hodie fieri poſſe, quod intra decennium aut luſtra aliqua ſolet. Nihil eſt tam certum, quàm incertum illud mortis. Itaque Ægyptij olim ſapienter, qui *Domos* has noſtras, *Hoſpitia* appellabant; *Sepulchra* autem, *Domos*. Nam mora quàm breuis ſępè in illis eſt? quàm in iſtis certa & ęterna? Imus, & ibimus: pauci cogitant, niſi cùm in metâ ſunt, & iam iuerunt. Tu hæc & plura tibi, ſed & parentibus ſubijce: matri maximè, quam ſcio dolere in hac iacturâ, vel potiùs mærere. Iacturâ, pęnè eius propriâ: & ſolatiũ vel auxilium in hac habebat, maiuſque

quę ſperabat. Sextum Tomum Annalium accepi, atque illud ſollenne, Gratias dico. Vale. Louanij, VII. Idus Sept. ∞.IↃCII.

EPIST. XXXI. *Bruxellam.*

PHILIPPO ARENBERGIO, *Baroni Seuenbergæ.*

SICVT aſpectus tuus nuper gratus iucundusq; mihi fuit, & videre hanc indolem ad alta & honeſta omnia natam: ſic nũc tua ſcriptio, quę me in iudicio illo & honeſtiſſimâ opinione tui vehementer confirmauit. Genus vtrimque inclytum, & ſtemmata Regum Principumq. præfers: ſed quàm ea ipſa illuſtrare aut ornare ſtudijs Virtutis & Prudẽtiæ potes, ad quæ adſpiras? O nobiliſſime adoleſcens, huc te dona: & cetera externa aut aduenticia eſſe cogita, hæc animi ipſius propria, & ęterni illius æterna bona. Et iam viam ingreſſus es, quæ rectà eò ducat, imò multùm in eâ progreſſus: ſed hoc (da veniam) monenti mihi crede & obſequere, vt nõ ad delectationem aliquam nudam iſta referas, ſed ad finem fructumq. duplicem, quem adſignaui: Virtutem dico, & Prudentiam, ſumma in humanis bona. Sicut floribus alij ad odorem aut adſpectum vtuntur tantùm, apes etiam ad mellificium: ſic ſedulę mentes debẽt, in fructum & vſum traducere ſtudia hæc litterarum. In quibus, vt tua nunc ætas & conditio eſt, Hiſtoriarum lectio vel primum locum ſibi vindicat, vtile ad rempublicam, & conſilia actionesq. dirigendas, inſtrumentum. Adhibe. & Iuſtinum, me ſuaſore, lege velut variarum rerum, gentium, temporum compendium: tum & Plutarchi Vitas, in quibus ſummatim Gręca & Romana habes. Liuium deinde, Polybium, alios licebit adiungere: & cum æuo creſcente non peritia ſolùm & iudicium, ſed & amor creſcet legendi cottidie & diſcendi. Hæc olim palæſtra & velut gymnaſium Principum erat, ante ſuſceptam rẽpublicam, in ſuſceptâ: & vt alia exempla omittam (ſexcenta ſunt) vnius Theodoſij Iunioris eo ſuggeſtum. Is de die quidem, iam Imperator, militiæ, Senatui, iudicijs, & vno verbo negotijs vacabat: noctu autem ſtudijs librisque ſe dabat, candelabro ita affabrè & ingenioſè facto, vt ſponte oleum in lucernam inſtillaret, nec miniſtris aut interpellatione opus haberet, ad lumen alẽdum aut producen-

Vide Sozomenum in Præfat. Hiſt. Eccleſiaſticæ, & lege.

D dum.

dum. Rarum magnumq. exemplum est, vobis magnis imitandum: fac Perillustris Domine, & in tenebris istis rerũ quasi sidus te datum cense, ad lucendum & dirigendum. Mea scripta, quæ Illmus Parens tibi dedit, siquid eò faciẽt, gaudebo: & magis, si te perseuerare in optimè cœptis audiero, nec abduci ab eâ, quæ mundo huic imperat, Vanitate. Louanij, IV. Id. Sept. ∞. IↃCII.

EPIST. XXXII. *Valentianas.*

HENRICO D' OVLTREMANNO, S. D.

O TVAS epistolas! amor eas insidet. ô tuum carmen! venustas & eruditio commẽdant. Mi d'Oultremanne, iamdiu est cùm vulgo te excerptum vidi, sic sublime ferri magis & magis cognosco, cùm admouemur. Parco dicere, non sentire. O patria, quę ceteris abundas, quàm virorum hodie sterilis aut inops es! Videmus, dolemus: & posteri etiam, vereor, dolebunt. Nam litteræ, aut cultus iste omnis animi (Phœbum me puta) intra lustra bina aut terna, non nisi nomen & vmbra erũt. Eò magis tu & similes (etsi quàm pauci similes?) eminetis, & arcto vinculo itis me iunctum: neque nos

Supremâ citiùs soluet amor die.

Hæc benignè, sed & candidè: & ne vmquam mihi aliquid ex sententiâ, nisi hæc EX ANIMI SENTENTIA dixi. Sed heus, túne ad nos? inuito, & rogo. videam hospitium quod melior ille animùs insidet, mortale immortalis. Aula hîc iamnunc, & alij hospites, non ab Helicone, aut nostro fonte illo madentes. Res non ex voto, vt scis, tamen vultu constant; & vt cum poëtâ dicam,

Gloria mixta malis, afflictæque ambitus aulæ.

Terror hîc nobis, & discrimen etiam incumbunt: CONSTANTIA alleuat, & Prouidentiæ alligat:

Crux est si metuas, vincere quod nequeas.

Ad carmen tuum redeo, quod auribus meis inerrat: edi & viuere dignum, seu viuo ipse, seu non viuo. Nam seposui & adgregaui ijs, quæ à morte etiam velim (& sola illa quidem) vulgari. Tu mi d'Ouldremanne,

—— cui liquidam pater

Vocem

Vocem cum citharâ dedit,

his talibus, verè scitamentis Musarum & bellarijs, pascere atq; erigere nos perge. Pascor & erigor enim, quò rariores istę Diales epulæ à meis Belgis. Nam ab exteris, non nego, offerũtur interdum. Tu me semper, semper amaturum, ama. Louanij, prid. Idus Septembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XXXIII. *Bruxellam.*

Maxaemiliano Vignacvrtio V. N.

EPISTOLAM tuam libẽs vidi, legi, etsi querelis mixtam, sed quas amor tuus in pietatem & virtutem, & me quoque, temperarit ac lenirit. Doleo equidem in Aulâ te sic iactari: sed Aulam cùm dixi, quid miri est? Mare qui intrat & nauigat, fluctus expectat; qui Aulam, hos motus. Illud suauius, cogitare de Franc. Balduini, magni sanè viri, scriptis eruendis & concinnandis: fac mi Vignacurti, & rem publicam ac posteritatem hoc munere auge. Quod in extremo autem de meâ etiam illâ Pręfatione est: non offendor libertate: absit: sed audi tamen quod res est, & ratio approbet, talia illa scribi non vt testimonia, sed incitamenta. Monemus magis qui esse debeant, quàm testamur sic esse. An nouum fit? Traianum tu illum (etsi egregium Principum) credis tu fuisse ad Plinij laudationem? Idem in alijs: & Reges aut Principes cùm laudamus, nõ adulamur, sed per ambages & flexum ducimus, quò nos & bonum publicum velint eos ire. Ego tuum ingenium, & in purâ virtute asserendâ purum animum amo; vtinam æuum ita sit aut fuerit, vt induamus & vsurpemus! Spem non video, & tamen tecum & te amo: tu me mi Vignacurti. Louanij, XI. Kal. Octobr. ∞. IↃCII.

EPIST. XXXIIII. *Bononiam.*

Gvilielmo Richardoto S. D.

VLTIMAE tuæ me delectarunt, bonæ mentis atque etiam dictionis plenæ. Amplecteris virtutẽ, & quæ eò ducit, doctrinã, & pręcepta nostra sarta tecta habes: quæ nuper in litteris repetij, affectus magis mei testandi, quàm vsus tui caussâ. Etsi

cur non repetam atque ingeram? Sicut matres, quæ pueris bellaria & fructus in ſinum ingerunt, ſolicitè ſuccingunt ne excidant: ſic nos ſatagere conuenit ne pereant, quæ optimè monita olim inſinuauimus, & nunc per litteras renouamus. Quod probas & gaudes de reſponſo in LVCIVM, fecimus & fortè an iam videris: haberes certè me mittente, niſi ſarcinas iſtas curſores tabellarij ferre grauerentur. Sed reſpondimus * μεγαλείως καὶ γενναίως, vt in iſtos decet, qui non niſi remoræ Bonæ mentis ſunt, & Virtutis ex profeſſo hoſtes. Itaque vt leones, aſpicimus, & contemnimus:

* *magnificè & generosè.*

* ——— κύνες δ' ὑπὸ καγχαλόωσι
Πυκνὸν ὑλακτιόωντες.

* *canes autem gannire videbis, latrantesq; vnà.*

Fratrem tuum reducem auidè exſpectamus: pater hîc adfuit, domum meam honeſtauit, & hoſpitem magnum mihi dedit. Ad publica ibat cum Principe, ô vtinam læta! Sed quid tibi dicam? patria iacet, affligitur, & per ſeditiones iſtas (quæ iam in morem, & pænè dicam laudem verterunt,

Prô curia, inuerſique mores!

periclitatur aut perit. Deus ſuſtentet, te mi optatiſſime Richardote nobis ſeruet, & oculis atque amplexui meo iterùm ſiſtat. Louanij, x. Kal. Octobr. ∞. IↃCII.

EPIST. XXXV.

HADRIANO SAISSEVALLIO, *Gallo, domi nobili,* S. D.

PARANTI abitum, quod petieras, mitto, atq; adeò partem animi tecum mitto. Fateri debeo, comē te, & cum modeſtiâ ſuauem, in omni conuictu fuiſſe: quod gratiam tibi vel amorem apud me aliosq; peperit, & pariet quò hæc & te feres. Iſta à Naturâ habes bonâ tibi parente: perge Diſciplinam addere, & ſerijs ſeuerisque etiam ſtudijs animum formare. Germaniam inſidere te ſuadeam, & probitatem illic natiuam videbis & grauitatem: adſume vtraque, nō in tuâ gente ſemper (vt nunc æuum) reperiēda. Habet hoc commodi peregrinatio, quòd fas per eam miſcere mores & temperare. Vt autem in Muſicâ è diuerſis vocibus concentum quærimus, & probamus: ſic in vitâ, è varietate harmoniam. Sed & alius fructus. Ingenia quædam tranſla-

translata proficiunt. & vt fæminæ interdum, antè steriles, alijs viris iunctę concipiunt: sic illa fœcundantur mutatione, & sub alio alioq; doctore. Perge cum Deo igitur: qui te meo voto sospitet, & bonum clarumque reddat.

TESTIMONIVM.

QVICVMQVE HAEC LEGETIS,
OFFICIA, CVLTVM, SALVTEM DEFERO.

VIRI *boni est virtutem amare & adiutum ire, sicubi ignota ea est, vel testimonij & subsidij eget. Quod promptè in isto V. N.* HADRIANO SAISSEVALLIO, *atque etiam meritò, facere me profiteor: quippe qui eum ab annis pluribus nouerim, consueuerim, & virtutis semper, antiquæ pietatis, doctrinæ & humanitatis repperetim peramantem. Quisquis noscet propiùs & accedet, idem mecum fatebitur, nec ei testimonium istud scriptum. Sed sicui subitò occurrit aut obijcitur, vt solet; præsertim cùm nunc peregrè ad mercatum optimarum artium eat; hunc rogo fidem nobis habere, istum amare & fouere, affectu illo & auxilio dignum. En me sponsorem, non pœniturum eum si quis benignè complectetur aut faciet: me etiam creditorem, & in accepti tabulas beneficium hoc relaturum. Scripsi & signaui*

Louanij, VI. *Kal. Octob.* ∞.IↃCII.

Iustus Lipsius Professor, & Historiographus Regius.

EPIST. XXXVI. *Lugd. Bat.*

CAROLO CLVSIO S. *Maximam* D.

O MEVM Clusium! iure sic appellem, & in hoc exsultem. Constanter & acriter valdè me amas, nec scriptio solùm tua, sed res & munera adfirmant. Iterùm dico, Meum. Quid autem ego? hilum in affectu non cedo, & semper Clusius mihi in animo, sępè in ore. Deus fecisset, vt habitatione iunctiores fuissemus: multa conuersatio & voluptas comitata essent. Nunc vetus illud obtinet, Deum sequi & obsequi. Quę de re Christianâ publicâ in Pannoniâ nuntias, haud læta vsquequaque sunt, aut mixta: imò nūc terrores meri, & fugæ, & cędes. Illa Alba-Regia

nuper recepta, iterùm erepta est, promiscuâ omnium qui inerát cæde, aut seruitute. Tartarorum vis ingens in Daciam irruptura sperabatur: copijs nostris exiguis, & lentè etiã paratis. Hæc longinqua: in propinquo nobis turbæ, nec bellum solùm sed seditio affligit. Eritne finem his videre, & semel optatam illam faciem Pacis? Numen faciat: ego te illîc & amicos. Quod ad scripta tua reliqua, doleo in morâ hominis, nobis amici. Monebo hercules, & vt publica ea faciat publicâ omniũ nostrûm, qui doctrinam amamus, caussâ. Illud in clausulâ iucundũ, de vigore oculorum tuorum in hac ætate, mirando mihi & inuidendo. Heu, vbi ego sum? quattuor lustris minor cęcutio; & nisi vitrea auxilia subleuent, vix legam aut scribam. Pænè indignor: & magis, quia veteres hac alleuatione vsos non lego. Atquin & illi nónne assidui in studijs? Quid dicam nescio, nisi sortem sic nostram esse: ferendam igitur, & te mi Clusi ætatem amandum. Louanij, IIII. Kal. Octob. ∞. IϽCII.

EPIST. XXXVII. *Antuerpiam.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO *suo* S. D.

EQVIDEM gaudeo patrem in tua vota, & mea consilia, consensisse. Non tamen quia tua vota, sed quia de plano ita iudico, id fore ex re & vsu tuo. Adnitere, ne opinio hæc nos fallat; & peregrinatio tibi sit, quod debet, morum & vitæ formatio ac magistra. Inprimis autem, mi Baroni, modestiam retine, & ad te subinde, inter vana aut vaga illa redi. Sicut currus in præcipiti aut decliui fune retinentur, & se sistunt: sic animus debet, vbi quæ allubescunt aut inuitant. Talis Italia erit, ô pulcherrima & cultissima terrarum! sed Sirenas & Circas etiã illic cogita, & esse quæ videas, sed & vites. Plura à me audisti, aut & in meis legisti: non itero. fiduciã in ipso te habeo, quem Natura ad Virtutem & Modestiam genuit: ne degenera, & ipsum te ac nos audi. Ecce litteras ad nostros illos, quibuscum viuere te iuuet atq; expediat: aliud si in re tuâ possim, pete, & factum puta. nam seriò te amo. Louanij, III. Non. Octob. ∞. IϽCII.
Deum ductorem & tutorem tibi precor imo corde. Scribe de viâ,

viâ, si vacat, & cùm illic eris: non deero respondere, & consiliari atque auxiliari, si opus.

TESTIMONIVM.

EXTEROS *& non plenè & certò notos tralaticia humanitas nostra commendat: quomodo non istos, qui è domo, disciplinâ, & velut sinu nostro prodierunt? In ijs est* IO. BAPTISTA BARONIVS, *vir nobilis, ingenio & moribus laudatissimus, & cui ego vel liberos meos (si Deus dedisset) similes esse exoptem. Quadriennium circiter apud me egit, ad aliena loca it visendi discendique gratiâ: comitor eum beniuolentiâ, & hac etiam commendatiunculâ apud amicos. Videte & excipite libentes, obsecro, vel meâ caussâ: paria fecero in re simili aut aliâ, sic iustè & honestè rogatus. Testor & signo*

Louanij, III. *Nonas Octobr.* ∞. IↃCII.

I. Lipsius Professor, & Historiographus Regius.

EPIST. XXXVIII. *Bononiam.*

PHILIPPO RVBENIO SVO S. D.

ANTE dies octo scripsi, itero in occasione, quia Baronius noster ad vos abit. O quàm libens! tam libẽtes illum vos videte, & suscipite: quod eius & meâ caussâ confido facturos. Velit contubernio etiam vobiscum iungi, & pater cupit: potestis, donec Roma vos alteri subdit. Facite, me petẽte. Adolescentem nosti, commodum & comem. De patriâ ille dicet, aut fama iam dixit. O rẽs tristes! * κεῖται πάτροκλος. Medicina tamen illinc exspectatur, an non sera: Comitem Fontanum venturum mussant, nostros abituros: sed adhuc mussant. Intereà hostis Grauiâ potitus, Buscoducis imminere dicebatur, solitariæ iam & pænè desertæ. Pars exercitus in seditionem (sollemni iam more) lapsa, ferrum & ignem nobis minatur. Hostes iudicati sunt decreto Principum: nondum vindicati. Vndique nobis terror: quem pellere Philosophię præceptis conor, & Senecam ad Heluiam matrem (de Exsilio est) publicè eo lectum. Ite tristia. in priuatis ijdem sumus. Lucio illi Apuleiano respondimus, vidisse po-

* Iacet Patroclus.

ſe poteſtis. Alia vix cogito, ſubduci tempus eſt & viuere nobis ac mori. Louanij, III. Nonas Octobr. ∞.IↃCII.
Hæc ſcripta etiam D. Præpoſito ſunto, ad quem ego nuper vberrimè: ſaluere nunc opto.

EPIST. XXXIX. *Lugd. Bat.*

FRANCISCO RAPHELENGIO SVO S. D.

EXCVSARE te ſilentium tuum mi Raphelengi video, an & probare? An ipſi tibi, non dicam mihi? Ab affectu hæc querela eſt: & niſi ille eſſet, non requirerem affatus iſtos litterarios, qui me fatigant, nec ſinunt iuris aut quietis meæ eſſe. Sed amo te iam olim: & quia hoc, curo: & vtrumque, deſiderium excitat audiendi de abſente & ſciendi. Sed mitto præterita, & dono: excuſa vnâ re, vt emendes. Epiſtola quidem hæc tua copioſa, & ante oculos mihi poſuit peregrinationes tuas omnes, & pleraſq; actionum. Quid ſecutus ſis, video: otium & quietem, quâ ingenuę mentes capiũtur, internâ tamen ſemper aliquâ actione & motu. Fratris mors reuocauit: id eſt Deus. pare, & fatis obſequere, & perſonam ſuſtine quam impoſuerunt. Deſerere te hoc munus, ab auo iam transmiſſum, mihi nõ placeat: niſi nimis ſapere tibi placeat, & ideò non ſapere, quia nimis. Vbiq; locorum quies eſſe animo deſtinato poteſt, in Baijs medijs, in Alexãdriâ, aut Româ: & ſemper ab externis ad ſe redire fas, qui illa nõ ęſtimat, & hęc amat. Ego munus meũ in publico fungor, colloquia varia & vana etiã habeo: vna ambulatiũcula in horto aut mœnibus me mihi reddit, & in Elyſijs campis, id eſt tranquillitate, reponit. Qui locis iſta alligat, fallitur: etſi eligere mallẽ, ſi copia eſſet: ſed mores, opes, fata prohibẽt: & ijs obſequi igitur, ſapiẽtia eſt, & cogitare ſe hominẽ non Deum eſſe. Ipſi Genij munia ſua & leges habent, nec errant liberè aut otiantur, ſiue operantur. Sed de peregrinatione. iudicia tua ſcribis ſuper Italiâ, Germaniâ, ô mihi proba! Omnino ita eſt. conueniunt in illo genere, qualitate aliâ differunt quam exponis. Pauci hæc ita iudicent: tu macte. Sed & Belgicam noſtram quod ante oras omnes terraſque Europæ ponis; nec aberras. illa ſuperat, ſi homines, induſtriam, comitatem, mores, bona terrę nata aut inuecta reſpicis: ſuperat, inquam,

inquam, nec Europæ ſolùm tractus, ſed orbis vniuerſi. Vnam Sinarum ditionem excipio: ſi vera, quę de eâ famâ ferũtur. Scire iam poteſtis, quia veſtri, ſtrenuâ & felici temeritate, ad ea quoque loca, vt audimus, equis ligneis vehuntur. Vtinam pax modò hanc noſtram reſpiciat! quod vix iam vouemus, adeò non ſperamus. Alioqui huc te vocem, & viuere & mori in genitali tuo ſolo, in oculis noſtris, aut non longinquum, velim. Vide, & ſuſtine etiam: ſi fortaſſe Deus, præter ſpem aut ſpeciem, aliquid miſertus noſtri donet. Nam mihi crede, in electione cuiuſcumque loci diſcrimen eſt: aut inibi, aut à te, aliquid mali turbæque erit: exemplum à Plotino Platonico cape. Ille vir ſapientiâ inclytus, eius & quietis ſuę ſtudio, Romam reliquit, Campaniam elegit, aëre, copiâ, fructibus, delicijs celebrem: & vbi pax immota (illo quidem æuo) & nec metus belli erat. Iuit, inſedit: quid factum? Conſilia humana Fatum vicit, morbus totum corpus inuaſit, membra & nerui riguerunt, oculorum orbes caligarũt, & putre denique corpus ſanguinis corrupti vitio cõtabuit. Vbi es humana prouidentia, aut electio? Vides, mi Raphelengi, hominem humana vbique pati: locum non excipere, ſed animum vincere. quem fas ſemper exerere, & quietum ac modeſtũ ſine peruicaciâ aut arrogantiâ ſapere: quod facere te hortor, & pro amore in te rogo. Itaque de domo aut alijs, nihil feſtinare ſuadeam: maturè & circumſpectè omnia. quia, vt ille ait,

* —— φρονεῖν μὲν οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφαλεῖς. * *haud tuta celeris eſt prudentia.*

Vale mi Raphelengi, cum fratre Iuſto, & ſorore. Louanij, XI. Kal. Nouembr. ∞. IↃCII.

De Pollione noſtro, triſte quod nuntias. De morbo audieram, à te de morte. Singulariter amaui: ſed quid eſt? decuriam amicorum hoc anno amiſi, ſiue præmiſi. nam & ego ſum in curſu.

EPIST. XL. *Bruxellam.*

GVILIELMO GREVIO *Nepoti ſuo ex ſorore* S. *optat.*

ACCEPI primas tuas litteras, quibus oſtẽdis aliquid in ſtudijs doctrinę te promouiſſe. Pro ætate, non queror: induſtriam adiungi velim & incitatum animum, qui ad optatam nobis metam te ſiſtat. Quid metam? ſemper hîc in viâ ſumus,

 &nul-

& nulla ætas, nullum ingenium, ad vltima Scientię aut Sapientiæ perducet. In Deo hæc perfectio: sed nos nempe imago eius sumus, & ideò conniti pro captu & viribus debemus accedere proximè, & referre illum in nobis ac circūferre. Nam in exemplum nati sumus, atque etiam auxilium: iuuare nos, tum alios, & æstimare vnius corporis membra esse. Magnus hic orbis est: sed vna ciuitas. conspiremus in mutuos vsus, & ad hanc rem à pueritia aptemur. Tua nunc hæc ætas est: in palæstrâ es ad discendum & exercendum: excitare ô meus sanguis, & me quoq; ad instar aliquod propone. Vides tot annos nō mihi vixisse? laborasse & operatum esse reip. voce aut scriptis? Sequere. atque vtinam diem videam, quo spes alluceat te per hæc & illa veterum vestigia iturum: mea, & pænè me, impendam, vt apparatum & instrumenta habeas, id est libros & doctores. Etsi de doctore, iam curauimus: habes virum præter vulgus doctum, & tui amantē: audi, sequere, obsequere, magis quàm ipsos quibus vitam debes. Nam nasci vulgare est: benè institui, altera vita est, & quæ ad Æternam illam ducit. Vota apud te DEVS OPTIME MAXIME concipio, vt quoniam me prolis exsortem voluisti, hunc è Sorore (nimis olim carâ) nepotem ad veræ doctrinæ & virtutis studia ire patiaris, aut potiùs impellas: nobis solatium & gaudium, tibi gloriam, alijs lumen & exemplar. Fiat, & tu contende, aut iamnunc abdico te & sepōno. Louanij, prid. Non. Nouembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XLI. *Francofurtum.*

MARQVARDO FREHERO J^{to}.

MELLI mihi fuit, ex interuallo regustare tuum amorem. Coràm fecerā, cùm Francofurtum me fors duxisset, etiam mox per litteras: abiunctio deinde longior, & meæ an tuæ occupationes interpellarunt. Si vis, illuc redeamus, & exserat se amor qui in pectore hæret, & ab eo numquam exsulauit. Tua intereà vidi, & in ijs te redamaui: præsertim illa Historica, quæ blattis & tineis tu inuidisti, & è situ eruta illustrasti. Vtile opus, magis quàm hæc recentia, & turbida quædam velut musta, passim nobis à crudis studiorū ingenijs propinata. Ad metam litteræ

litteræ properant, & nimia fœcunditas ista vires exhaurit, si lustrum etiam vnum alterumque manet, Constantij SAPHYRVM iamnunc lustraui; nec de gemmâ aut sculpturâ scio, te in eâ artificem & variè cęlatorē agnosco. Benè, quòd nostro VELSERO inscripseris: & cui amanti magis aut intellegenti? Vir magnus est, vel maximis comparatus; & BOÏCA eius iam vidi, nondum legi. Nos nescio quid philosophamur, quò ætas & Genius ipse meus vocant: nec scio an alijs, sed nobis (ô quàm decorè aut vtiliter per hæc tempora!) philosophamur. Te amamus, & amaturi sumus, melioris animi & iudicij virum: tuam etiam MARGARIM, tuâ; Vtenhouij, eius caussâ. Talis illa mulierum non mereatur? dissuauior: sed castè,

——fuge suspicari
Cuius vndenum trepidauit ætas
Claudere lustrum.

Louanij, postrid. Non. Nouembr. ∞.IↃCII.

EPIST. XLII. *Antuerpiam.*

HERIBERTO ROSWEYO *Soc. Jesu.*

LEGI tuas, & quæ è Batauis adiunctæ. Ad has in tempore respondebo: nec enim est quod properari poscat: & ipse scriptor mihi notus, non quidem ab illâ primariâ notâ, & amicitię tesserâ, id est Pietate. De Oratiūculâ illâ meo nomine vulgatâ, quid miri est? sic lubet ludere, imò non ludere sed rem facere, Typographis dico. Eorum instinctu, & malitiâ deinde se præbente, præclari isti fœtus oriuntur: quorum illum nuperum quàm in ipso pęnè partu exstinxerim, Epistola mea ad Senatum Francofurtensem, iam publicata, dicit. Simile in isto, inquies. Nō faciam, quis finis sit? magis prouocem his oppositionibus: nec meum est, sed Principum, his falsimonijs mederi. Gladio aliquo iustitię rescindēda ista, igne Decreti abolenda erant. Viderint, qui habenas tenent: ego per ista non deterior, ne turpior quidem apud eos, qui sanâ mente sunt, nec nobis iniquâ. Aliorum scabies facilè suscitatur his frictionibus, fateor: pruriant, garriant, me pausarium non habebunt. Sed de Oratiunculâ illâ, scito etiam non nouum esse, est ipsa, quæ ante decem annos pu-

blicata, à me refutata aut reiecta publicè in ijs De Cruce, AD LECTOREM. Vale V. R. & P. Rectori ex animo à me salutem. Louanij, postrid. Non. Nouembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XLIII. *Brugas.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo* S. D.

EPISTOLAM prò te vidi, & scito me doluisse. Nam auidè te exspectabam, iamdiu non visum, & in animo tamen gestatum: atque ita me Deus ille in superis locis, vt ego te hîc conspici cupiebam. Caussæ tamen dilati aduentus (non enim omissi) quia iustæ videntur, querelam desino: & gratulationem potiùs nuptijs amatæ sororis tuæ subiungo. Deus velit eas lætas faustasq; nunc & in posterum esse, & proles etiam, familiæ vestræ fulcra. Floret ea, & cælesti quodam fauore adsurgit: sit longùm, & vos quoque pergite mereri. Apud me non es, sed meus etiamnunc es: itaque curo, & monita mea interuenient, spero, semper grata. Ab animo certè meo debent. Vidisti Italiam & oras exteras, multa in frontem pulchra & splendentia: redi identidem ad vera & interna bona, atque ijs te exorna. Aula te nunc habebit, aut habet: aula: id est, quantumuis composita, in quâ vana & splendentia multa sint, sed fallacia, & fuco quodam circumlita, introrsus vacua aut praua. Nosce, & te excerpe, & vera ac solida illa affecta. O quàm me, magis te, iuuet, si Senecam interdum legas seriò & scrutêre! Quàm ille te firmet contra lapsus, & res omnes pretijs suis doceat æstimare? Scio in hac ætate non omnia talia gustum habere: sed te volo esse eximium, & à meâ disciplinâ profectum, incedere velut exemplum. Bella est elegantia, & comitas ista morum: quis nescit aut negat? sed Sapientia si adiungitur, & eius mater aut proles Modestia, quantum decus accedit? sic vt auro, à gemmâ. Satis. audi & ama ista, ac me tui peramantem. Louanij, XVI. Kal. Decembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XLIIII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *semper-suo* S. D.

MIRATVM me in lectione litterarum tuarum dicam? licet. Iratum? non licet: & tamen pænè debui, in opinione de me, tam alienâ à me, & quæ in somnio caput hoc numquam inuasit. Ego migrem? ego Leodicum? Nam quâ caussâ? Res turbidæ sunt, scio: nisi mutamur, deteriores etiam futuræ: quid tamen ad me eximiè, vt ante alios, & præter alios, de abitione cogitem, id est fugâ? Ego verò à vitâ potiùs, quàm vt sic ab honesto, & illâ CONSTANTIA, quam stilo illustraui, & factis nõ obscurabo. Heus tu, quisquis tibi auctor (bonâ veniâ etiam illius, quem reuereri me scis) à vano sumpsit, aut à se pænè dicam, sumpsit. Nihil rei, nihil sermonis, nihil cogitátionis. Possum me purgare planiùs? Vnum hoc nunc tamen habe. Si res prorsum ad vltima, id est ad incitas eant, libenter me Leodicum sedem refugij lecturum, vrbem Deo & religioni iamolim amicam, in me pronam, &, quod inuitet, viris aliquot egregijs prudentiâ & doctrinâ insessam. Habes de istâ re, & quidem Sibyllę dictis veriora. De publicâ, piget scribere, an & pudet? Vbi consilia? vbi vel vmbra prudentiæ, in re præsertim militari? Ridentur vetera, & nos eorum amantes: sed ij qui amplectuntur, quàm nos rideant, & verberent etiã, vides. Audi iterùm aliquid, quasi à Sibyllâ aut Marcio. Quamdiu in nouis istis, id est vilibus & prauis manemus, melior & altior Fortuna nos despiciet, nec Victoria alas suas huc vertet. Vrgebunt illi, *accipiter velut molles columbas.* Omitto non læta: cum Pantino sentio, nec sentio: remedio locus est, si morbum agnoscit æger. Si non, Belgica per me esto

Victima nil miserantis Orci.

Vale mi optime, & constantem me inter omnes fluctus (ita videbis) constanter ama. Louanij, XIII. Kal. Octobr. ∞.IↃCII.

EPIST. XLV. *Antuerpiam.*

IOANNI WOVERIO SVO S. D.

VENISTI? mihi nondum, nisi videro. Ades, amplectar te & teneā, & animos ac sermones vnà misceamus. Quando facis? anni mihi, dies: magis quàm pupillis istis

—— quos arcta premit custodia matrum.

Gaudeo Italiam, Hispaniam, Galliam, denique & Batauiam vidisse: in hac vltimâ illum quem amo. Et amari te ab eo nuntias, volenti & credenti. Sed ista & alia coràm: reperies me capite semicanum, aut certè mento: animo fortem, corpusculo, vt soleo, id est Augusti verbo *betizantem.* Veni, veni, refice hoc, & illum auge: quod rogare me dicam, an iubere? Vtrumque, neque vindictâ etiam te manumisi. Domum meam nosti: caue in aliam, & hoc quoque ego ac mea (nosti illam Iunonem? ne offende) iubemus. Louanij, postrid. Kal. xbris, ∞ IↃCII.

EPIST. XLVI. *Harlemum.*

GERARDO BVYTEWECHIO S. D.

LAETVM auditu de tuâ prole, mihi qui amicus sim; quid tibi qui pater? Euge! hæc crescat, viuat; & aliam, ac melioris quidem sexus, Deus ille communis omnium parens donet. Ecce fructum & gaudia coniugij mi Buytewechi: sed & curas suas trahent, & habe istam vt vsu, non mancipio datam, si sapis. Homo hominem genuisti. EPISTOLAS meas non displicere illic, hoc satis est: probari omnia, ęgrè id mihi probes, in isto æuo, & dissentiente plurifariàm sensu. Sed satis, non carpi: & si faciant, quid ad me? Animum & me bonū fuisse cùm scripsi, hoc scio: & suis quæque temporibus aut hominibus aptasse. quod vnum in Epistolâ arbitror requiri, à prudente quidem & æquo censore. Alij abeant, valeant, vapulent vel cum LVCIO nostro. Sed heus, vos nunc nónne feroces? omnia rident, terrâ, mari: vtinam nos vnà, & vetus illud corpus iterùm simus. Io. Wouerius valdè mihi amatus iuuenis te quæsiuit Lugduni nostræ, non repperit: exspecto reducem, & is quoque (ne nescias) ædes meas insedit.

Fructum

Fructum rettulit, virtuti amicus, vanitati extraneus, & qui rectâ viâ ad Sapientiæ ædem tendit. Vellem vidisses. At Nic. Micaultium nostrum nec vltrà videbis, qui abijt

Illuc, vnde negant redire quemquam.

In flore æui fuisse scis, in viâ ad honores, & merebatur: Deo visum eripere, & apud se (ita sperare Pietas eius iubet) habere. Nos trahimus animam, & animo etiã stamus; corpusculo languidi, nec de firmitate aut diuturnitate eius spondentes. Sed hæc quidem, non dicam cura, vix cogitatio me vltrà habet: sto succinctus, & cùm innuerit ille Imperator, viam carpo. Sandelinus ille noster nuperrimè apud me fuit: ô si tu vnà! sed libèns vidi, & in eo Batauiam, semper mihi caram regustaui. Valere te cupio mi Buytewechi, quod ex te est, ex quâ est, ex quibus tu & illa estis. Louanij, postrid. Kal. xbres, ∞. IↃCII.

EPIST. XLVII. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI S. D.

MALE & per errorem hoc consul Grauiensis, quòd binas ad te dedissem. ego verò nullas, neq; occasio fuit: & abeunti salutem ad te ferendam mandauerã, & siquid haberes de republicâ vti significares. Fecisti in his litteris: atq; vtinam lætiora fas nuntiare! Hostes abierunt è prouinciâ spoliatâ aut vastatâ, cum prædâ & famâ: nos quid? sumus qui fuimus, id est tardi, frigidi, & quæ nec ad te stilo committã. In animo isto dolet, qui video fundamenta status huius labi aut ruere: in promptu tamen remedijs, si consilia alia essent. Sed omitto: ego seriò mecũ philosophor, nec meditatione solùm, sed stilo. Per vetera Sapientiæ præcepta eo, & animum ijs ad virtutem & robur firmo. Reuerà etiam, cùm altiùs mentis oculos sustuli, quid aut quantula hæc Belgica nostra est? cultissima terrarũ fateor, quas sol videt: sed terra, sed regiuncula, & non dicam cum Vniuerso, sed cum Terrâ ipsâ comparata, portiũcula exigua & velut punctum. Quot tu mutationes, clades, cædes, in noto & ignoto orbe cottidie cõmitti censes? Vulgaris ea mens non attendit: quæ in se non abit, nec scit Mundum hunc ciuitatem sibi esse. Mihi est, & amplector, & curo: ac si mala fata hanc partem premunt

aut

aut perdunt, multum ſoli ſupereſt quod colam, & vbi tolerem hoc quidquid reliquum eſt vitæ. Queri aut angi, ſtultum eſt: ſpecto, exſpecto, & Deum ſequor. Is te mi amice, tuam & tuos ſeruet, & mutuum inter nos amorem. Louanij, poſtrid. Non. Decembres, ∞.IↃCII.

EPIST. XLVIII. *Antuerpiam.*

Marco Antonio Perezio V. N.

ADMIRATIO ſimul & dolor me inuaſerunt, cùm de inopinato obitu ſoceri tui, & amici noſtri, intellexi. Heu, quid homines ſumus? quàm fragilis materia, vt leui caſu rumpenda? Profectò exempla iſta cùm è proximo incurrunt & nos feriũt, meritò animum ad cõditionem & cognitionem ſui aduocent, & quàm totum hoc viuere lubricũ ſit, breue, nihil. Annus iſte vnus in domo tua funera duo habuit: quis ſcit an ante exitum non etiam habebit? Voueo, ſed non ſpondeo: & omnibus euenire, quod illis, poteſt: cogitemus, & in iſta armemur. Vnde? à conſtãtiâ, id eſt à Deo, cuius ſupremæ voluntati noſtram hanc ſubiungi par eſt, & æquis oculis animisque ſpectare, quidquid iuſſit. Imò & ſubire quidquid iuſſit: nõ aliter quàm cælum, ſtellæ, aër, maria, & omnia illa magna opera parent cõditori. Cleanthis illi verſus, pro verâ & Chriſtianâ ſapientiâ ſunt ſcripti:

Duc me parens, celſique dominator poli,
Quocumque lubitum: nulla parendi eſt mora.
Adſum impiger: fac nolle, comitabor gemens.

Hoc faciendum cùm alijs, tum tibi Vir nobilis, qui inter huius æquanimitatis & conſtantiæ exempla, in familiâ Patrui tui es eductus. Vis aliquid illuſtrius? ille vir mihi ſemper viſus verum Philoſophum agere, & vitâ, nõ ſermonibus, exprimere eum atque referre. Obſecro te, in hoc triſti caſu oculos mentis nunc eò flecte: & poſt Deum, robur ab illo etiam ſume. Fateor cum incommodo familiæ ereptum vobis hoc fulcrum, & prudentia eius vario vſui domi foriſq; etiam eſſe poterat: quid tamen eſt? nónne ſupremus ille pater & rector etiam viuit, & curam tutelamque ſuorum gerit? facit & faciet: magis, ſi in illum ſpem & cogitationes tuas mittes. Iam vos ipſi eò æui & experientiæ

veniſtis,

veniſtis, vt per vos ſapere, regere, & per veſtigia maiorum virtutem colere, rem non negligere, poſſitis. Itaq. minore dolore hoc ferendum, quòd nunc ablatus ille director eſt, cùm operam eius neque ætas, neque prudentia veſtra, nimis requirebat. Vnus eſt Baronius meus, cui immaturus perijſſe videri poteſt: ſed nec poteſt, quia ſcio te in locum eius vicemque venturum. Duo nomina, Fratris & Patris, ſimul ſuſtinebis: atque vt facias, amanter te rogo. Etiam illud, vt tu atque vxor optima animum erigatis, & ſolatium non à ratione ſolùm, ſed à liberis etiam veſtris capiatis: quos Deus plures dedit. formate & dirigite in eius gloriam, & veſtrum & familiæ gaudium atque honorem. Ita ſit, & eidem Deus illos vobis, vos illis longum ſeruet. Vale Vir Nobilis & Cl^me^. Louanij, VI. Idus Decembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XLIX. *Bononiam.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO *ſuo* S. D.

INOPINATA multa homini, & ſępè triſtia: in re diſce. Parens, heu, tuus vltimùm tibi viſus abijt: & ſubitò abijt, dolore & admiratione nobis relictâ. Etſi iſtâ quidem vix mihi. ſcio enim Parcam adſiduè ſuper caput ſtare, & ictu aliquo percellere nec exſpectato. Sicut in aquâ piſces ludunt, in aëre aues volitant, ſecuræ inſidiantium: at illos hamus adducit, iſtas rete inuoluit: ſic fit nobis, & aliquẽ è magno grege adſiduè venatur & capit pallens hæc Diua. Solare te à communi lege, ad quã aptari non Sapientia ſolùm ſuadet, ſed Neceſſitas cogit. Si æquanimus fers, ſimplex dolor eſt: ſi aliter, alter. Bononię te nunc eſſe, ſperamus: ſi es, fruere optimo illo veteris tui contubernij conſortio, & dolorem alloquijs etiam illis mitiga aut merge. Rubenium ama & adhære: bono tibi erit, hoc mihi crede. Ceterùm amiſſo hoc fulcro, nõ diu peregrinari aut animo indulgere ego ſuadeam: veni, tua cogita & cura: ſed & de Tuâ aliquâ cogita, ſi animus & amici ita ſuadebunt. Certè in Italiâ deſidere te nolim, etiam illâ inſidiatrice aliquâ: per Germaniam redi, & hanc obiter luſtra. Iſta mihi nunc viſa: ſed ſic vt te audiam, ſiquid melius inijcis: tu Rationem ſemper, & cum illâ tuos. Louanij, V. Idus Decembr. ∞. IↃCII.

EPIST. L. *Montes.*

IOANNI BVISSONIO *Consiliario & Syndico Ordinum Hannoniæ.*

EPISTOLA tua subita & inopinata ad me venit, sed, Fidem testor, grata. An non à te esset, quem animi tacito iudicio & sensu iamdiu æstimaui, & addam amaui? Bona & certa de te Fama hoc fecit: nec nisi opinio Virtutis tuę affectum illum mouit, nunc augendum & asserẽdum à tam amicâ tuâ scriptione. Quàm volupe mihi est accessisse: vel eo fine, vt inclusum illum meum aperirẽ, sine occasione non reuelandũ. Vt pyrites gemma ignem in se habet, sed non nisi attritu exserit: sic in me, habui amorem, sed tacitum, litteris tuis nunc eductum. Non fallam te vir optime: qualem vel epistola hęc mihi adfirmat: non, inquam, fallam, & te, Virtutis ac Doctrinæ sacerdotem, cum vtraque illâ seriò & fortiter amabo. O vtinam in miserâ patriâ multi hoc ingenio, & habitu sint!

—— quis pudor, & Justitiæ soror
Incorrupta Fides!

Quàm plerique vela gratiæ, commodo, deterioribus affectibus pandant, scio te mecum videre, & dolere. Belgicum ingenium è Belgicâ migrat, & Felicitas etiam illa vetus vnà migrat, fortasse non nisi votis reuocanda. Sed à re, id est à te non abeo: animo animum tuum amplector, & *Dexterá* hac fidem *Sanctæ amicitiæ* consigno: nouam, sed vt ille ait, animis deinceps nõ annis æstimandam. Ita esto. & Fides iterùm aduocata *Epistolam* claudat, quæ cœpit. Louanij, XVII. Kal. Ianuar. ∞. IↃCII.

EPIST. LI. *Bruxellam.*

HENRICO VAN ETTEN, *Præsidi Ærarij Brabantici.*

QVEM hîc vides, virum eruditum & in Theologiâ acrem, caussam scriptioni meę prębuit: voluitq. commendari in re, quam ipse dicet. Rogo audias, & si æqua aut publicè profutura (neq; enim aliter) exponet; rogo & audiẽtiam & fauentiam ei accommodes. De inualetudine tuâ nuper aliquid, sed obscurè

& per

& per nebulam audiui: credo podagram fuiſſe, atque vtinam fuiſſe. Reliqua in te integra: ætas, corpus, animus (quod caput eſt:) & hic præcipuè nobis colendus. Quò magis adoleſcimus, id eſt matureſcimus, videmus nihil in homine, præter interiorem illam partem, colẽdum: & reliqua adiuncta, vt verè & fortiter dicam, nugas & fumos eſſe. Quid ſi nec eſſe? ſolum illud æternum EST; & nos cùm ei accedemus, & conabimur Virtute aſſimilari. Illa æterna, & in parte noſtri æterna: quò eo? Exorbito? vix apud te, quem ſcio & meditationum, & lectionum, & ſermonum talium eſſe. Quid tuus Filius nunc in Galliâ? ibi hæret, an reuocas? Ipſe quoque matureſcit, & admoueri reip. (vtinam tranquilliori!) vtiliter poteſt. Faueo illi, te Nobilis & Cl^me Domine æſtimo atque amo: deberi mihi alterum vtroque nomine puto. Louanij, XVII. Kal. Ianuar. ∞. IↃCII.

EPIST. LII. *Auguſtam.*

MARCO VELSERO S. D.

HISTORIAM BOÏCAM tuam vidi, etſi non te mittente. Hoc culpo leuiter, illam toto pectore & ore laudo. O dignum priſcâ gloriâ gentis ſcriptũ! dignum optimis his Principibus! dignum & te mi Velſere. Exemplum pręiuiſti hodie ad id genus ſcripti: quod iacuiſſe à mille ampliùs annis boni arbitri fateri debemus, vtinam per te excitandum! Sed pręiuiſti, iudicio, induſtriâ, ſtilo. Vna Præfatio tua de opere præiudicat, plena prudentiæ, & decorę grauitatis. Hęc ego amicus, ſed non vt amicus: boni peritiq; iudices omnes dicent, quos in hoc æuo optem tibi magis, quàm præſtem. Quòd autẽ meum breuiter nomen inſerueris, pluris æſtimo, quàm ſi ab alio, & alibi diffuſam laudem. Gratiam tamen an dicam, ambigo. ſi enim à iudicio tuo eſt, debuiſti: ſi ab affectu, ego debeo. Vtcumque, amo te amantem, etiam nec amantem. ea eſt tua Virtus. Louanij, poſtrid. Natalis Chriſtiani, ∞. IↃCII.

EPIST. LIII. *Coloniam.*

GODEFRIDO HERTELIO S. D.

LITTERAE tuæ tardè mihi delatæ, etsi viç haud magno interuallo. Vide autem an non promptè respondeam, iamnunc vt eas legi. Amo enim vos tales, mi Herteli, bonâ & erectâ indole, ad bona & recta euntes. Itaq; & coràm vel iuuare voce & lectionibus soleo, vel animo fauere certè, & monitione etiam, vbi locus, excitare. Idem litteris, sed breuiter facio. Vidisti viã, quâ ad Honorem & Virtutem eatur? insiste obsecro, nec praua aut plebeia iudicia diuertant: quę nimis hodie ad vanitatem aut leuitatem inclinant. Eadem ad superbiam & confidentiam: cui nullum fulcrum aut fulmẽtum, nisi ab inscitiâ est, & destinato optimorum contemptu. Quàm te iuuabit grandiorem, & æui iudicijq. maturiorem, solidiora hęc amplexum esse? fruges, non flores captasse tantùm? Facere te hortor toto animo, & eodem anno: quod etiam hoc *Testimonio*, vti cupiebas, expressi. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃCIII.

QVI HAEC LEGETIS, SALVTEM ET OFFICIA MEA DEFERO.

INTER *exteros, qui in hac studiorum sede egerunt,* GODEFRIDVS HERTELIVS, *gente Germanus, fuit, cõmendatus mihi ab Jll[ri] Viro Matthæo Wackbero, sed qui ipsus se vitá & moribus magis deinde commendauit. Vixit enim hîc circiter trienniũ modestè quod ad vitam, industriè quod ad studia: & vtrobique vel bonam vel excitatam indolem ingeniumque ostẽdit. Juris studia scopum habuit, adiumenta & directionem etiam litteras: atque his caussis honorem inter consortes studiorum assecutus, Collegio studiosorum Juris præfuit* Decani *titulo ornatus. Ab his initijs ad altiora progressurum, spes & votum nostrum est: fauor modò bonorum adiuuet. quem impetratum ei cupimus, atque vtinam aliquid faciat gratia nostra! Rogamus, & saluere vos iubemus, qui hæc legistis. Louanij,* VI. *Idus Ianuar. anni* ∞. IↃCIII.

Iustus Lipsius, Professor, &
Historiographus Regius.

EPIST.

EPIST. LIIII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

VIDI, vidi Septalij nostri ad Aristotelem, ô gratum mihi & æstimatum opus! Fateor amasse virum, in te & me amicum: sed nunc pernouisse, qualem prædicabas. Fruere illo, me inuidente: cui hoc mali fati est, non habere consortem studiorum aut sensuum meorum, & solitarium pergere hanc viam. *Stoïca Philosophia* valdè nunc exercet, quam Senecæ illustrando præmitto, & seorsim edo. Alio æuo bona hæc fore, opinor aut scio: quid isto, quod in dies magis (apud nos quidem) ab omni Honesto abit, nescio: & periclitabor tamen, & Bona docebo atque ingeram, etsi non alio quàm conscientiæ huius fructu. Ill[mum] Borromæum sic in me esse, intra me gaudeo, & laudibus de illo tuis applaudo. Sed tu Romam? excursus opinor caussâ, nec mansionem te cogitare. I & redi, vbiubi semper meus. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞.IↃCIII. S. D. Audeiantius tuus.

EPIST. LV. *Antuerpiam.*

GEORGIO VWENO S. D.

PRAETER opinionem Antuerpiæ manes, non præter animum meum, qui hoc probat, & consilio statuisse parẽtem tuum censet. Ætas tua iam maturescit, ingenium adest; forma iudicium apud illum, quo meliorẽ directorem nec votis optes. Cùm feceris, & in viâ rectâ fueris studij præsertim, cui manciparis, Legalis: age, ad nos redi, & reliquum illum cursum decurre, cum tuo & reip. bono. Nam & hanc in oculis tibi esse cupio, & ciuem te adflictæ Belgicæ cogitare. Habes & in contubernio patris cognatum Bylium, bonum adiutorem, & honestis omnibus artibus iamdiu tinctum. Ab hoc quoq; hauri & disce: atque vt possis, Modestiã retine (habere enim mihi adhuc visus) nec opinio vlla te inflet, pestis omnis profectus. Sicut in Iberiâ equas à vento Fauonio concipere aiunt, sed euanido fœtu: sic in istâ re fit, & qui ab Opinione blandiente grauidi, serium nihil

pariunt, tumidi tantùm vtres. Audi me, & ama. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. IↃCIII.

Ciceronem te non deponere, hortor, & ſtilum interdum ad eum conformare. Parenti ſcribere nunc prohibeor: breui faciam. Saluta hunc, & illam: atque vnà Robianum & Schottium, ex animo.

EPIST. LVI. *Mediolanum.*

LVDOVICO SEPTALIO V. C. S. D.

O NVNC denique Septalium mihi notum! ô virum in animo iſto magnum, & probum! ô mihi etiam amicum! Nam hæc omnia Commentarij tui me docuerunt, nunc denique inſpecti, etſi nondum te mittente. Sed vidi, & mediusfidius digna omnia ſummo illo viro, cui lucē præfers, & Philoſophiæ ſimul ac Medicinæ; cuius vtriuſque multa pars & arcana in libris ijs tractatur, & Septalio interprete egebat: id eſt vtriuſq; illius perito, & Philologię ſimul: quam decorè & vtiliter his quoque iuiſti intermixtum. Itaque eruditum & elegans ſimul opus eſt; & quiſquis in hoc Senatu noſtro talis eſt, iudicio meo *conſciſcet conſentietque.* Macte amice! & veteris Italiæ gloriam aſſere, & oſtende magnas illas animas viuere in poſteris etiam & ſpirare. Vtinam pluribus! & longa atque immota iſta Pax veſtra excitet ingenia ad optimas artes, non ad laſciuiam aut vanitatem, quò eunt. Atquin & mihi partem laborum tuorum inſcripſiſti, & ea ipſa quæ *de Labore* erant. Gratum cenſes? ita, vt nullum munus ſuprà poſſit: & quid ſuper immortalitatem ſit? quam etſi à meis quoque ſcriptis ſperare leuiter poſſim, fidentiùs iam cùm tua accedunt: tua, quæ *ære perenniora* cenſeo: & talis meus in te amor erit, debitus nunc, anteà delatus, aut tuo certè relatus. Salue, & ita ego ſim ſaluus. Louanij, XVI. Kal. Febr. ∞. IↃCIII.

EPIST.

EPIST. LVII. *Lugd.Bat.*

CORNELIO VAN-DALIO S. D.

NVMQVAM ego te mi Van-dali, nisi in litteris istis vidi, & iam autumo nouisse. Quid? exteriorem te? minimè, sed ipsum te, id est interiorem animi faciem, ita me Deus, pulchram & Honesti illius amantem. Itaque iamnunc amo, & faueo: hortor etiam in optimâ viâ, quam inisti, recto & indefesso pede pergere, tuo bono, aliorum exemplo. Quidni exemplo? supra vulgum aliquid vos tales estis, quos Deus vt lumen prælucere voluit, & ingenij dotes has frui dedit: ne aliò vertite, nec insitas scintillas & * ἐναύσματα per neglectũ suffocate. Scribis cogitare te aliquid in Agellium, & subsidium postulas. Illud laudo, & scriptorem ego habeo purissimæ latinitatis, & planè ad comœdiam antiquam: istud non abnuo, sed nunc differo, à valetudine & otio negatum. Illa tristis, hoc nullum est: perge tamen, nec differ. & quid Tiresiam etiam quæris, cùm Phœbum illic habeas? Adi, & consule: scio posse, imò & velle. Louanij, xv. Kal Febr. ∞. IↃCIII.

* *fomites*

EPIST. LVIII.

ILL^mo ET EXCELL^mo *Principi* CAROLO *Duci Croyo & Arschotano.*

NON epistolam à te, sed thesaurum accepisse mihi visus sum (ex animo scribo) in tam effusâ declaratione beniuolentiæ tuæ, ô quo meo merito paratæ! Itaque ego illam inter reposita & cimelia habeo, atq; habebo, quãdiu in humanis rebus ero. Gratitudinem referre me quî sperẽ, aut quî possim? nisi solo animo, quẽ tu magne Princeps non vinces; & si ille quod vult possit, beneficia tua profectò æquet. Nunc voluntatem in solutum defero, atque etiam ipsam rem, quanta ea ab ingenio aut stilo meo (hæ meę opes & dotes sunt) manare vmquam potest. De republicâ vix aliud scribere licet, quia nihil in eâ aliud. Languemus, medicina quę solet: hostiles minæ & apparatus. In Embdanâ regione omnia illis prospera, & confectum pęnè iam bellum.

bellum. Propugnacula & arces, quæ Comes ſtruxerat ſiue munierat, ſpatio trium ſeptimanarum omnia expugnata: & ipſe regione ſuâ exactus, ad Imperatorem iuiſſe dicitur, ſuppetias rogatum. In Hiberniâ pergunt Angli reliqua ſibi ſubijcere, coloniâ etiam nouâ deductâ, & opido ad mare Hiſpanicum exſtructo. In Galliâ turbæ, vt aiunt, & coniurationes: atq; illa nobilitas, neſcio quo fato, videtur nunc ad res nouas & fidem exuendam prona. An is quoque inter fructus bellorum ciuilium eſt? Noſtri ſeditioſi in ſuos aliquot ſæuierunt, & atroci morte affecerunt, conuictos (vt aiunt) conſiliorum cum Principe & occultæ pactionis. Leodici Princeps Elector exſpectabatur, aut iam venit. Alia in publicis non habeo: in meis totus in Philoſophiâ ſum, ſed in Stoïcâ: & Senecam, vtilem vitæ magiſtrum, conor illuſtrare. Valetudo moram ſæpè facit, per hiemem ferè mihi triſtior: quæ vt benigna te, Ill^me & Excell^me Princeps, longùm reſpiciat, intimum eſt meum votum. Louanij, xv. Kal. Febr. ∞. IↃCIII.

EPIST. LIX. *Antuerpiam.*

IOANNI WOVERIO *ſuo.*

DEVS benè. gratias grates agimus, pro ſalute præter opinionem quorumdam redditâ, etſi ex omniũ voto. Meo, hoc ſcis O quàm timuimus! nec fatum mihi ab annis aut luſtris triſtius fuiſſet. Amo enim toto pectore te, quia Honeſta amas, ad quæ à Naturâ videris mihi factus. Sequere illũ in te Deum; nihil abripiat, quacumq; ſpecie aut illicio: fuge iudicia & vota communia, aut abducent ab illo & illis. Videre te & amplecti validè & calidè cupiebam: ſed tempero, atque etiam tibi impero quieſcere, nec ante veris teporem te commouere. Ego ad Senecam aliquid molior, & *Manuductionis in Stoïcam Philoſophiam libros tres* præmitto. Item, *Phyſica Stoïca libros tres.* Opus iſtis, aut totus Seneca ſeponendus. Quid ſperem tamen his hominibus hæc me probaturũ? paucis, & perpaucis: & hoc ideò, quia bona & non in pompam erunt. Vanitatis nunc regnum. Tu vale magis magisq; mi Woueri: & ſcribe ad reſponſurum; ſed cum exceptione, Si vacabit. Scis quàm ſępè, imò ſemper, diſtinear: &
iuro

iuro tibi confici me; quòd confectus non sum, mirari. Louanij, XIIII. Kal. Febr. ∞.IↃCIII.

EPIST. LX. *Bruxellam.*

IOANNI SEVRIO S. D.

DIGNITATE te auctum ab optimo Principe, animo meo gratum est: & gratius, te nuntiante. Significas enim hoc ipso, censere te lætitiam conceptum ex eo à me iri: nec falleris, concepi. Mereri enim te arbitror, & posse ac velle patriæ prodesse, & Principibus operã nauare. Certè mi Seuri dona à Naturâ, id est à Deo, habes: sed & probitatem obseruaui: illa exsere, & hanc abhibe; tuo & publico bono fiet. Legatum non volentem te dimittere, hoc opinor: atque vtinam ille optimus optimum aliquem, & tui similem, in locum possit surrogare. Multa requiruntur: & quędam etiam, quæ fortasse non opus requiri. sed pręsens hic status rerũ suspiciones mouet, & circumspicere omnia cautè iubet. Quando autem abis? quandocumque, à me nõ abi, & animo semper, interdum & litteris iungamur. Sed & cum consorte aliquâ tuâ nunc iungere: quò ætas vocat, & certa nunc dignitas inuitat. Ipse bonus ciuis esto, & relinque qui post te sient. Ego philosophabar in his turbis nostris, aut & periculis: nam paullatim ad limitem hæc loca admoueri, nõ ignoras. Loca etiam per se parum tuta aut firma: quid refert, si Deus tutela nostra est? Ego ita confido, & vt tua sit, corde eum precor. Louanij, XIIII. Kal. Febr. ∞. IↃCIII.

EPIST. LXI. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO (*quod Deus approbet*) *recèns Præposito Leodicensi designato.*

MAGNVM equidem gaudiũ sensi, in dignitate quâ recenter es auctus. Merebaris eam, aut aliam vel grandiorem, virtutis & prudentiæ tuæ prærogatiuâ: & tacito murmure fortuna à nobis accusabatur, quæ in comitijs suis alios anteferret. Nam voto etiam nostro, vt hoc nũc edam, in patrio nostro solo exspectabaris: & aliquid allaborasse me scio, sed illâ cæcâ non

fauente. Iam oculos aperuit, honorem tibi non dedit, ſed ſoluit: quo vt diu frui vtriuſque Reipublicæ, ſacræ & profanæ, bono poſſis, Reu[de] & Generoſe Domine, intimum meum eſt votum. Deus audiat, & coràm gratulari me aliquando, periculorum ſecurum, ſinat. Louanij, XI. Kal. Febr. ∞ .IↃCIII.

EPIST. LXII. *Louanij.*

IO. VERGERIO AVRANO S. D.

ADES, ades cum iſtoc tuo impetu (ita ſcribis) & palàm mihi ingere non honeſti ſtudium tuum ſolum, ſed profectum. Bonâ fide, epiſtola tua iſtum præfert, & ſimul ingenij tui acumen, & à cælo aliquem ignem: quẽ fateor me amare in iuuentute, & vt ſignum, imò vt ſponſorem optimi animi habere. Hunc excolamus, mi Vergeri. primùm illis ſapientiæ diuinę ſtudijs, deinde & ornamentis ſiue adiumentis, quæ huic omnis antiquitas admouit. Subit me delectatio Græcos illos veteres Latinosq́ue legentem, pietatis noſtræ aſſertores aut propagatores: ſubit interdum (dicendum eſt) & miſeratio, cùm video non pari ſplẽdore aut dignitate tractari. Age, tu & quibus Deus benigniùs fauit, excitamini, & iungite per imbecillitatem aut imperitiam diſiuncta. Sed ad tuam rem, & ſcriptionem. Conſulis me de epiſtolâ ad Antiſtitem veſtrum. Dicam? bona & arguta eſt, & tale ingenium tuum vbique præfert: hoc induſtria tua addet, vt colorem & phraſim priſcæ eloquentiæ magis ducas. Natura vbi talis, non ambige vel leui operâ de ſucceſſu. modicâ, inquam, cõformatione opus, & velut Mercurio, qui digitum in viam intendat. Alij laborent, & imitentur: tu cum Pindaro ſcito,* τὸ δὲ φυᾷ κράτιστον ἅπαν. Ad ſolum Tullium te vocant: vocent, nec me volente audies; quia Genius aliò trahit. Sicut in humano genere vultus multiformes, & alius aliter pulcher aut decorus eſt: ſic in eloquentiâ ſcito, nec omni induſtriâ pariabunt. Lenis aut mitis aliquorum oratio erit, & vt ſtagnum; aliorum, flumen referet; quorumdam, torrentem. Vis vno verbo? ignem, aërem, aquã, terram in ſtilo reperies: vt aliquid horum regimen in corpore & mixtione iſtâ tenet. Hoc fateor, & ſuadeo, connitendum eſſe ad optima, & arte ac ductu quodam adhibito:

* *Naturâ quodque optimum.*

bito:

bito: sed non vt vis Naturæ adferatur, & ne fiat, vt veteri prouerbio monemur, *inuitâ* aliquid *Mineruâ*. Vbi sola imitatio est, & huic adhæremus: quid fit? persona scęnica. & vt quidam magnorum virorum habitum, atque incessum, aut gestus imitantur, cetera & interna dispares; sic dictiunculas aut clausulas aliquas Tullij, si fortè, referimus, ad vim & Venerem eius non adspiramus. Itaque audi magis hæc, etsi magnorum virorum monita, quàm ausculta: ætas tibi dicet, vera me dixisse. Tu intereà age, quod cœpisti, & cælesti isto liquore perfusus, ad aquas etiam Heliconias accede; sed ignem tamen tuum retine, à cælo, à cęlo infusum. Scintillam etiam eius in affectum mei exsere: ego fouebo & augebo in Amicitiæ legitimæ flammam. In Musæo nostro, VII. Idus Martias. ∞. IↃCIII.

EPIST. LXIII.

ILLmo ET EXCELLmo *Principi* CAROLO *Duci Croyo & Arschotano.*

HEVRIA tua (quæ antiquorum Heuerléa est) venit ad Te ILLVSTRISSIME PRINCEPS, politâ manu desculpta: & qualem aut opere, aut mente, iam deformasti. O visendam HEVRIAM, & dignam exteris in imagine & adumbratione etiam ostendi! Factum est tuis auspicijs: prodit & se promit: sed Tuis primùm oculis, vti par est, se exhibet, versu aliquo nostro obiter insignita. Neque istæ curę Te nunc dedecent: qui ante octodecim annos, bello & militiâ, REGI PRINCIPIBVSQVE fortem felicemque operam nauasti: & fidem in illos, caritatem in patriam, pietatem in Deum affatim ostendisti. Honestum igitur otium si exerces, quid mirum est? Neque tamen, nostro voto, diu exerceas: iterumque Patriæ subueni, heu, laboranti & imploranti. Deus illam respiciat, PRINCIPIBVS TIBIQVE inspiret bona consilia, simul & facta. Louanij, IX. Kal. Mart. ∞. IↃCIII.

IN HEVRIAM
Illmi Principis Prætorium
CARMEN.

MOESTA ô BELGICA *noſtra tolle vultus,*
Tolle, & lumine lætiore luſtra
Magni PRINCIPIS *hoc opus; ſacratum*
MVSIS *&* VENERI, *& venuſtiorum*
Quidquid eſt hominum. ſuperba gaude
His adaucta Palatijs, & Hortis,
Hiſce Fontibus, hiſce & Arboretis,
Xyſtis, Limitibusque, & Ambulacris.
O diſpar facies vetuſtiori!
Antè ſcabra loca hæc, & abſque cultu
Horrida, ardua, iniqua, ſabuloſa:
Nunc quàm ſplendida, quàm polita rident!
Ades GRAECIA *tu vetus, vetusque*
Ades ROMA: *mea ecce* BELGICA *audet*
Se conferre. & an auſit anteferre?

EPIST. LXIIII. *Panormum Siciliæ.*

GOMESIO DE AMESCVA Ito S. D.

EGO ad tales litteras, & à tali, ſileam? differam, aut contemnam? O vel cogitationem in me iniuriam! & vide quàm hoc factum. Binas tuas, id eſt, priores ante annum & ſeſqui datas, alteras ante menſes octo, nunc denique accepi, nunc, horulâ antequam iſta ipſa ſcribo. Rem dico. in menſâ erá, tuæ dantur, lego, allubeſco, manum à cibo ad calamum transfero: eſt hoc ceſſare, aut adſpernari? Talem dignitatem non debeo, tale ingenium non poſſum: quod vel vtrauis epiſtola ſatis mihi oſtendat. Sed in priore affectum tuum promis, & laudes meas tangis: illum toto pectoris oſtio admitto, has ſemiclauſo, & vt amicæ proculos illos ſolent. Velim agnoſcere, conſcientia mea reijcit,

reijcit, nec nisi conatu talem adfirmat. At tu non quæ edidi solùm amas, sed in futura etiam immines, & aues quæ peperi, & quæ parturio, scire. De illis, *Epistolæ* meæ vltimæ dicent, quarum *Centurias quinque* pronuper dedi: in ijs vnam, quæ de *Vitâ meâ* est, & *Scriptis*. Si tanti est, vide. Postremum hoc meum opus; mentior: successit opella, *De Bibliothecis*, & *Dispunctio in Italum* quemdam, qui proteruè incurrerat, comiter aut & comicè à me reiectus. Non sum pugnax, ipsa Pacis proles: sed cadere debebam, nisi leui manu petulcum hunc arietem reiecissem. De edendis autem, nunc cùm maximè in manibus habebam *L. Annæum Senecam* vestrum: quídni vestrum? origine, ingenio, eloquio Hispanum aut Hispaniensem, & certè æternum tractus illius decus. Hunc auidè & iucundè illustrabam, breui Commentario: sed & seorsim *Philosophiam Stoïcam*; quâ tenebrosâ, frustrà facem alluxerim illi. Iuuabat, inquam, hoc opus, quia sapientiam animo, non scientiam solùm, infundebat: & mores cum ingenio & linguâ pariter formabat. Si viuo tres quattuor menses & valeo, ibit in lucem. *Monita & Exempla Politica* affecta etiam habebam: de *Institutione Iuuentutis* libellos tres: *Admiranda Judaïca, Ægyptiaca, Jberica, Gallica*: tum *Historiarum compendium*, si Deus dabit. Nam nos quidem

Tollimus ingentes animos, & maxima paruo
Tempore molimur:

sed ille stat vitæ laborumque arbiter, & producit, aut incîdit. Ecce ad priorem epistolam habes: éstne aliud? etiam, caput scriptionis, sic seriò amantem seriò me redamare. Louanij, XVI. Kal. April. ∞. IↃCIII.

EPIST. LXV. *Madritum.*

BART. LEONARDO ARGENSOLAE S. P. D.

CERTE frater Lupercij es, & quidem germanus. Quàm vel in amore mei conspiras? nam de laudibus, omitto: quas dictare iste potuit, debet pudor meus adspernari. Sed amorem talibus ingenijs non ego reddam? facio, & tam ex fide, quàm Virtutem & Doctrinam amo: cuius vtriusque vos veros alumnos in animo laudo & agnosco. O Hispania vestra stirpes has

plures proferat! de quâ tu verissimè, sentire eam longæ Pacis mala, Luxum, Cupidinem, & quæ sunt aliæ viriliũ animorum pestes. Dicam tibi liberè meum sensum? sed * παρὰ δόξαν πλειόνων, scio. Nouus orbis victus vos vicit, & insitum antiquitus robur libauit, aut fregit. Numquam alius fructus mollium diuitiarum fuit: vide omne æuum, & dices. Nosipsi Belgæ quid nisi pœnas iamdiu luimus auiti luxus? & luemus: ita astra etiã minantur. Et opes quidem abiuere à nobis, vitia manent: fastus, lasciuia, & extremum malorum Impietas, quæ Belgas à Belgis diuellit. Nam nos, meo hoc tractu, in religione quidem antiquamus: vtinam cetera sic puri! Ac de studijs optimarũ artium, ante annos aut lustra aliquid fuit: nunc scito, * πάντα ταῦτα ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ ἐστὶ. Possunt aliter per continua & infausta hæc bella? quæ atterunt, non finiunt: nec licet optantibus vel semel perire. Benignior Deus aspiciat,

praeter multorum sensum,

hæc omnia in loco aut ludibrio esse.

—— *qui solus opem, qui summa medendi*
Jura tenet:

& idem me nunc ægrum sospitet, te valentem mi Argensola seruet. Louanij, xv. Kal. April. ∞. IↃCIII.

EPIST. LXVI. *Veronam.*

ANDREAE CHIOCCO V. C. *& Doctori Medico* S. M. D.

Amo te de hac vnâ & primâ tuâ scriptione, amo mi Chiocce. Quid ita? quia optimum & interiorem tuum animum mihi ostendit; non mei & doctrinæ tantùm, sed, quod caput, Virtutis & Sapientiæ amantem. O bona & recta tua in hanc rem iudicia! ô meritas inclamationes in vanos istos litteriones!

* οἷά τε πολλοὺς
Βόσκει γαῖα μέλαινα πολυσπερέας ἀνθρώπους.

Ego, bono Deo duce (hac parte * εὐδαίμων) ab adolescẽtiâ spreui falsam hanc lucem: ad solida iui & scriptis meis miscui, quatenus occasio aut argumentum fuit. Parabam magis facere, & totus in *Stoïcâ Philosophiâ* illustrandâ, & ab inferis adeò reuocandâ, eram, ad Senecæ mei lucem: sed Deus intercessit, & signum (nisi fallor) discessus clarum mihi misit. Sum quinque iam septimanas

cuiusmodi plures Nutrit terra hæc nigra impostores & agyrtas.

beatus.

ptimanas non in ſolito illo & veteri languore, ſed in pectoris morbo: qui atterit, tabefacit, & vitæ hanc lampada, itemque laborum, alijs tradere impellit.

Linquenda tellus, & domus, & placens
Muſa:

neque inuitus faciam, nullâ in parte magis Philoſophus, quàm in meditatione hac mortis. Ede illa ipſa, quæ iam affecta, inquies. Ita & alij amici increpant. ſed mihi ſedet Virgilij conſilium, feliciùs patrandum, nihil edi, niſi à viuo me, & manu meâ miſſum, ac perfectum. Ignis edat, quidquid ego non edam. Itaque multa ſub terram feram; eruēda alijs aut tenebris obruenda, non refert: non vixi infructuoſus aut inglorius: & Sapientia & Virtus viuet,

Ipſa ſuis pollens opibus, nihil indiga noſtri.

Ecce de meo ſenſu. addam de amore in te nouello, ſed ſerio & acri: paucos me è ſcriptis meliores ſimul & doctiores agnouiſſe. Itaque amo, amo. Fas mihi ſit, & vitam & valetudinem ſub tali Imperatore (agnoſcis Medicinæ veteris vocē) agere ac moderari: libens velim, & vel in manibus ac ſinu tuo mori. Plura non poſſum, ſeriò æger. Memoriam mei tibi commendo, & fiduciam amoris quem tuo præſto. Louanij, XVI. Kal. Maijas, ∞. IↃCIII.

EPIST. LXVII. *Lugd. Bat.*

DOMINICO BAVDIO S. D.

SVAVE ſimul & triſte mihi fuit tuas legere. Suaue, ab affectu in me veteri & fido, & quem ſine fidei hercules iniuriâ non mutes. Nam & ego firmiter & fortiter te amo. Triſte autem, ob caſus aut fraudes quibus iactaris: neque nunc in portu aliquo anchoram iecisti. O noſtri Bataui, quid agitis? reuelate oculos, & noſcite & admittite, aliter aduocandum. Indignor, & * δαίεται μοι ἦτορ cum Homero, cùm iſta ingenia & artes neglegi aut contemni video, quæ omnibus infulis erant exornanda. Quò imus? ad veterem ſquallorem & tenebras: atque vtinam augur fallam. Eò minus triſte mihi, abire & abiungi: quod morbus nunc

*ardet mihi pectus.

* ;vorator, nunc cùm maximè minabatur. Morbus nescio quis * ἀδηφάγος,

* Qui lue tabificâ minuit vires animumq́;. * —— ὅστε μάλιστα

Τηκεδόνι στυγερῇ μελέων ἐξείλετο θυμόν.

Sed Deus ille, auctor mei, videbit: & alteram sentētiam, vtramcumque me volente, feret. Adolescentem probi oris & ingenij, tinctum optimis artibus, Corn. Van-dalium, libens vidi, & amare non solùm fauere cœpi. Crescant istæ stirpis felicium arborum, vtinam feliciore æuo! Vale mi Baudi. Louanij, postrid. Non. Maijas, ∞. IↃCIII.

EPIST. LXVIII. *Ipras.*

IIRMIAE PIERSSENAEO I^{cto} S. D.

LITTERAE tuæ mihi pergratæ, & magis Carmina, quæ ingenij tui & affectus in me (iste etiā elucet) monumentum publicasti. Sed & priuato versu me compellasti: ita me Musæ, ad illarum Genium facto, & quod in ipso morbo (is me nunc menses duos habet) leuamen fuit legisse. Ah mi Pierssenæe, quàm alieno à Musis æuo Musæa hæc pangis! quàm pauci, non dicam amant, æstimant, sed vel simulant æstimare! Trahunt pedibus hæc talia, & vel simias pluris, quàm litteratos censent. Senecæ dictum vanitatis arguitur: *Numquam ita in virtutes cōiuratum iri, vt non Philosophiæ nomen sacrum & venerabile sit*: ridetur. Ego iampridem hæc scio, & ideò tolero, vt solemus vetera & familiaria iam mala. Quid Deus Europæ nostræ destinet, nescio: vtinam ne Honestum à nobis auferat, & litteras doctores eius aut præcones. Quæ fama sine ijs est? & sequitur, *Contemptu famæ, contemni virtutes.* Sed de æuo frustrà querar: fatali hæc lege eunt: te magis hortor, animo stare, & rectum clauum tenere, vel Neptuno insaniente. Constanter ego facio, nec iudicia hæc aliquid in me mutant, nisi fortasse scribendi edendiq; libidinem: quorsum enim ista imperitis, aut ingratis? Neque tu solus oleum & operam perdidisti in nuncupatione: alij pariter, nisi siqui sint ingenio & ore ferreo ad exprimendum. Age, exsurge, ad meliorem tui partem vertere: atque illa te à terrenis & vilibus ad cælum ducet. Vale mi Pierssenæe. Louanij, XI. Kal. Iunias, ∞. IↃCIII. cùm tuas vidi.

EPIST.

EPIST. LXIX.

HENRICO VWENO S. D.

DOLVI discessisse nuper, cùm ipse aduenisses. Scis (sine blanditiâ) quàm amore & sermone tuo delector: in quo isto, & suaue semper aliquid & prudēs, & probum etiam ac Virtuti amicum. Mi Vwene, hoc caput est. hanc nisi amamus & colimus, malo fato venimus in hanc vitā, cum pœnitentiâ aut pœnâ finiendam. Sed heus, an non ego breui finiam? rescribo enim omnia, quę ad Robianum nostrum optatiora vobis scripseram: vt Luna hic morbus est, imò plus aliquid quàm illa, nec in septimanas, sed in dies atq; horas mutat. Hoc biduum pessimè habui; nec voto, sed opinione tamen, propono mihi meū finem. Melancholia est, inquies. Sapiētia est, & nihil melius quàm crebrâ tali meditatione ducere animum ad contemplationē animę. Multi necessitate aut impetu ad eam alacres venerūt. Nihil est. non nisi ex iudicio & ratione certa illa tranquillitas oritur, ad quam me compono. A libris abstineo, vix has litterulas tales scribo. Vale mi amice. Louanij, postrid. Kal. Iunias, ∞.IↃCIII.

EPIST. LXX.

FRANCISCO SWEERTIO S. D.

VNA cum tuis iniunctas è Germaniâ accepi, à nouo aliquo amatore: cui nunc tamē non respondeo, & vt puellæ, procanti paullùm me subduco. Valetudo nunc non est his talibus, varia, & anceps, an & præceps etiam dicam? Interdum cadere mihi, & ire palàm ad finem videor: interdum exoriri, & melius habere. Leuiter fero. *quis enim queri potest, se in eâ conditione esse, in quâ nemo non est?* Homo natus sum; & ex quo natus sum, ducor ad mortem. Triste hoc cogitare, inquies. Non mihi. & quid si non cogitem? eò minùs ducar? Sicut qui in naui sunt, dormientes ac vigilantes vehuntur, cum sensu, sine sensu: sic nos eò prouehimur, & aliquando abripimur aut mergimur, velut tempestate. Philosophiæ satis est. ad Gruterum si scribis, de valetudine insperge, & amicam salutem adde. Viringo quæ dicta voluisti,

luisti, factum. Tu me ama; & si quid scitu dignum habebis, fac consortem. Louanij, IIII. Nonas Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. LXXI. *Leodicum.*

CAROLO BILLE'O, *Equiti, & Ser^mo Electori à Consilijs interioribus.*

DOLOREM, qui animum tuum percutit, mœstus ipse animi audiui: & quamquam amici non desint, quos plures virtus tua & fortuna habet, qui verbis aut litteris solētur; tamen & ego venire in partē volui, & officium meum vel superuacuum offerre. Atque vtinam superuacuum! vtinam ad animum iam compositum verba faciam! quod etsi à prudentiâ tuâ sperem, vix ab effectu, quo illam consortem vitæ & thori meritò es prosecutus. Optima fuit, suauissima fuit, fœcunda mater, sedula liberorum & domus tuæ curator & custos. Quídni in amissâ doleas, & talem, numquam habiturus, desideres? Permittit etiam Sapientia aliquam hanc confusionem & dolorem: sed aliquam. frænat enim mox, & ad rationem reducit, & in eâ tranquillum pacatumque sistit. Quid enim diu aut immodicè lugeamus, quod non posse, sed debere euenire, præsciuimus? Nam mortalis erat: neque amnis aut perennis aliquis fons, sed torrens, qui impetu currit, & decurrit. Verissima imago est: vide hāc vitam. Collectu humorum aliquo nascimur, raptim cū æuo labimur: & alij breuiùs, longiusque progressi, finimus. Atqui triste illud finire. Triste, si verè tale esset: nunc mutamur magis, quàm desinimus, imò nos Christiani, diuinâ clemētiâ, in meliorē sortem imus. Quis æs aut metallum perire dixerit, cùm liquescit & statua ex eo funditur? Non perit, sed honestatur: & idem in nobis, qui ex informibus & infirmis in splendidam illam imaginem Dei transimus. Itaq; abeat dolor: imò lætitia (det mihi veniam affectus tuus) succedat, ipso affectu eò ducente. Nempe amasti illam, & amas? quidni optimè igitur illi esse velis, inter beatas æternasq mentes? Nec tamen tota à te abijt: respice liberos, quos numero tibi, & ex vtroque sexu, reliquit. Habes grandiores, è quibus fulcra & nepotes iam speres: habes minores, è quibus solatia & gaudia, cottidiano occursu & sermone, captes. Hos pe-

ctori

ctori insere, ori interdum admoue: & in istis viuere illam, & te affari, non falsò crede. Sed à domo etiam tuâ, ad rempublicam, cui natus & destinatus es, redi. Illa altera tua vxor est, huic iungeris, nec à curâ eius potes auelli. Hanc amplectere; & magnis illis cogitationibus, affectuum scintillas preme, siquæ exurgent. Cogita & Principem, tui amantissimũ, & tui profectò egentem: vince dolorem vt huic vaces, & magnitudinẽ animi indue sublimi viro dignam. In theatro positus es, conijciuntur in te oculi: sustine personam, nec deficе circa extremum hunc velut actum. Quid enim tibi blandiar? vt diutissimè viuas (& ita voueo) tamen pauca lustra supersunt, & sequêris illam præmissam. Ecce, Amplissime & Nobilissime Domine, haud magnam, sed à magno affectu epistolam: quem in te & tuos constanter seruabo, quamdiu Deus in terris me seruat. Vale, & illo ipso faciente, firmare: quod pectore eum rogo. Louanij, VI. Idus Iunias, ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXII. *Insulas.*

IOANNI SEVRIO, *Graphiario in Senatu rationum Insulensi*, S. D.

TITVLVM hunc tibi anteà gratulatus sum, nunc rem & possessionem. Fallor enim, aut illic agis: debes meo iudicio; & hoc quoq; (verbo olim monitum) consortem assumere, rei & domus tuæ curatorem. Quid in istâ ætate differs? Ea labitur, vita labitur: & sæpè post moram pœnitentia succedit, & indignatio, Quare non feci? Fruere annis, ô fugacibus! & ego iam & olim sensi; iam maximè, qui multos egi, & præter meminisse quid seruaui? Aliquid in publicum laboraui fortasse: sed annorum nota, non ipsi exstant: neque hæc omnia mihi in magno, qui abiens video, NEC TANTI HVMANA esse. Epitaphia hæc mea inscriptio erit, si Deus & amici volent: ego iussi quidem, nec Timonis aliquo animo, sed Zenonis. Heus, inquies: etiamnunc de Epitaphio? non conualuisse te audimus? Audisti fortasse, & ego tale aliquid nuntiem: sed quàm infirma hæc firma nostra sint, quàm labi nos in ipso statu faciles, nimis sum expertus. Blandiens ventus non me inducet, quin tempestatem & nimbum mox exspectem. Extra Philosophiam, & communi

linguâ: meliusculè, sed ambiguè valeo; & dies, imò horæ pænè, alternant. Tu vt animo in primis, deinde & corpore valeas, illo me ames vnà cum Remaclo nostro viro optimo, meum est votum. Louanij, III. Idus Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. LXXIII. *Bruxellam.*

FERDINANDO DE SALINAS, *Consiliario Senatus Principum.*

ABEVNTEM Riuium nostrum, veterrimum è meis discipulis, & addam felicissimi inter eos ingenij & profectus, elogio an testimonio apud te prosequi, animus adegit magis, quàm res exegit. Quid enim apud te opus, qui nosti? qui notum amasti? qui amatum re & beneficentiâ iuuisti? Nec enim me celauit, aut debuit, quâ liberalitate nuper eum affeceris, & ad culmen illud honoris euexeris, quod tibi meritò inscribet. Laudandum te vndique. qui optimas artes ipse colis, cultores alios subleuas, & instar Dei illius, bonus ipse bonos optas, imò facis. Opportunè in hoc æuo, quod talia calcat aut præterit: opportunè in isto eius (Riuium dico) articulo, qui in viâ & salebrâ hærebat, nisi à te eductus. O fac porrò! Vt enim fruges non bonitas soli tantùm gignit, sed cæli Solisque fotus & temperies educit atque elicit: sic ingenia & artes, non à Naturæ tantùm velut solo alenda, sed vestrâ procerum benignitate, & velut cælesti aurâ, fouenda atque attollenda sunt. Certè iste noster per aspera adhuc iactatus, viam non deseruit: spero mitior sors ridebit, & Comici illud expetet,

Fortiter malum qui patitur, idem pòst potitur bonum.

Hoc ego amico meo opto, & te Nobilis ac Clar^me Domine, in virtute tuâ, & comite eius dignitate, diu viuere & vigere. Louanij, prid. Idus Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST.

EPIST. LXXIV. *Romam.*

Io Baptistae Baronio *suo.*

Vix posui tuas, & respondeo. Amor in te meus fecit, ille perpetuus (ne ambige) & paternus. Sed ego ipse quàm pænissimè nuper defeci? steti in extremâ Salutis lineâ, pedem reduxi, & iterùm valere videor, sed languori etiam vicinus. Fragile vasculum sum, vt rem dicam, & fractum audietis, priusquam frangi. Tu autem Romæ? Neapolim isse te tuæ, an Richardoti, mihi significarunt. Sed & mansionis decretum profers, non pro tuorum hîc arbitrio, vt nuper coràm Antuerpiæ audiui. Ego quidem haud dissentio, & facilè æstatem hanc tibi donem, sub Autumnum suadeam redire. Non Roma, non Romanus aliquis (Romanam fugio dicere) vltrà teneat: & cùm manes, apud te etiam mane: nec laxa nimis aut diffunde. Vt vinum vigorem & florem seruat, sed clausum; apertum exhalat: sic tibi fiet; virtus apud secretum manebit, vanesces si vulgaris. Paucis & bonis assuesce, atque ijs notis: cetera liber esto, & præsertim in spectionibus illis antiquis. O suaues, ô vtiles! mihi si liceret, fructum capiam quem non cepi. De Illmo Baronio, gaudeo sic in me esse: cùm scribam ad eum (sed materies exspectanda est) per te fiet, atque aliquid etiam de te inspergam. Publica hîc, vt semper ambigua, turbida: voluntas in Britanniâ noui Regis pariter anceps, tecta; & partes nostræ sibi, & nos vindicamus. Quies & pax his regni auspicijs conuenit: seruaturum puto, saltem temporariam: ego affectum in te, mi Baroni, æternum. Vale. Louanij, Kal. ipsis Quinctilibus, ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXV. *Gandauum.*

Maxaemyliano Vriendtio.

Libros Carminum tuorum diutilè ante litteras accepi, quas adiunctas tamen fuisse suspicor, missui illi condimentum. Etsi quo condimento opus eiusmodi bellarijs? quæ, mihi crede Vriendti, veterem Græciam ac Latium sapiunt,

 ô sua-

ô ſuauia mentibus, quæ melioris doctrinæ guſtum ac ſenſum habent. Illæ quidem hæc tua

Iurent Albano Muſas in monte locutas.

Alia iudicia aſſis ne æſtima, quæ quid ſint Veneres aut Charites neſciunt, & quidquid ad Monetam non facit abſunt laudare. Nos & dilecta ingenia oblectaſti, Belgarum gloriæ addidiſti:

—— ſume ſuperbiam
Quæſitam meritis:

imò non ſume, & in Modeſtiæ finibus ſiſte. quia ſi vlla dona à Deo, iſta ingenij, & maximè vaticinij ſunt: illi adſcribamus, &

Qui dedit hæc hodie, cras ſi volet auferet.

Vt non ille palàm, ętas occultè faciet, & cùm in annis grauis eris, lentitudo & frigus aderit, nec felix ſtili iſte calor. At in me amando maneat nec vel ęuum refrigeret, meo quidem voto imò & exemplo. Louanij, III. Non. Quinctil. ∞. IↃCIII.

EPIST. LXXVI. *Bruxellam.*

FRANCISCO TREGIANO, BRITANNO V. N.

LITTERAE tuæ, mihi pergratæ, etſi grata & non grata quædam dicunt. Illud diſplicet, in Aulâ te hærere, vbi vada & Syrtes, an & Circe aliqua etiam occurrit? Nec vna, vt fateris: & vides & rides ineptias, qui à vitreâ illâ Deâ alliciuntur, tanguntur, & quid niſi in pecudes, ſi non feras, mutantur? Amadim ſuum, & tales ſcriptores legunt, loquuntur, cogitant: id eſt * φλυαρίας καὶ φλεδονείας meras, an & * διαφθορὰς καὶ ὀλέθρους animorum dicam? Atque hic eſt * ὄλβος, quem illi putant,

* —— καὶ χάρις ζωθάλμιος, ἁδυμελεῖ
θ' ἅμα μὲν φόρμιγγι, παμφώνοισί τ' ἐν ἔντεσιν αὐλῶν.

A me abeant, à te etiam, quæſo —— * ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Fateor varia ſtudia fineſque eſſe, & cum Thebano vate,

* μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
μελέτα:

& fateor etiam, optimæ Sapientiæ ſtudium rarum eſſe: ſed tamen ad hoc te voco: ego, an altius ingenium iamdiu tuum? Certè Deus

* nugas & ineptias.
* corruptelas & peſtes.
* felicitas.
* Et gratia vitalis, cũ ſuauiſonâ lyrâ, atque omnium vocum inſtrumentis.
* Achaia, non iam Achiui.
* Vna non duos nos cura capit.

tè Deus tale dedit: cui si cultus, vt cœpit, accedit, & cursus per viam rectam: quid non sublime &* θαυμαστὸν de te spondeamus? Scripta, quę vidi, asserunt: & hæc facient, quæ videnda iam misisti. De Republicâ nostrâ quę nuntias, spem quàm rem bonam habent. Sed ista * βραδύτης nostra, quâ sollenniter iam vtimur, quid in bello præsertim magnum pariat? Scio nec* προπέτειαν optabilem aut laudabilem esse: sed tamen maturitatem & quæ Delfinum ancoræ suæ iungat. Fabium in defensione non abnuam; in aggressu Achillem, Alexandrum, Cęsarem præopté. In vestrâ autem * νάσῳ πολυμάλῳ, quid nouus * σκηπτοῦχος faciet? vtrùm * ὁδὸν ὀρθὴν τῆς δίκης καὶ ἀληθείας βαδίσει, ἢ τὴν σκολιὰν τῆς ἀπάτης; Sub initia ægrè dijudíces, vbi multa tẽporibus & hominibus danda, contra animi etiam sensum. Legatum nostrum comiter & (pro more gentis vestrę) splendidè acceptum audio: cetera modò respondeant. quod breui videbimus: & quando ipsum te, mi Tregiane? cui gratias ago debeoque pro narratiunculâ facti admirandi: admirandi, sed & per me in loco ad posteros (meretur enim) propagandi. Vale: & longior eram, nisi auocarer. Louanij, Kal. Sextil. ∞. IↃCIII.

* Admirabile
*Tarditas.
* Præcipitantiam.
* Insulâ pecorosâ.
* Sceptriger.
* Rectam viam Iustitiæ & Veritatis ibit, an obliquam fraudis?

EPIST. LXXVII. *Romam.*

IOANNI HEMELARIO *suo.*

HEVS tu, semper te amo, sæpè cogito, raró scribo: & omnia caussas suas habent. Amor ab amore tuo est, & ab indole optimâ, quam semper in te vidi, & magis excultam, & virtuti assertam, magis amo; cogitatio ab eodem; scriptio rarior ab occupatiunculis, itemque à valetudine, ita me Deus, tenui & negotijs non subsistente. Otium & quietem flagitat, non solùm poscit. Vnius te monui olim, & moneo: in hac ætate vigente & floridâ, plusculum animi & fiduciæ sume: & te atque alios item noris: te, qui sis, qui non sint, illos. Neq; ad elationem voco, quam odi portis inferni deteriùs, cum Homero hoc dicam: sed ad animi iustum mediumque tenorem, in quo virtus. Rubenium meum vides? modestia ipsa est: animum? scit cæleste aliquid se esse, & lucere debere, atque eò contendit. Hominem te Deus fecit, nec ex istâ ingeniorum plebe: cur ordinem deseras, & subsellia potiùs

tiùs quàm ſellam curulem eas inſeſſum? Non meo voto aut iudicio facies: erige te, & pietate volente, ſidus in hoc mundo eſto. Genus vitæ elegiſſe Sacrum ſcribis. Semper te eò deſtinaui, & gaudeo ſpem meam affirmaſſe. Ego alta cogito, alta: id eſt cælum, quò me languores perpetui iſti ducunt, non enim trahunt. At tu valetudinem integratam gratularis. Falſus es. non eſt quæ fuit, neque erit: ſed viuimus tamen, & metæ vicini non tam reduximus, quàm frænauimus præcipitem gradum. Abire etiam non metus aut mora eſt: à prauis, à turbidis. & Deus ferreo ſæculo me incluſit, & quod mitius metallum non ſpondet. Publica eunt, vti conſilia ſunt: nam Fata iniuſtè accuſemus. Vale mi optime Hemelari, & amande ſemper ama. Louanij, XIII. Kal. Septembr. ∞. IↃCIII.

EPIST. LXXVIII. *Peruſium.*

M. ANTONIO BONCIARIO S. D.

LITTERAS tuas, amorem & elegantiam ſpirantes, accepi, & animo caras fuiſſe, libens profiteor ac teſtor. Nam amari à nobis Italiam, quis neſcit? & viros certè, ſiqui in eâ, vetere & nuperâ etiã illâ Italiâ, exhibent ſe dignos. Tu ille es mi Bonciari. quod epiſtola tua mihi dicit, vna nec diffuſa, fateor: ſed vt Coloſſi magnitudo vel in breui ſigillo ſe oſtendit; ſic ingeniũ & doctrina etiam in tenui & extemporaneo ſcripto. Itaque & ab hac cauſſâ te amo: quid cùm Bencium meum, qui heu fuit, velut auſpicem amicitiæ adhibes: quomodo non vltrò me in vincula iſta donem? Facio ſeriò: hoc præfatus tantùm, amare me iuxtà tecum, aut ſuprà, poſſe: paria officijs aut ſcriptionibus vix poſſe. quia & ſæpè ita diſtringor, vt non liceat; & langueo etiam, vt non libeat hæc vſurpare. At, vt dixi, amabo, & id iudicio: certiore illo, quàm tu in laudes meas iuiſti, quas inerrare auribus meis patior, ſed non in longum, notitiâ mei reuocante & abnuente. Sicut tamen Stratocles, opinor, olim Atheniẽſibus cùm res proſperas nuntiaſſet falsò: increpantibus deinde dixit, Quid enim mali ſi meâ operâ biduum lętiores egiſtis? tale aliquid mihi euenire fateor, & breui lætitiâ perfundi elogiorũ talium; ſed breui, & perfundi. Ego nũc totus in *Stoïcis & Senecâ* eram, poſt ancipitem

pitem ſanè morbum:& breui illa videbitis, ſi mea Parca menſes etiam aliquot parcit. Tu vale, Vir inter paucos mihi deinceps amande, atque æſtimande. Louanij, XII. Kal. Septembr, ∞.IↃCIII. ſtatim à tuis litteris acceptis.

EPIST. LXXIX. *Neapolim.*

IVLIO CAESARI CARACCIOLO S. D.

ILLme DOMINE, Litteras tuas accepi, & generoſam indolem, & beniuolétiam in me ſpirantes. Gauiſus ſum. nam animum meum ſeriò afficit, cùm vos è ſtirpe nobili & altâ, dignos eâ video, & non incumbentes maiorum famæ tantùm, ſed à ſe tradere & propagare eam aptos. Fatemur ſanè, vt à radice & ſtirpe bonâ fructus tales, ſic à nobili ſemine germina talia exſpectanda eſſe: ſed quanto optabilius ſpectare, quàm exſpectare? In te ego video, qui iam olim optimis artibus, & quæ ad Honoré & Virtutem ducant, imbutus, perſeueras eaſdem colere, atque eos etiam amare & æſtimare qui colunt. Hæc res me tibi cóciliauit, & locis diſſitũ coniunxit, affectu quidem. nam vt corporibus, non datur, non dabitur, vt mea quidẽ valetudo eſt, haud facta ad peregrinandum, imò nec ad diurnandũ. Annis graues non ſumus, ſed laboribus feſſi aut fracti ſumus: & reſpicimus exitum, vt ij ſolent, qui in cuſtodiâ moleſtiore tenẽtur. Nil circa nos, niſi bella & turbæ: & inter diſpares agimus, quod liberè & verè apud te profitemur. Scripſi iamnunc ad ANNAEVM SENECAM, & Stoïcam totã Philoſophiam libaui: eo certè fructu, vt mihi robur impreſſerim, dum alijs idem paro. Sicut in naui qui transfert & vehit, idem vehitur: ſic mihi factum in Scriptore, quem natũ ſeruatumque cenſeo bono generis humani. Vale Illme Domine, & Honeſta ac me ama. Louanij, Nonis Septembr. ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXX. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO V. R.

REDITVM ego & ſalutem ex animo tibi gratulor, belli & morbi periculis euoluto. Vtinã de patriâ ſic loqui liceat! quid loqui? vtinam ſperare! Sed heu, vndique * ἀτυχήματα, eò triſtiora,

* Infortunia.

tristiora, quia caussam [a] δυσβουλίαν nostram, an [b] ἀβουλίαν, habent. Illa nuper ad Hoochstratam, quàm [c] ἐπονείδιστα? ista ad Buscumducis quàm [d] ὀλέθρια? Et hosti quantum accedet, nobis decedet eâ captâ, quisquis planè [e] ἄφρων non est, videt. Ego tibi de me fateor, [f] ἀθύμως ἔχειν, cùm continuas istas [g] δυσπραξίας video: & nec erigi quidem nostros ad emendandum. Consiliorum eamdem viam imus, frigemus, tardamus, & planè [h] καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρᾳ καθεύδομεν. Mi Pantine, fato premimur: [i] τό γε μόρσιμον, οὐ φυκτόν: erga alia curémus. Quid? ego animum & me, à Senecâ: quem iam denique paro edere, & Stoïcam illam [k] ζοφώδη doctrinam in lucem redegi, [l] οὐκ ἀπόνως. Intricata res: peruici. *Vestam* non displicuisse, gaudeo: nec miror eius cultori. Vale V. R[de] & æternùm care. Louanij, IIII. Idus Septemb. ∞.IↃCIII.

[a] *Mala cõsilia.*
[b] *Nulla cõsilia.*
[c] *Pudenda.*
[d] *Exitialia.*
[e] *Mentis expers.*
[f] *Diffidere.*
[g] *Malos euentus.*
[h] *Tãquam sub mandragorâ iacemus.*
[i] *Fatale, nõ vitabile.*
[k] *Nebulosam.*
[l] *Non sine labore.*

EPIST. LXXXI. *Brugas.*

IANO LERNVTIO *semper-suo.*

LONGAM, liberam, & verè amicam tuam epistolã: & omnibus his nominibus, inprimis ipso Lernutij, gratam. Amplector te, sed animo: brachijs si possim, & ore adfari, quã omnia in notæ fidei sinum hunc effundam? quàm me reuelem, & quidquid in aumario pectoris huius condo? Nunc quoque in parte faciam, sed parciùs: & scis chartæ non omnia tutò credi. Audi à principio, vestigia epistolæ tuæ legentem. Commendas primò Robertum Schilderum: dignum, & ex sermone agnoui. Adolescens est mente & studijs bonus, & qui ad optimas artes pleno gradu incedit. Quàm pauci nostratium cum ipso! quàm ludibrio aut contemptui est nomen hoc omne litterarum? Vides mecum & doles, feres etiam vt fortes decet. Meliora tibi ne sponde: ad vltimas inscitiæ lineas imus. Intereà tamen nos aliquid etiam pangimus, & in litore isto sulcos ducimus: quo priuatim aut publicè fructu, non habeo adfirmare. Imò bellè tibi est, inquis. Non pessimè, fateor. si de magnis opibus aut gratiâ præsumpsisti; muta, medij in istis sumus. Vultus aut sermo quorumdam arridet: qui capiunt pauci sunt, & quod sequitur, seriò ament. Vnum tibi dicam, interpretare. filios si habeam, litterulas me auctore non discant. Addis in epistolâ de meis quædam,

quædam,& putas,liberè. Non liberè, ſed amicè & decorè: atque obſecro aliàs vſurpa. Scribis in Politicis cetera exacti operis videri,abeſſe de Legatis. Verum eſt,& poterat locus ijs eſſe inter Adminiſtros. Sed quia temporaneum hoc munus (olim quidem) neque illi apud Principes aut Reſpublicas perpetui; abſtinui dicere: & quia rem totam iſtam non maximi vſus cenſeo, quidquid aliter iudicare hodie conſenſerunt. Et in Notis tamen dicere deſtinaram, ac collecta iſta habeo: ſed augendi aut recolendi eas animus abiuit. Ais dein de Epiſtolis meis, & de vnâ illâ * inſertâ. Quid diſſimulem? rem tetigiſti, ambitiuncula mea fuit, & quæſita gratia illius, qui in aperto nondum mihi rettulit, nec referet, vt tecum quoque opinor. Quid tamen eſt? benignitas mea orbi innoteſcat, & quàm æqui in aliena ingenia ſimus, etiam fortaſſe ſuper æquum. Non mihi fit: fiet aliquando, & confide Genio noſtro; viuet ac vincet. De annis ætatis meæ cauillari etiam quoſdam. Quid hoc eſt, & quî poſſunt? In illâ de vitâ, palàm & verè ſcripſi tali anno & menſe me natum: calculatore nõ opus ad hoc æui, quot eos inſcribam. Sicubi autem alia aut * aberrans ſcriptio, non memini, nec puto: ſi tamen, emendetur. Item de valetudinis crebris querelis, riſum habet. Ab alijs etiam audio: atqui, ô boni, miſerationem debebat. Non facimus maiora iſta verbis, res vtinam non clamet, vtinam non ipſa ſcripta colorem ab effecto animo & corpore ducant! Hoc fine, & excuſandi mei, interdum inſero: quid ſi etiam contra importunos, & irrumpentes iſtas muſcas? Hæc ſcribere, hæc facere me volunt, ſuadent, iubent: arripio illam ægida, & rationem qui non audiunt, hoc ſcuto terrente depello. Sed cogitent etiam, ſeorſim & apud plures non iniuſtè dicta: quę nunc in vno faſce adſpecta faſtidium habent, nec leguntur vt diuiſa. At de Buſbequij morte, ſcio errorem: ſed adnotabitur. & tamen famam Epiſtolæ, non hiſtoriam iui inſertum. Eſtne aliud? propria etiam tua, ſed amica, ſed iuſta (agnoſco) querela, de primis libris meis non ſemper ad te miſſis. Gaudeo requirere & poſcerẽ, & culpam excuſare nolo, ſed emendare. Habes hîc *Epiſtolas*: habebis *Politica*, quæ iam recuduntur. Habebis & magnum *Senecam*: in quem vtinam dignum aliquid moliti ſimus! *Stoïcam* tamen *doctrinã* ſeorſim illuſtrauimus, & ipſum breuibus Notis, & (In-

**Editur alibi* XVIII. *Kal Nouembr. pro* XV.

uidia audiat)alibi bonis. Omnibus placere,nec ſpero, nec opto quidem: mihi hoc opus vnâ cauſsâ, quòd fortiorem aut meliorem me fecit. Salue, & ama me ex animo, qui eo tuus ſum,mi anime. Louanij, XI. Kal. Octobr. ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXXII.

I. LIPSIVS IOANNI WOVERIO *ſuo* S. D.

FELICITER,acclamo,mi Woueri: vtinam præſens poſſem! Sed vel ſic abſens facio, & corde itero:nemo magis ex illo. Equidem iamdiu tibi felicem talem copulam deſtinabam, & meréti: vt tua probitas & modeſtia,atque etiam ingenij & morum elegantia eſt, quâ vel imperitos meliorum tuarum artium & partium ad te ducas. Benè eſt, habes. Nam de dote, vberem audio; de parentibus, honeſtiſſimos; de ipsâ aliquid ipſe dixerim, & probè memoriâ teneo vidiſſe.Suauis mihi viſa,morata, proba: ſi nihil horum eſſet, apud te fiat. Iungere, fruere, & nouellas ſtirpes, paruulos Wouerios, nobis pange. At me quòd velut auſpicem nuptijs tuis optas,vereor vt fiat. Mea *ad Senecam* iam mitto Antuerpiam: ipſe venire imminente hieme, & attenuante valetudine,diſſuadeor. Sed venio, non venio, mente & cogitatione adero: teque & tuam, mi Woueri, tam fideliter amabo, quàm æternum Numen me velim. Id porrò cœpta tua ſecundet,& ferente aurâ in portu votorum tuorum noſtrorumque ſiſtat. Vale mi optime. Louanij, v.Kal.Octobr. poſtridie quàm Bruxellâ redij, vbi dies duos modò hæſi.

EPIST. LXXXIII. *Bruxellam.*

ÆGIDIO MARTINIO *Syndico ciuitatis Bruxellenſis.*

EPISTOLAM tuam fateor gratam mihi fuiſſe, ſicut & ſermonem, quem tecum ante menſes duos circiter in hac vrbe ſerebam. Vt enim in iſto prudentia tua, & erga me ac parentem olim meum affectus, elucebat, ac iure capiebat: ita in litteris hæc ipſa exprimis,ſi nõ clariùs,certè firmiùs,quanto conceptæ ſcriptioni maior eſſe fides & auctoritas, quàm extemporali ſermocinationi ſolet. Itaque meritò & rependo affectum tibi, &

bi, & in filium etiam, quem hîc habes, deriuo: quem si non caussam, tamen occasionem huic amicitiæ nostræ dedisse, videor posse affirmare. Enimuerò quid officij manare à me propriè in te possit, vix video: in filium fortassis aliquid, quem in hanc Academiam, velut ad mercatum optimarum artium, misisti: & dirigere hîc eum, atque etiam instruere, pro otij & virium mearum copiâ, aliquid possum, & volo. Ciuem enim patriæ amantem me profiteor: cui quid ampliùs conferre aut commodare possum, quàm vt liberos cùm ipse non habeam, alienos, & præsertim vestros talium, qui aliquando ad rempublicā admouendi sunt, formem ad eam ac concinnem? Adnitar equidem, aut potiùs tot annos iam adnisus sum, quà scribendo, quà docendo conatus meliorem & doctiorem reddere iuuentutem. Is enim, Deo teste, laborum meorum finis scopusque est: & Fama si sequitur, non magis huic laborauimus, quàm is qui in Sole currit, vmbræ causâ id facit. Sed de filio tuo, tantò libentiùs manum illi porrigam, quò magis beniuolentiæ tuæ nunc debeo; & quia ingenium atque indoles etiam eius inuitant, ad bonum honestumque facta. Gaude in tuâ stirpe, & solatia inter afflictæ patriæ turbas, è domo tuâ magis magisque (Deum ita precor) cape. Eumdem, Vir Clarisme & Prudme, vt te reipublicæ, cui laudabiliter operam præbes, incolumem seruet. Louanij, v. Kal. Octobr. ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXXIV. *Antuerpiam.*

IOANNI WOVERIO *suo.*

ET quando magis te meum ostendisti, quàm in hoc *Eucharistico*? à cuius lectione duplex affectus me habuit, lætitia & pudor. Lætitia iterùm duplex. vel quia laudabar à te. gratum autem & optabile placere ijs, qui ipsi nobis placent: vel quia sic laudabar, id est scitè, doctè, disertè. Hæc enim qui in scripto tuo non agnoscit, aut liuor aut stupor eum habet, & in veruecū patriam à nobis relegetur. Quàm inuentiunculæ multæ raræ, & argutæ sunt! quàm imagines sepositæ, & tamen appositæ! quàm ipse stilus sine tumore altus, sine affectatione eruditus! Mihi hæc sic visa, fateor; & placuerunt omnia, præter ar-

gumentum. Nam quòd me laudandum sumpsisti, quî laudem? Pudor ille retinet, quem dixi: qui etiamnunc habet, & pugnat iudicio, & tua cùm amem, damno. Non sum ille quem facis, & in sublimi sic locas: descendo, & conscientia me detrahit, & nemo meliùs quàm ipse me noui. Quid tamen est? cùm tua relego, pudor iterùm pænè exsulat, & videor aliquis esse, quia tam fortiter & impressè vis esse. Ita sentis quæ dicis, ita tibi approbas, vt me quoque in partes trahas, & credere adigas, quæ nec credo. Non plenè quidem credo. nam tangere te interiores meos affectus, qui de proximo nosti, non diffiteor: & laudabiles conatus exprimere, si non successus. Omnia cur reijciam?

—— aliquem mens spirat honorem
Conscia factorum.

Nam vt candidè tecum, & senili quadam libertate loquar, dona habui & exserui, quæ non omnes mei studij aut æui. Iudicium inprimis Deo acceptum refero, & ab eo ordinem in scribendo & dispositionem, vel paucis veterum vbique sic vsurpatum. In sparsâ quauis & confusâ materiâ seruaui, & partiri semper aptè studui: quod Socrates alibi apud Platonem *diuini viri* censet, ego *diuini doni*. Et ab eo donum alterum adscribo, Eloquentiam: quæ in sermone aut stilo aliqua fuit, atque ea facilis & profluens: quod in strictâ & argutâ breuitate nec habeat quiuis, nec credat. Illa ipsa breuitas, quod imputo, sine tenebris fuit: & multa paucis sic dixi, vt influant & se diffundant, & vel plura videar dixisse. At tertium & præcipuum, quod iudicij, ingenij, eloquij, stili quidquid in me fuit, in publicum contuli, & vsui, non pompæ, volui seruire. Vide mea vel à iuuenilibus annis, semper scintillæ aliquæ ad Virtutem aut Prudentiā prælucentes: semper animus ille apertus, amans generosi & honesti. At grandior paullò, non iam occulto aut obliquo tramite, sed palàm & rectà illuc iui. Ego ad Sapientiam primus vel solus mei æui Musas conuerti: ego è Philologià Philosophiam feci. Vide *Constantiam* meam, dicet: vide *Politica*, idem: & hoc vtrumque opus est, cui vita fortasse cum Latinis litteris manebit. Quid in *Tacito*, *Plinio*, *Epistolis*, *Militiâ*, *Admirandis*, *Senecâ*, nónne finis idem & fructus apparet? Hęc sunt, quæ in censum, sed nō à me defero: ingratus sim, nisi diuina dona agnoscam, & gloriam ab

ijs

ijs etiam tribuam auctori. Sed ecce longiùs eo. scriptum tuum remittere tantùm, & cum vero elogio volebam: de me siquid addidi, apud te licuit, mei sic immodicè amantem. Louanij, III. Nonas Nouembr. ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXXV. *Bruxellam.*

MAXIMILIANO PLOVVIERIO.

LITTERAS quas daturum me dixeram ad Buissonium, ecce hîc habes. Mittere eas tuæ curæ erit, quam vltrò tibi imposuisti, pro affectu quem in illum & me habes. In me certè, nuper in sermone largiter declarasti: & si non verba, ipse vultus & oculi tui fecissent fidem. Etsi quid ambigerem? eadem vterque amamus, id est Bona & Honesta: ex quo sequitur & adhæret; vt inter nos etiam amemus. Senecæ nostri dictum est, è Porticu promptum: *Inter bonos viros amicitiam esse, Deo conciliante.* Est ea veritas. Deus, imò & natura, facilè iungunt, studijs & voluntatibus iam iunctos. Itaque sicut credidi promptè & libens de tuo in me affectu, velim te pariter de meo: quem bonum, fidum, atque etiam firmum reperies, nec nisi cùm ego soluar soluendum. Id fortasse breui, vt ætas & valetudo mea sunt: tamen nec paruus circulus minus perfectionis quàm magnus habet, nec Amicitia tempore, sed veritate æstimatur. Vale mi Plouuieri. Louanij, VI. Kal. xbris. ∞.IↃCIII.

EPIST. LXXXVI. *Lutetiam.*

SEBASTIANO ROLLIARDO I^cto.

BRVXELLAE & in Aulâ eram (ô sedem pro Lipsio!) cùm tuas accepi. Gratas, suaues: quid opus me affirmare? semper vegesco, & velut effloresco, cùm aliquid à meo Rolliardo. Atquin & libelli tui adiuncti, dona Musarũ: ille de Passeratio, bonus, & pius, ac manibus eius ritè ac meritò à te factum. Vbi hodierna gratitudo? quid autem in mortuis speremus? vix viuis aliqua manuum applosio, & vocis fauentia: & irrisus aut pastoritiæ σύριγγες excipiunt, & à tergo manus motæ. Ferenda hæc omnia, pro æui Genio, aut iter hoc famę deserẽdum. Nuper ego aliquid

aliquid *de Vestâ*: probare te gaudeo, etsi melius illud iam damus, & addimus quædam, & mutamus peccata ἐξ ἀπροσεξίας. Etiam *Porticus Sophiam*, in duo volumina distinctam: sed tenue & argutum opus, & aliquis dicat χελιδόνων μουσεῖα. Æuo nostro obtinent iudicia, quæ olim calcata; & scis quàm diuersa tota hęc studiorum via. Sed tamen Senecæ caussâ id quoque exantlandum fuit: feci, & gaudeo factum. Quod à vestro Autocratore vocatum me, & perhonestè, censes: ita est. nec tamen audiuimus, & à patriâ, in hac ætate atque imbecillitate, nemo me commoueat,

* Οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε.

** Non mihi si donet, quantum est cum puluere arena.*

Apud te seriò dico. Labet hæc patria nostra, siue ruat: ego cum illâ ad discriminis aut fati metas eo. Ad easdem illas, & vltrà, te mi Rolliarde optime & doctissime amo. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LXXXVII. *Florentiam.*

CVRTIO PICHENAE.

ALTERAS tuas vidi, & Inscriptionem veterem adiunctam, fide exscriptam: sanè bonam & rerum veterum, de quâ iudicium meum ad Mercurialem vestrum iam perscripsi. Marcelli honori non esse positam opinabar, sed Caij aut Lucij Cæsarum: quò ratio magis, & ęquum ibi notatum ducit. Felices vos in talibus istis curis, in altâ & beatâ pace: nos litui circumstrepunt, & in ipsâ hac studiorum sede, arma & miles. Tędet temporum; & nisi Philosophia subleuet, iamdiu iaceam, & in parentis magnæ sinu recondar. In Tacitum aliquid à te promiseras hisce Nundinis: librarius Syllabus negat, & nomen tuum non ostendit. Ego *de Vestâ* nuper aliquid, & nunc melius vberiusque damus: item *Stoicam Philosophiam* sex libris comprehensam. noli erigi, non est pro vestrâ Aulâ. Spinæ sunt, aut Paradoxa: & in re fortassis alta, in specie non videntur. Senecam adiungimus, & hoc fine Antuerpiam imus. de quo sic iudicare te, gratum mihi neque inopinatum fuit. Quæ bona mens aliter potest? ego autem etsi propiùs te, nec nisi ex scriptis, haud noui: tamē tam scio de sensibus tuis, quàm de meis, pænè dicam. Vides quid mihi vindi-

vindicem? nec fallet me ſcriptorum tuorum character, in quo probitas & iudicij rectitudo comparent. Pauca verba facio, quia ab equi lapſu ſaucius & æger: ama me, ſeriò & conſtanter idem facturum. Louanij, III. Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LXXXVIII. *Veronam.*

FRANCISCO POLAE *I^to ex animo* S. *optat.*

TV verò Vir Cl^me non prouocas me ad amicitiam, ſed adigis: nec amore ſolùm (cui meum quî negem?) ſed iudicijs & beneficijs: ſic enim *Elogia* tua iure debeo interpretari. Legi, amaui magis quàm probaui: nam quomodo tam honeſta, vel magnifica potiùs, de me & ingenio meo poſſim? Mi Pola, veteres haud temerè Amori oculos clauſerunt: affectu, non iudicio, videt: & habet pulchra atque haberi vult, quæ ipſe cenſet. At ſæpè fallitur: & tamen vel ſic amandus eſt, quia ex ſenſu ſuo & candore, ſine malâ fraude, agit. Tu verò is es, qui iudicio alibi & in alijs præſtes, imò etiam in grauioribus cauſſis præeas: ſed verecundia mea & modeſtia ſequi cunctantur & retractant, & de me ad me appellant. Quid tamen facio? quid ipſe reſiſto, & te ſiſto? quin vela potiùs affectui tuo pando, & adſpiro: & ama vel falſis me cauſſis, dum ames. Hoc valdè cupio: de reliquis ætas ſequens dicet, quæ Gratię aut Inuidiæ expers, ingenijs ſuum cuique pretium rependet. Ego affectui tuo ſerium affectum: per Genium Famæ iuro. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LXXXIX. *Valentianas.*

HENRICO D'OVLTREMANNO V. C. S. D.

DII deæque, tuos verſus! ſtupui ſimul, & rubui: illud in ingenio tuo, ſic acuto, ſic vario; iſtud in laudibus, quas ſupra modum is in me effuſum. Non me fallis, ô amice: fontem à te, non à me habent: id eſt ab affectu tuo, non merito Lipſiano. Sed benè tamen, quòd verſus ſunt: & vel eo titulo præſcribant, fidem non promitti. Ego aliquid ſubitò in eos luſi, & hîc habebis: ſed vix verſus. ita humiles ſunt, & languidum incedunt, vt vel recto oculo tuos vix auſint inſpicere. Antuerpiæ iam fuiſ-

ſem,niſi caſus me tenuiſſet,& verè caſus. Equuleum ex dono habeo,quo vehi ſoleo ad exercendum & ambulandum;alienis ſcilicet pedibus, ætate iam grauiore. Ille meus vector mecum lapſus eſt,& crus & tibiam, ſed leuiter,adflixit. Ita domus me habet,non tamen lectus: & cùm iſte, tum *Exſequias Lipſio licet ire.* adeò quies mihi inimica eſt, & gaudeo ac viuo motu. Bruxellæ etiam fui, & vidi Comitem Stabuli Caſtellæ, Principem iam olim in me affectum. Item in litteras. quas vtinam Deus & Æuum coli magis velint, quàm triſtem hunc Martem! Sed heus, ecce Verſus

* * * * *

Iam place tibi in tuis bonis, qui tam malos meos vides. Quæris quod è tam magnâ tuorum copiâ approbem imagini noſtræ ſubſcribi? iſtud,nec voto melius optari poteſt.

LIPSIADAE, *velum eſt Timantis, imago. videri*
Non niſi ſub piceâ Sol quoque nube poteſt.

Hoc mihi & Modeſtię meę amicum,vt omittam argutiſſimam inuentiunculā cetera bona,aut optima: ſed Inuidiam habeant, me quidem viuo. Ne prouocemus: inter nos amemus, ſeriò, acriter,conſtanter, Louanij,Kalendis Februarijs, ∞.IↃCIII.

EPIST. XC. *Peruſiam.*

M. ANTONIO BONCIARIO S. *corde* D.

QVAS natali meo ad me dediſti litteras accepi, etſi ſeriùs, imò tardiùs: neque enim ſerò ad me aut fruſtrà tam amicæ litteræ poſſint peruenire. Amaui te meritò, vt primùm ex epiſtolâ & te,& affectum in me noui:& magis amare cogor,quò propiùs certiuſque (Virtus hoc habet) noui. Nam & epiſtola hæc certè, optimi & pulcherrimi animi index, delectauit: & Carmen tuum ad DIVAM LAVRETANAM valdè opinionem de te meam auxit. An non faceret ſic eleganter, doctè, altè, piè ſcriptum? Atque ipſo tempore venit, quo ego in pari argumento eram, aut potiùs ſummam illi manum iam imponebam. Nam & ego, mi Bonciari, peculiari ſemper in Matrem-Virginem cultu & affectu, DIVAM HALLENSEM ſcripſi, & benefi-

cia eius ac miracula partim ſolutâ, partim ſtrictâ oratione, ſum complexus. Nihil exſpecta ad tuum Carmen: aliquid ad animum, quo erga Diuam nolo vinci. De *Senecâ* etiam meo breui arbitraberis, fecerímne pretium operæ poſt Muretum, & Gruterum, & alios: quod profecto, vt rectè iudicas, arduum ſit nec alicuius è populo præſtare. Non me attollo, nec debeo: ſed aliquid contuliſſe in Sapientiæ illum patrem, res, ſpero, apud te dicet. Libens autem (vt ad tuas iterùm litteras) legi de Carolo Emanuele Pio à Sabaudiâ, ſtirpe & ingenio & ſtudio illuſtriſſimo adoleſcente: quem quòd erga me etiam affici ſcribis, gaudeo, & in beneficij loco hoc pono. A te, an ab illo accepti? nam & te iudicio aut teſtimonio aliquid contuliſſe, vel ad eliciendum, vel ad augendum affectum, pænè habeo perſuaſum. Etſi talis illa indoles ſponte etiam amat, & ſurgit ad complectendos, in quibus Honeſti aliquas flammulas videt. Vt perſeueret, à me eum roga, & mutuum facere affirma. Vt tu pariter, mi Bonciari, rogatus eſto, ô inter paucos Italię tuæ lumen. Louanij, XIIII. Kal. Mart. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XCI. *Veronam.*

ANDRAEE CHIOCCO S. D.

AMOREM tuum variè & ἀφθόνως oſtendis, neque vlla epiſtola à te eſt, in quâ nō illum nudum videam & expreſſum: idque ſine colore aut fuco. Non redamem te? ſic facio, vt Deum me velim: & Deum ipſum teſtor. Scripſi ad te ante dies quindecim: & iterùm debeo, vel Bonciarij noſtri cauſſâ. Quàm ille de me benignè & * μεγαλείως? nimis, & vellem in publico temperaſ- ** magnificè.*
ſet. Nondum eò venimus, vt Sol noſter vmbram non habeat, & claritas aliqua non liuoris nubem. Sed ille verò fortiter, tamquam ego ſim * ταννύπτερος ἐν ὄρνισιν αἰετός: quod non eius amori, non ** latipenna in auibus aquila.*
tuo etiam credam. Nam & tu hîc * ὑπὲρ τὴν ἀξίαν, & ad extrema laudum iuiſti, me non ſequente, & in terrâ etiam meâ hærente. ** ſuper meritum.*
Non ſum aut ero ille * οὐρανομήκης. Sed ad ipſum Bonciarium ſcri- **qui cælum tangit.*
pſi, iam è litteris ad me & famâ notum, & certè à niueo iſto pectore (vt doctrinam omittam) amandum. Nec tu arbitrare de alijs Italis qui melioris & priſci, vt ſic dicam, ſanguinis ſunt, me

dubitare. Fuerit vnus ille nescio quis hybrida, qui proteruiter in me immerentem: sed ab alijs quídni affectum exspectem & exposcam etiam, quem scriptis dictisque meis omnibus in eos ostendi? Dabunt, & dabo: & crescentes istos ingenij flores mutuo fauore irrigabimus potiùs, quàm liuore amburemus. De * tecum sentio: acre ingenium, iudicium est vbi desideres, & addo maturitatem. Stemma illud, tuo commodo, vidisse velim. Ego pluscula nunc edo, *Ad Senecam* Notas perpetuas; item *Diuam Hallensem*, miraculis apud nos claram; item *Monita & Exempla Politica* libros duos, in gustum; itẽ De *Magnitudine Hebræâ* libros quattuor. Quid ais? cessauimus hac hieme? Cum tuo autem Pindaro, χρὴ δ' ἐν εὐθείαις ὁδοῖς στείχοντα μάρνασθαι φυᾷ. Vale Vir Cl^me^ & æternùm meus. Louanij, prid. Idus Mart. ∞ IↃCIIII.
De Illmo vestro nuper ad te, nũc ecce ad illum. At tu Flaminium nostrum Valerinum à me amplectere, & grates gratias pro scito Epigrammatio redde. Coràm ego hoc facere ἐγγυάλλομαι ἦτορ.

EPIST. XCII. *Lutetiam.*

IO. VERGERIO AVRANO S. M. D.

GAVDIVM mihi ab aduentu tuo, & felici itineris metâ; sed maius gaudium ab affectu, quem purum & magnum in me ostendis. Et accipio equidem, & sine retractatione admitto. vel quia candorem tuum noui; vel quia à meo metior, qui talis talem poscit. Nihil mihi das, sed soluis. Perseuera tantùm, & ipsum me, non quæ alij de me, vide. Ille ** cur mihi infensus, vel certè aduersus sit, nescio: non meruisse, hoc scio, & vt alia mihi detrahat, virum bonum sciat, & candidatum bonarum artium ac veræ Philosophiæ, neque aliud iacto. O miseri, quò rapimur ad ęmulatiunculas aut calumnias, in alios Lyncei, in nos Homeri? Mi Vergeri, hoc in primis vitare te hortor & rogo, in alios inquirere, te negligere: contrà fiat, benigni in omnes, seueri vel asperi in nos simus. Socratis præceptum vetus erat:

* Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται;

* *Aedibus in proprijs, quid rectũ aliudq́ geratur?*

Hodie contrà fit, & emissitios omnes oculos habemus. At illi, vt volent, iudicent: ego in viâ rectâ constanter ambulo, ab æmulatione, ab ambitione prauâ auersus, & quò debeo versus, id est ad

Sapien-

Sapientiam & Deum. De ipsâ Galliâ, ſcis quàm amem: ſed non hos nouitios libros, quos mittis, leuium & exſultantium ingeniorum fœtus. Nihil in ijs ſolidi, maturi, aut, non dicam vetere, ſed nuperâ Galliâ digni. MILES ille quidem palàm * παραφρονεῖ, ἢ παντάπασι ληρεῖ. Alia de illo audieram: ſed cùm legi, errorem meum, furorem illius vidi. A Thuano ipſo Hiſtoriam exſpecto, vetere amico noſtro, & tum arbitrabor. De doctrinâ vel induſtriâ, non ambigo: ſed, vt hoc æuum eſt, rarâ quadam prudentiâ opus ad placendum, vel potiùs non diſplicendum. Sed qui ſapit, poſteritati etiam ſcribit. Nos in languore, plus ſolito, ſumus: ſed te, mi Vergeri, & acre tuum ingenium non languidè amamus: fac mihi idem, vel eo nomine merenti. Louanij, VII. Kal. Iul. ∞. IↃCIIII.

*dementit, aut omnino insanit.

EPIST. XCIII. *Lutetiam.*

ABRAHAMO BIBRANO *Equiti Sileſio.*

ANTE paucas horas tuas accepi; vide quàm gratas: differre in diem reſponſum non potui, & animus adegit ſtatim reponere & pariare. Pariare, inquam, ab affectu quidem: quem puto me nō tuo magis, quàm meritis & huic indoli debere; addam etiam induſtriæ, à quâ magna ego quidem ſpero. Delectat in animo, cùm video Germaniam ſic excoli, & has velut faces accendi, quę magis magiſq. illuſtrabunt. Perge amice, & me vel opinione futuri oblecta: nam rem vt videam, vix in valetudine hac ſperem, quæ pręcipitat, non iam labitur aut labat. Non ſunt verba: triſtior vobis fama vereor vt dicat. Nimirum eundū eſt, & faciendum quod facere nati ſumus. Benè, ſi non omnis mei ſub terras memoria ibit. Viuat in vobis amicis aliqua; in te mi Bibrane, quem in hoc album nunc adſcribo. Lapidem quē mittis, vidi cum admiratione aliquâ, & rarum, perrarum, exteris Regibus ſic poni. Vix tamen eſt, vt ſuppoſuerit, niſi doctior aliqua manus: nec credo. Tamen ambiguum etiam reddunt, quæ in hiſtoriâ haud certa vndique notas: & examinanda ſunt, neq; temerè & de plano ſententiam feram. Illud de plano promitto, amicum te mihi nouum, ſed carum eſſe: perſeueremus quod cœpimus, conſtanter. Louanij, XVI. Kal. Sextil. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XCIV. *Burdigalam.*

I. LIPSIVS PETRO BRACHIO S. D.

O GRATVM mihi de te, quid ab ipso te? audire: quem ego quidem fuisse arbitrabar, & in beatis iam locis cum Amatâ tuâ perennare. Nam anni duodecim & vltrà sunt, cùm silentium à te fuit, nec nisi memoriâ Brachius apud me vixit. At epistola hęc tua amica, larga, elegans, te, amorem, ingenium, omnia viuere & vigere ostendit: atque vt diu sit, à propitio Numine veneror & precibus quæso. In me certè, idem amor tui: non vires aut ingenium, quæ fuerunt: & hac parte ruere me sentio, nec gradu sed cursu ad metam ire. Itaque & scripta hæc mea (non enim cessamus) senile illud & effætum fortasse afferent: nec tu me cense flumen perenne (vt scribis) & inexhaustam fæcunditatem esse. Do manus, & Valetudo vt corpus, sic animum libat: nõ tamen Sapientiæ illa decreta, quæ firma in ipso hęrent. Dedi STOÏCA quędam nuper, & nunc SENECAM ipsum: haberes à me, nisi interualla hæc terrarum impediant, & beneficium meum ex impendio onus reddant. Tuos equidem versus libens viderim: & vis sincerè? libentissimè Epistolas, quibus in tuâ linguâ vix est vt politius, & sine affectatione, maturâ quadam elegantiâ & alacritate suauius prodeat. Ita cẽseo. & à me, scio, quos melior Deus tali animo donauit. Hęc nunc pauca, in occasione mittendi subitâ: at via facta est, sæpè commeemus. Me quidem & Iustitia adigit diligere sic diligentem. Vale V. C. Louanij, XVI. Kal. Sextil. ∞. IϽCIIII.

EPIST. XCV. *Insulas.*

IOANNI SEVRIO S. D.

FRATREM tuum vidi, litteras tuas vidi: illum & istas per-gratas. Casu incidit, vt cursor adesset ab Aulâ, qui dimittendus cum litteris fuit; & fratri non potuerim dare tempus, quod largum esse affectus meus volebat. Neq; enim de eo ambige. sum constans in amore, cuius caussa & solum, vt sic dicam, firmum est: superstruximus, & ædificium nimbus aut procella

quælibet

quælibet non euertet. Silui, fateor, etiam tu, ſed amor in animo eſt, & cogitationibus ſuſcitatur & viuit. Hoc mihi factum, certò ſcito: & de te idem ſpero, non cùm ero ſolùm, ſed cùm hîc non ero, id eſt verè ero. STOÏCA noſtra vidiſſe re video: ſed lege vt ſemina aliqua Bonæ Mentis, non vt totam meſſem colligas, & Æuum noſti. Noſti & valetudinem meam? languemus: Decreta bona ſunt, & fortaſſe Iudicia: ſed promere omnia, & decorè producere, illa (Valetudo, inquam) & alia quædam vetant. Vno verbo, volo quæ non poſſum. At tu faſtidire mihi in munere tuo videris, quod alij multi ambiunt: quid cauſſæ eſt? Si me audis, quietem ſpecta, & illi aliquod fulcrum: cole deinde animum, & quæ amas ama. Homines ſumus, multos imò omnes ſeruitus aliqua alligat, catenâ aureâ ſiue ferreâ, ſed ligat. Nemo animum. ille emicat, & euolat, & orbis terrarum ei eſt anguſtus. Cogita, in libertate es: & pone teneriores illas cogitationes, quas Imbecillitas aut Ambitio dictant. Ad morem vulgi ſi reſpicis, nuſquam in tranquillo eris: appetes, aut faſtidies: ad Naturam, id eſt Rationem, ſi te vertis, vbiq; portus & quies oſtenditur; intra & nauim ſiſte. Hæc nunc breuiter. Seneca meus plura dicet, ſed ipſe. nam ego breuis fui, nec vllo in ſcripto minùs libuit diffundi aut euagari. Cùm illum examino, quid addi poteſt? à nobis nihil, niſi aliquid ad lucem: ab Epicteto multum, quem tu robur & fulcrum iunge. Vale mi Seuri. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XCVI. *Neapolim.*

D. IO. ANDREAE PROCHNICIO *Legato Ser^mi Regis Poloniæ.*

BONA fide fatebor, litteris tuis ſic candidè & calidè ſcriptis, motum aliquem animi me ſenſiſſe, & ipſum quoq; incenſum eſſe ad redamandum, & affectum reponendum, quem Iuſtitię quadam lege debebam. Quid enim æquius, verius, quàm amare qui amat, & quod ſponte ac Naturę quadam lege debemus (homo enim ſociale animal) promptiùs fideliusque præſtare, altero inuitante? Inuitas enim me, Ill^me Domine, aut trahis potiùs, eoipſo quo te oſtendis. id eſt, dona animi atque ingenij tui

tui exſeris, quæ vbertim magnus ille Deus in te contulit atq; effudit. Non amem te appetentem? ſi nolis amem, modò vt norim: & vltrò faciam, quod te video feciſſe. Itaq; manus offero & iungo: parum eſt: offero animum & Vulcanio modo iungo, atque amicitiam ineo, non niſi cùm ſoluar, ſoluendam. Veteres illi aſtrorum quędam defluuia conciliare nos volebant: ego ad morum conſenſionem ingeniorumq́. veriùs referam, aut certè propiùs: & qui eadem atq; honeſta volunt, neceſſum eſt vt inter ſe etiam velint atque ament. O quàm ego illum Honeſti ardorem veſtigijs litterarum tuarum colligo! beatus es, & inſiſte, eoipſo pręmium habiturus, quo amas. Me autem etiam amas, quia in ijſdem ſenſibus tecum putas: nec vanè, ſi de conatu vides: quia tendo ad optima, etſi multa retrahũt, & valetudo in primis, quę à viginti iam annis votiua non fuit. O quoties in viâ iam aut curſu retardauit, & ad optima pergentem, mihi alijſq́. vtilia, deſiſtere coëgit & reduxit! Nunc magis, quàm anteà: cùm ætas ingrauaſcit, & illa incumbit; ego ſuccumbo, etſi animo reluctor, & illo ſolo ſto etiam & ſuſtento. At tu, quæ tua benignitas eſt, medicinam etiam promittis: quam auidè accipio, non equidem vitæ auidus, ſed vt munera ſaltem mea fungi poſſim, dum viuo. Nam nunc profectò langueo, & in illis etiam deficio. atq; vt artifex peritus, ſi citharam pulſat fidibus ſolutā aut diſſonam, artem quidem tenet, non exercet: ſic mihi fit, qui ſcio quæ non exſero, & animum attollentem ſe corpus deſerit, aut humo affligit. Ignoſce tu, & alij: in primis autem, ſi ſponte amaſti me, nũc reſpondenti hoc perſeuera & præſta: & me inter eos numera, quos ex aſſe (Deum teſtem aduoco) tuos dicas. Amicitia hæc, vt mundus, initium habuerit, non etiam finem. Vale Ill^me^ & Reu^me^ Domine. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XCVII.

EVSTATHIO WOLOVICZIO V. R. & N. *Lithuano.*

NVMQVAM mihi grata eueniant, niſi grata epiſtola tua obuenit. Quid ita? quia ſic amanter ſcripta, quia ab homine è longinquis illis oris miſſa, ad quas vel LIPSI nomen perueniſſe multum ſit, quid affectum dicam? Nam de æſtimatione & laudi-

laudibus, tibi remitto: etsi nec eę ingratæ, fateor. quia nec irridere, nec palpari te scio: ergo amare. Nam iste, iste affectus, est pater earum laudum. Velsero etiam nostro, inter multa, hoc debeo: qui pararium se & conciliatorem interposuit honesti nostri amoris. Cuius viri vsum-fructum pænè equidem tibi inuideo: in quo thesaurum earum rerum habes, quæ homini ingenuo appetendæ sint, vel amandæ.

—— illo se pectore multa vetustas
Condidit, & maior collectis viribus exit:

vetustas, inquam, vel artium vel morum: & vtroque titulo in Europâ nostrâ claret. Sed de me, venio in amorem tui candidè, firmiter: & vis sponsionem? Demetrium Solikouium (ô virum magnum!) in ijs locis amisi: veni in locum, amabo vt amaui. Vltrà non possum: si placet, responde. Munera, quæ ad me mittere scribis, nondũ vidi: & via longiuscula est: ego ad te DIVAM meam HALLENSEM, amicitiæ tesseram: & sic admitte. Vale & me ama, cùm ero: memento, cùm non ero. Louanij, III. Kal. Sextil. ∞. IↃCIIII.

Litteras adiunxi à populari tuo, qui hîc nunc agit, sic rogante.

EPIST. XCVIII. *Augustam.*

MARCO VELSERO.

IN laudes meas nuper ibas, & STOÏCA nostra, faciebas ADMIRANDA: nondum in accepti Codicem retuli; expungere licet, si pœnites: & vereor, cùm legeris, iam fecisse. Primus aspectus, vt in multis, solet imponere: illa æuum ferunt, quæ ad manum relata possunt placere. Sed vtcumque est, animus meus vobis, & mihi materies illa placuit: hoc etiam, quòd absolui, & labore, suprà quàm credat vulgus, sum defunctus. E latebris illa mihi educenda, & morosè disponenda fuerunt, vt corpus doctrinæ facerem: & sic tamen (hanc legem mihi dixeram) vt nihil nisi ad Senecæ lucem præcipuè esset. Sed edidi: abeant, & famam, quam Deus & Genius dabunt, habeant. securus scriptorum sum, vt anxius scribendorum. En hîc ad Wolouiczium, operâ tuâ nostrum: tu autem merito tuo semper. Louanij, III. Kal. Sextil. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XCIX. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO

SILENTII mei caussa, quòd DIVAM nostam exspectabam, vnà mittendam: sed operæ morantur, & tuum desiderium non fert moram, & scire vis de valetudine nostrâ. Cape non lęta, mi Oudarte: & ea quoque silentij caussa. Tres menses iam, & ex quo vltimùm te vidi, sum in assiduo languore: nec releuor, etsi omnia conatus. Vires abeunt animi & corporis: & ad marcorem, hydropem, an vtrũque imus? Vt Deo visum erit: nam de viâ parum est, modò ad optatam metam, id est ad ipsum. Corpusculum hoc est, vt putre & caducum ædificium: sæpè fulsi & sustinui, vndique nunc labat: & cogitandũ est, non quî seruem, sed quî exeam. Dolet de *Senecâ*, quòd vltimam manum non licet imponere: atq; illa est quæ decorem dat, & consummat. Hęc ita scribo, non quia desperem me posse resurgere, sed quia expedit sic opinari, & præsumere quidquid hominem manet. Nauta in tempestate, & cùm mors ante oculos, omnia tamen facit, & fracto etiam velo aut malo nauigat: idem ego, facio faciamque omnia, & Deo euentum & me permittam. Is te mi optime & amicissime Oudarte post me seruet, quod mihi solatium & altera pænè vita erit. Louanij, XIII. Nonas Sextil ∞.IↃCIIII.

EPIST. C. *Antuerpiam.*

I. LIPSIVS IOANNI WOVERIO *suo* S. D.

SILVI ad tuas nuper: neque rei multum erat, de quâ rescriberem, & ego languidus, vel cum illâ iustè sileam. Vt tibi dicam, non me reficio, nec in veterem statum gradumq; repono: neque valdè nitor aut cupio, vt id quoque liberè promam. Quid opus est? si annos computo, satis diu vixi; si famam, satis; si voluptatem aut molestias, illam gustaui & his satur sum:

Cur non, vt vitæ plenus conuiua, recedam?

Si etiam ea, quæ vitæ meæ genus & professionem spectant, intueor; piget videre quę video, & tempus, antequam alia video, abire. Litteræ vanitas fiunt; malignitas, acerbitas, pugnæ fiunt: vides

vides cottidiana, & à magnis, exempla. Remedium quî demus? ne consilium quidem, aut monitum: partes & religio intercedunt. Tu Modestia, tu Sapientia, quid nisi nomen estis? Atqui & ego prouocor in hunc campum, & publici iam libelli volant. quid censes? spectaculum me fore? Ingenuus sum, & nullum auctoramentum ducet ad hos ludos. Neronis potiùs mihi votum illud sit, *Nescire litteras.* Reum me facere aliquis potest, nemo nocentem: & ad loquendum cùm iniuria prouocet, arcet & cohibet non ratio solùm, sed natura. Ego ita sum, faciliùs culpā quàm proteruiam admisero; & damnari, quàm malo more vindicari. Scilicet ego rescripto meo alogias aliis excutiam; scilicet me maiorem aut meliorem, quàm sim, faciam, & posteritati iudiciorum legem aut modum donem. Nugæ. & si à magnitudine animi aliquid sumendum sit, iactare me malo, quàm defendere. Ego inter mei sæculi ingenia gloriam, si non palmam, fero: & hoc amicis meis volentibus dicam, confitentibus etiam qui non amici. Et ab aliquot libellis, siue etiam epistolis, æstimemur: sanæ doctrinæ, & fortasse eloquentiæ sumus, nec à melioris æui laude nimiùm segregandi Quorsum ista? familiariter, & apud amicum: denique *gloriosa est virtus*, ait quispiam, *nec ostendit se solùm, sed ingerit.* Ad rem redeo: neque viuere nunc valdè appeto, & pugnare etiam fugio, in quemcumque, à quacumque caussā. Cùm volumus, initia à nostrâ manu sunt; cùm cœpimus, non est finis, & extra lineas res abit. Quisquis aliter, ipse viderit. æui prioris euentus adhuc me docuit, neque scripta ista perennare, neque scriptores in gloriâ esse: & malo apud posteros modesti, quàm acris ingenij, censeri. At tu amicū me, vt semper, cense mi Woueri. Louanij, VI. Idus Maijas. ∞.IↃCV.

APPROBATIO.

Hic liber Epistolarum Clarissimi quondam IVSTI LIPSI *diligenter examinatus, nihil repertus est habere contra fidem Catholicam, aut bonos mores. poterit ergo ad multorum vtilitatem imprimi. Quod testor* 20. *Decemb.* 1606.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Antuerpiensis.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & VVirtembergæ, &c. Comes Tirolis,&c. Noſtro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam noſtram Cæſaream. Poſtquam inter alia, quæ DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illuſtria inprimis illa & quaſi diuina ſunt, quæ in litteris liberalibusque diſciplinis conſiſtunt, quibus ſcilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, ſed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita diſtinguuntur, vt tanquam Dij quidam ſplendeſcere in terris videantur: rem ſanè præclaram ſeque dignam illi præſtant, qui diligentem iis ipſis in litteris ac diſciplinis operam ponũt; præclariſſimam verò & Reipub. vtiſſimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo ſcribendo lumina præferant, eoſque ex ignorantiæ tenebris quaſi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare, ad dignitatis noſtræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio conceſſuque ſumus, inprimis pertinere exiſtimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis ſpectata fides, quique iudicare de Litteris poſſint, acceperimus, inſignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura inſitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac diſciplinarum ſtudiis excoluiſſe atque exornaſſe, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara floreſcentis minimeque vulgaris eruditionis ſpecimina præbueris, dum obſcura in antiquis ſcriptoribus loca, quæ quædam tanquam luſtra erant, illuſtraſti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, reſtituiſti, dum vetuſta Latinæ antiquitatis rudera in nouam ſubinde ſtructuram ſingulari artificio eleganter conuertiſti: ad exquiſitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quoſque viros opinionem excitarit, perueniſſe, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio ſcriptis atque in lucem editis oſtendiſſe, vt in eo quod tam feliciter tractes ſcriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire ſit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia ſcribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus ſcripta fuerunt, à mendis purgare, & lectiſſimos quoſque ex Muſarum hortis, in quibus aſſiduè verſeris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, cauſa, Cæſareo te noſtro elogio decorandum, & quamuis per te ſatis ipſe animatus ſis, animandum magis patrocinioque noſtro defendendum pro benigna noſtra in te ſuſciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc noſtro priuilegioque te & Typographum tuum aduerſus quorumcumque fraudẽ, qui lucri cauſa, quod fieri ſolet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate noſtra Cæſarea decernimus, ſtatuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum

aut

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hereditariorum fines, triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve heredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, heredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi heredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis* IVSTI LIPSI *Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr*. M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines*, IVSTI LIPSI, *quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij*, M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti EPISTOLARVM mearum CENTVRIAS typis tuis excudas ac diuulges. Ne quis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA Archiduces Austriæ, Duces Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimi Belgarum Principes, diplomate suo sanxerunt; nequis IVSTI LIPSI Historiarum in almâ vniuersitate Louaniensi olim Professoris, itemq; Historiographi & Consiliarij sui libros quoscumque, præter Martinæ Plantinę viduæ & Balthasaris & Ioannis filiorum Ioannis Moreti p. m. voluntatem, vllo modo imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ, XVII. Ianuarij, M. DC. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ,

I. de Buschere.

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM SELECTARVM
CENTVRIA QVINTA MISCELLANEA POSTVMA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Ioannis Moreti.
cIↄ. Iↄc. XI.
Cum Priuilegijs Cæsareo & duorum Regum, & Principum Belgarum.

ILLVSTR^MAE STIRPIS,

EXCELLENT^MAE INDOLIS

THOMÆ SAMOSCIO

MAGNI IOH. F.

VETERIS AC NOVI SAMOSCI DOMINO,

PRINCIPI IVVENTVTIS.

OSTVMAE huius, & vltimæ LIPSIANARVM Epiſtolarum Centuriæ, ILL^MI nominis tui gloriã prætexere, THOMA PRINCEPS, non tam noſtri inſtituti, quàm defuncti Auctoris quaſi eſt mandati. Si enim non tantùm quæ iſtis in paginis plurimis locis de Heroicæ virtutis PATRE tuo ſcripſit, legimus; ſed magis quæ ſæpè, imò ſemper

 de

de illo dixit, recolimus: tunc ſubit, non modò omnibus præſentis æui ſummatibus æquiparaſſe, ſed planè cum olim incomparabilis famæ hominibus compoſuiſſe. Nam vt illius temporis vel pauca ſtrictim nomina reuocemus; quid in Catone, Tullio, ipſóque etiam Iulio, ſic glorioſa ſuorum æſtimatrix vetuſtas extulit, quod non meritò in IOANNE SAMOSCIO MAGNO POLONIAE CANCELLARIO ET EXERCITVVM PRAEFECTO, ventura poſteritas agnoſcat & veneretur? Adde, quòd illi adiuti temporibus lætiſſimis, Italiâ Româque cultiſſimis: quibus debere mores illos, tam felicitatis fuit; atque iiſdem noſtrâ ætate & remotiſſimis SARMATIAE in locis excelluiſſe optimæ maximæque eſt laudis. Catonem ſanctitas, & infractum pectoris robur probauit. Ciceroni,

roni, Eloquentiæ decus, & ſeruatæ Patriæ gloria, parem gratiam reddidit. Denique Iulium, non tam à Dis origo, quàm per omnia diuinæ potentiæ æmulus animus, ſideribus aſſignauit. Citra aſſentationem, MAGNANIMI Patris FELIX Fili, loquor: ánne in illo tuo pariter & Patriæ Parente, rectitudinem Reſp. aut conſtantiam etiam in aduerſis vmquam deſiderauit? Eloquij ſanè diſertiſſimi & ſalutaris opis bona ſic ſemper ſubminiſtrauit; vt, ne ſecum deſinerent, etiam proſpexerit. Poſtquam enim, optimarum artium cultus quid regnorum præſidibus prodeſſet, ſuo ſatis exemplo confirmaſſet; Muſarum celeberrimum Athenæum, HIPPEI SAMOSCIANI cum titulo, publicis & perennibus POLONIAE vſibus conſecrauit. ô laudem, & famæ, quia non inter-

 ituri

ituri fructus, æternitatem! Superest Cæsareæ imaginis typus, quem militiæ artibus, patientiâ, successibus nostro sæculo sic reddidit, vt post veterem illam memoriam, vno tãtùm dissimilitudinis genere, ab illâ Veneris (sed quam Mars armatus amauerat) stirpe discesserit. Quibus enim ille armis patriam oppressit, hic seruauit. Qui bus Gallias ille toto decennio, sed sibi, subiugauit; hic à SARMATIAE limite, bono publico, Dacum, Parthos, ingentibus submouit stragibus; Moschum Lithuaniâ expulit, Sueciæ Tyrannum non semel fregit. Denique XXIIII. annis inter militares florentissimi regni viros sic belli præfecturam sustinuit, vt gloriâ plenus, offensæ nescius, ab armis non anteà quàm è vitâ discesserit. Talem LIPSIVS HEROA, quoad vixit, suspexit; ídque, si fata tulissent, pluri-

pluribus ſempiterni ingenij monumentis teſtari conſtituerat. Verùm ah! non toto vertentis anni ſpatio illum ſuum POLONIA extulit, huic Europa etiam cum lacrymis parentauit. Ita nihil ſummum diu conſiſtit; & qui humanum faſtigium exceſſere animi, vti cælo proximi, ita citò ad illam beatitudinis ædem & lubenter tranſeunt. Nec aliter tamen (habet hoc omnis inclyta virtus ſui præmium) à nobis & terreſtribus hiſce receſsiſſe vterque videri poteſt, quàm à luminis ſui auſpice, & roſeâ vt ſic dicam matre, antelucanus Sol ſolet. Iſte enim apud originem ortúmq; totus aſpicitur, quia adhuc terris adhæret: ſed mox vbi cæli conuexa ſcandere cœpit, omnes bonis illius fruimur, nemo intentè aſpicere conatur. Tale meritò fulgidiſsimis hiſce eueniet, in cæleſtem claritudinem, à vi-

 talis

talis huius lucis tenuitate ſublimatis, quidquid enim à vicinitate mortalitatis, quaſi nubium nebularúmque adhæreſcere videtur, dies demet; ſupráque ætatis ſuæ conſpectum prouecti, ſempiternâ ſæculorum veneratione vigebunt. Verùm huiuſmodi, & recurrentis doloris ſingultibus æquales, dum cogitationes conteximus, ecce alterum mœſtitiæ huius membrum illis ſupereſt, qui deſertam tuam pueritiam, annóſque infra primam adoleſcentiam poſitos, cum miſeratione æſtimant. Hos licet indoles tua ſecuros facere poſſit; tamen Illuſtriſsimi dignitatibus, coniunctiſsimi ſanguine & amicitiâ SAMOSCIANA quatuoruiri, ætatis & familiæ tuæ curatores, pro te ſpõdent: GEORGIVS SAMOYSKI EPISCOPVS CHELMENSIS, NICOLAVS ZEBRZYDOWSKI PALATINVS ET GENE-

GENERALIS CRACOVIENSIS, MARCVS SOBIESKI PALATINVS LVBLINENSIS, STANISLAVS ZOLKIEWSKI CASTELLANVS LEOPOLIENSIS ET EXERCITVVM PRAEFECTVS CAMPESTRIS. Hem, quanti, qualésque viri te manibus ſuis gerunt, oculis obſeruant, cordibus curant! Imò totum ſimul SARMATIAE Regnum, quos à PATRIS tui morte oculos turbauit, in te reficit: te MATRIS tuæ aureum partum, Patrij non magis ſanguinis ſobolem, quàm virtutis heredem, cum ſolatio aſpicit & amat. Erigere

O decus eximium, & magnis virtutibus auge

tuorum de te conceptam ſpem, exſpectationem omnium. Nos quoque procul poſitos de te cura exercet; dum quis vultus, ætas, profectus tuus ſit, ſtudiosè inqui-

inquirimus. Crescе & adolesce, GLORIOSISSIME PRINCEPS, vel in reliquæ Europæ inuidiam; & non summo adhuc studio, languidas tuæ fortunæ passim adolescentium institutiones, te superasse audacter cense. Tam enim spernitur hoc futuræ vitæ summum bonum, vt vbique pænè gentium ignoretur. Omnis tamē ætas docuit, humanitatis artibus, & florentibus ingeniorum virtutibus, imperia crescere & florescere. Macte tu saltem. nam paterna per vestigia euntē par pro paribus virtutibus æternitas manet.

Vouemus & FELICITER acclamamus,

LIPSIANI TESTAMENTI *Curatores*;

NICOLAVS OVDARTVS, *Canonicus & Officialis Mechl.*
GVILIELMVS WARGNIRIVS, *Canonicus D.* PETRI *Louan.*
IOANNES WOVERIVS *Antuerpiensis.*

INDEX

INDEX

EPISTOLARVM

CENTVRIÆ V. MISCELLANEÆ.

Gerardo

IVSTI

IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA V. MISCELLANEA, POSTVMA.

EPISTOLA I.

I. LIPSIVS IOANNI SAMOSCIO, *magno Regni Poloniæ Cancellario, & Exercituum Præfecto.*

ILLME DOMINE, Deum ego testem capio interioris meę voluntatis, quàm sæpè adspirauerim ad te scribere, & cultum promere quem virtutibus tuis debitum, in isto velut Vestali secreto clausum seruabam. Adspirabam; sed occasio numquam fuit, aut rima aperta per quam erumperet: nunc videtur factum, & Simonides atque Hilchenius tui, manum præbent, & præeunt vt veniam & me sistam. Ego facio: scis quomodo Vir maxime? vt si vel ad Regem aliquem magnum venirem, tui verens reuerensque, & mixto affectu amans. Profectò in omni genere virtutis tuæ, in bello, in pace, parem hoc sæculo, imò & superiore: parem? vix similem habuerunt, & libero ore ac puro iudicio profitemur. O Stephanum regem magnum! sed & magno te adiutore & administro: qui alter heros, benè coniunctus cum heröe illo eras. Fructus Europa vidit, audiuit, & tui etiamnunc sentiunt: & tu gloriam peperisti, quam edax illud tempus non absumet. Quam gloriam, mihi crede, illustrat & auget varia &

remotior doctrina, quâ ipse es imbutus: & quam in oris illis tuis suscitas & propagas. O nate in exemplum virorum Principum, atque vtinam sint qui imitentur! Non me fugit, quam humanitatem, aut potiùs benignitatem, iterumque potiùs beneficentiam, nostratium quibusdam etiam exhibueris, qui peregrinati illîc sunt; & inter eos Dousæ filiis: qui Dousa (dolenter scribo) ante dies circiter quindecim fatalem suam metam adiuit. Cui me etiam sæpè valetudo tenuior, & omni motu afflictior, admouet: viuo tamen hactenus, & tuus viuam cultor, mirator, cliens. Ill^me Domine, non epistolam hanc cense, sed animi interioris sensum: iterúmque testem illum, quem nemo fallit, inuoco: & tutorem eum tui aduoco, venerorque. Louanij, VI. Idus Nouembr. ∞. IↃC. IIII.

EPIST. II. *Bruxellas.*

REMACLO ROBERTI S. D.

REMITTO Soranzam tuum, de quo equidem beniniùs iudico, quàm de illo Peregrino, vt se appellat. cuius caussa ab initio vt bona fuerit, corrupit eam malè & asperè agendo. Et in reges cui hæc libertas aut ius datum? Sed omittamus. scio alia aliis iudicia: ego autem Horatianum illud submurmuro,

Non vt porticibus, sic iudiciis fruar iisdem:

cum vulgo, dico. Ad Legatum librum mitto, & cum salutis & obsequij mei delatione trades. Statui omnino, quod scribis, aliquid ad eum pangere: sed opportunitas exspectanda est. Ex animo apud te depono, digniorem hoc & alio honore ego, è nobilitate, in Belgicâ nondum vidi. Sed patriæ nostræ quid fiet? Hostis vigilat, apparat, inuadet: nos sedemus, frigemus, & votis auxilia optamus. Ventura, an iam venerunt? nam herè aures meas fama tetigit, triremes cum milite in Morinos appulisse. Ego autem non tam de milite, quàm de consiliis laboro: & Mineruam iungi equidem velim cum nostro Marte. Qui Mars nec Pannoniis secundum se præbet, si vera quæ hîc sparguntur de nouâ illîc clade, an proditione. neque enim distinctè

ſtinctè & liquidò etiam ſcio : ſi per te, gratum erit. Vale vir amice. Louanij, poſtrid. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPIST. III. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO, *Conſuli.*

ANTVERPIAE veſtræ hoc, an Deo & Fato adſcribam? ſed vtri, ego melior valentiorque paullò ſum, poſt libatum aërem veſtrum, perambulatam vrbem, flumen nauigatum, denique poſt ſermones ſuauiſſimos veſtros & conuictum. Non ſum quidem (ne fallam) in veteri illo virium vigore: ſed ſpero paullatim tangere, ſi Deus manum non ſubducit. Spero, non confido. quid enim certi hîc eſt? & quid hanc vitam, niſi vt mare, dixerim eſſe? Semper in eo fluctus aliqui, ſæpè tempeſtates, iterumque malacia & riſus. Tale in vitâ: iactamur, concutimur, curis, aut morbis: denique iterùm hæc meliore & mitiori ſorte, aut valetudine, mutantur. Optem in republicâ noſtrâ ſic eſſe! alternum, inquam, aliquid interuenire. Sed quid niſi adſiduæ procellæ ſunt? & iam ab annis plus triginta oculis non vſurpauimus amœniorem aliquam lucem. O Deus, itáne ſemper iudex & vindex nobis es? numquam geres & efferes etiam patrem? Spero equidem, & vel vicinorum exemplo confirmor. qui cùm aut in bellis palàm, aut eorum metu eſſent, prę̨ter opinionem pace fruuntur: & bonis nobis apertum ſemper ſtabit templum hoc Iani? non ſtabit: inducias, ſi non pacem dabit, & reſpirare paullùm, ſi non reualeſcere, patietur. Corde eum rogo, & te V. Cl[me] Reip. tuæ, quæ te & quam tu amas, diu ſaluum eſſe. Ecce autem & Carmen ſubitò ſcripſi, argumento quod initio dixi: habe & lege, ſi eſt tanti. Louanij prid. Kal. Iunias, ∞. IↃCII.

Duos illos noſtros ſaluere cupio, Schottium & Vwenum.

AD ANTVERPIAM, & inibi AMICOS.

ANtuerpia, vrbium ocule, amata Lipsio,
Et æstimata vrbes supra omnes Lipsio,
Quàm volupe mî te luminibus istis fuit
Vidisse nuper, atque amœna mœnia
Lento perambulasse identidem pede?
Quàm volupe pariter, illum amicorum gregem
(Ita dico: plures namque sunt) illum gregem
Sermonibus fruitum esse, vel conuiuijs!
O nectar, ô ambrosia, & ô meis malis
Leuamen vnum! tibi, quòd animam ducimus,
Adscribo: tibi, quòd tangimus chartam & stilum.
Tu sola morbi Phœbus audies mei,
Tu sola sospitator Æsculapius.
Quid me futurum porrò, nouit hoc Deus,
Vitæ arbiter necisque: sed ero, non ero,
Tuus ego viuus, mortuusque. quod hac manu,
Hac mente testor: MAGNVS AVDIAT DEVS.

EPIST. IIII. *Insulas.*

CLAVDIO D'AVSQVIO, *è Soc. Jesu* S. D.

MANVM tuam agnoui, & libens vidi: quòd si non illam, stilus tamen prodebat. Quàm pauci enim sic scribant (neminem dicere religio sit) inter meos Belgas? Sed domum te redisse, & placere eam, hoc placet: quod idem mihi. Ego cursu vorsoriam cepi, nec vela aut remi faciebant satis: adeò fugiebam istos amicos quidem, sed qui

* Εἰλαπινάζουσι, πίνουσί τε αἴθοπα οἶνον.

**Conuiuātur, & interponunt pocula Bacchi.*

Corpusculum meum & viriculæ, vt sic loquar, non subsistunt nunc istis. Sermones alioqui capiunt, & illa comitas Antuerpiensium propria: sed huic quoque melli fel suum, & natali sorte nostrâ

[a] —— οὔποτε φῦλα δυσπαθέων ἀνθρώπων
Τερπωλῆς ἐστέψημεν ὅλῳ ποδί.

Ergo pedem struxi, & redij. Apud me nunc sum, sed nondum ille, qui Italo respondi. Tunc [b] θυμὸς καὶ αἷμα, vt ais: nunc intentum nihil aut feruens, sed [c] πάρεσις καὶ χάλασμα καὶ ψυχρότης. Agnosco imbecillum illud [d] καὶ ἀκατάστατον hominis, & vitam hanc fluxum & refluxum vel Euripi illius esse. De Basilio tuo, putem ex illo promisso publico te posse in vtramque aurem. Nam de nomine tuo omittendo, & tam insigni plagio, quî possit? Æuum ad omnia praua, fateor: sed nondum, opinor, [e] ἀναιδεῖν οὕτως ἀχάλινος. Si erit, nos in gyrum reducemus vel publico scripto. nam mihi hæc pernôta. Ad Silium quod attinet, nihil te moretur, si decreuisti. Amicus ille ab Antuerpiâ, [f] μεγαλοπραγμων magis, quàm [g] πράκτης, nec vltrà verba aut promissa res ibit. Imparem etiam puto, vt rem dicam. [h] περὶ τοῦ Δουκᾶ, puta ab Alexandro mihi impressam [i] σφραγῖδα σιωπῆς. Sed neque suadeam ad illum, ob caussas quas coràm mallem. Vale V. R. & animo huic care. Louanij, v. Idus Iunias, ∞. IↃCII.

[a] — nunquam hominum infelicia facla Gaudia libamus plena & solida.
[b] spiritus & sanguis,
[c] remissio, & languor, & frigus.
[d] & instabile
[e] Impudentia sic effrenis.
[f] magna actitans
[g] actor,
[h] De Duce,
[i] sigillum silentij.

EPIST. V. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo* S. D.

VIDEO te meas non accipere, atque ita frustrà pænè sumere operam scribendi. Cuia culpa est? non mea hercules, qui tritâ & vt putamus tutâ viâ mitto. Fraudes vbique, vnum remedium ferre. Sed hoc mirum, nec Epistolas meas vos vidisse? Quinque earum Centurias edidi, & Septalius ac tu in numerum venitis. Ampliùs, Italo vestro respondi, quisquis hominum sit; sed respondi. Non merebatur. hoc cordati iamantè, & post responsum meum quiuis dicet: sed exempli interest retundi sic proteruos & fatuos, nec eos solùm, sed (ex priscâ formulâ) QVORVM OPE CONSILIOVE hæc scripta. Audio & alios ibi esse qui hunc Pelian velint recoquere, id est Tacitum necare: faciant, ego vltrà non oppono, nec iudicium præeo, quod haud magis inseri docendo potest, quàm gustus aut odor. Dij deæque! quàm in animo isto suaue, vidisse me-

liora, nec ſecutum ſolùm eſſe, ſed præiuiſſe! Alij abnuunt: quid promouent? ille in bono & recto firmus

—— per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.

De Cardinali Borromæo, & eius in optima ſtudio, volupe audire. quod autem quærit, de *lapide in aceruum Mercurij miſſo* (in ſacris ita ſcribitur) non aliud arbitror, quàm ad morem veterem alluſum, qui ſic habet. Mercurius viarum præſes, & Græcis verbis, ὅδιος, ἐνόδιος, ὁδηγὸς, in biuijs aut triuijs effingebatur trunco habitu, & in lapidem rudem, quadratum, quos *Hermas* Græci vocabant. Ij ſignum erant & indicina viæ: atque vbi non illi, moris vt lapides aliquot aceruarentur, qui vicem eorum & vſum ſupplerent. Itaque pauci illi coniecti aut diſpoſiti augebantur pietate an ſuperſtitione tranſeuntium: & Hebræus ille Sapiens nunc dicit, Beneficium aut honorem inſipienti dare, aſſimile eſſe illi, ſiquis in aceruum talem lapidem velit iecifſe. Nam beneficium quidem eſt, viatori puta: ſed nemo imputat, quia dator ignoratur: tale in fatuo, cui beneficium ſi confers, perdis. Septalium conualuiſſe, triumpho & gaudeo, virum quem iamdiu habeo optimum doctiſſimumque, & melioris illius æui germen. Saluta, amplectere; ego te, & tu virtutem. Louanij, XII. Kal. Sept. ∞. IↃCII.

EPIST. VI. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO *Icto* S. D.

FILIOS tuos iamnunc apud me in leuiculo prandio habui, quos libens ſanè video, & in ijs ipſum te. Placet vtriuſque indoles & induſtria; etſi cum aliquo diſcrimine, quod in ſermone faciliùs edam. Deum ſeruare eos tibi precor, virtuti & reip. creſcere, heu quàm inopiâ virorum, aut certè conſiliorum, nunc laboranti! Quæ fiant, omnes videmus; quæ futura, timemus: & quæ facula bonæ ſpei allucet? Ego niſi tenebras & confuſionem non video: atque inuitus vel in hunc labyrinthum ſermonis venio, implexum, & exitus ignarum. Quæ ſentio, dicere non lubet, & ſine fructu ſit: ſileo, & philoſophiâ meâ me inuoluo. Legi quæ amicus ille (tuus alter) ad te ſcripſit: quid cenſes?

censes? miratum me? nihil. Nota & præcepta hæc mihi sunt: & scio à quo fonte sumant. Ecce, hæc suggeri & doceri possunt: ridentur, ad ineptias & futiles subtilitates eunt, quæ ipsi *Ingenia* appellant. Ridere nos quoque possemus, si Pietas & Patria non agerentur: nunc ringimur; & quod vnum superest, frænum mordemus. Beati amici, quos intereà ad beata loca mittimus! Ego hîc & alibi plusculos hoc anno: secuturus alacri gradu, cùm euocare Imperatori meo visum. Vellem cum Schottio & Robiniano hæc altercare nobis in sermone liceret, sed non mœstis: paratis ferre & subire quodcumque iugum Deus imponit, sed Pietate semper saluâ. Insigne documentum, si vlla ætas, hæc dat, & (vtinam fallar) dabit, quàm sine prudentiâ potentia inermis sit, & inefficaces manus habeat. Aula apud nos bis terque fuit: Aula. Aliud non habeo, videre & alloqui amicos ibi opto, hiems prohibet: saluere igitur iubeo, alià (Deus non inuidebit) videndos. Tuam saluto, & duos amicos, quos nominaui. Louanij, postrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCII.

EPIST. VII. *Lutetiam.*

FREDERICO MORELLO S. D.

SVAVES mihi tuas, ita Musæ me ament. Nam silueras aliquamdiu, & ego pariter: quid mirum (in me quidem) vbi nubes hæc & mœstitia temporum impendet? Amœna aut amica omnia à nobis abeunt: pro virili quisque satagit tueri se, subsistere, nec aliarum rerum esse. Apud expertum loquor, & hæc Enyo Galliam quoque, & vrbem vestram, infestauit: sed minùs pertinaciter, & mitior Dea superuenit, & * ἡσυχίη χαρίεσσα adspexit, & sibi vindicauit. O melior Galliæ pars, & animæ huius, vt sic dicam, * ἡγεμονικὸν, sic manete: & lucis aliquam spem nobis facite, à luce illâ vestrâ. Ominor, & fortassis * οὐκ ἄνευ θείας ἐπιπνοίας. Sed ad tuas litteras. significas *De Bibliothecis* te vidisse, & placuisse. Argumento, non ambigo: tractatu fortasse, quia auctorem amas. Nam * ἐμπαίζειν te mihi, abest à candore tuo, qui nō habet istos * φενακισμούς. Ceterùm, libellus exiguus: sed vel præiuisse in hoc æuo, & immani bonorum contemptu, nónne magnum est? * Μαψιδίως fortasse, vt Homerissem: sed conscientia sufficit,

* *quies grata*
* *pars præcipua,*
* *non sine diuino instinctu.*
* *Illudere.*
* *fraudulentias.*
* *Frustrà*

sufficit, & viderint qui delinquunt. De Italo, faciundum semel fuit, & istos * κεραοβόλυς reijciendum aut reprimendum. Dij boni, quæ copia est? In posterum abstineo,

Atque arma, defunctamque bello
Barbiton hîc paries habeto.

Te amo, & vtinam fruar * ἕνα τῶν ἀληθινῶν φίλων,

—— *cuius se pectore Graia vetustas*
Condidit, & maior collectis viribus exit.

Sit & mihi in eodem locus; in meo quidem, * δι' αἰῶνος tibi erit: sed & Morantium adiungam & curabo, quia tuum, & faxo vt re factum dicat. Vale ô optime, & φιλοῦντα ἀντιφίλει. Louanij, v. Kal. Decembres, ipso die quo tuas vidi. ∞. IↃCII.

* *cornupetas*
* *vnum ex veris amicis,*
* *in æuum*
* *amantem redama.*

EPIST. VIII.

PHILIPPO RVBENIO *meo* S. D.

LVBET adfari te mi Rubeni, in publicis priuatisque malis, & quibus tolerandis animus est, vtinam in corpore tamen sano. Audis ruinas nostras, & sonitus vel illuc te penetrarint: quid speramus, aut cui innitimur? Deo, nec præter illum nos iuuet. O vanas spes in nouâ dynastiâ! etsi optimos eos habemus, sed nescio quâ fati malignitate nihil adhuc in nostram rem factum. De fato, quàm de culpis loqui malo: & in id æui venimus, vt tangi eas nolimus; & verè cum Liuio, *nec remedia nec mala nostra pati possumus*. Quid ergo superest, nisi ad illum aspicere qui suprà est, & cum poëtâ dicere,

—— τὰ δ' ὦν Διῒ πάντα μελήσει?

Fiat, sileo, stilum aliò verto. Ad nos, mi Rubeni. & ecquid agis? quid in futurum destinas? nam in eo iam te esse vt decidas, ratio & ætas, sed & scriptio tua, dicunt. Deum veneror, vt cum duplici bono tuo fiat, interno externoque: si minùs, illo. Scrpsi aliquid nuper, sed tibi & ἀφράστως: tecum habe, ruminare, & verbo veteri LENTE FESTINA. Si animum Philosophi induis, vt debes & indoles tua poscit, animũ curabis eximiè, imò tantùm: cetera non deerunt affectuum modico, & iucundè clamabis,

—— *Benè est, cui Deus obtulit*
Parcá, quod satis est, manu.

Longiùs

Longiùs si imus, extra terminos imus, & in vastum illud INFINITVM.

Si animus hominem perpulit, actum est, animo seruibit, non sibi:
Sin ipse animum perpulit, dum viuit, victor victorum cluet:

ait ille noster, altâ sapientiâ, etiam in socco. Ego de indole tuâ sic confido, vt etiam sine præmio bonum te futurum augurer, nec vel inter praua & prauos deprauandum. Et hercules de præmio, sepone in hoc æuo: quo Theognidis dictio vera est,

Οἴχετο μὲν πίστις μεγάλη θεὸς, ᾤχετο δ' ἀνδρῶν
Σωφροσύνη, χάριτές τ', ὦ φίλε, γῆν ἔλιπον.

Imus ad humilia, sordes, vitia; & qui formandis animis præsunt, quidam eò ducunt. O beatum me, qui mox hæc relinquam, & tutò spernam! Beatum & altero nomine, quòd in culpam non trahar, & consilijs aut actionibus publicis numquam me inserui aut communicaui.

Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα.

Itaque eâ cogitatione & simili, quam Sapientia cumque mihi dictat, sustentor, —— *& meâ*

Virtute me inuoluo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

Quid si fugerem? bellum daret, & iam Miles ille incompositus & ex professo (iusso non dicam) proteruus, itemque Seditiosi, noua nunc manus, eò impellant. De istis, scito ad quattuor millia & vltrà iam creuisse; hostes iudicatos, nondum repressos; & omnia agere in agris nostris ac ferre. Si videas audiasque miseriam; patriam miserari velis nescio, an odisse. Hæc publica nostra sunt, & priuatim mihi etiam bella. Ille Italus, quisquis aut vbi fuit, me fœdo & insulso libello petiuit: respondi, non vt regererem sordes, sed à me abstergerem. Fortiter feci; & ausim dicere, non reieci solùm hunc Andabatam, sed deieci.

Οὐ κόμπος οὐδείς. ῥᾴδιον γ' εἰπεῖν τόδε,

si mea modò legetis. Sed apud me, non meâ caussâ, ingemisco. Heu, quo æuo viuimus? & cui vos surgitis? Sapere hortor, sed vobis: si aperitis, non inuidiam sed odium habituros. Timonis illa vetus secta publicè damnata est, & euanuit: vereor vt aliquis reuocet, cùm homines & iudicia hæc videt. Benè est, quòd non diu videat,

—— & omnes vna manet nox
Et calcanda semel via leti.

Calcauit iam noster ille Micaultius, ô vir probus & pius! qui lento & medicis quoque ignobili morbo obijt, ante paucos hos dies. Quis etiam? Vibrandus ille Anskema, plenus spirituum iuuenis, & qui pænè cum Alexandro *manu vná Orientem, alterâ Occidentem tangebat*: obijt, inquam, populari morbo & δυσφήμῳ λοιμῷ exstinctus. Eamus, altum spiremus: in carceribus nostri cursus sistendi aut abripiendi. Etiam meus Euerardus Pollio, olim in contubernio, desijt viuere lentâ & pulmonariâ tabe exstinctus. Ecce funera: ad viuos redeo, & Io. Wouerium nostrum auidè nimis exspecto. Per Batauos venire dicitur, securitatis an visionis caussâ. Veniat, amplectar, & pocula libabimus memoriæ etiam absentium amicorum: inter eos tuæ, tuæ mi Rubeni. Fac idem,

Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consilijs breuem.

De Senecâ scio exspectas: dico tibi, ne exspecta. Famæ litare conati olim sumus, nunc Quieti: & Seneca faciat suadeatque, si viuat. In hoc theatrum aretalogi prodeāt & chrestalogi; emaneant qui sine fuco rem, non speciem, præbent. Quàm diffundor? cum præsente secare sermones videor: & es animo: opto te sic affectum. Ita vale mi Rubeni. Louanij, VI. Kal. Nouembris, ∞.IↃCII.

EPIST. IX. *Patauium.*

GVILIELMO RICHARDOTO *suo* S. D.

RARO aut scribitis, aut ego quidem accipio: & video eamdem culpam, an casum, in meis litteris esse. Quid faciam? feram, vt multa in hoc æuo, non pro altis bonisque ingenijs, vt rem dicam. Vaticinari lubet. intra paucos annos, si sic pergitur, Doctrinæ melioris nomen Europæ subducetur, & barbaries ac sordes erunt, quas aui nostri viderunt. Τῷ δὲ θεῷ τοῦτο μελήσει: mihi, vt bona teneam aut appetam, & immotus stem contra malitiam aut inscitiam ingruentem. Cadere, non ce-

dere,

dere, possum. Sed heu illa ora etiam vestra! olim luxit, & radios vel in has oras sparsit: quid nunc? cum Pindaro,

* Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν
Τῷ ἀγυμνασίας ἔτι νυνί.

* *Facem nemo ferre aptus, præ imperitiâ hodie.*

Pudet, cùm lego quædam: quid vel illa nostri *Lucij*? etsi ego refutaui, verè —— *apinas tricasque, & siquid vilius istis.* Et hęc illîc eduntur, leguntur, fortasse & probantur? ô murcidi, an murci, & ab omni honestiore militiâ iam soluendi. Sed ego ille alienus ab omni pugnâ, tamen refutaui, & mundo ostendi, quàm verè olim Hippocrates:* Σφαλερὴ καὶ δύσπαιστος ἡ μετ' ἀδολεσχίας ἰσχύρησις. Etsi non ἀδολεσχία hîc tantùm, sed * βασκανία: atque ille fons præclaræ scriptionis. Quid tamen efficiunt? vt liberè dicam,

* *Præceps & labi facilis, cum garrulitate confidentia.*
* *inuidentia:*

Multa Dircæum leuat aura cygnum:

atque illi tela non peruentura, adeò non læsura, spargunt. Quare igitur respondemus? non vt vlciscamur, sed vt emendemus: non aliter, quàm pueros compescimus lasciuientes. Sed de *Lucio* videbitis: nec velim alium vtique ὑπερασπιστὴν mihi dari. Non Segetum illum nostrum, etsi offert: cui vtinam pro meo voto benè lauteque sit! Sed scribe semel, quid mali fati aut vitij illum premat:* Καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον. — nam iuuenem, olim inter meos, amo. Fratrem in viâ esse, lætus audio: Deus ad suos & ad me ducat. Tu autem Bononiam? nec illîc pro spe aut voto fortasse omnia reperies. Tamen vel repertis vtere, & quod ille ad Vlyssem,

* *Atque hoc mihi effer veraciter.*

Ἔσθιε δαιμόνιε ξείνων, καὶ τέρπεο τοῖσδε
Οἷα πάρεστι.

Me autem ama: quod non facies, nisi illa quæ à me amare pergis, id est recta & honesta. Pompa ne te abducat, vide. Louanij, XIIII. Kal. Sextil. ∞. IↃCII.

EPIST. X. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO CANONICO S. D.

LITTERAS tuas, & quæ inclusa erant, accepi; atque etiam excusationem, de raritate scriptionis. Scio non à neglectu esse, & mihi atque occupationibus meis dari interpretor

 libens.

libens. Sanè illæ crescunt, & obruent me, nisi recido. De *Fer-reolo*, gratum, pergratum est, tales in Sacro ordine reperiri, qui & hæc nostra, veterum illorum Patrum exemplo, æstiment ac sciant. respondi. Mittes Antiquarium illud Carmen: si serium, quid nisi ineptiæ & animi error? sin experimentum tantùm, abeat, nec per me notam aut laudem ferat. De *Antuerpiá*, in sermone memini nuper nos agere: in meis reperio memoriã eius, anno Domini IↃCCCXXXVI. Caroli Magni imperio: *Normanni Anduuerpiam ciuitatem incendunt, similiter & VVittham emporium iuxta ostium Mosæ fluminis*. Ita Annales vetusti, sed incerti auctoris: nec antè memorari notaui equidem. etsi iamtunc aliquid magni fuisse, ex eo quòd *Ciuitatem* appellat, dicas. Iacuisse ab eo incendio aliquamdiu arbitror, sed tamen instauratam: iterumque eius mentio, in rebus Henrici III. apud Lambertum Schaffnaburg. anno ∞.LXXVI. *Gozilo*, inquit, *Dux Lotharingorum, cùm esset in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in ciuitate quæ dicitur Antuuerpha*. Et paullò pòst: *Marchia, quæ dicitur Antuuerpha*. Vides Germanos paullò aliter ac nos pronuntiare, quod hodieque solet. Vides & situm eumdem: siquidem Brabantia nostra tunc Lotharingia: denique vides iamtunc *Marchiæ* titulo insignitam. Ista nunc præ manu fuit scribere, alia à te (vt industria tua est) addes. De rep. circa nos nunc meliora. Timuimus certè, nec iniuriâ, Batauum validis copijs succinctum. Vnde istæ vires? palàm est à se non habere. Vtinam res Gallicæ, & detectæ ibi insidiæ, non dent alterum nobis hostem! Deum precor hæc auertere, nobis intendere & seruare. Vale mi Miræe. Louanij, XIII. Kal. Sextil. ∞.IↃCII. RR. PP. Schottum & Heribertum saluto. Accepítne prior ille quæ ad Senecam misi?

EPIST. XI. *Augustam.*

MARCO VELSERO V. I.

FECI quod volueras, etsi ego haud valdè vellem: scripsi, inquam, ad Masium, in re pecuniariâ. Quid tu autem censes? Tagum aut Pactolum nobis fluere? mera hîc inopia, & priuatim ac publicè (pudet dicere) mendici pænè sumus. Ego

ille animo diues, & Stoïcorum dogmatis, in metallis istis delinquo, & de fide congiarij annui laboro. Ego, qui in gratiâ Principum & magnatum esse non diffiteor: sed sic laboramus, & diuturno isto bello afflicti sumus, an exhaustos dicam? Tamen Masius (actor tuus dicet) benignè respondit, facturum omnia quæ in copiâ eius erunt: dolere tantùm, quòd consilijs eius ante biennium aures non præbuistis. Nam tunc res laxiores. Ista de re, quam solam rem multi censent. Carmen N. accepi, & à tuâ interpretatione probaui. Nudum si viderem, quid afficeret? sed *inuidiæ victæ*, vt ais, *si hæc trophæa*, age, in porticu meâ aut portâ suspendam: sed non in *Senecâ*, ne erres. Eum differo, non omitto. numquam scriptorem illum & vnicum magistrum è manibus: non tamen ita, vt omnia publicemus. Reuerentia me æui & iudiciorum habet; elimanda sunt, quæ illi conscribimus, & istis delegamus. Sed heus tu, vidistíne qui ex transuerso me petijt? vidisti, etsi dissimulas: iudicij autem vel & consilij tui copiam voluissem. At nunc serum est. nam respondi. hîc habes: dic vel nunc quid de vtroque videatur. Satin' ego pro sano, qui non sanum responsi honore sum dignatus? Difficile in istis temperare: etsi vsque adhuc Europa dicet modestum me, imò & per-patientem, fuisse. Quàm multis non respondimus? quos vt infantes vagientes habui, & risu non scripto componendos. Non probo istos, qui ad singulos insultus se parant & exserunt, & in gladiatorem pugnant: nec tu mi Marce, si te antiquorum hominum & morum noui. Philosophi sumus? transeamus. Christiani? patiamur, alieni ab excetrâ illâ delictorum omnium superbiâ & vindictâ. Sed scriptum habes, iudica. vincar aut vincam, parum est: cum Aristippo, *Ego victus abibo iucundiùs, quàm ille victor, dormiturus*. Etsi non potest hoc bonis arbitris: quem te censeo, & mihi fero. Adiuncta ad Delrium nostrum eunt: perueniant, obsecro, te mittente. Martialem, qui ad te & tuos, vidimus: multa bona: voluissem strictiùs quædam dicta. Sed ille caussas suas habet: pro hoc æuo iustas, pro veteri improbandas. At scænæ etiam Roscius seruiat, si viuat. Dij boni quàm longus sum? quàm morem & ingenium meum migro? Amor est, in te iudicio susceptus, & æternùm, æternùm, mi Marce seruandus.

dus. Si eadem tibi caussa, idem fac, & vale. Louanij, XVII. Kal. Septemb. ∞. IↃCII.

EPIST. XII.

NICOLAO HACQVEVILLIO S. D.

TVAS libens vidi mi Hacqueuilli, cur non anteà? Decebat te, si vis rem dicam: & litteris etiam promptè adire eum, quem sermone soles. Sed cùm fecisti, satis fecisti: in vnâ re hæreo, litteris Baronis Bonœuillij, quas tuis adiunctas scribis, & nullas in fasciculo vidi. Considera, perijsse nolim: & si est, sciat ipse non vidisse. Viri illius gentem, & ipsum amo, eóque gratum fuisset mutui affectus tesseram manum videre. De itinere tuo, Deus fortunet; itemque studia, quæ in ipsâ Galliâ (ita audio) amplecti & exsequi te, equidem probo; dumtaxat vt tu totâ mente hîc te dones, dum ætas tua & publica ista pax sinit, bona nutrix artium, quarum Gallia vestra ab annis mille quingentis ferax & felix, inter Europæ prouincias, fuit. Si scias, mi adolescens, quantum in ijs momentum ad prudentiam, sapientiam, & vno verbo, veram felicitatem sit; fortiùs & arctiùs amplectare. sed crede nobis, & vanis sepositis hæc vera & solida amplectere, tuo & publico olim bono. Pompa & ambitio sæpè abducit, &, quod poëta ait,

—— nos vilis turba caducis
Deseruire bonis, semperque optare parati,
Spargimur in casus.

Sed excerpe te turbæ, paucis bonisque adiunge, & in tunicâ non lanæ aliquod filum, sed purpura (vt ille ait) esto. Hoc suadeo, hoc voueo mi Hacqueuilli: & ista si amas (neque enim aliter) me amare. Louanij, Kal. ipsis Sept. ∞. IↃCII.

D. Legato parenti tuo S. & officia mea defero: idem D. Bani Thuano.

TESTIMONIVM.

QVI *subscripsi testificor*, NICOLAVM HACQVEVILLIVM, *domi nobilem adolescentem, in optimis studijs artibusque deditum, hîc annos aliquot egisse, me vidisse & frequentasse,*

fortasse, ingenio eius & indole oblectatum. Vt in viâ cœptâ longiùs pergat, eius conatus, nostra spes est & votum: preces etiam apud exteros, vt adiutum prouectumque velint. Naturam benignam reperient, ingenium facile; faueant, dirigant, & ad proprium & publicum bonum (ita natus est) ducant. Hæc breuiter, & testimonij fide

I. Lipsius, Professor &
Historiographus Regius.

Louanij, Kal. Sept. ∞. IↃCII.

EPIST. XIII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo* S. D.

LIBENS tuas vidi, quia ex interuallo: & saluere te didici, & nescio an benè, bono tamen animo in ijs locis esse. Sic oportet fato se aptare, & tranquillum, atque interiore animo hilarem agere, in omni sorte. De epistolis meis non visis, mirabar iure, nec iure mirabar. Post tot menses non perueniße? Sed tempora & studia cùm cogito, & quibus rebus artibusque pretium nunc sit, mirari desino, atque etiam nugari desino, id est hoc agere publicè quod hactenus egi. *Sera est in fundo parcimonia*, ait ille: sed non sapientia; & quandocumque ea venit, priora corrigit; & fluctus nihil obstant aut incommodant, qui, etsi serò, est in portu. Deum immortalem! tali æuo nos viuere? & nos omitto: sed illîc, vbi alta & immota pax, &, quod sequi videbatur, ingenijs artibusque honos; nihil in pretio, nisi pretium, esse? Indignor, sed leuiter: in metâ sum, & laborent aut satagant, qui sequuntur. Italus ille qui me tetigit, ego repercussi: & ius est. neque sapiens sileat, & proteruiam castiget, sed eo animo quo solemus lasciuiam puerorum. Scriptum meum vidisse te & Septalium velim, quem animo huic indui: & scio probaturos. Quid vos? ipsos hostes meos, si quos vitio suo, non merito meo tales habemus. Lubet fidenter loqui:

——— mens altum spirat honorem
Conscia factorum.

Sed hæc talia, cogita quàm nos excitent, & ad alia porrò mittant. Illmo BORROMAEO te innotescere, gratum est; melioris qui

Prin-

Principi, & ſtirpe ſuâ digno. Septalium in morbo eſſe, & tali Saturnio morbo, triſte: Iupiter & Venus potiùs reſpiciant, & optimum ac doctiſſimum virum publico ſeruent. Vibrandus Anskema, plenus ſpirituum iuuenis, & nuper inconſultò maritus, obijt ante dies paucos, triſti & populari morbo ſublatus. Etiam Nicolaus Micaultius, ille meus, probus & pius, ſi quis Belga; ſed lentâ & obſcurâ tabe abſumptus Denique Euerardus Pollio, olim è meo contubernio: acre & arduum ingenium: & hunc pulmonis exulceratio abſumpſit. Vides funera, ſed priuata: quid publica dicam? Belgica tota languet, & inualeſcunt qui religionem & imperium mutata volunt. Quid cauſſę aut culpæ ſit, malo ſcire quàm prodere: vos etiam auditis, & quàm non omnia hîc ex normâ aut more veteri,

Nouit & Arctöis ſi quis de ſolibus horret.

Quod in epiſtolâ tuâ pluribus exſequeris, non hîc refello aut approbo: coràm mallem, & iudicia tua audire, ſed & formare. Illud velim & adſuadeam, ex Euripide:

*Θύοιμ' ἂν αὐτοῖς μᾶλλον, ἢ θυμούμενος
Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεοῖς.

Sacra faciam illis potiùs ipſe, quàm ferox Iraſcar, & recalcitrē, homo cùm ſim, Diis.

permitte enim leuiter hęc à me immutari & adaptari. Sed vt dixi, hæc talia incoràm mallem, & cum Homero

* Ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι.

Admoto capite, & ne quiſquã exaudiat alter.

Septalij libros auidè exſpecto: tunc ad ipſum, nunc ſalutem plenis faucibus propino, itemque Sacco. Louanij, XII. Kal. Nouemb. ∞. IↃCII.

EPIST. XIIII. *Mediolanum.*

IOANNI BAPTISTAE SACCO.

MIRVM, & non mirum, te epiſtolam illam meam, niſi editam, non vidiſſe. Ordinarijs curſoribus tradita eſt, ſed quid tam ſollemne hodie, quàm fraus aut officij neglectus? Illud gratum, animum meum tibi conſpectum eſſe: qui certè, mi Sacce, in te propendet, & amans cupit amari. Fac merenti. non eâ parte, quâ autumas, quaſi Famæ te conſecrem: non ea vis mihi, etſi voluntas: ſed quia iam olim conſtanter erga te afficior, & addam eximiè, ſermonibus ſcriptiſque proditum, & proden-

prodendum. Scísne autem, aliquem ab Italiâ (nisi titulus imponit) proteruiter mihi insultasse? Sed caput sustuli, & manum exserui, & puto, æquis & iniquis arbitris, hanc quidem palmam retulisse. Vbi sumus? inter quos Lapithas viuimus? Innocentia mea orbi testata est, & industriam approbare quidem conatus sum: ecce conuiciorum plagis excipior, & pænè ad Tarpeium saxum vocor. Tacitum corrupi. Dij hominesque! nullum auctorum hodie (fidenter loquendum est) magis medicam, magis opportunam manum, à meâ sensit. Sed isti viderint, qui scribunt, qui legunt, qui fauent: ego, vt bonus bonis approber, nec transuersus agar ab hoc Calumniæ an Inuidentiæ œstro. Philosophor nunc, & in Senecam, imò totam Stoam, aliquid molior: si Deus & Fatum emoliri dant & absoluere, ignauiæ me absoluet postera aliqua ætas. Vale Cl^me^ Sacce, & me ama. Louanij, IX. Kal. Decembr. ∞. IↃCII.

EPIST. XV.

MATTHIAE HOVIO, *Archiepiscopo Mechliniensi.*

ILLME ET REV^ME^ DOMINE: Petiturus venio, quò non libens inclino, nec nisi consilijs & monitis aliorum inductus, etiam medicorum. Multos annos iam tenuior valetudo corpusculum debilitat, quod sobrietate tamen, & dilectu aliquo ciborum, & exercitij mediocritate, sustento. Sed vsu iam didici, piscium solorum vsum, & parum alimoniæ sufficere, &, si quid praui aut melancholici humoris in me, commouere. Equidem vsque adhuc Ecclesiæ S. Romanæ ritibus & præceptis libens, vt debeo, parui: & cum sensu etiam aliquo incommodi, Quadragesimalem in cibo castimoniam seruaui. Scio enim homini, Christiano præsertim, *summam felicitatis* (vt Seneca ait) *non esse in carne ponendam:* & scio etiam primogenios parentes nostros à Paradisi gaudijs per cibi voluptatem excidisse. Itaque rediri etiam ad illa, per Abstinentiam: sed iudicio tamen & prudentiâ temperatam. *Non enim per eam caro*, vt vir Sanctus scripsit, *sed carnis vitia sunt exstinguenda.* Hac causâ ad te, summum nostrum Sacrorum Præsulem, confugio: & moderationem, aut remissionem, in ciborum abstinentiâ peto. Sed eâ lege, quam

 ipse

ipse mihi pono, vt non nisi in necessitate vsurpem, aut mihi indulgeam: id est cùm prostratę vires deposcere videbuntur. Ego, si impetro, vota pro salute tuâ & publicâ interponam, eò ardentiùs, quò magis & meam tibi, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, referam acceptam. Louanij, IIII. Idus Febr. ∞.IↃCIII.

EPIST. XVI. *Audomaropolim.*

ÆGIDIO SCHONDONCHO V. R. S. D.

CVM abiisti nuper à nobis, corpore hoc factum; animo obuersaris, meo quidem, voueo & in tuo sic esse. Sed maximè in eo opus quod moliris, & cuius argumentum atque ordinem volenti ac lubenti mihi denarrasti: in quo seriò pergere te, atque feliciter finire, publicâ etiam caussâ hortor. Enimuerò veteris æui *Admiranda* concepi animo, & partim stilo digessi, aliquid edidi: nostri & superioris huius, tuum institutum, ac iam debitum est: quare? suscepisti, promisisti. Aurem tibi vello, perge: educ è tenebris præclaros viros, & facta: propone in exemplum: da ipsis lucem, ne per incuriam nostram sit

* Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ ἠμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλός.

** Æquali in famâ virtutis amator, & hostis.*

Fructum, mihi crede, ea res amplum dabit: vis & famam? non spectas, vt tua pietas est, & aliena externis omnibus vita: sed & hanc spondeo, bonam & mansuram quamdiu Virtuti pretium erit. Industriam tuam noui, sed & stilum talibus aptum: illam exsere, hunc admoue, nec pauculis istis vitæ annis curas tuas circumscribe. Habes ab amico consilium, siue monitum interpretaberis: habes iamdiu affectum, neque nescis; tuum ex æquo mihi præsta. Vale R. P. Louanij, XVI. Kal. Mart. ∞.IↃCIII.

EPIST. XVII.

DIONYSIO VILLERIO V. R. S. D.

DIVTIVS factum est, cùm tuas accepi, nec respondi: sed tuo exemplo (si vis verum audire) factum. Nam & tu remissior esse in scribendo soles: non in amando, hoc scio, & hanc de te fiduciam habeo; velim de me idem. An mutem, aut

minuam?

minuam? augeam potiùs, ſiquis gradus vltra ſummum eſſe poſſit. Conſiſtamus. Tardiorem me tamen in omni officio, vel ætate, vel valetudine, fieri ſentio: nec moleſtè fero; & deſinere appeto, vel deſiiſſe. Sæculum video, & Honeſti vix ſcintillas alibi reliquas: nihil niſi fumum & nugas, & ea quæ mœror eſt cogitare. Felicem me, qui curſum pænè decurri! Eram in Stoïcâ Philoſophiâ totus: ſcis quàm non pro Genio æui, quod vel nomen odit. Itaque mihi meditor & ſcribo. Inuitas me ad tuam domum. Scíſne? ſi ſolus ſim, haud fruſtrà: iam adſim, & viuam & moriar apud animam amicam. Compedes habeo, ſoluar ipſe antequam ſoluam. Duci Arſchotano (quem ſolum generoſi animi inter omnes proceres ſum expertus) Carmen nuper ſcripſi, in HEVRIAM ſuam, petenti. Editum eſt, cum Iconiſmo eius Prætorij, quale id animo (nondum plenè in opere) deſtinauit. Ita me Deus, bellum & elegans, & Principe viro dignum erit, cùm perfectum. Videbis, aut iam (quæ eius in te benignitas) vidiſti. Heus, eſt quod tibi ſoli ſignificem. Rex Galliæ ſcribi ad me iuſſit benè ſeriò, ante duas tréſve ſeptimanas, & in ſuum regnum, loco & conditione quibus vellem, inuitari. Excuſaui, & gratias egi. Iterarunt tamen, & vel ad otium, quale in Batauis Scaliger, vocarunt. Ego in ſententiâ manſi, id eſt abnui: nec lubet peregrinari vltrà; lubet, vt dixi, ad metam ire. Melancholia eſt, inquies. Noſti veterem meum morbum, corporis tamen adhuc magis quàm animi: &, niſi ipſe me fallo, ea pars conſtat & valet. Te vtroque opto, mi amiciſſime, & quod à puero fuiſti in me eſſe. Louanij, poſtridie Idus Martij, ∞. IↃCIII.

EPIST. XVIII. *Romam.*

IOANNI BAPTISTAE BARONIO *ſuo* S. D.

AMO tuam ſatis crebram ſcriptionem. Satis, nimis non dicam; non, ſi in dies me compelles. Suaue ſemper à vobis aliquid, & de vobis audire: quos animo huic fideliter habeo inſertos. Gaudeo ROMAM veniſſe, illam olim magnam, auguſtam, SVPER-ADMIRANDAM: nunc ſanctam, religioſam, venerandam. Sed vel nunc veſtigia magnitudinis ſuæ habet: quæ magis eminebunt, ſi cum vetuſtâ lectione cogitentur

ſimul & luſtrentur. Inuideo vobis (cur mẽtiar?) quòd mihi non iterùm calcare ea loca fas: atque vtinam vel furtim liceat, & pęnè dicam, Geniali aliquâ machinâ eò transferri! Nam hîc nubes, tenebræ, horror, terror: & à rebus bonis honeſtis que ſqualor & ſolitudo. Partes alteræ inualeſcunt, viribus & conſilijs: ipſa hęc ſchola deſolatur, & metu aut tædio diffluit iuuentus. Ego me ſolor & erigo Sapientiæ ſtudijs, & SENECA ſeriò habet: ſed vereor, vt mihi. Quibus enim iſta? & breui vel nomen ipſum LITTERARVM ludibrio aut contemptui erit. Magnus tamen & rectus animus, recta non deſeret: non,

—— ſi tremendo
Iuppiter ipſe ruat tumultu.

Carmen tuum ad pontem Metauri fluminis ſcriptum legi, & amaui. Fac, fac, exſerant ſe interdum & emicent flammulæ iſtæ ingenij: & pange ſi non alijs, tibi & mihi. Imò & Rubenio, & quem prædictum oportuit Richardoto: quod conſortium tibi gratulor, nec vel vota melius donent. Itaque ſi illi hanc æſtatem etiam Romæ, auctor vltrò ſum manendi: ſin redeunt, non ſim, & inclinem te redire, & in viâ tamen Germaniam videre. Domeſticas tuas res, à fato optimi parentis, inſpiciendas etiam tibi opinor. Sed, vt dixi, ſi illi manent, indulgeo: Deum precatus, vt apud te Sanitas maneat & Amor noſtri. Louanij, Poſtrid. Idus Mart. ∞. IↃCIII.

Heus tu, Carmen & ego ad vos tres ſubitum ſcripſi: hîc habetis.

AD

GVILIELMVM RICHARDOTVM,
IO. BAPTISTAM BARONIVM,
PHILIPPVM RVBENIVM,
olim & nunc SVOS, ſed iam ROMAE ſiſtentes,

Phaleuci.

ERGO vos habet illa magna Roma?
Florens olim opibus, ſuperba tectis,
Læta ciuibus? vrbium vrbs, & orbis
Princeps? olim ea: nunc modeſtiores

Inſcribit

Inscribit titulos, PIA *atque* SANCTA,
Et sedes adeò ipsa SANCTITATIS.
Verùm vos habet. ô meum dolorem,
Quòd non me quoque habet! licebat, imò
Libebat, sed & addam ego hoc, decebat.
Quid tamen tenuit? mala illa Parca,
Quæ filum mihi neuit, haud abire,
Quæ filum mihi neuit, hîc obire.
At vos ô mea triga, dum fruisci
Jam datur, facite: & vetustioris
Jlla Vrbis monumenta, Templa, Circos,
Arcus, Balnea, Porticus, Theatra
Cùm lustrabitis, hoc subinde votum
Interponite: DOCTOR ILLE NOSTER
ADSIT LIPSIVS! *hoc iuuabit, & me*
Alâ hac visite cogitationis,
Alâ vos ego cogitationis.

EPIST. XIX. *Cæsaraugustam.*

DOMINICO AVENGOCHEA I[ti] *Senatori Regio in curiâ Aragonum.*

DVPLEX à te munus accepi, amorem tuum eleganti epistolâ oblatum, & libellum siue μελέτην, vt inscribis, doctrinæ simul & innocentiæ tuæ verum testem. Vir Amplissime, tanti Lipsius fuit, vt vltrò sic adires? Humanitate me vicisti: affectu non facies, vt omnia facias: & hunc tibi ex pari certè reddam. Atqui id ipsum te ab adolescentiâ pænè mihi aperis, & Doctores tuos, & peregrinationes describis: illos egregios aut primos virorum; has varias, & cum vtilitate iucundas. Quę res magis & ingenio limando, & iudicio dirigendo est, quàm istæc locorum hominumque visio aut vsurpatio? nulla, neque vmquam sedentaria lectio aut diligentia hanc æquet. Gratulor suscepisse fortiter, confecisse feliciter: & hoc gratulor, quò virtus tua & prudentia vocabant, eò à Rege maximo productum, ad fastigium togati honoris. Quem honorem quòd homines improbi aut liuidi obtenebrare calumniarum nebulis conati sunt,

 gaude.

gaude. Conati sunt: tua clarior lux effulsit, nec probitatis tantùm, sed ingenij; cuius telum, fortasse alioqui vaginâ condendum, in hac occasione acuisti & protulisti. Atque illi vbi sunt? mihi perijsse de plano videntur; &, iudex si addicar, non horam hîc moram faciam, nec censeam AMPLIANDVM. Confide, idem æqui bonique omnes alij: si iam non fecerunt. Et censio quidem illa, siue ἐξέτασις, bonò & antiquo more apud vos vsurpatur: sed vt prudenter mones, cum temperie exercenda est, & malitiæ reprimendæ, non innocentiæ diuexandę. At mea etiam scripta defensioni tuæ placuit inserere: id est, me honestare. neque aliter interpretor hoc iudicium talis viri. quòd si ætas, aut melior propiorque mei inspectio, mutabit fortasse: at ne affectum hoc rogo, & hunc mihi integrum illibatumque serua; ita te ille MAGNVS DEVS. Louanij, XVI. Kal. April. ∞.IↃCIII.

Breuiorem me ægritudo fecit: quæ hoc ipso tempore habet, & ab amore profectò est quòd scribam.

EPIST. XX.

LVPERCIO LEONARDO ARGENSOLAE. S. D.

SVAVES vestræ litteræ, addam etiam lætæ, parum suaui aut læto meo tempore aduenerunt. Neque enim inualetudo solùm me, sed morbus habebat, & medici aut medicina in oculis: tamen rescribendum vel breuiter censui, abeunte Nunno Mendozio nostro, & Hispaniam suam, iussu Principum, repetente. Breuiter inquam, scribo: sed animo largiter: qui vos tales quomodo non amet? In doctrinam non affecti solùm, sed eâ perfusi estis: me seriò & candidè (ita solet vestra natio) amatis; & ego non reponam affectum? Facio, liceret modò sæpiùs, liceret propiùs vobis frui: suaue huic animo esset. Et, Deum immortalem! quàm tempora hæc turbida Amicitiam, id est Solem illum animorum, requirunt? Bella perseuerant, titulo Ciuilium tristia, euentibus parùm fausta. Auditis, credo, & nobiscum doletis. Hæc æstas in metu est, ob hostiles apparatus: & opidum hoc nostrum iam in limite etiam belli: en quò ventum! Scitis sedem hîc Pietatis & Doctrinæ esse: periclitatur

clitatur vtraque cum illo minui in Belgis, non enim dicam perire. Sed hæc tristia.

Quæ procul à nobis flectat fortuna gubernans:

aut Deus potiùs, vt piè magis loquar. Læta succedite. Lætum enim certè, quòd producis & nominas in eo etiam tractu amicos nobis, id est Doctrinæ: cuius instar aliquod in me (quid enim aliud?) amant. Inter eos Gabrielem Aluarezium, è Societate Iesu, de vnâ epistolâ nosse me puto, quam ante annos duos, tres, Andreæ Schotto benignè de me scripsit. Redamare me seriò dicito: non eum falles. Idem de Doctore Bartholomæo Laurentio Theologo, Doctore Bartholomæo Morlanes Icto, quorum doctrinam prædicas, scribere me & sentire scito. Quid de Gabriele tuo, lepidissimo puero? hunc ego per te dissuauior, & in optimâ viâ pergere hortor, & ad candidam calcem peruenire. Faueo toto animo, & ad Patris & Patruorum exempla voco. Plura non licet. hæc ipse ægrè, & ægrum referent: affectu tamen valido & viuo. Louanij, xv. Kal. April. ∞.IↃCIII.

EPIST. XXI. *Tornacum.*

P. LEONARDO LESSIO, *Theologo Societ.* IESV.

PERGRATA mihi scriptio tua, & cura mei, quod scire te scio, quia & affectum meum non ignoras, magnum, stabilem, & ære vel adamante firmiorem. Ideò & gaudeo, cùm mutua fieri video: & certè solatij vel leuamenti in hoc languore diutino egemus. Aquam aspersisti. Quamquam non sic extrema omnia apud me, vt fama illa prior dixerat: sum quem reliquisti, aut paullò deterior, sed valetudine scilicet vacillante & variante. Dies vnus matrem gerit, alter nouercam. Statui Antuerpiam excurrere, & aërem mutare, ac corpus commouere: quod vsu didici firmãdo mihi esse. Sed corpus attenuatum est, & vnius lineæ me hominem dicas. Naturæ tamen meæ illa bonitas est siue teneritudo, vt facilè labatur, & lapsa assurgat. Vtinam te illîc videam, & amplectar, nunc medicum corporis, vt semper partis illius melioris! Intra triduum aut quatriduum, si vires non abnuunt, in iter me dabo. De Spadâ, non ausim etiam cogitare. Salutaris mihi illa aqua; sed neque nunc excussi me-

tum,

tum, & faciem illam θορυβώδη nostræ fugæ. Quin potiùs videbo, quid peregrinatiuncula leuamenti dabit, & vigor hic Veris,

—— cùm tempestas arridet, & anni
Tempora conspergunt viridantes floribus herbas,

an non & ego reuirescam? videbo, inquam: & tamen cum Pindaro sciam, θνατὰ μεταστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπιεσσόμενος. Corpus hoc illuc it: anima, quò Deus & tu vocatis. O gratum mihi autem de precibus, te faciente, pro me cōceptis! Iuuabunt, imò iuuerunt, & meliorem me, si non firmiorem, reddent. Caput in illo est; de cetero,

—— improuisa leti
Vis rapuit, rapietque gentes.

Tu vale mi Pater, breui oculis, vt spero, vsurpande. Louanij, Kal. ipsis Maijs, ∞. IↃCIII.

Saluto ex animo R. P. Flerontinum, & P. Schondonchum, quem videbis.

EPIST. XXII. *In Rusciam.*

DEMETRIO SOLICOVIO, *Archiepiscopo Leopolitano.*

POPVLARES tui apud nos sunt, Palatini Sandomiriensis duo filij; mihi crede, hoc nomine gratiores, quòd parentem & vicinum & amicum tuum significabant, atque hoc titulo mihi iam carum. Non blandior, sed te, non in Poloniâ tuâ solùm, sed Europâ, inter eximios habeo, & rarum sidus in tenebroso isto, & quod veterem nobis squallorem minatur, æuo. O ex corde votum! adsim & conuiuam talibus! sermones & iudicia misceam, doceam inuicem & discam! Fatum meum vetat, iubet inter bella & militares mores aut homines consenescere: si tamen hoc datur, & non Parca ante ipsum senium me tollit. Languor adsiduus dicit, & eò ducit: ac iam quidem fui ante duos menses ad ipsas fati portas. Tamen gradum frænaui, redire cœpi: sed nescio an non, vt Eurydice illa Orphei, reuocandus. Epistolas meas vltimas vidisse te censeo, & ad te quasdam: parabam totum *Senecam*, itemque *Philosophiam* vnà *Stoïcam*: vires abnuunt, & animosè cœptis languores isti intercedunt. Te autem, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, longùm valere bono Reipublicæ ex animo opto. Louanij, III. Kal. Iun. ∞. IↃCIII.

EPIST.

EPIST. XXIII. *Cracouiam.*

BERNARDO MACIEIOWSKIO, *Episcopo Cracouiensi, Duci Seueriensi.*

NEPOTES tui cùm ad nos venissent, & sedem figere destinarent in hoc, vt ita dicam, bonarum artium foro, & quadam panegyri: non indecorum putaui si hoc ad te scriberem, & simul de operâ significarem, quam illis in laudabili hoc proposito voui. Nam etsi publicè satis impedior lectionibus, & priuatim scriptionibus (è quibus quædam publici etiam iuris factę sunt:) tamen decerpendum aliquid temporis censui, quod horum institutioni, aut certè directioni impenderem. atque id Reipublicæ etiam adspectu, cui hi tales è primariâ nobilitate meritò destinantur. Sicut medicus libentiùs atque animosiùs operam impendit in Rege aut Principe curando, cuius salus saluti alijs esse potest: sic nos in ijs docendis, qui prodesse consilio atque operâ pluribus possunt. Progressum iam eos aliquem fecisse ego video, & idoneo Præfecto concreditos aut inspectori: vt porrò in hac viâ pergant, metæ magis & magis accedant, mihi, quamdiu in his locis erunt, seriò curæ erit, & pro ingenij atque otij mei copiâ adnitar. In quâ re non aliud equidem, quàm ipsos & Rempublicam, vt dixi, specto; præmij alterius neque appetens, neque (liberè dicam) egens. Tuâ tantùm amicitia, aut certè beniuolentia, si mihi accedit, operæ pretium grande erit: quem ego Virtutis & Dignitatis caussâ colo atque æstimo: Deum precatus, vt te Reu^me & Ill^me Domine, diutissimè Ecclesiæ & Reipublicæ velit esse saluum. Louanij, III. Kal. Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXIV.

GEORGIO DE MAGNA CONCICE MINSCHEZ *Palatino Sandomiriensi, Capitaneo generali Leopoliensi, Samboriensi, Medinicensi.*

LIBERI tui ad nos, studiorum & animi excolendi caussâ, venerunt: atque ea mihi occasio scribendi. Grati sunt, quia à longinquis illis oris, quia à tali parente & stirpe; grati à se

etiam, quia inclinationem vel ardorem in optimas artes præferunt, quibus cœperunt imbui iam, non solùm tingi. Equidem tibi hanc talem stirpem, & ex eâ gaudium, gratulor: hortor porrò habere in his animorum gymnasijs, & quidem à te abiunctos, vt virtuti & doctrinę magis iungantur. Sicut agricolæ, qui plantaria habent, nouellas stirpes trãsferre & transserere è natali suo solo in aliud solent, vt laxiùs lætiusque crescant: sic oportet liberos, non genitali solo affixos sterilescere, sed in aliud aliudque translatos robur & incrementum sumere, & succrescere in Virtute. Nec tamen longum hoc nimis esse suadeo. & sicut qui ignem è viciniâ petunt, non illîc desident, sed accepto eo domum redeunt, atque ibi accendunt: sic istos censeo velut scintillas & fomites apud exteros quærere, domi deinde accendere, & sibi alijsque allucere. Ita nati sunt, ita à te formati & destinati, vt ad Rempublicam admoueantur, & in magno ac laudabili illo Regno sint vtilia quædam membra. Deus hoc dabit: ego, quamdiu hîc sunt, adiuuabo & adnitar, & in viâ benè cœptâ dirigam, & manu ac voce ducam ad salutarem metam. Hanc fiduciam te mei habere rogo Ill^me^ Domine: imò & consilij & auxilij mei in aliis etiam copiam facturum, vbi copia quidem mea feret. Vale Ill^me^ Domine, Regno, Regi, Tuis. Louanij, III. Kal. Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXV.

CAROLO, *Duci Croyo & Arschotano.*

ILLME ET EXCELL^MI^ PRINCEPS, An non extra decori limites (da veniam) Ex^tia^ tua abit, quæ etiam de valetudine meâ inquirit, & solicitam se super eâ ostendit? Non sum tanti, vt tanti Principis curam merear: sed habere tamen iuuat, & hoc etiam vinculo officia mea tibi adstrinxisse. Dicam igitur, quia petis, id est iubes. Paullò melior & commodior videor, sed animo magis, quàm corpore; & ne dissimulem, isto videor ad tabem aut marcorem paullatim ire. & vt apud Ex^tiam^ tuam liberè me aperiam, non inuitus ire: siue tempora ista, siue vniuersè sortem adspiciam generis humani. Tempora quidem ista, sic tenebrosa aut turbida, vt neminem

neminem paullò magis honesti, & vt sic dicam cælestis animi, delectent: imò vix viles & terreni isti subsistāt, in adsiduis bellorum nimbis aut procellis. Et quâ meliorum spe? cùm finem belli habebimus, alia timemus quæ nō lubet dicere: & ad summam, decretum cælitùs videtur opprimi Belgas, aut perire. Itaque an infelix ille, qui præsentia aut imminentia mala euadit, & in portum nauigat ab omni istâ tempestate tranquillum? Si etiam communem sortem vitamque, vt dixi, consideras: per Naturam suaue est viuere, per Rationem non insuaue mori. Vita quid est, aut quid amœni habet? Qui optimè de eâ loquuntur, cum mimo aut ludo comparant; qui intentiùs & seueriùs (addo & veriùs) cum carcere aut custodiâ assimilarunt. A natali nostro die, si inspicimus, lacrymæ & gemitus sunt; & cùm grandiores eorum pudet, suspiria & internæ curæ. Quis dies aut hora vna læta, cui non denæ aliæ, velut ex decreto, succedant & excipiant? Sicut in mari fluctus semper est, etiamsi non tempestas: sic in vitâ motus & angores, etiam cùm non dolores aut lamenta. Vera me dicere, etiam Ex[tia] tua, in illâ altiore suâ fortunâ experitur: & quid censes homines iniurię & contumeliæ magis oportunos? Atqui in malis viuere, quæ vita est? & quis, cùm portum aut pausam Deus ostendit, refugiat, & eligat iactari? Non mihi ea mens est: qui didici obniti fortunæ, & constantiâ vincere: sed idem, Deum sequi, & cùm ad se vocat, alacri gradu, imò cursu, eò ire. Itaque, Ill[me] Princeps, nihil mali aut anxij morbus hic meus minatur, aut adferet: homuncionem vnum eripiet; & Deus bone, quot meliores me & grandiores? Tamen, vt in epistolâ & priuatâ scriptione maneam, clientem vnum Ex[tiæ] tuæ eripiet, fide & obsequio valdè promptum, & heroïcis tuis virtutibus addictum. Hæc omitto, & Deo permitto: ad publica venio, quorum cura magis te spectat. In ijs lenta omnia, nec adhuc læta: & nuper Fridericus Spinula ereptus, quod momentum in rebus maritimis habeat, non prompto alio successore. Triremium administratio, nostris parùm gnara. E Britanniâ scribunt, vndecimâ huius Regem venisse Londinum, & illinc ad arcem Groenwitziam iturum, donec ad pompam coronæ publicitus imponendæ omnia sint parata. Magna scæna & splendor (ita ingenium gentis est) futura

 viden-

videntur. Scribunt & Legatos Batauos iam appulisse, sed animi parùm lætos, nec in Rege hoc nimis sperantes. Quid sit in re, nescio: illud bonis auctoribus habeo, illum artificem simulandi & dissimulandi esse, si quisquam vmquam fuit. Incendium Rodiensis vrbeculę non me admiratione affecit: illud de scintillis sic longè iactis, affecit: atque id sine vento. Genij his talibus interueniunt: &, vt in re nouâ aut prodigiosâ nequid mali augurij sit, Deum precor. Eumdem Ill^me^ & Excell^me^ Princeps, vt te columen nostræ Belgicæ incolumem diu conseruet. Louanij, pridie Kal. Iunias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXVI. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO V. R. S. D.

BALTHASAR noster iam apud te est, aut fuit, vt ex litteris eius didici: & ergo ex illo certiora de valetudine meâ iam habueris; certiora, sed non lætiora. Quid nobis blandiamur? sum adhuc in valetudinario: & vt lumen, quod exstinguitur, flammulas interdum iacit; sic mihi fieri videtur. Velut resurgo interdum & exorior, sed fortasse lapsurus. Tamen nunc iterùm satis bellè, & ridere mea Sors videbatur. Quid est? vitam noui, factam mori, & cupitor longæ illius numquam fui. Varronis illud placuit: *Non eos optimè vixisse, qui diutissimè vixerunt, sed qui modestissimè.* Hoc verbi postremi amplector: & certè Modum in omni vitâ, sed & Modestiam in animo amaui. Alij philologi aut litterati (audacter dicam, & examina) meo æuo, à vano multum traxerunt: ego strinxi, & interiùs adduxi; & ad vtilia aut profutura, non ad splendida aut famosa tantùm respexi. Raró scripsi, cui non sapientiæ aut prudentiæ, etiam vbi locus vix videbatur, monita aut præcepta sint inspersa. Hanc laudem mecum feram; & illam optimæ conscientiæ, publico elaborasse, nullius famam minuisse, aut per obtrectatiunculas auctum meam iuisse. Ampliùs dicam: Pauci an nemo, meo æuo, singularia argumenta aggressi sunt, aut pertractarunt: ego feci, in Constantiâ, in Politicis, Saturnalibus, Militiâ, Admirandis: & sparsim etiam materias, quæ vsui aut oblectationi generi humano essent, disposui & ordine digessi. Ordine, quem in

in omnibus ſcriptis amaui: & ſuper nouos, atque adeò (an non ſuperbum erit?) ſuper veteres vſurpaui. Sed quò me animus rapit? ille, qui apud te eſſe autumat, & in ſermone liberè, ac licenter etiam, garrire. Vale vir amiciſſime. Louanij, poſtrid. Non. Iun. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXVII. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRO LINTRENSI, *Doctori Theologo.*

ANIMO magis, quàm verbis profiteor, gratas mihi tuas litteras, & affectum qui illas dictauit, fuiſſe. Ego verò tale nihil à te meritus, niſi occulto item aliquo affectu, quem bonâ fide teſtari poſſum reddere me pari, vel auctiori modo. Inuitas ad hoſpitium: libens vſurpem, ſi illuc veniam; imò iamnunc promitto facturum, ſi venio. Veniam autem? an ad alia & meliora loca Deus inuitat, quem Ratio & Neceſſitas audire me iubent? Videor deſerturus hæc infima & terrea, ô optabili permutatione, ſi diuina benignitas ad illa ſupera me ducit! Quis, non dicam linguâ efferat, ſed mente felicitatem capiat, vbi regnum eſt Diuinitas, & lex Caritas, & modus Æternitas? vbi vita non niſi gaudium, & ſenſus omnis in Deo defixus, in conſortium felicitatis eius tranſit? O ego illuc Pietatis alis ſubuolem! ô ego tuis & piorum votis adiuuer, & illo velut vento adſpirante perueniam, corporis id eſt terræ huius ſecurus, quidquid eâ fiat. Pondus eſt, vinclum, imò carcer: & quàm multis Affectuum nexibus nos ſtringit? Auaritia, ambitio, libido diſtrahunt; & meas atque alienas catenas video, & quoſdam pluribus ijs vinctos. Solue Deus, cùm viſum, & in libertatem illam primam aſſere, tu, generis humani ſeruator & vindex. Vides Reu^de & Eximie Domine cogitationes meas, nec inuitus apud te, aut indecorè promo, talium magiſtrum. Vt tamen de me aliquid toto, id eſt duplici parte, dicam: laboro, ſed perincerto morbo. atque adeò morbus eſſe non videtur; fortaſſis ideò grauior, & cum diſcrimine cenſendus. Sto, ambulo (nam iacere hæc alacritas vix poteſt) tamen delinquo viribus & deficio, & nec animus munia ſua ſatis vſurpat. Sicut in citharâ cùm nerui detriti ſunt, aut diſſident, etiam artifex, conſtante licet arte, non

cam exſerit, & vitium ab inſtrumentis ducit: ſic animo huic fit, per ſe prompto & gnaro, ſed in diſſonis chordis concentum non edit. Fero, & colo te & amo, & ſaluere toto animo cupio. Louanij, VII. Idus Iunias, ∞.IↃCIII.

EPIST. XXVIII. *Leodicum.*

IO. CHOKIERO *Ito* S. D.

In languore me litteræ tuæ deprehenderunt, ſed amor animum manumq; erexit ad breue hoc reſponſum. Ais in conuiuio te fuiſſe, atque ibi de comitijs Romanis actum, ac fuiſſe qui Sexagenarios etiam admitteret: cum quo ſcito me ſentire. Quis enim credet illam ætatem à ſuffragijs excluſam, quę à ſententiâ in Senatu non reijciebatur, vbi de ſummâ republicâ res erat? At prouerbium vulgatum obſtat. Non obſtat, ſaniore ſenſu. Nempe ſexagenarij non adacti ad ſuffragia, liberi erãt ſi vellent: ſed & accedebant, ſi vellent: non aliter, quàm milites ſcribi poterant etiam quinquagenarij, & ſcribebantur cottidie, ſed ſuâ voluntate. Profectò in tanto populo millia aliquot ſexagenariorum erant, quibus corpus & mens valida; cur ſuffragium ijs adimeretur? Si factum, fieri non poſſet quin apud Ciceronem, aut alios, talis rei crebrior mentio, & quòd fraude aliquando euocati à Tribunis veniſſent, numero augendo. Lis, dico, aut controuerſia ſuper hac ætate interdum fuiſſet. Ego ita arbitror, nec loca omnia Feſti, Nonij, Ciceronis aliter euincunt. Noto etiam, hoc de Pontibus ſuffragiorum recèns fuiſſe, & à C. Mario Trib. pl. latum: prouerbium ipſum puto antiquius, etſi alij huc trahunt. Habes breuiter meum ſenſum, habe & affectum ſemper in te inclinatum. Louanij, prid. Idus Iun. ∞.IↃCIII.

EPIST. XXIX. *Eodem.*

PETRO ORANO *Ito* S. D.

Ah triſte nobis mi frater, de tuo meoq́ue fratre, an patre dicam? Nam vtroque loco illum duxi atque habui; illo, ob affectum; iſto, ob curam & directionem quam ab illo puer admodum in Vbijs accepi. Atqui abijt, & quidem cùm à vobis

bis & optimâ matre ſeiunctus eſſet, cui luctum, ſcio, æternum reliquit. At tibi quid? luctum, ſed ratione & robore vincendum. Ratione, ſapientiæ myſta es; robore, vir es, & ſexus fortem, & vt cum Senecâ dicam, perpeſſicium magis te fecit. Non diffundor ad plura ſolatia: aliàs apud te in ſimili caſu feci, & iam recenter apud Billeum noſtrum, magno vulnere percuſſum. Deus bone, quot funera ego cottidie audio, ſiue & video, ipſe æger & medicorum ſentẽtijs iamdiu funus? Tamen perſeuero, animi (ſi non corporis) firmus atq; alacer: & vt ſtatua in baſi, ſic ego nixus ſto in Prouidentiâ diuinâ. An non ab eâ decretum, quomodo & quando mihi hoc fiet? an non optimè, & ex vſu meo, decretum? Ita credere me par eſt; & ſi credere, non repugnare aut detrectare, ſed volentem ceruices dare æneo huic iugo. Franciſcum noſtrum Romæ in omni modeſtiâ & induſtriâ agere, ab alijs accepi: nam inquiro, & cordi mihi eſt, atq; erit. Gaude, & in mortuorum mœſtâ memoriâ, ſolatia hæc pete atque adhibe à viuis. Tot liberi, & iam nepotes etiam ſunt: & domum ORANORVM fundatam, & validis columnis nixam, relinques. Inter liberos, meam Iſabellam per te diſſuanior: fac, ne me falle. Vtinã coràm poſſim! volo iamdiu, & valetudo adigit: diſcrimina repellunt, & omnia veſtra intuta. Vale Vir Cl^me^, & ſemper germanum in modum meus. Louanij, XVI. Kal. Quinctiles, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXX. *Romam.*

PHILIPPO RVBENIO *ſuo.*

SVAVE eſt rectè vos valere. Ego abire nuper minabar, neque nunc firmiter conſiſto. vires vacillant, & æſtiui iſti immodici calores non ſunt reparandis. Spadam inuitant aut mittunt multi: ſed in auxilio incerto certa nimis pericula terrent. Sæpè, ita me Deus, te præſentem optaui, & propiùs ſi abeſſes, euocarem. Nunc fatis parendum eſt. Cœpi iterùm legere, ſed animo parùm vegeto aut alacri: nec de perſeuerantiâ ſatis confido. Quid eſt? homo ſum, ad finem eo, & curſum meum non ſine aliquâ gloriâ peregi. Valere te & viuere opto, gemmam inter meos Belgas, quod vero præſagio iamdiu dixi. Ama me, ego te æternùm. Louanij, IV. Kal. Iul. ∞. IↃCIII.

Priuſ-

Priusquàm has obsignarem, alteras vltimasque tuas accepi, quæ erant de titulo doctoratus. Hoc quoque gaudeo, & ex animo gratulor. Tempus vobis emansionis prorogatum non inuitus audio, si non producitur. Æstatem hanc ego lubens donem, vltrà non donem, nec censeam ex vsu esse. Quid nisi delectatiuncula illîc est, & sensuum atque oculorum occupatio? quæ ad animum referatis, pauca; & pauci, qui illi student. Magni etiam animi est, ac pænè addam felicis, inter tot praua aut deprauantia, rectum stare, & manere in æquâ iudicij lance. Facio equidem, sed apud me: si promam, vix video fructum. Itaque Romanus ille Sapientiæ doctor, quem dare moliebamur, exire in scænam tardat, non plausu, sed pastoriciâ fortasse fistulâ excipiendus. Ille quidem

Καὶ δυνάται φάσθαι πυκινὸν ἔπος, ἠδ' ὑποθέσθαι·

sed apud quos, aut quibus? Estísne amatores aut cupitores talibus, numero tot, quot Thebarum portæ? Græcarum illarum, non Ægyptiarum dico. Desino, Timonem non refero: te mi Rubeni amo. Postrid. Kal. Iulias.

EPIST. XXXI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO *suo* S. D.

CREDO redijsse te è peregrinatione Gandensi, mi Oudarte: an non & illîc Vriendtium vidisse? poëtam inter Belgarum primos, & cuius libellos editos missosque ab ipso vidi, & in multis equidem probaui. Ingenium facile, subtile, igneum est, dignum quod amemus & æstimemus. Ego etiamnunc morbi, aut si mitiùs vis me loqui, languoris liber non sum: ideoque & cœpta mea iacent, nec Philosophicum illud ædificium absoluo. O arcem altam, munitam, securam in fortunæ insultus, quam è Stoïcæ Sapientiæ ruderibus instituimus! nec scio an exædificatam probabimus, molliori (cur rem non dicam?) & ignauiori huic æuo. Absoluemus tamen, nisi diutiùs languor impedit, per quem ego quidem nihil conor aut scribo. Tantùm DE VESTA ET VESTALIBVS *Syntagma* dedi, quod Præsuli vestro & nostro visum est inscribere, vt rem sacrorum. Weerdtius Senatoriâ dignitate, in soceri locum, auctus est: quod gaudeo,

gaudeo, & titulum hunc in familiâ nostrâ retentum. Etsi propriè mea LIPSIORVM stirps defecit, & ego vltimus sum huius gentis. Quid refert: stirps pereat, nomen ego propagabo (lubet animosè, & cum poëtâ loqui) —— *ab ortu*

Solis, ad Hesperium cubile.

Publica tangere pænè reformido. Læta scribere non possum, mœsta non lubet: nec querelas quidem miscere super statu hoc rerum. Dicam vnum verumque verbum, & id animosè? in totâ Europâ, atque etiam Asiam & Africam addo, nihil pro veteri splendore & gloriâ geritur; neque consilijs & institutis, quæ obtinent, video gerendum. Quid gerant? ne capiût quidem aut intellegunt sublimia, adeò non affectant. Vices hæ rerum temporumque sunt. & vt in anni decursu modò hiems æstasque est, & freta interiecta; sic in mundi & æui lapsu, lux, tenebræ, calor, frigus & quæ media inseruntur. Prudentia hæc videre est, sapientia ferre: & collum sponte submittere fatali illi iugo.

Nam quantum hoc regnum est, quod regibus imperat ipsis?

Vale mi optime Oudarte: &, vt omnia mutent, in amore constemus. Louanij, III. Non. Quinctil. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXII.

FRANCISCO MARIAE SAGRI ILLYRIO S. D.

TV verò non humanitatem meam require, sed fidem alienam, aut fortunam accusa, per quam factum vt litteras ego tuas, præter has vnas, viderim nullas. An silentio dissimulassem? non est meum, vtique erga tales, non solùm eruditione commendabiles, sed loco & habitatione insignes. Si enim rectè verba capio, Ragusia te habet ciuem aut incolam, nobilis Respublica, & quæ Barbariam à nobis diuidit; legibus & moribus polita. Itaque de neglectu tui suspicari omitte. nam vos tales amare ego didici, sed & officijs paria facere, quo fine valetudo quidem permittit. Quæ sæpè, imò plurimùm, afflicta, manum conanti inijcit, & intercedit ijs quæ honestè aut comiter velim. At in animum ius tamen non vindicat: qui est, vir doctissime, pariter in te pronus, & iamnunc affectu & amore fideliter se iungit. Louanij, v. Idus Iulias, ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXIII. *Romam.*

SERAPHINO OLIVARIO *Sacri Palatij Auditori, & Patriarchæ Alexandrino.*

LITTERAS ad te mitto, vellem animum in ijs possem: sic tuum, vt cuiusquam ex interioribus, & toto asse amicis. Quę caussa pignerauit? tua virtus & prudētia, in illo orbis theatro nota & prædicata: & propriè affectus in me tuus, diu me celatus, & qui ad Vestalis fauillæ instar in secreto pectoris tui, ô quàm mentior? vrbis illius volui dicere, latuit: sed & sic mentior, ad me venit, sermo & facta tua aperuerunt, & didici non certiorem aut fidiorem amicum in magnâ Româ mihi esse. Vnde merui, vir æqui & boni scientissime? non merui: tua virtus & bonitas est, quæ benè mihi fecit, & dixit: ipsa sibi caussa, vt Deo in genus humanum amor & benignitas est. Sed de iudicijs factisque tuis (ita loquendum est) primus mihi bonum nomen MACARIVS indicium fecit: & posteà PVTEANVS meus, qui te vidisse gloriatur & audisse. Obsecro, & PHIL. RVBENIVM meum cum GVIL. RICHARDOTO & IO. BARONIO noris, sed primum illum ingenio & doctrinâ laudabilem inter paucos. Probitatem & Modestiam addo, sine quibus hili non fecerim aut pili illa. Ecce pauca & prima verba. pauca, quia vt in angusto exitu aqua impetu veniens intercluditur: sic os aut stilus meus sistuntur ab affectu, qui impetu & calore erumpit. Agnosce, quæso: & agnoscentem iam amare perseuera, saltem illo amoris tui fructu. Louanij, XIIII. Kal. Septembr. ∞. IↃCIII.

EPIST. XXXIIII. *Florentiam.*

CVRTIO PICHENAE.

IAMNVNC litteras tuas accipio, & ecce responsum. Te ego differam, veterem illum meum, & ante viginti circiter annos, cùm Viennæ esses, amicum? Sic appello, & quamquam non dextra aut sermo, tamen scriptio & litteraria ista, vt sic dicam, contesseratio nos iunxit: & fideliter iunxit, animi studij-

que

que non diſpares,& iudicijs ad optima conſentientes. Eò gratior iſta nunc appellatio,etſi ex interuallo: nec mirum: nam & locorum interualla abiungunt. Vidiſſe te mea video improbulo illi reſcripta: in quibus quòd te honeſtè nomino, affectui non dedi, ſed iudicio, quod in animi penetrali de te concepi foueoque. Tuo merito ita debeo. pauci bona amare, capere, aſſerere idonei: tu inter illos naturæ & induſtriæ tuæ beneficio cenſeris. De diſſenſu alibi à me, nihil eſt: abite mancipia. liberi ſumus, genere & ſenſibus: promere liceat, cum lege Modeſtiæ, & vt Inuidentia aut Acerbitas abſint. Ego verò nec imperitiâ quorumdam offendor: ſi ſimplex ea ſit, nec de Calumniâ ſumit. At mi Curti amo te pectore, melioris pectoris virum: noſſe propiùs vnà tecum voueam, ſed voueam tantùm. Nam etſi Italiam reuiſere mihi votum; intra illud maneo, rei expers, & triſte Fatum Belgicæ meæ adſtringit. Quid, quòd vxorium etiam vinculum, vt de te ſcribis, iamdiu mihi eſt? Traho compedes,& longùm aut altùm ſubuolare ijs quoque vetor. Edidi nuper Epiſtolas; doluit (in occaſione, & verè dico) quòd ad te cùm plures dederim, nullas haberem, exemplaribus in migrationibus meis furto, caſu, neglegentiâ amiſſis. Sum nunc in Senecâ, & Stoïcis: illum & hæc dabimus illuſtrata, & ab obliuione vindicata. Nam Stöæ quid præter nomen ferè notum eſt? Hæc agimus, decorè fortaſſe, in æuo grauiore, grauiora iſta & ſapientiæ ſtudia tractantes. Valere te, & porrò me amare, atque etiam affari, opto mi Curti. Louanij, poſtrid. Idus Septembr. ſtatim vt tuas legi, ∞.IↃCIII.

Quæ notaſti ad Tacitum etiam, vidi. Illud de Othone, *prætor polluebat*, minùs perplacet: alia in ipſo Tacito conſideranda ſunt: neque nunc licet.

EPIST. XXXV. *Veronam.*

ANDREAE CHIOCCO V. C.

DA veniam, da veniam tarditati ſcriptionis: & quia medicus es, morbo hoc indulge. Scis quàm affligat & vires exhauriat lenta illa & verè δάπεια νῦσος: cum quâ fatum mihi eſt conflictari, nec ſuperare. Reſiſto tamen,& iterùm viriculas ali-

quas à ſuperiore illâ deiectione ſumpſi. Vis argumentum? etiam ſcribimus, edimus: imò iã edidimus breue aliquod DE VESTA ET VESTALIBVS συνταγμάτιον, quod tamen malo te è ſecundâ editione, quam meliorem auctioremque paro, videre & donum meum habere. In iſtâ, adflauit me alibi morbus, quod agnoſco, & emendabo. Sum etiam in SENECA totus, & ipſum & obliuiam illam Stoïcam Sophiam dabo in lucem, quatenus in raritate ſcriptorum illorum licet, aut etiam opus eſt. Neque enim ambitiosè ſcribimus, & in Periergiâ quadam Polymathiæ laudem affectamus. Vtilia mi Chiocce, vtilia ſequi, vtinam aſſequi, mihi ſcopus eſt. Sed videbitis, & arbitrari breui vobis erit. At tibi, ô optime, quas condignas gratias pro affectu, atque etiam curâ mei dicam? Habebo facilius, & mente concipiam, quàm verbis promam. Conſilia autem tua ſana, & proba: & communiter vti ijs poſſum, ſingulariter haud facile eſt in abſentiâ & diuulſione noſtrâ. Quòd ſignificas eſſe inibi amantes quoque noſtri, gratum eſt, & Veronam totam magis amo, etſi vel à Scaligero olim vel à te nunc caram. Academiam illam amplector, quam ſic attollis, & eius Principem Octauium Cepollam. quid M. Antonium Montanum? cuius ego patrem Clariſſimum Medicum iamdiu manibus tero, & pænè mente teneo, vnicum mihi ab annis viginti in hac interiore & occultâ inualetudine rectorem & ducem. Saluta, amabo te, & alios illuſtres viros quos adiungis, Comitem Auguſtinum Iuſtum, & M. Antonium Madium Equitem. Viuere me inter tales, & mitiore illo cælo, tu voues, neque ego abnuam: ſed ætas & valetudo retinent, & vel Conſtantia mea, vel Fatum. Alioqui publicæ noſtræ res λυπηραί, & vel fugæ metum faciunt, vel ſi honeſtè vis loqui, diſceſſus. Ill^mi^ veſtri ſcripta ad nos non perferuntur: ſicut pauca quæ Italia edit. Occaſio mittendi ſi ſit, libẽs videro, & pluria tua mi optime, & doctiſſime, & prudentiſſime Chiocce. Louanij, XVI. Kal. Octobr. ∞.IↃCIII.

EPIST. XXXVI. *Romam.*

ANTONIO PERSIO.

BENIVOLENTIAM tuam veterem erga me, quam nunc denique litteris teſtaris & aperis, ſum amplexus equidem, vt debeo

debeo & soleo talium virorum, quibus votum & studium est me probare. Noui te iamdiu de famâ & nomine: etiam scripta tua quædam vidi, in quibus (etsi grauiora studia te vindicant) amorem & scientiam profiteris humaniorum istarum, id est veterum litterarum. Nec ab alio fonte amor iste tuus in me dimanat, qui videmur tibi in hoc genere supra plebem litterionum aliquid esse. Conati sumus, de successu hæc aut sequens ætas iudicabit. Quòd autem scribis esse, qui tuum illud de Calidæ potu syntagma (mihi lectum olim & probatum) impugnant: non miror, vt cacöethes est huius æui, pænè dicam vnici ad æmulationes aut pugnas. Miror tamen in re tam clarâ & testatâ posse obduci, quod vel apud improbos colorem habeat Veritatis. Præter ea quæ ego in Electis notaui, multa sunt quæ ad inferius vsque æuum mansisse morem euincunt: atque etiam apud exteras & longinquiores gentes. De Essæis, in Philone Iudæo legas: *Vinum per illos dies non præbetur, sed aqua limpidissima, aliis quidem frigida, *calida autem his qui inter seniores delicatiùs habentur.* *Θερμὸν δὲ τῶν πρεσβυτάτων τοῖς ἁβροδιαίτοις.
Et vides in delicijs fuisse, & tenuioris fili aut valetudinis hominibus propinatum. Quid autem? *Decoctam*, vt aiũt tui quidam refragatores? Ridiculum: & veteres probè hanc distinguere norant, & est ea inuenti recentioris. In Ammiano, Arriano, alijs, exempla alia sunt: pudeat adducere, & in Bacelos istos acriùs pugnare. Habes meum sensum: habe & amorem, quem fideliter tuo repono. Louanij, postrid. Kal. Nouemb. ∞.IↃCIII.

EPIST. XXXVII. *Romam.*

GVILIELMO RICHARDOTO *suo* S. D.

POSTREMA tua scriptio me lætificauit, verè loquor, caussâ duplici. quòd & redire ad nos haueres, tui certè cupientes: & quòd bonum rectumque iudicium promeres, in toto genere vitæ. Non æstimas, quæ hodie multi, plurimi, pænè omnes, vanitates, fumos, fucos: ipsam virtutem amas & quæris, cui nati sumus & facti. Beatam mentem! & mox ab eâ vitam, si perseueras. Quidni autem perseueres? imò cum æuo consummabitur Ratio, & magis magisque illâ duce, contemnenda fastidies, appetenda adhærebis. Iuuaret frui te, & hos

ſermones ſerere, & fructum legere meæ olim-inſtitutionis. Etſi Rubenium etiam illîc habes; fallor, aut paribus tecum iudicijs, & qui ſequi poſſit (malè dixi) imò comitari, aut præire. Decurrite ſimul hanc viam, quò? ad ſublimem illam Sapientiæ arcem. O ſuaues meos hoc nomine in Senecâ labores! vnâ tamen re inſuaues, quòd dare aliquid æuo debeo, & Critica aut Antiquaria miſcere: ſed modicè mehercle & parcè. Qui Senecam aut me eo fine leget, ne legat. Sed ſatis philoſophiæ: priuatim valetudine mediâ ſumus, publicè malâ. De Buſco illo Ducis periclitabamur: nunc minùs, vt videtur, præſidio inducto, ſed ciue parùm volente. Adhibita tamen à Principe eſt comitas, & Theſſalica ſimul quædã perſuaſio, id eſt, * πειθανάγκη. Ad corpus ſeruandum, membrum aliquod vri aut angi, iuſtè non improbemus. Sed heus, Baronius noſter quid? manet, redit, an iam redijt? Sui illum certò exſpectabant hoc Autumno: ego nec ab ipſo quidquam adhuc, nec de ipſo. At tu, vt ſcribis, adde operam vt breui: cupio videre te, complecti, ſuauiari. Louanij, III. Nonas Nouembr. ∞. IↃCIII.

* violenta perſuaſio.

EPIST. XXXVIII. *Montes.*

IOANNI BVISSONIO *Conſiliario, & Syndico Ordinum Hannoniæ.*

ADFVIT mihi Plouuierius, vtrique noſtrûm amicus, & litteras à te dedit, & de te quæ vellem nuntiauit. Quid autem magis velim, quàm valere te & me amare? Vtrumque dixit, & alterum iſtud etiam tuæ litteræ, quæ foueri à te amicitiæ ignem aſſerunt, imò & oſtendunt ipſæ ab eo calefactæ. Iure amo te, & iſtam tuam canam & ANTIQVI MORIS atque æui virtutem. O mi Buiſſoni, quàm ab eâ paullatim abimus! quàm ad alia, & non meliora, deflectimus! vrit oculos atque animum meum audire cottidie, videre, cogitare. Ego vaticinium apud te liberè promam, breui fore vt Honeſtum & Bonum à nobis abeat; Fucus & Vanitas, addam etiam Prauitas, ſuccedant. Quod tamen noſtrum intereà munus? pro noſtrâ virili illa amare & aſſerere, & ſi non alijs, nobis tamen approbare, & nec latum vnguem à Decretis flectere quæ Virtus dictauit.

dictauit. Si publicè res aliò eunt, mœsto sed patienti etiam oculo aspicere: & opem ferre cùm non possis, velle. Sicut qui in littore stat, & periclitantem in alto nauim videt, miseratur & votis adiuuat, nec se tamen in mare præcipitat: tale nobis, fauere humano generi, & vbi fas est iuuare; cùm non, tolerare. Prouidentia (ad quam iure prouocas) gubernaculum rerum humanarum, aspicienda est; & flectendi ad eam non oculi solùm, sed animi, & ipsa voluntas aptanda, vt sequamur non queruli nec refractarij supremam illam & immotam legem. Ecce Reges hîc in terris & Principes hoc sibi vindicãt, & districtè PARERE nos volunt, vbi constat ijs PLACERE: & diuina Potentia hoc ius non habebit? Habeat, & Sapiens in animo illud vetus fideliter impressum, DEVM SEQVI. Vides me ad Constantiam hortari, spem meliorum non proponere, nisi cùm ad meliora illa loca, vnde venimus, ab hoc exsilio licebit redire. Fata aspera Belgas premunt, & prement, vt cursus & series ista rerum minantur. Nam etsi in obscuro ea Deus esse voluit, & tristissima etiam Spe semper temperare: tamen à caussis istis secundis ad primam licet scandere, & quid ea minetur aut moueat ab his existimare. Sed omitto hæc philosopha, quorum domi tibi est silua: de nostrâ istâ Siluâ-Ducis credo vos iam audisse, & siquid minùs certò aut liquidò, Ill^mus Dux denarrabit. Qui à corpore quidem valet, ab animo non nimis alacer, neque caussas potes nescire. Magnum Principis illius ingenium est, in plerisque rectum iudicium: frigus tamen aliquod (pro sæculi nostri indole) æthereo illi igni optem. Hæc ad te liberè, & alia in sermone apertiùs: neq; apud amicum & prudentem virum quidquam sensuum meorum velem. In occasione fiet, si viuo: si non, Boni & bonorum amans morior, & apud te testor. Vale vir Clar^me. Louanij, XIII. Kal. Decembr. ∞. IↃCIII.

Seneca meus breui prodibit, ipse auctor optimus (& scio te talem habere) mea scripta ad eum non semper cuiusmodi vellem, & Valetudo aut Æuum vetant.

EPIST.

EPIST. XXXIX.

PETRO COLINS S. D.

SERMONES tui comes nuper & benigni, nunc facta. Mittis ad me aucupij tui partem: an venationem appellabo? Equidem gratias duplices debeo atque habeo, vel affectus tui caussâ, quem non temporarium sed radicibus nixum ostendis, vel doni ipsius, quod nos refecit & pauit. A me quid mittam? affectum eumdem: quem repositum apud me scito, & promẽdum etiam, sicubi vsus erit. Ampliùs, eumdem ad filium tuum porrigendum, quem studiorum caussâ hîc habes. Is me adeat interdum (coràm ei dixi) appellet, & consilio vel directione meâ vtatur. Crescant hi tales in parentum gaudium, in adflictæ reipublicæ bonum. At tu vale Vir ornatissime, & amaturum ama. Louanij, III. Idus Decemb. ∞. IↃCIII.

EPIST. XL. *Augustam.*

MARCO VELSERO.

QVID hoc est, quòd iterùm iterumque amicus ille nuntiat, Italos populariter in me (ita loquitur) coïre? Egóne aut mea tanti? Et plures iam menses, imò plus anno hoc agunt: ô partum difficilem, & cui Vulcanus aliquis cum securi meritò accedat! quidni? vt prosiliat noua hæc Minerua. Et quid tandem ista erunt? vetera, in Bembum aut alios dicacem me fuisse: toties refutatum, & res ipsa ac scripta mea cottidie euincunt. Pono in meâ gloriâ, nõ fuisse mitius ingenium, linguam, stilum, inter litteratos. Atquin aliquid in meis etiam culpabunt. Faciant; & si iure, fauebo: sin aliter, quæ gratia aut gloria est? Et fac etiam prius esse. non ego, non alius, qui olim & nunc scripsimus, extra culpam omnem sumus: alibi aliquid maculat: cur in vno me puram puritatem eunt exactum? Lunam me, non Solem profiteor: tenui luce, nec purâ, imò nec propriâ lucere: & multa à veteribus, omnia à Deo habere. Risi nuper qui ad Tacitum scripsit, grandiusculum opus. Quid conatur? vulgatam omnem lectionem, etiam quę palàm falsa aut spurca est,

est,tueri contra me: contra me? imò rationem, imò libros priscos & fidos, & aliorum scriptorum auctoritatem. Et sunt qui Paradoxa Stoïcorum rideant: hæc non videntur? Est alius,qui negat Aristotelem me legisse. Quid ita?quia non omne illud de Religione in Politicis, ex eo adstruxi. Ipse fecit, vt audio: atque adeò solam Catholicam nostram tenendam illo auctore ostendit. Mi Marce,quis finis erit,si ad vana hęc capita aut sensus vertimur: si Bacchis istis,liceat dicere, aduersamur? Do manus & tergum potiùs, & resoluam vnâ alteraque plagâ. Scribant, lacessant: qui tamen isti? hoc quoque liberè,nouelli Parides,qui pugnare poscunt magis,quàm possunt. O Hesperia, misereor! &, paucos excipio, verè nunc nomen illud habes. At nos non ideò scribere aut edere cunctamur:lubet obnixum stare,& paucis ingratis aut malignis, benigniora Europæ elogia obducere. In his triumphamus,& lauream capite ac manu tenemus, non à liuore aut calumniâ eripiendam. Da veniam exsultanti. non soleo: sed isti proteruuli & à Modestiâ deuij, me quoque extra viam,dum pello,leuiter abducunt: & comitor, dum committor. Redeo,& sileo,& saluere te Germaniæ tuę magnum & longum decus opto. Louanij,Idib. Decembr. ∞.IↃCIII.

EPIST. XLI.

IO. VERGERIO AVRANO *suo.*

VERGERI mihi care, care Musis.
An non dixero? cuius ecce versus
Et sensu lepidos, & elegantes
Verbis vidimus: atque eos bilingues.
Nam linguâ patriâ, & simul Latinâ
Scripti erant: quod amare & approbare
Et vetus queat, & noua hæc Poësis.
Macte. téne ego censeam hæc minora
Sic industriè habere? te seueræ
Addictum Sophiæ,& libris sacratis?
Quos tractas iuuenis,virente in æuo,
Tali iudicio acrimoniaque,
Ætas vt tibi vel senecta cedat.

Vix lanugo tuas genas inumbrat,
Barbatos tamen ipse ego magistros
Te lacessere, quid lacessere? addam,
Vidi vincere. perge porrò summa
Laudis tangere: sed Modestia vsque
Assit. sic tibi laus perennis assit.

Vides? tuus me amor & calor incendit, & versus adegit fundere, an versiculos? Verè istos. breues & leues sunt, etsi affectus in te largus & firmus. Quod bonâ fide, & veteri Gallico candore, habe dictum. Vale, in Musæo nostro, III. Nonas Ianuar. ∞. IↃCIIII.

TESTIMONIVM.

VIRTVTEM *qui amat, agnoscit; qui agnoscit, promouet, & gaudet plures cultores eius esse. Ideò mihi grata indoles, & cum indole studium,* IOANNIS VERGERII AVRANI *Baionensis: quem à quattuor circiter annis in hac vrbe & Athenæo noui, optimis semper artibus operatum, & præsertim Theologiæ, cui Principi scientiarum sublime & subtile ingenium suum addixit. Quæ experimenta & pericula ego vidi? & nuper vtique, cùm* VI.*Kal. Maias de vniuersâ Theologiâ, in publico cœtu, solenni Disputatione respondit: sic promptè, argutè, firmiter, vt cum admiratione voluptatem gigneret in animis auditorum. Seriâ fide hoc testificor, & Deum precor prouehere hoc ingenium suo honori, reipublicæ Christianæ bono, cui natum auguramur. Louanij,* III.*Idus Maias.* ∞.IↃCIIII.

Iustus Lipsius Professor, &
Historiographus Regius.

EPIST. XLII.

IOANNI AGVILARIO ALVARADO.

LIBENS ego te admisi, non vt ad tutelarem genium, sed amicum, & iamolim in te animo affectum. Auunculum habes, virum inter claros clarissimum, & verâ virtute cõspicuum, qui hoc à me impetrauit, vt vos suos quoq; amarem. Feci equidem

dem seriò, nunc magis cùm tu à te caussam augendi affectus præbes. Epistola tua tota bonæ, & vt rem dicam, altioris, id est æthereæ illius indolis ac seminis est: ô mi adolescens, illuc eamus, & per Virtutis ac Doctrinæ viam nitamur. Doctrinæ, inquam, & hanc adde. Nam neque consummata satis sine eâ ipsa Virtus est, aut certè parùm ornata, vel etiam instructa, ad suum vel alienum vsum. Vidésne arbores quasdam sine cultura crescere, & folijs lignisque luxuriare? sed alius fructus vix adest, & vmbram ac speciem modò præbent. At in cultis, & humanâ manu factis, insitione etiam emendatis, vides vsum multiplicem, & fructificare, non solùm obumbrare. Quæso te, imitare. nomen tuum vide, ab Aquilâ est, alta & honesta pete: ætatem vide, apta institutioni & velut culturæ est, fruere dum licet, ne Pœnitentia posteà succedat, in quâ tu doleas, alij rideant, occasione lapsâ. Clausula est, ego te amo & amabo, fauebo & fouebo quoque: sed si tu ipse te, & dignum geres sanguine, è quo ortum ducis. Nauigantes Cynosuram respiciunt: tu auunculum, non aberrabis. Vale, & cum nouo anno nouum impetum ad optimas artes cape. Louanij, Nonis Ianuarijs, ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLIII. *Augustam.*

MARCO VELSERO.

En ad Polam nostrum. quomodo nō meum, qui sic amat? Etsi iudicium & veritatem requiro, & plures mecum. Ad te satis longam epistolam nuper dedi, super illâ Bononiensi factione. Crescat, sedeat & sileat, non magnæ mihi curæ est: vos pauci & boni, & gnari bonarum artium, me amate. Ad Senecam omnia Typographus iam habet: de *Pilis vitreis*, omitti tuum illud non debuit, raræ obseruationis. Sed pleraque mea ad illum, magis pro Genio eius sunt, id est Philosopha, quàm Philologa aut litterata. Sic decere & debere, mihi visum. Dum heri suauiter de te cogito, ecce Carmen effudi: lege, & verum affectum ama.

AD PERILLVSTREM

MARCVM VELSERVM

II. virum Auguſtæ Vindeliciæ.

MARCE, diſpeream, niſi inter omnes
Quos amo, te ego amo. idque iure: ſiue
Virtutem videam tuam, aut Amorem.
Virtus, Solis ad inſtar, illa lucet:
Nec tuæ modò Rætiæ, ſed omni,
Quàm lata eſt, Alemanniæ, & propinquæ
Galliæ, Italiæque, Iberiæque.
Addámne ipſam Aſiam? addere hanc quoque auſim.
Et ſplendor tuus ora inhoſpitalis
Ponti percutit, ipſaque vrbs Byzantis
Te nouit ſimul & colit merentem.
Quid iam porrò ego debeo? qui amorem
Tam largum mihi candidumque defers.
Certè debeo, quod nec vlla lingua,
Quod nec concipere ipſa mens potiſſit.
Ergo me tibi ſiſto mancipandum:
En habe tibi, quidquid eſt eritque
IVSTVS LIPSIVS, *hoc ab æuo in æuum.*

Louanij, prid. Kal. Feb. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLIIII. *Romam.*

PHILIPPO RVBENIO *ſemper-ſuo.* S. D.

INVITVS ad te ſcribo: ne mirare. Vos ego iam exſpecto, iam occurro, iam brachia pando ad amplexum. Quid iterùm à ſolidâ voluptate ad hanc imaginariam vocor? quid à veritate ad vmbram? Venite, affamini, & ſiſtite mihi tres vos illos meos: quos non dimiſi, ſed commeatum in tempus aliquod dedi. At Italia vos tenet; quam hoc nomine minùs amo, quia vos ſic amatis. Redite. vis dicam? aut ad alios amores ego eo. Seneſco, cane-

canesco: longùm exspectare non possum, frui nunc aut numquam debeo: & fruamur, ita omnia votiua vobis Deus in reliquam vitam donet. Vsuram breuem ego posco; sed tam hilaris, quàm ij qui ætates disponunt & promittunt. Venite (iterùm dico) tres ad me rectà: si quis abnuit, tu nihil excusa, & indulge vtriusque (nam & de te arbitror) amori. Sic vale. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLV.

IANO GRVTERO.

LIBENS legi, libens, de Politicis tuis Dissertationibus; age, vel ob hanc caussam fac, vt os calumniæ claudamus, qui meros litteriones nos censent, nec alterius seriæ rei. O quàm errant! quàm diuina & humana in his veterum monumentis tractamus & indagamus! Sed cum vulgo frustrà pugnes, & brachia in ventum iactes. Quæris, ecquid Taciti iudicium mihi rectum, qui Senecam & Burrum probare videtur silentes, ne irriti parricidium dissuaderent. Dico, non vniuersè hoc verũ esse; & boni consilij virum, atque ipsum bonum, etiam non audiendum, optima debere effari. Cur nõ igitur hîc Seneca aut Burrus? factum & personam cogita. Agebatur an Nero, an Agrippina imperaret. Eò enim ventum, & superstes illa mulier magni animi & gratiæ, Germanici filia, imperium pacemque turbasset, aut rapuisset: nec ipsa filio melior futura. Adde, quòd ad hoc æui non inter pessimos Nero: posteà fræna exoluit: ideoque, vt fidi & integri consiliarij, statui eius priuato & publico ire debebant consultum. Ergo per tale facinus? absit: non suaserunt, siluerunt. id est, non approbarunt: sed vt inter mala, & quia longiùs Nero iuerat, quàm vt reuocari posset, hoc tolerandum censuerunt. Caput etiam, quod Tacitus non exprimit: tutò dissuadere non poterant, & in dissensu, illorum salus agebatur. Summa, in republicâ multa interueniunt, quæ priuatim iniqua, respectu alicuius publici Boni aut Quietis tolerantur. Tu plura dices, & inuenies: examina. De Senecâ, dedi operam vt Textus emendatus esset, ac tu iuuisti. Cetera pompam non habent, fortassis vsum siquis quæret. De illo Atheo in Epistolis, diuinasti. Gratulor tibi in Bibliothecâ luxurianti,

& à copiâ, vt ſcribis, pænè oppreſſo. Mihi ab alijs vacuo contingat, & vel ſepulchrum ſic eſto. Sed, Dij boni, diſtrahimur, & ad alia raptamur. Tu bona & me ama, mi Grutere, idem conſtanter facturum. Louanij, Kal. Febr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLVI. *Lugd. Batauorum.*

GERARDO BVYTEWECHIO *ſuo.*

SATIS diu factum eſt cùm à te nihil audiui: eò gratiores iſtę poſtremæ tuæ litteræ, etſi non grata omnia continebant. Illud certè triſte de Vxore tuâ. quam in morbo, & tali morbo, id eſt Hypochondriaco aliquo eſſe, inuitus audiui. nam ſcio quale hoc ſit, & quam leniri fortaſſe medicinâ aliquâ aut curâ poſſit, numquam vinci. At ego meliùs de tuâ etiam ſpero, nec in hac florenti ætate id genus omnino morbi eſſe: etſi vicinum aliquod fortaſſe, & notis iunctum. Confide, Deus illi & valetudinem, & ex eâ tibi liberos dabit. Suaue fuit audire de tuâ illâ bellulâ, & opinor iam garrulâ: & mihi quoque deſiderium ſit videndi, & (verè dicam) ſuauiandi. At quæ ſpes vltrà eſt? ego ſeneſco, & niues caput meum ſpargunt: & morbus iſte tot annos atterens & exedens valdè vacuũ virium me concinnat & longæ hîc moræ ſpem non facit. Nec tamen etiam ceſſo. & breui *Manuductionis ad Stoïcorum Philoſophiam* libri tres, *Phyſiologiæ Stoïcorum* totidem apparebunt: quidni dicam? non pro guſtu aut ſenſibus huius æui ſcripta. Cauſſas per te cogitas. ſunt vetera, ignota, à ſcholis ſpreta: & ſolum fortaſſe fructum habeant illuſtrandi Senecæ, cui equidem deſtinaui. Sunt enim velut prodromi, & ille conſequetur. Iam Antuerpię eſſem, niſi caſus equi tibiam meam afflixiſſet; ſed iam ferè perſanatam. Scíſne autem equum me domi habere, ſed ex dono? Fit illud Ariſtippi, opinor: —— *equus me portat, alit Rex*. De Douſæ ſcriptis, vellem miſiſſes. priora enim habeo: hæc credo conſequentia eſſe, & non moueor ſiqua alia à nobis inſpergit: nam & firmus ego in talia ſum, & venia mihi facta legendi. Mitte igitur: ego ad te mea, cùm lucem videbunt. Quando autem Scaligeri optatus Euſebius? inquire, & in occaſione virum ſaluere à me iube. Exſpectamus reduces Româ Richardotum, Baroniũ, Rubenium.

hunc

hunc postremum egregium virum, & Græcas Latinasque litteras perdoctum. Vale mi Buytewechi, & meus perseuera. Louanij, VI. Idus Febr. ∞. IↃCIIII.

Parenti vtrique, sed & Tuæ, amicam salutem mitto. Scripsi & editurus sum, *Diuam Virginem Hallensem, eiusque Beneficia & Miracula:* pijs non displiciturum opus, quid vestri illîc alij dicent? Lipsium Bellerophontæo morbo agitari?

EPIST. XLVII. *Veronam.*

ANDREAE CHIOCCO.

IAM iamnunc tuas accipio, & lectis respondeo: vide quàm sim ἄοκνος amico paria reddere, quatenus valetudo quidem (nam occupationem non excuso) permittit. Rogas de acceptis Ill^mi Cardinalis & Antistitis vestri AVGVSTINI VALERII libris? Accepi, legi, & vel ipso aspectu delectatus sum, hæc optimarum artium & honestioris famæ illis etiam magnis curæ adhuc esse. Quid, cùm legi? affirmo tibi placuisse, & doctrinam & iudicium viri admiratum esse, in illâ dico dignitate, & multifariâ καὶ πολυποικίλῳ (satis scio) occupatione. Italia vestra vel hoc nomine etiam felix, quòd tales quosdam, sed quosdam, in illo culmine habetis: nobis nonnisi votis suspirandos. At legisse te mea *De Bibliothecis, & Dispunctionem* significas, & placuisse. Tamen inijcis de Politianis & Barbaris, atque hodie etiam, sed aliâ & vestrate linguâ esse. Mi Chiocce, non abnuimus de ingenijs in vestrâ gente (neque istæc τυφλομανία nos habet) sed ad artes veteres respicimus, & quas Græcia coluit Latiumque. Linguam vestram si excolitis, benè est: sed quo imperio ad alias gentes propagandam? quod in vtrâque illâ, vt scis, fuit. Imperio dico, atque item Colonijs in orbem terræ missis. Fatorum aliquis orbis est, & surgunt illa, hæc cadunt: sed in linguis obserua, vix tres obtinuerunt ab orbe condito spargi & dilatari. Nos quoque vestra legimus, capimus, & probamus: sed studium idem nónne Gallis est? & lingua eorum latiùs patet, certè communiùs vsurpatur. Cuique suum iudicium: sed cum Religione veteri, verâ, & Romanâ, stare Romanam linguam & coli debere, ego censeo: magis quia artium & scientiarũ veterum custo-

dem.

dem. Siquid in vestrâ, Hispanâ, Gallicâ, boni aut venusti est; negabis etiam ab hac esse? cuius istæ filiæ, & per vim atque iniuriam, vt sic dicam, dominantibus Barbaris ex eâ productæ. Desino, ne videar quibusdam φρονῶν οὐδὰν φρονεῖν: sed non tibi, si te noui. De homine autē qui me ὕβρισμα fecit, nec nosse vos credo: ne nunc quidem ego. Italum se præscribit; ingenium, aut illud ingenium, καὶ μεγαλόνουν vestræ gentis, non præfert. Quisquis sit, valeat, aut in Vespasiani illam Morboniam abeat. M. Antonium Bonciarium vel ex litteris noui, sanè insignem virum & ἀξιέπαινον: plerosque alios ex lectione, quos iuisti nominatum. Inter eos iamdiu Torquatum Tassum, & Speroni quædam. Sed aliæ nobis curæ, aut auocationes: in otio, quod optem magis quàm sperem, libens istis vacem. Vale vir amice, & talis in me perseuera. Louanij, xv. Kal. Mart. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLVIII.

AVGVSTINO VALERIO S. R. E. *Cardinali* S. D.

BENIGNITAS tua, tum item scripta quæ vidi, scriptionem hanc meam elicuerunt, grati animi & virtutibus tuis meritisque addicti testandi caussâ. Nam benignitatem quidem ostendisti, in salute semel iterumque ad me peramanter missâ; tum & sermonibus, quos honestos de me studijsque meis apud plures habuisti. Iam Scripta tua quæ publicasti, visa mihi beneficio Andreæ Chiocci Doctoris vestri Medici, qui ad me misit: & lecta mihi fateor cum fructu pariter, & voluptate, cui affectus & veneratio in auctorem se coniunxit. Quomodo enim non colam & amem virum in eâ dignitate, in eâ ætate, hæc studia sic industriè & feliciter tractantem, & ad posteros etiam ingenij sui monumenta propagantem? Colo, & amo: & vnum certè librum vel argumenti caussâ, quia in eo CARD. BORROMAEVS describitur, ô magnus ille æui nostri (sic appellare liceat) heros! Eum ego semper suspexi, & virtutes extra ambitionem omnem admiratus sum: quas tu ita laudas, vt etiam imiteris. IVBILAEVM etiam tuum ANNVM perlegi; & variam in eo rerum notitiam, cum hominum locorumque descriptione, amaui. Sunt seria hæc scripta, & tui loci atque muneris:

neris: atque vtinam ætas (nam de voluntate non ambigo) ferat, plures ex hoc agro ingenij tui fructus prodire! Vt id possit, Deum rogo: & vt is te Ill^me ac Reu^me Domine, longùm Ecclesiæ suæ seruet. Louanij, prid. Idus Mart. ∞. IↃCIIII.

EPIST. XLIX. *Perusium.*

MARCO ANTONIO BONCIARIO, *nimis, penè dicam, meo S. Dico.*

Ne mirare exordium, mi Bonciari. iamantè sciebam te meum esse; sic esse, ex epistolâ tuâ didici, quam beneficio Andreæ Chiocci, insignis viri & Medici, iamnunc vidi. Téne tam effusè in laudes meas ire? nec apud me, vbi blanditijs locus esse possit, sed apud alium, quid alium? apud omnes sic effari & profiteri: nam edidisti, & vulgasti. Profectò motus mihi animus fuit cùm legi, non nego: & quamquã saluâ fronte pleraque non possum agnoscere, tamen suaue, suaue fuit à te tali hæc tribui,

Ὧι νόος ἐν στήθεσσι πεπυγμένος οὐδὲν ἀεικής.

Etiam hoc testificor, te sic in mea intima iudicio indagasse aut penetrasse, vt ipsi mihi notior non videar, quàm tibi. Quæ hæc sagacitas tua est? quis super omnia candor? Iam verba pensitata, & sensus sic maturi, fidem apud alios astruant, quam apud me non habent. Et mihi tamen hîc fructus: quis? excitari & erigi, & vt generosi equi, plausu hoc tuo & fauore acriùs ad cursum impelli. At non in fastum attolli, mi amice. noui me, & impurum aut imbecillũ illud in me hominis; & vt Iunonia auis, cùm plumas adspexi, ad pedes oculos demitto. Sed ad te nunc animũ mitto (vtinam totum me possim!) ęterno, ęterno tecum vinculo, vt cum me altero hęsurum. Louanij prid, Id Mart. ∞. IↃCIIII.

Scripsi item ad te ante dies XV. & misi Augustam Vindeliciam ad M. Velserum.

EPIST. L. *Lutetiam.*

FRANCISCO HARLAEO *Abbati S. Victoris* S. M. D.

Et ex sermone cognati tui Harlæi, qui nobis adfuit, & clariùs ex tuâ scriptione affectum didici, quem acrem in me

præfers, amore Virtutis & Doctrinæ excitatum, quarum scintillas in me (vtinam lumen!) annotasti. Nam & me amare ea profiteor, & crescere cultum cum ipsis annis: quanto magis video alia hæc vana, leuia, nihili esse; sola hæc firma, solida, æterna. Itaque meritò & tu ad ea adspiras, & non simplici ac nudâ, vt sic dicam, Virtute contentus, ornatum & velut purpuram adiicis Doctrinæ. Benè est, perge. hæc eminendi & prælucendi via est, quò tua te indoles, & maiorum splendor atque exempla vocant. Meam autem amicitiam quòd appetis, in promptu est: vel vltrò iungar, quoscumque tales repperi: & vt magnes ferrum, sic me honestior indoles consensione tacitâ & συμπαθείᾳ trahit. Ergo sequor, manum do, fidei & amoris non fallacem. Louanij, III. Idus Maias. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LI. *Augustam.*

MARCO VELSERO V. I.

ERRATVM. nondum vt STOICA nostra videris? sed erratum, aut peccatum (non enim definio) ab aliis quibus commisi: ego te inter primos habere fructus istos acri-dulces (da verbo veniam) ingenij mei volui: habere, & censere. Fac vel nunc. Musicum illum Etruscum vidi nuper, è tuo dono, & miratus sum ingenium, dij boni, acutum! Sed ego quàm non sim ad hanc scientiam, publicè sum testatus, & est vitium naturæ meæ. In Senecâ, hæc talia non nimis inquiro: quod ille egit, hoc ago, & ad mores eo. Et quia pompam hæc scriptio non habebit, fortasse & famæ minus, vt hodierna sunt iudicia: sed & ea alibi corrigenda aut dirigenda sunt, & in veterem limitem boni vsus reducenda. In N. affectum amo, cetera mecum intelligis & arbitraris. Stanislaum Balam, de cuius affectu in me scribis nobilissimi viri, amo & te velut inducente admitto atque amplector: & gaudeo atque Europæ gratulor tales in eo tractu viros esse. Mirum, mirum, Sarmatiam sic excultam hodie, vel supra Hesperiam vtramque (gnarus dico) esse. Omitto litteras, quæ id mihi dicunt: sed sunt & fuerunt in hoc ipso loco nobilissimi iuuenes, qui vagantur & lustrant incensi cupidine doctrinæ. Nostri homines aliter, & veteres Cimbri (Becani hæc assertio)

ſertio) ad Cimmerias ignorantiæ tenebras eunt. Sit is quoque inter bellorum ciuilium fructus. *Diua* noſtra *Hallenſis* excuditur. Quid tu ad talia? inquies. Imò decuit, & animo libuit ad pietatis hanc aram facere, cui primò nati ſumus: & reliqua ſecundas in hac ſcenâ partes agant. Mi Velſere ſaluere te cupio, & me amare: te inter paucos, perpaucos noſtri æui, iudicij atque animi rectum. Louanij, XIII. Kal. Iun. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LII. *Romam.*

EMANVELI PIO S. R. E. *Cardinali.*

M. Antonius Bonciarius (ab amico tibi nomine ordiendũ eſt) cùm ſæpè mihi & de virtutibus tuis, ingeniiq. præſtantiâ, & litterarũ ac mei amore, ex fide ſcripſiſſet: cultum & ſimul affectum erga te in animo iſto genuit. quem in dignitatis tuæ incremento cohibere vltrà non potui, non item debui, quin erumperet, & tibi ſe ſiſteret, probandus, vti ſpero, & admittendus. Candore quidẽ hoc mereor: vt alia mea, quæ benignè attollere te audio, omittam. Venio igitur gratulaturus purpuræ hunc honorem, veteri, & ab ipſis Imperatoribus familiæ tuæ, non nouum: quem ipſum nuper quoque tenuit Rudolfus Pius Cardinalis Carpenſis, ille in exemplũ genitus virtutis, doctrinæ, elegantiæ, & omnibus in ijs numeris abſolutus. Nihil veræ laudis extra gentem tuam quære: illa ſuppeditabit, & multâ luce vndiq. circumfundet; etſi, iamnunc in eâ luces. Nam eminens hæc tua indoles, & ſublime cultumq. ingenium, Pontificem hunc optimum maximum aduerterũt, vt te vltrò eligeret & in ſacrum Senatum adſcriberet, quò non niſi apices & decora prouinciarum adſpirant. Sit felix bonumque factum, eminus, ſed corde, acclamo: & me tibi do, dico, Ill^me^ & Reu^me^ Domine, ſeriò clientem. Louanij, IIII. Idus Sextil. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LIII. *Antuerpiam.*

LVDOVICO NONIO *Doctori Medico* S. D.

DIVAM noſtram placuiſſe tibi, pietatis tuæ in illam eſt, fortaſſe & in me affectus. Nam à ſtilo aut ingenio meo

leuiter accessit, quod commendaret. gaudeo tamen grata hæc esse (nam & ab alijs sic accipio) & excitor ad similes scriptiones. Similes dico, id est Historicas: & tu me eò vocas valdè inclinatum. Itaque iamnunc edo *Monita & exempla Politica*, in quibus quid nisi florem historiarum excerpo, & huic scriptioni velut proludo? Deus si vitam mihi seruat, illuc ibo? firmior sim modò; nam iam à tribus mensibus, mi Noni, valdè virium & vigoris interni vacuus sum factus. Te in Hispaniâ illustrandâ pergere, gaudeo: & in Marciani Capellæ loco (inspexi & inquisiui) à tuâ correctione nihil muto. Vera & necessaria est: etsi tentabam illud *vniuersa* inuertere, sed non successit. Quæris super Strabonis loco de *Balearium laticlauiá tunicá*: & meretur quæri. ego autem simpliciter ita accipio, vsos primùm πλατυσήμοις χιτῶσι, quas Romani senatores vsurparunt, sed paulò aliter. Nam Baleares, opinor, in lino, non in lanâ; & ab ijs haud dubiò Hispani sumpserunt, sic propinqui. Sanè de istis in Liuio est lib. XXI. vbi de pugnâ Cannensi: *Hispani linteis, prætextis purpurá tunicis constiterant*. atque in eadem re Polybius dixerat χιτωνίσκους περιπορφύρους. quid eæ aliud sunt quàm *tunicæ laticlauiæ*: si tamen purpura ea in clauos distincta? Hæc ad Liuium olim notabam, & Strabonis locum adiungebam: tu iudicabis. Publica valdè me suspensum habent, & video certamen omne in Flandriâ cernendum. Hostis copias auxisse, instruxisse dicitur, & rectà ad nouâ expeditionem ire. nos quid? quod tu scitissimè à tuâ arte, in Veterno aut Lethargo sumus, nec excitati excitamur. Ades ô Deus; & patriam, aut certè religionem tuam, vindica & tuere. Vale, mi Noni. Louanij, XI. Kal. Octobris. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LIIII. *Vrbinum.*

SEBASTIANO MACCIO DVRANTINO
Viro Perillustri S. D.

LITTERAS ad me dedisti triplici notâ insignes, amoris, benignitatis, doctrinæ. Amorem ipsâ scriptione profers, & finem habes vt meum elicias: quid elicias? tuo iure poscas, qui debetur tali viro, & sic amanti. At benignitatis iam tuæ

est, quòd in laudes meas stilum admittis: cur autem tam effusè? Stringe vir optime, nec affectui tuo habenas omnes laxa, quas iudicij tui rectitudo adducit & coërcet. Ab illo enim, nō ab isto (ego ita censeo) hę laudes. & vt per aquā qui videt, maiora omnia videt: sic qui per fauorem iudicat, attollit. Equidē ampla illa non agnosco: Deus ille Delficus veteri monito aurem vellit, & me ad me mittit. Denique doctrinā ipsa scriptio tua pręfert, & acre eius studium: atque huius fructus, SOTERIDEM tuam: quam vt videre mihi sit rogo, & mittere licebit viâ, quam in imâ chartâ subscribam. Sed ad amorem redeo, quem vt magis probes, sine vllo riualitatis liuore (nec enim verus iste habet) alios adiungis & nominas, qui me tecum amant. inter eos Franciscum Mariam Sancti Angeli Comitem, virum genere & dignitate primarium, itemque Baptistam Guarinum Equitem, Felicem Paciottum Philosophum: & quid dicam, nisi suauiter affici me, & velut titillari, talium ingeniorum approbatione vel affectu? Rependo vicem: vtinam & vocem aliquando possim, & pasci sermonibus ac dissertationibus, dirigi iudicijs eruditissimorum virorum! Olim optaui, & conatus etiam sum inserere me Italiæ vestræ nouum ciuem: Deus & Principes mei vetuerunt, & patria etiam manum iniecit, etsi abiturienti. Quid enim apud nos, nisi assidua, & quidem calamitosa, bella? Pax ingenio scriptisq. meis magis faciebat, & excitari per illam ac produci vtraque hęc potuisset. Sed quibus ego iam verbis vtar, vt benignitati Ser^mi^ Principis FRANCISCI-MARIAE RVVEREI Vrbinatium Ducis, respondeam? Quam tu in me & mea promis: neque insperatam, vt verum fatear, quia inclytæ illi familiæ proprium studia artesque fouere atque amare. Sed quòd eam extra Italiam etiam mittit, id fortasse nouum, sed magno & capace illo ingenio dignum, quale describis: & quod instar solis aut velocissimi sideris, omnia statim obit ac lustrat. Legi ab eo scripta nostra, votū est; probari, supra votum: fruor tamē & excitor, neq; aliter erigor aut attollor. Habes ad epistolā tuam, sed voluntate meâ breuius: quia languor, an morbus dicam, manum & stilum alligat, qui iam tres menses me habet. Deus, si ita expedit, sanum me reddat, te seruet Vir Perillustris. Louanij, XIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCIIII.

Si quid ad me placet mittere è tuis ſcriptis, ægrè id poteſt per Curſores ordinarios, nec niſi magno impendio: at poteſt bis anno per mercatores, qui Francofurtum eũt. Ad Moretum illuc ſi mittis, id eſt, ad Plantinianã tabernam, rectà & tutò ad me ibit.

EPIST. LV. *Pinciam.*

Domno FRANCISCO QVEVEDO *Viro Perilluſtri.*

Dij tibi dent animos continuentque tuos.

PATERE enim & me verſu ordiri, & tuo illi παρῳδεῖν, quem ſcitiſſimè (ſed cum nimiâ laude meâ) præponis. At ego tibi animos iſtos opto perpetuos: animos, ſic in me affectos, animos, ſic omni doctrinâ & virtute perpolitos. Ita enim ab aliis audio, qui & propiùs te norunt, & ſcripta varia viderunt: quod nobis non datum, ad quos veſtra ægrè deferuntur, nec niſi ex deſtinato miſſa. Rarum in iſtâ nobilitate tuâ decus. quod non tibi magis, quàm patriæ gratulor, quam is atque ibis (diu enim viue) illuſtratum. Mea DE VESTA quòd legiſſe te ſcribis & probaſſe, gaudeo: mallem eadem videres aucta & notis illuſtrata, quæ propediem vulgabuntur. Sunt enim in manibus Typographi: & efficiam vt vel me mittente poſſis nanciſci. Nunc SENECA veſter me totum habet, ad quem STOICAE DOCTRINAE excerpta præmiſi. Non enim ceſſo, Vir Perilluſtris, etſi tempora apud nos ferrea, nec artibus iſtis ſed Marti facta. Vos quoque auditis: auditis, an & ſentitis? Contage enim mala noſtra vos tangunt, & opes ac miles veſter hîc exhauriuntur aut conſumuntur. Scripſit ille olim, de Troiâ: —— *Commune ſepulcrum Europæ Aſiæque.* Ego de Belgicâ dixerim, quæ ab annis iam pænè quadraginta florem militiæ ab Europâ aduocat, & conſumit. Medere tu Deus, & hunc nouum mihi amicum tuere. Louanij, VI. Idus Octobr. ∞. IↃCIIII.

EPIST. LVI. *Gades.*

IO. BAPTISTAE SALASARIO.

AB vltimis Gadibus (vt olim opinio erat) litteras ad me veniſſe, ſi non glorior, gaudeo: & non reſponſo te ſolùm, quod

quod petis, sed amore dignabor. Idque doctrinæ tuæ merito, & incensi studij, quod scriptione hac profiteris. De meâ autem doctrinâ, vel vt tu, sapientiâ, nihil equidem assenserim: imò animus hic sibi conscius repugnat, nec ventulo isto eleuante à terrâ se tollit. Sum homo, sum ab humo, in eam ibo, & fama ipsa mea haud latè vagata circa hanc peribit. Dum sumus hîc tamen, suaue est altius & melius aliquid agere, & quod bonum proprium Stoici censebant, prodesse. Hoc fine scribo, edo: hoc fine & istas ad te mitto. Quærebas duo prius de sensu versuum Ouidij, quibus suadet puellas adiri opportunè,

Siue dies fuerit natalis, siue Kalendæ,
Quas Venerem Marti continuasse iuuat.

De Natali, scitum est: dubitas, de Kalendis istis. quas ego censeo Apriles fuisse. & quare puellis gratas lætasque? quia tempus tunc anni ad lusus inuitat, & aperit stricta aut clausa. Ipse idem poëta in Fastis, & ipsis illis verbis:

Et formosa Venus, formoso tempore digna est,
Vtque solet, Marti continuata suo est.

Sed & vulgò colebant tũc Venerẽ matronæ, puellæque. Idem:

Ritè deam colitis Latiæ matresque, nurusque,
Et vos, quîs vittæ longaque vestis abest.

Quia & sacrum eo die Veneri fuisse, præter poëtam, Macrobius tangit Saturnalium primo. Opportunus ergo amori dies, Cap.XII. ipsâ Venere præsidente & conciliante. Alterum quæsitum, in versibus:

Iunge tuum dominæ, quà licet vsque, latus.
Et benè, quòd cogit, si nolit, linea iungi.

Quæ hæc linea? Alij alia: ego de Circo sermonem esse scio, & in eo sedilibus. itaque accipio *Lineam*, ipsum ordinem subselliorum, velut lineis descriptum & discretum. Erant Cunei, inter cuneos Viæ, & media Subsellia, lineis suis diuisa. Qui ergo in vnis subselliis sedebant, iungi necessariò debebant: nec declinare fas vel antrorsum vel retrorsum, aut lineam migrarent. De tali lineâ, in Martiali etiam versus, me interprete:

Omnis habet sua dona dies, nec lineà diues
Cessat, & in populum multa rapina cadit.

Manifestè dicit, missilia in omnes sparsa, atque etiam *lineam* *diui-*

diuitem, id eſt Subſellia ſenatorum ſiue Orcheſtram. nam diſtinguit à populo & popularibus ſtatim. Iſto etiam ſenſu iterùm Ouidius:

Quid fruſtrà refugis? cogit nos linea iungi.

Nam Circenſibus viri & fæminæ mixti ſpectabant olim. Suſpicetur fortè etiã aliquis, lineas è ligno antepoſitas aut admotas, quibus firmarentur ſua cuique ſedilia, & vt fas inniti, nec prioribus ſeſſoribus incommodare. Sed hæc ſuſpicio: iſta veritas, me ex vnâ epiſtolâ te amare, & idem perpetuum à te optare. Louanij, IX. Kal. Nouembr. ∞.IↃCIIII.

EPIST. LVII. *In Poloniam.*

SIMONI SIMONIDAE.

LITTERAS tuas, & quod librorum adiunctum fuit, nimis libens legi. illas, ab humanitate & affectu mei, quem ſpirabant; iſtos ab eruditione variâ, quam præferebant. Ego mi Simonide, vt de affectu dicam, pretium laborũ meorum cenſeo à talibus amari: id eſt à doctis, bonis, quorum inter apices te pono. vt fama mihi non dixerit (quam & hîc habes) vnum illud carmen tuum *in Imagines Zamoſchianæ diætæ* approbet: quod, ita me Deus, eruditum, antiquum, ſuaue eſt, & numeros ac phraſim Catulli ac veterum illorum habet. Macte! ſpondeo tibi, paucos in Europâ eſſe (& eſt ingens poëtarum copia, vt apum) paucos, inquam, qui meo quidem ſenſu ſic ſcribant. Iam illa Stoïca, quàm putas ipſo titulo & argumẽto blandita eſſe? quid cùm cœpi legere, tam multa è Græcis Latiniſque, & remotis etiam auctoribus petita: ſic adaptata & nexa, ſubtiliter explicata: quàm putas, inquam animo affectum & motum eſſe? Amo illam ſectam, & conatus ſum producere, vt vidiſti: ſed hanc Logicam partem reformidaui pęnè tangere, vix otij, certè non languoris huius mei. Gaudeo illîc factum à Burſio, & ſic eruditè factum: à Burſio, an vis me magnum illum Heröem veſtrum inſcribere, quod vix vlla ætas credat? Virum in tot, & tam arduis occupationibus, regni Atlantem, ſuſtinere & has litterarias curas ac lucubrationes poſſe? Diuinum ingenium dicendum eſt, in admirationem æui, vix in exẽplum (quis enim imite-

imitetur, vel ausit?) datum. Diu nobis viuat, quem toto animo suspicimus & colimus: diu tu tali patrono felix, mi Simonide, flore itemque viue. Louanij, VII. Idus Nouemb. ∞.IϽCIIII.

EPIST. LVIII.

DAVIDI HILCHENIO, *Regi Poloniæ à Secretis.*

SILENTIVM, vti scribis, fuit ab interuallo grandiore: quid mirum, in his locorum interuallis? Animo meo te nõ excidisse, hoc ingenuè & fideliter testor. Amo & ingenium tuũ, & virtutem. Neq; hanc, mihi crede, coïtio ista inimicorum aut calumniæ decolorabunt: splendorem addent potiùs; & vt ferrum ab attritu, sic illa nitescet. Esto quod es, boni fortiq. animo, & qui bonam caussam decet. Habes tutorẽ vt video magnum Zamoscium: sub Heröis illius scuto quem timeas? non omnes Dolones aut Sinones. Tua etiam Apologia apud æquos aptosq. iudices abundè te suspicionũ, non solùm criminum, purgat: mihi quidẽ sic visum. Quòd autẽ inuitas me, vt aliquid ad Heröem illum, feci, & tu vide vt audacia nostra benè cedat, culpam in te alioqui transfusura. Ego virũ iamdiu amo, miror, colo: sed quæ occasio declarãdi fuit? neq; verecundia aut modestia mea temerè irrumpunt. Si viam mihi mittendi tutam & prõptam pręscribitis, non omittam officiũ. sed ab eâ laboro, neq; cursores nostri publici in Sarmatiam solẽt penetrare. Mag^ce & Nobilis Domine, saluere te animo opto, & erectum atque alacrem esse. Stoïca nostra legisti? conducent. Louanij, V. Idus Nouẽb. ∞.IϽCIIII.

Hieronymus Ferrerius, qui apud vos in militiâ vixit, Italus, & mihi notus, nuper hîc subitò obijt è defluxu cathatri. Frustrà reducem exspectetis.

EPIST. LIX. *Duacum.*

BARTHOLOMAEO PETRO LINTRENSI *S. Theologiæ Doctori.*

AMPLECTOR precationem, quam de more, sed affectu quodam singulari, mihi facis in auspicijs noui anni. Amplector, & largiter ac puriter eamdem repono. Deus tibi

det quæ voles; & nil nisi bonum ac salutare, scio, voles. Verè audisti de *Diuâ Sichemiensi:* atque eam iam concinnaui, & ad Typographum misi, priùs tamen auctoritate nostri Antistitis Mechliniensis comprobandã, quod in Miraculorum propagatione S. Synodus fieri mandauit. Ego sanè libens tales scriptiones obeo, & sine molestiâ obeo: siue animo, siue Diuâ ipsâ subleuante, & recreante. At mali aut morosi quidam, & prauè sapientes, non occultè deterrent aut improbant: tamquam à narrationibus parum certis, vt aiunt, & opinione sæpè nixis. Non debere talibus obsolefieri auctoritatem nostram, siquam habemus. Dissentio. & aut istis fides sua certa apud me, & bonos est: aut quid adferent, cur antiquioribus eam præstem? Sunt testes, sunt examina, & quæ in profanâ historiâ minimè adhibẽtur: & huic tamen credo; diuinis tantùm refragabor, & assensus mei ostium claudam? Prauitas est: & hi tales per cuniculos subuertũt arcem religionis nostræ, quæ miraculis est superstructa. Sed viderint: mihi certum pia, recta, vetera sequi; & asserere etiam, pro ingenij aut stili viribus, quas Deus dedit. Reu^de^ & Eximie Domine, precationem itero, & hunc atque alios annos felices agere te exopto. Louanij, XIII. Kal. Febr. anni ∞. IↃCV.

EPIST. LX. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo.*

LEGI tuas, & Amici illius, litteras: & in vtrisque aliquid sum miratus. In tuis, quòd ægrè & velut retractans hoc ad me deferres, tamquam triste: in illius, quòd vt rem seriam habuit, & à tali auctore, quem constat mihi non esse. Noli autem tu mi Morete, si meum affectum vis scire, & eumdem induere, hæc talia nisi risu excipere: & quid aliud merentur? Sunt Epigrammatia, leuiora non *Pennâ* meâ, quam carpunt, sed plumâ: & addo, sunt inscita, sine sale aut Venere; ac meum nomen tolle, nemo leget. O digna, quibus ille auctor inscribatur! quem hactenus amicum mihi habui; sed hominem scio, & posse mutari. Si facit ob talem caussam (nam priuatim nulla est:) næ ego & affectum tempero, & iudicium muto, quod perhonestum semper de illo tuli. Quem scripto eo læsi? quem vel

vel leuiter tetigi? Religionem meam aperui: & Nerones iterùm ſint, qui vetent? Noua ſua ferri volunt, & armis id pugnant: nobis non licet vetera aſſerere, & æui ſuffragijs atque orbis approbata? Atqui leue, & me indignum ſcriptum eſt. Si à tali affectu carpunt; non veniam, ſed gratiam debeo: ſed quî credam? Scio eſſe in ijs locis, qui magno emerint omnem famam veterem me decoxiſſe, & LIPSIVM inter obliterata, aut & damnata, nomina eſſe. Tamen leue eſt. Itáne? non res talis, nobis qui piè ſanctéque de diuinis ſentimus: non ſtilus ijſipſis, qui ſubſannant & illudunt. Hoc ſcriptum, audi me, & ipſi intellegant, æuum feret cum aliquot alijs, quæ bono generis humani ſcio me edidiſſe. Fremat Calumnia, & Liuor palleat: ego ab his talibus famam, imò & gloriam, imò & claritudinem, apud poſteros habebo; & ero, cùm omne iſtorum nomen & factio non erit. Sed de Epigrammatijs inſulſis, parum eſt, nec merentur non dicam reſponderi, ne legi quidem, aut certè iterari. Quid ſi libelli prodeant? & prodibunt, aut æui huius, & ſectæ illius proteruiam ignoro. Sed tam ego eos contemnam, ſi à talibus & tales ſunt, quàm verſus: quòd ſi grauius aliquid, & par in arenam venit, dignum cum quo componar, videbo, & pro re decernam. Pugnare equidem ſemper refugi: ſed vbi opus erit, tam virum oſtendam, quàm duobus illis olim aut nuper, qui non lætantur me prouocaſſe. Palmam de me vſque adhuc quis tulit? Neque iactare libet: ſed noui me & alios: & in bonâ hac vtique cauſsâ, veniant cum Hectore Achilles, non ſubducam. Iſtæ quidem pilæ, & velut homines fœnei, qui nunc in circum iacti ſunt, non valent ad irritandum, qui ludibria hæc & deliria (vt rem dicam) noui. DA LEONEM. Sed ad Amici litteras. tu illi hunc ſenſum meum ſcribe, & præſertim de auctore: quem certò reperiet alium eſſe. Iſtę ſordes non ſunt ab eâ Seplaſiâ. Salutem etiam adſcribe, & à me amorem. DIVAM SICHEMIENSEM iam acceperitis, mittente Oudarto: cudite, vt iterùm malis malè ſit, & viuat honos cultuſque illius, quem omnes praui (mirum, & certum) ab omni æuo eunt imminutum. Heus etiam! quod ille Amicus ſuadet, vt poëtæ veſtri aliquid meam vicem reponant: per Deum, ne fiat. Ego mihi ſufficio, nec Teucer ille ſum, qui clypeum deſidero Aiacis.

Sileamus nunc quidem, & magis seria agamus. Vale mi amice. Louanij, Nonis Febr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXI. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO V. R.

ET ego insidijs capiar, quas ipso te monente fas mihi vitare? Græcorũ Morychus sim, aut siquid ἀνθέστερον cogitatur. Hoc fine, non venio, & vel numquam videat me Bruxella. Extra iocum. honore aliquo externo & imaginario, nec meâ sed litterarum caussâ, si affectum me Princeps volet; admitto. sin onus adiungitur; imò si munus; respuo, & vel fugâ declino. Mihi tam certum & firmum, hoc statu rerũ, res extremo digito non tangere, quàm ad extrema rerum aliquando ire. O amici, * εὔνοιαν in hoc consilium adfertis, ego & * πρόνοιαν velim. Ille, quem vos suspicitis, pleno pectore in rem meã sapit: & addo famam; quam alijs studijs inculpatã, ne, obsecro, nouis polluamus aut obscuremus. Sit aliquis, vel in exemplum, qui quietẽ, Musas, se amet, & Numen colat: vana aut vulgata seponat, aut (si superbũ non est) spernat. Quid apud te verba facio? ad te redi, & affectum omitte: idẽ suadebis. Vide * ἄρχοντας, vide * ὑπάρχοντας: tu aliquid rei, aut spei etiam melioris, per me exspectes? Marius Celsus, & Suetonius Paullinus sim: de quibus scio quid Tacitus scribat. Magna Respublica, tu me tene, communis Patria, Dei hominumq; ciuitas: ô pulchrum, in eâ locum ordinemq; habere, & inter illos Classicos censeri! Quod superest, * μή μοι γοργείην κεφαλήν: nam bonâ tuâ veniâ, Belgica, es aut eris. Vno verbo, fatis obsequamur: neque huc ego natus aut factus sum: * οὐδὲν ὑπὲρ τὸ λίνον. Oudarto etiã meo hæc scribo, quem scio inter insidiatores iam diu esse. Sed de primâ tuâ scriptione; Bruxellam sic citò, vt destinaueram, non venio. Est libelli munusculũ, quod dedicatum Principi offerre volebam: sed nõ venit. quid si, cùm venerit, per te facio? Nam fugio iam Bruxellam venire, aut valetudo potiùs me vetat. Vtinam tu cũ Oudarto huc! facite me cõpotem huius voti, & in cęlo me collocate. Salue mi vir amicissime, cum altero tali Oudarto nostro. Louanij, statim à tuis lectis, vt eram affectus, & spiritus (non nego) plenus. postr. Non Febr. ∞. IↃCV.

* beniuolentiam.
* prouidentiam.
* imperantes.
* administros.
* Ne mihi Gorgoneũ caput.
* Nihil super filum.

EPIST.

EPIST. LXII. *Mechliniam.*

GAVGERICO RIVIO *Jcto & Aduocato, Suo.*

CERTE enim te Meum appello. nimis affectus clamat, qui in verbis tuis elucet. Sed pone, aut ſepone metum: meliuſculus ſum, etſi vires non recepi. Breuis illa concuſſiuncula planè me vacuum earum fecit. Oudartus apud me eſt, tui amans: quem & ſcis me eſſe, ac ſemper fore. Vale, inter primos vidende, cùm illac (Deus donet) tranſibo. Louanij, Kal. April. ∞.IↃCV.

TESTIMONIVM.

LECTVRIS S. M. DICO.

GAVGERICVM RIVIVM *iamdiu indoles, induſtria, & denique doctrina, ac virtus maximè, mihi conciliarunt: quæ omnia nota perſpectaque annorum aliquot conſuetudine habeo, & talia ea eſſe apud omnes* EX ANIMI SENTENTIA *teſtor: Me delectauit, & in æuo haud fertili nimis talium eminere viſus eſt, & dignus eſſe quem aliis oſtenderem: oſtenderem? imò & ſeriò commendarem, ſiqui illa priora amant. Viri magnates, & quibus Reſpublica, atque eius ſplendor, cara ſint, inprimis curare debent, & ſæculi hæc ornamenta fouere ac producere, in huius & futuri ſæculi vſum. Ego rogo eos facere, hunc amatum mihi amare, & in occaſione alleuare atque adiuuare. Stirps iſta melior irriganda & attollenda eſt, vt fructum floremque proferat: proferet autem, ſpondeo, ſi illud fiat. Louanij, Kal. Quintil.* ∞. IↃCIII.

I. Lipſius Profeſſor, &
Hiſtoriographus Regius.

EPIST. LXIII. *Neapolim.*

IO. ANDREAE PROCHNICIO
Legato Serᵐⁱ Regis Poloniæ S. D.

DICIT, & ſeriò mittit, quam ipſe non habet. Nam ego (ô vir amice. & quomodo non ſic appellem?) iam à duo-

decimo die in acerrimo morbo fui, qui pænè abstulit, & melioribus locis sedibusq. dedit. Noctu acer Paroxysmus me inuaserat, & videbatur Apoplexię genus aliquod esse. Ecce triduo pòst amicissimæ tuæ litteræ, & opportuna munera, quę ipse Io. Wouerius meus ad me tulit. Sum recreatus, fateor, ab ipsâ beniuolentiâ tuâ, quam sic puram, fidam, magnam in me ostendis: & quædam etiam munerum, vt armillam illam ex Alcis vngulâ, statim consilio medici, & proprio affectu, brachio indidi, non dimissurus, quamdiu vita quidem erit. Accepi & annulos, & quosdam ex ijs collo suspendam, & cordi admouebo, in quo te datorem meritò iamdiu inclusi. Si vita mihi erit, an non palàm ostendam? *ingratißimus mortalium* sim, nisi faciam, & dignus eâ notâ, quâ Sulla Athenienses inussit. Multa vellem, nondũ possum, nec vires suppetunt: alia Wouerius pro me dicet aut scribet. ego te affectu alloquor, atque vtinam amplectar, ô amicum pectus! Vale. Louanij, VI Kal. April. ∞. IↃCV.

EPIST. LXIIII. *Romam.*

ASCANIO COLVMNAE S. R. E. *Cardinali.*

FATEOR aliquamdiu à scriptione & officio meo, sed inuitum, abstinuisse: neque alia caussa, quàm peregrinationis quæ ab Vrbe te remouit, & in eas oras misit, ad quas litteræ nostræ haud tam facilè quàm affectus & memoria commearent. Certè enim hæc retinui, & veterem illum cultum, fideliter virtutibus tuis & meritis deuotum. Itaque vt aura aliqua nos adflauit aduentus iterùm tui in Vrbem, ad sacra hæc Comitia; & fidem statim habui, & hac scriptione testari gaudium tui reditus & consignare fidem & constantiam meam volui in te colendo. Atq; vtinam etiam vel ætas vel valetudo mea tulissent, vt coràm me aliquãdo in dominâ eâ vrbe sistere, & vultu ac sermone, quę dico, probare potuissem! Suaue fuisset, & cogitatione ipsâ recreor; sed eâdem mox deijcior, cùm video irritum illud, & nil nisi votum futurum. Quod tamen à me non possum, habeo è domo meâ & interiore amicitiâ insignem iuuenem Philippũm Rubenium, qui coràm præstabit, spero, & totum me reuelabit; & Ill^mæ^ D. Tuæ dabit dicabit. Adspirat enim ille

Romam:

Romam: & quamquam mihi in docendi munere successorem, vt ingenium & doctrina eius sunt, destinaram; tamen visa ea vrbs sic cepit, vt frænum dare huic desiderio non possimus, & vitam non solùm agere, sed ponere in eâ velit. Neque vltrà retineo. cur enim Theatrum hoc virtuti eius inuideam? imò commendatione etiam adiuuo, & ad te, Ill^me^ Domine, si commodum est, mitto. Audio Bibliothecam instructissimam & animo ac stirpe tuâ dignam parasse: non est fortasse in Europâ aptior ad hoc aut maius aliquod munus. Doctrina varia est in Græcis Latinisque, stilus in vtrâque oratione, prosâ & vorsâ, elegans, & famæ etiam producendæ, notitia antiquitatum & historiarum: quid mores? ipsa suauitas, ipsa probitas, & qui experietur aut noscet, vera me dixisse agnoscet. Neque enim aliter apud talem Principem debeo, & ita Rubenium meum amare ac producere, vt me & famam meam amem. Sed certus sum quicumque iuuenem possidebit, gratiam mihi tradenti habiturum, & plura aut certè distinctiora, quàm dixerim, inuenturum. Et quamquam de Bibliothecâ iniecerim, re scilicet studijs eius aptâ; potest tamen & in litteris scribendis aut concipiendis operam decorè & vtiliter nauare, & variè cultum factumque ingenium varia obire. Hæc ego Ill^me^ & Reu^me^ Domine, ante omnes scribenda ad te censui, & peccaturus videbar, si gemmam hanc vt sic dicam adolescentis alteri offerrem. Si tamen ratio aliqua est quæ nunc non admittat, commendatum certè notumque esse cupio, & honorem interdum habere vel adspectus tui vel affatus. ILLME ET REV^ME^ DOMINE, Deum oro seruare te longùm Ecclesiæ & Patriæ, atque etiam in Patriâ, velit. Louanij, Kal. Aprilis. ∞. IↃCV.

EPIST. LXV. *Romam.*

SERAPHINO OLIVARIO S. R. E. *Cardinali.*

VOTA nostra & bonorum Deus audiuit, & ad dignitatem euexit, quæ virtutibus & meritis tuis iamdiu debebatur. Animo hoc gratulatus pridem sum: nunc & scripto, cui materiem etiam Philippus Rubenius noster dabit. Nosti iuuenem, & vidisti Romæ: atque vtinam interiorem eum totum, & bona egregij

egregij animi nosses! Græcè, Latinè, inter paucos doctus est; stilo vtroque facilis, & vel ad veterem elegantiam in versu; historias & memorias veteres nouit: & quod caput mihi quidem, iudicij in plerisque omnibus puri & directi. Mores sunt, vno verbo, quos vel in filio (si Deus dedisset) optem. Quorsum ista? Ad Romam vestram iterùm adspirat, etsi me, non abnuo, refragante. Nam ego hîc illigare eum, & in Professione mihi sufficere destinabam; & iam cũ Principe agere cœperam, imò & impetraram. Quid tamen est? intemperanter Vrbem amat, & nescio quis Genius eò vocat: bonus, vt spero, si vos tales fauetis & iuuatis. Atque hoc Ill^me^ & Reu^me^ Domine, fiduciâ tui in me & litteras amoris, peto. Commendaui equidem priuatim Illmo Cardinali Columnę, vt à Bibliothecâ ei esset: sed litteras eas sustineri volui, donec de tuo consilio rẽ institueremus: & aut illuc aut aliò iremus. Rogo iterùm, dirige & gratiâ atque auctoritate tuâ nos iuua. Ego spondeo optimâ & Romanâ fide, non solùm pro opinione tuâ, sed supra Rubenium futurum, & vsui atque ornamento esse posse, quicumque rari adolescentis hoc decus habebit. Dabis autem veniam sic liberè & reuelatâ fronte hoc petenti: iam dixi, fiduciâ amoris tui (de quo alij ad me) factum; & addo notitiâ virtutum tuarum factum, quas cùm tam multas habeas, fieri non potest quin & in alijs ames. ILLME ET REV^ME^ DOMINE, voto duplici claudo: altero vt Ecclesiæ diu sis superstes; altero, quod animo concipio, ore non promo. Louanij, Kal. Aprilis. ∞.IↃCV.

EPIST. LXVI. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

IN grauissimâ tempestate morbi fueram, cùm Beemdius tuas dedit: neque emersi etiam, portum tamen propiùs specto: si ille non erat verè portus, quò ibam. Homines sumus, & ibi quies. Epidigma tuum Historicum vidi: valdè placuit à robusto & vegeto stilo, nec censebam te sic assurgere. Plura modò fuissent: & cur non etiam in digniore argumento? Litteræ tuæ quædam ad amicos querelas præferunt, & nauseare illîc videris. At lentè & prouidè agendum est, mi Puteane, & sumendi pro

pro temporibus affectus. Alia mereris? fateor, ſed rectis iudicijs, quæ iſtud æuum in noſtrâ re non habet. Si ſolus ſis, facilè migres, & pedem aliò inferas: nunc comparem habes; ſolatium, ſed & impedimentum. Rogo te iterùm; lentè, & mecum philoſophare. Belgia aut Germania non donet, quod iſtîc habes. Sed etiam æmulos, inquies. Et credis hîc non eſſe? vetus & magna fama vix ſuſtinet: quid nouella & aſſurgens? Si mihi liberè & remoto velo te pandis, conſilium non deerit, & auxilium quà potero. Confide interim, & Deo & te nitere, & animum pro ingenio habe: id eſt, magnum & altum. * Στέργε τοῖς παροῦσι, donec Fortuna alibi ſinum pandit. Louanij, VII. Idus April. ∞.IↃCV.

* *Acquieſce præſentibus.*

Poſtquàm ſcripſiſſem, tuas nouitias accepi, & Teſſeras tertias. Sunt ſanè bona & arguta in ijs: ſed iudicium, aut conſilium potiùs, non muto; & laudem mihi à maioribus pete. DIVAM noſtram acceptam ibi, benè eſt, & debet in Italiâ: quid cenſes in Batauiâ? Vapulo, & ſcripta in me & libelli; etiam è Galliâ nunc, neque hominis indocti, vt apparet. Noſti partium factionem. Nos Batauo aliquid repoſuimus in fine DIVAE SICHEMIENSIS, quæ iam editur: de Gallo, videbo. Etſi litigare ſcis quàm nos abhorremus: ſed obijciunt ea, quæ religionem & famam meam tangunt. O æuum, in quo bonis modeſtisq. multa ferenda ſunt! Quomodo? *ſtomacho Ciceronis*; non enim licet *animo Catonis*. Tibi etiam ſuggero, & fer, & feruorem ingenij aut ætatis compeſce. Laxa autem omnia in mei amorem. v. Idus April. anni ſcripti.

EPIST. LXVII. *Inſulas.*

FLORENTIO VANDER-HARIO, *Canonico & Theſaurario.*

TVAS & Legati litteras accepi, & illis quoque reſpondi, vt hîc videbis. At tuas caras habui, non ſolùm quia primas, ſed quia amicè & prudenter ſcriptas. Duo earum capita. prius de excurſione meâ Lutetiam: & huic rei ſtimulos vel incitamenta adfers. Quid tamen opus erat, ſi valetudo fræna mihi laxaret, cùm ſponte propendeam & iamdiu animo illuc

adſpirem? Sed reuerà vltimus iſte morbus (de quo audiſſe te video) ſic me adflixit & deiecit, vt ſuſcipere longiuſculum paullò iter non audeam, vacuus virium, & leui momento fortaſſe collapſurus. Alioqui Lutetia quomodo me non trahat? quomodo non ille, qui ſic amanter inuitat, & quem tanti facio? Sed & momentum, fateri debeo, tua ſcriptio habeat; quæ omnibus illicijs illis & blanditijs ſuggeſtis, oleum in hunc ignem, vt ſic dicam, addit. Sed differre debeo, & ſpe me paſcere, ac cogitatione intereà loca atque homines illos vſurpare. Caput alterum, de aduerſario illo in Diuam & me ſcripto. Cuius auctorem adhuc quæro: ſed quicumque ſit, conſilio tuo nimis acquieſco, de ſilendo & contemnendo. Et ſunt tamen, etiam graues & pij viri, qui aliter volunt, & velut claſſico me excitant ad pugnandum. Sed cùm naturam meam, cùm ipſam rem, cùm finem fructumque video, inclino quò tu ducis. Natura ſanè mea mitis & tranquilla eſt, vehementiori omni affectui aliena, & ab ingenio meo deſerar ſi iraſci velim aut litigare. Reſpondi quibuſdam, fateor: ſed comiter, non acerbè, & commiſſionem aut ludum magis dicas, quàm pugnam. Non eſt meum Thyeſtæo more, quod hodie obtinet, furere aut ſæuire. Deinde ipſa res, vti tu veriſſimè, quid eſt? duplex, vel in me, vel in Diuam. Hanc Theologi vindicabunt, aut potiùs iamdiu vindicarunt. Quid enim ille homo adfert, quod non à triginta ampliùs annis refutatum? At in me quæ dicit, duo item ſunt: quòd & Tullius ſim & Iulianus; ſiue cauſſam deſeruerim, & religionem. De cauſſâ, parum eſt: numquam in eam me dedi, nec publicè aliquid attigi, quod ſcio te quoque ſcire. De religione, ab annis triginta tribus, id eſt omni maturiore meo æuo, conſtans & firmus in iſtâ fui: nec vel in Batauiâ, id eſt inter medios aduerſarios, vacillaui. At in Adoleſcentiâ meâ volunt aliter. Primùm, ſcito illos augere & fortiter mentiri, præſertim quod ad ſcripta: in dictis aut factis, ſiquid in communi Europæ motu titubaui, abeat, & *hinc æſtimemur* (ait ille) *cùm ſumus noſtri*. In alienâ religione, in æſtu adoleſcentiæ, inter blandientes aut terrentes, facile fuit in ſpeciem culpæ venire, ſi non culpam. Ad Prudentiorem aliquem, id eſt tui ſimilem, appello. Denique fac me reſpondere, & hæc

omnia

omnia obterere ac profligare: quis finis, aut fructus erit? Finis? imò principium litigiorum: & pro vno meo scripto tria rescripta. Gaudent homines his pugnis, & præsertim in nomen aliquod illustre, quale benignior Fama fortasse mihi dedit. Fructus autem, ille ipse quem dixi, odia & pugnæ. Non enim illos meliores ita facimus, aut caussæ nostræ amiciores: cõtrà est, & alienamus. Quid autem bonos? de me scio & sentio, offendimus, & superbiæ aut contumaciæ taciti nos damnant. Heus, heus, Christiani simus: sacerdotes pacis, vt Tertullianus ait: & siquid peccatum est, pænitere malimus quàm defendere. Hæc mea mens est, & erit: in quâ suffragium me tuum habere, Vir Reu[de] & Clar[me] gaudeo: tu me inter amicos & clientes. Louanij, XVI. Kal. Sextil. ∞.IↃCV.

EPIST. LXVIII. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO, *Præsidi.*

TERTIA hæc consolatio est, quam scribo: & me verba pænè deficiunt; an non te animus, in tam assiduo & repetito Fortunæ ictu? Non opinor, vt tua prudentia est: quæ & robur sumpsisse iam ab vsu debet. Tiro aliquis miles ad primum vulnus collabitur, veteranus sine motu sanguinem suum spectat. Et quid mirum, si consideras, Fortunam in te vires suas sæpè experiri? materiam habet, & numerosam florentemque familiam Deus tibi dedit. Tela in vnum alterumque missa, aberrant: vbi turba est, lædunt etiam quem non petunt. Fortunæ caussam agere videor, Ampl[me] Domine, tuam ago: quia vnum alterumque si tulit, habes in quos spes tuas reclines, & solatium in omni luctu petas. Ecce proles reliquas, ecce tot nepotes! benè fundata domus est, rarescere potest, exstingui (nisi inopinabili aliquo fato) non potest. Et vis robustum vnum solatium promam? Cogita tam multos non habuisse. Olim inter vota erat, & legibus munerata felicitas, tres liberos sortiri: quid? plus bis tres etiamnunc potes (& longum opto) numerare. Et addo, quòd tuus iste qui perijt, ascitus in familiam tantùm, gener non filius, amore non sanguine iunctus fuit. Quid, quòd nec ipse totus perijt? prolem è carissimâ filiâ tuâ tibi, nobilissimæ familiæ

 germen,

germen relinquit. Adolescat, & te ac matrem magis magisque oblectet. At pater ipse quomodo perijt? vt militari viro, & stirpe illâ dignum erat, in acie, in armis, & spiritum suum patriæ ac Principi impendit. Patienter me audi; habes etiam in quo glorieris, etsi tristi casu. Ecce duos iam è tuis, filiũ ac generum, pro publicâ salute pæne dicam immolasti. Certè consecrasti; & à tam honesto fine, piâ caussâ, non solùm in memoriam hominum, sed ad beatas sedes æternâ fruituri gloriâ iuerunt. Hæc te solentur: & quid addam? timidum in tertio filio reddant, quò meus quidem timor te vocat. Antonium nostrum, qui vnicum Richardotorum fulcrum, propago, semen, subtrahe ab incertis istis belli; & satis sit gloriæ vel fidei, Martem duos iam pignerasse. Hoc te rogo, & simul paullò pòst cogitare de honestâ eius copulâ, & nouis gaudijs hæc ad præterita mala obliterare. Apud te, spero, audiar, & modum dolori prudentia tua ac ratio dabunt: dies apud filiam, cuius primis affectibus cruda hæc auulsio accidit, & frustrà suadeamus non lugere. Mulier etiam est: te fortes & viriles curæ decent, te Respublica & Princeps vocant, neque otium indulgent mœrori. Mane in hac statione, quam Deus assignauit, Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine, & diu in ipsâ vitâ hac mane, publico bono. Louanij, IV. Kal. Septemb. ∞. IↃCV.

EPIST. LXIX.

CAROLO PHILIPPO RODOANO *Episcopo Brugensi.*

LICENTIATVM hunc nostrum, & Canonicum tuum abeuntem à nobis vt animo & fauore prosequor ita commendatione meâ comitari, iterúmque sistere Reu^mæ^ D. tuæ volui. Ostendisti iam animum, & deuinxisti illum ac me beneficio: rogo vt exhibere eumdem porrò digneris, & beniuolentiâ tuâ meriturum complecti. Certè à me præcepta illa siue monita habet, Deo & diuinis piè operari, Antistiti suo obsequi, cum collegis tranquillè & modestè versari. Confido facturum, & Ecclesię vtilem futurum. Audio Pœnitẽtiariam, quam dicunt, vacare; quæ de more dari Canonicis affectis solet. Si iudicas hunc idoneum, audeo commendare; sic tamen vt totam eam rem prudentiæ tuæ meritò permittam. Deum rogo

Reu^me^

Reu^me in Christo pater ac nobilissime Domine, diuturnum te in Ecclesiâ & republicâ, atque vtinam meliore æuo, esse. Louanij, prid. Kal. Septem. ∞.IↃCV.

EPIST. LXX. *Romam.*

LVDOVICO BECCATELLO.

DVPLICI nomine & epistolam tuam caram, & ipsum te habeo; priore quòd me, altero quòd & Rubenium meum sic ames. Quod vtrumque ex epistolâ tuâ cùm didicerim, meritò grata accidit: & in vtroque vt perseueres, te rogo. Nam & ego certè affectum hunc iam in te indui, & fide ac candore, quem Amicitiæ deberi scio, seruabo. Sed de Rubenio, & ipse tibi debet, ac coràm vel soluet, vel certè agnoscet; quòd te sic promptè & industriè agente, in familiam Principis illius viri venerit. Et quamquam res auctoritate Ill^mi Seraphini peracta sit; tamen te quoque affectu & dexteritate illâ contulisse, & scimus, & fatemur. Enimuerò benè fecisse tam bono & merẽti viro (Rubenium dico) nõ pœnitebit te vmquam mi Beccatelle: & si vitam Numen ei largitur, sparget & ipse ingenij sui lumen, & ad exteros ac posteros diffundet. Fiat, voueo. Sed illud me etiam in epistolâ tuâ delectauit, de Cardinali Palæoto, beatæ memoriæ viro: in cuius familiâ egisse te scribis. quem ego viuum colui, & amari ab eo me sensi, & defuncti nomen etiam apud me est sanctum. Fecisti iacturam in eâ morte dicam, an non fecisti? Transijsti enim in huius viri domum, quem ego inter primos Europæ esse scio, & cuius benignitas in me quoq; affectum largiter ostendit. Vt diu frui possis, meum votum est, & vt inter nos amemus. Vale vir R^de & Nobilis. Louanij, VIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXI. *Perusiam.*

M. ANTONIO BONCIARIO S. D.

RISI in epistolâ tuâ, quâ Laconismum voues: & quid dicam? imitari te virgines, quæ formosæ, modestiâ quâdam formam optant, & tacito sensu sciunt & gaudent se habere.

bere. In te est, mi Bonciari. certè in hac epistolâ sic illum exprimis, vt exemplum esse Laconibus possis: & quod palmam poscit, argutias & Veneres Atticas vnà misces. Me ducem facis? Fateor cædi me à meo milite, & in meis castris. Sed ad rem. Legi quæ de Illmo Legato Cardinale scribis, valdè in me amica: nec pudor meus passus, neque ratio erat, silentio hæc me præterire. Scripsi igitur ad ipsum, & curæ tuæ erit vt videat: quid etiam? vt probet hanc animi mei declarationem, puram, sine fuco, sine ambitu, qualis mūdi ille status est super nubes. *Stoïca* nostra vidisse te non nolo, magis approbasse. Idem in *Monitis*: quæ plus fortasse prompti, vt sic dicam, fructus habent: sed *Stoïca* examinata ad Virtutem ducunt, directa iudicio quod Pietas formauit. Accessit nunc & meus *Seneca:* & iure mirabaris, si quid post multos & magnos illos possem. Potui, & ad scripta ac Notas meas appello. Etsi nihil in ijs quod circulum, id est populum spectet: breuia & adducta sunt, nec nisi examinanti laudanda. Te aliquem lectorem, non è pullatâ turbâ, poscunt. At ego deinceps etiam tuum amorem: hoc magis, quòd frui diu fortasse non erit; ita valetudo hæc præcipitauit casu nupero: at tuam ego firmam opto, ô Italię tuæ (patere me sic loqui) Homere. Louanij, postrid. Idus Octobr. ∞. IↃCV.

Scísne Epistolarum tuarum libros ante annum in Germaniâ recusos? Vides iudicia, & confide de famâ.

EPIST. LXXII.

HENRICO VANDEN EEDE, *cognato suo.*

IAMANTE triste fatum optimæ matris tuæ acceperam mi cognate, & in animo meo senseram dolorem. Mihi crede, iacturam fecisti in tali parente, tam industriâ, probâ, piâ, & tui amante. Quid tamen est? communem legem habere in oculis oportet, & illi ac diuinæ voluntati non refragari. Omnes eò imus, & ordine non sine variamus. Benè etiam, & magna vobis consolatio (tibi ac sorori, dico) quòd piè vixerit, assidua in sacratis occupationibus, precibus, locis: vt fiducia esse debeat receptam eam ad beatas sedes, in quibus diuinâ visione fruitur, id est omni felicitate. Hoc speramus. & precibus eam magis

quàm

quàm lacrymis proſequere: ita facturus pij filij officium, & quod ipſa à te ambit. Ceterùm ab illâ etiam oculos ad te reflectes, & vitæ ac ſtudiorum curſum moderaberis, vt eius & amicorum voluntas tulit: hoc eſt, ad Virtutem ſimul & Doctrinam ibis. Non propone tibi ambitionem aut quæſtum è ſtudijs, qui plurium hodie finis: ſed prudentiam propone, & conformationem ingenij, ad publicos & priuatos vſus. Adiunge deinde finium finem, honorem Dei, & tuam ſalutem. Hæc obiter nunc moneo mi cognate, vberiùs aliquando in ſermonibus facturus, cùm res tuæ ferent ad nos redire. Nunc animum à luctu compone, & ad vetera ſtudia diſpone; & memoriam tamen & exempla optimorum parentum (nam & pater talis fuit) in animo habe, & imitare. Louanij, poſtrid. Non. Octobris. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXIII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO V. R. S. D.

PRO chartis meis nummos à te accepi, & quidem probos, veteres: adeò non gratus ſolùm, ſed promptus es, & ſtatim tibi viſum ἀντιδοῦναι. Laudas editionem Senecæ, modum & formam, & chartam: ſed quàm mallem ipſas Notas, & quæ à me, non Typographo, eſſent! Mallem dico, ſi merui: neque aliter. Et ſcio in frontem quædam tenuiora videri: ſed examinata fortaſſe pondus habeant, aut certè vſum afferant lectori. Denique illuſtria quædam & à nobis eſſe, poſt multos & grandes cēſores, id quoque, οὐδὲν ἀλαζονευόμενος, dicam. Sed tu, & qui poteſtis (pauci in Belgicâ) iudicium feretis. In publicis percuſſit equeſtris clades iamnuper accepta ad Rhenum: etiam Principis morbus, etſi remiſiſſe nunc, imò dimiſiſſe, dicebatur. Audiſtíne & claſſem iterùm ex Hiſpaniâ aduentare? ſi non aliam, aut maiore inſtructu, & addam conſilio, quàm hanc priorem: vbi mens eorum eſt? Nam hoc quidem planè videatur * ὗς ὑπὸ ῥόπαλον, quod Græci tui dicunt. Vale V. R. & nobis care. Louanij, Idib. Octobr. ∞.IↃCV.

* Sus sub fuſtem.

EPIST.

EPIST. LXXIIII.

BONIFACIO BEVILAQVAE S. R. E. *Cardinali, Legato Vmbriæ.*

GALLICAM audaciam vide, & hominem, nisi de nomine fortasse (& hæc tua benignitas est) notum, ad te scripto adeuntem: sed à caussis, vt meus animus dicit, iustissimis impulsum. Dignitas tua est, quam scimus; genus, opes, & quod caput est, virtutes: ijsque cultum nostrum merebare, &, quamquam in silentio, venerationem. Sed accessit in me beniuolentia, quam M. Antonius Bonciarius, merito rarioris doctrinę carum mihi nomen, aperuit & litteris affirmauit: quę vocem siue stilum istum elicuit, & sistere me velut coràm iussit. Quid dicturum? quod facerem, si adessem; sed vultu, oculis, toto gestu affirmatiùs; me nomen inter cultores tuos profiteri, & rogare admittas, fide & officio nemini vel veterano cessurum. Sincerè, & sine moris aut ęui nostri verbis, sum animo & affectu inter tuos clientes: gaudebo recipi, & magis, si vsus aliquis mei esse (quî sperem in tam longinquis locis?) esse inquam potest? Scripta & libellos nostros nō improbare te audio, & in manus interdum sumere: honos mihi est, & addam, stimulus mihi est, ad decurrendum porrò hunc cursum, quem vos plausu & fauore incitatis. Sicut histrio, aut alius actor, gaudet coram Principibus viris specimen operæ atque artis edere: sic nos spectari à vobis, quid approbari? Testor hoc igitur, & gratiam hîc consigno; & quod antè dixi, officium defero & cultum. Louanij, postrid. Idus Octobr. ꝏ. IↃCV.

EPIST. LXXV. *In Castra.*

IOANNI GAVERELLIO *Ito & Iudici Legionis.*

QVOD in feruore illo rerum memoriam mei retines, gratum est: & merui in parte, amore meo tui. Scribis distinctè quæ adhuc euenerunt, & sanè læta: atque initia iacta esse, & velut fundamenta melioris Fortunæ, ego tecum spem concepi. Ducem ipsum nostrum video, bonæ Famæ auidum, Deo

& Regi addictum, intelligentem, diligentem: cui nihil desit, si occultâ æmulatione quorundam à Rege ipso (quod abominor) non deseratur. Scis factiones in potentiorum Aulis, suspiciones, delationes: neque semper recto iudicij oculo res aut homines æstimatos. Si tamen ista spes & fulcrum nos deserit; ego nihil video nisi funus nos esse. Placet, bellum translatum in hostilem limitem: & diu sic oportuit: non honoris & decori solùm caussâ (quia turpe est, tam potentem Regem & Principes, non inferre bellum, sed propulsare & defendere:) non, inquam, ideò tantùm, sed quia sic expedit, & nil nisi clades in nostris finibus exspectemus. Multa consideranda in eâ re, quòd hosti subsidia belli imminuimus, nobis augemus; quòd militem alacriorem, & animi fidentiorem, habemus; quòd distinemus illorum copias, & ad multiplicem sumptum & impendia adigimus; denique quòd ferociam illorum atterimus, & docemus suis timere. Mihi ita videtur (& puto in opinatione non falli:) si biennium tantùm, in illorum finibus copias habemus, cum disciplinâ, & à seditione expertes; hostes valdè frangimus, neque aut ipsorum, aut occultæ aduenticiæ vires subsistent. Sed hactenus confusio apud nos, bellum aut rebellio inter nos quomodo non partes illorum erigat & attollat? Quòd si classis deinde, bonis viribus & naualibus socijs instructa, ab Hispaniâ accedat: mihi crede, nō inclinationem solùm, sed finem belli videamus, & seditiones à nobis in ipsos ire. De Regum occultis consilijs, aut pactis, nihil dissero: omnia tamen me fallunt, aut Rex Britanniæ amicus illis esse non potest, qui regna tollunt; non item Daniæ, & quicumque magnitudinem suam & securitatem amant. Sed longiùs eo. capiatur Wachtendoncka, tùm Meursia, & Cracouia; denique alius transitus in Rheno fiat; res illorum in arctum eunt, & Fortuna quæ risit, vultū vertet. Marchioni dumtaxat robore opus & fortitudine animi, contra occultas fraudes: & sciat multos esse, qui bellum belli caussâ gerunt; qui dolituri sint in deuergio rerum, & vbi plena victoria ad nostros ibit. Hæc tabes in ciuili diutino bello: intelligat, & se muniat, & felici pede porrò ad gloriam eat. Vale mi Gauerelli. Louanij, v. Kal. Nouembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXVI. *Antuerpiam.*

HENRICO VWENO I^{cto.}

FILIVM tuum vidi,& amplexus ſum, & porrò amplectar: ita affectus meus in te poſcit, ita adoleſcens ipſe meretur, & magis magiſque merebitur cum ætate maiore. Spero patri ſimilem futurum, atque vtinam ſupra patrem, te volente! Quòd Senecam noſtrum probes; parum eſt de noſtro, id eſt quæ ego attexui; ſed valdè cupio & hortor vt ipſe auctor placeat, optimus Dux, ſi quiſquam veterum, ad bonam Mentem. A naturâ eò duceris, cape directorem contra vulgi iudicia & voces, quæ ſæpè interpellant. Significas ad primarium iuſtitiæ tribunal te vocari, & iam audiueram: ſed competitorem habes, quicum ſcio non libenter te concurrere, & pænè malle vinci. Vis meum iudicium? Gaudeo te vocatum, & laudo Senatores recti ſenſus: opto Princeps eò eat, & homines muneri, non hominibus munus donet. Benè factum, quòd ad Præſidem modeſtè, & in eam ſententiam ſcripſeris: hoc ſatis eſt, cetera Deo & Principi permitte. Tuus honos fortaſſe agitur, res non agitur: & illo augente, hæc minuetur. Scis, quid dicam. Sed puta & conſtantiam tuam & æquanimitatem ſpectari: nos in te vertimus oculos, & videbimus ambitio, an reſpublica ducat. Si illa, dolebis in repulſâ: ſi iſta, facies quod olim Cato, & vel pilâ eodem die ludes. Non enim reuerà tu, ſed illa repelletur: & hoc vir ſibi, & donis à Deo, fidens cogitabit, tempeſtiuum nondum eſſe admoueri. Ad rempublicam optimi & ſeueriſſimi ſapientum, inprimis Stoïci noſtri, mittunt. quid ni? animal ſocietati natum, ratione & conſilio præditum, & quibus plures poteſt debetque iuuare. Hoc magis, cùm inſtitutio & doctrina, & addam, vſus acceſſit: quæ omnia in te, mi Vwene, ſcimus eſſe. Itaque tu te idoneum ciuem patriæ dediſti, & in promptu ac velut procinctu es, ſi vocat: vltrò ingerere, non modeſtia, non mos item volunt. Amo autem valdè, quod de magnâ republicâ & mundo, pro intimo meo ſenſu addis. Ita eſt. ô illam colamus, ſi ab hac minore ſpernimur: & quanto grauiores, atque etiam ſuauiores, curas habebimus? Venient in conſpectum diuina & humana: nec

nec de terræ glebâ, aut ſtillicidio, ius dicemus; ſed cælum, aër, terra, maria, & quidquid Geniorum aut animantium hæc colit, conſiderationis & arbitrij noſtri erunt. Tollere in hunc currum potiùs, & in ætherem ſubuola; quàm ſellam aut tribunal aſcendas, vbi cùm ſederis & caput tolles, videbis quàm in humili eris. Satis philoſophiæ. quam modeſtè tractari & haberi, præſertim à vobis patribusfamilias volo, & cogitari etiam quos in terrâ habetis & relinquitis, à Deo datos. Non renuntiat ijs curis philoſophia, ſed temperat: tu fac, & me ama. Louanij, III. Idus Nouembr. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXVII.

GASPARI DIEMENO.

AB epiſtolę tuæ lectione voluptatem, admirationem, iram etiam concepi. Omnia hæc vno tempore? vno. Voluptati fuit amor, quem ſeriò & candidè præfers, & verbis ita exprimis, vt animo huic imprimas, & perſuaſus ſim non vulgariter à te amari. Admirationi, ipſa ſcriptio: à talíne talis? Mercurialium te virorum cenſebam, & ſic profiteris: ego Cenſor titulum mutem, & Muſicis ac litteratis iure adſcribam. Profectò non libaſti in iuuentute hæc ſtudia, vt coràm dicebas, ſed combibiſti, & è pleno eorum pectore manant quæ ſcribis. At hoc ipſum eſt, quod Iræ fuiſſe dico. téne ad me venire, & ſic callidè tegere & diſſimulare? O vulpio, non impones poſteà: veni, veni, & amplectar te & vinciam, & ſermonibus tuis ſuauiùs, atque etiam diutiùs, fruar. Non, inquam, ſic vt vnum aliquem τῶν τυχόντων, vel accipiam, vel dimittam. Nam amare te deinceps certum eſt, mi Diemene, & ſcriptis amorem fouere, ac factis, vbi opus aut vſus, teſtari. Hoc dextrâ iſtâ fideliter ſcribo, & do eam animi huius teſtem. Iam ad tuas litteras. Scribis de bulbis quibuſdam ſelectioribus mittendis: fac te quæſo, & voluptatem hanc meam, quâ paſcor, inſtrue vel auge. Poſt libros, duæ ſunt auocationes, vel ſolatia: Hortus, & Canes. De fructibus autẽ ab Hiſpaniâ, nihil vrgeo: tantùm, nec illos ingratos vxori fore à nouo amico. Habebis & à me breui donum magnificum, regium: quod illud? opidum totum, &

LOVANIVM nostrum, quod iam typis cuditur, intra paucas septimanas mittam. De nostro ibi Villerio (nec enim amare desij) porrò curare perge, & ne magis in præceps etiam ruat. Siste, si non potest reduci. Quòd Senecam habeas, & ames, ô quàm gratum! Mihi crede, non est auctor aut dux certior (de profanis loquor) ad bonam mentem: da te illi, & Mercurio tuo Mineruam istam iunge. Sensum meum interiorem tibi dicam. amo valdè hoc genus vestrum, qui curas externas internasque miscetis, & vulgi bona istis veris solidisque temperatis. Non alia vita Pomponij alicuius Attici, & veterum illorum equitum Romanorum fuit. Vale, & litteræ etiam tuæ me adeant, donec tu iterùm, & culpam dictam purges. Louanij, prid. Idus Nouembr. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXVIII. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO.

SENECAM accepisse te gaudeo, magis approbasse. Nam quid te celem? In hac ætate ingrauescente, in continuâ inualetudine, timere de iudicijs incipio, & ne scripta mea non sint pro famâ priore. Tu aliter dicis, & cum cygno me componis; benè est, si affectui hoc non dones. Ordines Brabantiæ scribi ad me iusserunt, gratum sibi fore si de Historiâ patriâ cogitarem: & suscipienti liberalitatem suam promittunt. Quid tibi videtur? nondum respondi, & tamen inclino: imò spõte iam me cœpi ad ista dare, vt videbis in LOVANIO nostro. Quod Duci Croyo & Arschotano inscripsi, & per occasionem nuptiarum istarum (aliter numquam) conscripsi. Quibus nuptijs an & tu intereris? Ille me seriò vocat, & iubet: sed alibi paruero, hîc valetudo vetat, & pompa minimè Lipsiana. Malim apud te mi Villeri fabulari, conuiuari, ambulare. & fiet, vbi Ver primum carceres aperiet ad excurrendum. De publicis equidem silui, & quamquam te excitante, etiam sileo. Quid enim magnæ rei, aut vel spei, possum? Nos in limite assultamus, & hæremus: & vereor vt lentè perrumpamus: & sic quoque bellum inexplicabile habeamus. Longiùs enim progredientibus maiora & munitiora occurrent. Ego in veteri sententiâ maneo, de classe: & sine eâ finem

nem aut inclinationem nō fore huic bello. Sed classem mei sensus atq; arbitrij velim, non qualem Iberia nobis misit, aut mittit. Nam & nunc in eo esse dicuntur. Multi aliquid ab occulto consensu Regum sperant, quibus placere vix possunt qui regna tollunt: sed lentum est, & multa interueniunt quæ impediant, aut mutent. Intereà Austriaci clades magnas in Turcico limite accipiunt, & tota regna perdunt. Austriaci? imò Christiani. nam commune profectò periculum est ab immani illo hoste. At nos cessamus: etiam ego, & te valere iubeo mi Villeri. Louanij, Idibus Nouembr. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXIX. *Antuerpiam.*

AVBERTO MIRAEO V. R. S. D.

CVM apud me esses, optime Miræe, inter varios & delectantes sermones, de Historiâ patriâ locuti etiam sumus, ad quam illo ipso tempore Ordines me inuitabant. Dixi tibi statim promptè me suscepturum: & quid negarem magnæ parenti meæ, id est patriæ? Laudem eius & vetera facta propagemus: & ostendamus exteris, neque barbaros nos, neque in militiâ aut pace inglorios fuisse. Hæc magnitudo & potentia, quæ nunc est, & animos exterorum percellit aut vrit; tota ferè à Brabantiâ est, aut certè augmentum & culmen ab eâ habet. Ergo libens scribam: & decêre hanc ætatem meam videtur, ad propria magis quàm aliena stilum vertere: ac si quid prudentiæ aut iudicij à naturâ, vel lectione, vel etiam vsu habeo, in Historiâ promere, quam licet Practicam philosophiam vocare. Alibi alia dicuntur, aut suadentur; hîc exercentur, & præter exempla sententijs iudicijsque notantur aut suggeruntur. *Siquidem debent* (ait vetus Historiæ scriptor) *ea poni ab Historiographis, quæ aut fugienda sunt, aut sequenda.* Ita est. neque clarius speculum morum, morum? etiam Fortunæ, & variæ sortis rerum, quàm in hoc æui theatro: vbi præmia pœnasque bonis siue improbis obserues, vbi constantiam aut robur ab alienis exemplis sumas, siue cùm in aliquo ea esse admiraris, siue cùm abesse indignaris. Et dic sodes, nónne hęc melius scribere, quàm nugatori alicui aut sycophantę rescribere? Nam patere me hîc affectui

tuo frænum aliquod dare, qui nuper incitabas ad respondendum. Læsit enim Diuam & te,inquiebas. Diuam? non potest: illa est extra ictum. Me? nec id quidem: sagittas in me misit, sed in aëre hæsuras,nec ad animum istum peruenturas. Miseros nos! si talibus configi necessum habeamus, quoties illi Massagetæ aut Scythæ iaculantur. Cur non sic appellem? imò omnibus barbaris immaniores sunt, qui nos modestè, grauiter, & sine cuiusquam iniuriâ scribentes inuadunt, & lacessunt. Atqui iniuria est in religione dissentire. Itáne?& eò ventum? Illi nouitij,& nuper nati (nec ipsi negent) regnum capient,& veteranos possessione iustissimâ pellent? O LIBERTAS,quam præscribunt,& pro quâ armantur! Indignor hæc fieri, & mecum boni: sed mederi aliorum est, & à responsione nostrâ frustrà id speres. Irritabimus. sicut ignem qui gladio fodit, scintillas in se plures & stricturas elicit: tale in istis; cæde & dissipa,acriùs insurgunt. Est hoc ingenium contumaciæ, subijci posse, non domari. At enim quæ famam tuam spectant obijcit. Quæ illa? Ienæ fuisse. Publicè dudum sum fassus. Quid etiam?Orationes ibi habuisse. Vel vicenas,non nego. Tales illas improbas & impias. Hoc nego,hoc pernego: & palàm editâ Epistolâ ostendi falsimonias istas meras esse. Tamen iterùm aiunt. Quid ergo me vis facere? ora ijs claudere? non possum. Parum cauti aut probi sunt,vt rem dicam, qui attendunt: & occultè cupiunt aut esse tale aliquid (nouimus ingenia)aut simulant ambigere,vt in Arenam me proliciant, & voluptati eorum pugnem. Ego faciam? apage,honestior sum,non violo edictum Augusti. Possum alioqui, fateor:

* Καί μοι δούρατά ἐστι, καὶ ἀσπίδες ὀμφαλόεσσαι·

** Et mihi sunt hastæ, sunt & mihi scuta rotunda.*

& ostendi, vbi res aut vsus fuit: hîc nón committar, & cum his, quos nullâ meâ gloriâ vincam. Vno verbo,& breuiter. In freto illo adolescentiæ(nam hæc obijciunt, & ab annis triginta quinque circiter repetũt) in illo,inquam, æstu ac feruore ingenij aliquid fortasse inconsideratiùs dictum,aut factum:quid iam est? Ex veteri sententiâ, *Hinc æstimemur,cùm nostri sumus*. Postquam curæ alienæ non fui, cùm solidæ mentis, steti in solido: cetera Pœnitentia defendat. cuius portus ex facili hanc cymbam admittet,quæ Reges,Principes, Ecclesiæ ipsos apices non exclusit.

En

En meam vitam à tot annis! vbi vacillat, aut fluctuat? Neque nescio quorumdam hodie prauam sapientiam esse, frigus præferre, medios agere: vt de ijs Homericum illud iure efferas:

* Τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη:

mihi displicuit. Factis, scriptis, dictis ostendi, * *vetera nouis, & quieta turbidis antehabere*: quid amplius poscunt? Inimicitias conciliaui: etiámne lites, & quidem perpetuas, volunt? Nam hic finis non sit, & oriantur *Tusca iurgia*, quod vetus verbum dixit. Ama me, hæc omitte: de DIVIS nostris securus, quæ fremente impietate viuent, & noster in Numen cultus. Louanij, postrid. Idus Nouembr. ∞. IↃCV.

* *Tydidem haud nosses vtris in partibus esset.*
* Tacit. II. Annal.

EPIST. LXXX. *Mediolanum.*

IO. BAPTISTAE SILVATICO S. M. D.

LIBROS à te accepi, etsi non litteras: quid etiam ijs opus erat? nam ipsa Præfatio epistola est, quâ labores tuos (vtiles & doctos, ita me Deus) mihi dedicatum is, & nomen meum tuâ etiam luce illustratum. Ita sentio, ita accipio: & quamquam in hac ætate ambitioni alienior, gaudeo vel in testimonio vel in beniuolentiâ, quæ vtraque erga me promis. Remotus à vobis sum locorum spatijs: atque vtinam nunc propior sim, & Pegaso aliquo possim subuehi! videres mi Siluatice in vultu, oculis, voce affectum erga te, & tuo merito susceptum: qui non, vt alij, elicere amorem meum, sed pignerare voluisti. Obligor, hoc fateor: pande viam quâ resoluam, videbis Ingrati dicam scriptum mihi iure numquã iri. Dum id fiat, affectu gratus certè ero, & te in animi isto sinu geram & fouebo: tu quęso, quem vltrò amplexus es, ne dimitte, & litteris me appella. quoniam eæ, in hac locorum intercapedine, sermonis vicem debent possuntq. obire. Fac, & te rogo. Louanij, XII. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXI. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo.* S. D.

REMITTO, quæ misisti. De numeris in Icone *Heuerleæ*, videbo si pictor poterit: & dubito, quia breue est tempus.

Parum

Parum refert: præcipua modò ſint notata & inciſa. Cenſes tu tam accuratè hæc examinari? Vtinam faciant! & magis illa, quæ ſcribimus: & ſemper candidè, ac bonâ fide. Hanc quoties in multis requiro? Occaſio & cauſſa eſt, cur dicam. Incidi nudiuſtertius in nouellum librum, in quo mei perhonorifica mentio: ſed alibi nota, *Lipſium Orchadas & Stœchadas inſulas confundere:* quod non puto vſquam in ſomnio me feciſſe. Alij etiam obliquè aliquid: *Vir doctiſſimus in Tacitum.* Non tu cenſeas me eſſe? neque ob elogium, ſed auctorem. Quære tamen, notam aut veſtigium non reperies in meis ſcriptis. Talia plura peccant, & præſertim iſti nouelli, & vt ſic dicam, muſtei Critici: qui feruent, qui erumpunt, & laudem ſuam alienam criminationem cenſent. *Adde, quod Lipſius non vidit.* Quis tibi dicit, non vidiſſe? & iudicio fortaſſe, cùm ſatis teſtium eſſet, omiſit. Sed non viderit: quæ culpa eſt, aliquid non feciſſe? Omiſſum hîc poteſt eſſe, non commiſſum: nec magis culpandum, quàm ſi à te exigam & confiſcam, in Homerum non ſcripſiſſe. O vanitates, ô ambitiunculas! At ego ad hæc talia ſileo, & ſilui; & magno animo oſtendo tales iniurias vel calumnias intra me ſtetiſſe. Eſt quidam, qui in Scholis, vt audio, materiem etiam me fecit, & in verba ac litteras, quid? accentus etiam inquirit. Ille ipſe, vt rem magnam, ter quater in ſcriptis iterauit, *Lipſium cenſuiſſe teſſeras frumentarias è plumbo, aut tali metallo, fortaſſe fuiſſe:* ô flagitium! è *ligno*, inquit, *fuerunt*, & Dio dicit. Dic ô bone, vbi hoc Dio? Ille de teſſeris ludorum aſſerit, nuſquam de iſtis: & diuerſa ſanè ratio eſt: cur vt geminum aut idem obiectas? Cur etiam obiectas? nam ego diſertè ſcripſi, *potuiſſe & è ligno eſſe.* Ecce in his talibus docti & arguti ſumus: vetus ſimplicitas vbi es? *Sceptici* olim ſectam fecerunt: faciant nunc *Pſectici*, & magna manus erit. Ego illud ſeriò poſteros rogem, ſiqui mea aut aliena legent, vt etiam conferant; nec fidem ſtatim habeant, hoc aut illud obiectanti aut refellenti. Aliter ſæpè ſcripſi, & mente aut verbis alijs; ſæpè & non ſcripſi. Et fac, age, in tam varijs opuſculis meis & materie aberraſſe: quid magni, aut noui eſt? Fecerunt veteres, nouitij iſti magis; & in Criticis certè, ac diuinatorio genere, pænè eſt neceſſum. Sicut ij qui rete iaciunt, ſortem exſpectant, & ſæpè truncum aut lapidem, pro piſce adducunt:

ducunt: tale in istis. opinio imponit, & addam cupiditas aliquid præter alios dicendi, aut iudicandi. At in scriptis meis stili aut argumenti, vt *Constantiâ, Politicis*, talibus, audacter dicam paucos næuos aut næuulos esse: si sunt, culpari nihil abnuo, imò & mulctari. Quidquid est (& hoc sine scribo) modestiam amo & teneo: numquam ad rescripta veniam, nec remedia amabo periculis peiora. Quisquis me carpit, vel hoc ipso sentiat bono viro iniuriam se fecisse. En, mi amice, pluscula, quæ calor iste scriptionis subiecit: tum & cogitatio de quibusdam, quos in hoc genere non stare scio & auferri. Nominasti, nec repeto: sapiamus, & pro dignitate litteras tractemus. Vale. Louanij, XII. Kal. Decembr. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXII. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO.

QVAESTOR hodie denique ad me misit (anteà absurdè responderat) pecuniam aliquam paratam fore, mitterem vxorem. Fiet iam à prandio. Quod ad historiam patriæ, non miror illum vestrum haud nimis probare: quia nec institutum fortasse meum nouit; atque ego ista nouitia nunc quidem non tangam. Diuisi in duas partes. veteres nostros Duces; tum istos Austriacos, qui à Maximiliano successerunt. Vsque ad illum, quid periculi aut suspicionum est? imò pleraque laudum plena, & generosi ac minimè Tiberiani imperij quod sine fuco aut metu denarres. Ego, cum Deo dicam, in scriptis cautionem & prouidentiam, si quisquam, habeo: & in hac certè ætate, & statu etiam rerum, habebo. Sed res gestas fideliter posteris tradere, diuinum si non præceptum, exemplum est; & Moyses alijque Pontifices aut sacerdotes, pace ac bello fecerunt. Vide libros sacros. Quid etiam regius Vates? *In memoriâ æternâ erit iustus: iniustus autem cum maledictione & ignominiâ recitabitur.* Hi sunt stimuli bonis Principibus, fræna improbis: & fuêre ab æuo, atque erunt, nec vlla sæuitia tollet aut abolebit. Equidem inclino in hac ætate, quæ aliquid prudentiæ habere debet, & potest scriptis inspergere: atque ego Historiam veram & legitimam, ipsam esse prolem & fœ-

tum Philosophiæ censeo, quod prisci illi scriptores dicant. Nam isti nouitij meras nugas agunt, & vmbram pro re habent. De Riuio, spero: te amo mi optime Oudarte. Louanij, IX. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXIII. *Antuerpiam.*

IO. WOVERIO *meo.*

GAVDEO, gaudeo, melius iam tibi esse. Sit longùm, sit post me ætatem, & in te viuam. Quid destinaueris de Imagine meâ, & adscriptione, vidi. An intercedam? non faciam: do fræna affectui, & in me Honestum à te amari orbis sciat. Si non ego tantus, quid refert? esse volui, & in bono conatus etiam sufficit, cùm occasio deficit aut facultas. Prochnicij illius ardentem etiam animum agnosco, & videbo vt liquore aliquo infuso non exstinguam, sed alam. Intra duos aut tres menses sermonis copia inter nos erit; & aut ego ad vos veniam, aut te istuc inuitabo. Tum de eo quod suggeris, alijsque. Sed heus, his diebus fui in scriptore superioris, nec * remoti nimis æui, *Matthæo Parisiensi*, qui Historiam Anglicam scripsit, industriè & inquisitè, si non eleganter aut scitè. Sed multa in eo bona & libera iudicia: mireris, si legas. Vnum, quod volui ad te referre super studijs hodierni æui:

* *Desiit scribere & viuere in anno* ∞. CCLXXIII.

„ *Papa considerans* (Innocentius Quartus) *liberales artes iam in*
„ *mechanicas penè fuisse conuersas, propter lucrum; vt verè possit dici*
„ *de Philosophiâ,*
„ *Prostat, & in pretio pro meretrice sedet:*
„ *& quòd iam ferè omnes scholares, intactis Grammatices rudimentis,*
„ *Auctoribus, & Philosophis, ad Leges properant audiendas, quas con-*
„ *stat non esse de numero artium liberalium. Artes enim propter se appe-*
„ *tuntur, Leges autem vt salaria adquirantur. Imò etiam, vt omnibus li-*
„ *quet, adolescentes ætate & scientiâ satis simplices, ex quo nouerunt in*
„ *paucis Sophismatibus, perstrepentibus palmis congarrire, cathedras*
„ *ascendunt magistrales, vt nomine illo vsurpato tumeant eleuati: &*
„ *facti venerabiliores, sine fundamento scandunt ad culmina celsiora:*
„ *cùm melius esset & vtilius, Scholarum priùs imbui experientiâ, & sic*
„ *transcendere ad præmissa.*

Addit

Addit deinde, *Papam elegantem super hac re epistolam scripsisse*, quâ remedium adferret: sed eam non intexuit, quod doleo, & velim vidisse. Examina, te autem quæso, verba illius Monachi: putes de suo, an nostro æuo scripsisse? Sanè eò ventum est, mi Woueri, vt omnis vetus doctrina logi sint, & desipere censeantur qui sectantur. Robore opus est contra iudiciorum hos fluctus, & clauo recti iudicij, qui dirigat inter vndas obstantes. Ordines patriæ mecum agi iusserunt de Brabantiæ Historiâ scribendâ: neque abhorreo, & vtiliter ac more veteri fortasse possim. Tamen nihil etiam addixi, & ἐπέχω. Vale mi optime. Louanij, III. Kal. Decembres. ∞. IↃCV.

EPIST. LXXXIIII. *Neapolim.*

IO. ANDREAE PROCHNICIO, *Legato Ser^mi Regis Poloniæ.*

SI vlla epistola ex animo scripta est, hæc erit: rogo te audi. Accepi & legi tuas (binæ enim fuerunt) quibus, præter beniuolentiam, etiam benificentiam adiungis, & munera mittis à sui pretio, sed quanto magis ab animo æstimanda? Lectis tuis litteris, non aliud subijt mihi, quàm exclamare, O amicum pectus! ô animum prisci & aurei illius æui! Et rem dixi. Quis hodie virtuti & doctrinæ aut affectum aut pretium hoc ponit? Et habeo amicos tamen fateor, atque etiam beneficos: sed officijs nempe prouocatos. De te autem, quid ego priuatim merui, nisi quia publica beneficia tibi inscribis, & alienum æs tuum facis? Sed profectò magis deinceps animus hic meus & affectus se exserent, & posteri scient talem virum vixisse, talem in me & Litteras ac Sapientiæ studia fuisse. Hoc fine iamnũc concepi, quod publicabo, si Deus vitam in paucos menses mihi donat. Sed ad tuas litteras. Scribis te illa & illa mittere, distinctè: nondum habeo, & via longa est, & prædonibus etiam ac periculis exposita: sed tamen vt si habeam gratias ago, & referam: quia non ipsa munera, sed animum pendere soleo & referre in acceptum. Edidi iam denique *Senecam*, & Summo Pontifici nostro inscripsi: vt vel sic orbi cõstet, quem caput Religionis in orbe esse velim. Diu me tenuit, & grande ac diffusum fuit, addo

& intricatum, præsertim si *Stoica* nostra adiungis. Illum per Wouerium meâ manu inscriptum mitto: missurus & hæc, si scirem non habere. Publica nostra paullò meliora sunt, per diligentiam Spinulæ. At vobis in Poloniâ omnia plausu & lętitiâ personant, partim ob nuptias, partim ob victoriam de Sueco insignem. Deus longùm sic esse velit, & te, Ill^me & Reu^me Domine, valere & viuere, vel in æui exemplum. Louanij, postrid. Non. Decembres. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXXV. *Moguntiacum*

STANISLAO KRZISTANOWICIO S. D.

AMOR tuus V.C. & dona grata. Ille, quia à tali, id est amando & æstimando: istæc, quia talia, & pretium profectò ac bonitatem in se habent. O pulchra illa olim mei Demetrij! ô pulchriora pænè dicam magni Zamoscij! Semper mihi ille vir inter Europæ lumina; nunc magis apparet, cùm in vltimo illo effato, vbi simulatio & ambitio cessant, tam claris certisq. verbis solidam probitatem, veram pietatẽ expressit. Exosculatus sum voces & sensus ab omni vanitate & pompâ suum reuocantis, in priscis moribus, in priscâ religione, cõfirmantis. Quàm forte illud, quàm sanctum! *Non nasci satius, quàm in hac non mori.* Dicam iterùm, sciui semper & habui Zamoscium inter prima virorum: nunc magis certiusq. habebo, & à paucis verbis vltimis ad primam lineam eum ducam. De filio, opto imbibere hæc præcepta aurea, & illinc petere vitæ exempla. Sanè pater docuit quid litteræ & doctrina possint, vbi in bonam naturam cadunt: & quàm vtiles eæ ad pacis bellique artes. Epistolam meam ibi editam non nimis gaudeo: & displicet exẽplum. Munus libri gratum; & remuneror ecce, si non pretio, affectu pari. Ama me V.C. ego te deinceps. Louanij, III. Idus Decembr. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI WOVERIO *suo* S. D.

CREDE mihi optime Woueri, animo meo malè factum est, cùm audiui iterato te vulnere percussum: & in illo fratre,

fratre, qui familiæ velut columen erat, & quem noui à probitate & induſtriâ, atque ideò amo. Doleo tecum: quid ergo? etiam iaceo, aut, quod tu, langueo? Abſit mi amice: erigere mecum, & ne ſupra humanam ſortem aliquid velis aut tentes. Quid vis? hominem Deum eſſe. Soli illi æternitas: nos ex quo nati ſumus, non dicam mori poſſumus, ſed morimur; & omnis hora, omne momentum ad metam illam ducit. Alijs eſt alia, ſi tempus ſpectes; eadem, ſi finem. Et quod tempus? rideo cùm cogito. diſcrimen eſt dierum, menſium, paucorum annorum: & pone plurimos, ſæculum dices. Quàm breue iſtud? quàm citò abijt, quàm citò aliud aduênit? Sed minuti animi, & qui magna non cogitant; qui Naturam rerum, quod caput eſt, non peruident; hæc habent in magnis. Pueri Saturnalia celebrant, & Reges aut Antiſtites imitantur & agunt: breue ludicrum eſt, & nos ridemus; ſed illi ſic amplectuntur & æſtimant, vt longus annus ſit, donec dies ille illuceſcat. Quid non ſimile facimus? nati ſumus; ſpes & vota diſponimus, in vxorem, in opes, in honores: & dum ſcæna inſtruitur, ecce Mors ſuperuenit, & obliquo oculo ridet & interrumpit. Ita eſt. illâ damnamur; & cui naſci contigit, reſtat mori. O noſtra imbecillitas! Homeri verſum Pyrrho Philoſophus in admiratione & ore ſemper habebat iſtum:

* Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

* *Talis vita ætasque hominum eſt, qualis foliorum.*

Meritò nihil potuit aut verius, aut euidentius dici, in hanc ſortem. Vides arborem illam quę vere primo folia induit? Pulchra eſt, & viret, & vmbram, & ſpeciem gratam ſui præbet: quid tamen eſt? mox ventus aut ictus folia pauca decutit, tum æſtus aut ſiccitas, denique hiems omnibus ſpoliat & nudat. En humanũ genus! virent, vigent: ille atque ille moritur, morbo, vi, fraude; & cùm hiems ſenij ſuperuenit, omnes naturæ lege. Miſerias noſtras narras, inquies: ego ſolatia exſpecto. Iam accipe, & feria. Non dicam illa ex Epicuri delirio,

Poſt mortem nihil eſt, ipſaque mors nihil:

hoc ſapienter & piè dicam, *Mors intermittit vitam, non eripit: veniet iterùm, qui nos in lucem reponat dies.* Agnoſcis Senecam, ſed Chriſtianum eius ſenſum (quò verba ducunt) etiam adde. Quid eſt hæc vita? nihil, niſi ad illam aditus & præparatio,

illam æternam, beatam, & cui vni vita hæc viuit. Sacra tibi non ingero, protrita sunt: sed Brachmanes illi Indi, veteris Philosophiæ, censebant; *Vitam habendam esse, quasi conceptorum in vtero statum; mortem autem, partum in veram vitam, & felicem quidem ijs qui rectè sint philosophati.* Est mira sententia, & ex arcanis nostræ religionis prompta. Quid hæc vita? velut formamur in vtero, & præparamur ad illam æternam. Itaque Mors nomē tantùm est nobis: & illam timeat, qui non sperat viuere post mortem. Audis hęc mi Woueri? admitte etiam: & vis aliquid pro caueâ? Cogita abijsse amicos, sed & habere te hîc amicos. Parētes omitto, aliosque fratres: en consortem vitæ & rerum duxisti vxorem: & (vt alios silcam) me inter amicos habes, cui solatium, con silium & auxilium es: & à me eadem exspectes. Cur, quasi conclamatis rebus te abijcis, & istuc oculos non reflectis? Ille abijt? nos supersumus: erige te vel nostrâ caussâ, & scito in hac graui iā ætate, & dudum valetudine, vsum mihi tui esse. Sincerè dicam, patientiùs ego diem meum exspecto, quia te superstitem destino, & eorum etiam quæ post mortem volo curatorem. Hoc cogita: & sicut Seneca noster de Paullinâ, *ego tibi valetudinem meam commendem:* & scito in hoc iuuene senem etiam viuere, cui fatum sine culpâ non accelercs. Hæc ex animo scripsi: animi & corporis vires tibi reddi, Deum precor. Louanij, Idib. Decem. ∞.IↃCV.

Strabo lib. XV.

Ad Prochnicium nostrum has mitto, qui valdè de te etiam amicè scripsit. An non Senecam vnà placet? & quomodo resoluam me vinculo isto beneficiorum, quæ indies accumulat? O virum ab aureo æuo! Iamnunc parata est *Centuria Epistolarum selecta*, quam, siquid mihi continget, in arcâ meâ reperies à te edendam, & illi ex meâ destinatione inscribendam: quod sine fraude rogo te facere, itemque nullâ epistolâ insertâ aut immutatâ. In Præfatione dic, quæ ego deberem.

EPIST. LXXXVII.

FRID. TAVBMANO S. M. D.

PLAVTVM tuum veteres nostras delitias accepi, sed nunc tuum, nouâ & decorâ istâ facie à te perpolitum. O gratum

acceptum-

acceptumque donum! non dicam dolo. Certè industria & elegantia simul ingenij tui in concinnando hoc Opere sic apparet, vt alij omnes, qui conati, ad tuam accurationem & lucem luscitiosi videantur. Non percutio te palpo: ne verere: expers eo more sum, & apud amicum amicè, id est, verè loquor. Debeo tibi pro hoc dono & dicatione: & quid verbis opus est? cum ipso Comico;

Ego tibi omnia facta cupio, cupiamque quæ voles.

Sed dic sodes, quis iste sacer & Germanicus liber est, de quo peruiàm memoras? Vidi equidem annò, nisi fallor, editum, sed Anonymum, qui calumniosè & inclementer multa in me dicit. Talis iterùm aliquis pilum inijcit? contemno: & delirent, sæuiantque isti laruarum pleni homines, stabula malitiæ & columina audaciæ, non hilum me concutiunt; & susque deque habebo, quod scribant, non scribant. Modestiam natura mihi conciliauit. à vitâ abire cupiam, cùm ab hac abibo. Quid meus SENECA, quàm quietum de istis me esse iubet! huic ego insistam credere potiùs, & res alias præ Sapientiâ relictas habere. Quem tu Senecam in breui, me mittente, videbis, & habebis in fronte amicitiæ tesseram inscriptam. Nundinis proximis fiet, neque antè video tutò posse. At tu homo hominum in illo tractu litteratissime, quoniam hoc Plautinum negotium sic sub manus successit, adde porrò operam consimilem, & in alio argumento vel scripto iuuentuti benè consultum eas, & optimas artes productum atque illustratum. Præsens igitur & posterum æuum debebit, & nos meliùs nati aut facti fauebimus, & plausum, vires, animosque addemus ad candidam calcem currenti. Delphis hoc tibi dictum credito, & dicentem ama. Louanij, Idib. Decembr. ∞.IↃCV.

EPIST. LXXXVIII. *Mediolanum.*

FREDERICO BORROMAEO S. R. E. *Cardinali.*

IAM deniq; seriò intellexi ex benignis tuis ad me litteris consilium quod vsui publico suscepisti, neque tale & tantum id esse animo præsumebam. De Bibliothecâ suspicabar, eaque selectâ & simul copiosâ: sed addis etiam Collegium, atq; id noui gene-

generis,in quo non iuuenes,ſed grandiores alantur, & qui facti aptiq́ue iam ſint ſcriptis,conſilio, voce alios iuuare vel docere. Sanè iamdiu eſt cùm hoc inſtitutum apud me approbo : atque adeò publicè aliquod teſtimonium dedi, in laudando & aperiendo Muſéo Alexandrino. Nam & illud viros admiſit tantùm & habuit, vel benè meritos iam de republicâ litterariâ, vel merituros. Itaque vtrâque manu & toto animi ſenſu conſilium tuum approbo, & gratulor hunc animum, & Deum rogo ſucceſſum & fructum pro eo eſſe. Erit autem ſi legibus bonis firmisq́ue inſtitutum tuum alliges : ſine quibus diffluet; & vt te viuo maneat, functo metuendus eſt lapſus aut ruina. Ego in ſimilibus ſæpè vidi fraudes aut frigora,quæ interueniunt, maximè à Conditoris morte:& ad cauendum, omnis opera danda, vt electio fiat prudens eorum, qui ſimillimum tui animum & iudicium adferre poſt te poſſint. Nam,mihi crede,in prioribus vix ego laboro, & prudentia tua ac tuorum facilè inſtituet ac gubernabit:poſtuma cogitanda ſunt,& vt maneat inſtitutum, & vt idonei beneficio tam grandi fruendo eligantur.Idonei,inquam,& quantus hic fructus,ſi tales? Vnus alterq́ue quot præſentes & poſteros iuuare poterunt, & prælucere inſigni aliquâ doctrinæ face? Atque huic rei,etſi grandiores illæ ſcientiæ principatum tenere videantur,Theologia, Iuriſprudentia, Medicina: tamẽ paucos è prioribus eligam,nullos ex vltimâ,quia vulgo ſatis grande pretium vel æſtimatio iis eſt, & commodis excitantur. At non idem in linguarum litterarumq́ue ſcientiâ, non item in Philoſophiæ: quarum artium, quæ verè pabula animorum ſunt,&grauiorum item illarum adiumenta vel fundamenta,ſuadeam rationem & adſpectum maximè te habere. Negliguntur paſſim : & quis exitus erit? barbaries & tenebræ, quas magno opere diſcuſſerunt boni prouidiq́ue maiores noſtri; vtinam nos faciamus, vt ne fruſtrà! Sed tu facies pro tuâ parte Ill^{me} & Reu^{me} Domine: ſequantur duo,tres,in Europâ,ô magnum breui & diffuſum lumen! Enimuerò ſæpè miratus ſum, cùm tam multa paſſim Collegia aut Scholæ inſtituantur pueris aut iuuentuti formandę:neminem adhuc fuiſſe,qui propriè ſolicitus eſſet & curaret de doctoribus: ſine quibus cui vſui omnis illa inſtitutio eſt? Speciem non rem habet, & multi in curſu

cursu sunt, pauci ad metam veniunt & verum studiorum finem. Cauendi prospiciendique ratio aut hæc est, quam inis, aut nulla: & ipsi eligendi, alendi, formandi sunt, qui forment. ILLme ET REV[me] DOMINE, Deum rogo prosperare conatus tuos tam laudabiles, teipsum firmum & validum diu superesse ad consummandum. Louanij, x. Kal. Ianuar. anni noui instantis ∞.IↃCVI.

EPIST. LXXXIX. *Augustam.*

MARCO VELSERO V. I. S. M. D.

SENECAM nostrum à te acceptum, & verè acceptum, id est gratum, fuisse gaudeo. An non esset scriptor optimus viro optimo? Quod ais desiderare quosdam reliqua: pauca sunt, & hodie mos obtinet reliquatores esse, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortasse altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quę volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et sic loqueris? iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt si iuratus in Senatu sententiam dicerem, sic dixi. Amo te iamdudum mi Velsere, sed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, est quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici nostri, PHOTIVS Latinus iamdiu apud vos est, & quando ipse lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille scriptor meretur: qui solus tot clarissimorum ingeniorum monumenta à fato eripuit: toto dico fato, & saltem nomina & scriptorum velut membra seruauit. Quàm multos ille legit, ex ijs elegit, &, vt sic loquar, deflorauit, quos nosse nobis aliter non esset? E sacris, profanis; tractatoribus, historicis, oratoribus, poëtis; & nihil est in Græcâ omni litteraturâ, aut vt veriùs dicam, librariâ, quod ille vir non libarit. Pulcherrimus mos in mensâ legendi, vel audiendi: sed iste pulchrior vtiliorque, annotandi, censendi, excerpendi. PHOTIVS fecit, & qui ad nos peruenerint solus. Dauid Hœschelius vester, & vestris etiam auspicijs, Græcum primitus & variè atque industriè castigatum dedit: sed nosti quò ventum sit ignauiâ æui; pauci hæc legunt aut capiunt, & nisi Latina addantur,

pænè dicam non dediſſe. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commiſit: ecce iure te flagitamus, fac quod ſoles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velſere, da hanc operam: etſi quàm trepidis & pænè deſperatis Europæ rebus? Pannonia, & iam Illyricum finitimum, ſolicitos nos habent:

Quò pondus iſtud verget? vbi ponet minas?

Vbicumque, ſtemus; & in Honeſto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus, id eſt feramus. Vale. Louanij, poſtridie Natalis Dominici, anno ∞.IↃCV.

EPIST. XC.

IOANNI MIRAEO *Epiſcopo Antuerpienſi.*

MERITÒ ſcriptionem iſtam amplector, tam benigni animi, & à tali viro, teſtem. LOVANIVM non diſplicuiſſe ſignificas, & hortaris porrò ad patriam Hiſtoriam vniuerſam ſcribendam. Magnus mihi ſtimulus, fateor, vel ab auctoritate tuâ, vel à iudicio: & ſentio ſponte hunc animum meum inclinare, in magnam parentem, vt debet, affectum. Cùm tamen vacillantem valetudinem video, cùm etiam ſæculum & iudicia (neque enim omnes MIRAEI ſunt:) frigus aliquod ſubit, & pęnè reſiſto in curſu, cui carceres iam video apertos. Nam & ipſe collegi quædam, & Comes Bauſſigniacus tradi quędam iuſſit, etſi adhuc per alias manus oberrantia; & R^ma^ D. tua offert Dinterum ſuum, magnum adiumentum ad rem emoliendam. Videbo an D. Prælatus Parcenſis hîc ſit, & tradet eum: ſi non, rogo verbo vel ſcriptiunculâ velis admonere. Ego ſine iactantiâ proferam, poſſe me & ſtilum & iudicium ad hiſtoriam adferre, atque eam veteri more & exemplo ſcribendam. Si ex vſu & gloriâ Patriæ eſt, Deus mihi vires donet; te autem, Reu^me^ in Chriſto Pater & Domine, longùm Eccleſiæ atque eidem Patrię noſtræ ſeruet. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞.IↃCVI.

EPIST. XCI. *Græcium.*

CAROLO *Archiduci Austriæ, Jmp. nepoti & pronepoti.*

SER^ME PRINCEPS,

PLACVIT humanitate istâ in me vti, vt non solùm salute impertiri iuberes, sed etiam manu tuâ eam consignares. O benignitatem ab alto animo! & cui vnum fontem video, amorem erga res honestas & Doctrinam. Dignus ille tali Principe, tali stirpe. Si audaciam me sumere vis, quam ætas grandior donat, sic perge magnæ spei Princeps, & cum Pietatis studio (id primas habet) ista iunge, quæ menti lumen infundunt, quæ clariùs res videre & arbitrari faciunt, quæ hominem supra communes istos homines tollunt. MAXIMILIANVS Augustus inter proauos tuos exemplum prębeat, qui audire semper doctos aut percunctari, qui ipse legere, scribere & commentari solitus: idque æuo illo, quo caligo adhuc ferè in Germaniâ, nec clara ista fax litterarum satis illata. Doctores, Dei beneficio & Parentum tuorum, habes ad vtraque omnium maximè idoneos: obsecro, vtere: & hoc iuuentutis tempore fructus velut in horreum collige, quibus reliquum æui suauiter fruare. Significas & à nostris libris non abhorrere, & Discipulum meum profiteris: ô magnum mihi & gaudium, & honorem! equidem scripta mea publicè prodesse multis (eo fine pangimus) cupio & voueo: sed Principes etiam legere & affici, super modestiam voti mei est. & tamen gaudeo meritò, si fiat. Nam è Principe erudito scio quantus in vniuersam rempublicam manare fructus aliquando possit. Vnus peritus gubernator nauem regit & seruat, vnus Imperator exercitum: tale in vobis, & vnius prudentia ac virtus populo est salutaris.

SER^ME PRINCEPS, hæc pauca expressit mihi humanitas tua: benignè interpretare; & ab eo profecta scito, qui est SER^MÆ gentis tuæ, & priuatim TVAE SER^TIS deuotissimus cliens. Louanij, IIII. Idus Ianuar. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCII. *Antuerpiam.*

Balthasari Moreto.

HEM, hem, quid hoc eſt mi Morete? gratiæ conciliandæ ego illa ſcripſeram,& affectui in patriam teſtádo: aliorſum vertit, & inuidiam aut cauillos (vt tu quoque audis) LOVANIVM mihi cõcinnat. Quâ culpâ aut merito? rogo te audire paullùm, & æquâ iudicij librâ penſitare. Parcè enim, neque omnia dixiſti, inquiunt. Libens fateor, neque hîc neque alibi omnia dicere amo: ſelecta tantùm & præcipua: & credo tamen inſignia pleraque ad laudem(is finis noſter fuit) attuliſſe. Panegyrica quædam, vt ſic dicam, iſta ſcriptio,non propriè Hiſtorica: & hoc ſtilus ipſe dicet, qui florem, colorem, non vigorem ſolùm habet. Et vbi tamen hiſtoriæ locus fuit, in pugnis, in ſeditionibus; à lege eius abiſſe me non cenſeo, imò vel iuxta veterum exemplum tractaſſe. Atquin alia nos etiam habemus, aiunt. Aiunt, proferant & applaudam: ſi tamen pondus habent, & rei momentum aliquod addunt. Sed non diſſimulo, quoſdam eſſe qui curioſos & peritos ſe ſimulant, ſed Pythagorico quodam exemplo tacitos: & minantur aut iactant aſſiduè edere, nihil edunt. Edunt? nec communicant quidem edentibus: & ſiquid petis, obliquo oculo, aut renidentes, abnuunt: &, Pluris ſibi eſſe; denique, Sibi eſſe. Per me habeant,premant: nos non premant,qui ſiquid notitiæ noſtræ eſſe potuit, iuimus perquiſitum. Petrus Diuęus triginta, opinor,annos,aut circiter, à ciuicis hîc Regeſtis fuit: vidit eadem excuſſitque Io. Molanus Theologus eximius,idemq. hiſtoriarum cupiens & ſciens. Hos conſului, Annales vicinarum etiam gentium adij:quid vltrà volunt feciſſe? In Veſtalia illa ſecreta penetrare nõ potui,nec inuitis æditiuis excutere Capitolinas iſtas Flauiſſas. At quædam etiam aliter dixi. Sanè ſequi me tutò in pleriſque dictos auctores cenſui: & ſiquid erratum, veniam illis mihiqúe vnâ operâ peto. Mihi etiam ſeorſim, quòd approperatum hoc opuſculum (in occaſione illâ, vt tu optimè ſcis, Nuptiarum) nec limam aut exactiorem curam admiſit. Itaque in numeris corrigendum alibi erat: poſteà factum. Poterant & accuratiùs vel

vberiùs

vberiùs quędam de Lotharingiâ vel Brabantiâ dici: & à me exigunt. Iniqui! & nónne melius aptiusque in suo loco ea dici? Et profiteor apud te ac clamo, animum mihi tunc fuisse tractandę Historiæ Patriæ: eoque, ex consilio multa omissa, aut certè dilata. At, inquiunt etiam, familias nostras veteres parum distinctè tãgis: ipsum opidum haud annosum satis facis. De familijs; meum non est, faciant * γενεαλόγοι, quorum hodie manus est, & huic studio vel * περιέργως operãtur. De vetustate; si erro, doceant, & bono auctore aliam æuitatem ostendant: fauebo. De nomine sanè non abnuimus, non item de conuentu aut digniore aliquo loco: & palàm hoc * scripsi: sed nihil etiam nunc magis * εὔλογον ἢ δὴ πιθανὸν occurrit, quàm hunc ambitum & clausuram origine illâ esse, quam dixi. Quid verbis opus? aliud, inquam, doceant, & sileo: aut si non, ipsi sileant. Quod ad fabellas aut opinatiunculas attinet; sciant nos exteris posterisq. ista, & ideò firmiter, scripsisse: sciant etiam, neque apud ipsos populares nostros fœnum omnes esse. Incalesco, & melius est desinam. alioquin & illi accurrent, qui singula Collegia describi, etiam ipsas alimonias (nostro sermone *Bursas*) desiderent, imò iam desiderauerint. Heu Lipsi, heu Lipsiane stile, quò vocamini? Otium agere, aut certè alias res agere melius, nec ad plebeia argumenta aut iudicia vltrà venire. Audis? audio: & cum Homero,

* Ἥδε δέ μοι κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

At ex istis, mi Morete, vides quo prȩmio scribimus: & alibi fortasse in gratiâ, domi frigemus. Sic solet, fero, & Genium meæ patriæ (si Deo visum) elegantiorem votis exposco. Louanij, III. Idus Ianuarias. ∞. IↃCVI.

** familiarum scriptores.*
** Curiosè, vel nimis.*
** Lib. I. cap. VIII.*
** rationi aut fidei consonum.*
** Hoc mihi consilium præstare in pectore visum.*

EPIST. XCIII. *Mechliniam.*

PETRO PECKIO *Consiliario.*

BENEFICIVM sanè mihi tribuisti missione nouitij huius libri è Galliâ. quem ego historicis an politicis magis accenseam, sententia hæret. Vtraque habet, & flore præterea sermonis aspergit; qui omnem seueritatem recreet & diffundat. Non sic veteres, fateor, & magis restricti atque accisi sunt: & tamen delectat, docetque hæc vbertas, & meo iudicio gratiam

atque vsum suum habet. Sunt in quibus fidem tamen requiras, & partium studium aut adulationes deprehendas: ignorantiam etiam aut alucinationem interdum in externis. Sed interdum; & compensat alijs virtutibus. Ego pro vsurario libro, libellum hunc ecce mancipio mitto, à me donum. Leuis res & scriptio est; & cùm leges, animaduertes calamum alas habuisse. Nam quid dissimulem? Seriò hoc argumenti numquam cogitaueram: alio fine aliquid in Aduersaria conieceram: & incidit vt in nuptiis istis (rogatus eram) concinnarem, & vulgarem. Prædico, vt remissiore animo ac iudicio legas, nec acrimoniam tuam vbique adhibeas, aut meam requiras. Sunt tamen, præsertim vbi materies fauit, in quibus ad altiorem stilum assurgo, & historiæ veteris faciem conatus sum referre. Auctores mihi quidam sunt, vt in rebus Brabantiæ idem faciam: ego delibero, & ætatem meam & valetudinem, sed & sæculum in alterâ lance pono. Sæculum. nam quàm pauci hæc capiunt, siue legunt? Quò igitur pondus verget, nescio: & vernum fortasse tempus dicet. Tu vir Clar^me & Prud^me vt me ames, qui te seriò, rogo. Louanij, postrid. Idus Ianuarias. ∞ IↃCVI.

EPIST. XCIIII.

HENRICO HALMALIO V. N.

LEGISSE te Louanium meum libens audio: etsi cùm in tales manus venit, vellem accuratiore limâ perpolitum. Nam verè dixi, & subitum & festinatum etiam, ob instantes Nuptias fuisse: atque ideò ingenuè fateor, aut quædam mihi non dicta, aut aliter dicta. Sed medebitur aut supplebit siue sequens Editio, siue ipsa Brabantiæ Historia, si tamen ad eam ire & pergere valetudo patietur. Alia quidem res (hoc tibi spondeo) non auocabit, & vltimos istos annos Patrię libens ibo consecratum. Quod cùm fiet, non omittam rogare te, vt id quod spontę & benignè offers, re exsequare, & me subsidijs tuis & apparatu vario instruas, in communem vsum. Scio iamdiu te industrium & sedulum conquisitorem atque inquisitorem talium fuisse: potes igitur re, potes & consilio ac directione nos iuuare. Coràm, vbi Antuerpiam nostram venero, plura & di-

M stinctiùs

ſtinctiùs licebit: nunc Nobilis & Clar[me] Domine valere te, & nos amare, opto. Louanij, poſtrid. Idus Ianuar. ∞.IↃCVI.

EPIST. XCV. *Antuerpiam.*

ANDREAE SCHOTTO V. R.

NON indelectatum te *Louanio* noſtro, benè eſt mi Pater, & gaudeo in tuo iudicio: ſed plebeię apud nos voces nõ ſic conſonãt, & ad nugas ſuas aut ineptias multi me conuicio trahunt. Cur vetuſtius opidum non fecit? cur familias illas veteres non inſeruit? meam cur omiſit? Quid collegia? hęc nominat, illa tranſilit: deniq; priuati vellent & ſuum alibi nomen legi. Hęc pati neceſſum eſt eum, qui res in omnium ſenſibus oculiſq́. ſcribit: & iſta cogitatio nonnihil à Brabantiæ rebus me abſterret. Noui ambitionem multorum, qui ſe aut ſuos volunt eſſe argumentum. At altior animus Hiſtorico eſſe debet, & cauſſam æui agere duplicis, eius quod fuit, & quod erit. Illud vt ex vero repræſentet; hoc vt vtilibus narrationibus, ſiue monitis interdum, inſtruat, nec ad vana aut futilia, & pueriles animos oblectatura, declinet. Videbo vt modum teneam, ſi opus aggredior, & ſcribam ex patriæ, ex hiſtorię, & meâ dignitate. Adulari, calumniari, nugari non lubet. Hactenus Muſas virgines habui, non proſtitui pretio aut pellaciâ inductus: perſeuerabo honeſti animi, recti iudicij (Deus adiuuet) eſſe. De Cantipratano benè mones, & iam vidimus, & corrigi in alijs exemplaribus iuſſimus. Sanè ſciebam diſcipulum Alberti Magni fuiſſe: ſed properãtia & calor, quę in hoc opuſculo adhibita pęnè neceſſariò, mentem obnubilant, aut certè manum faciunt delirare. Sunt & alia quædam, in quibus nuto, aliàs corrigenda. Felix Recitatio veterum, & aduocati in conſilium amici: nunc deſerũt, & Typographia nec pœnitentiæ locum; aut ſi illi, non emendationi relinquit. De Idolo Hallenſi, lumbos nugatori impio frangam, ſi fuſtem, id eſt calamum ſumo. Sed adhuc tempero, & inhibeo, & Modeſtiam ingenĩtam vſurpo. Caueat à calore. P. Leonardus noſter etiam illîc? dimidium noſtri habetis, remittite, aut (ſi aura admittat) me habete. P. Rectorem & illum ſaluto. Louanij, ad lumen veſpertinum, XVI. Kal. Febr. ∞.IↃCVI.

EPIST.

EPIST. XCVI.

IOANNI MIRAEO *Episcopo Antuerpiensi.*

IN amici caussâ breues has litteras scribo, quem mihi institutio (discipulus enim mihi fuit) & morum probitas, & magis constans pietas, commẽdarunt. Is est Io. Hemelarius gente Batauus, insigni ingenio & doctrinâ: sed qui patriam deseruit maculosam & infectam. Romam igitur se contulit, & cùm ad Ecclesiasticum ordinem adspiraret, à S. Pontifice impetrauit Canonicatum in vestrâ Ecclesiâ Antuerpiensi, in locum defuncti Iacobi Antonij: defuncti, inquam, in mense Pontificiæ collationis, vt scribit. Itaque ius putat clarum & certum esse, petit tantùm insinuari R^mæ D. tuæ, & significari qualis esset. Reuerà spondere audeo gratum acceptumque futurum R^mæ D. tuæ & Collegis: ita non solùm dotes habet, quæ ornamento sint, sed mores suaues & mites, qui delectationi. Nihil tribuo affectui, Reu^me in Christo Pater & Domine, Deum testari possum: quem rogo & veneror, vt te talem Antistitem Ecclesiæ & nobis diu velit superesse. Louanij, IIX. Kal. Februar. ∞. IↃCVI.

EPIST. XCVII. *Bruxellam.*

IOANNI RICHARDOTO *Præsidi.*

ET iterùm iterumque Fortuna te petijt, & vix cicatrix à priore ictu obducta est, aliam plagam inflixit? O sæuitiam! accusare eam libet, & tecum dolere: si tamen hoc remedium sit, habere comites in querelâ aut dolore. Pręstaret qui alleuarent & erigerent: & iam conor: sed dicta aut monita vbi reperiam? Solita consumpsi, & eadem dicere nec ex decoro, nec ex more meo, possum. An vnum hoc nouum, & magni animi, succurrit? in Fortunam Fortunæ exemplo repugna. Pertinaciter te incurrit, nec dignitati, nec ætati tuæ parcit: indue itẽ pertinaciam; & non ratione solùm, sed irâ quâdam honestâ pedem in eam firma. Quid tibi vis? ideò destinor vincendus, quia non vicisti? Hoc ipso sumo animos, & prior victoria de sequenti spondet. Nepotulum amisi: sed anteà liberos, in paruâ hunc ætate:

ætate: anteà plenæ ætatis & roboris, & qui propinquam de se spem, aut præsens gaudium, dabant. In isto quãtulum perdidi? Flos, non fructus fuit: vix etiam flos; & in paucis non mensibus, sed diebus, natum amisi.

Monstrarunt terris hunc tantùm Fata:

atque ecce, firmum solatium, si attendis. Fata, inquam, dederunt, eadem abstulerunt: quid iuuat, aut decet queri? Non iuuat, quia non mutabis, semel abijt: nõ decet, quia lex à Deo est, in quem impius qui repugnat. Ille firmiter sanxit, quidquid natum est mori, & alternante tempore ac vicibus mori, senes, viros, iuuenes, pueros: nullum discrimen est, & cæca illa Dea per omnes furit, & datum ius exercet.

Poma vt in arboribus pendent, sic corpora nostra
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Vetus poëta hoc scitâ & verissimâ imagine scripsit: auellimur, deijcimur, sponte cadimus, & hæc omnia ex fatali lege. O pareamus Deo, imò assentiamur! & hoc Christianum pectus decet. Sed ante omnia vrgeo quod tetigi, paruulum hunc fuisse. Vix limen vitæ ingressus erat, & ablatus est: id est, vix habuisti. In alijs grandioribus reminisci licebat facta aliqua aut verba laudanda, siue amanda; in paullò etiam grandiusculis iocos, blanditias, gestus, & quę parentum affectus exosculatur & notat. Quid in isto? spem modò ostendit, germen & propago futurus vetustæ ac nobilissimæ stirpis, si Deo visum fuisset: sed non est visum, quid contra æternum cursum molimur? Nondum gaudia alia ex illo erant: vix oculo, aut tenui risu matrem, non dicam auum, agnouit: quid ergo firmæ aut solidæ iacturæ est? Excute ipsum te, videbis vmbram & imaginem adhuc amasse. Si initio concepti fœtus parens abortisset, minùs doleres: eadem ratio valeat, & infirma adhuc proles non gignat dolorem aut desiderium firmum Hæc ex communi etiã Sapientiâ: quid illud ex Christianâ? Puram hanc animulam, & omnis adhuc labis expertem, an non palàm in pura & beata illa loca misistis? Ne reuocate: ipse doleat, & tot periculis, addam etiam curis molestijsque, iterùm exponi. In spem eos educamus bonam: sed quàm sæpè fallacem? Optimè nati, quàm degenerant, nec gaudium aut decus (vt lenissimè loquar) suis do-

nant? Dehoneſtamenta maiorum multi, propudia publicá : & exempla in iſto atque alio æuo videmus. En, in certâ ſecuritate, in gloriâ, in gaudio nunc agit : ponite ſpem metumque, & applaudite potiùs ac ſuſpicite ſublimatum. Oblectare parentes poterat, nunc iuuare : precibus eius votisque locus eſt, & apud Numen fundit. Enimuerò apud te, non loco magis quàm prudentiâ Præſidem, etiam hoc ſolatio vtar. Vide non dicam Belgicæ, ſed Europæ, hodiernum ſtatum : quid læti aut firmi poſteris polliceris? Sunt turbæ, erunt turbæ; mutationes priuatæ & publicæ; & niſi Deus pacatiore oculo reſpiciat, exitia ſtatuum & rerum. Quis in talia libenter ſuos educet, aut mittat? Sunto & maneãt, quos Deus dedit, habituri ſuam ſortem: alios voto ne adſciſcamus, imò gratulemur euocatis. Hæc apud te breuiter, Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine: & vides quò fiducia me impellit? Ipſe ſolatij iam compos, filiam tuam ſolare, ſexu infirmam, & grauiore ictu percuſſam : & verba robuſta aut ex corde profer, aut ore adſimula & vultu. Debes illam erigere. maritus non eſt, nec alius affectus propior: patrem illa ſpectat: ſi amas, fac vt per te vires recipiat animi corporisque, quod opto. Vtraſque, Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine, etiam tibi. Louanij, XII. Kal. Martij, IↃCVI.

EPIST. XCVIII.

PAVLLO V. PONTIFICI O. M.

BEATISSIME PATER: Accepi BREVE, quod S. V^RA^ dignata eſt mihi ſcribere; & ipſum, ac benedictionem, interiore mentis gaudio & omni veneratione ſum complexus. Inter ſuprema beneficia, quæ Deus mihi contulit, hoc recenſebo ſemper, quod à Vicario eius manauit. Hortatur me in eo S. V^RA^ vt ſtilum & ingenium ad ornandam Eccleſiam, & magnitudinem eius propagandam, velim conferre: quod ego velut diuinitus imperatũ ſuſcipio, & promitto S. V^RÆ^ me operam omnem huic rei daturum, quam valetudo mea tolerabit. Incalui enim meritò ab hoc ſtimulo, & oſtendam paterna admonitio quantum apud verè filium ponderis habeat & robuſtæ auctoritatis. Etſi, BEAT^ME^ PATER, iamantè hunc animum

mum cœpi ostendere, & publicè militem agere in Ecclesiæ castris. Nam scripsi & emisi hoc anno libros duos, priorem quo MIRACVLA & laudes DIVAE VIRGINIS HALLENSIS continebantur; alterum, quo DIVAE SICHEMIENSIS. Non possumus aliâ re, credo, efficaciùs frangere & calcare hæresim, quàm hoc Miraculorum fulmine: vbi non verbis, sed factis disputamus, & impudentissimorum etiam oculos atque animos perstringimus istâ rerum maiestate. Si dignum censuissem donum, quod oculos S. Vræ subiret, misissem ad arbitrandum, & saltem promptum & apertum meum pro Religione studium conspiciendum. Quod porrò etiam dignatur scribere VESTRA Stas cogitaturam se de Pace publicâ procurandâ, & bellorum apud nos motibus sedandis, ego eam flexis mentis genibus iterùm precor. Necessitas postulat, & discrimen grande quod toti Ecclesiæ (ita loqui audeo) tramontanæ imminet, si Hæresis & Rebellio limitem hunc Belgicæ perrumpunt, qui adhuc resistit. Resistit, sed validè concutitur, & vicini etiam aliqui Principes oleum in hanc flammam conferunt, priuatâ æmulatione aut spe, vtinam auctoritate S. Vræ comprimendi! Atque vtinam etiam fidâ inter eos pace, arma contra communes & Ecclesiæ hostes vertant, feliciùs & gloriosiùs triumphaturi! Sed hæc Sapientiæ vestræ, cui cælestis ille Spiritus semper adsistit, & inspirando dirigit, dispicienda & gubernanda permitto, precatus ab illo longæuam tuam Ecclesiæ præsidentiam & tutelam, atque ego,

BEATISSIME PATER,

tuam sanctam mihi benedictionem. Louanij, III. Kal. Martias. ∞.IↃCVI.

EPIST. XCIV. *Leodicum.*

HADRIANO FLERONTINO *Icto*.

TRISTEM, inquis, nuntium adfero. Certè tristem, & magnum in animo isto ictum. Ita Carolum Billéum amisimus, rarâ laude, prudentem, pariter probum, pium, & vno verbo, optimum Aulicorum? Amisimus nos ami-

cum, vos præsidium, Princeps consilium: & mihi crede, faciliùs reperietur qui locum subibit, quàm implebit. Ecce mortalitas! Scripseràm ad eum ipsâ horâ, quâ tuas accepi, epistolam, quâ de filio promebam quid videretur: scripseram, & statim disco non esse ad quem scripsi. Vis & aliud philosophiæ? amare eam soles; & vt sapias, ama. Intraui cœnaculum meum ambulaturus, & in cogitatione super Billéo meo defixus. Conijcio oculos in vitreas; quæ octodecim, vt scis, locum illustrant: atque ibi amicorum aliquot nomina & insignia, amoris vel doni monumentum. Conijcio; & statim animum tangit, illum atque illum mortuos esse. Numerare incipio: & ecce vndecim ex inscriptis Parca viuorum numero expunctos mortuis adscripsit. Hem quid hoc est? intra annos nouem? Progredior etiam in atrium adiunctum: sex fenestras numero, & è donatoribus quinque fatum suum obijsse. Vides, inquam, quàm densè morimur? Atque isti ex amicis tuis Belgis: quid in in exteris quot amisisti? quid ex ignotis quàm multi cottidie pereunt? innumerus hic numerus. Solari me cœpi: & quid in vno dolemus, vbi tam frequens vel assidua iactura est? Huc nascimur: & ipsum nasci, est non nisi partus in mortem. In caueâ te claude, ferro & ære conde:

Mors tamen inclusum protrahet inde caput.

Cogitemus mi Flerontine, & præiuisse amicum nostrum, quò certo gradu sequimur: non error abducet, non vis subducet. Benè precemur mortuo, & gratâ mente ac linguâ, cùm vsus, memoriam eius prosequamur: —— Τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων, vt ille ait. Vale, & me ama: parentem etiam tuum, & Timpelium Canonicum à me saluta. Louanij, Prid. Idus Martij, ∞. IↃXCVI.

Patruus tuus Prouincialis heri in prandio mihi aderat, & multa locuti super Billéo eramus, & de litteris communiter mittendis. Ille inter primos dolet, scio.

IOANNIS WOVERI Antuerpiensis ad æquum & amicum LECTOREM in IVSTI LIPSI V. C. Orationem de CALVMNIA

PRÆFATIO:

VLTIMAM *hæc pagina epiſtolam tamquam ſuam expectabat. ſubtrahi tamen iſtam nemo æmulus tam indignabitur, quàm boni omnes exultabunt, Calumniæ crimen, paruis hodie & magnis commune ingenijs, protrahi, imò proſterni. Quod quamuis vitium neque nouum, neque veteribus inſolens, in ætatem noſtram influxerit; tantò tamen iniquiùs nunc exercetur, quantò caritatis & diuinæ legis præſcriptum ſceleſtiùs violatur.* Amicos enim (*immenſæ eruditionis Afer ſcripſit*) diligere omnium eſt, inimicos autem ſolorum Chriſtianorum. *Sed aduerſus iſtos ita vindicta hodie obtinuit, vt nec pręſenti planè narrationi deſint, qui pro laudibus criminationes, pro beneficijs iniurias etiam amiciſſimis reponunt. Ah! vel tali furore plebeiam furere ſcurrilitatem, vtinam Erebi ipſis furiis placuiſſet! nunc augetur immenſum hoc dedecus primariæ claritudinis deſignationibus; & litteræ olim ornamenta ingeniorum cùm Sapientiæ ancillarentur, ita auctoratæ ad has pugnas accedunt, vt à paucorum libidine inſaniáque ſi æſtimentur, nihil obſtet, quo minùs vanitatis & inhumanitatis nouis nominibus innoteſcant. Inuiſum meritò bonis vitium, quod homini ſeipſum eripit.* Nec feris inter ſe bella ſunt; nec, ſi forent, eadem hominem deceant, placidum, proximumque diuino genus. *Auget prætereà remediorum deſperatio ſic præſens hoc malum, vt nec mecum calumniæ abſtinentiam à ſe impetraturos arbitrer, qui recidiuæ iniuriæ malignitatem citiùs oſtendunt, quàm vomici huius morbi curationem admittunt.*

tunt Religiosè enim dicent; pro Epistolâ non bonâ fide Orationem editam. Sed his, ne interni vlceris purulentiam obijciam, dico; integrum esse, vt primarium apud Saxoniæ prætorem dicam scribant, Jenensis, sed non germanæ fidei declamatoribus; quibus ad calumniandum tantum otij superfuit, vt iniuriosiores LIPSIO *esse non possent, nisi infantiæ suæ macie, totóque inuidiæ pallore, bonam chartam malè commacularent. Tamen & operæ quoque huius vt compendium faciant; satis ipse olim noster* μακαρίτης, *vegrandem hancce, apertissimisque mendacijs instructam expunxit iniuriam. Cùm hoc quoque satis constet, neminem non modò melioris, sed vel sani sensus esse, qui scholasticorum plumbeas has paginas cum illius componat; qui vnus temporibus nostris monetam aurei eloquij in vetustatis incude sic finxit, vt non immeritò optimorum iudicio habitus fuerit (vti Symmachus alibi scripsit)* IVSTVS heres veterum litterarum. *Nam nuperam illam putidissimi liuoris inscitiam, solâ dignam miseratione iudico, quâ quispiam latinè parum* LIPSIVM, *nec aptis satis imaginibus cælestis ingenij opera texuisse, ostendere cœpit. Sed quoniam illi homini insanire, & in omnes passim incurrere doctos, tralaticium est; ego reponere oraculum maximi naturæ Mystæ solum hoc possum:* Homines quosdam vt venena nasci, qui nullum aliud abominati spiritus præmium nouere, quàm odisse omnia. *Tu contrà amare optima, & sic* LIPSIANA, *beniuole Lector, perge; ac salutare istud aduersus calumniam eiusque carcinomata quasi alexipharmacum accipe, & vale.*

IVSTI

IVSTI LIPSI
DE CALVMNIA ORATIO.

E Calumniâ dicturus hodie, & hoc quidquid eſt vitij in lucem protracturus ſum. Tu DEVS qui bonitas, candor, amor totus es, dirige & præluce mihi aduerſus inimicum tibi vitium; & mentem ac linguam moue, vt generi humano innocentiam inſtillem, & in vitâ, dictis, ſcriptis probitatem, pacem & caritatem. Calumniam hîc definio occultam læſionem, imminutionemque alterius in ſermone aut ſcripto, mixtam fraude. dicta ea eſt à caluendo, quod priſco verbo fruſtrà habere & decipere ſignificabat. Omnis enim calumnia mentitur & fallit, vt mox dicam, & mendacium aut fucum auctorem habet. Græci διαβολὴν dixere. item appoſitè, quòd quaſi traijciat ac penetret, & noxio linguæ ſuæ telo defigat. Finis ſcilicet illi primus, fallere; quod Latini conſiderarũt: vltimus, lædere; quod Græci. Ovitiorum vitium! & tamen quod hodie crebrius eſt? quod cum maiori pernicie coniunctum rei priuatæ & communis? Addo etiam, quod neglectum magis à nouis ſcriptoribus & antiquis? Quare cùm nemo ſtudioſiùs paullò, quod ſciam, de illo aut in illud dixerit; ita ſpero vt tractatio eius non ſolùm fructuoſa futura vobis ſit, ſed nec mihi ingloria: qui primus ingredior aperire id & diffundere ſtilo. De iſtâ igitur tria hæc dicam. Quàm fœda ſit: Quàm pernicioſa: Quomodo cauenda. Hæc ſingula dum ſubtiliùs paullò & vberiùs perſequor, quæſo vos Auditores, adhibere mihi non aures ſolùm ſed animos: & vela hæc, vt ſic dicam, orationis meæ, Zephyro beniuolentiæ veſtræ afflate atque dirigite.

Et fœditatem quidem Calumniæ, quo clariùs vobis argumento oſtendam, quàm iſtoc duplici? Quòd & in fœdiſſimas ea perſonas cadat: & quòd fœdiſſima ſit ipſa. Perſonas quidem triplici hac notâ inſignes, Viles, Ignauas, Loquaces. Viles: adeò

veré

verè à me dictum, vt negem, non dicam bonam, sed mediocriter bonam altamque indolem, vmquam hac labe fuisse aspersam. Vetus, & nostrum, æuum excute. non aliter leges, videbis, audies; quàm tristes quasdam malignasque naturas, quas sidere suo Saturnus afflauit, alijs inuidentes, sibi diffidētes, pronas ad hoc vitium & factas. Videtísne minutos illos canes & degeneres, qui hospites allatrant, feras non tangunt? tales deteriores isti hominum, qui lædere tantùm innoxios nati & vexare. Nati, inquam, quia reuerà ad hoc vitium ita vergunt & inclinant, vt quies ijs nō sit nisi alijs inquietis. Tum Notâ alterâ, Ignauos feci. quid clarius? prima scintilla & fomes Calumniæ otium est: nec vmquā aut vacabit aut lubebit in alienas res inquirere, quem suæ distinebunt. Apud desides & ignauos mala Diua habitat, & apud eos sedem posuit sui regni. Negat quispiam? Forum & Basilicas nostras paullisper adeat: in quibus vberrima cottidie calumniarum seges seritur, non nisi ab istis quibus vnum hoc opus est, Ambulare & Fabulari. Publicâ illîc & priuata vapulant: Princeps, & administri peccant: alius hoc fecit, alius hoc dixit: denique nulla de quoquam fabula est, quę apud eos stet, vt cum poëtâ dicam, talo recto. Atque hęc si periti ipsi rerum facerent, minùs indignarer. nunc homines non solùm ignauissimi, sed & ignarissimi, rebus ijs calumniando se miscent, ad quas cogitatione & sensu non pertingunt. Vt in naui nemo vectorem ferat qui nautas moneat identidem aut culpet, ipse intereà imperitus manum non dicam clauo admouere, sed remo: ita meritò importuna nobis & molesta vascula hæc inania; quæ maximè tinniant, & liquoris minimum habent. Denique Nota tertia, Loquaces. & quî potest aliter? Naturâ hoc lingulacis insitum, vt non multa solùm loquantur, sed mala. Siquis vestrûm adfuit indomitis istis, & quibus, vt Pindarus ait, os sine fræno: nónne præcipuus illorum sermo, non solùm de aliquo, sed in aliquem est? certè. Audita enim & non audita efferunt, quę vera, quę vana. & vt in Iudææ lacu Asphaltite nihil mergitur, sed supernatāt omnia iniecta: sic in istorum pectore nihil conditur, superfluunt imò effluunt cuncta. Et quid alijs parcere eos credas? nec sibi. quoniam huic morbo id quoque proprium, vt si in alienos dicere nihil habeant, in suos

dicant,

dicant, atque adeò in sese. Vt in longâ fame, corpora nostra alimento defecta, ipsa se depascuntur: simile euenit in istis.

Atque ecce personas habetis, quibus gaudet & assidet Calumnia: quod ordo nunc iubet, producam ipsam. & quidem in vero suo vultu. Omne ego vitium detestandum & fœdum fateor: verùm hoc eximiè. quod non solùm in fœdis, sed natum & conflatũ è fœdis. Poëtæ Chimæram suam è triplici corpore fingunt: sed fingunt. hîc ipsa res est, & ad hoc monstrum Calumniç constituendum cœtus & mixtio concurrit trium vitiorum. Nam architecti eius præcipui & quasi parentes sunt, Mendacium & Inuidia: Curiositas autem nutrix. Cogitate ipsi, quàm bella hæc proles sit, à bellâ hac vitiorum trigâ. Mendacium inquam, ei pater. quidni? quod animat scilicet & inspirat omnem Calumniam; quæ iaceat, nec vitam aut sanguinem habeat sine illo. Quis calumniator simplici vero contentus vmquam fuit? quis ficum, dicere ficum? nec potest quidem. quia aliter vim nocendi non habeat, nec finem suum assequatur nisi abeat extra veri fines. Itaque auget malitiosè omnia & attollit. atque vt conuallium ille sonus, quem Echo dicimus, pro vnâ voce acceptâ duas tresque reddit: sic iste geminat visa & audita. Verbulo de quopiam questus sum? grauiter accusasse me dicet. Leue aliquid notaui? carpsisse omnia. Ambiguum sermonem habui? quod deterius est, eliget. & ad summam, quod medici de cucurbitis dicunt quas corpori affigunt, non nisi prauum eas vitiosumque sanguinem educere: veriùs de isto ego, qui adtrahit ad se non nisi mala. Atque vtinam adtrahat tantùm! sed sæpè à se addit & inspergit: & vt dicta, vt facta refert, quæ nec in somnio nobis cogitata. Sicut araneæ casses & filamenta mirâ arte è suo corpore gignunt: sic iste fraudium argutos laqueos suopte ingenio nectit. Iure igitur Mendacium ei pater: sed mater etiam Inuidia: quæ in illo maligno ingenij vtero concipit, gestat, parit denique hanc infantem. E moribus & factis calumniantium quis id non approbet? Raró enim in viles & sui similes telum hoc armant aut exerunt: sed in eos quos virtute, doctrinâ, aut quâ aliâ laude alios vident anteire. Athletę in cursu, non eos respiciunt quos reliquerunt, sed intendunt saltem in priores: sic Calumnia dirigitur in meliores. In ludis olim & are-

nâ obſeruatum fuit, tauros purpurâ & rubore maximè concitari, qui tamen pulcherrimi ſunt colorum: ſimile in iſtis licet dicas, quorum virus prouocat ipſa virtus. At poſtremò Curioſitatem etiam, Nutricem Calumniæ addidi. veriſſimè: quia ſcilicet fouet & nutrit hanc puellam quæſito vndique rumorum & ſermonum cibo. Tolle eam à Calumniâ: quid poterit? imbecilla, ieiuna, vacua ſedebit: & quæ nocere velit potiùs, quàm poſſit. Nam hæc eſt quæ materiem ſuppeditat, quæ domi numquam, foris ſemper, imò in foris habitat; omnium ædes, omnium animos penetrat; vigil aſſiduè & ſine ſomno. Hæc rumores paſſim colligit: &, Heus tu da dexteram. ecquid noui? in Aulâ quid fit? Qui ſtatus in Angliâ? quis in Galliâ? Titius quid agit, quid Seius? Talia ac plura ſcrutatur atque excipit: numquam tamẽ plena & ſatura. ſed vt pædidum ac membrum ſcabioſum fricari ſemper vult: ſic iſta ſermonibus, & pręſertim aſperis maliſque, aſſiduè ſcabi. Nec verò aures ſolùm huius prurientes & auidæ; ſed acres quoq; & acuti oculi. quos cùm ſemel aperuit, quid ea non videt? etiam quod non videt. Quid non ſcrutatur? aperta, & operta. Tiberiũm Imp^rem eâ oculorum indole fuiſſe ferunt, vt noctu pariter atque interdiu cerneret: de hac appoſitè dixerim, quæ etiam ea quæ in tenebris & ſolitudine geruntur explorat? Domum tuam claudis? penetrabit. Linguam contines? pectus inſpiciet. Homines fugis? ipſa te inueniet. & vt muſcas atque eiuſmodi minuta animalia nullâ curâ ſubmoueas: non item vllâ cautione iſtam. Hæc Curionum illa gens, quam poëta Comicus ſcitè depinxit:

Qui res alienas curant opere maximo:
Qui omnia ſe ſimulant ſcire, nec quidquam ſciunt:
Id quod reginæ rex in aurem dixerit,
Sciunt, quod Iuno fabulata eſt cum Ioue.
Quæ neque futura neque ſunt facta, tamen ſciunt.

Atque ex his palàm videtis, quanta fœditas ſit Calumniæ. quæ in turpibus, quæ è turpibus: quam Mendacium genuit, Inuidia peperit, Curioſitas educauit.

Agite, ſequimini me ad Perniciem: quam alterum velut ſpatium eſſe volui mei curſus. Quod tamen priuſquam ingredior, reficite paulliſper animos, & mecum reſpirate.

Perni-

Perniciem ego in Calumniâ Validam & Variam inuenio: quantam nec in vllo (verè hoc, non oratoriè dicam) vitiorum. Validam ideò: quia Acutè imprimis & Occultè lædit: Variam, quia in plerâque omni re, & plerosque omnes. Singula hæc breuiter videamus. Acutè dico lædere. & mecum sacer ille Vates, qui exclamat: *Dentes eorum tela & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus.* Nec longè à mente aut verbis diuini viri hic Spartanus: qui interrogatus de gladio, *Satísne acutus esset? Acutior*, inquit, *Calumniâ.* videlicet hoc significans nullam è chalybe aut ferro aciem esse, quæ conferri possit cum acie hac linguæ. Quid enim ea non tangat, aut tactum non penetret? vt fulminis subtilis illa vis omnia peruadit: sic hæc quamuis seposita & clausa perurit. Idque eò efficaciùs, quoniam Occultè, vt addidi, & ex insidijs id facit. Quî vites telum, quod nec vides? Tempestatem nobis nubes denuntiant, incendium fumus, hostem explorator: at subita & improuisa pernicies est à calumniante. Minari eum credis? blanditur. Hostem præferre? amicum. & ea ipsâ linguâ quâ te sauciat, verborum priùs, imò & laudum illecebris demulcet. Vt scorpium si manu teneas, ludere paullisper videtur, mox ferit te obliquâ caudâ: tale imò amplius in isto est, à quo cùm lædi nihil timeas, iam læsit. O fraudem detestabilem! & ex oraculo ab Historico meo scriptum, *Pessimum inimicorum genus, laudantes.* Venena mihi nuda & aperta porrige, vitabo: si cibo aut vino callidè mixta, quî possum? non aliter de Calumniâ censeo: quam bono iure dixerim, Mel venenatum. *Hostem aduersum,* ait egregiè Sallustius, *deprimere homini strenuo haud difficile est: occulta pericula neque facere, neque vitare, bonis in promptu est.* Itaque Validam ab eâ perniciem esse (primò à me positum) satis vobis liquet: nunc quàm Varia eadem, audite. Lædit enim & tangit in plerâque omni re, vt dixi, & plerosque omnes. quod sanè eximium in Calumniâ adnotes, & præter sortem aliorum vitiorum. Quæ noxam nocere non negauerim: sed quid nisi vnam? sed quid nisi vni alterive? Nempe libidinosum me fac: duos impuritate contamino. Pone auarum: tres, quattuor, pecuniolâ defraudo. Ebriosum cense; vnus aut alter obuius verbera manuum mearum excipient aut linguæ. At in Calumniâ res habet aliter: quæ in omnem ætatem, sexum,

ordinem debacchatur; calamitas publicâ, & Phaëthon quidam, vt sic dicam, orbis-terræ. Quis tam felix aut sapiens, qui iactet ab eâ esse liber? nemo. Paratum enim strictumque liuidum illum dentem in omnes habet: sed tamen in eos maximè, qui magni. Quicumque, quacumque in re, excellit: hunc it depressum. & vt ij qui ruere ædificia volunt, columnas primò subtrahunt: sic hæc cui perdere genus humanum libido sit, perdit eos quibus innixus publicus hic status. Prudentes, probos, doctos, hostes omnes habet: & eos modò criminationum machinis violentè concutit, modò suspicionum cuniculis callidè subuertit. Varios igitur lædit: sed & variâ in re lędit. nec quidquam homini carum acceptumque est, quod non eripi, certè imminui, videas per calumniæ technas. Te opes delectant? si potest, exuet. Alium honores? priuabit. Amici quempiam? hîc verò vim suam artesque exeret: & Lælium à Scipione, Pyladem ab Oreste diuellet. Iam quid rerum humanarum carius famâ? quæ iure est bonis, ante bona omnia & ipsam vitam. Nam hæc vtraque caduca & fluxa sunt: & opes quidem ante nos sępè, vita nobiscum semper abit: nomen autem & Fama æternant; eaque sola, cùm non erimus, hîc erunt. Atqui hanc, vnicum Sapientum thesaurum, purissimam vitæ gemmam, appetit calumniator assiduè; & subtrahere aut maculare conatur omni fraude. Virtutem enim ipsam quia lædere nō potest (summum in nobis propriumque bonum:) hanc lędit; splendorem, lucem, & quasi imaginem virtutis. Et quid de hominibus queror, aut rebus humanis? Proh summe DEVS! nec tibi quidem parcit, & tuo cælo. In rebus enim diuinis & religione inuenit iam quod exagitet; per quod nos, imò te lædat. Tua enim illa vox decretumq. est; tua sanctio, ABDITA MENTIVM CAELESTI MENTI RESERVANDA; nec pectoris huius fibras pulsandas cuiquam aut referandas, nisi qui eas fecit. At Calumnia aliter. & passim iam (ô labem nostri æui!) oculos, linguamque illuc conijcit, & adyta interioris huius templi scrutatur & calcat. Ille in religione parum purus est, ille parum fortis, tertius parum apertus. Et quid iam superest, nisi vt palàm & per præconem animi nostri sensa citentur ad Calumniatorium hoc tribunal? Homerus ille, me quidem iudice, non vatum solùm sed homi-

hominum (de profanis loquor) semper-Princeps, Aten quampiam deam finxit: à quâ in populos deriuatæ omnes noxæ. quo fabulæ inuolucro calumniam eum tegere & tangere voluisse tam mihi certum, quàm loqui me nunc & spirare. Nam ita describit,

Perniciosa dea (verba eius presse interpretor) *quæ omnes offendit:*
Quæ terram non tangit, incedit autem per capita virorum:
Quæ Jouem ipsum læsit.

Per vestram fidem, vllúsne pictor artifice suo penicillo, aut orator vbere stilo, clariùs expressiusque signauerit germanam Calumniæ formam? non opinor. *Quæ omnes*, inquit, *offendit*. nónne hoc ipsum est quod doceo, passim & omnes ab eâ lædi? *Terram non tangit*. certè. rarò enim in viles aut humiles incurrit: sed, quod addit, *incedit per capita virorum:* id est, summa petit, & summates. Denique *Jouem ipsum lædit*. quippini? siue quia diuinas quoque actiones calumniatur & carpit; siue quod iam dixi, nec religionem immunem habet improbi sui dentis. Atque hæ noxæ illæ sunt, quas priuatim adhuc ludit. verè ludit: si cum ijs cõpares, quas publicè patrat & in Principum aulis. Hîc enim ei sedes: hîc admissis equis lasciuit & currit, vt in suo circo. Non mihi fas singillatim persequi: (tempus vetat:) breuiter hoc accipite. Quidquid fraudium, oppressionum, scelerum vsquam aut vmquam in aulis fuit: id manasse ab hoc capite, ab hoc fonte. Alexandrum illum Magnum in tot amicorum neces quid nisi Calumnia impulit? Socratem vitâ, Rutilium ciuitate quid nisi Calumnia expulit? Tiberios, Caligulas, Nerones, & tot portenta tyrannorum, quid nisi Calumnia peperit? & ne vetera tantùm cogitemus: hoc, hoc, miserrimo tempore, fugas, clades, cædes, & maria calamitatum quas patimur, natæ primò non nisi ab riuulis istis in Aulâ calumniarum. Doletis hærere in reip. visceribus discordiarum hæc tela? Calumnia iniecit. Ardere tot iam annos facem hanc ciuilium bellorum? Calumnia accendit. Nec quidquam malorum videmus aut vidimus, quod non ab hac scaturigine diffusum. Populi in reges, reges in populos, non aliâ re excitati primò atque irritati sunt, quàm

hoc linguario flabello. vt maria suâ sponte quieta vento intumescunt: sic Principes naturâ sępè boni aut mites, per incendiarios istos inardescunt. Perniciem igitur Validam, & Variam, in Calumniâ nunc habetis. quam Christiani nostri veteres præclarè intellexisse mihi videntur, cùm patrem omnis vitij, imò ipsum vitium, monstrum inquam illud ab inferno, Gręca voce Diabolum, id est calumniatorem, propriè dixerunt: arbitrati scilicet, nocentissimum hostem, non alio nocentiori nomine potuisse designari. Nec minùs indomitam eius vim legislatores prisci considerarũt. qui cùm vitia cetera legibus aut pœnis coërcerent: huic vni, quod miremur, apertos carceres & velut liberum campum reliquerunt ad nocendum. Ite enim per omnes hominum gentes: fallor; aut nullam mihi dabitis, vbi vitium hoc legum frœno aut sanctione comprimatur. Apud Athenienses quidẽ mulcta pecuniaria calumniatoribus fuit, fateor: apud Romanos frons ijs inusta K litteræ notâ: sed nemo erret; non istis meis susurrionibus, dumtaxat illis qui in iudicio & publicâ accusatione calumniabantur. Quid ergo? aut tam cæci illi, vt perniciem hanc non viderint: aut tam fatui, vt visam approbarint? Nihil horum. sed scienter & iudicio vitium extra pœnam habuerunt, quòd esset extra medicinam. Mediocribus amnibus repagula sua sunt: communi alicui diluuio qui aggeres resistunt? Orbem terræ Calumnia inundauit; hęret & habitat in pessimæ huius naturę medullis; nec iam inter culpas censetur, sed mores. Quid facerent? opinor, quod prudentes & pudentes medici, qui nec cancro manum temerè admouent nec tabi. Itaque mali magnitudo & diffusio asseruerunt hanc in libertatem: nec comprobata ea, cùm desperata est.

Sed ne longiori oratione me fatigem, vos detineam: flectere hanc nauim ad portum incipio, & venio ad tertiam, vltimamque partem, quæ est de Calumniæ cautione. Quam si quis ita accipit, vt immunem tutumque ab omni calumniâ futurum se speret: næ ille errat, & exigit à me quod non est virium humanarum. Prodeat, non dicam Thales ille alumnus Sapientiæ, sed Sapientia ipsa: numquam eum dabunt. Quid ergo est? duos tantùm velut clypeos suggerere possum, qui vim aciemque eius incurrentis frangant & retundant. è quibus priorem,

rem, Innocentiam; alterum, Patientiam appello. Innocentiâ inquam ante omnia te muni, quisquis effugere vis malæ & hiantis huius diuę morsum. Nam certè qui vitâ integri, linguâ cauti, actione modesti: quid ab eâ timeant? Vt locis læuibus & politis ægrè sordium aliquid adhærescit: sic maledictum sedem vix inuenit in vitâ puriore. Itaque sæpè tegmen hoc profuit: mentiar tamen, si dicam semper. Ciceronem scio scribere: *Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur: sic falsum crimen in castam vitam.* Vtinam tam verè, quàm disertè! quàm multos enim vel purissimæ & pænè supra hominem vitæ Calumnia læsit, & lædet? & efficaciter lęsit: adeò vt sanguinem omnem ab ijs succumque duxerit bonæ Famæ. Nec miremur. Calumnia enim, vt docui, mendacio ferè grassatur; & id tutò: quia apud iudicē vnum; & qui non quærit plerumque, sed credit. Itaque rem hanc præ magno Oratore vidit meliùs magni Regis adulator & copria: qui idemtidem monere solitus, *Quidvis in quosvis esse confingendum. Vt enim*, aiebat, *vulnus maximè sanet, maneb.t tamen cicatrix.* Pestilens, sed, ita me Deus amet, ingeniosum dictum: & cui origo, atque item fides, ab ipsâ nostrâ naturâ. Insitum enim plerisque hominum, non solùm patulas sed etiam credulas aures delationibus habere: & id magis, si ad læsos eæ pertinent, aut lædendos. Et cùm semel aspersus sis, vix est vt plenè eluas hanc labem. Suspicio inquam manet, vbi non crimen. Ergo altero etiam clypeo meritò te muniui: quem Patientiam dixi. Eius vim & vsum hunc esse volo, vt calumnias quas vitare non potes, fortiter & erectâ seruice feras. Varronis argutum olim dictum fuit de malâ coniuge: *Ferendam eam, aut tollendam esse*: tu vsurpa in pessimâ hac viperarum, & tolera, quod non tollis. Feras autem? imò & spernas. Vt bonus & animosus miles leuia & circum galeas crepitantia tela contemnit: sic vir robustus & sapiens dicteria. Quid enim tibi tollunt? Famam? bona ea semper erit apud bonos. Virtutem aut Sapientiam? non subiacent ea arbitrio humano. Denique cùm omnia carptores isti fecerint, dixerint: vero altoque animo clamabis, *Omnia mea mecum porto.* Quòd si infamiæ tamen specie moueris: benè, si verâ; sin autem falsâ, quid ad te? Ne applica tibi, non eam habes. Diogenes ille Cynicus altæ sapientiæ vir, & qui non vicit

solùm

solùm hominem, sed excessit, dicere solitus cùm turbæ subsannarent: *Illi me rident? ego non rideor*. Tu idem fac: & dicta illa omnia siue scommata sic audi, quasi iacta in alienum. Nemo ab istis conteritur aut contemnitur, nisi qui antè se contempsit. M. Cato, Romanus ille Socrates, in os percussus à quodam, cùm idem satisfaceret deinde & deprecaretur: *Non hercules*, inquit, *animaduerteram*. O eximium & supra viros virum! qui altius meliusque putauit non agnouisse iniuriam, quàm ignouisse. Et verò, si iudicio examinamus, quantula ista sunt, quæ nos turbant? rerum plerumq; nihil, sed verborum aliquot nugæ: quorum maior etiam pars constat vitio interpretantis. Noli ea intelligere, perijt conuiciatori contumeliꝫ suæ fructus. Hęc vera, Auditores, hæc solida in Calumniam arma sunt: non illa quę vulgus vsurpat, reponere & vindicare. Vt in viâ, si canis aut equus luto me adspergat, non excandesco statim & vicissim in illum regero, sed potiùs me purgo: ita hîc faciendum, & omnes isti pro caniculis aut equuleis habendi, qui non iudicio sed impetu & proteruiâ lædunt.

Sed iam desino, & complico, vt sic dicam, Orationis meæ vela. Tria hæc audistis, Fœditatem huius vitij, Perniciem, Cautionem. Oro, obtestorque vos Auditores per Deum immortalem, spernite à vobis longissimè hanc pestem; nec à linguis solùm, sed ab auribus etiam vestris. Peccat enim hîc non modò qui dicit calumniam, sed qui excipit: & vt ferrum ignitum tangere sine noxâ non est, non item assistere amburentibus hisce linguis. Blandiuntur & insinuant, scio: verbis comitatem, vultu amorem præferunt. vos mihi credite: aspides illæ sunt, & venenum suum inspirant sopiente quodam & fallente morsu. Quod ad ipsos attinet, nihil eos moneo. voueo & imprecor cum Dauide potiùs: *Muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus* IVSTVM.

FINIS.

CENSV-

CENSVRA.

HAEC *ſelectarum Epiſtolarum Centuria, ex ſupremis penè lucubrationibus* IVSTI LIPSI *V. C. collecta, & in ordinem digeſta, quòd virum Clariſſ. pridem ereptum, Orbi reſtituat, & quàm magnus ſemper inter Magnos fuerit, luculenter oſtendat; meritò typis excuſa, diuulgabitur. Actum Antuerpiæ,* XII. *Kal. Iulij.* ∞. IↃCVII.

Laurentius Beyerlinck Antuerp. S. Theolog. Licentiat. Librorumque Cenſor.

PRIVILEGIVM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis,&c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare, ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Litteris possint, acceperimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrocinioque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudē, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum, aut

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hereditariorum fines, triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve heredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, heredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi heredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^{tis} proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^{tis} in cerâ rubrâ.

Svmma Privilegii Regis Catholici.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis* IVSTI LIPSI *Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

Svmma Privilegii Regis Christianissimi.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines,* IVSTI LIPSI, *quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti EPISTOLARVM mearum CENTVRIAS typis tuis excudas ac diuulges. Ne quis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA Archiduces Austriæ, Duces Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimi Belgarum Principes, diplomate suo sanxerunt; nequis IVSTI LIPSI Historiarum in almâ vniuersitate Louaniensi olim Professoris, itemq; Historiographi & Consiliarij sui libros quoscumque, præter Martinæ Plantinę viduæ & Balthasaris & Ioannis filiorum Ioannis Moreti p. m. voluntatem, vllo modo imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ, XVII. Ianuarij, M. DC. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiæ,

I. de Buschere.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD VIDVAM ET FILIOS
IOANNIS MORETI.
M. DC. XI.

LABORE. ET. CONSTANTIA.

JUSTI LIPSII
OPERA

ANTVERPIÆ
16[illegible]2